

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

HAMZAVİ'NİN HAMZA-NĀMESİ (34. CİLT)

İNCELEME-METİN-SÖZLÜK

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan: Damla Göksel ÖZKURVURDUK

175160118

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Muhammet YELTEN

İstanbul, 2019

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

29.05.2019

Enstitümüz *Türk Dili ve Edebiyatı* Anabilim dalı yüksek lisans öğrencilerinden **175160118** numaralı **Damla Göksel ÖZKURVURDUK** “*İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği*”nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği “*Hamzavi’nin Hamza-namesi (34.cilt) İnceleme-Metin-Sözlük*” konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 02.05.2019 tarih ve 2019/09 sayılı toplantısında seçilen ve Sefaköy Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin 39. maddesi gereğince (78) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile **Kabul/Red veya Düzeltme** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 3 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü’ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
PROF.DR. MUHAMMET YELTEN

ÜYE
PROF.DR. MEHDİ ERGÜZEL

ÜYE
DR.ÖĞR.ÜYESİ ALİ TAŞTEKİN

NOT

Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge ve şekillerin kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**HAMZAVİ'NİN HAMZA-NĀMESİ (34. CİLT), İNCELEME-METİN-SÖZLÜK**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlâk ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Damla Göksel ÖZKURVURDUK

ONAY METNİ

Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumunyıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Damla Göksel ÖZKURVURDUK

ÖZ

Hamza-nâme, Hz. Hamza'nın macera dolu hayatını ve yapmış olduğu savaşlarını anlatan halk hikâyelerinin genel adıdır. Hamza-nâme, İslâmiyet sonrası teşekkül eden Türk destanıdır. Halk edebiyatı ürünlerimizde Hamza-nâme'nin önemli yeri vardır. Hamza-nâme, halk edebiyatının özelliklerini taşır.

Battal Gazi'nin hikâyeleri gibi insanlar arasında yıllardır okunan Hamza-nâme, İslâmî kahramanlık hikâyelerinin ilklerindedir. Bu hikâyeler, Hz. Hamza'nın kişiliğinden oluşur. Hz. Hamza'nın şahsiyeti etrafında teşekkül etmiş hikâyeler, İslâmiyet'in yayılma dönemlerinden kalan tarihî olaylarla bazı menkıbelerin efsane kisvesine büründürülerek anlatılmasından meydana gelir.

Hamza-nâme, İslâmî kahramanlık destanlarının anlatıldığı ilk eserdir. Hamza-nâme'nin biçim özelliklerini, yazılış amacını, eserde yer alan motifleri ve kahramanların özellikleri incelendiğinde Hamza-nâmeler'in destandan menkıbeye geçiş dönemi ürünleri olduğu anlaşılmaktadır.

Eski Anadolu Türkçesi'nin önemli kaynaklarından biri olan Hamza-nâme, 14. yüzyılın ikinci yarısında şair Ahmedî'nin kardeşi Hamzavî tarafından kaleme alınmıştır. Hz. Hamza hikâyelerinin anlatılmaya başlanması 9. yüzyıldan itibaren yaygınlık kazanmaya başlamış ve 14. yüzyılda yazıya geçirilmiştir.

Hamza-nâme adlı eserde Hz. Muhammed'in amcası olan Hz. Hamza'nın hayatı ve kahramanlıkları anlatılır. "Hamza-nâme" adlı destânî hikâyeler, Hz. Hamza'nın cesaretini ve savaşçılığını konu edinmiştir.

Hamza-nâme, Hz. Hamza'nın hikâyelerinden oluşuyor. Halk hikâyecileri, Hz. Hamza şehit edildikten sonra onun hikâyelerini "Hamza-nâme" adıyla anlatmaya başladılar. Daha sonra yazıya geçirilen bu hikâyeleri, İranlılar birtakım yeni unsurlar katarak geliştirmiş ve Türkler de dini bir içerikle zenginleştirmişlerdir.

Bu eserde Hz. Hamza'nın kişisel özellikleri, İslâm dininin korunması, savaşlardaki cesur davranışları, kahramanlıkları, adaletsiz davranışlara karşı direnişi ve dürüstlüğü anlatılmaktadır. Hz. Hamza, bu özellikleri sebebiyle halkın ilgisini ve beğenisini kazandı. Onun özellikleri, dönemin eserlerine yansır. Hamza-nâme, Hz. Hamza'nın kahraman rolünü belirgin olarak işlemektedir. Aynı zamanda Hamza-nâme'de Hz. Hamza'nın üstlendiği kahraman rolü, Türk-İslâm geleneğindeki "savaşçı" karakterini tamamiyle karşılamaktadır.

Hamza-nâme adlı destânî hikâyeler, aslen Arap kaynaklıdır. Bu eser; ilk olarak İran

Edebiyatı'na, daha sonra Türk Edebiyatı'na kazandırıldı. Hamza-nâme, Farslar aracılığıyla Türk Edebiyatı'na geçmiştir. Hamza-nâme, Türkler arasında kabul görmüş önemli bir eserdir. Hamza-nâme; Türkler'in İslâmiyet'i kabulünden sonra Türk halkının yaşam şeklinde, kültüründe, edebiyat dünyasında hak ettiği yeri almıştır. Türk halkının Hamza-nâme eserine ilgi göstermesinin nedeni; halkın İslâm dinine saygı duyması ve dilinin anlaşılır olması büyük rol oynamaktadır. Türkler tarafından şekillenen bu eser, millî bir hüviyet kazanmıştır ve Türkler arasında itibar görmüştür.

Türk nesrinin sade ve güzel örneklerinden olan Hamzavî'nin Hamza-nâme adlı eseri, zamanla daha da yayılmıştır. Hamza-nâme; halk arasında yüzyıllarca okunmuş ve halk tarafından kahvehanelerde, yeniçeri ocaklarında ve kalelerde okutulmuş bir eserdir. Hamza-nâme'nin kaynakları ve kültürel çevresi ne olursa olsun, 15. yüzyıldan itibaren edebiyatımızdaki yerini almıştır.

Hamza-nâme, gerek söz varlığı ve gerek dil bilgisi bakımından Eski Anadolu Türkçesi'nin dil özelliklerini yansıtan değerli bir eserdir. Hamza-nâme'nin anlatımında sade, açık, Arapça ve Farsça terkiplerden oldukça arınmış, sanat endişesinden uzak ve külfetsiz bir üslup kullanılmıştır. Hamza-nâme, sade ve akıcı üslûba sahip olmasından dolayı Eski Anadolu Türkçesi devresinin karakteristik bir örneğini temsil eder.

Hamza-nâme'de hem dilimize yerleşmiş olan Arapça ve Farsça kelimeler hem de bugün İstanbul Türkçesi'nde kullanılmayıp Anadolu ağızlarında hâlâ yaşayan ve arkaik diye adlandırdığımız Türkçe kelimeler ahenk içinde yer almaktadır.

Hamza-nâme'nin toplamda bilinen yetmiş iki cildi vardır. Çalışmamızda Hamza-nâme'nin otuz dördüncü cildini inceledik. Üzerinde Yüksek Lisans çalışması yaptığımız Hamza-nâme'nin otuz dördüncü cildinin sadece bir tane nüshası mevcuttur. Bu nüsha; İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi'ndeki 2496 numarada yer almaktadır. Biz, çalışmamızı bu nüshaya göre şekillendirdik. Öncelikle, metnin transkripsiyonunu aktardık. Sonra metni, özetledik. Sonra kelime hazinesi bakımından zengin olan metnin sözlüğünü yaptık. Ardından metindeki kişilerin ve yerlerin adlarını gösteren bir index hazırladık.

Anahtar Kelimeler: Hamza-nâme, Hamzavî, 14. yüzyıl, Eski Anadolu Türkçesi.

ABSTRACT

Hamza-nâme, Hz. It is the general name of folk tales that tell Hamza's adventurous life and her wars. Hamza-nâme, is the Turkish epic that emerged after Islam. Hamza-nâme, has an important place in our folk literature products. Hamza-nâme, carries the features of folk literature.

Hamza-nâme, which has been read among people like the stories of Battal Gazi for years is one of the first stories of Islamic heroism. These stories Hz. It consists of the personality of Hamza. Hz. The stories formed around Hamza's personality consist of the historical events from the spreading periods Islam and the telling of some of the legends with the guise of legend.

Hamza-nâme, is the first work in which Islamic heroic epics are told. When Hamza-nâme's form characteristics, purpose of writing, motifs in the work and the characteristics of heroes are examined, it is understood that Hamza-nâme are the products of transition period from epic to menkıb.

Hamza-nâme, one of the important sources of Old Anatolian Turkish, was written by Hamzavî, the brother of poet Ahmedî in the second half of the 14th century. Hz. The story of Hamza's stories began to become widespread in the 9th century and was written in the 14th century.

Hamza-nâme, in his work Hz. Muhammad's uncle Hz. Hamza's life and heroism are told. "Hamza-nâme" dest epic stories, Hz. It is about Hamza's courage and fighter.

Hamza-nâme, Hz. It consists of Hamza's stories. Folk storytellers, Hz. After Hamza was martyred, they began to tell her stories under the name "Hamza-nâme". Later, these stories, which were put into writing, were developed by adding some new elements to the Iranians and the Turks enriched them with a religious content.

In this work Hz. Hamza's personal characteristics of Hamza, the protection of Islam religion, his brave behavior in the wars, his heroism, his opposition for injustice behaviors and his honesty is told. Hz. Hamza, because of these characteristics has won the public interest and appreciation. His features are reflected in the works of the periods. Hamza-nâme, Hz. Hamza's hero role is evident. At the same time Hz. Hamza's heroic role fully meets the "warrior" character in the Turkish-Islamic tradition.

The epic stories Hamza-nâme are originally of Arabic origin. This work was first introduced to Iranian literature and later to Turkish literature. Hamza-nâme, was transferred to

Turkish literature through the Persians. Hamza-nâme, is an important work accepted among the Turks. After the adoption of Islam by the Turks, Hamza-nâme took the place it deserved in the life, culture and literature. The reason why Turkish people showed interest in Hamza-nâme; The respect of the people and the comprehension of the language plays an important role. This work shaped by the Turks has gained a national identity and has gained reputation among the Turks.

Hamzavî's Hamza-nâme, which is one of the simple and beautiful examples of Turkish prose has spread even more in time. Hamza-nâme; it was read among the people for centuries and was read by the people in coffehouses, janissary guarries and castles. Whatever the sources and cultural environment of Hamza-nâme's, it has taken it's place in our literature since the 15th century.

Hamza-nâme, is a valuable work reflecting the linguistic features of Old Anatolian Turkish both in terms of vocabulary and grammar. The expression of Hamza-nâme is simple, clear, free from Arabic and Persian compositions, free of art concerns and non-fatigue style. Hamza-nâme, represents a characteristic example of the Old Anatolian Turkish period due to it's simple and fluent style.

In Hamza-nâme, both Arabic and Persian words, which are settled in our language, and Turkish words that we call archaic, which are still used in the dialects of Anatolia and which are not used in Istanbul Turkish today, are in harmony.

Hamza-nâme, has a total of seventy-two volumes known. In our study we examined the thirty-fourth volume of Hamza-nâme. There is only one copy of the thirty-fourth volume of Hamza-nâme, of which we have a master's degree. This copy; it is located at the Library of Rare Books, Istanbul University, Faculty of Letters, number 2496. We have shaped our work according to this copy. Firstly, we transcribed the text. Then we summarized the text. Then we made the dictionary of the text rich in vocabulary. Then we created an index that shows the names of people and places in the text.

Key Words: Hamza-nâme, Hamzavî, 14th century, Old Anatolian Turkish.

ÖNSÖZ

Eski Anadolu Türkçesi'nin önemli kaynaklarından birisi olan Hamza-nâme, 14. yüzyılın ikinci yarısında şair Ahmedî'nin kardeşi olan Hamzavî tarafından kaleme alınmıştır. Hz. Hamza hikâyelerinin anlatılmaya başlanması, 9. yüzyıldan itibaren yaygınlık kazanmaya başlamış ve 14. yüzyılda yazıya geçirilmiştir.

Türkler'in İslâmiyet'e girmeleriyle beraber, Türkler'e İslâmiyet'i anlatmak ve öğretmek için bazı destânî halk hikâyeleri oluşmuştur. Hamza-nâme, Türkler arasında İslâmiyet'i anlatan ilk eserlerden birisidir.

14. yüzyılda Hz. Muhammed'in amcası olan Hz. Hamza'nın macera dolu hayatı ve cenkleri çevresinde oluşan "Hamza-nâme" adlı büyük destânî hikâyeler, Hz. Hamza'nın cesaretini ve savaçılığını konu edinmiştir. Hamza-nâme cildlerinde; Hz. Hamza'nın kişisel ve İslâm dinini koruyabilme özelliği, savaşlarda göstermiş olduğu cesareti, kahramanlığı, zulme ve haksızlığa karşı direnmesi, dürüstlüğü vb. özellikleri halkın ilgisini ve takdirini kazanmış ve dönemin eserlerine konu edinmiştir.

Hz. Muhammed'in amcası ve süt kardeşi olan Hz. Hamza'nın hayatı ve kahramanlıklarının anlatıldığı "Hamza-nâme" adlı destânî hikâyeler, aslen Arap kaynaklıdır. Hamza-nâme; Arapça siyerlerden İran Edebiyatı'na, İran Edebiyatı'ndan da Türk Edebiyatı'na kazandırılmış kıymetli bir eserdir. Türkler arasında yazılan Hamza-nâmeler, İranlılar arasında yazılan Hamza-nâmeler'den esinlenerek yazılmıştır. Türkler, İran Edebiyatı'nın etkisinde olmakla birlikte kendi edebi ve dini anlayışlarına göre Hamza-nâme'yi yeniden yazmışlardır. Hamza-nâme, kaynakları ve kültür çevresi ne olursa olsun 15. yüzyıldan itibaren edebiyatımızdaki yerini almıştır.

Yazılı bir metin haline gelmeden çok önce Hamza-nâme'nin sözlü bir gelenek olarak Türkler arasında itibar gördüğü anlaşılmaktadır. Hamza-nâme'nin Türk halkı tarafından benimsenerek yaygınlaşmasında; Hz. Hamza'nın cesareti, dürüstlüğü ve daima zayıftan yana olması, Türk halkının onun şahsında kendi benliğini bulması gibi sebepler etkili olmuştur. Hamza-nâme'nin Türk halkı tarafından kısa sürede benimsenerek yaygınlaşmasının sebepleri; halkın İslâm dinine karşı içten bir saygı beslemesinin yanında, dilinin anlaşılır olmasının rolü de büyüktür. Hamza-nâme; halk arasında yüzyıllarca okunmuş ve halk tarafından kahvehanelerde, yeniçeri ocaklarında ve kalelerde okutulmuş bir eserdir.

Hamza-nâme; Türkler'in İslâmiyet'i kabulünden sonra Türk halkının yaşam şeklinde, kültüründe ve edebiyat dünyasında hak ettiği yeri almıştır. Hamza-nâme, Türk Edebiyatı'nın

en kıymetli ve hacimli eserlerinden birisidir. İslâmî destan kahramanlıklarının anlatıldığı ilk eser, Hamza-nâme adlı eserdir. Eser, İslâmiyet sonrası teşekkül eden Türk destanıdır. Hamza-nâme, Klasik Türk edebiyatı ve Halk edebiyatı açısından çok önemli bir yere sahiptir. Eser, içinde barındırdığı söz varlığıyla ve gramer özellikleriyle her iki Türk Edebiyatı alanını da teşkil etmektedir.

Hamza-nâme, hem gramer hem dil hususiyeti hem de halk edebiyatı açısından içinde zenginlikler barındıran önemli bir eserdir. Hamza-nâme, gerek söz varlığı ve gerek dil bilgisi bakımından Eski Anadolu Türkçesi'nin dil özelliklerini yansıtan değerli bir eserdir. Hamza-nâme, sade ve akıcı bir üslûpla kaleme alınmıştır. Hamza-nâme, sade ve akıcı bir üslûba sahip olmasından dolayı Eski Anadolu Türkçesi devresinin karakteristik bir örneğini temsil eder.

Hamza-nâme'nin Türkiye'de ve Türkiye dışındaki kütüphanelerde birçok yazma nüshası bulunmaktadır. Türkiye'deki yazma nüshalar hakkında en geniş araştırma ve tespitleri 1991 yılında Lütfi Sezen ve 2013 yılında ise Prof. Dr. Muhammet Yelten yapmışlardır.

Geniş hacme sahip olan Hamza-nâme, 72 ciltten oluşmaktadır. Üzerinde çalıştığımız Hamza-nâme'nin otuz dördüncü cildinin tek nüshası bulunmaktadır. Bu nüsha; İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi'ndeki 2496 numarada yer almaktadır. Biz, çalışmamızı bu nüshaya göre şekillendirdik. Üzerinde çalıştığımız nüsha, 1b'den başlayıp 68a'da biter ve toplamda 67 varaktan oluşur. Toplamda eser, 134 sayfadan oluşur ve yazmanın tümü nesirdir. Öncelikle metnin transkripsiyonlu aktarmasını yaptık. Daha sonra metnin özetini verdik. Ardından metnimizin sözlüğünü oluşturduk. Bu hazırladığımız sözlük, metnin tüm söz varlığını yansıtmaktadır.

Çalışmamızı üç başlık altında inceledik:

Birinci bölümde şair Ahmedî'nin kardeşi ve aynı zamanda Hamza-nâme'nin yazarı olan Hamzavî'nin hayatı ve eseri Hamza-nâme hakkında genel bilgi verildi. Daha sonra Hamza-nâme'nin otuz dördüncü cildinin nüshası tanıtıldı. Ardından metnin dil ve anlatım özellikleri örneklerle açıklandı. Sonra geniş olarak metnin özeti verildi. Birinci bölümün son kısmında ise, metinde yer alan kelimelerin dillere göre sayısal değeri ve oranları verildi.

İkinci bölümde Hamza-nâme'nin otuz dördüncü cildi, Eski Anadolu Türkçesi'nin dil hususiyetlerine uyularak transkripsiyonlu bir şekilde yeni harflere aktarıldı.

Üçüncü bölümde söz varlığı bakımından zengin olan metnin sözlüğü yapıldı. Metnin sözlüğünü oluştururken metinde geçen tüm kelimeleri, cümlede kullanıldığı anlamlarıyla vermeye dikkat ettik. Ayrıca her kelimenin hangi dile ait olduğunu belirttikten sonra metinde geçtiği yerleri de birer birer gösterdik. Sözlüğü bitirdikten sonra metinde yer alan şahıs ve yer adlarından oluşan bir indeks oluşturduk.

Üzerinde çalıştığımız eserle ilgili vardığımız nihai sonuçları ve değerlendirmeleri de belirtmeye çalıştık. Kaynakça kısmında ise faydalandığımız eserlerin künyeleri yer almaktadır. Aynı zamanda araştırmacıların karşılaştırma yapabilmeleri için eserin tıpkıbasımını verildi.

Hamza-nâme, gerek söz varlığı ve gerekse gramer bakımından Eski Anadolu Türkçesi'nin dil hususiyetlerini iyi bir şekilde yansıtan önemli eserlerden birisidir. Sade bir dile ve akıcı bir üslûba sahip olan Hamza-nâme, dönemin dil hususiyetlerini kapsayan bir eser olması sebebiyle Eski Anadolu Türkçesi sahasında yapılacak çalışma için örnek teşkil eder. Biz de yaptığımız yüksek lisans çalışmamızla bu kadar nitelik ve nicelik yönünden önemli bir eser olan Hamza-nâme'nin otuz dördüncü cildini; dilimize, edebiyatımıza dahası kültürümüze kazandırmaya çalıştık.

Son olarak çalışmamın her aşamasında bilgi ve tecrübeleri ile bana yardımcı olan ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. Muhammet YELTEN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca bugüne kadar maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme minnet ve şükranlarımı sunarım.

Damla Göksel ÖZKURVURDUK

2019

İÇİNDEKİLER

İÇ KAPAK.....	i
KABUL VE ONAY.....	ii
NOT.....	iii
YEMİN METNİ.....	iv
ONAY METNİ.....	v
ÖZ.....	vi
ABSTRACT.....	viii
ÖNSÖZ.....	x
İÇİNDEKİLER.....	xiii
KISALTMALAR.....	xv
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	xvi

BİRİNCİ BÖLÜM HAMZAVİ VE HAMZA-NĀMELER

1. HAMZAVİ.....	2
2. HAMZA-NĀMELER.....	2
2.1. HAMZA-NĀME (34. CİLT) NÜSHA TANITIMI.....	8
2.2. HAMZA-NĀME'NİN DİL VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ (34. CİLT).....	12
2.3. HAMZA-NĀME (34. CİLT) METNİNİN HİKĀYESİ	42
2.4. METİNDE YER ALAN KELİMELERİN DİLLERE GÖRE SAYISAL DEĞERİ VE ORANLARI	61

İKİNCİ BÖLÜM

METİN.....	64
------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SÖZLÜK.....	95
ŞAHIS VE YER ADLARI İNDEKSİ.....	273
SONUÇ.....	287
KAYNAKÇA.....	291
TIPKIBASIM.....	294

KISALTMALAR

a.: Arapça

bkz.: Bakınız

c.: Cilt

Dr.: Doktor

f.: Farsça

Hız.: Hazret

İt.: İtalyanca

Prof.: Profesör

r.: Rumca

s. : Sayfa

s.a.v.: Sallallâhu aleyhi ve sellem

SBE.: Sosyal Bilimler Enstitüsü

TDK: Türk Dil Kurumu

TDV: Türkiye Diyanet Vakfı

vb.: Ve benzeri

yay.: Yayınları

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا, آ a, ā, e	ش ş
أ, ا ء, ا	ص ş
ب b	ض d, z
پ p	ط t
ت t	ظ z
ث s	ع c
ج c	غ g
چ ç	ف f
ح h	ق k
خ b	ك k, g, ñ
د d	ل l
ذ z	م m
ر r	ن n
ز z	و v, ō, o, ö, ū, u, ü
ژ j	ه h, a, e
س s	ی y, i, i, î

BİRİNCİ BÖLÜM

HAMZAVİ VE HAMZA-NÂMELER

1. HAMZAVÎ

Türk Edebiyatı'nın en kıymetli ve hacimli eserlerinden birisi olan Hamza-nâme'nin yazarı olan Hamzavî'nin hayatı ve kimliği hakkında pek fazla bilgi bulunmamaktadır. Nerede doğduğu, nerede yaşadığı ve öldüğü bilinmemektedir. 14. yüzyılda yaşayan, şair Ahmedî'nin kardeşi ve Emir Süleyman'ın musahibi olduğu bilinen Hamzavî'nin, adını da yazmış olduğu Hamza-nâme adlı eserden aldığı rivayet edilmektedir.¹

Hamzavî'nin Hz. Hamza'nın hayatını ve maceralarını anlattığı Hamza-nâme dışında bir de İskendernâme (Kıssa-i İskender) adlı eseri bulunmaktadır. Bu eserde Büyük İskender'in hikâyeleri anlatılmıştır. Bugünün araştırmalarına rağmen bu iki eser dışında bilinen başka bir eseri yoktur.

Hamzavî'nin en önemli özelliği, eserlerini sade bir dille yazmış olmasıdır. İlerleyen dönemlerde bu yönüyle eleştirilen Hamzavî'yi Âşık Çelebi, kaleme almış olduğu tezkirede halk arasında okunmaya mahsus sade bir eser yazdığından dolayı şairler zümresinden saymamıştır.²

2. HAMZA-NÂMELER

Eski Anadolu Türkçesi'nin önemli kaynaklarından olan Hamza-nâme, 14. yüzyılın ikinci yarısında Hamzavî tarafından kaleme alınmıştır. Hz. Hamza hikâyelerinin anlatılmaya başlanması 9. yüzyıldan itibaren yaygınlık kazanmaya başlamış ve 14. yüzyılda yazıya geçirilmiştir.³

14. yüzyılda Hz. Muhammed'in amcası olan Hz. Hamza'nın macera dolu hayatı ve cenkleri çevresinde oluşan "Hamza-nâme" adlı büyük destânî hikâyeler, Hz. Hamza'nın cesaretini ve savaşıcılığını konu edinmiştir. Aynı zamanda Hz. Hamza'nın şehit edilmesinden sonra halk hikâyecileri tarafından Hamza-nâme adıyla anlatılmaya başlandı. Daha sonra yazıya geçirilen bu hikâyeleri İranlılar birtakım yeni öğeler katarak geliştirmiş, Türkler de dini bir içerikle zenginleştirmişlerdir. Hamza-nâmeler, zengin ve karmaşık bir olay yapısına sahip olduğu için her dilde farklı Hamza-nâmeler oluşmuştur. Hamza-nâmeler, yazılı hale gelmeden

¹ Abdullah Uçman, "Hamza-nâme", Büyük Türk Klasikleri: Tarih, Antoloji, Ansiklopedi, c. 1, Ötüken yay., İstanbul: 1985, s. 375.

² Mehmet Fuad Köprülü, "Edebiyat Araştırmaları 1", Akçağ yay., Ankara: 2004, s.190.

³ Vasfi Mahir Kocatürk, "Büyük Türk Edebiyatı Tarihi", Edebiyat Kitabevi, Ankara: 1970, s. 191-192.

önce Anadolu'da sözlü gelenekte yaygın olarak anlatılıyordu.⁴

Hamza-nâme eserlerinde Hz. Hamza'nın özellikle kişisel özelliklerinde görülen görünüş yapısı; savaşlarda göstermiş olduğu cesaret, kahramanlık, avcılık, haksızlığa karşı direnme, dürüstlük, zulme karşı boyunların eğilmemesi gibi özellikler halkın ilgisini ve takdirini kazanmış ve dönemin eserlerine konu edinmiştir.⁵

Hamza-nâme adlı eserlerin, Anadolu'da büyük ilgi görmesi ve yaşadığı toplumun inanç değerlerini oluşturan İslâm dininin önde gelen peygamberlerinden Hz. Muhammed'in amcası Hz. Hamza'nın hayatı ve kişiliğinin konu edinmesiyle büyük dikkat çekmiş ve halkı aydınlatabilmiştir.⁶

Hamza-nâme, İslâmiyet sonrası teşekkül eden Türk destanıdır. Hamza-nâme, zengin bir destan, edebiyatı ile sadece İslâm dünyasına katılan İran ve Arap dünyasına değil aynı zamanda da diğer Müslüman milletlere tarih ve kültürünü de tanıtmak imkânı bulmuştur.⁷ Çünkü Hamza-nâme'deki kahraman tiplerin Araplar ve Türkler arasında da sevilmiş ve rağbet görmüştür. Özellikle Türkler arasında sadece bu destan kahramanları değil, destanlaştırılmış İran şâhlarının adları Türk hükümdarları tarafından alınacak kadar benimsenmiştir.

Yazdığı "*Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*" isimli eserinde Vasfi Mahir Kocatürk, Hz. Hamza'nın kahramanlıkları ve şahsiyeti etrafında oluşmuş olan Hamza-nâmeler'i Anadolu'da oluşmuş ilk İslâmî kahramanlık destanları olarak kabul eder. Yazara göre bu eser, 9. yüzyıldan itibaren oluşup anlatılmaya ve yayılmaya başlanmıştır. 14. yüzyıla kadar okunmuş ve yer yer yazıya geçirilmiştir. Yazar; eserin 14. yüzyılda Ahmedî'nin kardeşi Hamzavî'nin yazıya geçirdiğini Âşık Çelebi, Evliyâ Çelebi ve Katip Çelebi'ye dayanarak kabul eder. Hamzavî'yi Hamza-nâme metinlerinin ilk müellifi olarak görür.⁸

Ahmedî'nin kardeşi Hamzavî'nin Hz. Muhammed'in amcası Hz. Hamza'nın kişiliği etrafında oluşturup onun kahramanlıklarını anlattığı Hamza-nâme'de bu asrın dinî-destânî mahiyette olan mensur eserlerindedir.⁹

⁴ Muhammet Yelten, "*Hamza-nâme'nin Nesir Üslûbu*", Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/9 Summer 2014, p. 17-30, ANKARA-TURKEY.

⁵ Lütfi Sezen, "*Halk Edebiyatında Hamza-nâmeler*", TDK yay, Ankara: 1991.

⁶ Muhammet Yelten, "*Hamza-nâme'nin Yeni Ciltleri Ve Okunma Mekânları*", Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/9 Summer 2013, p. 151- 165, ANKARA-TURKEY.

⁷ İsmet Çetin, "*Türk Edebiyatında Hz. Ali Cenknâmeleri*", Kültür Bakanlığı yay., Ankara: 1997.

⁸ Vasfi Mahir Kocatürk, "*Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*", Edebiyat Kitabevi, Ankara: 1970, s. 191-192.

⁹ Cihan Okuyucu, Ahmet Kartal, Fatih Köksal "*Klasik Dönem Osmanlı Nesri*", Kesit yay., İstanbul: 2011, s. 49.

Hiz. Muhammed'in (s.a.v.) amcası ve süt kardeşi olan Hiz. Hamza'nın hayatı ve kahramanlıklarının anlatıldığı "Hamza-nâme" adlı destânî hikâyeler, aslen Arap kaynaklıdır. Daha sonra Farslar aracılığıyla Türk Edebiyatı'na geçmiştir. Hiz. Hamza'nın maceralarının anlatıldığı bu eser Araplar arasında Sîretü Hamza, Esmâr'l-Hamza; İnanlılar'da Kissa-i Emîr Hamza, Kitâb-ı Rmz-ı Hamza, Dâstân-ı Emîr Hamza; Türkler'de ise Hamza-nâme olarak bilinmektedir.¹⁰

Hamza-nâme; Türkler'in İslâmîyet'i kabulünden sonra Türk halkının yaşam şeklinde, kültüründe ve edebiyat dünyasında hak ettiği yeri almıştır. Hamza-nâme'de Hiz. Hamza'nın üstlendiği kahraman rolü Türk-İslâm geleneğindeki "alp-eren" karakterini tamamıyla karşıla-maktadır. Türk nesrinin sade ve güzel örneklerinden olan Hamza-nâme; halk tarafından kahvehanelerde, yeniçeri ocaklarında ve kalelerde okutulmuştur.

Hiz. Hamza'dan bahseden hikâyelerin ilk olarak Hiz. Muhammed'in hikâyecisi Sahib-i Rmî tarafından tertip edildiği, daha sonra da Eb'l-Meâlî'nin bunu genişletip altmış cilde çıkardığı bilinmektedir.¹¹ Türk Edebiyatı'nda ise ilk Hamza-nâme, 14. yüzyılda Hamzavî tarafından kaleme alınmıştır.

Hamza-nâmeler'in yazılı bir metin haline gelmeden önce eserin Türkler arasında itibar görmeye başlaması ve eserin başkahramanı olan Hamza'nın millî bir karakter olmamakla birlikte Anadolu insanının İslâm'ın sevgi ve hoş görüşüne büyük saygı beslemesi, hikâyelerin özünde yiğitlik, mertlik ve cihat anlayışının ön planda olması, Türkler'in bu eserde kendi benliğini bulması zamanla yazılı metin haline gelmesini ve yaygınlaşmasını sağlamıştır.¹²

Hamza-nâme; İslâm peygamberi Hiz. Muhammed'in kendisinden bir yaş büyük amcası ve sütkardeşi olan Hiz. Hamza'ya, ailesine ve oğullarına isnat edilen uzun bir eserdir. Arapça siyerlerden İnan Edebiyatı'na, İnan Edebiyatı'ndan da Türk Edebiyatı'na kazandırılmış kıymetli bir eserdir.

Battal Gazi hikâyeleri gibi yıllarca halk arasında okunan Hamza-nâme, İslâmî kahramanlık hikâyelerinin ilklerindedir. Hiz. Hamza'nın şahsiyeti etrafında teşekkül etmiş hikâyeler, İslâmîyet'in yayılma dönemlerinden kalan tarihî olaylarla bazı menkıbelerin efsane kisvesine büründürülerek anlatılmasından meydana gelmiştir.¹³

¹⁰ Muhammed Yelten, "Türk Edebiyatında 15. Yüzyıldan Bir Nesir Kesiti Olarak Hamza-nâme'nin Hitap Ettiği Zümreler", Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/13 Fall, 2013, p. 179-247, ANKARA-TURKEY.

¹¹ Nurettin Albayrak, "Hamza-nâme", TDV İslâm Ansiklopedisi, c. 15, Diyanet yay., İstanbul: 1997, s. 517.

¹² Nurettin Albayrak, "Hamza-nâme", TDV İslâm Ansiklopedisi, c. 15, Diyanet yay., İstanbul: 1997, s. 517.

¹³ Erman Artun, "Dini-Tasavvufi Halk Edebiyatı", Akçağ yay., Ankara: 2002, s.64.

Battal Gazi hikâyeleri gibi yıllarca halk arasında okunan Hamza-nâme'nin yazılı haline gelmeden çok önce sözlü bir gelenek olarak Türkler arasında itibar gördüğü anlaşılmaktadır. Hikâyelerin Türk halkı tarafından kısa sürede benimsenerek yaygınlaşmasında, halkın İslâm dinine karşı içten bir saygı beslemesinin yanında dilinin anlaşılır olmasının rolü de büyüktür.

İslâm dinini yayma uğruna savaşırken şehit edilen Hz. Hamza'nın kahramanlıkları; önce Araplar arasında destanlaşmaya başlamış, şifahî Arap hikâyecilerinin belli başlı konularından biri olmuştur. Daha sonra yazıya geçirilen bu hikâyeleri İranlılar birtakım yeni unsurlar katarak geliştirmiş, Türkler de dinî bir muhteva ile zenginleştirmişlerdir. Zenginleşme gerçekleşirken, tarihsel gerçeklere uymayan, geniş bir coğrafyaya ve zamana yayılmış olağanüstü olaylar Hz. Hamza'ya atfedilerek Kafdağı, cin, peri, dev, cadı vb. masal unsurlarıyla bezenmiş yeni bir destan kahramanı yaratılmıştır. Olay kahramanlarının Arap, Acem, Hıristiyan ve putperest olmasına; olayların büyük bölümünün Arabistan ve İran'da geçmesine rağmen Hamza-nâme Türkler arasında büyük bir ilgi görmüştür.¹⁴

Dinî-destânî kahramanlık hikâyeleri, daha çok İslâmiyet'in etkisi ile Hz. Hamza'nın kişilik özellikleri etrafında teşekkül etmekteydi. Hamza-nâme, halk edebiyatı bakımından sürekli iz taşımıştır.¹⁵ Çünkü Hamza-nâmeler; konu bakımından dinî-kahramanlık hikâyeleri, meddahları ve destanları içinde değerlendirilebilir. Hamza-nâmeler, kaynakları ve kültür çevresi ne olursa olsun 15. yüzyıldan itibaren edebiyatımızdaki yerini almıştır.¹⁶

Hamza-nâme adlı eser, yazıldığı dönemden iki üç yüzyıl sonra istinsah edilmesine rağmen Eski Anadolu Türkçesi'nin dil hususiyetlerini taşımaktadır. Eski Anadolu Türkçesi'nin en güzel mensur örneklerinden olan Hamza-nâme, kelime kadrosu bakımından da bu dönemin karakteristik özelliklerini yansıtmaktadır.

Hamza-nâme, hem konusu hem dil hususiyetleri hem de kelime kadrosu bakımından karakteristik bir Eski Anadolu Türkçesi metnidir. Hamza-nâme'de hem dilimize yerleşmiş olan Arapça ve Farsça kelimeler hem de bugün İstanbul Türkçesi'nde kullanılmayıp Anadolu ağızlarında hâlâ yaşayan ve arkaik diye adlandırdığımız Türkçe kelimeler ahenk içinde yer almaktadır.

Hamza-nâme'nin anlatımında sade, açık, Arapça, Farsça terkiplerden oldukça arınmış, sanat endişesinden uzak ve külfetsiz bir üslûp kullanılmıştır. Yer yer atasözleri ve deyimlerle, manzum parçalarla süslenen hikâyeler; sürükleyici, yapmacıktan uzak, ahenkli bir ifade ile

¹⁴ Muhammet Yelten, "Hamza-nâme'nin Nesir Üslûbu", Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/9 Summer 2014, p. 17-30, ANKARA-TURKEY.

¹⁵ Nurhayat Şimşek Akın, "Hamza-nâme, 8. Cilt (Metin- İnceleme)", Adana, Çukurova Üniversitesi, SBE, 2006.

¹⁶ Hüseyin Algül, "Hamza" İslâm Ansiklopedisi, TDV yay., Ankara: 1997.

kaleme alınmıştır. Eserde az da olsa arkaik kelimelere rastlanır. Bunun yanında konuşma dilinden alınan kelime ve deyimlerin bolluğu gözden kaçmamaktadır. Üslûp konusundaki bu tercih metnin kalabalık dinleyici/okur kitleleri tarafından tasarruf edilmek adına üretildiğini göstermektedir. Fiil ve fiilimsilerin egemen olduğu metinde, cümlelerin -up, -üp zarf-fiil ekleriyle oluşturulmuş fiilimsiler aracılığıyla genişletildiği ve Hamza-nâme'nin betimlemeden ziyade eylem odaklı bir öykülemeyi öncelediği dikkat çekmektedir. Ağırlıklı olarak basit cümlelerle örülen metnin ilgi çekici yönlerinden bir diğeri de iç içe birleşik cümle yapısının yoğun bir biçimde kullanılmasıdır. Söz konusu cümleler karakterler arası diyalogların aktarımını sağlarken karakterler de âdeta “eylemleri” kadar “konuşmaları” aracılığıyla inşa edilmişlerdir.¹⁷

Hamza-nâme, ilk yazıldığında kaç cilt olarak tertip edildiği bilinmemektedir. Prof. Dr. Muhammet Yelten, eserin tamamının 72 cilt olduğunu tespit etmiştir. Prof. Dr. Muhammet Yelten, makalesinde aynı zamanda eserin bütün Türkiye kütüphanelerdeki 70 cildin künyelerini kaydetmiş; bugün için elde olmayan yalnız 40 ve 42. ciltler kaldığını ifade etmiştir. Destansı ve masalsı öğelerin kimi ciltlerde daha yoğunlukta olduğunu gördüğümüz bu muazzam eser, yazıldığı dönemden itibaren çok geniş bir coğrafyada farklı zümreler tarafından okunmuştur. Özellikle Yeniçeriler arasındaki kitaplardan yapılan okumaların veya meddah performanslarının yoğunlaştığı görülür. Çok ilginç bir okuma tarzının varlığına şahit olduğumuz Hamza-nâme ciltlerinin hemen hemen 72'sinde de çok sayıda kayda geçirilmiş “okundu” bilgileri ile karşılaşılır. Bu kayıtlarda; eserin hangi cildi okunmuşsa, okumanın ardından, farklı kalemle eseri okuyanın adı, cildin okunduğu mekânın adresi, okuyanların ve hatta bazen dinleyenlerin kısa tanıtımı yer almaktadır.¹⁸

Hamza-nâme'nin Türkiye'de ve Türkiye dışındaki kütüphanelerde birçok yazma nüshası bulunmaktadır. Türkiye'deki yazma nüshalar hakkında en geniş araştırma ve tespitleri 1991 yılında Lütfi Sezen ve 2013 yılında ise Prof. Dr. Muhammet Yelten yapmışlardır.

Lütfi Sezen tarafından tespit edilemeyen ciltler: 18, 20, 23, 24, 27, 28, 29, 31, 32, 34, 36, 38, 40, 41, 42, 45, 47, 48, 50, 51, 52, 56, 57, 58, 59, 61, 63, 64, 65, 66, 68 (toplam 31 cilt).¹⁹

Prof. Dr. Muhammet Yelten'in bulunduğu ciltler: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66,

¹⁷ Muhammet Yelten, “*Hamza-nâme'nin Nesir Üslûbu*” Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/9 Summer 2014, p. 17-30, ANKARA-TURKEY.

¹⁸ Muhammet Yelten, “*Hamza-nâme'nin Yeni Ciltleri Ve Okunma Mekânları*”, Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/9 Summer 2013, p. 151- 165, ANKARA-TURKEY.

¹⁹ Lütfi Sezen, “*Halk Edebiyatında Hamza-nâmeler*”, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara: 1991, s.27.

67, 68, 69, 70, 71, 72. Görüldüğü gibi Prof. Dr. Muhammet Yelten, 72 ciltten oluşan Hamza-nâme'nin yalnız 40 ve 42. ciltlerine ulaşamamış durumdadır.

Ülkemizde Hamza-nâme nüshaları; İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul Fatih Millet Kütüphanesi, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi olmak üzere toplam 6 kütüphanede bulunmaktadır.

2.1. HAMZA-NÂME (34. CİLT) NÜSHA TANITIMI

Araştırmalarımız sonucunda, Hamza-nâme'nin otuz dördüncü cildinin sadece tek nüshası olduğunu tespit ettik. Hamza-nâme'nin otuz dördüncü cildinin elimizdeki tek nüshası; İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, 2496 numarada yer almaktadır.

İncelediğimiz bu nüshanın özellikleri şu şekildedir: Ta^clik hatla yazılmıştır. 185x135 mm. ölçüsündedir. Eser, âharlı krem kâğıda siyah mürekkeple yazılmıştır ve kahverengi bez cilt içindedir. Bu metin, kendi içinde yazılış bakımından hatalarıyla ve eksikleriyle bir bütünlük taşımaktadır. Metnin sayfalarına baktığımız zaman karalanmış ve yırtık bir yer, eksik bir nüsha görmemekteyiz. Bazı sayfalarda hafif silik yerler bulunmaktadır. Bu hafif silik yerler rahatlıkla okunmaktadır.

İncelediğimiz bu eserin bazı sayfalarının kenar kısımlarında ve en üst kısımlarında sayıların hesaplamaları görülmektedir. Bazı sayfaların en üst kısımlarında, en alt kısımlarında ve kenar kısımlarında okuyucuyu bilgilendirmek için birtakım yazılar vardır. Bazı sayfaların kenar kısımlarında ise dualar yazılmıştır. Bazı sayfaların en üst kısımlarında, kenar kısımlarında şekil ve motifler görülmektedir. Bu şekil ve motifler bazen siyah mürekkeple, bazen ise kırmızı mürekkeple çizilmiştir. Metnin içeriğini incelediğimizde çok fazla savaş sahnesine, savaşta kullanılan araç ve gereçlere rastlamaktayız. Bu savaşta kullanılan araç ve gereçlere önem verildiğini görmekteyiz. Bundan dolayı otuz dördüncü cildin bazı sayfalarının kenar kısımlarında kılıç, ok, yay vb. savaşta kullanılan araç ve gereçlerin şekilleriyle karşılaşırız. Bazı sayfalarda çizilen şekil ve motiflerin ne olduğunu ise anlamlandıramadık. Bazı sayfalarda ise bu şekil ve motifler silik görülmektedir.

Hamza-nâme'nin otuz dördüncü cildi, 1b'den başlayıp 68a'da biter ve toplamda 67 varaktan oluşur. Toplamda eser, 134 sayfadan oluşur ve yazmanın tümü nesirdir. Her varakta a ve b sayfaları bulunmaktadır. Sade dille ve anlaşılır bir üslûpla yazılan eserin sayfaları, genellikle 17 satırdan meydana gelmektedir. Ama 1b sayfası 13 satırdan; 2a, 2b, 4a, 4b, 16a, 47a, 47b, 61b sayfaları 16 satırdan; 30a, 30b, 34b, 68a sayfaları 18 satırdan meydana gelmektedir. Sayfalardaki satır sayıları şu şekildedir:

1. Varak 1 b sayfasında 13 satır. 2 a sayfasında 16 satır.
2. Varak 2 b sayfasında 16 satır. 3 a sayfasında 17 satır.
3. Varak 3 b sayfasında 17 satır. 4 a sayfasında 16 satır.
4. Varak 4 b sayfasında 16 satır. 5 a sayfasında 17 satır.
5. Varak 5 b sayfasında 17 satır. 6 a sayfasında 17 satır.

6. Varak 6 b sayfasında 17 satır. 7 a sayfasında 17 satır.
7. Varak 7 b sayfasında 17 satır. 8 a sayfasında 17 satır.
8. Varak 8 b sayfasında 17 satır. 9 a sayfasında 17 satır.
9. Varak 9 b sayfasında 17 satır. 10 a sayfasında 17 satır.
10. Varak 10 b sayfasında 17 satır. 11 a sayfasında 17 satır.
11. Varak 11 b sayfasında 17 satır. 12 a sayfasında 17 satır.
12. Varak 12 b sayfasında 17 satır. 13 a sayfasında 17 satır.
13. Varak 13 b sayfasında 17 satır. 14 a sayfasında 17 satır.
14. Varak 14 b sayfasında 17 satır. 15 a sayfasında 17 satır.
15. Varak 15 b sayfasında 17 satır. 16 a sayfasında 16 satır.
16. Varak 16 b sayfasında 17 satır. 17 a sayfasında 17 satır.
17. Varak 17 b sayfasında 17 satır. 18 a sayfasında 17 satır.
18. Varak 18 b sayfasında 17 satır. 19 a sayfasında 17 satır.
19. Varak 19 b sayfasında 17 satır. 20 a sayfasında 17 satır.
20. Varak 20 b sayfasında 17 satır. 21 a sayfasında 17 satır.
21. Varak 21 b sayfasında 17 satır. 22 a sayfasında 17 satır.
22. Varak 22 b sayfasında 17 satır. 23 a sayfasında 17 satır.
23. Varak 23 b sayfasında 17 satır. 24 a sayfasında 17 satır.
24. Varak 24 b sayfasında 17 satır. 25 a sayfasında 17 satır.
25. Varak 25 b sayfasında 17 satır. 26 a sayfasında 17 satır.
26. Varak 26 b sayfasında 17 satır. 27 a sayfasında 17 satır.
27. Varak 27 b sayfasında 17 satır. 28 a sayfasında 17 satır.
28. Varak 28 b sayfasında 17 satır. 29 a sayfasında 17 satır.
29. Varak 29 b sayfasında 17 satır. 30 a sayfasında 18 satır.
30. Varak 30 b sayfasında 18 satır. 31 a sayfasında 17 satır.
31. Varak 31 b sayfasında 17 satır. 32 a sayfasında 17 satır.
32. Varak 32 b sayfasında 17 satır. 33 a sayfasında 17 satır.
33. Varak 33 b sayfasında 17 satır. 34 a sayfasında 17 satır.
34. Varak 34 b sayfasında 18 satır. 35 a sayfasında 17 satır.
35. Varak 35 b sayfasında 17 satır. 36 a sayfasında 17 satır.
36. Varak 36 b sayfasında 17 satır. 37 a sayfasında 17 satır.
37. Varak 37 b sayfasında 17 satır. 38 a sayfasında 17 satır.
38. Varak 38 b sayfasında 17 satır. 39 a sayfasında 17 satır.
39. Varak 39 b sayfasında 17 satır. 40 a sayfasında 17 satır.
40. Varak 40 b sayfasında 17 satır. 41 a sayfasında 17 satır.
41. Varak 41 b sayfasında 17 satır. 42 a sayfasında 17 satır.
42. Varak 42 b sayfasında 17 satır. 43 a sayfasında 17 satır.

43. Varak 43 b sayfasında 17 satır. 44 a sayfasında 17 satır.
44. Varak 44 b sayfasında 17 satır. 45 a sayfasında 17 satır.
45. Varak 45 b sayfasında 17 satır. 46 a sayfasında 17 satır.
46. Varak 46 b sayfasında 17 satır. 47 a sayfasında 16 satır.
47. Varak 47 b sayfasında 16 satır. 48 a sayfasında 17 satır.
48. Varak 48 b sayfasında 17 satır. 49 a sayfasında 17 satır.
49. Varak 49 b sayfasında 17 satır. 50 a sayfasında 17 satır.
50. Varak 50 b sayfasında 17 satır. 51 a sayfasında 17 satır.
51. Varak 51 b sayfasında 17 satır. 52 a sayfasında 17 satır.
52. Varak 52 b sayfasında 17 satır. 53 a sayfasında 17 satır.
53. Varak 53 b sayfasında 17 satır. 54 a sayfasında 17 satır.
54. Varak 54 b sayfasında 17 satır. 55 a sayfasında 17 satır.
55. Varak 55 b sayfasında 17 satır. 56 a sayfasında 17 satır.
56. Varak 56 b sayfasında 17 satır. 57 a sayfasında 17 satır.
57. Varak 57 b sayfasında 17 satır. 58 a sayfasında 17 satır.
58. Varak 58 b sayfasında 17 satır. 59 a sayfasında 17 satır.
59. Varak 59 b sayfasında 17 satır. 60 a sayfasında 17 satır.
60. Varak 60 b sayfasında 17 satır. 61 a sayfasında 17 satır.
61. Varak 61 b sayfasında 16 satır. 62 a sayfasında 17 satır.
62. Varak 62 b sayfasında 17 satır. 63 a sayfasında 17 satır.
63. Varak 63 b sayfasında 17 satır. 64 a sayfasında 17 satır.
64. Varak 64 b sayfasında 17 satır. 65 a sayfasında 17 satır.
65. Varak 65 b sayfasında 17 satır. 66 a sayfasında 17 satır.
66. Varak 66b sayfasında 17 satır. 67 a sayfasında 17 satır.
67. Varak 67 b sayfasında 17 satır. 68 a sayfasında 18 satır.

olmak üzere toplamda 2.270 satır bulunmaktadır.

Hamza-nâme'nin otuz dördüncü cildi şu şekilde başlar: **[1b]** (1) Hamza-i bâ-şafânuñ otuz dördüncü cildir. (2) Râviyân-ı aḥbâr ve nâkilân-ı âşâr ve muḥaddiṣân-ı (3) rûzgâr şöyle rivâyet iderler ki ol (4) zamân ki Zengâve, Melik Kâsım'dan icâzet (5) alup °azm-i meydân eyledi. Şâvur Hân (6) daḥı selâmuñ alup: "Kimsin?" diyü su°âl (7) eyledi. Zengâve-i Ğüristân daḥı kendüsin (8) bildirüp bunlardur ḥamle-i nizâ°in idüp (9) ol dem Melik Kâsım, ḥaber gönderdi: (10) "Zengâve, ḥamle eylesün." didi. Zengâve de (11) ḥamle idüp cenge başladılar.

Hamza-nâme'nin otuz dördüncü cildi şu şekilde sona erer: °Ömer, yine ḫama°a (3) düşdi. "Behey şâhum! Kõrõaram (4) beni helâk iderler." didi. Şâh, (5) eyitdi: "Behey °ayyâr! Ğayretsüzligi õo. (6) Helâk olursan da senüñ evlâd- (7) larına on şanduk altun virirüm." (8) didi.

°Ömer, ba°de: “Bārekallah; ben helāk (9) olduğdan Şofra evlādlarıma altun (10) vireceksin.” didi. Őāh: “Bre! Yabana (11) söyleme, al Şu altunları.” diyüp (12) vāfir altun virdi. Baĥtek de vāfir (13) altun virdi. °Ömer, alup yine °azm-i (14) Erdebīl idüp gitdi. (15) İŞte benüm (16) sa°ādet-mendüm bu cilde (17) bunda tamām (18) oldu.

Hamza-nāme'nin otuz dördüncü cildinin sadece bir tane nüshası mevcuddur. Biz; çalışmamızda sadece İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi'ndeki 2496 numarada kayıtlı olan nüshayı esas aldık. Çalışmamızı, bu nüshaya göre şekillendirdik. Hamza-nāme, sade ve akıcı bir üsluba sahip olduğu için Eski Anadolu Türkçesi devresinin karakteristik örneğini temsil eder. Hamza-nāme, hem konusu hem dil hususiyetleri hem de kelime kadrosu bakımından Eski Anadolu Türkçesi metnidir. Üzerinde çalıştığımız bu nüsha, Eski Anadolu Türkçesi dönemi dil hususiyetlerini taşımaktadır.

2.2. HAMZA-NÂME'NİN DİL VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ (34. CİLT)

Hamza-nâme'nin elde bulunan 72 cildine baktığımız zaman genellikle aynı kalıplaşmış ifade ile başladığını görmekteyiz. Hamza-nâme'nin diğer ciltlerinde olduğu gibi metnimizin ilk satırında da önce cilt sayısının belirtildiğini ve daha sonra da kalıplaşmış bir ifade ile devam edildiğini görmekteyiz. Üzerinde çalıştığımız metin, diğer Hamza-nâme ciltlerinde olduğu gibi şu kalıplaşmış ifade ile başladığını görmekteyiz:

(1) Hamza-i bā-şafānuñ otuz dördüncü cildir. (2) Rāviyān-ı aḥbār ve nākilān-ı āşār ve muḥaddiṣān-ı (3) rüzgār şöyle rivāyet iderler ki ol (4) zamān ki Zengāve, Melik Kāsım'dan icāzet (5) alup °azm-i meydān eyledi. (1b/1-5).

Olaylara dayalı tarzda sürüp giden ifadeler rivayetlerle daha da genişletilir. Yazar; olayları ayrıntılı olarak açıklamak istediği zaman “rivāyet iderler ki, rāvī eydür, rāvī şöyle rivāyet ider ki” vb. sözlerle konuyu uzatma yolunu izler.

(2) Rāviyān-ı aḥbār ve nākilān-ı āşār ve muḥaddiṣān-ı (3) rüzgār şöyle rivāyet iderler ki ol (4) zamān ki Zengāve, Melik Kāsım'dan icāzet (5) alup °azm-i meydān eyledi. (1b/2-5).

Şāḥib-kırān, ceng idüp helāk (12) eyledi diyü cümle ḥikāyet eyledi. Andan (13) sāḳī, ṭoldurup dört kulpundan (14) dört kişi yapışup şāḥib-kırāna şundılar. (15) Rāvī eydür, şāḥib-kırānuñ °ādeti bu idi ki (16) ol kadeḥden ibtidā gönderildi. (18a/11-16).

Bu cevāb daḥı °āleme (2) şāyi°c oldı. Rāvī eydür Behrām-ı (3) Çübike, Kürdiye Bānū'-nuñ qarındaşı (4) olmağla Bedī°c'üñ dayısı düşer. (22b/1-4).

°Asker, çok gayret idüp elli (12) biñ °asker ile kal°adan çıkup üç (13) gün ceng itdiler. Bunlar, yuyulup kal°aya (14) kapandılar. Rāvī eydür çün Bedī°c'ü'z-zamān, (15) Behmen-i Bezdi ile vedā°c idüp Ka°be (16) örtüsü işletmek için deryādan Mışır'a (17) °azīmet itmişdi. (37a/11-17).

Yolda nereye uğradılar ise Bedī°c'i (2) medḥ iderlerdi. Rāvī şöyle rivāyet (3) ider ki ol zamān Bedī°c, tekkesine gelüp (4) oturdu. Beriden Hamza ve °Ömer de gelüp (5) tebdāl-i şüret oldılar. (33b/1-5).

Behmen Şāḥ'a vedā°c (14) idüp on biñ °asker ile sefīnelere (15) süvār olup: “Kandasın Mışır?” diyüp revāne (16) oldılar. Rāvī şöyle rivāyet ider ki (17) Nüşirevān, Ferībürz'in kanın

almak için [35b] (1) Bedī^cü'z-zamān'ın üzerine gitmege Hamza'dan izin (2) almış idi. (35a/13-17, 35b/1-2).

Metni incelediğimiz zaman cümle yapılarının uzunluğuyla karşılaşırız. Yazar, bu uzun cümleleri genellikle zarf fiil eki olan “-up, -üp” ile oluşturmaktadır. Metindeki cümleler her ne kadar uzun olsa bile gayet rahat bir şekilde anlaşılmaktadır. Metinde zarf fiil eki olan “-up, -üp” ile oluşan cümlelere örnek şu şekilde verilebilir:

Rüstem, toğrı (3) **toğrılup**: “Hāy nā-be-kār! Mekrini ālūde mi (4) şandın?” **diyüp** Kāsım'ın yakasına **şarılup** (5) Kāsım da Rüstem'ün yakasına **yapışup** at üzerinde (6) birbirlerinin gögsine muşt muşt **gelüp** (7) altlarında olan rahşları hareketden (8) kaldı. Bunlar, kendülerin zemīne **atup** (9) kemer kemere **olup** Rüstem, Kāsım'ın kemerine (10) **şarılup** üç kerre zūr eyledi; taraqlığa (11) dikdi, ziyāde idemedi. Kāsım da Rüstem'ün (12) kemerine **şarılup** bir zūr eyledi ki (13) kemer, tākāt **getürmeyüp** kütür kütür (14) kırıldı; Kāsım'ın elinde kaldı. Kāsım, (15) gazabından kemeri Rüstem başta **urup** (16) tekrār başın yardı. (3b/2-16).

Bedī^c, elem **çeküp**: “Cehenneme (14) başın var; yıkıl git.” didi. °Ömer, (15) **kalkup** Hürmüz bār-gāhına **gelüp** emr eyledi. (16) Cümle hāzīnesin **yükledüp** yanına (17) beş yüz adam **alup çekilüp** gitdi. (64b/13-17).

°Ömer-i °Ayyār da **gelüp** gördi ki (11) °asker **düşünüp** yatur ammā ceng (12) yokdur. “°Acebā hikmet ne ola?” **diyüp** (13) Kāsım'ın bār-gāhına **gelüp** Kāsım'a (14) haber virdiler. Kāsım, °Ömer'i yanına **çağırup**: (15) “Hoş geldün yā °Ömer!” **diyüp** biraz şöhet (16) eylediler. (4a/10-16).

(6) Ammā nevbet Hamza'ya geldükde: “°Irzum yıkıla.” (7) **diyüp** kaçdı. Hamza da elem **çeküp** (8) ardınca **varup** tekyesinde °arzın (9) yıkdı. (49a/6-9).

(7) “Bre ne haber?” didükde eyitdiler: “Pehlevānları (8) esīr **idüp** °askeri bozdı. Hüsrev'i (9) **tutup** atasına götürdi. Biz güçle (10) **kaçup** kurtulduk.” didiler. Nüşirevān, (11) elem **çeküp**: “Korkaram bu def°a Hüsrev'i (12) öldürürler.” dirken birkaç adam **gelüp**: “Şāhum! (13) Müjde, Hüsrev geliyor.” didiler. Birazdan (14) Hüsrev de **gelüp** Bedī^cü'z-zamān'dan (15) şikāyet eyledi. **Dönüp** mürüvvetün (16) beyān eyledi (47b/7-16).

Çün Erkām, izin **alup** kırk (3) nefer dest-yārın yanına **alup** gitdi. (4) Bir gün şehre **gelüp** Tevekkül'e buluşdı, (5) murādın bildürdi. Tevekkül de **gelüp** Bedī^ce (6) haber virdi. Bedī^c da: “N'ola?” **diyüp** (7) Erkām ile buluşdı. Gördi Erkām'ın (8) kırk arış kaddi var. “Şafā geldün.” **diyüp** (9) ikrām eyledi. Ba^cde tekye **açılup** (10) bay u gedā **gelüp** seyre durdılar. Evvel (11) kırk

yārin birer birer **başup** nevbet Erḳām'a (12) geldi. Erḳām daḫı meydāna **girüp** ašlā (13) vücūd virmedi. (23a/2-13).

Cümle başı edatı olan “ammā” kelimesi, cümlelerin uzamasını ve genişlemesini sağlar. Metinde cümleler, uzun olmasına rağmen gayet rahatlıkla anlaşılmalıdır. Cümle başı edatı olan “ammā” kelimesinin yer aldığı cümlelere, örnek şu şekilde verilebilir:

(4) Andan: “Āferīn Dervīş Nāşır! (5) Çünki böyle ma^crifete mālīksin. (6) Lāyık degüldür ki böyle ḥāk-i mezelletde (7) bī-çāre ḳalasin. İmdi ol at (8) ve ālāt cümlesi saña caba olsun. (9) **Ammā** gürzi virmem. Zīrā ol gürzi (10) Hürmüz Şāh, viridi. Bir üstāda (11) yapırmış idi, şāfī şom sīmden (12) idi. Ḳalem-kārī altun ḳaçma bir muşanna^c (13) idi. Hürmüz yād-gārı olduğundan (14) virmem.” didi. **Ammā** ^cÖmer, gürzi görüp (15) virmek ne mümkün? (53b/4-15).

İrtesi gün yine (7) meydāna girüp bunlar, ceng eylediler. (8) **Ammā** Melik Ḳāsım: “Kendü kendüye eyitdi.” (9) dedüm. Ḥamza'nuñ yanında lāf urdum: (10) “Şimdi buña galebe itmeyecek olursam (11) şāḫib-ḳırān yanında ḥacīl olurum.” diyüp (12) bir gürz nice urdıysa Rüstem, gürz (13) berāber virüp gürz gürzden ayrılıp (14) miğferin yoğurup başın şaḳḳ eyledi. (15) Rüstem'i toz büriyüp **ammā** Ḳāsım, yek mīḥ (16) üzere dönüp gördi ki (3a/6-16.).

Bunlar daḫı dönüp (7) bār-gāhlarına gelüp zaḫımlarına merhem (8) urdılar. Bunlar, bunda **ammā** çün Ḥamza: (9) “^cÖmer-i ^cAyyār'ı Ḳāsım'ıñ ardınca gönderdi.” (10) dimiş idi. ^cÖmer-i ^cAyyār da gelüp gördi ki (11) ^casker düşünüp yatur **ammā** ceng (12) yokdur. “^cAcebā ḫikmet ne ola?” diyüp (13) Ḳāsım'ıñ bār-gāhına gelüp Ḳāsım'a (14) ḫaber virdiler. (4a/6-14).

Ḳışşa başḳa yüzden diñle. (8) **Ammā** Mekke'de bir gün Ḥamza, ^cÖmer'e baḳup eyitdi: (9) “Yā ^cÖmer! Var, Medā'in'de Nüşirevān ne ^cālemde- (10) dūr? Bāzergān-zādeden Ferībūr'ın (11) ḳanı için intīḳām almaḳ murād iderdi. (12) Nice oldı, bir ḫaber al. **Ammā** şaḳın imdād (13) için şāḫib-ḳırānı niçün da^cvet itmediñüz? (14) dimeyesin.” didi. (48a/7-14).

Bedī^cü'z-zamān, (5) fikre varup: “Naşıl pehlevān idi?” **Ammā** (6) Bedī^c'in ḳullarından Bābil-i Ğulām, ol ^caskeri (7) görüp cāsūsıḳa gitmişdi. Ḥaber alup (8) çıḳageldi. Hürmüz, bubasından vilāyet (9) isteyüp buña ḡazab eyledüğinden (10) olan aḫvāli ḫaber viridi. Bedī^c daḫı (11) Şīrek'e: “Eyü itmişsin.” diyüp bār-gāhına (12) geldi. Bu ḫarafdan daḫı ḳaçanlar Ḥüsrev'e geldiler, (13) feryād idüp: “Kendüleri bāzergāndur (14) **ammā** bir alay şecā^cat şāḫibi zengīler- (15) dūr. Key ḳarşularında Süleymān dīvleri duramaz (16) idi. İmlāḳ, işte şu yoldan kendi (17) gürzin elinden alup helāk eylediler.” (39a/4-17).

Halk dilinde kullanılan “bre, iy, hey, yā, hāy, ha” gibi seslenme veya ünlem kavramları metnimizin örgülenmesinde sıkça geçmektedir. Metin içerisinde seslenme veya ünlem kavramlarının geçtiği cümlelere şu şekilde örnek verilebilir:

(9) Serhengler, gülüşüp: “Bu civān, delü olmuş; (10) bunca °askeri geçürmem demek söz midür? (11) **Bre!** Kaç şuradan.” didi. (44a/9-11).

Gördi karañulık: “**Bre** uşak!” (5) didi, hiç ses yok. “**Bre** oğlan!” (6) diyüp kalkup bār-gāhdan taşra: (7) “**Bre** oğlanlar! Nerede kaldıñuz?” diyü (8) na°ra urarak çıķduķda kulları, (9) ol hāli görüp üzerine hücum (10) eylediler. Hürmüz, şaşup: “**Bre** hāyinler! (11) Girü duruñ. Ben, Hürmüz-i Tāc-dār’am.” (12) diyüp çağırđı. Bunlar: “**Bre** adam! Sen (13) delü misin? Hürmüz, babasına gitti.” (14) didükleri gibi Hürmüz, bildi ki taħķik (15) bu iş, °Ömer-i °Ayyār işidür. (65b/4-15).

Oğlanlar: “**Bre** ölü dirildi, (11) **bre** dur. Sen nice dirildin?” didiler. °Ömer, (12) hiç ses vermeyüp: “**Bre** seccādeyi (13) bırak.” didiler. (62a/10-13).

(1) “**İy** rüy-ı siyāh! Tāc-dār iseñ meydāna gel. (2) Saña miķdārını bildireyüm.” didi. Şirek-i (3) Zengī, Bedī°den icāzet alup şāh, (4) Şābūr’a muķābil oldu. “**İy** nā-be-kār! Ne (5) çağırup bağırursun, tiz ħamle eyle.” (6) didi. (40a/1-6).

Serhengler, kapuya (9) gelüp eyitdi: “**İy** civān! İşte dār dikildi. (10) Cellādlar ħāzırlandı, seni °ibret için (11) iki °asker ortasında ber-dār ide- (12) cekler.” (14b/8-12).

Āħir (13) Bedī°ü’z-zamān, eyitdi: “Nedür **iy** şeh-zāde? Elem (14) müstevlī olmuş. Kerem eyle, bizi āgāh eyle.” (15) didi. (63b/12-15).

Andan (14) Çübān-ı Pīçe, yirinden atılıp: “**Yā** Sa°d-ı (15) Şāmī! Bizüm baş delüyi bu oğlan, (16) niçün yire urdı?” didi. Ħamza: “**Bre hey** (17) deli! **Yā** sen ne belāsın, otur yirinde.” (26b/13-17).

Bedī°ü’z-zamān, ħazaba gelüp: (10) “**Bre hey** nā-be-kār! Ben senüñ şāhuña bile ħizmet (11) itmem. Kanda kaldı ki sencileyin ħaltabān, imdi (12) murāduñ ceng ise durma, ħamle eyle. (13) Saña miķdārını bildireyüm.” didi. (45a/9-13).

(8) Ammā Mekke’de bir gün Ħamza, °Ömer’e bakup eyitdi: (9) “**Yā** °Ömer! Var, Medā°in’de Nüşirevān ne °ālemde- (10) dür? Bāzergān-zādeden Ferībürz’ın (11) kanı için intikām almak murād iderdi. (12) Nice oldu, bir ħaber al. Ammā şaķın imdād (13) için şāħib-kırānı niçün da°vet itmediñüz? (14) dimeyesin.” didi. (48a/8-14).

Kāsım, eyitdi: “**Yā** °Ömer! (13) Bir şanduk altun için bunca cefā (14) idersin.” didi. (5a/12-14).

(8) Şāhib-kırān, °Ömer’e: “**Yā** °ayyār! Var Rüstem’e biraz (9) naşihat eyle.” didi. (13a/8-9).

(6) Kāsım: “**Hāy yā** °Ömer! Hiç olur mı? Bir faşl olmadukça (7) gitme izin yokdur.” didi. (7b/6-7).

Bunlar: “**Hāy!** Bizi çağırmiş (4) ancak biz duymaduk, darılmış. Nice olur hālümüz?” (5) dimege başladılar. (63b/3-5).

İmlāk, kaçıyup: “**Hāy** (3) nā-be-kār! Baña sögdüğinden ğayrı şeh-zāde- (4) müze dahı sögersin.” diyüp gürzin çeküp (5) Şīrek’e havāle eyledi. (38b/2-5).

°Ömer, eyitdi: “Ölülerin (14) kefeni vardur. Benüm de kefenüm budur. Bedī°, (15) su°āl iderse: ‘Seccāde ile bile (16) gömdik.’ diyesüz şofra size sitem (17) iderler **ha**.” diyerek çıkdı; gitdi. (62a/13-17).

Metnimizi incelediğimiz zaman deyimlerin çok sayıda kullanıldığını görmekteyiz. Günümüzde varlığını sürdüren bazı deyimler, metinde mânâ derinliğini ve zenginliğini sağlamak gayesiyle kullanılmıştır. Metin içerisinde geçen deyimlere şu şekilde örnek verilebilir:

hamle it- (1b/11). **hurd eyle-** (2a/2), (40a/12). **rāst gel-** (2b/2), (20a/14), (29b/15). **selām vir-** (2b/15), (6a/5), (11b/1), (12b/4), (25a/3). **°aleyke al-** (2b/16), (6a/5), (11b/2), (12b/4). **dal tīg ol-** (3b/17), (4a/1), (45b/13). **haber vir-** (4a/14), (8a/3), (8a/12), (9a/16), (10a/10), (13b/7), (13b/12), (16b/9), (23a/6), (37a/2), (39a/10), (39b/1), (39b/8), (43a/16), (44a/5), (55b/9). **ğazaba gel-** (2a/11), (9a/4), (29a/15), (38a/17), (41a/7), (45a/9). **fikre var-** (5a/8), (16a/14), (39a/5). **adam ol-** (5a/17), (12a/12). **endāze ol-** (7a/11). **gözden geçür-** (8a/6). **gönlünden eyit-** (10a/13). **yirli yirinde** (13a/7). **elem çek-** (14b/16), (21a/12), (29a/10), (30b/12), (32a/4), (32a/8), (36b/1), (39b/1), (47b/11), (49a/7), (49b/8), (64b/1), (64b/6), (64b/13). **°ibret al-** (15a/8). **bağrına baş-** (16b/1). **zahmet çek-** (19b/11), (67b/13). **el vir-** (21a/1). **yüz vir-** (33a/7), (58b/12). **hātırına gel-** (60b/16). **ardına düş-** (36b/6). **hakkından gel-** (39b/9), (48b/7), (48b/11), (48b/17). **İmāna gel-** (42a/13). **°akluñı başına cem° eyle-** (45a/6). **gözün aç-** (46b/5). **ödi çatla-** (61a/3), (61b/3). **mestürelilik şat-** (61b/15). **ele getür-** (63a/3), (67a/11), (67a/17). **ele vir-** (67a/9). **kan ağla-** (15a/14). **āteş düş-** (27a/8).

Hamza-nâme'nin otuz dördüncü cildini incelediğimizde metinde çok sayıda ikilemelerin geçtiğini görürüz. Metindeki bu ikilemeler bazen tek başına kullanılır, bazen ise deyimle birleşerek kullanılmıştır. Metinde geçen ikilemelere şu şekilde örnek verilebilir:

kemer kemere ol- (2a/4), (3b/9), (12b/17), (28b/13), (34a/3). **gürz gürzden ayrıl-** (3a/13), (12b/13). **muşt muştta gel-** (3b/6). **kütür kütür** (3b/13). **yağa yakaya** (9b/13). **birer birer** (21a/4), (23a/11). **bölük bölük** (41b/2), (47b/6). **bölük bölük gel-** (47b/6). **demet demet** (41b/2). **zîr ü zîr ol-** (2b/7). **yab yab** (59b/1). **yab yab sek-** (59b/1). **boğaz boğaza ol-** (62a/6).

Metin içerisinde Arapça ve Farsça tamlamalar, çok sayıda kullanılmıştır. Metinde yer alan bu tamlamalar, metni daha sanatlı hale getirmiştir. Metin içerisinde geçen Arapça ve Farsça tamlamalara şu şekilde örnek verebiliriz:

°azm-i meydân (1b/5). **şabl-ı ārām** (4a/6). **merhem-i Süleymānī** (4b/10). **dīn-i Islām** (7a/2). **erkān-ı saltanat** (8b/1). **imtiḥān-ı cihān-gīr** (8b/15). **°arz-ı hüner** (11a/16). **serā-perde°-i Süleymānī** (11b/17). **kaṭc-ı siyāset** (13b/17). **şāhib-i zuhūr** (15a/8). **bār-gāh-ı Süleymānī** (18a/2). **nūru'd-dehr** (18b/7). **zewḳ-i şafā** (18b/16). **fāhri-i ḥil°at** (21b/11). **°azm-i Ḥicāz** (24a/6). **°arz-ı hüner** (25a/13). **şāhib-ı kırān-ı °ālem** (25b/3). **faşihü'l-lisān** (25b/8). **tīg-i Ferīdūn** (31b/14). **tebdīl-i şüret** (33b/5). **°azīm-i ri°āyet** (42a/3). **ḥātemü'ṭ-ṭayr** (54a/3). **teskīn-i ḥarāret** (43b/2). **veliyü'l-akrān** (46b/11). **°azm-i Erdebīl** (51a/1). **ḳayd-ı °azīm** (58b/6). **ḥabs-i nefes** (61a/2). **başt-ı muḳaddem** (62a/3). **°azīm-i sitem** (64a/3). **enbān-ı kirām** (65a/10). **def°-i elem** (66b/17). **tebdīl-i havā** (35b/8).

Metinde dikkat çeken özelliklerden biri de yardımcı fiillerin çok sayıda kullanılmasıdır. Özellikle “eyle- it- ol-“ gibi yardımcı fiiller, metinde çokça geçmektedir. Metinde yardımcı fiillerin çok fazla kullanılması, eserin sade bir dille yazıldığını göstermektedir. Metin içerisinde geçen “eyle-, it-, ol-“ gibi yardımcı fiillere şu şekilde örnek verebiliriz:

°afv eyle- (42b/1), (64a/15). **helāk eyle-** (38b/12), (39a/17), (40a/16). **ḥikāyet eyle-** (13b/15), (18a/12), (62b/3). **ḳabūl eyle-** (31a/2), (42a/14). **ḳarār eyle-** (25a/8), (30b/15), (34b/3), (51b/4). **men° eyle-** (11b/7), (29b/14), (40a/7), (41a/1), (41a/8), (41a/9), (41a/10). **ceng it-** (1b/12), (3a/2), (11b/10), (11b/11), (12b/6), (18a/11), (32a/4), (32a/7), (37a/13), (39a/1), (39a/4), (41a/14). **da°vet it-** (7b/14), (7b/16), (23b/10), (48a/13), (48b/15). **ḡalebe it-** (3a/10), (22b/16), (24a/4), (33a/11). **helāk it-** (30b/10), (36b/10), (38b/14), (39b/5), (40b/4), (41a/3),

(67b/5), (68a/4). **katl it-** (15a/10), (16a/9), (16b/4), (19a/5), (22b/9), (42a/12), (46a/10), (48a/2), (64b/3), (65a/17). **murād it-** (32a/2), (35b/14), (36b/10), (48a/2), (48a/11), (67a/15), (67a/16). **nice ol-** (6a/8), (8b/16), (10a/8), (21a/15), (28a/10), (43a/11), (48a/12), (48b/7), (49b/1), (57a/2), (63b/4), (67b/7). **süvār ol-** (9a/17), (11a/14), (19a/6), (35a/15), (38b/13), (39b/13), (53a/1). **°āšī ol-** (17a/9), (17a/13), (64a/5), (64a/16). **helāk ol-** (44a/17), (64a/8), (68a/6). **zāyi° ol-** (4a/3), (9a/15), (66b/15). **inkār ol-** (3a/5), (33a/14).

İncelediğimiz Hamza-nâme'nin otuz dördüncü cildi içerisinde başka dillerden alınmış çok sayıda kelime bulunduğunu görmekteyiz. Metin içerisinde ağırlıklı olarak Arapça ve Farsça sözcükler yer almaktadır. Arapça ve Farsça sözcüklerin yanı sıra metin içerisinde başka dillerden alınmış Rumca, İtalyanca sözcüklere de rastlanmaktadır.

Eserde bazı yabancı kökenli sözcüklerin yazılışlarında hatalar yapıldığı tespit edilmiştir. Metin içerisinde birtakım sözcükler, bazı satırlarda doğru yazılırken bazı satırlarda imla bozulmasına rastlanmaktadır. Aşağıda vereceğimiz örneklerin ilk yazılışı doğrudur, metin içinde geçen şekil ise yanlış yazılmıştır. Örnekleri aşağıdaki şekildedir:

haşm (a) Zengāve, böyle **haşma** rāst gelmemiş (2b/2).

hacil (a) şāhib-kırān yanında **hacīl** olurum.” diyüp (3a/11).

ilāhī (a) medh okudı. Beyt: “**ilahī** kāmētūñ iy (52a/3).

velīkin (f) bir yirden girdi **velikin** bahāsın vir- (5a/1).

tavşiye (a) **Ṭāvsiye** şahrāsında oturup (18b/15).

şandūk (a) °Ömer, fikre vardı: “ °Acebā ne istesem gel bir **şanduk** (5a/8).

harc (a) benüm dahı bilürsin **harcum** çokdur bir şanduk (5a/11).

hazīne (a) idersin.” didi. Ve: “**Hazīneden** beş (5a/14).

Belh (a) Şimdi ben **Belh**-i Buḥārī diyārında şāhib-kırān (13b/1).

aḥmak (a) “Bre! Ne **aḥmāk** adam olurum bir şanduk (5a/17).

rahne (f) sāzende şüretinde bir °ayyār gelüp ne kadar **rahne** (6b/1).

hāṭır (a) “Yā Kāsım! Senūñ **hāṭırın** içün faşl (7b/11).

zahm (f) bu tarafda **zahmı** hoş olduğda beglerine eyitdi: (7b/13).

ḥaṣm-āne (f) miş yine ceng günleri **ḥaṣm-āne** ceng (7b/17).

ḥadem (a) **ḥadem** u ḥaṣem kılqup Rüstem bār-gāhına (8a/15).

irsāl (a) müte^cayyin begleriyle **irsal** eyledi. Anlar da gelüp (8a/2).

ḥarāc (a) Kāsım daḥı ḥazīneden Rüm **ḥarāc**ı diger (8a/8).

tuḥfe (a) Beriden Kāsım daḥı **tuḥfe** hedāyālar ile (8a/14).

ḥaṣem (a) ḥadem u **ḥaṣem** kılqup Rüstem bār-gāhına (8a/15).

ḥadem (a) Şirvān Şāh'ı **ḥadem**-i ḥıṣm getürdi. (16b/12).

ḥazḫ (a) dönüp eyitdi: "Dil-āver! Senden pek **ḥazḫ** (8b/10).

ḥayrān (a) tuḥfe ālāt var ki var ki **ḥayrān** oldı. (11b/4).

ḥaṭā (a) "Bu iki civān-ı ḥūblar, be-her-ḥāl bir **ḥaṭā** iderler olası (9a/11).

bīzār (f) ise **bizār** degülmiş." didi.°Ömer, eyitdi: "Yā sen (10b/9).

ḥürmet (a) idesin; saña ziyādesiyle **ḥürmet** (11a/7).

ḥayli (f) men^c eyledi. Ammā ziyāde begendi **ḥayli** (11b/7).

ḥalīfe (a) süleymāniye getürdi. Rüstem, ibtidā **ḥalīfe**ye (17b/12).

sāye-bān (f) yola karşı **sāye-bān** kırup çün şabāḥ (12a/4).

tenbīh (a) da^cvet eyledi. Rüstem de beglere **tenbih** (12b/1).

ḥancer (a) Rüstem, kendüsini yire atup dal **ḥancer** (12b/15).

iḥtiyār (a) gördi Rüstem, katli **iḥtiyār** idüp (14a/2).

ḥaṭṭ (a) Ve bāzūsı daḥı şāḥib-kırānuñ kendi **ḥaṭṭ**ıyla (16a/1).

müşāmaḥa (a) öpüp ve Lendühā ve sā^{ir}ir begler ile **müşāmaḥa** (17b/14).

ḥayrān (a) Süleymānīde **ḥayrān** olup oturdılar. Andan (18a/4).

ḥayrāt (a) ferāḡat eyle sā^{ir}ir **ḥayrāt** it." didi. (19b/12).

taḥt (f) Süleymānī dīvānında **taḥt** üzerinde olan (24b/5).

pāy-ı taḥt (f) Andan gördi; şol kol **pāy-ı taḥt**ı üzere (24b/17).

şandalī (a) bir kırmızı atlas pūşīdeli **şandalī** görüp: (25a/1).

ber-ḥudār (f) şāḥib-kırār: "**Ber-ḥudār** ol yigidüm! İmdi (25b/10).

handek (a) ayaklarının altında yir **handek** oldu. Āhir bir (29b/1).

hāşā (a) didi. Hamza: “**Hāşā!** Yabana söylersin. (30a/12).

Hüsrev (f) didükde **Hüsrev** de saltanat sevdāsına (37a/7).

hāce (f) **Hāce**-i Cālūt derler bir bāzergān var idi. (16b/17).

muḥālif (a) rüzgār **muḥālif** esüp Behmen-i Bezdi (34b/17).

zarar (a) korķaruz bir **zarārı** olur.” didiler. Şirek (38a/11).

havāle (a) Şirek’e **havāle** eyledi. Şirek-i Zengī, efendisi (38b/5).

hurd (f) **hurd** oldu. Elli altmış adamla gelmiş idi. (38b/10).

halṭ (a) bāzergānbaşı?’ diyü **halṭ**-ı kelām eyledi. Āhir (39a/3).

hışt (f) **hışt**-endāz girdi. Hışt ile üç (40a/14).

harāb (a) Yoḥsa ḥālimüz **harāb** idi.” didiler. (41b/15).

Horāsānī (f) eylediler. Andan Fīrūz-i **Horāsānī**, girdi. (41a/13).

bezl (a) insān, iḥsān kılıdır. Māl **bezl** itmeyince (42a/10).

hāşş (a) ve Mīrek’e **hāşş** ḥil^catlar virdi. Andan (42a/6).

muḥālefet (a) **Muḥālefet** iderse bir adam geçürmem.” didi. (44a/8).

hızmet (a) böyle **hızmete** ta^cyīn eyleye. Hiç ^caskerden (44a/3).

haber (a) şāḥib-ķırāna gideyüm şimdi **habere** muntazır var.” didi. (7b/5).

hoş (f) öpdü. Anlar da: “Merḥabā, **hoş** geldin. (48b/3).

Süleymānī (a) geşt-gīrlık ile bār-gāh-ı **Süleymāniye** gelüp (49a/4).

ḥāṭır (a) dervīşāndandır: “Rencīde-**ḥāṭır** olmasun.” (54a/7).

ḥuşūşā (a) nesi olsa gerek? **Ḥuşūşā** ehl-i ^cıyāl (57a/12).

hızmet-kār (f) **hızmet-kār** vireyüm. Bunda yanumuza işitdükçe (59a/5).

kaḥkaha (a) Bī-iḥtiyār **kaḥkahā** idüp güldü. (66b/12).

maḥşūş (a) ^cÖmer’dür. Zīrā bu mişllü işler, ^cÖmer’e **maḥşūş**dur.” (62b/7).

Hudā (f) eytdi: “Dil-āver! **Hudā** sizden rāzī (63b/16).

dil-āver (f) nūş eylemek her bir **dīl-āver**ün taḥammül olmaz (18b/10).

vāqı^ca (a) Vāqı^cā atasına ^cāşī olan evlād, (64a/16).

ḥāyin (a) eylediler. Hürmüz, şaşup: “Bre ḥāyinler! (65b/10).

şāyed (f) bār-gāhına getürtmüş idi. ‘Şāyet (66a/17).

^cazīm (a) aldı. Bāzergān oğlu ^cazīm.” didi. (67a/13).

ḥandān (f) başladı. İşte bu kerre şād u ḥandān olarak (16a/6).

ḥāzır (a) ziyāfet tedārikin görüp ḥāzır oldılar. (8a/13).

aḥvāl (a) olan aḥvāli haber virdi. Bedī^c daḥı (39a/10).

^cāşif (a) vardır. Süleymān peygām-berūñ vezīri Āşif bin (6a/10).

baḥtek (f) Baḥtek, fırsat bulup şāhın tenhāsında (35b/11).

sipāhī (f) “Server! Sipāhiydüm ammā şöyle fedā^ı (52b/17).

ḥākānī Melik, Behmen-i Kūhistānī ve Behrām-ı Ḥākānī’ye (27b/6).

Metin müstensih tarafından yazıya aktarılırken bazı sözcüklerin yazılışlarına dikkat edilmediğini görürüz ve birçok kelime için ikili imla kullanıldığını görürüz. Metni incelediğimiz zaman ikili yazılışlı olan Türkçe, Arapça, Farsça kelimelere şu şekilde rastlarız:

ṭur-: 3a/17, 20b/5, 33a/16, 44b/1, 44b/5, 44b/10.	dur-: 6b/7, 9a/14, 10a/4, 23a/10, 28b/5, 30b/10, 38a/14, 39a/15, 42b/15, 43b/8, 43b/16, 45a/12, 53a/2, 56a/15, 56b/17, 57a/17, 62a/11, 64a/12, 65b/11.
ḥümet: 31b/12.	ḥümet: 11a/7.
ḥāzır: 8a/13.	ḥāzır: 14a/11, 42b/15, 62b/16.
ḥayrān: 11b/4, 18a/4, 48a/4.	ḥayrān: 12a/10.

Bahtek: 35b/4, 43a/10, 47b/4, 50a/6, 50b/3, 65a/15, 67a/5.	Bahtek: 35b/11, 67a/14, 68a/12.
id-: 1b/3, 17a/14, 68a/14.	it-: 3a/10, 29a/10.
hizmet-kar: 54b/3.	hizmet-kar: 59a/5, 63a/17.
yas: 14b/7.	yas: 32b/1.
sipahi: 52b/17.	sipahi: 56a/13, 57a/11.
tuŧuŧ-: 26a/16.	tuŧuŧ-: 28b/8.
hiŧt: 40a/14.	hiŧt: 40a/14, 40a/15.
hayli: 11b/7, 25a/10.	hayli: 49a/5.
havale: 45b/14.	havale: 38b/5.
ayak: 2a/3, 29b/1, 29b/7.	ayağ: 10a/17, 17a/10, 21a/10, 25b/16, 27a/9, 28b/5, 29a/4, 30b/17, 34b/14, 38a/3, 38a/13, 41b/16, 58b/11, 64a/6, 64a/14.
yumruğ: 2a/3.	yumruğ: 9b/13.
toğrı: 3b/2, 12b/16, 24b/13.	doğrı: 16b/15, 33a/14, 46a/6.
tuŧy-: 4b/13.	duŧy-: 60b/14, 63b/4.
haber: 1b/9, 4a/14, 6a/5, 8a/3, 8a/12, 9a/16, 10a/1, 10a/10, 13b/7, 13b/12, 16b/3, 16b/9, 19a/16, 22a/1, 23a/6, 23b/1, 24a/8, 35a/1,	haber: 7b/5, 47b/4, 51b/6, 55b/9, 61b/8, 65b/16.

36b/1, 36b/6, 37a/2, 37a/10, 39a/7, 39a/10, 39b/1, 39b/4, 39b/8, 42b/17, 43a/16, 43b/5, 44a/5, 44b/2, 46b/3, 47b/7, 48a/12, 48b/13, 58b/15.	
şandūğ: 5b/10, 50a/16, 50b/12.	şanduk: 5a/8, 5a/11, 5a/13, 5a/15, 5a/17, 5b/1, 5b/2, 5b/14, 5b/16, 6a/1, 7a/9, 7a/12, 17a/1, 50a/15, 50b/7, 50b/11, 50b/16, 67b/17, 68a/7.
Hüsrev: 37a/3, 37b/4, 37b/6, 38a/6, 38a/15, 39b/8, 39b/16, 40b/7, 41a/15, 41b/5, 42a/14, 42b/1, 42b/3, 43a/11, 43a/15, 43b/2, 44b/2, 46a/10, 46a/13, 46b/15, 47a/3, 47a/9, 47a/14, 47b/4, 47b/8, 47b/13, 47b/14, 48a/16, 51a/10.	Hüsrev: 37a/7, 39a/12, 39b/1, 43b/1, 44b/5, 46b/1, 46b/3, 47a/10, 47b/11.
zahm: 4a/7, 5b/6, 7a/17, 7b/13, 36b/17, 41a/3.	zahm: 2a/10, 5b/4, 5b/8, 6a/9, 6a/11, 7a/15, 30b/10.
haṭā: 9a/11, 42b/1.	haṭā: 10b/4, 17a/14, 32a/12.
ṭarıl- 29a/12.	darıl- 63b/4.
ḥurd: 38b/10, 40a/12.	ḥurd: 2a/2.
ḥāce: 16b/17, 31a/14, 36a/1, 36a/6, 48b/2, 56b/7, 63b/6, 65a/15.	ḥāce: 35b/3, 49b/5.
şandālī: 24b/9, 25a/1, 25a/2, 51a/4, 56b/13.	şandālī: 17b/17, 24b/7, 25a/7, 28a/14, 30b/15, 32a/17.

ḥancer: 12b/15.	ḥancer: 29a/5, 29a/9, 59b/3.
aḥvāl: 6a/8, 7b/3, 8b/16, 35a/6, 36a/13.	aḥvāl: 39a/10.
ḥayrāt: 19b/16.	ḥayrāt: 19b/12.
ẓarār: 38a/11.	ẓarar: 45a/2, 60b/2, 63a/2.
ḥoş: 48b/3, 55b/4.	ḥoş: 4a/15, 5a/6, 5b/8, 7a/17, 7b/13, 8b/3, 12b/10, 13b/4, 19b/1, 19b/13, 22a/3, 25a/6, 25a/10, 41b/13, 50a/12, 52a/15, 54a/8, 58b/8, 66a/8, 67b/10.
Süleymānī: 4b/10, 5b/4, 7a/14, 11b/17, 12a/7, 17b/1, 17b/12, 18a/2, 18a/4, 24b/5.	Süleymāni: 17b/4, 49a/4.
ḥāṭır: 7b/11, 21b/13, 21b/15, 27b/3, 54a/7.	ḥāṭır: 27b/4, 60b/16.
ḥazz: 58a/15, 58a/17, 58b/1.	ḥazz: 8b/10, 58a/16, 58b/2.
ortalıg: 49a/11.	ortalık: 66b/11.
silah-şörlık: 52a/8, 53a/16.	silah-şörlık: 51b/17, 53a/14.
şāyed: 20a/17.	şāyet: 66a/17.
ḳulağ: 23b/2, 57a/14.	ḳulağ: 51b/14.
vāḳı'ā: 64a/16.	vāḳı'a: 64a/2.

ber-ḥudār: 25b/10, 27b/12.	ber-ḥudār: 64a/17.
Ḥudā: 63b/16.	Ḥudā: 7a/16, 19a/7.
dil-āver: 2a/14, 2a/15, 5a/3, 6a/16, 6b/8, 7a/7, 7b/15, 8b/3, 8b/10, 8b/13, 8b/17, 11b/8, 11b/15, 13a/11, 15a/2, 15b/9, 17b/8, 19b/1, 19b/8, 21b/9, 23a/14, 24a/2, 24b/7, 26a/9, 26b/10, 27b/8, 29a/3, 30a/1, 30a/3, 30a/18, 32b/3, 34a/14, 39a/2, 42b/5, 46a/7, 46a/9, 46a/12, 47a/15, 51a/7, 51a/9, 55b/1, 56a/6, 58b/11, 59a/2, 59b/17, 60a/15, 63b/16, 64a/11, 66a/8.	dīl-āver: 18b/10.
muḥālif: 34b/17, 37b/12.	muḥālif: 63b/2.
ʿazīm: 67a/13.	ʿazīm: 17a/16, 19a/7, 24a/12, 28a/16, 42a/3, 58b/6, 64a/3.
bırağ-: 34b/11, 62a/5, 63a/11.	bırağ-: 45b/2, 61a/10, 62a/13.
ḥandān: 16a/6.	ḥandān: 52b/10.
iḥtiyār: 13b/3, 14a/2.	iḥtiyār: 66b/12.

Metinde bazı kelimelerin yazılışları ise tek şekilli olarak görülmektedir. Aşağıdaki tabloda birinci gösterdiğimiz kelimenin şekli, metinde yoktur; ikinci gösterdiğimiz kelimenin şekli, metinde vardır. Örnekleri aşağıdaki şekildedir:

dayan-: Yok.	ṭayan-: 2a/8, 43b/8.
---------------------	-----------------------------

doğrıl-: Yok.	çoğrıl-: 3b/3.
dolu: Yok.	çolu: 6b/11.
dip: Yok.	dib: 15a/17, 45a/17.
doldur-: Yok.	çoldur-: 18a/13.
duman: Yok.	çuman: 26b/2.
doğuz: Yok.	çoğuz: 27b/8.
dağ: Yok.	çağ: 24b/11, 54b/10, 55a/2.
doğan-: Yok.	çoğan-: 61b/5, 61b/11.
titre-: Yok.	ditre-: 64a/11.

İncelediğimiz Hamza-nâme'nin otuz dördüncü cildi içerisinde masallara ait unsurlar da görülmektedir. İncelediğimiz metinde masalarda geçen Kaf Dağı gibi hayali mekânlar ve cin, dev, anka gibi hayali kişi ve karakterler yer almaktadır.

Andan (5) meclis kurulup şâhib-çırân emr eyledi, (6) hazîneden Ra^cd Nerre'nüñ kellesin (7) çıkarup meclis kenârına çodılar. Rüstem-i (8) Cihân-gîr, baçup gördi. Havz çadar bir çadeç (9) su^âl eyledi. Melik Çâsim daçı: "Gözüm (10) nûrı bu **küh-ı Kâf**'da Ra^cd Nerre'nüñ kellesi-dür." (11) dedüm. **(18a/4-11)**.

Bu çarıfdan daçı kaçanlar Hüsrev'e geldiler, (13) feryâd idüp: "Kendüleri bâzergândur (14) ammâ bir alay şecâ^cat şâhibi zengîler- (15) dür. Key çarşularında Süleymân **dîv**leri duramaz (16) idi. İmlâç, işte şu yoldan kendi (17) çürzin elinden alup helâk eylediler." **(39a/12-17)**.

Cellâd, gelüp ^cÖmer'e (5) yapışdı; silkti. Elinden patadaç (6) bir cānibe düşdi. Cellâd, görünce: (7) "N'oldı; bu nā-be-kārı **cin** mi çutdı?" (8) dirken baçdı. **(61a/4-8)**.

Zīrā anda işbāt-ı (2) vücūd eylemiş °ankā dil-āverler çokdur, (3) °ırzuñ yıkarlar. (24a/1-3).

(11) Eyitdiler: “°Ömer’den korkusından cümle (12) esbāblarımızı bār-gāha kodı.” (13) didiler. Rāvī eydür: “Meger kim °Ömer, (14) °askerde olan adamlardan beş yüz (15) °ankā kimseleri almış idi. (66a/11-15).

Metni incelediğimiz zaman sadece iki yerde beyit örneğinin yer aldığını görürüz. Bu beyitleri okuyan kişi, Derviş Nasır’dır. Derviş Nasır, bu beyitleri Bedī°ü’z-zamān’a okumuştur. Bedī°ü’z-zamān, Derviş Nasır’ın lisanını çok beğenmiştir ve ona altın vermiştir. Derviş Nasır’ın Bedī°ü’z-zamān’a okuduğu iki beyit şunlardır:

Beyt: “İlahī kāmētūñ iy (4) serv-i bālā / Bülend ü tāze kılsun Hakk Ta°ālā.” (5) diyüp Bedī°ü’z-zamān, işitdükde baqdı (6) gördi medh okıyan fenā içre kalmış (7) bir dervīşdür. (52a/3-7).

Meşhürdur ki beyt: ‘Hāl-i °ālem ezeli (10) böyle perīşān ancak / Kimi handān (11) kimi giryān kimi nālān ancak / Kiminūñ °ayş (12) u şarab kimine zevk u şafā / Kiminūñ miñnet ile (13) başına zindān ancak.’ diyüp şimdi (14) fakīr oldum. Söylemek ne fā°ide ider?” (15) didi. (52b/9-15).

Metin içerisinde başka dillerden alınmış çok sayıda sözcük bulunmaktadır. Metinde ağırlıklı olarak Arapça ve Farsça sözcükler yer alırken Rumca, İtalyanca dilinden alınmış kelimeler de bulunmaktadır. Metinde Rumca, İtalyanca dilinden alınmış kelimelere şu şekilde örnek verebiliriz:

°Ömer, eyitdi: “Ben hālīyā şāhib-kırānuñ (7) °ayyārı °Ömer-i °Ayyār’am; efendim Hamza gönderdi. (8) Kāsım ile Rüstem’üñ aḥvāli nice oldı.” didi. (6a/6-8).

“Devletlü şāhib-kırān! Çünkü (2) bu kuluñuzu oğulluğa kabül eylediñüz, çok (3) kerem ve ihsān eylediñüz. Ammā şāhib-kırān (4) efendimūñ yanında birkaç murādum var ola ki (5) mürüvvet-i şāhib-kırānīde redd olınmaya. Zīrā (6) kendümüz belliden berü işidürüz ki bir kerem-kānī (7) ve seḥā ma°deni siz, şāhib-kırāndan mürüvvet (8) didükden soñra oğlunu öldürsen °afv (9) ider dirler. Ümīddür ki beni de ber-murād idesiz.” (31a/1-9).

(5) Şīrek’e havāle eyledi. Şīrek-i Zengī, efendisi (6) Bedī°’den gördüğü gibi pencesin

açup (7) şarıldı; gürzi elinden aldı. (38b/5-7).

Anları (13) du^cā idüp eyitdiler. Gerçi ikisi de: (14) “Efendimüz hizmetlerinden ^cār itmeyüz. (15) Ammā bizüm murādımız sizin hizmetüñüzde (16) olmağdur. (51a/12-16).

^cÖmer: “Yok server! (8) Şāhib-ķırān sitem ider.” didi. Biraz isti^cāne (9) eyledi, murādı Ķāsım’ı ħaķlamağdur. Ķāsım, bilüp (10) bir kīse **filori** virdi. (7b/7-10).

(6) Baĥtek, döndi eyitdi: “Behey ^cAyyār-ı Cihān! (7) Bilürüm, senüñ murādın **filoridür**. Peşin (8) virelüm ammā Bedī^ci şikār idüp bunda (9) getürmek şartıyla.” diyüp “Söyle (10) ne isterseñ.” didi. (50a/6-10).

Erdebīl (2) **iskelesine** yanaşdılar. Havā furtına olmağla (3) gemilerden taşra çıkup bār-gāhların ħurdılar. (4) Ĥüsrev-i Pervīz’inüñ ordusu **iskele** tarafına (5) düşmiş idi. (37b/1-5).

Her bir faķire ĥaddinden (3) ziyāde māl virüp ve **iskeleye** dek (4) ^cizzet ü ikrām ile berāber götürüp (5) vedā^c idüp anlar gıtdiler. (43a/2-5).

Şāhib-ķırān, ceng idüp helāk (12) eyledi diyü cümle ĥikāyet eyledi. Andan (13) sākī, ħoldurup dört **ķulpundan** (14) dört kişi yapışup şāhib-ķırāna şundılar. (18a/11-14).

(1) ^caskeri daĥı yürüyüp küffār ^caskerine (2) kılıç koyup bölük bölük **demet demet** (3) idüp Bedī^cü’z-zamān, küffārı kırarak (4) ^caleme yitişüp ^calem-dārları ser-nigün eyledi. (41b/1-4).

Metinde şahıs adlarının çokça geçtiğini görmekteyiz. Metinde şahısların adlarına genellikle konumları, memleketleri ve davranışları göz önünde bulundurulacak yer verilmiştir. Metinde şahıs adlarına şu şekilde örnek verebiliriz:

Bedī^c, eyitdi: (13) “Sulţānum! Biri budur ki bu ħuluñuz, diyār-ı (14) Hindistān’da **Ĥāce-i ^cAbdu’llah** nām bir meşhūr (15) ulu bāzergānuñ oğlı idüm. Ölürken (16) vaşiyet eyledi: ‘Mışır’-da bir örti işledüp (17) Mekke’de bir şāhib-ķırān vardır, **Ĥamza** dirler. (31a/12-17).

Ĥamza da **Rüstem-i Cihān-gīr**’i (2) yanına alup Mekke’ye bile getürdi. Bunlar, (3) bunda bizüm dāstānumuz **Bedī^cü’z-zamān**’a geldi. (4) Ćün **Bedī^cü’z-zamān**, **Nüşirevān**’uñ oğlı (5) **Ferībürz**’ı katlı idüp üzerin sefīne- (6) ye süvār olup ^cazm-i Mışır diyüp revāne (7) olmışdı. (19a/1-7).

Bedī^cü’z-zamān: “Fermān (3) şāhib-ķırānuñdur velikin şoñra baña ĥāķırları (4) ħalmasun.” didi. **Behmen-i Kebīr**: “Ĥāķırum ħalmaz.” (5) diyüp ħıtdı **Behmen-i Kebīr**’i yire urdı. (6)

Melik, Behmen-i Kūhistānī ve Behrām-ı Hākānī'ye (7) varınca gūreşdiler. Ol gün **Bedī'ü-z-zamān**, (8) kırk üç nām-dār ser-çaplan dil-āveri (9) başdı. (27b/2-9).

Rāvī eydür **Behrām-ı** (3) **Çūbıke, Kürdıye Bānū**'nuñ karındaşı (4) olmağla **Bedī'ü**'ñ dayısı düşer. Ammā (5) **Behrām**'uñ dağı bir üstād gūreşçi (6) pehlevānı var idi, **Erkām** dirler idi. (7) **Bedī'ü-z-zamān**'uñ bu da'vāsını işidüp (8) gelen **Behrām**'a eyitdi: "Geçende **Ferībūrz**'ı (9) katlı iden bāzergān-zāde, **Tevekkül Pehlevān**'ı (10) başup **Behmen Şāh** dağı iltifāt idüp (11) gūreşçi başı itmiş. (22b/2-11).

Hemān **Ferhād-ı Dīvāne, Bedī'ü-z-zamān**'a (9) şarılıp zūr eyledi; bir iş idemedi. (10) **Bedī'ü-z-zamān**, **Ferhād** gibi bir baṭṭāl dil-āveri (11) kaldırup yire urdı. Begler, birbirlerine baķup (12) ḥayretde kaldılar. "Bre! Bu oğlan, bu tāze- (13) likde ne acı kuvvete mālik." dirler idi. Andan (14) **Çūbān-ı Pīçe**, yirinden atılıp: "Yā **Sa'd-ı** (15) **Şāmī!** Bizüm baş delüyi bu oğlan, (16) niçün yire urdı?" didi. **Ḥamza**: "Bre hey (17) deli! Yā sen ne belāsın, otur yirinde." (26b/8-17).

(1) **Derviş Nāşır** degül midür?" didi. Anlar da (2) diķķat eylediler, gördiler: "**Derviş** (3) **Nāşır**'dur." didiler. Ol dem **Bedī'ü-z-zamān**: (4) "İy **Derviş Nāşır!** Nedür aşı? Dün (5) derviş iken bugün sipāh şekline (6) girmişsin." didi. (57b/1-6).

(4) Bunlar da geçüp karar eylediler. **Ebü'l-Ma'ānī**, (5) kavlince bunların beş biñ asker (6) var idi. (51b/4-6).

Emīr-i Merdān, ya'ni (10) şāhib-kırān: "Ber-ḥudār ol yigidüm! İmdi (11) hele görelüm." didi. (25b/9-11).

Üzerine gidecek ammā **Hümmüz** (3) ve **Hāce-i Dānā**: "Vaķt u zamānı degüldür." diyüp (4) meķş itdirdiler. Ammā **Baḥtek**, bunların meķş (5) itdirdüklerine ber-āteş olup fırsat (6) arar idi. (35b/2-6).

(4) **Hüsrev-i Perviz**'inüñ ordusu iskele tarafına (5) düşmiş idi. Gördiler, vāfir gemiler geldi (6) ve yanaşup bār-gāhlar kurdılar. **Hüsrev-i Perviz**, (7) **İmlāk-ı Muşt-zen**'e emr eyledi: "Var gör 'acebā (8) dedem **Nüşirevān**'dan imdād mı geldi? (9) Ser-dārlarını bulup su'āl eyle." didi. (37b/4-9).

'Ömer, eyitdi: "Yā sen (10) **Ḥamza**'yı ne kıyās idersin bir vaķit de bir (11) eliyle **Lendühā** bir eliyle 'Ömer **Ma'dī** (12) kuşaklarından çapup bāzūsına kaldırup (13) yine eger ḥānesine üzerine kodı. **Ḥamza**'da (14) böyle hūnerler çokdur." didi. (10b/9-14).

Şāhib-kırān (9) dağı **Mālik-i Ejder-i Nəcəfī**'ye eyitdi: "Yā (10) **Mālik!**" Dağı tevābi' ile **Bedī'ü-z-zamān**'ı (11) karşılayup kendi bār-gāhına kondırup (12) 'azīm-i ziyāfet eyledi (24a/8-12).

Şavur Hân (6) dağı selāmuñ alup: “Kimsin?” diyü su²āl (7) eyledi. **Zengāve-i Ğüristān** dağı kendüsin (8) bildirüp bunlardur hamle-i nizā^cın idüp (9) ol dem **Melik Kāsım**, haber gönderdi: (10) “**Zengāve**, hamle eylesün.” didi. (1b/5-10).

(5) **Hüsrev**, ol hāli görüp bir yügrük (6) ata binüp kaçarken **Bedī^c**, görüp (7) yitişdi; kemerinden kapup bende çekdi. (8) **Mīrek-i Zengī**, kafāsında idi teslīm eyledi. (41b/5-8).

Bunlar, bunda ammā çün **Hamza**: (9) “**Ömer-i Ayyār**’ı **Kāsım**’uñ ardınca gönderdi.” (10) dimiş idi. **Ömer-i Ayyār** da gelüp gördi ki (11) ^casker düşünüp yatur ammā ceng (12) yokdur. (4a/8-12).

Andan (5) meclis kurulup şāhib-kırān emr eyledi, (6) hazīneden **Ra^cd Nerre**’nūñ kellesin (7) çıkarup meclis kenārına kodılar. **Rüstem-i** (8) **Cihān-gīr**, bakup gördi. Havz kadar bir kadeh (9) su²āl eyledi. **Melik Kāsım** dağı: “Gözüm (10) nūrı bu küh-ı **Kāf**’da **Ra^cd Nerre**’nūñ kellesi-dür.” (11) dedüm. (18a/4-11).

Andan **Siyeh-şīr-i Aşiyānī**, (5) şıçrayup: “Bre! Oğlanuñ kemāli nedür ki (6) yıkamaz-suz?” diyüp şarıldı. (27a/4-6).

Şīrek-i Zengī ile **Mīrek-i** (4) **Zengī**: “Göre şol nā-be-kārı! Erlikden (5) nice dem urur.” didiler. (53a/3-5).

Tüc Bānū’nuñ şabra (5) kararı kalmayup **Kāsım**’a eyitdi: “Server! (6) **Rüstem**’uñ kolundaki bāzū-bendi bir kerre (7) göreyüm ma^clūm olur ben de ümīdi (8) kaç^c ideyüm.” didi. (15b/4-8).

Ammā **Rüstem**’uñ ^cayyārları (15) **Şehrüz** ile **Behrüz**, bu hāli görüp (16) **Şīrvān Hân** dīvānına gelüp tācların (17) zemīne urdılar; feryād eylediler, eyitdiler. (14a/14-17).

(16) **Şīrvān Şāh**, eyitdi: “Devletlü şāhib-kırān, (17) **Hāce-i Cālūt** derler bir bāzergān var idi. (16b/16-17).

(12) **Bābil** ve **Meymūn** yitişdiler, götürüp habs (13) eylediler. Andan **Fīrüz-i Ğorāsānī**, girdi. (41a/12-13).

Andan **Ferīdūn-i Māzendarānī**, gelüp (3) hamle eyledi. **Bedī^c**, **Ferīdūn**’ı anlardan (4) ziyāde görüp bir faşl ceng eylediler. (46a/2-4).

Bir gice üç yüz miqdārı (8) adam ile oğlı **Siyāvuş**’ı ve **Bahtegān**’ı da (9) öldürmek murād eylemiş idi. Ol dağı (10) berāber fırsat bulup firār eylediler ve **Behrām**-ı (11) **Çübīn**, yanına revāne oldılar. Bir gün (12) varup yaklaşdukdā **Behrām**, bunları (13) işidüp karşıladı; aḥvālī su²āl (14) eyledi. **Hümmüz**, ağlayup beyān eyledi. (36a/7-14).

Ammā bu haber, bir gün Mekke'de (2) şāhib-kırānuñ kulağına girdi ve **Behmen-i Bezdi'**-ye (3) bir nāme yazup **Bedī'ü'z-zamān'**ı istedi (4) ve °Ömer-i °Ayyār ile gönderdi. (23b/1-4).

Andan **Besāt**, düşünüp ta°ām (5) çıktı. Ba°de't-°a°ām **Besāt-ı °Alīş**, düşündi (6) sım beliklü sākīler, ellerine piyāle alup (7) °işrete başladılar. (8b/4-7).

Hamza-nāme'nin otuz dördüncü cildinde olaylar geniş bir coğrafyada geçmektedir. Metnimizde; Belh-i Buhari, Erdebil, Hicaz, Hind, Hindistan, Horasan, Maverāü'n-nehr, Medā'in, Medayin, Mekke, Mısır, Acem gibi ülke ve şehirler yer almaktadır. Ayrıca metinde, dönemin diğer yazılı kaynaklarında geçtiği şekilde Anadolu'dan bahsedilirken "Rüm" ifadesi kullanılmıştır.

Andan ol diyārda bir güreşçiler tekyesi (11) yapırup gelen āyende ve revendeye it°ām (12) idüp güreş için gelenleri başup (13) bir nām çıkardı ki **Rüm**'da °Acem'de söylenmege (14) başladı. (22a/10-14).

°Ömer de gözden geçürüp: "N'ola (7) da°vete icābet lāzımdur." diyüp andan (8) Kāsım dahı hāzineden **Rüm** hārācı diger (9) fāhir-i hil°atlar çıkarup beglere ilbās eyledi. (8a/6-9).

(1) Şimdi ben **Belh-i Buḥārī** diyārında şāhib-kırān (2) geçinürken şimdi Hamza'ya kul olmuş diye- (3) ceklerine ölümü ihtiyār eylemiş diseler (4) dahı hoş olur hemān şāhib-kırāna (5) söyle beni katl eylesün." didi. (13b/1-5).

Hüsrev de saltanat sevdāsına (8) düşüp yüz elli biñ °asker ile: "Kanda- (9) sın **Erdebīl**?" diyüp gitdiler. (37a/7-9).

Bu taraftan çün (15) °Ömer-i °Ayyār, **Erdebīl**'e dāhil olup (16) gördi ki yine halk rahşlarına süvār (17) olmuş. (51b/14-17).

Hicāz tarafından °Ömer Ma°dī ve beş (6) karındaş ve Kerb Gāzī, kırk biñ °askeriyle (7) gelüp bir müferriḥ yirde serā-perde°-i Süleymānī (8) kuruldu. (12a/5-8).

Andan (6) Bedī'ü'z-zamān: "°Azm-i **Hicāz**" diyüp (7) gitdi. Bir gün **Hicāz**'a yakın geldükde (8) şāhib-kırāna haber oldu. (24a/5-8).

(10) İmlāk da gelüp birinden su°āl idüp: (11) "Kimlersüz?" didükde anlar: "Bāzergān-laruz, **Hind**'den (12) gelüp **Mışır**'a giderken muḥālif rüzgār ile (13) bunda düşdük." didi. (37b/10-13).

Rāvī eydür çün Bedī'ü'z-zamān, (15) Behmen-i Bezdi ile vedā' idüp Ka'be (16) örtüsü işletmek için deryādan **Mışır'a** (17) 'azīmet itmişdi. (37a/14-17).

Bedī', eyitdi: (13) "Sultānum! Biri budur ki bu kuluñuz, diyār-ı (14) **Hindistān'da** Hāce-i 'Abdu'llah nām bir meşhūr (15) ulu bāzergānuñ oğlı idüm. (31a/12-15).

Hikmet-i Hudā bir 'azīm furtına olup (8) gemileri bocalayup yine **Horāsān** yakasına (9) düşdiler ve yanaşup kenāra çıktılar. (19a/7-9).

Hamza da Rüstem-i Cihān-gīr'i (2) yanına alup **Mekke'**ye bile getürdi. (19a/1-2).

Ammā bu haber, bir gün **Mekke'de** (2) şāhib-kırānuñ kulağına girdi ve Behmen-i Bezdi'-ye (3) bir nāme yazup Bedī'ü'z-zamān'ı istedi (4) ve 'Ömer-i 'Ayyār ile gönderdi. (23b/1-4).

'Ömer, yine du'ā idüp: "Server! (17) Ben kuluñ **Māverāü'n-nehr'den** oluram ammā (52a/16-17).

'Ömer, taban kaldırup (15) bir gün **Medāyin'e** geldi ammā bir vakit de (16) irişdi ki Hüsrev, şınup gelmişdi. (48a/14-16).

(2) 'Ömer-i 'Ayyār, böyle muşanna' işleri idüp (3) andan taban kaldırup bir gün **Medāyin'e** (4) geldi. (67a/2-4).

(8) Ammā **Mekke'de** bir gün Hamza, 'Ömer'e baķup eyitdi: (9) "Yā 'Ömer! Var, **Medā'in'de** Nüşirevān ne 'ālemde- (10) dūr? Bāzergān-zādeden Ferībürz'ın (11) kanı için intikām almaķ murād iderdi. (12) Nice oldı, bir haber al. Ammā şaķın imdād (13) için şāhib-kırānı niçün da'vet itmediñüz? (14) dimeyesin." didi. (48a/8-14).

Hamza-nāme'nin otuz dördüncü cildini incelediğimizde savaş sahnelerinin çok fazla geçtiğini görmekteyiz. Metinde savaş sahneleriyle birlikte, savaş aletleri de yoğun olarak geçmektedir. Metinde geçen savaş aletlerine şu şekilde örnek verebiliriz:

(6) Ammā **Ķāsım**, dönüp: "Behey nā-be-kār! Nice bir senüñle (7) oynayalum." diyüp bir **gürz** şöyle urdı ki (8) Rüstem, **gürzin** berāber virince olmadı. (9) Gürleyüp **gürz** başına inerken kaçırup (10) arkaya alduķda başķa bir raķřa binmiş (11) idi. (9b/6-11).

İmlāk, kaçıyup: "Hāy (3) nā-be-kār! Baña sögdüğinden ğayrı şeh-zāde- (4) müze daķı sögersin." diyüp **gürzin** çeküp (5) Şirek'e havāle eyledi. Şirek-i Zengī, efendisi (6) Bedī' den

gördüğü gibi pencesin açup (7) şarıldı; **gürzi** elinden aldı. Kendi (8) **gürzi**yle bir **gürz** şöyle urdı ki İmlâk, (9) siper virince siper tār-mār olup başı (10) hürd oldu. (38b/2-10).

Andan **tîr ü kemānı** dağı (2) isteyüp biraz da **kemān** hüneri (3) gösterdi. (53b/1-3).

“Dağı murāduñ nedür?” didi. “Sultānum! (11) Belime kemer kuşatdıñuz mübârek eliñüz ile (12) bir **tîğ** de kuşadasuz ki °ālemde hürmetüm, (13) şerefüm ziyāde ola.” didi. Şāhib-kırān: (14) “N’ola?” diyüp emr eyledi, **tîğ**-i Ferīdün’ı (15) getürdiler. (31b/10-15).

Bu kerre Mühelhel-i °Acem, (13) rahşın sürüp dal **tîğ** olup (14) havāle eyledi. Bedī°, anuñ da **tîğ**ini elinden (15) alup bir **gürz** urup ālūde eyledi. (45b/12-15).

Ĥamza’nuñ yanında lāf urdum: (10) “Şimdi buña galebe itmeyecek olursam (11) şāhib-kırān yanında ĥacil olurum.” diyüp (12) bir **gürz** nice urdıysa Rüstem, **gürz** (13) berāber virüp **gürz gürz**den ayrılıp (14) **miğferin** yoğurup başın şakķ eyledi. (3a/9-14).

Beriden Ṭālūt, (14) **hışt**-endāz girdi. **Hışt** ile üç (15) **hışt** ĥamlesi eyledi. Şīrek, men° idüp (16) bir **gürz** ile anı da helāk eyledi. (40a/13-16).

Andan Rüstem’i (9) kaldırıp ĥabs-ĥāne bār-gāhına (10) iletdiler ve Melik Kāsım’a emr eyledi: “On (11) iki biñ °asker ile ĥāzır olup (12) yarın Rüstem’i siyāset ile gezdirirken (13) eger °askeri ĥareket iderse başuñ (14) **kılıcı**.” didi. (14a/8-14).

Bir tenhāya varup (10) bir eski çizme ve bir köhne ferāce ve bir (11) eski tāk başına geyüp ve beline bir (12) paslu **kılıç** kuşanup bir faķir anı (13) olmış, sipāhī şekline girdi. (56a/9-13).

Ammā °Ayyār-ı Cihān, (14) rahşına mahmüz göstürüp meydān (15) alduķda ĥatı **yay**-dan **oķ** çıkar gibi bir (16) anda gözden nihān oldu. (54b/13-16).

(9) Gāh **nīze** gāh **gürz** yedi gün ceng (10) idüp āĥir Melik Kāsım, nice bir **gürz** (11) urdıysa Sa°davān’uñ burnından (12) ĥan atılıp bindiği fīlūñ beli kırıldı. (2b/9-12).

(13) Saña miķdārını bildireyüm.” didi. °Anķāş-ı (14) °Acem, eyitdi: “N’ola bre nā-be-kār! Ben seni (15) uşladayum.” diyüp **nīzesin** ĥapup (16) bir **nīze** urdı. Bedī° dağı **nīzeyi** ŧop (17) dibinden ĥapup çeküp elinden aldı. (45a/13-17).

İncelediğimiz metinde savaş sahnelerine çokça yer verilmiştir. Metnimizde çok canlı savaş sahneleri, ayrıntılı bir biçimde anlatılmaktadır. Metindeki savaş sahnelerine şu şekilde örnek verebiliriz:

Beride çün şabāh (2) oldı yine meydān açılıp hemān Rüstem, (3) at sürüp meydāna girdi. Kāsım da (4) görüp rahşın sürdi, Rüstem'e (5) muķābil oldı. Bir faşl ceng eylediler. (6) Ammā Kāsım, dönüp: "Behey nā-be-kār! Nice bir senüñle (7) oynayalum." diyüp bir gürz şöyle urdı ki (8) Rüstem, gürzin berāber virince olmadı. (9) Gürleyüp gürz başına inerken kaçırıp (10) arkaya alduķda başka bir rahşa binmiş (11) idi. Rahşın beli kırılıp ol da rahşından (12) zemīne atılıp piyāde olup birbirlerine (13) yaķa yaķaya ol ķadar yumruķ sille birbirlerine (14) urup yoluşdılar ki ikisinüñ de °aķlı (15) gidüp dünyāyı unuttılar, beriden (16) Hāmza ile °Ömer çıkageldi. (9b/1-16).

Behrām daķı izin (2) virdi. Çün Erķām, izin alup kırķ (3) nefer dest-yārin yanına alup gitdi. (4) Bir gün şehre gelüp Tevekkül'e buluşdı, (5) murādın bildürdi. Tevekkül de gelüp Bedī°e (6) haber virdi. Bedī° daķı: "N'ola?" diyüp (7) Erķām ile buluşdı. Gördi Erķām'uñ (8) kırķ arış ķaddi var. "Şafā geldüñ." diyüp (9) ikrām eyledi. Ba°de tekye açılıp (10) bay u gedā gelüp seyre durdılar. Evvel (11) kırķ yārin birer birer başup nevbet Erķām'a (12) geldi. Erķām daķı meydāna girüp aşlā (13) vücūd virmedi. Yire urdı, Erķām: (14) "Besdür dil-āver." didi. Ammā derūnundan (15) °adāvet eyledi. Ammā elinden ne gelür? (16) Yürünüp Behrām'a geldi ve başdıķın (17) Behrām, işitdi (23a/1-17).

Yolda nereye uğradılar ise Bedī°i (2) medħ iderlerdi. Rāvī şöyle rivāyet (3) ider ki ol zamān Bedī°, tekkesine gelüp (4) oturdu. Beriden Hāmza ve °Ömer de gelüp (5) tebdīl-i şuret oldılar. °Ömer, tekkeye varup (6) eyitdi: "Bir pehlevān gelmiş. Senüñle güreş (7) tutacaķ ve seni başar ise altını (8) alacaķ." didi. Bedī°ü'z-zamān: "N'ola (9) gelsün." diyüp Bedī°, meydāna çıkdı. (10) Hāmza da çıkup bunlar, güreşmege başladı. (11) Ammā Kāsım ve oğlı Rüstem-i Cihān-gīr daķı (12) tebdīl gelmişler idi. İşte ķoca (13) şāhib-ķırān, Bedī°ü'z-zamān'a şarıldı. (14) Ol da şāhib-ķırāna şarılıp aşāđı (15) yukaru ol ķadar sürişdiler ki görenler (16) ħayretde kaldılar. Gāh Hāmza, Bedī°i alt (17) iderdi. (33b/1-17).

Zengāve, Melik Kāsım'dan icāzet (5) alup °azm-i meydān eyledi. Şāvur Hān (6) daķı selāmuñ alup: "Kimsin?" diyü su°āl (7) eyledi. Zengāve-i Ğüristān daķı kendüsin (8) bildirüp bunlardur ħamle-i nizā°in idüp (9) ol dem Melik Kāsım, haber gönderdi: (10) "Zengāve, ħamle eylesün." didi. Zengāve de (11) ħamle idüp cenge başladılar. Bir zamān (12) bunlardur birbirine ceng idüp āħir (13) Şāvur Hān, bir gürz urduķda Zengāve, [2a] (1) tīrine başın virüp gürz inüp (2) Zengāve'nüñ rahşın kellesin ħürd eyledükde (3) ayak üzere yumruĝa olup bir zamān (4) sürüşdiler; āħir kemer kemere oldılar. Şāvur (5) Hān, Zengāve'yi tıraklıĝa bindirdi; (6) ziyāde idemedi, ķapup koyuvirdi. (7) Nevbet Zengāve, geldükde bir kerre zūr eyledi. (8) Ol iki adam, ejderhāsına kemer tayanmayup (9) kırıldı. Zengāve daķı ĝazabından Şāvur'un (10) başına kemer çarpup bir zaħm eyledi. (1b/4-13), (2a/1-10).

°Ankâş: “Bre! Bu ne söyler. Sen (6) delü misin? Gel °aķluñı başına cem° eyle. (7) Çünki böyle bahâdırsın. Gel seni Hüsrev’e (8) dilek ideyüm, şuçından geçsün, baña hizmet (9) eyle.” didükde Bedî°ü’z-zamân, ğazaba gelüp: (10) “Bre hey nâ-be-kâr! Ben senüñ şâhuña bile hizmet (11) itmem. Kanda ğaldı ki sencileyin ğaltabân, imdi (12) murâduñ ceng ise durma, ğamle eyle. (13) Saña miğdârını bildireyüm.” didi. °Anğâş-ı (14) °Acem, eyitdi: “N’ola bre nâ-be-kâr! Ben seni (15) uşladayum.” diyüp nîzesin ğapup (16) bir nîze urdı. Bedî° dağı nîzeyi ŧop (17) dibinden ğapup çeküp elinden aldı. [45b] (1) Bir ŧa°n nîze urdı ki at gerdânına (2) bırağdı. Andan kemerinden ğapup zemîne (3) urdı. Şîrek, yanında idi; bir ağaca (4) şarağodı. Beriden Eyğâş, bu ğâli (5) görüp na°ra urup: “Neyledüñ nâ-be-kâr! (6) Ben seni ğor mıyam?” diyüp bir ğürz urdı. (7) Bedî°ü’z-zamân, çeküp ğürzin elinden (8) aldı ve bir ğürz urdı ki dem ü nefesi (9) sînesine bend oldu ve rahşından (10) yıķıldı. Kürdiye Bânü da berâber gelmiş (11) idi. Hemân Kürdiye de bunu bende çeküp (12) ağaca şarağodı. Bu kerre Mühelhel-i °Acem, (13) rahşın sürüp dal tîğ olup (14) ğavâle eyledi. Bedî°, anuñ da tîğini elinden (15) alup bir ğürz urup âlûde eyledi. (16) Kürdiye, anı da ağaca şarağodı. (45a/5-17), (45b/1-16).

Metni incelediğimiz zaman müzik aletlerinin ve müzikle ilgili terimlerin eserde yer aldığını görmekteyiz. Savaşlardan önce veya sonra çalınan bu müzik aletleri; savaşı başlatmak, savaşı sona erdirmek, askeri coşurtmak için veya düşmana korku vermek için kullanılmıştır. Metinde müzik alatlerine ve müzik terimlerine şu şekilde örnek verebiliriz:

(2) Beride Şirvân Şâh, bunları görüp: (3) “Bre! Meded şimdi birbiri zâyî° olur.” (4) diyüp at şalup aralarına (5) girdi, bunları ayırdı. İki ŧarafdan (6) **ŧabl-ı ârâm** çaldılar. (4a/2-6).

Hemân Ħamza, °aşğarı sürüp (2) aralarına ğirüp bir eliyle birini ŧutup (3) ayırdı. Ammâ şâhib-ķırân, eliyle ğakıyınca (4) Ķâsım, kendüsini durup yoğlamadı. Ammâ Rüstem, (5) kendüsün zabt idemeyüp göti (6) üzerine oturavardı. Ammâ işâret (7) eylediler, **ŧabl-ı ârâm** çalınup ğondılar. (10a/1-7).

Ķâsım, ise tîz ŧabî°at ziyâde ğazaba gelüp: (5) “Var dağı sefîh ğabâğat bizümdür ki senüñ gibi (6) oğlanuñ da°vetine geldük.” diyüp beglerin (7) alup bâr-ğâhına gitdi. Ol sâ°at **ceng-i** (8) **ğarbîler** çalınup bir ŧarafdan Rüstem dağı emr eyledi. (9) **Ceng-i ğarbîlere** ŧurreler urup şabâğ ceng (10) muğarrer oldu. (9a/4-10).

Hüsrev, emr eyledi: (9) “İmdi ibtidâ anların ğağķından gelelüm. Mâli (10) sizüñ kellesi benüm.” diyüp elli biñ °asker (11) ile yürüyüp geldiler. Hemân **ceng-i ğarbî** (12) çalup alay bağladılar. (39b/8-12).

İrtesi gün (10) yine ceng idüp bunlar, bu minvāl (11) üzere yigirmi yedi gün ceng idüp: (12) “Ḥalīfeden müjde mi geldi ki yarın ḥalīfe (13) gelecek?” didi. Ḥamza, **ṣād-mānī** çaldılar. (14) Rüstem: “Nedür aşlı?” didi. Meger Bihrüz-ı °Ayyār, (15) cāsūslikların gelmiş idi eyitdi. (11b/9-15).

Biraz piyāle devr idüp (8) keyifler güm olup **rebāb** ve **çegane** āheng (9) iderek Rüstem’ün ṣarāb gözine gelüp (10) dönüp eyitdi: “Dil-āver! Senden pek ḥazz (11) eyledüm ve ziyāde muḥabbet eyledüm lākin senden (12) bir niyāzum vardır.” didi. (8b/7-12).

İncelediğimiz Hamza-nāme’nin otuz dördüncü cildinde hayvan adlarına da yer verildiğini görmekteyiz. Metinde yer alan hayvanlar, hikāyenin geçtiği coğrafyalara özgü hayvanlardır. Bu hayvanların en önemli özelliği, savaş zamanında askerler tarafından taşıt olarak kullanılmalarıdır. Bu hayvanların bazıları gerçekten o hayvanı kastetmek için, bazıları benzetme amacıyla, bazıları ise lakap veya isim adı olarak kullanılmıştır. Metnimizi incelediğimizde 15 tane hayvan cinsinin geçtiğini görmekteyiz. Metinde; 17 defa rahş, 2 defa anka, 1 defa arslan, 24 defa at, 5 defa ejder, 2 defa ejderha, 3 defa fil, 6 defa aşkar, 1 defa kuş, 1 defa kaplan, 1 defa şīr, 1 defa tayr, 1 defa tazı, 2 defa yılan, 1 defa çaylak geçmektedir. Metinde hayvan cinslerine şu şekilde örnek verebiliriz:

Zīrā anda işbāt-ı (2) vücūd eylemiş °**ankā** dil-āverler çokdur, (3) °ırzuñ yıkarlar. (24a/1-3).

Rāvī eydür: “Meger kim °Ömer, (14) °askerde olan adamlardan beş yüz (15) °**ankā** kimseleri almış idi. Konağ (16) yirine geldükde cümle eşyālarını (17) bār-gāhına getürtmiş idi. (66a/13-17).

(6) Ḥışmla sürüp Bedī°e berāber gelüp (7) gördi, bir genç **arslan** zīr zīrere ğark (8) olmuş. Elinde bir **yılan** dillü nīze ve siper-i (9) mu°teber dūşında, ol der-bendüñ ağzin (10) alup bir heft-ser-i **ejder** gibi tırmış. (11) **Kuş** uçurmaz, bunca °asker serilüp (12) yatur. (44b/6-12).

Oğlan, bu kez ziyāde (12) ḥaykırup ardındaki: “Ne çağırursın; (13) **yılan** mı şokdı?” didükde oğlan: (14) “Behey edebsüz! Hem götüme degersin (15) hem dönüp mestürelık şatarsın, (16) geç öñüme.” diyüp öñüne geçürdi. (61b/11-16).

Şāhib-ķırān (9) dahı Mālik-i **Ejder**-i Necefī’ye eyitdi: “Yā (10) Mālik!” Dahı tevābi° ile Bedī°ü’z-zamān’ı (11) qarşulayup kendi bār-gāhına ķondırup (12) °azīm-i ziyāfet eyledi (24a/8-12).

Sām Süvār, (12) gürzin eliñe alup bir gürz urdı ki (13) gürz gürzden ayrılıp arķaya al-

duğda (14) belinüñ **tāzinüñ** dizleri yire çökdi. (12b/11-14).

Zīrā ben sizi şöyle gör- (2) düm ki kuvvetde bu °aşruñ şāhib-kırānı (3) ve sehāda hātemü't-**ṭayrsun.**" diyüp (4) gürzi ṭarafeyne şaldı. (54a/1-4).

Bedī°ü'z-zamān, eyitdi: (13) "Nāşirek! Bu gice bār-gāha **şīr** ve geldi. (14) Ben uyğuda degül idüm. Eteginde (15) ṭutdum, etegin kesüp kaçdı." (16) diyüp pārcasını gösterdi. (59b/12-16).

O gün Bedī°ü'z-zamān, (8) kırk ṭokuz nām-dār ser-**kaplan** dil-āveri (9) başdı. (27b/7-9).

(7) Nevbet Zengāve, geldükde bir kerre zūr eyledi. (8) Ol iki adam, **ejderhāsına** kemer ṭayanmayup (9) kırıldı. (2a/7-9).

Bedī°ü'z-zamān, (9) anı da başdı. Andan °Ömer bin Rüstemi **Ejderhā**, (10) çıkdı anı da başdı. (28b/8-10).

(9) Gāh nīze gāh gürz yedi gün ceng (10) idüp āhir Melik Kāsım, nice bir gürz (11) urdıysa Sa°davān'uñ burnından (12) kan atılıp bindigi **fīlüñ** beli kırıldı. (2b/9-12).

(2) Vāfir haşm-āne ceng eylediler ammā Kiyāmruz, (3) bahādır idi. Kağıyup bir gürz urdı. (4) Şīrek'in **fīlin** helāk idüp başını (5) da yardı, Şīrek yıkıldı. (40b/2-5).

Ammā öykesinden (16) ṭuramayup: "°**Aşkarı** getürüñ." eyledi. Andan (17) °**aşkarı** getürdiler, (33a/15-17).

Hemān Ḥamza, °**aşkarı** sürüp (2) aralarına girüp bir eliyle birini ṭutup (3) ayırdı. (10a/1-3).

Ammā °Ayyār-ı Cihān, ol ṭağa va- (3) varup **atdan** inüp egerini şundi; (4) enbāne şaldı. **Rahşı**, **çaylak** °askere (5) getürüp Bedī°üñ ordusunda bir (6) dellāla virüp mezāde çıkardı. (55a/2-6).

(7) Zengāve, zīr ü zīr oldı. Melik Kāsım, **at** (8) sürüp Sa°davān'uñ öñin aldı. (9) Gāh nīze gāh gürz yedi gün ceng (10) idüp āhir Melik Kāsım, nice bir gürz (11) urdıysa Sa°davān'uñ burnından (12) kan atılıp bindigi **fīlüñ** beli kırıldı. (13) Birinde Rüstemi Cihān-gīr, ol ḥāli görüp (14) **at** sürüp Melik Kāsım'a muqābil (15) oldı. (2b/7-15).

(1) °Ömer: "Belī dil-āver! Zāhir ben böyle **atı** (2) neylerem? Göreyüm, server ri°āyet iderse (3) bunu şatup ḥālime münāsib bir **at** (4) aluram." didi. "Ḥoş imdi, sen bilür- (5) sin." diyüp bahāsın virüp **atı** (6) aldı. (55b/1-6).

Metnimizi incelediğimiz zaman bazı sözcüklerin orijinal metinde “-c” harfiyle yazıldığını görmekteyiz. Ama biz, orijinal metinde “c” harfiyle yazılan bazı sözcükleri; Türkçe’ye çevirirken “ç” olarak kabul edip Latin harfine öyle aktardık. Aşağıda verdiğimiz cümlelerin birinci şekli orijinal metinde yer almaktadır, ikinci şekli ise latin harfine aktardığımız cümledir. Örnekleri aşağıda verdiğimiz şekildedir:

- Zengāve dahı ğazabından Şāvur’un (10) başına kemer **carbub** bir zaḥm eyledi. (2a/9-10).

[Zengāve dahı ğazabından Şāvur’un (10) başına kemer **çarpup** bir zaḥm eyledi.]

- El-kıṣṣa bunlar, üç gün ceng (4) eylediler. (2b/3-4).

[El-kıṣṣa bunlar, **üç** gün ceng (4) eylediler.]

- °Ömer, eyitdi: “Baḳa şeh-zādem! (5) Bu beglerin sözi **gercekdür** ammā bu işi mağlūb (6) olan ider. (6b/4-6).

[°Ömer, eyitdi: “Baḳa şeh-zādem! (5) Bu beglerin sözi **gerçekdür** ammā bu işi mağlūb (6) olan ider.]

- Andan Besāṭ, düşünüb ṭa°ām (5) **cıkdı**. (8b/4-5).

[Andan Besāṭ, düşünüb ṭa°ām (5) **çıkdı**.]

- (10) Ḥamza: “Ḥoş ben seni **güc** ile de indirirüm.” (11) diyüb nevbet kendünüñ idi. (12b/10-11).

[(10) Ḥamza: “Ḥoş ben seni **güç** ile de indirirüm.” (11) diyüb nevbet kendünüñ idi.]

- Andan (14) Çübān-ı Pīçe, yirinden atılıb: “Yā Sa°d-ı (15) Şāmī! Bizüm baş delüyi bu oĝlan, (16) **nicün** yire urdı?” didi. (26b/13-16).

[Andan (14) Çübān-ı Pīçe, yirinden atılıp: “Yā Sa°d-ı (15) Şāmī! Bizüm baş delüyi bu oĝlan, (16) **niçün** yire urdı?” didi.]

- Kāsım, eyitdi: “Devletüm (9) dede himmetüñi bize eyle. **Nicün** ol bī-gāneye (10) ider-sin? Beglerine, evlādına bunca iş (11) eyledi. Yine **şucı** bizüm üzerimize yükledürsin.” (12) didi. (30a/8-12).

[Kāsım, eyitdi: “Devletüm (9) dede himmetüñi bize eyle. **Niçün** ol bī-gāneye (10) ider-sin? Beglerine, evlādına bunca iş (11) eyledi. Yine **şuçı** bizüm üzerimize yükledürsin.” (12) didi.]

- İmlāk, eyitdi: (14) “Bāzergānbaşınıñ **cadırı** kañğısıdur?” (15) didi. (37b/13-15).

[İmlāk, eyitdi: (14) “Bāzergānbaşınıñ **çadırı** kañğısıdur?” (15) didi.]

- Bir tenhāya varub (10) bir eski **cizme** ve bir köhne ferāce ve bir (11) eski tāc başına geyüb ve beline bir (12) paslu **kılıc** kuşanub bir faķır anı (13) olmış, sipāhī şekline girdi. (56a/9-13).

[Bir tenhāya varup (10) bir eski **çizme** ve bir köhne ferāce ve bir (11) eski tāc başına geyüp ve beline bir (12) paslu **kılıç** kuşanup bir faķır anı (13) olmış, sipāhī şekline girdi.]

- (5) Nūşirevān, bunı ihtimām idüb: “Bir **cāre**- (6) sin görmeli.” diyüb bunlar, bu hāl üzere (7) müşāvere itmekde. (48a/5-7).

[(5) Nūşirevān, bunı ihtimām idüp: “Bir **çāre**- (6) sin görmeli.” diyüp bunlar, bu hāl üzere (7) müşāvere itmekde.]

- (5) Görđi kimse muķayyed degül, alan şatan (6) belürsüz. Hürmüz bār-gāhınıñ öñüne (7) geldi. **Bekçiler**, Bedī^ci görüb bildiler. (66a/5-7).

[(5) Görđi kimse muķayyed degül, alan şatan (6) belürsüz. Hürmüz bār-gāhınıñ öñüne (7) geldi. **Bekçiler**, Bedī^ci görüp bildiler.]

- Raḥşı, **çaylak** ^caskere (5) getürüb Bedī^cüñ ordusunda bir (6) dellāla virüb mezāde **çıķardı**. (55a/4-6).

[Raḥşı, **çaylak** ^caskere (5) getürüp Bedī^cüñ ordusunda bir (6) dellāla virüp mezāde **çıķardı**.]

- (16) Ḥisāb idüb bir **aķcasın** noķşān (17) almayub tamāmen aldı. (55b/16-17).

[(16) Ḥisāb idüp bir **aķcasın** noķşān (17) almayup tamāmen aldı.]

- Bedī^c: “Ḥoş, (9) sen bilürsin.” diyüb bir **avuc** altun (10) virdi. (58b/8-10).

[Bedī^c: “Ḥoş, (9) sen bilürsin.” diyüp bir **avuç** altun (10) virdi.]

- Ammā ben de (13) varub gelince **coķ** zaḥmet **cekdüm**. (67b/12-13).

[Ammā ben de (13) varup gelince **coķ** zaḥmet **çekdüm**.]

- (6) Ammā nevbet Ḥamza'ya geldükde: ‘^cIrzum yıķıla.’ (7) diyüb **ķacdı**. (49a/6-7).

[(6) Ammā nevbet Ḥamza'ya geldükde: ‘^cIrzum yıķıla.’ (7) diyüp **ķaçdı**.]

- (1) Ḥüsrev: “Ḥaṭā itdüm, ^cafv eyle.” diyüb (2) tevbe eyledi. Hürmüz, **hic** işğā itmedi. (42b/1-2).

[(1) Hüsrev: “Haṭā itdüm, °afv eyle.” diyüp (2) tevbe eyledi. Hürmüz, **hiç** işgā itmedi.]

• (8) Kāsım daḥı ḥazīneden Rūm ḥarācı diger (9) fāḥir-i ḥil°atlar **cıkarub** beglere ilbās eyledi. (8a/8-9).

[(8) Kāsım daḥı ḥazīneden Rūm ḥarācı diger (9) fāḥir-i ḥil°atlar **çıkarup** beglere ilbās eyledi.]

Metnimizde bazı sözcüklerin ise orijinal metinde “-b” harfiyle yazıldığını görmekteyiz. Ama biz, orijinal metinde “b” harfiyle yazılan bazı sözcükleri; Türkçe’ye çevirirken “p” olarak kabul edip Latin harfine öyle aktardık. Aşağıda verdiğimiz cümlelerin birinci şekli orijinal metinde yer almaktadır, ikinci şekli ise latin harfine aktardığımız cümledir. Örnekleri aşağıda verdiğimiz şekildedir:

• (14) Belki işitmişüñüz Nüşirevān’uñ otuz (15) kerre yüz biñ °askerin yalnız başuma (16) dīvānda tācların **kabub** yine içlerinden (17) **cıkub** gitdigim çokdur. (6b/14-17).

[(14) Belki işitmişüñüz Nüşirevān’uñ otuz (15) kerre yüz biñ °askerin yalnız başuma (16) dīvānda tācların **kapup** yine içlerinden (17) **çıkup** gitdigim çokdur.]

• °Ömer, dārū (7) vireyüm dirken hemān Bedī°ü’z-zamān, (8) **atılub** °Ömer’üñ iki ellerinden (9) **kavrayub** bende cekdi ve cellādı (10) **çağırub**: “Tīz ur şunuñ boynunı.” (11) diyince °Ömer, fikr **idüb**: “Hāy ecelümüz (12) bu vaḳte degin imiş.” **diyüb** kaṭ°-ı (13) ümīd eyledi. “Şimdi kendümi (14) bildürsem, baña incinür ve Ḥamza da duyar, (15) ğaḗab ider.” **diyüb** “N’işlesem?” dirken (16) ḥāṭırına geldi ki kendüsini ölür- (17) lige ura. (60b/6-17).

[°Ömer, dārū (7) vireyüm dirken hemān Bedī°ü’z-zamān, (8) **atılu**p °Ömer’üñ iki ellerinden (9) **kavrayup** bende çekdi ve cellādı (10) **çağırup**: “Tīz ur şunuñ boynunı.” (11) diyince °Ömer, fikr **idüp**: “Hāy ecelümüz (12) bu vaḳte degin imiş.” **diyüp** kaṭ°-ı (13) ümīd eyledi. “Şimdi kendümi (14) bildürsem, baña incinür ve Ḥamza da duyar, (15) ğaḗab ider.” **diyüp** “N’işlesem?” dirken (16) ḥāṭırına geldi ki kendüsini ölür- (17) lige ura.]

• (8) “Hāy dil-āver, hoş geldüñ.” **diyüb** (9) rikābın öbdiler. (66a/8-9).

[(8) “Hāy dil-āver, hoş geldüñ.” **diyüp** (9) rikābın öpdiler.]

• Bir tenhāya **varub** (10) bir eski cizme ve bir köhne ferāce ve bir (11) eski tāc başına **geyüb** ve beline bir (12) **baslu** kılıc **kuşanub** bir faḗir anı (13) olmuş, **sibāhī** şekline girdi. (56a/9-13).

[Bir tenhāya **varup** (10) bir eski çizme ve bir köhne ferāce ve bir (11) eski tāk başına **geyüp** ve beline bir (12) **paslu** kılıç **kuşanup** bir fakīr anı (13) olmuş, **sipāhī** şekline girdi.]

• °Ömer, hic direnmez. Bu: “Aşl (9) nedür?” diyü qoluna **yabışdı**, qaldurdı, (10) bırağdı yine düşdi. (61a/8-10).

[°Ömer, hiç direnmez. Bu: “Aşl (9) nedür?” diyü qoluna **yapışdı**, qaldurdı, (10) bırağdı yine düşdi.]

• Elinde bir yılan dillü nīze ve **siber-i** (9) mu^cteber dūşında, ol der-bendüñ ağızın (10) **alub** bir heft-ser-i ejder gibi tırmış. (44b/8-10).

[Elinde bir yılan dillü nīze ve **siper-i** (9) mu^cteber dūşında, ol der-bendüñ ağızın (10) **alup** bir heft-ser-i ejder gibi tırmış.]

• (9) Ammā **qabu**ya varduqda bevvāblar, öñüne (10) **gelüb** bahşış istediler. (59a/9-10).

[(9) Ammā **qap**uya varduqda bevvāblar, öñüne (10) **gelüp** bahşış istediler.]

• (2) Ammā Hürmüz, **cıplaq** yaturken dārūnuñ (3) vaqti **geçüb** yatsu vaqti °aqlı başına (4) geldi. (65b/2-4).

[(2) Ammā Hürmüz, **çıplaq** yaturken dārūnuñ (3) vaqti **geçüp** yatsu vaqti °aqlı başına (4) geldi.]

• Bedī^c dağı nīzeyi **to**b (17) dibinden **qabub ceküb** elinden aldı. (45a/16-17).

[Bedī^c dağı nīzeyi **to**p (17) dibinden **qapup çeküp** elinden aldı.]

• **Beşin** (8) virelüm ammā Bedī^c'i şikār **idüb** bunda (9) getürmek şartıyla.” (50a/7-9).

[**Peşin** (8) virelüm ammā Bedī^c'i şikār **idüp** bunda (9) getürmek şartıyla.]

• (10) Hürmüz Şāh, virdi. Bir üstāda (11) **yabdırmış** idi, şāfī şom sīmden (12) idi. (53b/10-12).

[(10) Hürmüz Şāh, virdi. Bir üstāda (11) **yapdırmış** idi, şāfī şom sīmden (12) idi.]

• (10) Sen de baq gör de göñlünden ne **qobarsa** (11) mürüvvetine endāze olmaz.” didi. (7a/10-11).

[(10) Sen de baq gör de göñlünden ne **koparsa** (11) mürüvvetine endāze olmaz.” didi.]

2. 3. HAMZA-NÂME (34. CİLT) METNİNİN HİKÂYESİ

Bu bölümde, Hamza-nâme'nin 34. cildinin kronolojik olay örgüsü ve ayrıntılı bir biçimde hikâyesi yer almaktadır.

Hamza-nâme'nin Olay Örgüsü (34. Cilt)

Metin, ilk olarak güreş meydanında başlar. Şavur Han ve Zengave-i Güristan birbirleriyle güreşirler. Ayrıca Sa^cdavan-ı Hindi ve Zengave-i Güristan dört gün, Melik Kasım ve Sa^cdavan-ı Hindi yedi gün, Rüstem-i Cihan-gir ve Melik Kasım ise iki gün boyunca güreşirler.

Ömer-i Ayyar, Hamza'nın emriyle Melik Kasım'ın çadırına gelir. Ömer-i Ayyar'da merhem-i Süleymani vardır. Merhem-i Süleymani, öyle bir güçlü bir merhemdir ki şiddetli yaraları bile iyileştirir. Melik Kasım, güreş sırasında yaralanmıştır. Bundan dolayı Ömer-i Ayyar, Melik Kasım'a merhem-i Süleymaniye verebileceğini söyler. Melik Kasım, Ömer-i Ayyar'a beş sandık altın vermesiyle birlikte merhem-i Süleymaniye alır ve Melik Kasım'ın yarası iyileşir.

Rüstem-i Cihan-gir, güreşte yaralanmıştır. Melik Kasım, Ömer-i Ayyar'a: "Rüstem-i Cihan-gir'e bu merhemi götür ve onun yarası iyileşsin." der. Ömer-i Ayyar, Rüstem-i Cihan-gir'in kendisine akçe vermeyeceğini söyler. Bundan dolayı Ömer-i Ayyar, Melik Kasım'dan beş sandık altın ister. Melik Kasım, beş sandık altını Ömer-i Ayyar'a verir. Ömer-i Ayyar, Melik Kasım'dan istediği kadar altını aldıktan sonra Rüstem-i Cihan-gir'in çadırına gelir. Ömer-i Ayyar, Rüstem-i Cihan-gir'e merhem-i Süleymaniye verebileceğini söyler. Rüstem-i Cihan-gir, Ömer-i Ayyar'dan merhem ister. Ama Rüstem-i Cihan-gir'in beyleri, bu merhemde zehir olma ihtimalini söylerler. Rüstem-i Cihan-gir, beylerinin sözlerine önem vererek şüphelenir. Ömer-i Ayyar, onların İslâm dininden olmaları üzerine onlara kötülük yapmayacağını söyler. Rüstem-i Cihan-gir, Ömer-i Ayyar'a on sandık altın vermesi karşılığında merhem-i Süleymaniye alır ve Rüstem-i Cihan-gir'in yarası iyileşir.

Melik Kasım ve Rüstem-i Cihan-gir birbirleriyle güreşirler. Hamza, güreş meydanına gelerek Melik Kasım'ı ve Rüstem-i Cihan-gir'i ayırır.

Rüstem-i Cihan-gir'in maksadı, Hamza'dan savaş aletlerini almaktır. Bunun üzerine Rüstem-i Cihan-gir ve Hamza yirmi sekiz gün güreşirler. Hamza, bir gün Rüstem-i Cihan-gir'i bende çeker ve onu hapse attırır. Hamza, Rüstem-i Cihan-gir'in kendisine kul olmasını ister; kul olmazsa asılacağını söyler. Rüstem-i Cihan-gir, Hamza'ya kul olmak istemez. Rüstem-i Ci-

han-gir, Hamza'ya kul olmaması üzerine Hamza, tarafından asılma emri verilir.

Melik Kasım, eşi olan Tuc Banu'ya vasiyet etmiştir. Melik Kasım, eşi olan Tuc Banu'ya: "Oğlum olursa kolundaki bazubendiye bak." demiştir. Bunun üzerine Tuc Banu, Rüstem-i Cihan-gir'in kolundaki bazubendiyi görmek ister. Rüstem-i Cihan-gir, kendisinin oğlu mu değil mi diye emin olmak ister. Rüstem-i Cihan-gir, kolundaki bazubendiyi çıkarmasıyla Tuc Banu ve Melik Kasım'ın oğlu olduğu anlaşılır. Çünkü Rüstem-i Cihan-gir'in kolundaki bazubendde babasının Melik Kasım olduğu yazar. Melik Kasım, Tuc Banu, Hamza; Rüstem-i Cihan-gir'e sarılırlar.

Şirvan Şah, bütün gerçeği şu şekilde açıklar: "Hace-i Calut adında bir tüccar vardır. Bu tüccar, gemi ile gelirken denizin üstünde bir sandık bulmuş. Sandığın içinde bir oğlan çocuğu varmış. Benim oğlum olmadığından bu oğlanı, Calut'dan aldım ve Calut'ı kendime vezir ettim." der. Bu sandığın içindeki oğlan çocuğu, Rüstem-i Cihan-gir'dir. Rüstem-i Cihan-gir, evlatlık olduğunu öğrenir; babasının Melik Kasım ve annesinin ise Tuc Banu olduğunu öğrenir. Rüstem-i Cihan-gir, bütün gerçeği öğrendikten sonra Şirvan Şah'a: "Bunca zaman bana bunu niye söylemediniz? Dedem sahib-kırana ve babam Melik Kasım'a asi oldum." diyerek dedesi sahib-kıranın, babası Melik Kasım'ın ve annesi Tuc Banu'nun elini öpüp özür diler.

Melik Kasım ve Tuc Banu, Rüstem-i Cihan-gir'i alıp çadırlarına giderler. O gece baba ve oğul işret ederler. Sabah olunca Melik Kasım, Rüstem-i Cihan-gir'in önüne düşüp Süleyman'ın çadırına giderler. Süleyman'ın çadırında hep birlikte oturup ziyafet ederler. Sahib-kıran, askerine emir verip herkes diyarlarına gider. Hamza da Rüstem-i Cihan-gir'i yanına alıp Mekke'ye gider.

Zamanın güçlü güreşçisi olan Bedî'ü'z-zamân, önce kırk tane güreşçiyi yener. Bedî'ü'z-zamân, sonra dönemin önemli güreşçisi olan Tevekkül Pehlevan ile güreşir. Bunların arasında güçlü mücadele yaşanır. Behmen Şah, Tevekkül Pehlevan ve Bedî'ü'z-zamân'a kaftan verir.

Bedî'ü'z-zamân, Tevekkül Pehlevan'dan her türlü marifeti öğrenerek üstad pehlevan olur. Bedî'ü'z-zamân, güreşçiler tekyesi yaptırır ve tekyeye direk yaptırıp üzerine yüz bin altın koyar. Her kim kendisini yenerse Bedî'ü'z-zamân, bu altınları ona verecektir.

Behram-ı Çubike'nin Erkam adında üstad güreşçi pehlevanı vardır. Erkam, Bedî'ü'z-zamân ile güreşmek ister. Bedî'ü'z-zamân, önce Erkam'ın kırk yardımcısını yener. Sonra Bedî'ü'z-zamân, Erkam ile güreşir. Bedî'ü'z-zamân, Erkam karşısında galip gelir.

Sahib-kıran yani Hamza, Bedî'ü'z-zamân'ın güreşini seyretmek ve ona ikram sunmak için Bedî'ü'z-zamân'ı yanına çağırır. Bedî'ü'z-zamân, kırk yardımcısı ve Tevekkül Pehlevan ile sahib-kıranın çadırına gelir. Bedî'ü'z-zamân, sahib-kıranın çadırında birçok cesur ve yiğit

güreşçilerle mücadele eder. Bedî'ü'z-zamân, öyle güçlü bir yapıya sahiptir ki sahib-kıranın çadırında kiminle güreşse onu yener. Bedî'ü'z-zamân'ın bu başarılarını gören Hamza, Bedî'ü'z-zamân'ın beline Feridun Şah'ın kemerini kuşatır.

Bedî'ü'z-zamân, Hamza'ya babasının vasiyetini söyler. Bedî'ü'z-zamân, Hamza'ya: "Babam Mısır'da örtü işletmemi istedi ve bu örtüyü Kabe'ye sizin emrinizle örtmemi istedi." der. Hamza, Bedî'ü'z-zamân'ın Kabe'yi örtmesine izin verir. Bedî'ü'z-zamân, Hamza'ya: "Belime kemer kuşattınız; mübarek elinizle bir de kılıç kuşatın." der. Hamza, Bedî'ü'z-zamân'ın beline Feridun Şah'ın kılıcını kuşatır. Bedî'ü'z-zamân, Hamza'ya: "Evlatlarınız bana kin beslediler; benden intikam alacaklar. Canımı kurtarmak için onlarla savaşıcağım, elem çekmeyin." der. Hamza, Bedî'ü'z-zamân'a evladlarıyla savaşabileceğini ve elem çekmeyeceğini söyler.

Bedî'ü'z-zamân, Hamza'nın çadırında karşısına çıkan güreşçileri yenmiştir. Hamza, Bedî'ü'z-zamân ile güreşmek ister. Bedî'ü'z-zamân'ın yardımcısı olan Malik-i Ejder-i Necefi, Bedî'ü'z-zamân'ın Hamza ile güreşmesini engeller. Malik Ejder-i Necefi, Bedî'ü'z-zamân'ın Hamza ile güreşmemesi için Bedî'ü'z-zamân'ı gönderir.

Hamza'nın oğulları, Hamza'ya: "Bedî'ü'z-zamân, sizden izin almadan gitti. Bedî'ü'z-zamân, şimdi gittiği yerde: 'Hamza'nın çadırında herkesi yendim. Hamza ile güreşseydim onu da yenerdim.' diyecektir." derler. Hamza, oğullarının sözlerinden dolayı Bedî'ü'z-zamân'a sinirlenir. Hamza, Bedî'ü'z-zamân'ın yanına giderek onunla güreşir. Hamza ve Bedî'ü'z-zamân birbirlerine denk derecede güreşirler. Güreş esnasında Bedî'ü'z-zamân, Hamza'nın elinden kaçar. Hamza, Bedî'ü'z-zamân'ın sütuna koyduğu altınları alır ve fakirlere verir.

Nuşirevan'ın yardımcısı olan Bahtek, Nuşirevan'a: "Hürmüz'ün gözü senin tahtındadır. Seni tahttan indirip kendisi padişah olmak ister." diyerek yalan söyler. Nuşirevan, yardımcısı olan Bahtek'e inanarak oğlu Hürmüz'ü öldürmek ister. Hürmüz, korkarak Behram-ı Çubin'e sığınır.

Nuşirevan, pehlevanı olan İmlak-ı Muşt-zen'in yanına on bin asker tayin eder ve Hürmüz'ün başını getirmesi için onu Behram-ı Çubin'e yollar. İmlak-ı Muşt-zen, Hürmüz'ü Behram-ı Çubin'den ister. Behram-ı Çubin, Hürmüz'ü İmlak-ı Muşt-zen'e vermez. Behram-ı Çubin, İmlak-ı Muşt-zen'i yaralar ve yanında getirdiği askerleri dağıtır.

Nuşirevan, Hürmüz'ün oğlu Hüsrev-i Perviz'e: "Hürmüz'ün başını bana getirirsen sana istediğin vilayeti vereceğim." der. Hüsrev-i Perviz, bu şartı kabul ederek yüz elli bin askerle Behram-ı Çubin'e gider. Behram-ı Çubin'in askerleri ve Hüsrev-i Perviz'in yanında getirdiği askerler üç gün savaşır.

Rüzgar, Bedî'ü'z-zamân ve askerlerinin içinde bulunduğu gemiyi Erdebil iskelesine yanaştırır. Bu iskelede Hüsrev-i Perviz'in askerleri bulunmaktadır. Bedî'ü'z-zamân'ın askerle-

riyle Hüsrev-i Perviz'in askerleri birbirleriyle güreşirler. Daha sonra Bedî'ü'z-zamân, Hüsrev-i Perviz'in askerleriyle güreşir. Bedî'ü'z-zamân, öyle güçlü yapıya sahiptir ki Hüsrev-i Perviz'in askerlerini yener. Hüsrev-i Perviz, korkup kaçarken Bedî'ü'z-zamân, onu yakalar. Bedî'ü'z-zamân, Hüsrev-i Perviz'den aldığı malları Hürmüz'e verir. Hürmüz, Bedî'ü'z-zamân ile övünerek ona üç kat kaftan hediye eder ve onu pay-ı tahta geçirir.

Nuşirevan, oğlu Hürmüz'ün kendi tahtına göz dikdiğine inanır. Bundan dolayı Nuşirevan, Hürmüz'ün oğlu Hüsrev-i Perviz'e: "Hürmüz'ün kellesini bana getir." demiştir. Hüsrev-i Perviz, Nuşirevan'ın emri üzerine babası Hürmüz'ün kellesini Nuşirevan'a götürmek istemiştir. Hürmüz, oğlu Hüsrev-i Perviz'in kendisini öldürmek istediğini öğrenir. Bundan dolayı Hürmüz, oğlu Hüsrev-i Perviz'i öldürmek ister. Bedî'ü'z-zamân, öyle mürüvvet sahibidir ki Hürmüz'e rica edip Hüsrev-i Perviz'i azad ettirir ve onu Nuşirevan'a gönderir.

Bedî'ü'z-zamân, emmisi Abdülmecid'in Mısır'a gitmesini ve Kabe örtüsünü işletmesini söyleyerek onu gönderir. Bu arada Nuşirevan, tekrar Hüsrev-i Perviz'e yüz bin asker vererek Hürmüz'ün başını getirmesi için onu gönderir. Bu haberi duyan Bedî'ü'z-zamân, yirmi bin askeriyle Hüsrev-i Perviz'in askerlerinin yanına gelir. Bedî'ü'z-zamân, Hüsrev-i Perviz'in kırk elli askerini helak eder.

Bedî'ü'z-zamân, Hüsrev-i Perviz'in askerlerini bozguna uğratır. Hüsrev-i Perviz, yine korkup kaçarken Bedî'ü'z-zamân, onu yakalayıp bende çeker ve hapse attırır. Bedî'ü'z-zamân, hem Hüsrev-i Perviz'i hem de Hüsrev-i Perviz'den aldığı malları Hürmüz'e teslim eder. Hüsrev-i Perviz, yine Nuşirevan'ın emriyle babası Hürmüz'ün kellesini Nuşirevan'a götürmek istemiştir. Hürmüz, oğlu Hüsrev-i Perviz'in kendisini tekrar öldürmek istediğini öğrenmiştir. Bundan dolayı Hürmüz, yine oğlu Hüsrev-i Perviz'i öldürmek ister. Bedî'ü'z-zamân, yine Hürmüz'e rica ederek Hüsrev-i Perviz'i azad ettirir; onu Nuşirevan'a gönderir.

Bedî'ü'z-zamân, Nuşirevan'ın oğlu olan Feriburz'u öldürmüştür. Nuşirevan, Bedî'ü'z-zamân'dan intikam almak ister. Nuşirevan, Hamza'nın Bedî'ü'z-zamân'ın hakkından gelmesini Ömer-i Ayyar'a söyler. Ömer-i Ayyar, Hamza'nın yemin ettiğini söyleyerek Nuşirevan'a yardım etmeyeceğini söyler. Nuşirevan, Ömer-i Ayyar'a: "Bedî'ü'z-zamân'ı getirirsen her ne istersen vereceğim." der. Ömer-i Ayyar, Hamza'dan korktuğu için Nuşirevan'a yardım edemeyeceğini söyler. Nuşirevan'ın adamı Bahtek, Ömer-i Ayyar'a Bedî'ü'z-zamân'ı getirirse ona para vereceklerini söyler. Ömer-i Ayyar, yirmi sandık altın ister. On sandık altını Ömer-i Ayyar'a peşin verirler, on sandık altını sonra vereceklerini söylerler. Ömer-i Ayyar, Bedî'ü'z-zamân'ı getiremezse Hürmüz'ü getireceğini söyleyerek gider. Ömer-i Ayyar, Hürmüz'ü getirirse ona karşı çıkmayacaklardır. Çünkü Nuşirevan, oğlu olan Hürmüz'e de düşmandır. Nuşirevan'ın Hürmüz'e düşman olmasının nedeni, tahtına göz dikdiğine inanmasından kaynaklanır.

Ömer-i Ayyar, bir derviş kıyafetiyle Bedî'ü'z-zamân'ın yanına gelir. Bedî'ü'z-zamân,

Ömer-i Ayyar'ın lisanını beğenerek ona üç avuç altın verir; silahşorluk ve keman hünerini beğenerek ona at verir ve Hürmüz'ün yadigarı olan gürzü de verir. Ömer-i Ayyar, borcunu kapamak için Bedī'ü'z-zamān'ın verdiği atı ve gürzü pazarda Şirek-i Zengi'ye satar. Şirek-i Zengi, atı ve gürzü Bedī'ü'z-zamān'a vermek için alır.

Ömer-i Ayyar, bir gün sipahi şekline girerek Bedī'ü'z-zamān'ın divanına gelir. Bedī'ü'z-zamān, Ömer-i Ayyar'a: "Biz sana bir mikdar ihsan etdik; birkaç iyi elbise giysen güzel olurdu." der. Ömer-i Ayyar, Bedī'ü'z-zamān'a: "Sizin verdiğiniz bağışı ben aileme harcadım ve borcumu kapadım. Sizler çadıra gelmemi istediniz ve sipah olmam için adımları deftere yazdıracağınızı söylediniz, o sebepten bu eski elbiseleri giyip geldim." der. Bedī'ü'z-zamān'ın emriyle Ömer-i Ayyar'a elbiseler getirirler ve giydirirler. Bedī'ü'z-zamān, Ömer-i Ayyar'ın sipah olması için onun adını deftere yazdırır. Şirek-i Zengi, Ömer-i Ayyar'dan aldığı atı ve gürzü Bedī'ü'z-zamān'a verir. Bedī'ü'z-zamān, Ömer-i Ayyar'a çadır ve hizmetkar verir.

Ömer-i Ayyar, Bedī'ü'z-zamān'ı artık kendine çektiğini düşünür ve artık planını gerçekleştirmek ister. Ömer-i Ayyar, Bedī'ü'z-zamān'ı kaçırap Nuşirevan'a götürmek için onun üç kere dairesine girer. Ama Ömer-i Ayyar, Bedī'ü'z-zamān'ı kaçırap Nuşirevan'a götüremez.

Ömer-i Ayyar, Nuşirevan'a Bedī'ü'z-zamān'ı getiremezse Hürmüz'ü getireceğini söylemiştir. Nuşirevan da Ömer-i Ayyar'ın bu sözüne itiraz etmemiştir. Ömer-i Ayyar, Bedī'ü'z-zamān'ı kaçırap Nuşirevan'a götüremeyince bu sefer Hürmüz'ü kaçırap Nuşirevan'a götürmek ister. Ömer-i Ayyar, Hürmüz'ü ilaçla uyutur; giysilerini çıkarır ve onu tahtın altına koyar. Ömer-i Ayyar, Hürmüz'ün kıyafetini ve tacını giyerek tahta geçer. Ömer-i Ayyar'ın amacı, Hürmüz'ü kaçırap Nuşirevan'a götürmektir. Ama Ömer-i Ayyar, Hürmüz'ü kaçırap Nuşirevan'a götüremez.

Ömer-i Ayyar tarafından uyutulan Hürmüz, uyanır. Hürmüz, bu planın Ömer-i Ayyar'ın işi olduğunu anlar. Ömer-i Ayyar'ın gerçek Hürmüz olmadığı anlaşılır. Ömer-i Ayyar'ın yanında götürdüğü beş yüz nefer ve devlete aid olan mallar elinden alınır.

Hikâyenin sonunda Ömer-i Ayyar, Nuşirevan'a giderek Bedī'ü'z-zamān'ı ve Hürmüz'ü getiremediğini söyler. Nuşirevan, Ömer-i Ayyar'a: "Bedī'ü'z-zamān'ı veya Hürmüz'ü bana getir; karşılığında sana on sandık altın vereceğim." der. Ömer-i Ayyar, kendisini helak etmelerinden korkar. Nuşirevan, Ömer-i Ayyar'ın helak olması durumunda onun evladlarına on sandık altın vereceğini söyler. Ömer-i Ayyar, Nuşirevan'ın bu teklifini kabul eder. Ömer-i Ayyar, Bedī'ü'z-zamān'ı veya Hürmüz'ü Nuşirevan'a getirmek için gider.

Hamza-nâme'nin Hikâyesi (34. cilt)

Hamza-nâme'nin 34. cildi, geniş bir coğrafyada geçmektedir. İncelediğimiz eserin geniş bir coğrafyada işlenmesi, metnin zengin bir içeriğe sahip olduğunu göstermektedir. Yazarın genellikle sade bir dil kullanması ve Anadolu ağızlarına sıkça yer vermesi, sadece yüksek zümredeki insanlara hitap etmediği; bütün halk kitlelerinin anlayacağı bir dille yazdığı fikrini vermektedir. Bu da eserin geniş kitlelere yayılmasına vesile olmuştur. Her ne kadar Türk coğrafyasında yazılmış olsa da bünyesinde Türkçe'ye yakın oranda Arapça ve Farsça kelime barındırmaktadır.

İncelediğimiz metin, ilk olarak güreş meydanında başlar. Zengave-i Güristan, Melik Kasım'dan izin alıp güreş meydanına gelir. Melik Kasım, Zengave-i Güristan'ın hamle etmesi için haber gönderir. Zengave-i Güristan, Melik Kasım'ın emriyle hamle eder. Şavur Han ve Zengave-i Güristan yumruk yumruğa mücadele ederler. Şavur Han, Zengave-i Güristan'ı taraklığa bindirir. Zengave-i Güristan, öfkesinden Şavur Han'ın başına kemerle vurarak yara açar.

Sa^cdavan-ı Hindi, Rüstem-i Cihan-gir'in emriyle güreş meydanına gelir. Sa^cdavan-ı Hindi ve Zengave-i Güristan savaşa başlar ve üç gün savaşırlar. Dördüncü gün Sa^cdavan-ı Hindi, bir güz vurarak Zengave-i Güristan'ın bindiği atın belini kırar. Bu durum üzerine Melik Kasım, Sa^cdavan-ı Hindi'nin yanına gelir. Melik Kasım ve Sa^cdavan-ı Hindi yedi gün savaşırlar. Melik Kāsım, bir güz vurarak Sa^cdavan-ı Hindi'nin bindiği filin belini kırar ve Sa^cdavan-ı Hindi'nin burnundan kan gelir. Rüstem-i Cihan-gir, bu hali görerek Melik Kasım'ın yanına gelir. Rüstem-i Cihan-gir ve Melik Kasım hamleye razı olup akşam olunca savaşıp dönerler. Ertesi gün Rüstem-i Cihan-gir ve Melik Kasım yine güreş meydanında savaşırlar. Rüstem-i Cihan-gir ve Melik Kasım birbirlerinin yakasına yapışırlar, at üzerinde birbirlerinin göğsünü yumruklarlar. Melik Kasım ve Rüstem-i Cihan-gir attan inerler. Rüstem-i Cihan-gir, Melik Kasım'ın kemerine sarılarak güç uygular ve onu taraklığa diker. Melik Kasım da Rüstem-i Cihan-gir'in kemerine sarılarak güç uygular ve kemer, kırılıp Melik Kasım'ın elinde kalır. Melik Kasım, öfkelenerek kemerle Rüstem-i Cihan-gir'in başına vurur ve yara açar. Sonra Melik Kasım ve Rüstem-i Cihan-gir birbirlerinin üzerine yürürler. Şirvan Şah, Melik Kasım ve Rüstem-i Cihan-gir'i görür ve aralarına girerek onları ayırır. Melik Kasım ve Rüstem-i Cihan-gir güreş meydanından ayrılarak çadırlarına giderler.

Ömer-i Ayyar, Hamza'nın emriyle Melik Kasım'ın çadırına gelir. Ömer-i Ayyar'da merhem-i Süleymani vardır. Merhem-i Süleymani, öyle bir güçlü bir merhemdir ki şiddetli yaraları bile iyileştirir. Ömer-i Ayyar, Melik Kasım'a kendisinde merhem-i Süleymaninin var

olduğunu söyler. Melik Kasım, güreşte yaralanmıştır. Bu sebeple Ömer-i Ayyar, Melik Kasım'a merhem-i Süleymaniye verebileceğini söyler. Melik Kasım, Ömer-i Ayyar'dan merhem-i Süleymaniye ister. Ömer-i Ayyar, Melik Kasım'a merhem-i Süleymaniye ancak bir sandık altın bağışlarsa verebileceğini söyler. Melik Kasım, Ömer-i Ayyar'ın istediği bir sandık altın teklifi karşısında Ömer-i Ayyar'a beş sandık altın verir. Ömer-i Ayyar, beş sandık altını aldıktan sonra biraz merhem-i Süleymaniye çıkarıp Melik Kasım'a verir. Ömer-i Ayyar, Melik Kasım'ın yarasına merhem-i Süleymaniye sürer ve Melik Kasım'ın yarası iyileşir.

Rüstem-i Cihan-gir, güreş esnasında yaralanmıştır. Melik Kasım, Rüstem-i Cihan-gir'in yarasının iyileşmesini ister. Melik Kasım, Ömer-i Ayyar'a: "Merhem-i Süleymaniye Rüstem-i Cihan-gir'e götür ve onun yarası iyileşsin." der. Ömer-i Ayyar, Melik Kasım'a: "Rüstem-i Cihan-gir, bu merhemini kıymetini bilmez ve bana akçe vermez." der. Ömer-i Ayyar, daha sonra Melik Kasım'dan beş sandık altın ister. Melik Kasım, beş sandık altını Ömer-i Ayyar'a verir.

Ömer-i Ayyar, Melik Kasım'dan istediği kadar altını aldıktan sonra Rüstem-i Cihan-gir'in çadırına gelir. Ömer-i Ayyar, Rüstem-i Cihan-gir'e: "Beni Hamza gönderdi; bende merhem-i Süleymaniye vardır ve şiddetli yaraları bile bu merhem iyileştirir. Melik Kasım'a bu merhemi sürdürdüm ve onun yarası iyileşti, Rüstem-i Cihan-gir'e lazımsa bu merhemi verebilirim." der. Rüstem-i Cihan-gir, merhemi ister ama beyleri onu uyararak Melik Kasım'ın ve Hamza'nın kendilerine dost olmayacağını; bundan dolayı merhemde zehir olma ihtimali olabileceğini söylerler. Bunun üzerine Rüstem-i Cihan-gir, kuşkuya düşer. Ömer-i Ayyar, onların İslâm dininden olmaları üzerine onlara zarar vermeyeceğini söyler. Rüstem-i Cihan-gir, Ömer-i Ayyar'ın merhemi getirmesini ister. Ömer-i Ayyar, merhemi medhederek getirir. Rüstem-i Cihan-gir, Ömer-i Ayyar'a: "Merhemini kıymeti ne ise verelim." der. Ömer-i Ayyar, Rüstem-i Cihan-gir'e: "Melik Kasım'a merhem verdim ve kıymetini bilip bana on sandık altın verdi; gönlünden ne koparsa sen de verebilirsin." der. Rüstem-i Cihan-gir'in emriyle on sandık altını Ömer-i Ayyar'a verirler. Ömer-i Ayyar, on sandık altını aldıktan sonra biraz merhem-i Süleymaniye çıkarır. Ömer-i Ayyar, merhemi Rüstem-i Cihan-gir'in yarasına sürer. Kısa sürede Rüstem-i Cihan-gir'in yarası iyileşir.

Rüstem-i Cihan-gir, Melik Kasım'ı çadırına davet etmek ister. Rüstem-i Cihan-gir, bir mektup yazarak Melik Kasım'ı çadırına davet eder. Melik Kasım, Rüstem-i Cihan-gir'in daveti üzerine hediyelerle birlikte beyleriyle Rüstem-i Cihan-gir'in çadırına gider. Çadırda zevk ve safa içinde hep birlikte eğlenirler. Rüstem-i Cihan-gir, Melik Kasım ile birlikte kemer tutmak ister. Melik Kasım, buranın işret yeri olduğunu ve şimdi vakti olmadığını; başka bir zaman kemer tutabileceklerini Rüstem-i Cihan-gir'e söyler. Melik Kasım, öfkelenerek onun davetine gelerek kabahat işlediğini Rüstem-i Cihan-gir'e söyler ve beylerini alıp çadırına gider.

Ertesi gün Melik Kasım ve Rüstem-i Cihan-gir savaşa başlarlar. Ömer-i Ayyar, Hamza'-

ya birlikte gitmeyi teklif eder. Çünkü ya Melik Kasım ya da Rüstem-i Cihan-gir birbirine zarar verecektir. Hamza, Rüstem-i Cihangir'i ve Melik Kasım'ı ayırmak için Ömer-i Ayyar ile birlikte yola çıkar. Sabahın olmasıyla birlikte Rüstem-i Cihan-gir ve Melik Kasım atla birlikte savaş meydanına gelirler. Önce at üzerinde savaşırlar, sonra attan atlayıp birbirleriyle yumruklaşırlar. Hamza, savaş meydanına gelerek Rüstem-i Cihan-gir'i ve Melik Kasım'ı ayırır.

Rüstem-i Cihan-gir'in maksadı, sahib-kıran olan Hamza'dan savaş aletlerini almaktır. Hamza, Rüstem-i Cihan-gir'in bu isteğini Ömer-i Ayyar'dan öğrenir. Bunun üzerine Rüstem-i Cihan-gir ve Hamza yirmi sekiz gün birbirleriyle savaşırlar. Bir gün Rüstem-i Cihan-gir ve Hamza birbirleriyle güreşmek için savaş meydanına yine gelirler. Rüstem-i Cihan-gir ve Hamza attan inerek savaşa başlarlar. Rüstem-i Cihan-gir, Hamza'nın kemerine üç kere güç uygular ama kemeri alamaz. Hamza, Rüstem-i Cihan-gir'in önce kemerine vurur; sonra onu yere vurup bende çeker ve onu sonra hapse götürür.

Ömer-i Ayyar, Hamza'nın emriyle hapishane çadırına gelip Rüstem-i Cihan-gir ile konuşur. Ömer-i Ayyar, Rüstem-i Cihan-gir'e: "Hanginiz kul olursa itaat edecektiniz; şimdi gücüne mi geldi?" der. Rüstem-i Cihan-gir, Ömer-i Ayyar'a: "Hamza'ya kul olmuş diyeceklerine ölümü seçerim." der. Ömer-i Ayyar, Rüstem-i Cihan-gir'e çok nasihat eder. Ama Rüstem-i Cihan-gir, Ömer-i Ayyar'ı dinlemez. Melik Kasım, Lendüha da Hamza'nın emriyle Rüstem-i Cihan-gir'e nasihat ederler. Rüstem-i Cihan-gir'in Hamza'ya kul olması gerektiğini, kul olmazsa öleceğini söylerler. Ama Rüstem-i Cihan-gir, onların nasihatlerini de dinlemez. Bunun üzerine Hamza, iki asker ortasında dar ağacı dikileceğini ve Rüstem-i Cihan-gir'in ibret için gezdirilip siyaset ile öldürüleceğini söyler. Hamza, on iki bin askerin ve Melik Kasım'ın dar ağacını kuşatmasını emreder. Hamza'nın emri, serhengler tarafından Rüstem-i Cihan-gir'e bildirilir. Rüstem-i Cihan-gir, kendisinin öldürülecekse burada öldürülmesini ister ve siyaset edecek günahının ne olduğunu söyler. Hamza, Rüstem-i Cihan-gir'in kendisine kul olmazsa siyaset ile gezdirileceğini ve katledileceğini söyler. Rüstem-i Cihan-gir, Hamza'ya kul olmak istememesinden dolayı Hamza tarafından asılma emri verilir. Hamza'nın emri üzerine, Rüstem-i Cihan-gir'i ibret için iki asker ortasında asılmak için dar ağacına getirirler.

Melik Kasım, eşi olan Tuc Banu'ya vasiyet ederek: "Oğlum olursa kolundaki bazubende bak." demiştir. Bunun üzerine Tuc Banu, Rüstem-i Cihan-gir'in kolundaki bazubendiye görmek ister. Çünkü Rüstem-i Cihan-gir, kendisinin oğlu mu yoksa değil mi diye emin olmak ister. Rüstem-i Cihan-gir, kolundaki bazubendi çıkartır. Bu bazubendle birlikte Rüstem-i Cihan-gir'in Tuc Banu ve Melik Kasım'ın oğlu olduğu anlaşılır. Çünkü Rüstem-i Cihan-gir'in kolundaki bazubendde babasının Melik Kasım olduğu yazar. Tuc Banu, Rüstem-i Cihan-gir'in boynuna sarılıp ağlar. Melik Kasım, az kalsın oğlunu katledecekti. Melik Kasım, bu üzüntüsüyle Rüstem-i Cihan-gir'in gözlerinden öper. Hamza, Rüstem-i Cihan-gir'in gözlerinden öper. Hamza,

Rüstem-i Cihan-gir'in yanına gelerek boğazındaki çıkarıp Rüstem-i Cihan-gir'i bağrına basar.

Şirvan Şah, bütün gerçeği şu şekilde açıklar: "Hace-i Calut adında bir tüccar vardır. Bu tüccar, gemi ile gelirken denizin üstünde bir sandık bulmuş. Sandığın içinde bir oğlan çocuğu varmış. Benim oğlum olmadığından bu oğlanı Calut'dan aldım ve Calut'ı kendime vezir ettim." der. Bu sandığın içindeki oğlan çocuğu, Rüstem-i Cihan-gir'dir. Rüstem-i Cihan-gir, evlatlık olduğunu öğrenir; babasının Melik Kasım olduğunu ve annesinin ise Tuc Banu olduğunu öğrenir. Rüstem-i Cihan-gir, bütün gerçeği artık öğrenmiştir. Rüstem-i Cihan-gir, Şirvan Şah'a: "Bunca zaman bana bunu niye söylemediniz? Dedem sahib-kırana ve babam Melik Kasım'a asi oldum." diyerek dedesi sahib-kıranın, babası Melik Kasım'ın ve annesi Tuc Banu'nun elini öpüp özür diler.

Melik Kasım ve Tuc Banu, Rüstem-i Cihan-gir'i alıp çadırlarına giderler. O gece baba ve oğul işret ederler. Sabah olunca Melik Kasım, Rüstem-i Cihan-gir'in önüne düşüp Süleyman'ın çadırına giderler. Süleyman'ın çadırında hep birlikte oturup ziyafet ederler. Sahib-kıran, askerine emir verip herkes diyarlarına gider. Hamza da Rüstem-i Cihan-gir'i yanına alıp Mekke'ye gider.

Dönemin güçlü ve kuvvetli güreşçisi olan Bedî'ü'z-zamân, Nuşirevan'ın oğlu Feriburz'u öldürmüştür. Bedî'ü'z-zamân, Feriburz'u öldürdükten sonra Mısır'a gitmek için yola çıkar. Bedî'ü'z-zamân'ın içinde bulunduğu gemi, fırtına ile Horasan yakasına düşer. Behmen-i Bezdi, Horasan yakasında bulunmaktadır. Behmen-i Bezdi, Bedî'ü'z-zamân'ın Feriburz'u öldürdüğünü öğrenmiştir ve onun namını işitmiştir. Behmen-i Bezdi, Bedî'ü'z-zamân'ı iyi bir şekilde karşılar. Bedî'ü'z-zamân, Behmen Bezdi'ye: "Benim muradım babamın vasiyeti üzerine Kabe'yi örtmektir." der. Behmen-i Bezdi, Bedî'ü'z-zamân'a: "Niyetin güzel ama Kabe'yi Hamza örter ve başkasının örtmesine rıza vermez. Zahmet çekersen, bu sevdadan vazgeç." der. Bedî'ü'z-zamân, Behmen-i Bezdi'ye: "Bir kere babamın vasiyeti üzerine sahib-kırana rica ederim. İzin verirse örterim, izin vermezse elimden ne gelir." der.

Zamanın güçlü ve kuvvetli güreşçisi olan Bedî'ü'z-zamân, bir gün çadırına giderken şehir kenarında güreşçilerin mücadelesini görür. Bedî'ü'z-zamân, güreşçilerin baş pehlevanlarına Tevekkül dendiğini ve bu pehlavanın üstad olduğunu; bunca zamandır kimsenin onun sırtını yere getiremediğini öğrenir. Bedî'ü'z-zamân, ertesi gün Behmen Şah'ın divanına gidip üstad olan Tevekkül Pehlevan'ın arkasını yere getirmek istediğini Behmen Şah'a söyler. Behmen Şah, Bedî'ü'z-zamân'ın bu isteğini Tevekkül Pehlevan'a bildirir. Tevekkül Pehlevan, Bedî'ü'z-zamân ile güreşmeyi kabul eder.

Bedî'ü'z-zamân, ile güreşmek için önce kırk tane güreşçi gelir. Bedî'ü'z-zamân, bu kırk güreşçinin her birini saman çuvalı gibi yere vurarak yener. Bedî'ü'z-zamân, öyle güçlü bir yapıya sahiptir ki karşısına kim çıksa onu yener. Tevekkül Pehlevan, Bedî'ü'z-zamân tarafın-

dan yenilgiye uğramış kırk güreşçinin intikamını almak için savaş meydanına gelir. Tevekkül Pehlevan ve Bedî'ü'z-zamân arasında güçlü bir mücadele yaşanır. Bu mücadele sonunda Behmen Şah, Bedî'ü'z-zamân ve Tevekkül Pehlevan'a kaftan verir.

Bedî'ü'z-zamân, Tevekkül Pehlevan'dan güreşçiliği öğrenmek ister. Bedî'ü'z-zamân, kısa sürede Tevekkül Pehlevan'dan her türlü marifeti öğrenip üstad pehlevan olur. Bedî'ü'z-zamân, güreşçiler tekyesi yaptırır ve bir direk yaptırıp tekyenin bir tarafına diker ve üzerine yüz bin altın koyar. Bedî'ü'z-zamân: "Her kim beni yenerse ve arkamı yere getirirse bu altınlar onun olsun." der.

Bedî'ü'z-zamân'ın dayısı olan Behram-ı Çubike'nin üstad güreşçi pehlevanı vardır, bunun adı Erkam'dır. Erkam, Behram-ı Çubike'ye: "Behmen Şah, Bedî'ü'z-zamân'ı güreşçi başı etmiş. Her kim kendini yenerse yüz bin altın verecektir. Pek çok pehlevan, Bedî'ü'z-zamân ile güreşmiş ama onu yenememiştir. Bedî'ü'z-zamân'ı yenersen hem ün sahibi olurum hem de yüz bin altını alırım." der. Behram-ı Çubike, Erkam'ın bu isteğini kabul eder. Erkam, kırk yardımcısıyla birlikte Bedî'ü'z-zamân'ın yanına gider. Bedî'ü'z-zamân, önce Erkam'ın kırk yardımcısını yener. Daha sonra Bedî'ü'z-zamân, Erkam ile mücadele eder. Bu mücadelede Bedî'ü'z-zamân, Erkam karşısında galip gelir.

Sahib-kıran, Bedî'ü'z-zamân'ın ne kadar güçlü bir güreşçi olduğu haberini işitir. Sahib-kıran, Bedî'ü'z-zamân'ın güreşini seyretmek için ve ona ikram sunmak için Behmen-i Bezdi'ye mektup yazarak bildirir. Bedî'ü'z-zamân'ın bu mektuptan haberi olur ve: "Emir sahib-kıranındır." der. Bedî'ü'z-zamân, kırk yardımcısını ve Tevekkül Pehlevan'ı yanına alarak sahib-kıranın bulunduğu yere gelir. Bedî'ü'z-zamân, sahib-kıranın çadırına girer. Çadırın içerisinde sahib-kıranı yani Hamza'yı, vezirleri, yiğit kimseleri, Lendüha bin Sa'dân'ı, Melik Kasım'ı, Rüstem-i Cihan-gir'i görür. Hamza, Bedî'ü'z-zamân'a: "Hoş geldin yiğidim! Seni bize medhettiler. Senin hünerlerini seyretmek için seni davet ettik ve şimdi bize hünerini göster." der. Bedî'ü'z-zamân, Hamza'nın bu isteğini kabul eder.

Bedî'ü'z-zamân, sahib-kıranın çadırında önce kırk tane güreşçiyle mücadele eder ve bu kırk güreşçinin sırtını yere getirir. Sahib-kıranın Merziban adlı güreşçi başısı vardır. Merziban, Bedî'ü'z-zamân'ın yardımcılarıyla önce güreşir. Merziban, birinci gün Bedî'ü'z-zamân'ın yardımcılarının ilk yirmisini ve ikinci gün diğer yirmisini yener. Bunun üzerine Bedî'ü'z-zamân, meydana gelerek Merziban ile güreşir. Merziban, Bedî'ü'z-zamân'ı sarsmak diler ama başaramaz. Bedî'ü'z-zamân, Merziban'ın sırtını yere getirir. Bedî'ü'z-zamân, Merziban ile yaptığı mücadelede galib gelir.

Ferhad-ı Divane, yerinden kalkarak Bedî'ü'z-zamân'a sarılarak onu sarsmak ister; ama onu sarsamaz. Bedî'ü'z-zamân, Ferhad gibi dilaveri kaldırıp yere vurur. Sonra Çuban-ı Piçe, Bedî'ü'z-zamân ile güreşmek için gelir. Çuban-ı Piçe, Bedî'ü'z-zamân'a sarılır. Bedî'ü'z-

zamān, Çuban-ı Piçe ile biraz oynaşp onu yere vurur. Siyeh-şir-i Aşiyani, sinirlenerek Bedī'ü-z-zamān'a sarılır. Bedī'ü-z-zamān, Siyeh-şir-i Aşiyani'yi de vurur. Sonra Bedī'ü-z-zamān; Behmen-i Kebir, Behmen-i Kuhistani, Behram-ı Hakani ile güreşir. Bedī'ü-z-zamān, bu gerçekleştirdiği mücadelelerin her birinde galib gelir. Bedī'ü-z-zamān, o gün kırk dokuz meşhur yiğidi yener. Hamza'nın emriyle Bedī'ü-z-zamān'a kaftan verirler. Bedī'ü-z-zamān, ertesi gün yine sahib-kıranın çadırına gelir. Bedī'ü-z-zamān; o gün Ayine-i Şah-ı Magribi, Ömer bin Rüstem-i Ejderha, Neriman-ı Kuçek, Semra-yi Akrani ile meydanda mücadele eder ve onları da yener.

Bedī'ü-z-zamān, sonra Rüstem-i Cihan-gir ile mücadele eder. Rüstem-i Cihan-gir, ilk Bedī'ü-z-zamān'ın kemerine vurur ve onun bir dizini yere getirir. Sonra Bedī'ü-z-zamān, Rüstem-i Cihan-gir'in iki dizini yere getirir. Rüstem-i Cihan-gir, ayağa kalkarak Bedī'ü-z-zamān'ın üzerine yürür. Rüstem-i Cihan-gir'in hamlesi bir işe yaramaz. Bu mücadeleyi de Bedī'ü-z-zamān, kazanır. Melik Kasım, öyle öfkelenir ki Bedī'ü-z-zamān'a sarılır ve Bedī'ü-z-zamān da Melik Kasım'a sarılır. Önce Melik Kasım, Bedī'ü-z-zamān'ın iki dizini yere getirir. Sonra Bedī'ü-z-zamān, dizini yerden alır ve Melik Kasım'ın iki dizini yere getirir. Melik Kasım, ayaklarını yerden alıp kalkar. Öyle bir mücadele ederler ki ikisinin de gücünden kemer kırılır ve ucu Melik Kasım'ın elinde kalır. Melik Kasım, kemeri Bedī'ü-z-zamān'ın başına vurur. Bu iki dilaverin gücünden Melik Kasım'ın kemeri kırılarak Bedī'ü-z-zamān'ın elinde kalır. Bedī'ü-z-zamān, öfkelenir ve kemeri Melik Kasım'ın başına vurmaya ister. Melik Kasım, öfkelenerek kemeri Bedī'ü-z-zamān'ın elinden almak ister. Sahib-kıran, sinirlenir ve Melik Kasım'a kızarak onu durdurur. Melik Kasım, sahib-kıranı: "Lutfunu bize göster. Niçin ona gösterirsin? Beylerine ve evladına bunca iş etti; yine suçu bizim üzerimize atarsın." der. Sahib-kıran ise, işin içinde adalet olduğunu ve bu yiğitin bizim düşmanımız olmadığını söyler. Hamza, Bedī'ü-z-zamān'a: "Dünya ve ahiret oğlum ol." diyerek Bedī'ü-z-zamān'ın beline Feridun Şah'ın kemerini kuşatır.

Bedī'ü-z-zamān, Hamza'dan birtakım isteklerde bulunur. Bedī'ü-z-zamān, Hamza'ya isteklerini teker teker sıralar. Bedī'ü-z-zamān, Hamza'ya birinci isteğini şu şekilde açıklar: "Babam ölürken bana vasiyet etti. Babam benden Mısır'da bir örtü işletmemi istedi ve sizin izninizle bu örtüyü Kabe'ye örtmemi istedi." der. Hamza, Bedī'ü-z-zamān'ın Kabe'yi örtmesine izin verir. Bedī'ü-z-zamān, ikinci isteğini Hamza'ya şu şekilde açıklar: "Belime kemer kuşattınız; mübarek elinizle bir de kılıç kuşatın ki alemde hürmetim ve şerefim olsun." der. Hamza, Bedī'ü-z-zamān'ın bu isteğini kabul eder ve Bedī'ü-z-zamān'ın beline Feridun Şah'ın kılıcını kuşatır. Bedī'ü-z-zamān, Hamza'ya üçüncü isteğini şu şekilde açıklar: "Evlatlarınız bana kin beslediler; benden intikam alacaklar. Canımı kurtarmak için onlarla savaşacağım, elem çekmeyin." der. Hamza, Bedī'ü-z-zamān'a evladlarıyla savaşabileceğini ve bundan dolayı elem çekmeyeceğini söyler. Hamza, Bedī'ü-z-zamān'a böyle bir tezkire yazıp eline verir.

Bedī'ü'z-zamān, Hamza'nın çadırında karşısına çıkan güreşçileri yenmiştir. Daha sonra Hamza, Bedī'ü'z-zamān'ın yardımcısı olan Malik-i Ejder-i Necefi'ye Bedī'ü'z-zamān ile güreşmek istediğini söyler. Malik-i Ejder-i Necefi, Bedī'ü'z-zamān'ın Hamza ile güreşmesine istemez. Malik-i Ejder-i Necefi, Bedī'ü'z-zamān'a: "Sabaha kalmayıp mekanına git. Hamza, eğer seni sorarsa sahib-kırandan korktu gitti diyeceğim." der. Bedī'ü'z-zamān, Malik-i Ejder-i Necefi'yi dinleyip gider. Ertesi gün Malik-i Ejder-i Necefi, yanında Bedī'ü'z-zamān olmadan divana gelir. Hamza, Malik-i Ejder-i Necefi'ye: "Bedī'ü'z-zamān'ı niçin getirmedin." der. Malik-i Ejder-i Necefi, Hamza'ya: "Bedī'ü'z-zamān, sizinle güreşmeğe utandı ve sizin öfkenize uğramaktan korktu gitti." der.

Hamza'nın oğulları, Hamza'ya: "Bedī'ü'z-zamān, sizi adam yerine koymayıp izinsiz çıkıp gitti. Şimdi Bedī'ü'z-zamān, gittiği yerde: 'Hamza'nın çadırında herkesi yendim ve Hamza ile güreşeydim onu da yenerdım.' diyecektir." derler. Hamza, oğullarının sözlerinden etkilenecek öfkelenir ve Bedī'ü'z-zamān ile güreşmek ister. Hamza, Ömer-i Ayyar'ı yanına alıp Bedī'ü'z-zamān'ın yanına gider. Bedī'ü'z-zamān, Hamza'nın güreşmek için geldiğini; eğer kendisini yenerse sütuna koyduğu altınları alacağını öğrenir. Hamza, Bedī'ü'z-zamān ile güreşmeyi kabul eder. Hamza ve Bedī'ü'z-zamān birbirleriyle güreşmek için güreş meydanına gelirler. Önce Hamza, Bedī'ü'z-zamān'a sarılır ve sonra Bedī'ü'z-zamān, Hamza'ya sarılır. Bedī'ü'z-zamān ve Hamza birbirlerine denk derecede güreşirler. Önce Bedī'ü'z-zamān, Hamza'nın bir dizini yere getirir. Hamza, dizini yerden alarak ayağa kalkar. Sonra Hamza, Bedī'ü'z-zamān'ın iki dizini yere getirir. Bedī'ü'z-zamān, bir güçle kalkarak Hamza'nın iki dizini yere getirir. Hamza, dizini yerden alarak Bedī'ü'z-zamān gibi kuvvetli dilaveri göğsüne aldı. Hamza, Bedī'ü'z-zamān'ı tam yere vuracakken Bedī'ü'z-zamān, Hamza'nın elinden kaybolur. Hamza, Bedī'ü'z-zamān'ın sütuna koyduğu altınları alır ve fakirlere verir.

Bedī'ü'z-zamān, emmisi Abdülmecid ile birlikte gemiyle yola çıkar. Rüzgar, gemilerini Behmen-i Bezdi'nin memleketine getirir. Behmen-i Bezdi, Bedī'ü'z-zamān'ı güzel bir şekilde karşılar. Behmen-i Bezdi ve Bedī'ü'z-zamān, Hamza ile olan tekyedeki güreşlerini konuşurlar. Tevekkül Pehlevan, Bedī'ü'z-zamān'a tekkeye gitmeyi teklif eder. Bedī'ü'z-zamān, Tevekkül Pehlevan'a: "Benim isteğim Hamza'dan Kabe'yi örtmek için izin almaktır; Hamza'dan Kabe'yi örtmek için izin aldım. Şimdiden sonra tekke senin olsun." der. Bedī'ü'z-zamān, Behmen Bezdi'ye veda edip gider.

Bir gün Hürmüz, babası olan Nuşirevan'a: "Beni bir vilayete beylerbeyi olarak gönderin." der. Nuşirevan, Hürmüz'ün bu isteği karşısında sessiz kalır. Nuşirevan'ın yardımcısı Bahtek, Hürmüz gittikten sonra fırsat bularak Nuşirevan'a: "Hürmüz'ün beyninde fesatlık vardır. Hürmüz, seni tahttan indirip padişah olmak sevdasındadır." diyerek yalan söyler. Nuşirevan, yardımcısı olan Bahtek'e inanarak oğlu Hürmüz'ü öldürmek ister. Hâce-i Dana ve diğer beyler,

Nuşirevan'a şu şekilde nasihat ederler: "Önce işin aslını öğren; sonra öldürmek kolaydır. Öldükten sonra tekrar dünyaya gelmek olmaz." derler. Ama Nuşirevan, nasihatlerin hiçbirini dinlemez ve oğlu Hürmüz'ü öldürmekten vazgeçmez. Nuşirevan, diğer oğulları olan Siyavuş'u ve Bahtegan'ı da öldürmek istemiştir. Hürmüz, Şiyavuş, Bahtegan; Nuşirevan'ın kendilerini öldürmek istemesinden dolayı Behram-ı Çubin'in yanına sığınır.

Nuşirevan, pehlevanı olan İmlak-ı Muşt-zen'e: "Hürmüz'ün başını bana getir." der. Nuşirevan, İmlak-ı Muşt-zen'in yanına on bin asker tayin ederek onu Behram-ı Çubin'in yanına gönderir. İmlak-ı Muşt-zen, Behram-ı Çubin'in yanına giderek Hürmüz'ü ister. Behram-ı Çubin, İmlak-ı Muşt-zen'e: "Nuşirevan, bir fesad Yahudi'nin sözüyle oğlunu öldürmek ister. Onun oğlu ise benim de kızkardeşimin çocuğudur." der. İmlak-ı Muşt-zen, Behram-ı Çubin'e: "Hürmüz'ü almadıkça gitmem. Ya Hürmüz'ü ver ya da savaşalım." der. Behram-ı Çubin, Hürmüz'ü İmlak-ı Muşt-zen'e vermez. Behram-ı Çubin, bir gece kaleden çıkarak İmlak-ı Muşt-zen'in yanında getirdiği askerleri dağıtır ve İmlak-ı Muşt-zen'i yaralar. Bununla birlikte İmlak-ı Muşt-zen, kaçar.

Nuşirevan, Hürmüz'ün oğlu Hüsrev-i Perviz'e: "Hürmüz'ün başını kesip ve bana getirirsen; sana istediğin vilayeti vereceğim." der. Hüsrev-i Perviz, bu şartı kabul edip yüz elli bin askerle Behram-ı Çubin'in yanına gelir. Behram-ı Çubin'in askerleriyle Hüsrev-i Perviz'in yanında getirdiği askerler üç gün savaşır.

Bedî'ü'z-zamân, Kabe örtüsünü işletmek için askerleriyle Mısır'a doğru yola çıkar. Bedî'ü'z-zamân ve askerlerinin içinde bulunduğu gemi, rüzgardan dolayı Erdebil iskelesine yanaşır. Aynı zamanda Hüsrev-i Perviz'in ordusu bu iskelede bulunmaktadır. Bedî'ü'z-zamân'ın askerleri çadırlarını bu iskeleye kurarlar. İmlak-ı Muşt-zen, Hüsrev-i Perviz'in emriyle Bedî'ü'z-zamân'ın askerlerinin yanına gelerek kimlerden olduklarını sorar. Onlar da tüccar olduklarını ve Mısır'a giderken rüzgarın gemilerini buraya getirdiğini söylerler. İmlak-ı Muşt-zen, Bedî'ü'z-zamân'ın askerlerine: "Bazerganbaşının çadırı hangisidir." der. Onlar da Şirek-i Zengi'nin çadırını gösterirler. İmlak-ı Muşt-zen, Bedî'ü'z-zamân'ın adamı olan Şirek-i Zengi'nin çadırına gelir ve onu çağırır. İmlak-ı Muşt-zen, eğer Şirek-i Zengi'ye: "Yedi iklim padişahının torunu Hüsrev'den gelirim. Beni kendi gibi tüccar mı sanır? Dışarı çıkmazsa çadırı başına yıkarım." der. Şirek-i Zengi, İmlak-ı Muşt-zen'in ısrarından dolayı çadırdan çıkar. İmlak-ı Muşt-zen, güzünü Şirek-i Zengi'ye çeker. Şirek-i Zengi, efendisi Bedî'ü'z-zamân'dan gördüğü gibi pençesini açıp İmlak-ı Muşt-zen'e sarılır ve güzü elinden alır. Şirek-i Zengi, İmlak-ı Muşt-zen'i yener. Şirek-i Zengi, İmlak-ı Muşt-zen'in yanındaki getirdiği otuz kırk adamları da helak eder.

Şirek-i Zengi, efendisi Bedî'ü'z-zamân'a durumu anlatır. Bedî'ü'z-zamân, Şirek-i Zengi'nin İmlak-ı Muşt-zen ile mücadele ettiğini ve onunla iyi bir şekilde savaştığını öğrenir. Bedî'ü'z-zamân, Şirek-i Zengi'nin bu davranışından memnun olur. Aynı zamanda Hüsrev Perviz'in bazı adamları, kaçıp Hüsrev-i Perviz'e gelerek: "Karşılarında Süleyman devleri dahi

duramaz. İmlak-ı Muşt-zen'in elinden gürzü alıp onu helak ettiler." derler. Aynı zamanda Hüsrev-i Perviz, amcasını öldüren kişinin Bedî'ü'z-zamân olduğunu öğrenir. Hüsrev-i Perviz, bu haberi duyunca sinirlenir ve elli bin askeriyle Bedî'ü'z-zamân'ın bulunduğu yere gelir. Hüsrev-i Perviz'in emriyle Şabur, meydana gelir. Şirek-i Zengi, Bedî'ü'z-zamân'dan izin alıp Şabur ile meydana savaşır. Önce Şabur, Şirek-i Zengi'ye gürz ile vurur. Daha sonra Şirek-i Zengi, Şabur'un başına gürz ile vurur. Şirek-i Zengi'nin gücü Şabur'u yere devirir. Daha sonra Şirek-i Zengi ile Talut savaşır. Talut, mızrak ile Şirek-i Zengi'ye saldırır. Şirek-i Zengi, gürz ile vurarak Hüsrev-i Perviz'in adamı olan Talut'u da helak eder. Sonra Hüsrev-i Perviz'in adamı olan Kiyamruz, güreş meydanına gelir ve Şirek-i Zengi ile savaşır. Ama Kiyamruz, çok güçlüdür ve bir gürzle Şirek-i Zengi'nin filini helak eder ve Şirek-i Zengi, yıkılır.

Bedî'ü'z-zamân'ın adamı olan Mirek, gelir ve Hüsrev-i Perviz'in adamı olan Kiyamruz ile savaşır. Kiyamruz, Mirek'in filini helak ederek onu yaralar. Bedî'ü'z-zamân, Kiyamruz'u yenmek için güreş meydanına gelir. Kiyamruz, Bedî'ü'z-zamân'a mızrak ile vurur ama Bedî'ü'z-zamân, yıkılmaz. Kiyamruz, iki kere gürz ile Bedî'ü'z-zamân'a vurur. Kiyamruz'un bu hamleleri karşısında Bedî'ü'z-zamân, yıkılmaz. Bedî'ü'z-zamân, Kiyamruz'a gürz ile vurarak onu yıkar ve hapse attırır. Hüsrev-i Perviz'in adamı olan Firuz-ı Horasani, Bedî'ü'z-zamân ile savaşmak için gelir. Bedî'ü'z-zamân, Firuz-ı Horasani'yi de yener ve hapse attırır.

Hüsrev-i Perviz, elli bin askerini Bedî'ü'z-zamân'ın üzerine yürütür. Bedî'ü'z-zamân ve askerleri, Hüsrev-i Perviz'in elli bin askerini yenilgiye uğratır. Hüsrev-i Perviz, korkarak atına binip kaçarken Bedî'ü'z-zamân, onu yakalar. Hüsrev-i Perviz'den kalan malları Bedî'ü'z-zamân, el koyar. Hürmüz, Bedî'ü'z-zamân ile övünerek ona üç kat kaftan hediye eder ve onu pay-ı tahta geçirir. Bedî'ü'z-zamân, Hüsrev-i Perviz'den aldığı malları Hürmüz'e verir.

Nuşirevan, oğlu Hürmüz'ün kendi tahtına göz dikdiğine inanır. Bundan dolayı Nuşirevan, Hürmüz'ün oğlu Hüsrev-i Perviz'e: "Hürmüz'ün kellesini bana getir." demiştir. Hüsrev-i Perviz, Nuşirevan'ın emri üzerine babası Hürmüz'ün kellesini alıp Nuşirevan'a götürmek istemiştir. Hürmüz, oğlu Hüsrev-i Perviz'in kendisini öldürmek istediğini öğrenir. Bundan dolayı Hürmüz, oğlu Hüsrev-i Perviz'e: "Babanı öldürmeğe kastedtin." diyerek onu öldürmek ister. Hüsrev-i Perviz, babası Hürmüz'den afv diler. Ama Hürmüz, bu afvı kabul etmez. Hüsrev-i Perviz, bu sefer Bedî'ü'z-zamân'a yalvararak ağlar. Bedî'ü'z-zamân, öyle mürüvvet sahibi yiğittir ki Hürmüz'e rica edip Hüsrev-i Perviz'i azad ettirir ve onu Nuşirevan'a gönderir.

Bu arada Bedî'ü'z-zamân, emmisi Abdülmecid'in Mısır'a gitmesini ve Kabe örtüsünü işletmesini söyleyerek onu gönderir. Hürmüz, Bedî'ü'z-zamân'ı pay-ı taht pehlevanı yapar ve ona kaftan giydirir. Nuşirevan, tekrar Hüsrev-i Perviz'e yüz bin asker vererek Hürmüz'ün başını getirmesi için onu gönderir. Bu haberi Bedî'ü'z-zamân, duyar ve yirmi bin askeriyle Hüsrev-i

Perviz'in askerlerinin yanına gelir. Bedī'ü'z-zamān, kale ağzını kapayarak kimseyi geçirmez. Yasakçılardan ikisi gelip Bedī'ü'z-zamān'a kim olduğunu sorarlar. Bedī'ü'z-zamān: "Vergi toplayan kişiyim, beni bu kaleye bekçi olarak diken Behram-ı Çubin'dir. Kumandanıza söyleyin ne kadar malı varsa hesap edip vergisini versin. Karşı çıkarsa bir asker geçirmem." der.

Yasakçılar, Bedī'ü'z-zamān'ın sözlerine sinirlenirler ve onun üzerine yürürler. Bedī'ü'z-zamān, Hüsrev-i Perviz'in kırk elli askerini helak edip yere yatırır. Askerler, Hüsrev-i Perviz'in yanına giderek: "Kale ağzını bir adam kapamış; Behram'ın bacdarıyım der." didiler. Hüsrev-i Perviz'in adamı Ankas-ı Acem, Bedī'ü'z-zamān'a: "Sen kimsin; bu adamları niçin öldürdün?" der. Bedī'ü'z-zamān: "Vergi toplayan kişiyim, komutanınıza söyleyin vergisini versin dedim, onlar da beni öldürmek istediler. Ben de kendimi korudum." der. Ankas-ı Acem, Bedī'ü'z-zamān'a: "Gel seni Hüsrev'e götürüyüm suçunu başıslasın. Gel bana hizmet et." der. Bedī'ü'z-zamān, Ankas-ı Acem'in padişahına bile hizmet etmeyeceğini söyler. Sonra Ankas-ı Acem, Bedī'ü'z-zamān'a mızrak ile vurur. Bedī'ü'z-zamān, Ankas-ı Acem'in elinden mızrağı alır ve kemerinden kapıp onu zemine vurur. Sonra Hüsrev-i Perviz'in adamı olan Eykas, bu hali görerek sinirlenir ve Bedī'ü'z-zamān'a gürz ile vurur. Bedī'ü'z-zamān, Eykas'ın elinden gürzü alır ve ona gürz ile vurur; onu yere serer. Hüsrev-i Perviz'in adamı olan Mühelhel-i Acem, Bedī'ü'z-zamān'a kılıçla saldırmaya çalışır. Bedī'ü'z-zamān, Mühelhel-i Acem'in elinden kılıcını alır; ona gürzüyle vurarak galib gelir. Hüsrev-i Perviz'in adamı olan Müsletil-i Acem, Bedī'ü'z-zamān'a hamlede bulunur. Ama Bedī'ü'z-zamān, Müsletil-i Acem'in hamlesini engeller; gürzüyle vurarak onu da yere serer. Sonra Hüsrev-i Perviz'in adamı olan Feridun-ı Mazendarani, gelip Bedī'ü'z-zamān ile savaşır. Feridun-ı Mazendarani, Bedī'ü'z-zamān'a: "Doğru söyle sen vergi toplayan kişi değilsin; kimsin ve muradın nedir?" der. Bedī'ü'z-zamān, Feridun-ı Mazendarani'ye: "Nuşirevan'ın oğlu Feriburz'u katleden; Hüsrev-i Perviz'i tutup Hürmüz'e teslim eden ve Hüsrev-i Perviz'i rica ile azad ettiren benim. Ama Hüsrev-i Perviz, uslanmayıp tekrar babası Hürmüz'ü öldürmek için gelmiş. Şimdi muradım, Hüsrev-i Perviz'i yakalamaktır ve onu babası olan Hürmüz'e teslim etmektir." der. Feridun-ı Mazendarani, Hüsrev-i Perviz'e: "Bu vergi toplayan kişiyim diyen tüccarın oğlu Bedī'ü'z-zamān imiş; hazırlığını gör." der.

Bedī'ü'z-zamān ile Feridun-ı Mazendarani savaşır. Bedī'ü'z-zamān, Feridun-ı Mazendarani'yi bende çeker. Bedī'ü'z-zamān, Hüsrev-i Perviz'in askerlerini bozguna uğratır. Hüsrev-i Perviz, yine korkup kaçarken Bedī'ü'z-zamān, Hüsrev-i Perviz'i yakalayıp bende çeker ve onu hapse attırır. Bedī'ü'z-zamān, hem Hüsrev-i Perviz'i hem de Hüsrev-i Perviz'den aldığı malları Hürmüz'e teslim eder. Hüsrev-i Perviz, yine Nuşirevan'ın emriyle babası Hürmüz'ün kellesini Nuşirevan'a götürmek istemiştir. Hürmüz, oğlu Hüsrev-i Perviz'in kendisini yine öldürmek istediğini öğrenmiştir. Bundan dolayı Hürmüz, yine oğlu Hüsrev-i Perviz'i öldür-

mek ister. Hüsrev-i Perviz, yine Bedî'ü'z-zamân'a bakarak ağlar. Bedî'ü'z-zamân, yine Hürmüz'e rica ederek Hüsrev-i Perviz'i azad ettirir ve onu Nuşirevan'a gönderir.

Bedî'ü'z-zamân, Nuşirevan'ın oğlu olan Feriburz'u öldürmüştür. Nuşirevan, Bedî'ü'z-zamân'a düşman olmuştur ve ondan intikam almak ister. Nuşirevan, Feriburz'un kanını almak için Bedî'ü'z-zamân'ın üzerine gitmeğe Hamza'dan izin almıştır. Hamza, Ömer-i Ayyar'a: "Medayin'de Nuşirevan, ne alemededir? Nuşirevan, Feriburz'un kanı için Bedî'ü'z-zamân'dan intikam almak isterdi. Nasıl oldu, bir haber al." der. Ömer-i Ayyar, Medayin'e gelir ve Nuşirevan'ın divanına girer. Ömer-i Ayyar, Nuşirevan'a: "Bedî'ü'z-zamân'ın hakkından gelmiş misiniz diye Hamza, beni gönderdi." der. Nuşirevan, Hamza'nın Bedî'ü'z-zamân'ın hakkından gelmesini ister ve bu isteğini Ömer-i Ayyar'a söyler. Ömer-i Ayyar, Nuşirevan'a: "Hoca: 'Hamza'dan başka kimse Bedî'ü'z-zamân'a cevap veremez.' demiş. Siz de: 'Hamza, minnetiyle su bile içmem.' demişsiniz. Hamza, sizin bu sözünüzden dolayı elem çeker ve şunu söyler: 'Hamza, beni Bedî'ü'z-zamân'ın elinden kurtarır demeyince Nuşirevan'a yardım etmem.' der. Şimdi Hamza'dan size derman olmaz." der. Ömer-i Ayyar, Hamza'nın yemin ettiğini söyleyerek Nuşirevan'a yardım etmeyeceğini söyler. Nuşirevan, Ömer-i Ayyar'a: "Bedî'ü'z-zamân'ı getirirsen her ne istersen vereceğim." der. Ömer-i Ayyar, Hamza'dan korktuğu için Nuşirevan'a yardım edemeyeceğini söyler.

Nuşirevan'ın adamı Bahtek, Ömer-i Ayyar'a: "Senin muradın paradır; peşin verelim ama Bedî'ü'z-zamân'ı getirmek şartıyla. Söyle ne istersin?" der. Ömer-i Ayyar, Bahtek'in bu teklifini kabul eder. Ömer-i Ayyar, yirmi sandık altın ister. Ömer-i Ayyar, on sandık altını peşin ister ve diğer on sandık altını sonra verebileceklerini söyler. Nuşirevan ve Bahtek, Ömer-i Ayyar'ın teklifini başta kabul etmezler. Ama Ömer-i Ayyar, onları ikna eder. On sandık altını Ömer-i Ayyar'a peşin verirler, diğer on sandık altını ise sonra vereceklerini söylerler. Ömer-i Ayyar, giderken Bedî'ü'z-zamân'ı getiremezse Hürmüz'ü getireceğini söyler. Ömer-i Ayyar, Hürmüz'ü getirirse ona karşı çıkmayacaklardır. Çünkü Nuşirevan, oğlu olan Hürmüz'e de düşmandır. Nuşirevan'ın oğluna düşman olmasının nedeni, oğlunun kendi tahtına göz dikdiğine inanmasından kaynaklanır.

Ömer-i Ayyar, Nuşirevan'ın emri üzerine Bedî'ü'z-zamân'ı kaçırmak ister. Bundan dolayı Ömer-i Ayyar, bir derviş kıyafetine girerek Bedî'ü'z-zamân'ın bulunduğu Erdebil'e gelir. Ömer-i Ayyar, Bedî'ü'z-zamân'ın yanına yaklaşır beyit okur. Bedî'ü'z-zamân, Ömer-i Ayyar'ın lisanını beğenir ve ona üç avuç altın verir. Bedî'ü'z-zamân, Ömer-i Ayyar'a: "Derviş, ne yerdensin? Ne hoş lisanın var." der. Ömer-i Ayyar, Bedî'ü'z-zamân'a: "Maveraü'n-nehr'den olurum; bu dervişlik sebebiyle çok ülke gezdim. Yiğitliğinizi işitip sizi ziyarete geldim." der. Bedî'ü'z-zamân, Ömer-i Ayyar'a: "Derviş, hiç sanatın var mı?" der. Ömer-i Ayyar, Bedî'ü'z-zamân'a bir zamanlar marifetinin olduğunu ve bu marifetinin de sipahilik olduğunu söyler.

Bedî'ü'z-zamân, Ömer-i Ayyar'a adının ne olduğunu sorar. Ömer-i Ayyar, adının Nasır olduğunu diyerek yalan söyler. Bedî'ü'z-zamân, Ömer-i Ayyar'ın hünerini göstermesini ister. Ömer-i Ayyar, ilk silahşorluk hünerini gösterir ve sonra keman hünerini gösterir. Bedî'ü'z-zamân, Ömer-i Ayyar'ın hünerini beğenerek ona at verir. Bedî'ü'z-zamân, başta Ömer-i Ayyar'a güzünü vermek istemez. Çünkü bu güz, Bedî'ü'z-zamân'a Hürmüz Şah'dan yadigardır. Ömer-i Ayyar, Bedî'ü'z-zamân'ı ikna ederek bu güzü de alır. Bedî'ü'z-zamân, Ömer-i Ayyar'ın kendisine hizmet etmesini ister; karşılığında onu gözeteceğini ve koruyacağını söyler. Ömer-i Ayyar, Bedî'ü'z-zamân'ın bu teklifini kabul eder.

Ömer-i Ayyar, borçlarını ödemek için Bedî'ü'z-zamân'ın verdiği atı ve güzü pazarda satışa çıkarır. Bedî'ü'z-zamân'ın adamı olan Şirek-i Zengi, Bedî'ü'z-zamân'a vermek suretiyle atı ve güzü Ömer-i Ayyar'dan satın alır.

Ömer-i Ayyar, bir gün tenhaya giderek eski bir çizme ve köhne bir ferace giyip ve başına eski bir taç giyip ve beline paslı bir kılıç kuşanıp sipahi şekline girer. Ömer-i Ayyar, bu şekilde Bedî'ü'z-zamân'ın çadırına gelerek divanına durur. Bedî'ü'z-zamân, Ömer-i Ayyar'ın dün derviş iken bugün sipah görünüşünde olmasına şaşırır. Bedî'ü'z-zamân, Ömer-i Ayyar'a: "Biz sana bir mikdar ihsan etdik; birkaç iyi elbise giysen güzel olurdu." der. Ömer-i Ayyar, Bedî'ü'z-zamân'a: "Sizin verdiğiniz bağış ben aileme harcadım ve borcumu kapadım. Sizler çadıra gelmemi istediniz ve sipah olmam için adıma deftere yazdıracağınızı söylediniz, o sebepten bu eski elbiseleri giyip geldim." der. Bedî'ü'z-zamân'ın emriyle Ömer-i Ayyar'a elbiseler getirirler, ona giydirirler. Bedî'ü'z-zamân, Ömer-i Ayyar'ın sipah olması için adını deftere yazdırır. Artık Ömer-i Ayyar, Bedî'ü'z-zamân'ın emriyle sipah olmuştur.

Şirek-i Zengi, Bedî'ü'z-zamân'a: "Ömer-i Ayyar'ın sizden aldığı atı ve güzü pazarda satarken gördüm. Ben de size vermek için atı ve güzü satın aldım. Ömer-i Ayyar'ın muradı, sizi kendine doğru çekmektir." der. Ama Bedî'ü'z-zamân, Şirek-i Zengi'yi dinlemez ve Ömer-i Ayyar'ın haline acıyarak ona çadır ve hizmetkar verir.

Ömer-i Ayyar, Nuşirevan'ın emri üzerine Bedî'ü'z-zamân'ı kaçırmak ister. Ömer-i Ayyar, Bedî'ü'z-zamân'ı artık kendine çektiğini düşünür ve onu avlamak için bir gece Bedî'ü'z-zamân'ın dairesine girer. Ömer-i Ayyar, eline hançer alarak Bedî'ü'z-zamân'a doğru yürür. Bedî'ü'z-zamân, Ömer-i Ayyar'ın eteğini çeker ve eteğin parçası elinde kalır. Bedî'ü'z-zamân, Ömer-i Ayyar'ı bende çekmek ister. İşte tam o sırada Ömer-i Ayyar, Bedî'ü'z-zamân'ın elinden kurtulur. Bedî'ü'z-zamân, kendisine tuzak kuran kişinin Ömer-i Ayyar olduğunu başta anlamaz. Bedî'ü'z-zamân'ın amacı, kendisine tuzak kuran kişinin kim olduğunu öğrenmektir.

Bedî'ü'z-zamân, üç gün huzur ile uyur ve dördüncü gün uyur gibi görünerek tetikte bekler. İşte o gece Ömer-i Ayyar, Bedî'ü'z-zamân'ın çadırına gelir. Bedî'ü'z-zamân, Ömer-i Ayyar'ın boğazını kayışla bağlar. Ömer-i Ayyar, boğazına bağlanılan kayışı keser ve kaçar.

Ömer-i Ayyar, yine Bedî'ü'z-zamân'ın elinden kurtulur. Ömer-i Ayyar, yine bir gece Bedî'ü'z-zamân'ın çadırına gelir. Ömer-i Ayyar, Bedî'ü'z-zamân'a ilaç vereceği sırada Bedî'ü'z-zamân, Ömer-i Ayyar'ın iki elinden kavrayıp bende çeker. Bedî'ü'z-zamân, celladı çağırıp Ömer-i Ayyar'ın boynunun kesilmesini emreder. Ömer-i Ayyar, plan yaparak yere yığılır ve ölü gibi yere yatar. Cellad, Ömer-i Ayyar'ı yerden kaldırarak onu sarsar. Ama Ömer-i Ayyar, bilerek kendine gelmez ve yere düşer. Ömer-i Ayyar'ın ölüp ölmediğini kontrol etmek için ona ayna tutulur. Ömer-i Ayyar'ın nefes almadığı ve öldüğü sanılır ama Ömer-i Ayyar, ölmemiştir. Ömer-i Ayyar'ı defnetmek için seccadenin üzerine koyarlar. İşte tam o sırada Ömer-i Ayyar, dirilir ve çıkıp gider.

Bedî'ü'z-zamân, Nuşirevan'ın oğlu olan Feriburz'u öldürmüştür. Nuşirevan, bundan dolayı Bedî'ü'z-zamân'dan intikam almak ister. Bunun için Nuşirevan, Ömer-i Ayyar'ın Bedî'ü'z-zamân'ı getirmesini istemiştir. Ömer-i Ayyar, Bedî'ü'z-zamân'ı yakalayıp Nuşirevan'a götürmek istemiştir ve bunun için plan yapmıştır. Ama Ömer-i Ayyar'ın bu planı tutmaz ve Bedî'ü'z-zamân'ı kaçırap Nuşirevan'a götüremez. Ömer-i Ayyar, Nuşirevan'a Bedî'ü'z-zamân'ı getiremezse Hürmüz'ü getireceğini söylemiştir. Nuşirevan da Ömer-i Ayyar'ın bu sözüne itiraz etmemiştir. Ömer-i Ayyar, Bedî'ü'z-zamân'ı kaçıramayınca bu sefer Hürmüz'ü kaçırmak için plan yapar. Ömer-i Ayyar, fırsatını bulup Hürmüz'e ilaç verir. Ömer-i Ayyar, Hürmüz'ün üstünü soyar ve onu tahtın altına koyarak üzerine kilim örter. Ömer-i Ayyar, Hürmüz'ün kıyafetini giyip onun yatağına yatar. Sabah Ömer-i Ayyar, Hürmüz'ün kıyafetini ve tacını giyer sonra tahta geçer.

Ömer-i Ayyar'ın amacı, Hürmüz'ü alıp Nuşirevan'a götürmektir ve hazineye aid malları alıp kaçırmaktır. Bunun için Ömer-i Ayyar, Hürmüz'ün kılığına girerek planını gerçekleştirmek ister. Hürmüz kılığındaki Ömer-i Ayyar, yalan söyleyerek: "Nar-ı Nur, bana rüyamda: 'Kabahatin neyse baban Nuşirevan'dan afv dile. Yoksa helak olursun ve benim de azabımdan kurtulamazsın.' dedi. Ben de dört beş yüz adamla giderek günahımı bağışlaması için babamdan afv dileyeceğim. Çünkü babasına asi olan evlad, mutlu olmaz." der. Bedî'ü'z-zamân, Hürmüz kılığındaki Ömer-i Ayyar'a: "Ey şehzade! Eğer gidersen baban seni katleder." diyerek elem çeker. Hürmüz kılığındaki Ömer-i Ayyar, Bedî'ü'z-zamân'ın verdiği nasihatlerin hiçbirini dinlemez. Kürdiye Banu ve Behram da Hürmüz kılığındaki Ömer-i Ayyar'a nasihatler verirler. Ama Hürmüz kılığındaki Ömer-i Ayyar, bu nasihatleri de dinlemez.

Hürmüz kılığındaki Ömer-i Ayyar, Hürmüz'ü kaçırap Nuşirevan'a götürmek istemiştir; ama Hürmüz'ü kaçıramaz. Hürmüz kılığındaki Ömer-i Ayyar, hazinede ne kadar altın ve gümüş varsa alır; beş yüz adamla gider. Bu arada Ömer-i Ayyar, tarafından uyutulan gerçek Hürmüz'ün akli başına gelmiştir. Hizmetkarlar, karşısındaki kişinin gerçek Hürmüz olduğuna inanmazlar ve Hürmüz'ün üzerine yürürler. Çünkü herkes, Hürmüz kılığına giren Ömer-i

Ayyar'ın babasına gittiğini ve gerçek Hürmüz'ün o olduğuna inanırlar. Hürmüz, bu planın Ömer-i Ayyar'ın işi olduğunu anlar. Ömer-i Ayyar'ın gerçek Hürmüz olmadığı anlaşılır. Ömer-i Ayyar'ın yanında giden devlete aid olan mallar, beş yüz nefer onun elinden alınır.

Ömer-i Ayyar, Bedī'ü'z-zamān'ı ve Hürmüz'ü almadan Nuşirevan'ın yanına boş bir şekilde gelir. Ömer-i Ayyar, Bedī'ü'z-zamān'ın elinden zor kurtulduğunu, Hürmüz'ü ele geçirdiğini ama Bedī'ü'z-zamān'ın arkasından gelip Hürmüz'ü elinden aldığını söyler. Nuşirevan, Ömer-i Ayyar'a: "Bedī'ü'z-zamān'ı veya Hürmüz'ü bana getir; karşılığında sana on sandık altın vereceğim." der. Ömer-i Ayyar, kendisini helak etmelerinden korkar. Nuşirevan, Ömer-i Ayyar'ın helak olması durumunda onun evladlarına on sandık altın vereceğini söyler. Ömer-i Ayyar, Nuşirevan'ın bu teklifini kabul eder ve Bedī'ü'z-zamān'ı veya Hürmüz'ü ele geçirmek için gider. Bu şekilde hikâye, sona erer.

2. 4. METİNDE YER ALAN KELİMELERİN DİLLERE GÖRE SAYISAL DEĞERİ VE ORANLARI

67 varaktan oluşan otuz dördüncü ciltte aşağıda görüldüğü üzere çeşitli dillere ait 1.673 kelime yer almaktadır. Sözlüğün kelime ağırlığı Türkçe, Arapça ve Farsça'dan oluşmaktadır. Bunların yanında 3 Rumca, 2 İtalyanca menşeli kelimeler bulunmaktadır.

HARF	ARAPÇA	FARŞÇA	TÜRKÇE	DİĞER DİLLER	YEKÜN
A	60	19	50	-	129
B	16	36	97	-	149
C	19	9	6	-	34
Ç	-	7	25	-	32
D	22	25	59	1 (r)	107
E	22	8	21	1 (r)	52
F	26	3	3	1 (it)	33
G	11	14	60	-	85
Ğ	-	-	-	-	-
H	72	34	15	-	121
I	4	-	3	-	7
İ	42	1	39	1 (it)	83
J	-	-	-	-	-
K	45	21	76	1 (r)	143
L	9	2	-	-	11
M	93	7	5	-	105
N	19	16	12	-	47
O	-	-	26	-	26
Ö	2	-	16	-	18
P	-	16	3	-	19
R	13	11	-	-	24
S	43	29	61	-	133
Ş	15	15	12	-	42
T	54	17	30	-	101
U	1	1	20	-	22
Ü	1	3	5	-	9
V	19	1	4	-	24
Y	5	8	75	-	88
Z	16	13	-	-	29
YEKÜN	629	316	723	5	1.673
NİSPET	%37.59	%18.88	%43.21	%0.0029	%100

Oran Değerlendirmesi: Metnimizdeki Arapça kelimelerin yüzdellik oranını %37.59, Farsça kelimelerin yüzdellik oranını %18.88, Türkçe kelimelerin yüzdellik oranını %43.21, diğer dillerin yüzdellik oranını ise %0.0029 olduğunu görmekteyiz. Metni incelediğimiz zaman Arapça kelimelerin yoğun olarak kullanıldığını görmekteyiz ve Farsça kelimelerin ise orta düzeyde geçtiğini görmekteyiz. Bunun sebebi, hikâyenin Arap kökenli olmasından ve Farlarla uzun süre aynı coğrafyada yaşamış olmaktan kaynaklanır. Metinde ağırlıklı olarak Türkçe kelimelerle karşı karşıya kalırız. Metinde Türkçe kelimelerin yoğun olmasının sebebi, bu dönemde yazılan eserlerde günlük konuşma diline yakın bir anlatımın tercih edilmesinden kaynaklanır. Metinde diğer dillerden yani Rumca ve İtalyanca dilinden alınmış kelimelerin ise az sayıda geçtiğini görmekteyiz.

İKİNCİ BÖLÜM

METİN

[1b] (1) Ḥamza-i bā-şafānuñ otuz dördüncü cildidür. (2) Rāviyān-ı aḥbār ve nākılān-ı āşār ve muḥaddişān-ı (3) rüzgār şöyle rivāyet iderler ki ol (4) zamān ki Zengāve, Melik Kāsım'dan icāzet (5) alup °azm-i meydān eyledi. Şāvur Ḥān (6) daḥı selāmuñ alup: “Kimsin?” diyü su°āl (7) eyledi. Zengāve-i Ğüristān daḥı kendüsin (8) bildirüp bunlardur ḥamle-i nizā°ın idüp (9) ol dem Melik Kāsım, ḥaber gönderdi: (10) “Zengāve, ḥamle eylesün.” didi. Zengāve de (11) ḥamle idüp cenge başladılar. Bir zamān (12) bunlardur birbirine ceng idüp āḥir (13) Şāvur Ḥān, bir gürz urduḡda Zengāve, [2a] (1) tīrine başın virüp gürz inüp (2) Zengāve'nüñ raḥşın kellesin ḥürd eyledükde (3) ayak üzere yumruḡa olup bir zamān (4) sürüşdiler; āḥir kemer kemere oldılar. Şāvur (5) Ḥān, Zengāve'yi ṭaraklıḡa bindirdi; (6) ziyāde idemedi, ḡapup ḡoyuvirdi. (7) Nevbet Zengāve, geldükde bir kerre zūr eyledi. (8) Ol iki adam, ejderḥāsına kemer ṭayanmayup (9) kırıldı. Zengāve daḥı ḡazabından Şāvur'un (10) başına kemer çarpup bir zaḥm eyledi. (11) Şāvur Ḥān da ḡazaba gelüp dal tīḡ (12) olunca Rüstem-i Cihān-ḡır, Sa°davān-ı (13) Hindü'ya emr eyledi: “Var şol (14) dil-āverlere bir ziyān gelmesün.” didi. Sa°dān (15) daḥı at sürüp eyitdi: “İy dil-āver! (16) Niçün böyle maḡlūb-ḡırlık idersin?” [2b] (1) diyüp Zengāve ile cenge başladılar. Ammā (2) Zengāve, böyle ḥaşma rāst gelmemiş (3) idi. El-ḡışşa bunlar, üç gün ceng (4) eylediler. Dördüncü gün Sa°davān-ı (5) Hindī, Zengāve'ye bir gürz şöyle (6) urdı ki bindüḡi raḥşuñ beli kırıldı. (7) Zengāve, zīr ü zīr oldu. Melik Kāsım, at (8) sürüp Sa°davān'ıñ öñin aldı. (9) Ḡāḥ nīze ḡāḥ gürz yedi gün ceng (10) idüp āḥir Melik Kāsım, nice bir gürz (11) urdıysa Sa°davān'ıñ burnından (12) ḡan atılıp bindiḡi fīlūñ beli kırıldı. (13) Birinde Rüstem-i Cihān-ḡır, ol ḥāli görüp (14) at sürüp Melik Kāsım'a muḡābil (15) oldu. Selām virüp Melik Kāsım da (16) °aleyke alduḡda bunlar, ḥamle-i nizā°ına başladılar. [3a] (1) Āḥir berāber ḥamleye rāzī olup ol gün, (2) aḥşam olunca ceng idüp döndiler. (3) Kāsım'ıñ begleri, Rüstem'i su°āl eylediler. (4) Kāsım, medḡ eyledi: “Ḥaḡḡ budur ki begler (5) ḥaḡḡı inkār olunmaz.” didi. Rüstem de Kāsım'ı (6) ḡok medḡ eyledi. İrtesi gün yine (7) meydāna girüp bunlar, ceng eylediler. (8) Ammā Melik Kāsım: “Kendü kendüye eyitdi.” (9) dedüm. Ḥamza'nuñ yanında lāf urdum: (10) “Şimdi buña ḡalebe itmeyecek olursam (11) şāḥib-ḡırān yanında ḥacīl olurum.” diyüp (12) bir gürz nice urdıysa Rüstem, gürz (13) berāber virüp gürz gürzden ayrılıp (14) miḡferin yoḡurup başın şaḡḡ eyledi. (15) Rüstem'i toz büriyüp ammā Kāsım, yek mīḥ (16) üzere dönüp gördi ki Rüstem, at boynun (17) ḡoçup ṭurup: “Hemān şikārumdur.” diyüp [3b] (1) üzerine sürdi. °Ayyārlar, görüp: “Yā Rüstem! (2) Neylersin gitdüñ?” didüklerinde Rüstem, ṭoḡrı (3) ṭoḡrılıp: “Ḥāy nā-be-kār! Mekrini ālūde mi (4) şandın?” diyüp Kāsım'ıñ yaḡasına şarılıp (5) Kāsım da Rüstem'üñ yaḡasına yapışup at üzerinde (6) birbirlerinin göḡsine muşt muşt gelüp (7) altlarında olan raḥşları ḥareketden (8) ḡaldı. Bunlar, kendülerin zemīne atup (9) kemer kemere olup Rüstem, Kāsım'ıñ kemerine (10) şarılıp üç kerre zūr eyledi; ṭaraklıḡa (11) dikdi, ziyāde idemedi. Kāsım da Rüstem'üñ (12) kemerine şarılıp bir zūr eyledi ki (13) kemer, ṭāḡat getürmeyüp kütür kütür (14) kırıldı; Kāsım'ıñ elinde ḡaldı. Kāsım, (15) ḡazabından kemeri Rüstem başta urup (16) tekrār başın yardı. Bu kerre Rüstem, (17) bir āteş olup dal tīḡ oldu. Kāsım da

[4a] (1) dal tîğ olup Rüstem'ün üzerine yürüdü. (2) Beride Şirvân Şâh, bunları görüp: (3) "Bre! Meded şimdi birbiri zâyîc olur." (4) diyüp at şalup aralarına (5) girdi, bunları ayırdı. İki taraftan (6) şabl-ı ârâm çaldılar. Bunlar dağı dönüp (7) bār-gāhlarına gelüp zaḥmlarına merhem (8) urdılar. Bunlar, bunda ammā çün Ḥamza: (9) "°Ömer-i °Ayyār'ı Kāsım'ın ardınca gönderdi." (10) demiş idi. °Ömer-i °Ayyār da gelüp gördü ki (11) °asker düşünüp yatur ammā ceng (12) yokdur. "°Acebā ḥikmet ne ola?" diyüp (13) Kāsım'ın bār-gāhına gelüp Kāsım'a (14) haber virdiler. Kāsım, °Ömer'i yanına çağırıp: (15) "Hoş geldün yā °Ömer!" diyüp biraz şöḥbet (16) eylediler. Rüstem'i biraz medḥ idüp [4b] (1) ma°rekelerin beyān idüp: "Yā °Ömer!" dedüm. (2) "Ḥamza, yakınımıdır." didi. °Ömer, eyitdi: (3) "İraq degüldür ben bugün ayrıldım." (4) didi. Kāsım, āh idüp: "Rüstem ile (5) ayırd olmaların gelürse de demlere ne (6) yüzle cevāb vireyüm?" didi. °Ömer: (7) "Elbetde ayırd olursız." didi. (8) Andan °Ömer, dönüp yine eyitdi: "Yā Kāsım! (9) İzin olursa varup Ḥamza'dan (10) biraz merhem-i Süleymānî getüreyüm." didi. (11) Kāsım, eyitdi: "Yā Rüstem! Sen ne söyler- (12) sin? Ben dedüm benüm böyle olduğun (13) tuymasun direm. Eger sen de bir kerāmet (14) idüp senün yanında var ise (15) virseñ." didi. "Mükāfātın iderüm." (16) didi. °Ömer, eyitdi: "Gözüm nūrı benüm elime [5a] (1) bir yirden girdi velikin bahāsın vir- (2) meyesin." didi. Kāsım, eyitdi: "N'ola (3) vireyüm." didi. °Ömer: "Yok dil-āver! Söz- (4) zin toğrusı bahāsın bazarlaşma- (5) duğça virememe." didi. "Zīrā māl şāḥibi (6) mālī ister." didi. Kāsım, eyitdi: "Hoş (7) imdi bahāsı nedür söyle vireyüm." didi. (8) °Ömer, fikre vardı: "°Acebā ne istesem gel bir şanduk (9) altun isteyem çokdur dirse inmesi (10) āsāndur." diyüp "Server! Sen yabancı degülsin (11) benüm dağı bilürsin ḥarcum çokdur bir şanduk (12) altun vir." didi. Kāsım, eyitdi: "Yā °Ömer! (13) Bir şanduk altun için bunca cefā (14) idersin." didi. Ve: "Ḥazīneden beş (15) şanduk altun getürsünler." didi. (16) °Ömer, öñüne ḳodı. °Ömer, kendü kendüye: (17) "Bre! Ne aḥmāḳ adam olurum bir şanduk [5b] (1) altun isteyeceğüme yüz şanduk istesem (2) olur idi." diyüp beş şanduk altını (3) enbāne yirleşdüdü. Andan biraz merhem-i (4) Süleymānî çıkarup virdi. Zaḥmı yuyup (5) merhemi bağıladı. Üç sā°at geçüp Kāsım'ın (6) zaḥmı oñuldu. Andan Kāsım, eyitdi: "Yā °Ömer! (7) Luṭf eyle biraz merhem de Rüstem'e götür, (8) anuñ zaḥmı dağı hoş olsun." dedüm. (9) "Gelmezden muḳaddem ayırd olalum." didi. °Ömer: (10) "Hāy! Şandüğün beşin dağı alayum." (11) diyüp "Bağa yā Kāsım! Bu merhemün ḳiymeti (12) Rüstem bilmez, baña bir aḳça virmez soñra kimden (13) alayum." didi. Kāsım, eyitdi: "Öyle ise (14) senün kendi sözün bir şanduk altun (15) vireyüm." didi. °Ömer, eyitdi: "Server! Ben yā (16) geldüm biñ şanduk diyecek iken bir şanduk (17) altun didüm. Yine sermāye bāzār beş [6a] (1) şanduk altun vir." diyüp beş şanduk altun (2) dağı alup enbāne şaldı. Andan şaban (3) ḳaldırıp: "Bu ḳapudan naşībüm aldum, göreyüm (4) öbür ḳapuda ne aluram." diyüp Rüstem'ün bār-gāhına (5) geldi, selām virdi. Begler, °aleyke alup: "Ne haber (6) ḳişi?" didiler. °Ömer, eyitdi: "Ben ḥālīyā şāḥib-ḳırānuñ (7) °ayyārı °Ömer-i °Ayyār'am; efendim Ḥamza gönderdi. (8) Kāsım ile Rüstem'ün aḥvālī nice oldu." didi. (9) "Ben de geldüm gördüm zaḥmlu yatur. Bende merhem (10) vardur. Süleymān peygām-berün vezīri Āşif bin (11)

Bürhîyâ, İcâd eylemişdür ne kadar şedîd zaḥm (12) olsa üç sâ^catde şihḥat bulur. Kâsım'a (13) sürdürüm bunda geldüm eger Rüstem'e daḥî lâzım (14) ise vireyüm." didi. Rüstem, işidüp: (15) "Meded ^cayyâr baña da vir." didükde begler, eyitdiler: (16) "Dil-âver! Şabr eyle. Zîrâ Kâsım ve Ḥamza bize dost (17) degüldür, kim bilür içinde zehir olmaya. Zîrâ geçende **[6b]** (1) sâzende şüretinde bir ^cayyâr gelüp ne kadar raḥne (2) virdi, bunlara i^ctimâd olmaz." didiler. Bu kerre (3) Rüstem daḥî: "^cAyyâr, şaḳın merhemde öyle bir (4) ḥâl olmaya." didi. ^cÖmer, eyitdi: "Baḳa şeh-zâdem! (5) Bu beglerin sözi gerçekdür ammâ bu işi maḡlûb (6) olan ider. Evvelâ sen Ḥamza'nuñ bir nebîresine (7) cevâb viremedin. Ḥamza, şöyle dursun (8) bâr-gâhında ne cilâsın dil-âverleri vardur (9) eger birine sen cümle pehlevânların ve ^caskerin (10) ile kaşd itseñ cevâb viremezsüñüz. Saña (11) dünyâ ṭolusu adam gelse bir ednâ gözde ḥor (12) görünür. ^cAyyâr iken cevâb viremez, murâd (13) eylesem bu gice cümleñüzüñ başlarıñuzu keserüm. (14) Belki işitmişsüñüz Nüşirevân'uñ otuz (15) kerre yüz biñ ^caskerin yalñuz başuma (16) dîvânda tâcların kapup yine içlerinden (17) çıḳup gitdigim çokdur. Anlar kâfir iken **[7a]** (1) ḥîleli irtikâb itmedüm, siz ise el-ḥamdülillâh (2) dîn-i İslâm'dan olup da niçün helâküñüze (3) kaşd ideyüm." diyüp kašem eyledi. Anlara (4) Rüstem, "Gel imdi görelüm nice merhemdür." didi. (5) ^cÖmer, bundan soñra yalancı ḥekîm gibi başladı. (6) Merhemi medḥ nihâyeti bahâsına getürdi. Rüstem: (7) "N'ola bahâsı virelüm." didi. ^cÖmer, eyitdi: "Dil-âver! (8) Senden ziyâde taleb idecek degülüm. Kâsım, (9) kıymetini bilür on şanduk altun virdi. (10) Sen de baḳ gör de göñlünden ne ḳoparsa (11) mürüvvetine endâze olmaz." didi. Rüstem-i Cihân-gîr, (12) emr eyledi. Ḥazîneden on şanduk altun (13) getürdiler, ^cÖmer'üñ öñüne ḳodılar. ^cÖmer, şâd (14) olup biraz merhem-i Süleymânî çıkarup (15) zaḥmı yudı ve merhemi baḡladı. Bir miḳdâr (16) oturup muşâḥabet eylediler. Bi-emr-i Ḥudâ (17) zaḥmı ḥoş oldı ve yaradan eşer ḳalmadı, **[7b]** (1) andan ^cÖmer'e vâfir yâd-gâr daḥî virdi. Andan (2) ^cÖmer'e vedâ^c idüp gitdi. Kâsım bâr-gâhına (3) gelüp olan aḥvâli beyân eyledi andan (4) eyitdi: "Gözüm nûri imdi ben varayum (5) şâḥib-ḳırâna gideyüm şimdi ḥabere muntazır var." didi. (6) Kâsım: "Hây yâ ^cÖmer! Hiç olur mı? Bir faşl olmaduḳça (7) gitme izin yokdur." didi. ^cÖmer: "Yok server! (8) Şâḥib-ḳırân sitem ider." didi. Biraz isti^câne (9) eyledi, murâdı Kâsım'ı ḥaḳlamaḳdur. Kâsım, bilüp (10) bir kîse filori virdi. Andan imdi: (11) "Yâ Kâsım! Senüñ ḥâṭırın içün faşl (12) olunca gitmem." diyüp ḳaldı. Ammâ Rüstem-i Cihân-gîr, (13) bu tarafda zaḥmı ḥoş olduḳda beglerine eyitdi: (14) "Begler, benüm niyyetüm Kâsım'ı bâr-gâha da^cvet itmekdür. (15) Zîrâ muḳaddemâ gelen dil-âverler, böyle birbir- (16) lerin da^cvet idüp ziyâfet iderler- (17) miş yine ceng günleri ḥaşm-âne ceng **[8a]** (1) iderlermiş." diyüp bir nâme yazup iki (2) müte^cayyin begleriyle irsal eyledi. Anlar da gelüp (3) Melik Kâsım bâr-gâhına ḥaber virdiler. Kâsım (4) daḥî ta^czîmen içeri getürdüp nâmelerin (5) oḳudı. Mefhûmı ma^clûmı olduḳda ^cÖmer'e (6) şundi. ^cÖmer de gözden geçürüp: "N'ola (7) da^cvete icâbet lâzımdur." diyüp andan (8) Kâsım daḥî ḥazîneden Rûm ḥarâcı diger (9) fâḥir-i ḥil^catlar çıkarup beglere ilbâs eyledi. (10) Andan dönüp Rüstem bâr-gâhına gelüp (11) Kâsım'-uñ dârâtın ve saḥâvetin ve da^cvete icâbet (12) idüp gelecegin ḥaber virdiler. Rüstem de (13)

ziyāfet tedārikin görüp hāzır oldılar. (14) Beriden Kāsım dahı tuhfe hedāyālar ile (15) hadem u haşem kalkup Rüstem bār-gāhına (16) yakın geldükde Rüstem'e haber oldı. Rüstem-i (17) Cihān-gīr de emr eyledi cümle erbāb-ı **[8b]** (1) devlet bir erkān-ı salṭanat cümlesi karşı geldükde (2) ta^czīm ile serā-perdeye götürdiler. Rüstem de: (3) “Hoş geldiñüz dil-āver.” diyüp üst yanına (4) geçürdi. Andan Besāṭ, düşünüp ṭa^cām (5) çıktı. Ba^cdeṭ-ṭa^cām Besāṭ-ı ^cAlīş, düşündi (6) sīm belikli sākīler, ellerine piyāle alup (7) ^cişrete başladılar. Biraz piyāle devr idüp (8) keyifler güm olup rebāb ve çeğane āheng (9) iderek Rüstem'üñ şarāb gözine gelüp (10) dönüp eyitdi: “Dil-āver! Senden pek hażz (11) eyledüm ve ziyāde muḥabbet eyledüm lākin senden (12) bir niyāzum vardır.” didi. Melik Kāsım: “Buyur (13) dil-āver.” didükde Rüstem, eyitdi: “Senüñle arada (14) ^cadāvet ve şeniyyemüz yokdur murādumuz bir kerre (15) imtiḥān-ı cihān-gīrlık olmağla senüñle kemer ṭutalum (16) görelüm aḥvāl nice olur.” didi. Kāsım, (17) eyitdi: “Yok dil-āver! Bu ^cişret yiridür **[9a]** (1) vaḳti degüldür. Seyyid, anda inşā'allāh kemer ṭutalum.” (2) didi. Ammā Rüstem, ziyāde keyif olmış idi: (3) “Elbetde ṭutalım.” diyüp sözi uzatdı. (4) Kāsım, ise tīz ṭabī^cat ziyāde gāzaba gelüp: (5) “Var dahı sefīh kabāḥat bizümdür ki senüñ gibi (6) oğlanuñ da^cvetine geldük.” diyüp beglerin (7) alup bār-gāhına gitdi. Ol sā^cat ceng-i (8) ḥarbīler çalınup bir ṭarafdan Rüstem dahı emr eyledi. (9) Ceng-i ḥarbīlere ṭurreler urup şabāḥ ceng (10) muḳarrer oldı. ^cÖmer, bu ḥāl görüp eyitdi: (11) “Bu iki civān-ı ḥūblar, be-her-ḥāl bir ḥaṭā iderler olası (12) hemān varup tīmār-ḥāneciye vireyüm.” diyüp (13) sürüp Ḥamza bār-gāhına geldi. Şāḥib-kırāna: (14) “Server! Durma gidelüm yoksa yā Kāsım yāḥūd (15) Rüstem, biri biri zāyi^c olur.” diyüp (16) aralarından geçen kışsa^o haber virdi. Hemān (17) Ḥamza, ^caşḳara sūvār olup ^cÖmer'i öñüne **[9b]** (1) ḳatup revāne oldı. Beride çün şabāḥ (2) oldı yine meydān açılıp hemān Rüstem, (3) at sürüp meydāna girdi. Kāsım da (4) görüp raḥşın sürdi, Rüstem'e (5) muḳābil oldı. Bir faşl ceng eylediler. (6) Ammā Kāsım, dönüp: “Behey nā-be-kār! Nice bir senüñle (7) oynayalum.” diyüp bir gürz şöyle urdı ki (8) Rüstem, gürzin berāber virince olmadı. (9) Gürleyüp gürz başına inerken ḳaçırup (10) arḳaya aldūḳda başḳa bir raḥşa binmiş (11) idi. Raḥşın beli kırılıp ol da raḥşından (12) zemīne atılıp piyāde olup birbirlerine (13) yaḳa yaḳaya ol ḳadar yumruḳ sille birbirlerine (14) urup yoluşdılar ki ikisinüñ de ^caḳlı (15) gidüp dünyāyi untdılar, beriden (16) Ḥamza ile ^cÖmer çıḳageldi. Gördi ki (17) bunlaruñ ^caḳılları gidüp dünyādan **[10a]** (1) haberleri yok. Hemān Ḥamza, ^caşḳarı sürüp (2) aralarına girüp bir eliyle birini ṭutup (3) ayırdı. Ammā şāḥib-kırān, eliyle ḳaḳıyınca (4) Kāsım, kendüsini durup yoḳlamadı. Ammā Rüstem, (5) kendüsin ḳabṭ idemeyüp göti (6) üzerine oturavardı. Ammā işāret (7) eylediler, ṭabl-ı ārām çalınup ḳondılar. (8) Rüstem, kendüye: “Āyā nice olduḳ?” diyü beglerine (9) su^oāl eyledi. Begleri dahı Ḥamza, gelüp ayır- (10) dıḳın haber virdiler. Rüstem, eyitdi: “Ḥamza (11) geldigine şafā eyledüm zīrā benüm da^cvām (12) Ḥamza iledür.” didi. Ammā begler, bu söyle- (13) didigine göñlünden eyitdiler: “Ḥamza ile (14) senüñ ilüñin bahāsı ma^clüm oldı.” (15) dirler idi. Ammā bu ṭarafdan Kāsım dahı (16) kendüye gelüp gördi ki Ḥamza gelmiş (17) hemān ayaḳına şarıldı. Ḥamza da baḳrına **[10b]** (1) başdı, andan bār-gāhlarına gitdiler.

Ammā: (2) “Kāsım, °Ömer-i °Ayyār’a eyitdi.” didüm. “Hamza’nuñ (3) geldigin bilmem.” didi. °Ömer, eyitdi: “Gözüm nūrı (4) dedeñüz Hamza gelmese birbiriñüze bir haṭā irişdürir- (5) diñüz.” didi. Kāsım, eyitdi: “Yā nice ayrıldıḡ.” (6) didi. °Ömer, eyitdi: “Şāhib-kırān, bir eliyle seni (7) bir eliyle Rüstem’i kaçup Rüstem, göti üzere (8) oturdu ammā sen yıkılmadıñ.” didi. °Ömer: “Öyle (9) ise bizār degülmiş.” didi. °Ömer, eyitdi: “Yā sen (10) Hamza’yı ne kıyās idersin bir vakit de bir (11) eliyle Lendühā° bir eliyle °Ömer Ma°dī (12) kuşaklarından kaçup bāzūsına kaldırıp (13) yine eger hānesine üzerine kodı. Hamza’da (14) böyle hūnerler çokdur.” didi. Ve’l-hāşıl (15) ol gice bir iki bölük °askerdür Hamza’nuñ (16) kuvveti ve şecā°ati söylendi. Şabāḥ oldı (17) şāhib-kırān, dīvāna çıktı; emr eyledi. **[11a]** (1) Rüstem’e bir nāme yazıldı, °Ömer’e virüp Rüstem’e (2) gönderdi. Çün °Ömer, nāme° Rüstem’e götürüp (3) virdi. Rüstem, alup okudı dimiş ki: (4) “Yā Rüstem! İşte oğlum Kāsım ile ceng (5) eylediñüz ikiñüz akrān geldi miḡdārıñuz (6) bellü oldı. İmdi gelüp baña inkiyād (7) idesin; saña ziyādesiyle hūmet (8) iderüm nāfile °ırzını yıḡdırma.” diyüp (9) nāmesin tamām eylemiş. Rüstem, eyitdi: “Baḡa (10) °ayyār! Benüm maḡşūdum Hamza’dan ālāt-ı (11) şāhib-kırānī almaḡdur.” diyüp °Ömer’e vāfir iḡsān (12) eyledi. °Ömer, gelüp Hamza’ya bu cevābı (13) söyledi. Hamza da ceng tedārikin (14) görüp irtesi iki °asker sūvār olup (15) meydān açıldı. Hemān Rüstem-i Cihān-gīr, (16) rahşın sürüp °arz-ı hūner eyledi; (17) Hamza’yı da°vet eyledi. Hamza da meydāna **[11b]** (1) °aşḡarı sürüp selām virdi. Rüstem, (2) °aleyke alup gördi. Hamza’nuñ üzerinde (3) on sekiz şāhib-kırānuñ yād-gārları ve nice (4) tuḡfe ālāt var ki var ki ḡayrān oldı. (5) Andan bunlar, biraz söyleşüp Rüstem, Hamza’ya (6) bir nīze ḡamle eyledi. Hamza daḡı siper virüp (7) men° eyledi. Ammā ziyāde begendi ḡayli (8) çābük dil-āver. Bunlar, aḡşam olunca ceng (9) idüp dönüp ḡondılar. İrtesi gün (10) yine ceng idüp bunlar, bu minvāl (11) üzere yigirmi yedi gün ceng idüp: (12) “ḡalīfeden müjde mi geldi ki yarın ḡalīfe (13) gelecek?” didi. Hamza, şād-mānī çaldılar. (14) Rüstem: “Nedür aşlı?” didi. Meger Bihrüz-ı °Ayyār, (15) cāsūsılıḡların gelmiş idi eyitdi. Dilāver, (16) Hamza’nuñ °askeriyle: “ḡalīfe-i İslām geldi; (17) yarın serā-perde°-i Süleymānī bu şahrāda **[12a]** (1) kurulacak imiş.” didi. Rüstem daḡı: “N’ola (2) imdi biz de yarın seyr idelüm.” diyüp (3) müte°ayyin begleri ile bir yüksek yirde (4) yola ḡarşu şāye-bān kurup çün şabāḥ (5) oldı. ḡicāz ḡarafından °Ömer Ma°dī ve beş (6) ḡarındaş ve Kerb Gāzī, kırık biñ °askeriyle (7) gelüp bir müferriḡ yirde serā-perde°-i Süleymānī (8) kuruldu. Ba°de sā°ir °asker daḡı gelüp (9) ḡondılar. Rüstem-i Cihān-gīr, şāhib-kırānuñ bu (10) dārātuñ görüp ḡayrān oldı; gitdi (11) °ünvānın unutdı. “Birḡaç biñ adama baş (12) olmaḡla kendimüzi bir adam olduḡ şanduk.” (13) dimege başladı. Çün şāhib-kırānun cümle (14) begleri gelüp ḡondılar. Ba°de gūn-ā-gūn (15) ziyāfetler olup andan Rüstem ile (16) ḡaberleşüp irtesi şabāḥ olduḡda meydān (17) açıldı. Hamza, evvel meydāna girüp Rüstem’i **[12b]** (1) da°vet eyledi. Rüstem de beglere tenbih (2) idüp: “Hamza, beni başarsa zinhār ḡareket (3) itmeyesüz.” diyüp meydāna gelüp Hamza’ya (4) selām virdi. Hamza da °aleyke alup (5) eyitdi: “Yā Rüstem! Yiter oldı bugün yigirmi (6) sekiz gündür ceng iderüz, imdi (7) bugün senüñle murādum ayırd olmaḡdur, (8) hemān in kemer

ıturalum.” didi. Rüstem: “Niçün (9) inerüm ben mağlûb degülüm sen in.” didi. (10) Һamza: “Hoş ben seni güç ile de indirirüm.” (11) diyüp nevbet kendünün idi. Sām Süvār, (12) gürzin eliñe alup bir gürz urdı ki (13) gürz gürzden ayrılıp arçaya alduğda (14) belinün tâzinunñ dizleri yire çökdi. (15) Rüstem, kendüsini yire atup dal hancer (16) oldu. °Aşķara toğrı yürüyince Һamza da (17) zemîne inüp kemer kemere olup Rüstem, [13a] (1) Һamza’nuñ kemerine üç kerre zür eyledi; (2) alamadı. Şāhib-kırān, bir kerre kemere dest (3) urup Rüstem’i ƣaldırup ƣoluna aldı (4) ve zemîne urup bende çekdi ve h̄abse gö- (5) götürdi. Rüstem’ün begleri, ol h̄ali görüp (6) dönüp ƣondılar. Ol gün geçüp irtesi (7) dīvān olup yirlü yirinde ƣarār itdiler. (8) Şāhib-kırān, °Ömer’e: “Yā °ayyār! Var Rüstem’e biraz (9) naşīhat eyle.” didi. °Ömer, h̄abs-h̄āne ƣadırına (10) gelüp gördi Rüstem, ağlayup oturur. (11) °Ömer, eyitdi: “Dil-āver! Niçün böyle ser-keş (12) olursun? Şāhib-kırān ile ƣul eylediñüz (13) idi, ƣangıñuz mağlûb olursa iṯā°at (14) ide idiñüz, şimdi gücine mi geldi? Yā sen (15) ğālib olduğda saña ƣul olurlar idi, (16) şimdi sen niçün sözünden nigün (17) eyledin.” didi. Rüstem, eyitdi: “Baķa °ayyār! [13b] (1) Şimdi ben Belh-i Buḣārī diyārında şāhib-kırān (2) geçinürken şimdi Һamza’ya ƣul olmış diye- (3) ceklerine ölümi ihtiyār eylemiş diseler (4) daḣı hoş olur hemān şāhib-kırāna (5) söyle beni ƣatli eylesün.” didi. °Ömer, ƣok (6) naşīhat eyledi; söz ƣabül itmedi. Āḣir °Ömer, (7) gelüp Һamza’ya haber virdi. Һamza, eyitdi (8) Melik Ƙāsım’a: “Oğlum var sen de naşīhat (9) eyle ol ki söz geçüresüz.” didi. (10) Melik Ƙāsım daḣı gelüp Rüstem’e ƣok (11) naşīhat eyledi; söz ƣabül itmedi, gelüp (12) Һamza’ya haber virdi bu kerre Lendühā° (13) gönderdi. Lendühā da gelüp ƣok sözler (14) söyledi ve kendüsünün ne vechle ƣul (15) olduğın bir bir ḣikāyet eyledi, olmadı (16) söz ƣabül itmedi. Һamza da emr eyledi (17) meydāna ƣaṯ°-ı siyāset düşdiler. [14a] (1) Andan ƣayd-ı bend ile Rüstem’i götürdiler. Һamza, (2) gördi Rüstem, ƣatli ihtiyār idüp (3) serfürü itmeyecek biraz fikr idüp (4) emr eyledi: “İki °asker ortasında bir dār (5) ağacı dikileler Zū’l-Ḥumār ile Bu’l-Ḥumār, (6) bir dār ağacı diküp varup iki (7) °asker de dellāl ile Rüstem’i gezdiresüz (8) ol ki inşāfa gele.” didi. Andan Rüstem’i (9) ƣaldırup h̄abs-h̄āne bār-gāhına (10) iletdiler ve Melik Ƙāsım’a emr eyledi: “On (11) iki biñ °asker ile h̄āzır olup (12) yarın Rüstem’i siyāset ile gezdiren (13) eger °askeri ḣareket iderse başuñ (14) ƣılıcı.” didi. Ammā Rüstem’ün °ayyārları (15) Şehrüz ile Behrüz, bu h̄ali görüp (16) Şirvān Ḥān dīvānına gelüp tācların (17) zemîne urdılar; feryād eylediler, eyitdiler. [14b] (1) Rüstem’e ƣok naşīhat eylediler, söz ƣabül (2) itmedi. Şimdi Һamza, emr eyledi ki: “İki °asker (3) ortasında dār ağacı dikdiler ve Melik (4) Ƙāsım, on iki biñ °asker ile Rüstem’i (5) yarın ber-dār idecekler.” didiler. Şirvān (6) Şāh, āh idüp yaķasın ƣāk eyledi (7) ve cümle °askeri yas mātemlere ƣok irtesi (8) gün şabāḣ oldu. Serhengler, ƣapuya (9) gelüp eyitdi: “İy civān! İşte dār dikildi. (10) Cellādlar h̄āzırlandı, seni °ibret iṯün (11) iki °asker ortasında ber-dār ide- (12) cekler.” Rüstem, eyitdi: “Beni öldürecekler (13) ise bunda öldürsünler siyāset ide- (14) cek ne günāhum var.” didi. °Ömer, varup (15) Һamza’ya böyle söyledi. Һamza, eyitdi: (16) “Çünkü elem ƣeker baña ƣul olsun; olmaz (17) ise kendi °askeri iṯinde gezdür- [15a] (1) sünler.” didi. °Ömer, yete Rüstem’e varup: (2) “Dil-āver! Delūķanlusın senünñ

gibi Ḥamza'nuñ (3) nice şeh-zāde var dirsin. Niçün ser-keşlik (4) idersin? Saña yazıkdur gel sen de (5) Ḥamza'ya serfürü eyle. İşte seni (6) Kāsım, on iki biñ adamlar ile cümle (7) asker içinde gezdirecek; sā'irleri (8) senden cıbet alup bir şāhib-i zūhūr (9) daḥı böyle küstāhlık itmesün diyü böyle (10) gezdirüp siyāset ile katl idecek." (11) didükde Rüstem daḥı nā-çār aña da rāzī (12) olup āhirüñüz dirmege başladılar. Melik (13) Kāsım, ardınca gezerdi. Tūc Bānū, bu ḥālleri (14) görüp kan ağlardı. Zīrā evlādumdur (15) diyü ümīd iderdi, segirdüp: "Bārī (16) kolundaki bāzū-bendi göreyüm." dir idi. (17) Andan Rüstem'i dār ağacı dibine getürdiler. **[15b]** (1) Kāsım, on iki biñ asker ile dārı (2) iḥāta eyledi ki askeri hücum iderler (3) ise zafer bulmaya andan libāsın şo- (4) şoymağa başladılar. Tūc Bānū'nuñ şabra (5) kararı kalmayup Kāsım'a eyitdi: "Server! (6) Rüstem'ün kolundaki bāzū-bendi bir kerre (7) göreyüm ma'lum olur ben de ümīdi (8) kaṭc ideyüm." didi. Melik Kāsım, ilerü (9) varup: "Dil-āver! Kolundaki bāzū-bendi (10) görelüm zīrā Tūc Bānū, seni oğlumdur diyü (11) da'vāsından dönmez bārī sürsün." (12) diyüp bāzū-bendi Tūc Bānū ile kolundan (13) çıkarup gördiler ki Melik Kāsım'ın (14) Tūc Bānū'ya vaşiyet idüp oğlum (15) olursa koluna bak diyüp virdiği (16) bāzū-bendden ve üzerinde Sulṭān-ı Ḥāver-i (17) Zemīn, Rüstem-i İbn-i Melik Kāsım diyü yazılmış. **[16a]** (1) Ve bāzūsı daḥı şāhib-ķırānuñ kendi ḥaṭṭıyla (2) idi. Hemān cÖmer-i cAyyār, görüp cümleden (3) evvel tācını havāya atup tutarak (4) şāhib-ķırāna müjdeye gitdi. Tūc Bānū ise, Rüstem-i (5) Cihān-gīr'ün boynuna şarılıp ağlamağa (6) başladı. İşte bu kerre şād u ḥandān olarak (7) ağlamakda Melik Kāsım da eyitdi: "Server! İşte (8) dakīka kaldı ki Rüstem-i İbn-i Zāl gibi kendi (9) yedüñle oğlını katl idecek idüñ." diyüp (10) Kāsım daḥı: "Ciger-güşem." diyüp gözlerinden (11) öpmege başladı. Rüstem-i Cihān-gīr, n'olduğın (12) bilmeyüp: "Be cānum babam Şirvān Şāh'dan (13) bunlara ne ḥāl oldu oğlum derler." diyüp (14) fikre vardı. Şāhib-ķırān da cÖmer ile gelüp (15) yitişdiler. Şāhib-ķırān, bāzū-bendi görüp (16) hemān kendi eliyle Rüstem'ün boğazından **[16b]** (1) pālhengi çıkarup Rüstem'i bağrına başdı. Bunlar, (2) böyle şādīlikde ammā beride Şirvān Şāh (3) daḥı c'ayyārlara varup: "Bir ḥaber alsañuz; gerçi (4) katl idecekler mi bir çāre eyleseñ." diyüp (5) c'ayyārları göndermiş idi. c'ayyārlar, gelüp (6) bu ḥāli gördükde ta'accüb idüp Şirvān Şāh'a (7) geldiler: "Rüstem, Melik Kāsım'ın oğlu imiş kolunda- (8) ki bāzū-bendi görüp bilmişler." diyüp (9) ḥaber virdiler. Bir de gördiler cÖmer-i cAyyār, (10) çıkageldi. Şirvān Şāh'a du'ā idüp: (11) "Buyuruñ sizi şāhib-ķırān ister." diyüp (12) Şirvān Şāh'ı ḥadem-i ḥışm getürdi. (13) Şāhib-ķırān, eyitdi: "İy şeh-yār! Bunu (14) civān Kāsım'ın oğlu imişsin bunu (15) nice buldıñuz doğrısını söyle." didi. (16) Şirvān Şāh, eyitdi: "Devletlü şāhib-ķırān, (17) Ḥāce-i Cālūt derler bir bāzergān var idi. **[17a]** (1) Sefīne ile gelürken deryā yüzinde şanduk (2) ile bulur, evlādı olmağa belleyüp (3) şehirde bir gün ben gördüm. Benüm de oğlum (4) olmadığından Cālūt'dan aldum ve Cālūt'ı (5) daḥı kendime vezīr eyledüm." diyüp yayan (6) eyledi. Rüstem, bu cevābları işitdükde (7) Şirvān Şāh'a eyitdi: "Bunca zamāndur (8) niçün baña bildürmediñüz atama ve dedeme karşı (9) koyup c'āşī oldum." diyüp eyitdi; egildi. (10) Dedesi şāhib-ķırānuñ ayağına düşdi, (11) ba'cde babası Melik Kāsım'ın andan şoñra (12) vālidesi Tūc Bānū'nuñ elin öpüp

(13) °özr diledi: “Bilmedüm size °āşī oldum (14) ḥaṭāmı °afv idüñ.” diyüp ağlamağa başladı. (15) Şāḥib-kırān, eyitdi: “Oğlum! Bu cihān-gīrlık (16) yolunda °ayb degüldür ma°füvvdur.” diyerek °azīm-i (17) şād-mānlık lar eylediler. Andan şāḥib-kırān, **[17b]** (1) serā-perde°-i Süleymānī-ye gitdi. Melik Kāsım (2) ve Tūc Bānū, Rüstem’i alup bār-gāhlarına (3) gitdiler ve Rüstem’üñ °askeri de göçüp (4) serā-perde°-i Süleymāninüñ şol cānibine ço- (5) kondılar. Ol gice oğul baba, °işret (6) idüp şabāḥ olduğda Rüstem, çıkar- (7) dığı ılsım yād-gārlarından ḥalīfeye (8) ve şāḥib-kırāna ve Lendühā’ya ve sā°ir dil-āverlere (9) °alā merātibehüm hedāyāsını düzüp irtesi (10) gün Sulṭān-ı Ḥāver-i Zemīn ya°nī Melik (11) Kāsım, Rüstem’üñ öñüne düşüp serā-perde°-i (12) Süleymānīye getürdi. Rüstem, ibtidā ḥalīfeye (13) baş koyup andan şāḥib-kırān elin (14) öpüp ve Lendühā ve sā°ir begler ile müşāmaḥa (15) eyledükden soñra ḥalīfe daḥı bir ḥil°at-i (16) fāḥire ilbās idüp ve pederi Kāsım’uñ (17) altında şandalī ta°yīn eylediler ve Rüstem’üñ **[18a]** (1) şāḥları ve begleri daḥı gelüp buluşdılar. (2) Bār-gāh-ı Süleymānīde oturup ziyāfete (3) başladılar. Rüstem ve begleri serā-perde°-i (4) Süleymānīde ḥayrān olup oturdılar. Andan (5) meclis kurulup şāḥib-kırān emr eyledi, (6) ḥazīnededen Ra°d Nerre’nüñ kellesin (7) çıkarup meclis kenārına kodılar. Rüstem-i (8) Cihān-gīr, bakup gördi. Ḥavz kadar bir kadeḥ (9) su°āl eyledi. Melik Kāsım daḥı: “Gözüm (10) nūrı bu kūh-ı Kāf’da Ra°d Nerre’nüñ kellesidür.” (11) dedüm. Şāḥib-kırān, ceng idüp helāk (12) eyledi diyü cümle ḥikāyet eyledi. Andan (13) sāḳī, ṭoldurup dört kulpundan (14) dört kişi yapışup şāḥib-kırāna şundılar. (15) Rāvī eydür, şāḥib-kırānuñ °ādeti bu idi ki (16) ol kadeḥden ibtidā gönderildi. Nūş idüp (17) ba°de sā°ir bahādırlar içerler idi ammā **[18b]** (1) bār-gāhda şāḥib-kırāndan ğayrı Rüstem, (2) °Alem Şāḥ ve Lendühā ve Melik Kāsım ve Kayṭafā, (3) kubbeye-nişīn nūş iderler idi; ğayrıları (4) hiç içmezlerdi. İşte bu maḥal’de yedi (5) kişi vardır, Hürmüz nāmede yigirmi kişi (6) olur. Liḳā üzerinde otuz beş olur (7) ve ebrec-i āf-tāb cemāl ve nūru’d-dehr geldükde (8) kāmīl kırk kişi olur, ğayrı artuk (9) olmaz. Zīrā Ra°d kellesin bilā-cür°a (10) nūş eylemek her bir dīl-āverüñ taḥammül olmaz (11) idi. Çün şāḥib-kırān, nūş idüp (12) Lendühā’ya viridi. Lendühā da Kāsım’a, (13) Kāsım da oğlı Rüstem-i Cihān-gīr’e, Rüstem de (14) Sehrāb’a virüp bunlar; bu minvāl üzere (15) Ṭāvsīye şahrāsında oturup (16) zevḳ-i şafā eylediler. Andan şāḥib-kırān, (17) °askerine icāzet virüp herkes **[19a]** (1) diyārlarına gitdiler. Ḥamza da Rüstem-i Cihān-gīr’i (2) yanına alup Mekke’ye bile getürdi. Bunlar, (3) bunda bizüm dāstānumuz Bedī°ü’z-zamān’a geldi. (4) Çün Bedī°ü’z-zamān, Nūşirevān’uñ oğlı (5) Ferībürz’ı katl idüp üzerin sefīne- (6) ye süvār olup °azm-i Mışır diyüp revāne (7) olmuşdı. Ḥikmet-i Hudā bir °azīm furtına olup (8) gemileri bocalayup yine Ḥorāsān yaḳasına (9) düşdiler ve yanaşup kenāra çıkdılar. (10) Ammā Behmen-i Bezdi, Ḥamza o günlere Müslimān (11) olmuşları Bedī°ü’z-zamān, görüşmege teşne (12) idi. Zīrā Hürmüz’e imdāda gitmek üzere (13) iken muḳaddemā Bedī°ü’z-zamān’uñ Ferībürz (14) ma°rekesinde nāmını işidüp ta°aşşuk (15) eylemişdi. Bu kerre Behmen-i Bezdi, ṭarafından (16) Bedī°ü’z-zamān’uñ çıkdığını ḥaber aldükda (17) °acebā n’ola diyü şikār ṭarīḳiyle karşı **[19b]** (1) varup: “Hoş geldiñüz dil-āverler.” diyüp (2) şehre götürüp kondurdi.

Bedī^c, eyitdi: (3) “Bunda bir hikmet vardır ki iki kerredür sefine- (4) müzi rüzgâr karşılayup bu diyâra götürür. (5) Benüm murādum pederimüñ vaşiyyeti üzere Mışır’a (6) gidüp şöyle böyle.” diyüpdi vaşiyyeti (7) üzere Ka^cbe’yi örtmek niyyetini hikâyet (8) eyledükde Behmen-i Bezdi, eyitdi: “Dil-âver! (9) Niyyetüñ güzel ammâ Ka^cbe^o şâhib-kırân-ı  alem (10) Hazret-i Hamza örter, sâ^oirinüñ örtmesine (11) rızâ viremez. Zaĥmet çekersin bu sevdâdan (12) ferâgat eyle sâ^oir ĥayrât it.” didi. (13) Bedī^c daĥı: “Hoş imdi bir kerre pederimüñ (14) vaşiyyetini üzere şâhib-kırâna ricâ iderüm. (15) İzin virir ise örterüm, virmez ise (16) elimden ne gelür ba^cde sâ^oir ĥayrât (17) iderüm.” didi. Ammâ bunda Bedī^c, birkaç [20a] (1) gün mekş idüp bâr-gâhına giderken (2) şehr kenârında bir  aceb cem^ciyyet gördi. Yakın (3) varduĥda gördi güreşçiler hengâmesi (4) yirinden su^oâl eyledi: “Bu pehlevânların (5) baş pehlevânlarına Tevekkül derler ziyâde (6) üstâd pehlevândur.” diyü medĥ eyledi. (7) “Bunca zamândur arĥasını yire getüremediler.” (8) didükde Bedī^c daĥı at arĥasından (9) inüp bir er temâşâ eyledi. Andan bunlara (10) vâfir altun baĥş idüp gitdi. İrtesi (11) gün yine Behmen Şâh, dîvânına gelüp (12) âşinâyı muşâĥabetde Bedī^c, eyitdi: “İy (13) şehr-yâr! Dünki gün şöyle bir temâşâyâ (14) râst geldüm ve birinden su^oâl eyledüm (15) baş pehlevânlarınıñ arĥasını hiç kimse (16) yire getürememişler, sizden ricâ iderüm ki (17) ben de bir yol imtiĥân olsam şâyed arĥasını [20b] (1) yire getürebilürsem bir nâm ĥâşıl iderüm.” (2) didi. Behmen Şâh: “N’ola?” diyüp emr eyledi, (3) varup pehlevânları getürdiler. Tevekkül Pehlevân, (4) kırk nefer dest-yârlarıyla Behmen Şâh dîvânında (5) yir öpüp tırdı. Behmen Şâh, eyitdi: (6) “Pehlevân! Seni misâfirimiz Bedī^c, dünki gün (7) temâşâ eylemiş; murâdı senüñle güreş tıtmaĥdur (8) ne dirsini?” didükde Tevekkül: “Emir şâhuñdur.” (9) diyüp ibtidâ kendileri birbirleriyle (10) güreşdiler. Behmen Şâh ve Bedī^cü’z-zamân, seyr (11) idüp vâfir iĥsân eylediler. Andan (12) Bedī^c, yirinden ĥalkup libâsların (13) çıkarup bir **ĥatârı** bir kuşak ĥaldı. (14) Meydâna girüp: “İmdi gelün sizüñle birer (15) birer görüşelüm.” didükde kırk dest-yârüñ (16) biri gelüp: “İy yiĥit! Böyle libâsla güreş (17) olmaz.” didi. Bedī^c, eyitdi: “Ben aşâletten [21a] (1) güreşçi degülüm böylece el virür.” diyüp (2) bunlar, güreşdiler. Bedī^cü’z-zamân, hiç vücüd (3) virmeyüp yeñdi biri daĥı geldi anı da (4) yeñdi. El-kışşa birer birer bunların kırkını da (5) başdı andan Tevekkül Pehlevân’a baĥup (6) eyitdi: “Gel berü senüñle de görüşelüm.” (7) didi. Ammâ Tevekkül Pehlevân: “Ne iĥtimâldür ki (8) bu nevcivân,  acemî olup da bunca pehlevânları (9) başa.” diyüp şoyunmamışdı. Çün Bedī^c, (10) bunların kimini ĥolundan ve kimüñ ayaĥından (11) her neresi eline girdiyse şaman çuvalı (12) gibi yire urup yeñdi. Tevekkül de elem çeküp: (13) “Bunlarüñ intikâmın almaĥ gerekdür.” diyüp (14) hemân şoyunup meydâna girdi. Görenler (15) vâh nice olur ĥâl şimdi bu nevcivânı incidür (16) yâĥüd birbirin şakâd iderdürler idi hele (17) bunlar, birbirine yapışup Tevekkül, ol ĥadar [21b] (1) hüner şarf eyledi ki olmadı; bir iş ide- (2) medi. Ammâ Bedī^cü’z-zamân, bir elin baş (3) ĥabzaya urup bir elin daĥı budundan (4) ĥavrayup ĥolunuñ üzerine aldı. (5) Andan arĥası üstine yire urduĥda (6) seyrân idenlerden bir uğurdan: (7) “Mâ-şâallah!” şadâsı ĥopdı. Tevekkül (8) Pehlevân daĥı yirinden ĥalkup (9) Bedī^cü’z-zamân’a: “Besdür dil-âver!” diyüp taĥsîn (10)

eyledi. Behmen Şāh da emr eyledi, Bedī'c'e (11) bir fāhīr-i hīl'at virdiler. Bir hīl'at da Tevekkül'e (12) virdi. Bir miqdār oturup kalkup (13) bār-gāhına giderken yolda hāṭırına (14) geldi ki: "Tevekkül Pehlevān, bunca zamāndur nām (15) şāhībi pehlevāndur. Şunuñ hāṭırını (16) ele alayum ve hem güreş yolunu ta'lim (17) ideyüm." diyüp Tevekkül Pehlevān'ıñ tekkesine [22a] (1) varup ve Tevekkül'e haber oldı ki: (2) "Bāzergān-zāde geliyor." didiler. Tevekkül: "Acēbā ne (3) ola?" diyüp karşı çıkdı. "Hoş geldiñüz! (4) Bu faḳīri yoklamağa bā'is ne ola?" didi. (5) Bedī'c'ü'z-zamān, eyitdi: "Pīrüm! Maḳşūdum (6) senden güreşçiligi ta'lim itmekdür." (7) diyüp elini öpdı. Tevekkül de: "N'ola?" diyüp (8) ta'lim itmege başladı. Az zamānda her fenndi (9) taḫşīl idüp üstād-ı kāmīl pehlevān (10) oldı. Andan ol diyārda bir güreşçiler tekyesi (11) yapırup gelen āyende ve revendeye iç'ām (12) idüp güreş içün gelenleri başup (13) bir nām çıkardı ki Rüm'da Acem'de söylenmege (14) başladı. Andan bir amūd yapırup tekye- (15) nūñ bir cānibine dikdi ve üzerine yüz (16) biñ altun kodı. "Her kim beni başarsa (17) ve arḳamı yire getürürse bu altunlar, [22b] (1) anuñ olsun." didi. Bu cevāb daḫı cāleme (2) şāyic' oldı. Rāwī eydür Behrām-ı (3) Çübike, Kürdiye Bānū'nuñ ḳarındaşı (4) olmağla Bedī'c'üñ dayısı düşer. Ammā (5) Behrām'ıñ daḫı bir üstād güreşçi (6) pehlevānı var idi, Erḳām dirler idi. (7) Bedī'c'ü'z-zamān'ıñ bu da'vāsını işidüp (8) gelen Behrām'a eyitdi: "Geçende Ferībürz'ı (9) ḳatlı iden bāzergān-zāde, Tevekkül Pehlevān'ı (10) başup Behmen Şāh daḫı iltifāt idüp (11) güreşçi başı itmiş. Şimdi her kim beni (12) başarsa yüz biñ altun öñdül (13) ḳomış. Çok pehlevānlar varmış (14) güreşmişler. Ammā Bedī'c', birine vücūdu (15) virmemiş. İmdi ben ḳuluñuza izin vir- (16) señüz şāyed Bedī'c'e gālebe idersem (17) bir nām şāhībi olup ve hem yüz biñ [23a] (1) altunı aluram." didükde Behrām daḫı izin (2) virdi. Çün Erḳām, izin alup kırḳ (3) nefer dest-yārin yanına alup gitdi. (4) Bir gün şehre gelüp Tevekkül'e buluşdı, (5) murādın bildürdi. Tevekkül de gelüp Bedī'c'e (6) haber virdi. Bedī'c' daḫı: "N'ola?" diyüp (7) Erḳām ile buluşdı. Gördi Erḳām'ıñ (8) kırḳ arış ḳaddi var. "Şafā geldüñ." diyüp (9) ikrām eyledi. Ba'c'de tekye açılıp (10) bay u gedā gelüp seyre durdılar. Evvel (11) kırḳ yārin birer birer başup nevbet Erḳām'a (12) geldi. Erḳām daḫı meydāna girüp aşlā (13) vücūd virmedi. Yire urdı, Erḳām: (14) "Besdür dilāver." didi. Ammā derūnundan (15) cādāvet eyledi. Ammā elinden ne gelür? (16) Yürünüp Behrām'a geldi ve başdığın (17) Behrām, işitdi ve cihānda şüyūc' [23b] (1) buldı. Ammā bu haber, bir gün Mekke'de (2) şāhīb-ḳırānuñ ḳulağına girdi ve Behmen-i Bezdi'ye (3) bir nāme yazup Bedī'c'ü'z-zamān'ı istedi (4) ve c'Ömer-i c'Ayyār ile gönderdi. c'Ömer, bir gün (5) Behmen'e gelüp nāmeyi şundı ve eyitdi: (6) "Şāhīb-ḳırānuñ saña selāmı vardur. (7) Bāzergān-zāde nāmında bir pehlevān varmış, (8) anı istedi. Güreşini seyr idecek (9) ve ikrām idecek." didi. Behmen daḫı (10) Bedī'c'i da'vet idüp nāmeyi göstür- (11) di. Bedī'c'ü'z-zamān: "N'ola, emir şāhīb-ḳırānuñdur." (12) diyüp c'Ömer'e vāfir iḫsān idüp c'avdet (13) itdirdiler. Bedī'c'ü'z-zamān da yol tedārikin (14) görüp Tevekkül Pehlevān'ı, kırḳ dest-yārinı (15) alup Behmen Şāh'a vedāc' idüp Behmen (16) Şāh daḫı Bedī'c'e naşīḫat idüp: (17) "Oğul! Şaḳın dest-yārlarından ḡayrı [24a] (1) kimse ile güreşme. Zīrā anda işbāt-ı (2) vücūd eylemiş c'anḳā dil-āverler çokdur, (3)

ırzuñ yıkarlar. Eger sen anların birine (4) galebe idecek olursañ senüñ (5) katline sa^cy iderler.” didi. Andan (6) Bedī^cü’z-zamān: “^cAzm-i Hicāz” diyüp (7) gitdi. Bir gün Hicāz’a yakın geldükde (8) şāhib-kırāna haber oldu. Şāhib-kırān (9) dañı Mālik-i Ejder-i Necefi’ye eyitdi: “Yā (10) Mālik!” Dañı tevābi^c ile Bedī^cü’z-zamān’ı (11) qarşulayup kendi bār-gāhına kōndirup (12) ^cazīm-i ziyāfet eyledi ve şāhib-kırānın (13) meşrebini bildirüp çok naşihātler eyledi (14) ve serā-perdenüñ āyın ve erkānın öğredüp (15) irtesi şabāh öñüne düşüp serā-perdeye (16) getürdi. Bedī^cü’z-zamān, serā-perdenüñ (17) yedi kpusından geçüp her birinde nice **[24b]** (1) nice dürlü ^cacā^{ib}āt müşāhede eyledi. Andan (2) eyitdi: “İy pād-şāh-ı bī-zevāl! ^cAceb ben (3) ben de dañı şöyle bir devlete nā^{il} olur (4) mıyam?” diyerek içeri girdi. Ol serā-perde-i (5) Süleymānī dīvānında taht üzerinde olan (6) şāhi ve vüzerāsi ve şağlu şollu zerrīn (7) muşanna^c şandālī üzerinde dil-āverler otur- (8) mışlar. Şağ kol pāy-ı tahtında sām (9) şandālīsinde Hāzret-i Hāzma, oturmuş. Kafā- (10) sında seksen altı arış kaddiyle Lendühā (11) bin Sa^cdān, kara tağ gibi oturur ve sā^{ir}ler (12) aña göre Melik Kāsım’ı gördi. Kaşların (13) çatup oturur; kendüye toğrı egri (14) egri bakar ve yanında Rüstem-i Cihān-gīr, (15) ol da aña beñzer. Hep bunları gözden (16) geçürüp hayretinden deryāya düşmişe döndi. (17) Andan gördi; şol kol pāy-ı tahtı üzere **[25a]** (1) bir kırmızı atlas pūşīdeli şandālī görüp: (2) “^cAcebā bu şandālī, kimüñ yiridür?” diyerek fikre (3) iderdi. Hele Hāzma’ya selām virüp elin (4) öpdü. Andan hālīfeye baş kōdı, Lendühā (5) ve Melik Kāsım ve sā^{ir} nām-dārlara muşāfaħa (6) eyledi. Andan şāhib-kırān: “Hoş geldüñ (7) yigidüm!” diyüp bir şandālī kōdılar. (8) Bedī^cü’z-zamān, geçüp karar eyledi. Andan ta^cām (9) ve şeker şerbetleri içilüp andan Hāzma, eyitdi: (10) “Hoş geldüñ yigidüm! Bu tazelikte hayli kemāl (11) taħşīl eylemişsin. Seni bize medħ eylediler, (12) biz de senüñ hūnerlerin seyr itmek için (13) seni da^cvet eyledük. İmdi bize ^carz-ı hūner (14) eyle.” didi. Bedī^cü’z-zamān, du^cā idüp: (15) “Baş üstine; kādır oldıgum kadar şarf-ı (16) mağdūr iderem. Ammā bu kadar cem^ciyet içinde (17) benüm ne hūnerüm ola? Meger himmet şāhib-kırānı yoldaş **[25b]** (1) ola bu kadar da gelmezdüm. Ammā emir-i şāhib-kırāna (2) imtişālen geldüm. Bir dañı budur ki bu kuluñuzuñ (3) devletlü şāhib-kırān-ı ^cālem yanında bir iki (4) hācetüm vardur. Ol ki bu bahāne ile (5) hācetüm revā ola.” didi. Şāhib-kırān-ı (6) ^cālem, ya^cnī Hāzma hāzretleri ve sā^{ir} ehl-i (7) dīvān, Bedī^cü’z-zamān’uñ böyle (8) faşihū’l-lisān ile kelām ider yādına pesend (9) idüp muħabbet eylediler. Emīr-i Merdān, ya^cnī (10) şāhib-kırān: “Ber-hudār ol yigidüm! İmdi (11) hele görelüm.” didi. Bedī^cü’z-zamān dañı (12) yirinden kākup ol kırk dest-yār- (13) larıyla görüşüp her birinde bir güne lu^cb-ı (14) hūner gösterdi. Ammā şāhib-kırānuñ Merzibān (15) nām bir güreşçi başısı var idi. Hemān (16) ayağa kākıdı, şāhib-kırāna du^cā idüp (17) güreşmek için izin taleb eyledi. Hāzma, **[26a]** (1) Bedī^ce bakup: “Ne dirsın oğlum! Bu bizüm (2) pehlevān ile dest-yārların güreşsünler mi?” (3) didi. Bedī^cü’z-zamān: “N’ola şāhib-kırān! Bu (4) şan^cata heves iden gelene yok dimeyüz.” didi. (5) Hemān Merzibān, şoyunup meydāna girdi; (6) dest-yārın yigirmisin başdı. Hāzma, eyitdi: (7) “Yarın yine güreşelüm siz.” diyüp Bedī^ce (8) hīl^cat ve mertebeler; nice bahşış virüp (9) eyitdi: “Yā Mālik! Var imdi bu

dil-āver, senūñle (10) şafā da olsun; yarın yine bunda getüre- (11) sin.” didi. Ol da alup gitdi, irtesi (12) yine getürdi. Merzibān, yine şoyunup (13) meydāna girdi. Bedī^cü’z-zamān’uñ dest-yār- (14) larınuñ yigirmisin dahı başdı. Andan (15) Bedī^cü’z-zamān, baqdı. Bedī^c de şoyunup (16) tuştular. Merzibān, Bedī^ce şarılup (17) silküp şarsmak diledi. Kökli ağaç [26b] (1) gibi hiç kırmadamadı. Ammā Bedī^cü’z-zamān, bir eliyle (2) kolundan bir eliyle tuman yakasından kapup (3) yire urdı. Hemān Ferhād-ı Dīvāne, yitmiş beş (4) arış kaddiyle yirinden kalçup: “Hamza kuluyam; (5) ben de oynaram.” diyüp yürüdi. Hamza: “Bre! (6) Otur, yabana söyleme.” didükde Lendühā’ya (7) yalvarmağa başladı. Hamza, gördi olmaz (8) izin virdi. Hemān Ferhād-ı Dīvāne, Bedī^cü’z-zamān’a (9) şarılup zür eyledi; bir iş idemedi. (10) Bedī^cü’z-zamān, Ferhād gibi bir baṭṭāl dil-āveri (11) kaldırıp yire urdı. Begler, birbirlerine bakup (12) hayretde kaldılar. “Bre! Bu oğlan, bu taze- (13) likde ne acı kuvvete mālīk.” dirler idi. Andan (14) Çübān-ı Pīçe, yirinden atılup: “Yā Sa^cd-ı (15) Şāmī! Bizüm baş delüyi bu oğlan, (16) niçün yire urdı?” didi. Hamza: “Bre hey (17) deli! Yā sen ne belāsin, otur yirinde.” [27a] (1) dirken hemān Bedī^cü’z-zamān’a şarıldı; aşağı (2) yukarı biraz sürüşdi. Ammā Bedī^cü’z-zamān, (3) anuñla biraz oynaşup ba^cde kaldırıp (4) yire urdı. Andan Siyeh-şir-i Āşiyānī, (5) şıçrayup: “Bre! Oğlanuñ kemāli nedür ki (6) yıkamazsuz?” diyüp şarıldı. Zür idüp (7) olmadı, anı da yire urdı. Ammā Hamza beglerinüñ (8) derūnlarına āteş düşüp hemān Behmen-i (9) Kebīr, ayağa kalçup: “Devletlü şāhib-kırān! (10) Ākībet oldı olacak bu dīvānda böyle (11) üç dāne baṭṭāl dīvānelere böyle iş (12) eyledi. İmdi eger bunuñ şırtı yire (13) gelmeden çıkup giderse, diyār-be-diyār: (14) ‘Hamza bār-gāhında şöyle iş eyledüm. (15) Sā^cir begler, hareket itmediler. Yoḥsa anları (16) dahı yıkardum.’ cümlesine gālib olurdum (17) dise gerekdür.” didi. Hamza da Bedī^ce [27b] (1) bakup: “Ne dirsın yigidüm, bunlar da güreşmek (2) isterler.” didükde Bedī^cü’z-zamān: “Fermān (3) şāhib-kırānuñdur velikin şoñra baña hāṭırları (4) kalmasun.” didi. Behmen-i Kebīr: “Hāṭırum kalmaz.” (5) diyüp tutdı Behmen-i Kebīr’i yire urdı. (6) Melik, Behmen-i Kūhistānī ve Behrām-ı Hākānī’ye (7) varınca güreşdiler. Ol gün Bedī^cü’z-zamān, (8) kırk tokuz nām-dār ser-kaplan dil-āveri (9) başdı. Aşağı hāllülere nevbet degmedi. (10) Zīrā gavgā yukarudan kopdı. Bundan (11) şoñra Hamza: “Yiter!” diyüp emr eyledi, Bedī^ce (12) hil^cat virdiler. “Ber-ḥudār ol yigidüm. Merd-i (13) güzīn bahādır imişsin.” didi. Andan (14) Mālīk-i Ejder-i Necefī, yine Bedī^ci alup bār-gāhına (15) gitdi. Ammā evlād-ı Hamza, birbirlerine bakup: (16) “Be cānum! Bu ne olmaz işdür ki bir bī-gāne (17) gelüp şu kadar nām-dār beglerin ^cırzın [28a] (1) yıkup ve yine hil^cat giyürür.” diyüp diş (2) bilemege başladı. Ammā beriden Mālīk, Bedī^ci (3) bār-gāhına götürüp eyitdi: “Gözüm (4) nūr! Bu iş, yaman oldı. Korqaram (5) şāhib-kırān-zādeler de hareket idüp (6) senūñle güreşmege ṭālib olalar, encāmı (7) fenāya varur.” didi. Bedī^c, eyitdi: “Fenāya (8) varacağı nedür? Baña başılmaq ^cayb olmaz, (9) ben bir bāzergān oğluyam. Ammā anlara başılacaq (10) olursa nice olur? Sen benüm için gam (11) çekme.” diyüp biraz ^cişret idüp (12) yatdılar. Şabāḥ oldı, yine serā-perdeye (13) geldiler. Bedī^cü’z-zamān, ta^cyīn olınan (14) şandālīye geçüp oturdı. Biraz ^cişret (15) itdiler. Hamza, Bedī^ce üç cām virüp (16) ^caḫīm-i iltifāt

eyledi. Meclis kalkdukdan (17) ōoŋra Emīr-i °Arab, Bedī°e baķup: “Ne dir- [28b] (1) sin yigidüm! Dağı gūreŝ ider misin?” didi. (2) Bedī°: “Emir ŝāhib-ķırānuñ.” diyüp yine meydāna (3) girdi. Her kim geldiye ğalebe ŝarf eyledi. (4) Lendühā: “Bize de nevbet dege gibi.” dirken Āyine-i (5) ŝāh-ı Maĝribī, ayaĝa durup: “Devletüm ata (6) ben de bir kez gūreŝelüm.” didi. Ğamza, Bedī°e (7) baķup: “Ne dirsın yigidüm?” didi. “Fermān (8) senüñ.” diyüp ŧutuŝdılar. Bedī°ü°z-zamān, (9) anı da baŝdı. Andan °Ömer bin Rüstem-i Ejderhā, (10) ııkıdı anı da baŝdı. Andan Nerīmān-ı (11) Kūçek ııkıdı ve Semrā-yi Āķrānī ııkıdı (12) baŝdı. Andan Rüstem-i Cihān-gīr, girdi. (13) Biraz süriŝüp kemer kemere oldılar. Rüstem-i (14) Cihān-gīr, Bedī°üñ kemerine zür idüp (15) bir dizin yire degdi. Bedī°, zür idüp (16) silkinüp dizini aldı ve kendi (17) bir zür eyledi. Rüstem’üñ iki dizini [29a] (1) yire getürdi. Rüstem, zür idüp ıalkayum (2) didükde Bedī°ü°z-zamān, göĝüs virdi ıalka- (3) madı. Ğamza: “Besdür, ŝalvır dil-āver.” diyince (4) Bedī°, ŝalvırdı. Rüstem, ayaĝa ıalkup (5) öykesinden dal ħancer olup Bedī°üñ (6) üzerine yürüdi. Ğamza: “Bre! Edebsüzligi (7) ķo.” didi. Ammā ğazabından diñlemeyüp Bedī° (8) dağı Rüstem’üñ bileğine bir el arķası urdı ki (9) ħancer elinden fırlayup gitdi. ŝāhib-ķırān, (10) elem çeküp: “Gör imdi ŝu oĝlanuñ itdiĝi (11) iŝi. Kendüden büyük °ammileri maĝlüb (12) oldılar. Bre! ŧarılmayup zāhir bu meydān, (13) er meydānıdur. İŝte dibelik °ırzuñ yıķıldı.” (14) didi. Ammā Melik Ğāсім, böyle olduĝına (15) öyle ğazaba geldi ki yirinden nice ıalkdıysa (16) öyke ile Bedī°e ŝarıldı. Bedī°ü°z-zamān, (17) Ğāсім’a ŝarıldı. Ol ķadar sürüşdiler ki [29b] (1) ayaklarınuñ altında yir ħandek oldı. Āħir bir (2) yol aŝaĝı silkti ki Bedī°i iki dizi üzerine (3) çökerdi. Bedī°ü°z-zamān, nice zür itdiyse (4) dizini yirden alup aŝaĝı ŝöyle silkti ki (5) Ğāсім’uñ iki dizlerini ve bir pencenin yire (6) getürdi. Ğāсім, bir āteŝ olup zür idüp (7) ayakların yirden aldı. Andan Bedī°üñ kemerine (8) ŝarılıp ŝöyle zür eyledi. Bedī°, lenger (9) virüp ikisinüñ zürından kemer kırılıp (10) ucu Ğāсім’uñ elinde ķaldı. Melik Ğāсім: (11) “Behey bāzergān oĝlı! Er olan böyle kemer (12) ŧaŝur mı?” diyüp kemeri Bedī°üñ baŝına (13) urdı. Bedī°, ķolın ķarŝu virüp (14) men° eyledi. Ammā zencirüñ ucu baŝına (15) rāst geldi. Bedī°ü°z-zamān dağı bir āteŝ (16) olup Melik Ğāсім’uñ kemerine yapıŝup (17) bir kez: “Yā Allah!” diyüp bir zür ŝöyle eyledi ki Ğāсім gibi [30a] (1) dil-āveri üç ķarıŝ miķdārı ķaldırdı. Ğāсім dağı (2) bu ħāli gördükde ŝöyle bir zür eyledi ki bu (3) iki dil-āverüñ zürından Ğāсім’uñ kemeri dağı (4) kırılıp Bedī°ü°z-zamān’uñ elinde ķaldı. Öfke (5) ile Ğāсім’uñ ķafāsına urmak istedi. Ğāсім dağı (6) öfkesi bellü çeküp Bedī°ü°z-zamān’uñ elinden almak istedi. (7) ŝāhib-ķırān-ı °ālem dağı görüp eyitdi: “Yiter yā Ğāсім! (8) Otur yirinde.” didi. Ğāсім, eyitdi: “Devletüm (9) dede himmetüñi bize eyle. Niçün ol bī-gāneye (10) idersin? Beglerine, evlādına bunca iŝ (11) eyledi. Yine ŝuçı bizüm üzerimize yükledürsin.” (12) didi. Ğamza: “Ğāŝā! Yabana söylersin. (13) Ben bunda ħākim-i °adālet gözedirem. Bu yigit, (14) bizüm düşmenümüz degüldür. Hünerüñ iŝitdik, (15) da°vet eyledük. ŝimdi böyle ħāķāret (16) ne lāzımdur? Ğācetüñ ise meydāna ııkma, (17) meydāna ııkıdıñ, erlik icrā eyle. Böyle (18) bī-edeblik itme. ŝimdi bu dil-āverüñ kemerin [30b] (1) kırıp böyle ħāķāret itdiĝin anuñ sebeb-i (2) rif°atı olur.” diyüp emr eyledi, ħazīne- (3) den Ferīdün ŝāh kemerin

getürdiler. (4) H̄amza: “Gel yigidüm! Maḥzūn olma, dūnyā ve āḥiret (5) oğlum ol.” diyüp kendi eliyle (6) Bedī‘ü’z-zamān’uñ beline kuşandı. Ammā (7) Bedī‘ü’z-zamān, evlād-ı H̄amza’nuñ kendüsine ḥased (8) eyledüklerin añlayup: “Bunlar, beni dūnyāda ḥuzūra (9) ḳomayup yoluma daḥı çıkarlar. Ben de tek (10) durmayup bunlara bir zaḥm yā helāk itmek (11) muḳadder olur. Şāḥib-ḳırānuñ böyle ikrāmını (12) gördük, şoñra elem çeker.” diyüp fikr iderek (13) Mālik-i Ejder-i Necefī ile yine gitdi. Ol gice (14) yatup irtesi yine Mālik ile gelüp (15) ol maḥūd şandalīde ḳarār eyledi. Andan (16) meclis ḳurılıp baḥdeḥ-ḥaḥām şerbetler (17) içilüp andan Bedī‘ü’z-zamān, ayağ (18) üzere ḳalkup ḥācet yirine geldi. Duḥā **[31a]** (1) idüp eyitdi: “Devletlü şāḥib-ḳırān! Çünki (2) bu ḳuluñuzı oğulluğa ḳabūl eylediñüz, çok (3) kerem ve iḥsān eylediñüz. Ammā şāḥib-ḳırān (4) efendimüñ yanında birkaç murādum var ola ki (5) mürüvvet-i şāḥib-ḳırānīde redd olunmaya. Zīrā (6) kendümüz belliden berü işidürüz ki bir kerem-kānī (7) ve seḥā maḥdeni siz, şāḥib-ḳırāndan mürüvvet (8) didükden şoñra oğlunu öldürsen ḥafv (9) ider dirler. Ümīddür ki beni de ber-murād idesüz.” (10) didükde H̄amza, Bedī‘üñ böyle belīg-āne faşāḥāt (11) üzere edāsından şafā idüp: “Söyle (12) oğlum! Murādın nedür?” didi. Bedī‘, eyitdi: (13) “Sulṭānum! Biri budur ki bu ḳuluñuz, diyār-ı (14) Hindistān’da Ḥāce-i ḥAbdu’llah nām bir meşhūr (15) ulu bāzergānuñ oğlı idüm. Ölürken (16) vaşiyet eyledi: ‘Mışır’da bir örti işledüp (17) Mekke’de bir şāḥib-ḳırān vardır, H̄amza dirler. **[31b]** (1) Benüm selāmumı aña teblīg eyle, icāzet al. Eger izn-i (2) ḥālīleri olursa Kaḥbetullāh beytini örte- (3) sin. Bizüm de ḳıyāmet günü derdimüze dermān (4) olup bize şefāḥat eyleye.’ didi. Sulṭānuma (5) nāme daḥı yazdı.” diyüp çıkarup mektūbı (6) şundı. H̄amza: “N’ola oğlum? İcāzet virdüm, (7) var ört. Nihāyet sen altına ört, (8) ben üstine örteyüm.” diyüp bir tezkire (9) yazup bu şart üzere mühürleyüp eline (10) virdi. “Daḥı murāduñ nedür?” didi. “Sulṭānum! (11) Belime kemer kuşatdıñuz mübārek eliñüz ile (12) bir tīg de kuşadasuz ki ḥālemde ḥürmetüm, (13) şerefüm ziyāde ola.” didi. Şāḥib-ḳırān: (14) “N’ola?” diyüp emr eyledi, tīg-i Ferīdün’ı (15) getürdiler. Yirinden ḳalkup kendi eliyle (16) Bedī‘ü’z-zamān’uñ beline kuşatdı. “Daḥı ne (17) murāduñ var?” didi. Bedī‘, eyitdi: “Bir murādum da **[32a]** (1) budur ki evlādlarıñuz baña kīn itdiler. Her ne ḥarafa (2) gidersem öñümü alup intikām murād itse- (3) ler gerekdür. Cān ḥazīzdür, cānumı ḥalāş için (4) ceng iderem; baña elem çekmeyesin.” didükde (5) H̄amza: “Oğlum! Eger evlādumdan, gerek beglerümden (6) birisi uğruña gelüp nā-maḥḳūl ḥareket (7) iderler ise ceng idüp maḳdūrını (8) şarf eyle. Saña icāzet virdüm, elem çekmem.” (9) didi. Ve böyle bir tezkire yazup mühürleyüp (10) eline virdi. “Daḥı murāduñ nedür?” didi. (11) Bedī‘ü’z-zamān: “Devletlü şāḥib-ḳırān! Ḥaḳḳ Taḥālā (12) vücūdını ḥaḥāsuz eyleye. İznüñüz ile varayum, (13) tekyeye gideyüm.” didi. H̄amza: “N’ola?” dirken (14) hemān Lendühā bin Saḥdān, yirinden ḳalkup: (15) “Bir yol biz de görüşelüm.” didi. Ḳışsaḥ ne (16) dirāz idelüm. Bedī‘ü’z-zamān, Lendühā’yı da (17) sürerek şandalīsı üzerine götürüp **[32b]** (1) yaşa düşdi. Şāḥib-ḳırān: “Yā Bedī‘! Ḳoyvir, (2) besdür.” diyüp Bedī‘ü’z-zamān da ḳoyvir- (3) di. Andan Mālik’e: “Var bu dil-āveri (4) bu gice şaḳla, yarın biz de görelüm.” didi. (5) Mālik: “N’ola?” diyüp Bedī‘i ḥadırına (6) götürdi. Biraz muşāḥabet itdiler. (7) Andan Mālik,

eyitdi: “İmdi pehlevān (8) oğlum! Bu kadar nām çıkarduñ, hayırlısı (9) budur ki bu gice şabāha kalmayup mekânına (10) gidesin. Nihāyet Ḥamza, şorarsa: ‘Ġazab-ı (11) şāhib-kırāniden korqđı; gitdi.’ diyü (12) terbiye ile cevāb virirüm.” didi. (13) Bedī^cü’z-zamān dañı tevābi^cin alup Mālik-i (14) Ejder-i Necefī[’]ye vedā^c idüp gitdi. (15) İrtesi Mālik, dīvāna geldi. Gördiler (16) Bedī^c, gelmedi. Şāhib-kırān: “Bedī^cü’z-zamān’ı (17) niçün getürmedüñ?” didükde Mālik: “Şāhib-kırān [33a] (1) ḥazretleriyle Bedī^c, güreş tutmağa ḥicāb (2) eyledi ve: ‘Ġazab-ı şāhib-kırāniye uğrarum.’ (3) diyüp ḥavfindan gitdi.” didükde begler, (4) evlād-ı Ḥamza, Bedī^cüñ gitdigin işidüp (5) her taraftan dil üşürüp: “Devletlü (6) şāhib-kırān! Gördüñ mi bir bī-gāneye böyle iltifāt (7) idüp yüz viridiñüz. Sizi adam yirine (8) kımayup izinsüz çıkup gitdi. Şimdi (9) vardığı yerlerde: ‘Ḥamza bār-gāhında cümleye (10) ğalebe eyledüm. Eger Ḥamza ile de güreşe idüm, (11) aña ğalebe iderdüm.’ diyerek gider.” didiler. (12) Çok sözler söyleyüp Emīr-i Cihān’ı (13) ber-āteş itdiler. Ḥamza: “Çok bahādır nev-civān (14) doğrusı, ḥaqqı inkār olınmaz. ^cÖmri var ise (15) çok meydān alır.” didi. Ammā öykesinden (16) turamayup: “^cAşkarı getürüñ.” eyledi. Andan (17) ^caşkarı getürdiler, ^cÖmer’i öñüne kıtup [33b] (1) gitdiler. Yolda nereye uğradılar ise Bedī^ci (2) medḥ iderlerdi. Rāvi şöyle rivāyet (3) ider ki ol zamān Bedī^c, tekkesine gelüp (4) oturdu. Beriden Ḥamza ve ^cÖmer de gelüp (5) tebdīl-i şūret oldılar. ^cÖmer, tekkeye varup (6) eyitdi: “Bir pehlevān gelmiş. Senüñle güreş (7) tutacak ve seni başar ise altını (8) alacak.” didi. Bedī^cü’z-zamān: “N’ola (9) gelsün.” diyüp Bedī^c, meydāna çıkđı. (10) Ḥamza da çıkup bunlar, güreşmege başladı. (11) Ammā Kāsım ve oğlu Rüstem-i Cihān-gīr dañı (12) tebdīl gelmişler idi. İşte koca (13) şāhib-kırān, Bedī^cü’z-zamān’a şarıldı. (14) Ol da şāhib-kırāna şarılıp aşağı (15) yukaru ol kadar sürişdiler ki görenler (16) ḥayretde kıaldılar. Gāñ Ḥamza, Bedī^ci alt (17) iderdi. Birbirlerine denk mertebesinde [34a] (1) vāfir güreşdiler. Melik Kāsım ile Rüstem-i (2) Cihān-gīr, bu ḥāli görüp barmağ ışı- (3) dılar. Āñir bunlar, kemer kemere olup Bedī^c, bir zūr (4) idüp Ḥamza’nuñ bir dizin yire getürdi. (5) Ḥamza, silküp dizin yirden aldı. Bu kerre (6) Ḥamza da aşağı silküp Bedī^cüñ iki (7) dizini yire getürdi. Bedī^cü’z-zamān, (8) ğayret idüp dizlerin yirden şöyle (9) silkdi ki Ḥamza’nuñ iki dizi yire geldi. (10) Ḥamza, bu ḥāli görüp gözleri dünyāyı (11) görmekten kıaldı. Nice ki dizin silküp (12) yirden aldı. Bir yol şöyle zūr eyledi ki (13) Bedī^cü’z-zamān gibi acı, kuvvetlü, nām-dār (14) dil-āveri kıaldırıp gögsine aldı. Bir dañı (15) silküp başına berāber çıkardı. “Benüm Ḥamza.” (16) diyüp yire uracak maḥallde nā-gāñ bir şarrāka (17) çatlayup Bedī^cü’z-zamān, Ḥamza’nuñ elinden [34b] (1) ğā³ib oldı. Ḥamza, buyurdu ol sūtündaki (2) altunları alup fuqarāya in^cām ve şadağa (3) eyledi; varup Mekke’de kıarār eyledi. (4) Sulṭān-ı kevn ü zamān şöyle rivāyet ider ki (5) muḥaddemā Bedī^cü’z-zamān, ^cammisi ^cAbdü’lmeccid’i (6) ile geliyorken berāber bir sefīne var idi. (7) Furtınada birbirini ğā³ib eylediler idi. (8) Ammā Kureyş Bānū, Bedī^cü’z-zamān’ı dā³imā (9) gözedüp ḥaber-dār idi. Bu kerre Ḥamza’nuñ (10) elinden kıapup ol sefīnenüñ içine (11) gice ile bırağur, şabāñ olduğa görürler (12) bir yabancı adam yatur. Ammā Şīrek, ol gemide (13) idi. Bedī^cü’z-zamān’ı görüp bildi. (14) Ayağına düşüp görüşdiler. Birbirlerinden (15) ayrılalı

başlarına gelen halleri birbirine (16) nakl eylediler. Bunlar, gemi ile giderken yine (17) rüzgâr muhâlif esüp Behmen-i Bezdi (18) memleketine geldiler ve taşra çıkup Behmen Şâh'a [35a] (1) haber eylediler. Behmen, şâd olup karşıladı (2) ve Hamza ile olan tekyedeki güreşlerini (3) söyleşdiler. Andan Tevekkül Pehlevân, gelüp (4) buyurdu: "Pehlevân! Tekkeye gidelüm." didi. (5) Bedî'ü'z-zamân, eyitdi: "Pehlevân! Ben tekye (6) ahvâlini tamâm eyledüm. Zîrâ tekkeden benüm (7) murâdum Hamza ile görüşüp buluşmak (8) ve Ka^cbe^o örtmege icâzet almak idi ve bu (9) şan^cat, sebebiyle murâdum üzere Ka^cbe^o örtmege (10) izin aldum. Şimden şoñra tekye senüñ olsun." (11) diyüp Tevekkül Pehlevân'a tekyeyi bağışladı. (12) Andan birkaç gün anda eglenüp şuları (13) ve zañireleri alup Behmen Şâh'a vedâ^c (14) idüp on biñ ^casker ile sefînelere (15) süvâr olup: "Kandasın Mışır?" diyüp revâne (16) oldılar. Râvî şöyle rivâyet ider ki (17) Nüşirevân, Ferîbüz'ın kanın almak için [35b] (1) Bedî'ü'z-zamân'ın üzerine gitmege Hamza'-dan izin (2) almış idi. Üzerine gidecek ammâ Hürmüz (3) ve Hâce-i Dānā: "Vaqt u zamānı degüldür." diyüp (4) mekş itdirdiler. Ammâ Bahtek, bunların mekş (5) itdirdüklerine ber-âteş olup fırsat (6) arar idi. Bir gün Hürmüz, eyitdi: "Devletlü (7) atam! Beni bir vilâyet beglerbegisi idüp (8) gönderseñüz birkaç gün tebdîl-i havâ eylesem." (9) diyüp ricâ eyledükde Nüşirevân, hiç cevâb (10) virmeyüp sükût eyledi. Hürmüz, gitdükde (11) Bahtek, fırsat bulup şâhın tenhâsında (12) eyitdi: "Şâhum! Hürmüz'ün dimâğında fesâd (13) vardır. Hamza'ya varup Yezdân-perest (14) olmak murâd ider ve seni tahtdan indirüp (15) kendi şâh olmak sevdâsına düşmüşdür." (16) diyüp şâhı inandurdu. Şâh, gâzaba (17) gelüp Hürmüz'i hâbse kaldırıup katl [36a] (1) itmek murâd eyledükde Hâce-i Dānā ve sâ^oir (2) begler, ricâ idüp: "Birkaç gün te^ohîr lâzımdur. (3) Görelüm aşlı nedür? Şoñra öldürmek kolaydur. (4) Ammâ öldükden şoñra nâdim olup yine dünyâyâ (5) gelmek olmaz." diyüp mekş itdirdiler. Ammâ (6) hâce, şâhdan katlini temennî idüp halâş (7) çâre idemedi. Bir gice üç yüz miqdârı (8) adam ile oğlu Siyâvuş'ı ve Bahtegân'ı da (9) öldürmek murâd eylemiş idi. Ol dañı (10) berâber fırsat bulup firâr eylediler ve Behrâm-ı (11) Çübîn, yanına revâne oldılar. Bir gün (12) varup yaklaştukda Behrâm, bunları (13) işidüp karşıladı; ahvâli su^oâl (14) eyledi. Hürmüz, ağlayup beyân eyledi. (15) Behrâm da tesellî idüp pāk konak (16) döşedüp ^cayş u nüşa başladılar. Ammâ (17) bu taraftan bunlaruñ firâr eyledüklerini şâh, [36b] (1) haber alup elem çekdi ve İmlâk-ı Muşt-zen (2) nāmında bir pehlevânı var idi. On biñ ^casker (3) ile ta^cyîn idüp: "Kanda bulursañ helâk (4) eyle ve başını baña getir." diyüp gönderdi. (5) Bunlar da cāsüsladup Behrâm, tarafına git- (6) gitdüklerin haber alup ardına düşdiler. (7) Bir gün Behrâm Şâh vilâyetine gelüp Hürmüz'i (8) Behrâm'dan istedi. Behrâm, eyitdi: "Şâh, ^câlemde (9) ^câkil geçinür. Bir müfsid Yahüdî'nün söziyle (10) oğlunu helâk itmek murâd ider. Anuñ oğlu ise (11) benüm de hem-şîre-zâdemdür." didi. Ammâ Hürmüz'üñ (12) vâlidesi, Behrâm Şâh'uñ hem-şîresidür. Çün (13) İmlâk'a bu cevâbı virdi. İmlâk: "Elbetde Hürmüz'i (14) almadukça gitmem. Yâ virür yâñud benüm ile ceng (15) ider." diyüp tedârik gördi. Behrâm, kal^ca- (16) dan bir gice çıkup şeb-hün eyledi. ^cAskeri (17) dağıdup İmlâk'a zañm urdu. İmlâk, nâ-çâr [37a] (1) kaçup gitdi. Bir gün Nüşirevân'a gelüp

(2) Behrām'ın didiği cevâbı haber virdi. (3) Nüşirevân, Hüzmüz'ün oğlu Hüsrev-i Pervîz'i (4) çağırıp eyitdi: "Oğlan! Seni ser-dâr eyledüm. (5) Var, babañ Hüzmüz'ün başını kesüp baña getürür- (6) señ saña istedigün vilâyeti vireyüm." (7) didükde Hüsrev de saltanat sevâsına (8) düşüp yüz elli biñ asker ile: "Kanda- (9) sını Erdebîl?" diyüp gitdiler. Bir gün (10) yakın geldükde Behrām'a haber oldu. Behrām, (11) gördi. Asker, çok gayret idüp elli (12) biñ asker ile kaladan çıkup üç (13) gün ceng itdiler. Bunlar, yuyulup kalaya (14) kapandılar. Rāvî eydür çün Bedî'ü-z-zamân, (15) Behmen-i Bezdi ile vedâ idüp Ka'be (16) örtüsü işletmek için deryâdan Mısır'a (17) azîmet itmişdi. Birkaç gün deryâda [37b] (1) çalkınup yine rüzgâr karşılayup yine Erdebîl (2) iskelesine yanaşdılar. Havâ furtına olmağla (3) gemilerden taşra çıkup bār-gâhların kırdılar. (4) Hüsrev-i Pervîz'inün ordusu iskele tarafına (5) düşmüş idi. Gördiler, vâfir gemiler geldi (6) ve yanaşup bār-gâhlar kırdılar. Hüsrev-i Pervîz, (7) İmlâk-ı Muşt-zen'e emr eyledi: "Var gör acebâ (8) dedem Nüşirevân'dan imdâd mı geldi? (9) Ser-dârlarını bulup suâl eyle." didi. (10) İmlâk da gelüp birinden suâl idüp: (11) "Kimlersüz?" didükde anlar: "Bâzergânlaruz, Hind'den (12) gelüp Mısır'a giderken muhâlif rüzgâr ile (13) bunda düşdük." didi. İmlâk, eyitdi: (14) "Bâzergânbaşının çadırı kangısıdur?" (15) didi. Anlar da Şîrek-i Zengî'nün bār-gâhuñ (16) gösterdiler. İmlâk-ı Muşt-zen, çadır yanına (17) gelüp: "Kanı bâzergânbaşı; çağırın." didi. [38a] (1) Adamları çadıra varup: "Sizi bār-gâh kapusunda (2) bir adam ister." didiler. Şîrek: "Naşıl kimsedür, (3) içeri girmeyüp beni ayağıña çağırır?" didi. (4) Kulları çıkup: "Ne şorarsuz, görelüm." didiler. (5) İmlâk, kaçıyup: "Ne yabana söyler. Yedi iklim (6) şâhının nebîresi Hüsrev'den gelürem. (7) Beni kendi gibi bâzergân mı şanur? Çıksun (8) yoğsa çadırı başına yıkarım." diyüp (9) şöyle haykırdı ki Şîrek, adamları çadıra (10) girüp: "Sultânüm! Bu nâ-be-kâr, yaman herîfdür; (11) korğaruz bir zararını olur." didiler. Şîrek (12) dahı kalkup taşra çıktı. İmlâk, Şîrek'i (13) görüp: "Bu kara yüzlü midür beni ayağıña (14) çağırın; ben saña göstereyüm. Tîz durma, (15) Hüsrev Şâh'a lâyık yâd-gâr çıkar. Hüsrev (16) Şâh'a getürelüm." didi. İmlâk'dan bu sözleri (17) işitdükde gâzaba gelüp: "Var yıkıl git [38b] (1) şuradan. Saña bir yâd-gâr virürüm ki götürüp (2) gidemezsin." didükde İmlâk, kaçıyup: "Hây (3) nâ-be-kâr! Baña sögdüğünden gayrı şeh-zâde- (4) müze dahı sögersin." diyüp gürzin çeküp (5) Şîrek'e havâle eyledi. Şîrek-i Zengî, efendisi (6) Bedî'ü'den gördüğü gibi pencenin açup (7) şarıldı; gürzi elinden aldı. Kendi (8) gürziyle bir gürz şöyle urdı ki İmlâk, (9) siper virince siper târ-mâr olup başı (10) hürd oldu. Elli altmış adamla gelmiş idi. (11) "Hây bu naşıl bâzergândur, İmlâk'ı böyle (12) helâk eyleye?" diyüp hücum idelüm şandılar. (13) Şîrek, şıçrayup rahşına süvâr olup (14) otuz kırk adam helâk idüp kuşurı (15) kaçdılar. Bedî'ü-z-zamân dahı ol gâvğâyı (16) işidüp: "Nedür bu hengâme?" diyüp bār-gâhdan (17) taşra çıktı. Şîrek'e suâl eyledi: [39a] (1) "Aşlı nedür, kimünle ceng itdün?" didi. Şîrek, (2) eyitdi: "Dil-âver! Şunda bir herîf gelmiş. 'Kanı (3) bâzergânbaşı?' diyü halı-ı kelâm eyledi. Âhir (4) ceng idüp depeledüm." didi. Bedî'ü-z-zamân, (5) fikre varup: "Naşıl pehlevân idi?" Ammâ (6) Bedî'ü'nün kullarından Bâbil-i Gülâm, ol askeri (7) görüp câsüslığa gitmişdi. Haber alup (8) çıkageldi. Hüzmüz, bubasından

vilāyet (9) isteyüp buña gāzab eyledüğinden (10) olan ahvāli haber virdi. Bedī^c dahı (11) Şīrek'e: "Eyü itmişsin." diyüp bār-gāhına (12) geldi. Bu tarafından dahı kaçanlar Hüsrev'e geldiler, (13) feryād idüp: "Kendüleri bāzergāndur (14) ammā bir alay şecā^cat şāhibi zengīler- (15) dür. Key qarşularında Süleymān dīvleri duramaz (16) idi. İmlāk, işte şu yoldan kendi (17) gürzin elinden alup helāk eylediler." [39b] (1) diyü haber virdiler. Hüsrev, elem çeküp: "Hayf! ^cİrz (2) eksikliği oldu. Tīz ol bāzergānlar kimlerdür, (3) cāsūs gitsün." diyüp emr eyledi. Cāsūslar, (4) varup haber aldılar; geldiler. "Bāzergānlar, (5) ^camūcañuz Ferībüz'ı helāk iden (6) bāzergān-zāde, Bedī^cü'z-zamān imiş ve başka anuñ (7) kırık biñ ^caskeri var imiş. On biñi zengīler (8) imiş." diyü haber virdiler. Hüsrev, emr eyledi: (9) "İmdi ibtidā anların haqqından gelelüm. Mālī (10) sizüñ kellesi benüm." diyüp elli biñ ^casker (11) ile yürüyüp geldiler. Hemān ceng-i harbī (12) çalup alay bağladılar. Bedī^cü'z-zamān (13) dahı on biñ ^casker ile süvār olup (14) Şīrek ve Mīrek zengīlerü kafāsına (15) alup muqābil oldılar, meydān açıldı. (16) Hüsrev tarafından Şābūr, kırık sekiz arış (17) kaddile meydāna girüp na^cra urdı: [40a] (1) "İy rüy-ı siyāh! Tāc-dār iseñ meydāna gel. (2) Saña miqdārını bildireyüm." didi. Şīrek-i (3) Zengī, Bedī^c'den icāzet alup şāh, (4) Şābūr'a muqābil oldu. "İy nā-be-kār! Ne (5) çağırıp bağırursın, tīz hamle eyle." (6) didi. Şābūr, Şīrek'e bir gürz urdı. (7) Şīrek, gürz berāber virüp men^c eyledi. (8) Andan Şīrek: "Al; imdi gürz böyle (9) urılır." diyüp bir gürz nice urdıysa (10) Şābūr, gürz berāber virdi; ammā gürz nice (11) indiyse Şābūr'uñ kolları tākāt getüre- (12) meyüp başına indi, hürd eyledi. Cān bir (13) cehennem, ten bir turāb oldu. Beriden Tālūt, (14) hışt-endāz girdi. Hışt ile üç (15) hışt hamlesi eyledi. Şīrek, men^c idüp (16) bir gürz ile anı da helāk eyledi. Anı gördi; (17) Kiyāmruz, girüp: "Behey nā-be-kār! Sen de bizüm başumuza [40b] (1) ne belā oldın." diyüp cenge başladılar. (2) Vāfir haşm-āne ceng eylediler ammā Kiyāmruz, (3) bahādır idi. Kaçıyup bir gürz urdı. (4) Şīrek'in fīlin helāk idüp başını (5) da yardı, Şīrek yıkıldı. Mīrek, (6) görüp hemān bir na^cra urup Kiyāmruz'ın (7) öñin aldı. Ammā Hüsrev, beglerine eyitdi: (8) "Bu nā-be-kārdan korqulur. Kulları böyle (9) olunca kendi nicedür?" dir idi. Hürmüz (10) dahı kal^cadan temāşā ider idi. (11) Çün muqaddem deryā kenārına geldükde Hürmüz'e (12) nāme yazup haberleşdiler idi. (13) Bedī^cü'z-zamān: "Anlar kal^cada oturup (14) seyrān itsünler. Ben, onların haqqından (15) gelürüm." dimiş idi. Ol sebebden (16) anlar kal^cada idiler. Mīrek, Kiyāmruz'ın (17) öñin alup cenge başladılar. Kiyāmruz, [41a] (1) Mīrek'in hamlesin men^c eyledi. Bir hamle de (2) kendi eyledi. Bunlar, vāfir ceng eylediler. (3) Mīrek'i dahı fīlin helāk idüp bir zaḥm (4) urdı. Andan Bedī^cü'z-zamān: "Çek (5) elin andan, każā görürsin benden." (6) diyüp Kiyāmruz'ın öñin aldı. Kiyāmruz, (7) gāzaba gelüp bir nīze urdı. Bedī^c, siper (8) virüp men^c eyledi. Andan bir gürz urdı, (9) anı da men^c eyledi. Bir gürz dahı urdı. (10) Bedī^c, āsān men^c eyledi ve bir gürz de (11) Bedī^cü'z-zamān, urup yıkdı; fi'l-hāl bende çekdi. (12) Bābil ve Meymūn yitişdiler, götürüp ḥabs (13) eylediler. Andan Fīrüz-i Ḥorāsānī, girdi. (14) Biraz ceng itdiler, anı da yıkup ḥabs (15) eyledi. Hüsrev, ol ḥāli görüp ^caskere: (16) "Kōma." eyledi. Elli biñ ^casker, yürüyüp (17) Bedī^c'i ortaya aldılar. Beriden on biñ [41b] (1) ^caskeri dahı yürüyüp küffār ^caskerine (2)

kılıç koyup bölük bölük demet demet (3) idüp Bedī'ü'z-zamān, küffārı kırarak (4) °aleme yitişüp °alem-dārları ser-nigün eyledi. (5) Hüsrev, ol hāli görüp bir yügrük (6) ata binüp kaçarken Bedī', görüp (7) yitişdi; kemerinden kapup bende çekdi. (8) Mīrek-i Zengī, kafāsında idi teslīm eyledi. (9) °Asker, ol hāli görüp perīşān oldu. (10) Mālları dökilüp kaldı. Bedī'ü'z-zamān, (11) dönüp kōndı. Cümle mālı zabt itdiler. (12) Kal°adan Hürmüz dahı Kürdiye Bānū ile (13) Bedī'e gelüp buluşdılar. "Hoş geldiñüz! (14) İmdādımuza defa°atle gelüp yitişdiñüz. (15) Yoħsa hālimüz harāb idi." didiler. (16) Andan Behrām da gelüp ayağına düşdi. (17) Behmen-i Bezdi dahı Behrām'a imdāda gelmiş **[42a]** (1) idi. Görüşüp Bedī'ü'z-zamān'ı da oradan (2) ordusuyla kaldırup şehre getür- (3) diler, °azīm-i ri°āyet eylediler. Hürmüz, tahta (4) geçüp Bedī'e üç kat hil°at-i fāhire (5) libās idüp pāy-ı tahta geçürdi ve Şīrek'e (6) ve Mīrek'e hāşş hil°atlar viridi. Andan (7) Bedī'ü'z-zamān, zabt eylediği mālı Hürmüz'e viridi. (8) "Bu māl, senüñ babañ mālıdur. Şimden (9) şofra ğavgā büyüdi, saña lāzımdur. Zīrā (10) insān, ihsān kulıdur. Māl bezl itmeyince (11) yoluña cān u baş virmezler." didi. Andan (12) Kiyāmruz'ı ve Fīrüz'ı katl itmek murād eylediler, (13) cān u göñülden İmāna geldi. Bedī'ü'z-zamān da (14) kendi kulluğına kabūl eyledi. Andan Hüsrev'i (15) dahı siyāset meydānına getürüp Hürmüz-i Tāc-dār, (16) eyitdi: "Bre nā-halef oğlan! Babañı öldürmege (17) kaşd idersin." diyüp cellād eyledi. **[42b]** (1) Hüsrev: "Haḫā itdüm, °afv eyle." diyüp (2) tevbe eyledi. Hürmüz, hiç işğā itmedi. (3) Bu kerre Hüsrev, Bedī'ü'z-zamān'a niyāza (4) başladı ve ağladı. Bedī'ü'z-zamān dahı (5) mürüvvet şāhibi dil-āver idi. Hürmüz'e (6) ricā idüp āzād itdirüp biraz (7) adam koşup Nüşirevān'a gönderdi. (8) Andan °ammisi nāmında olan °Abdü'lmeçid'e (9) eyitdi: "Yā °ammi! İşte bizüm dönüp bunda (10) geldigimüzüñ hikmeti bu şeh-zādenüñ hayātına (11) sebep olacak imiş. Tā ben bunu ata- (12) sıyla bu hāl itmeyince bir ğayrı işe (13) mübāşeret itmem. İmdi sen Mışır'a var. Ka°be (14) örtüsini kâ°ide üzere işlet, (15) hāzır dursun. Bu ğavgāyı başumuza (16) alduk, ber-ḫaraf olduk da yā ben varıram (17) yāhūd saña haber göndürirem." diyüp **[43a]** (1) °Abdü'lmeçid'i kendüsüyle bile gelen fuḫarā ile (2) gönderdi. Her bir faḫire haddinden (3) ziyāde māl virüp ve iskeleye dek (4) °izzet ü ikrām ile berāber götürüp (5) vedā° idüp anlar gitdiler. Bedī'ü'z-zamān, (6) dönüp şehre gelüp Hürmüz'i tahta cülūs (7) itdirdi. Hürmüz de eyitdi: "Ben de seni (8) pāy-ı taht pehlevānı itdüm." diyüp hil°at (9) geydürdi. Rāvī eydür; bu ḫarafdān (10) Nüşirevān ve Baḫtek, yollara bakup: "Hürmüz (11) ile Hüsrev nice oldu?" dirken bozğun (12) °askerüñ yügrük atluları Medā°in'e gelüp (13) şāh dīvānında tācların yire urup (14) feryād iderek Bedī'ü'z-zamān'dan şikāyet (15) idüp Hüsrev'üñ esīr olduğın (16) haber virdiler. Nüşirevān ve Baḫtek, āh (17) idüp: "Bunlara ne çāre itsem?" dirken **[43b]** (1) Hüsrev, çıkageldi. Nüşirevān, biraz (2) teskīn-i harāret idüp tekrār Hüsrev'e (3) dört pehlevān ile dört kerre yüz (4) biñ °asker virüp gönderdi. Ammā (5) bu haber, Bedī'ü'z-zamān'a geldi. Hemān Bedī', (6) yanına yigirmi biñ °asker alup Fīrüz-ı (7) Der-bendī dirler bir der-bend var idi. (8) Onda gelüp nīzesine ḫayanup durdı. (9) Dahı tāze ammā ğāyet ile heybet ve şalābet (10) var idi ki ḫahramānlar görse olur (11) idi. Ammā °askerüñ ilerüsi geldi, (12) bunu görüp: "°Aceb bu

kimdür? Hōd bizüm (13) °askerden degül ammā murādı nedür?” (14) diyerek yakın geldiler. Serhenglerden (15) ikisi varup: “Delūkanlu kimsin, murāduñ (16) nedür bunda durmağdan?” didiler. “Bāc-dārum, (17) beni bunda Behrām-ı Çübīn kōmıřdur.” didi. **[44a]** (1) Serhengler, eyitdi: “Behrām, bir adam bulamadı mı (2) der-bendçi idecek? Sencileyin tāze civānı (3) böyle hızmeye ta°yīn eyleye. Hiç °askerden (4) bāc alınur mı?” didiler. Bedī°: “Ben °asker (5) bilmem, varuñ ser-dāriñuza hāber virüñ. Ne kadar (6) mälları var ise hısb idüp yıķřun, (7) bācın virsün, andan geçüp gitsün. (8) Muḥālefet iderse bir adam geçürmem.” didi. (9) Serhengler, gülişüp: “Bu civān, delü olmuş; (10) bunca °askeri geçürmem demek söz midür? (11) Bre! Kaç şuradan.” didi. Bedī°: “Delü (12) sensin ki ser-dārın izinsüz benümle ğavġā (13) itmege heves idersin.” didükde “Bre! (14) Uruñ řunuñ başına.” diyü üzerine (15) hücum idince Bedī°, hemān birinüñ elinden (16) gürzi alup fi'l-ḥāl bunlardan kırık (17) elli adam helāk oldu. °Askerüñ girüsi **[44b]** (1) yığılup: “Bre! Ne şurursuz.” dirler idi. °Asker, (2) der-bend aġzına yığıldı. Hüsrev de hāber (3) oldu: “Der-bend aġzını bir adam almış, (4) Behrām’uñ bāc-dāriyam dir.” didiler. Hemān (5) °Anķāř-ı °Acem, Hüsrev’üñ yanında şurur idi. (6) Hışmla sürüp Bedī°’e berāber gelüp (7) gördi, bir genç arslan zīr zīrere ġarķ (8) olmuş. Elinde bir yılan dillü nīze ve siper-i (9) mu°teber dūřında, ol der-bendüñ aġzın (10) alup bir heft-ser-i ejder gibi şurmuş. (11) Kuř uçurmaz, bunca °asker serilüp (12) yatur. °Anķāř, yakın gelüp: “Bre nā-be-kār (13) oġlan! Sen kimsin, bu adamları niçün (14) öldürdüñ?” didi. Bedī°ü’z-zamān: (15) “Sen benüm kim olduġum bildüñ mi? İşte (16) bāc-dārum, bunlara söyledüm: ‘Varuñ (17) ser-dāriñuza söyleyin bāc virsün.’ **[45a]** (1) didüm. Anlar da beni öldürmek istediler, (2) ben de gücüm yitdükçe kendümden zarar (3) def° eyledüm. Eger kırmaķ murād eylesem, (4) bu °askeri ben çokdan řaġıdurum.” (5) didi. °Anķāř: “Bre! Bu ne söyler. Sen (6) delü misin? Gel °aķluñı başına cem° eyle. (7) Çünki böyle bahādırsın. Gel seni Hüsrev’e (8) dilek ideyüm, şuçından geçsün, baña hıżmet (9) eyle.” didükde Bedī°ü’z-zamān, ġazaba gelüp: (10) “Bre hey nā-be-kār! Ben senüñ řāhuña bile hıżmet (11) itmem. Kanda ķaldı ki sencileyin ķaltabān, imdi (12) murāduñ ceng ise durma, hāmla eyle. (13) Saña miķdārını bildireyüm.” didi. °Anķāř-ı (14) °Acem, eyitdi: “N’ola bre nā-be-kār! Ben seni (15) uşladayum.” diyüp nīzesin ķapup (16) bir nīze urdı. Bedī° daḥı nīzeyi řop (17) dibinden ķapup çeküp elinden aldı. **[45b]** (1) Bir řa°n nīze urdı ki at ġerdānına (2) bıraķdı. Andan kemerinden ķapup zemīne (3) urdı. řīrek, yanında idi; bir aġaca (4) řaraķodı. Beriden Eyķāř, bu ḥāli (5) görüp na°ra urup: “Neyledüñ nā-be-kār! (6) Ben seni ķor mıyam?” diyüp bir gürz urdı. (7) Bedī°ü’z-zamān, çeküp gürzin elinden (8) aldı ve bir gürz urdı ki dem ü nefesi (9) sīnesine bend oldu ve raḥřından (10) yıķıldı. Kürdiye Bānū da berāber gelmiş (11) idi. Hemān Kürdiye de bunu bende çeküp (12) aġaca řaraķodı. Bu kerre Mūhelhel-i °Acem, (13) raḥřın sürüp dal tıġ olup (14) ḥavāle eyledi. Bedī°, anuñ da tıġını elinden (15) alup bir gürz urup ālūde eyledi. (16) Kürdiye, anı da aġaca řaraķodı. Andan (17) Mūsletil-i °Acem, geldi. Anuñ da hāmlenin men° **[46a]** (1) idüp bir gürz ile anı da yıķdı, bende (2) çekdi. Andan Ferīdün-i Māzendarānī, gelüp (3) hāmla eyledi. Bedī°, Ferīdün’ı anlardan (4) ziyāde görüp bir fařl ceng

eylediler. (5) Ammā Ferīdūn, Bedī'ü'z-zamān'da erlik (6) nişāneleri görüp eyitdi: “Doğru söyle (7) dil-āver! Besbellü bāc-dār degülsün. Kimsin (8) ve bundan murāduñ nedür?” diyüp yemīn viridi. (9) Bedī'ü'z-zamān da eyitdi: “Dil-āver! Ferībürz'ı (10) katl iden ve geçende Hüsrev'i tutup (11) atası Hürmüz'e teslīm idüp ve yine ricā (12) eyledüm, korqardum. İşte ol dil-āver, (13) benem.” didi. “İmdi Hüsrev, uşlanmayup (14) yine geldi. Şimdi murādum tutup atasına (15) virmekdür.” didükde Ferīdūn, göñlinden (16) eyitdi: “Hāy nā-be-kār! Göre şunuñ himmetini, (17) Behrām'uñ bu kadar °askeri var iken bu nice **[46b]** (1) yalnız karşı gele, yalnız Hüsrev'i tutmak (2) ister, zihī ciger-dārlık.” diyüp açmazdan (3) Hüsrev'e haber gönderdi ki: “Bu bāc-dārım (4) diyüp gelen bāzergān-zāde, Bedī'ü'z-zamān (5) imiş. Gözüñ açup bir hoşça tedārik (6) göresün.” didi. El-kışşa Bedī'c, Ferīdūn'ı (7) da başup bende çekdi. Andan der-bend (8) ağzına Kürdiye Bānū'yı bekçi koyup (9) kendüsi der-bendden taşra çıkup (10) na°ra urup: “Benem Bedī'ü'z-zamān-ı (11) veliyyü'l-akrān, şānī-i şāhib-kırān.” diyüp (12) küffāruñ içine girdi. Şağı şola (13) şolı şağa urup nücüm sā°atde (14) bunca °askeri bozup °alem-i °alem-dārī (15) ser-nigün idüp yine Hüsrev, kaçayum (16) dirken tutup bende çekdi. Ammā bu (17) taraftan Behrām-ı Çübīn, kırk biñ °asker **[47a]** (1) ile Bedī'üñ imdādına gelürmiş. (2) Gelüp gördi ki °askeri Bedī'c, bozmuş. (3) Hüsrev'i bende çekmiş, alup habs (4) eyledi ve cümle māl u bār-gāh zabt (5) idüp döndiler. Hürmüz'e gelüp (6) müjde eylediler. Şād olup karşı (7) çıktı. Bedī'c ile görüşüp du°ā (8) idüp taḥsīn āferīn eyledi. Bedī'c de (9) Hüsrev'i ve māl u bār-gāhlarını Hürmüz'e (10) teslīm eyledi. Hürmüz, Hüsrev'i siyāset (11) meydānına çökertdiler. Hürmüz, eyitdi: (12) “Bre bed-baḥt! Ben saña dimedim mi seni katl (13) iderem, yine üzerime niçün geldin? (14) Bre cellād gelsün.” didi. Hüsrev, yine (15) Bedī'c'e bakup: “Amān dil-āver!” diyüp (16) ağlamağa başladı. Bedī'ü'z-zamān, yine Hürmüz'e **[47b]** (1) şefā°at idüp āzād eyledi ve yanına (2) iki yüz adam koşup Nüşirevān'a (3) gönderdi. Ammā bu tarafta Nüşirevān (4) ve Baḥtek: “°Acebā Hüsrev'den ne haber gelür (5) ola?” diyü yolları gözedürken yine (6) bozgun °asker, bölük bölük gelmege başladı. (7) “Bre ne haber?” didükde eyitdiler: “Pehlevānları (8) esīr idüp °askeri bozdı. Hüsrev'i (9) tutup atasına götürdi. Biz güçle (10) kaçup kurtulduk.” didiler. Nüşirevān, (11) elem çeküp: “Korqaram bu def°a Hüsrev'i (12) öldürürler.” dirken birkaç adam gelüp: “Şāhum! (13) Müjde, Hüsrev geliyor.” didiler. Birazdan (14) Hüsrev de gelüp Bedī'ü'z-zamān'dan (15) şikāyet eyledi. Dönüp mürüvvetüñ (16) beyān eyledi ve ziyādesiyle medḥ **[48a]** (1) eyledi: “İki def°adur beni tutar, pederime (2) teslīm ider. Pederüm katl itmek murād ider. (3) Bedī'ü'z-zamān'a niyāz iderem, yine beni (4) kurtarur.” didi. Bunlar, ḥayrān oldılar. (5) Nüşirevān, bunu ihtimām idüp: “Bir çāre- (6) sin görmeli.” diyüp bunlar, bu ḥāl üzere (7) müşāvere itmekte. Kışşa başka yüzden diñle. (8) Ammā Mekke'de bir gün Ḥamza, °Ömer'e bakup eyitdi: (9) “Yā °Ömer! Var, Medā'in'de Nüşirevān ne °ālemde- (10) dür? Bāzergān-zādeden Ferībürz'ın (11) kanı için intikām almak murād iderdi. (12) Nice oldu, bir haber al. Ammā şaḥın imdād (13) için şāhib-kırānı niçün da°vet itmediñüz? (14) dimeyesin.” didi. °Ömer, ḥaban kaldırup (15) bir gün Medāyin'e geldi ammā bir vakit de (16) irişdi ki Hüsrev,

şınıp gelmişti. (17) Bunlar, yine casker tedārikinde. cÖmer, [48b] (1) Nüşirevān dīvānına kendi şüretiyle girüp (2) şāha duca eyledi ve hācenün elin (3) öpdü. Anlar da: “Merhabā, hoş geldin. (4) Şāhib-kırān ne cālemeddür, ne hizmete geldiñüz?” didiler, (5) didiler. cÖmer: “Hiç hizmet falān yok. Lākin (6) sizin bāzergān-zāde ile macrekeñüzi (7) işidüp: ‘Haqqından gelmiş mi, nice oldılar?’ (8) diyüp beni gönderdi.” didükde anlar da (9) Bedīcüz-zamān’dan şikāyete başladılar. (10) Andan eyitdiler: “İy cAyyār-ı Cihān! Hāmza (11) varup şu nā-be-kāruñ haqqından gelse, (12) olmaz mı idi?” didiler. cÖmer, eyitdi: (13) “Sizden haber gelmeyince Hāmza, varup (14) şu nā-be-kāruñ kendüliginden nice gelsün? (15) Eger bunda dacvet itseñüz yāhūd bir (16) muḥabbet-nāme göndürüp: (17) ‘Bāzergān-zādenün haqqından gel.’ diseñüz, bu rumüz [49a] (1) ile elbetde varup kayd u bend ile (2) ḥuzūriñuza gönderür. İmdi Bāzergān-zāde- (3) nün Hāmza yanında ne vücūdi vardır? Geçende (4) geşt-gīrlık ile bār-gāh-ı Süleymāniye gelüp (5) Hāmza’nuñ beglerine ḥayli pence şaldı. (6) Ammā nevbet Hāmza’ya geldükde: ‘İrzum yıkıla.’ (7) diyüp kaçdı. Hāmza da elem çeküp (8) ardınca varup tekyesinde cırzın (9) yıkdı. Ol da geşt-gīrlıktan fāriğ (10) oldu. Şimdi cihān-gīrlık dacvāsın (11) idermiş. Ortalığı boş bulup (12) atup tutuyor, ol da Hāmza’nuñ (13) iltifātıyladır. Zīrā oğul idinüp (14) beline kendi eliyle Ferīdün Şāh (15) kemerin ve tīğın kuşandı ve beglerine (16) tenbih eyledi ki: ‘Ol yigit her kıanda giderse (17) kimse māniç olmayalar.’” didi. Şāh, eyitdi: [49b] (1) “Yā nice olur? Şimdi Hāmza’yı dacvet eylesek (2) olmaz mı?” didi. Hāmza. cÖmer, eyitdi: “Şimden (3) girü degme teklif ile Hāmza gelmez. Zīrā (4) geçende siz, Bedīcün ḫālīcin tutdurmuş- (5) suz. Hāce: ‘Hāmza’dan ğayrı aña kimse (6) cevāb viremez.’ dimiş. Siz de: ‘Ben, Hāmza (7) minnetiyle şu bile içmem.’ dimişsünüz. Hāmza, (8) bu cevābı işitdükde elem çeküp yemīn (9) eyledi ki şāh, kendüsi boğazına (10) dest-māl taḫup: ‘Yā Hāmza, beni bāzergān (11) oğlınıñ elinden kıurtarur dimeyince (12) yardım itmem.’ didi. İmdi macilūmuñuz (13) olsun ki ğayrı size Hāmza’dan dermān (14) olmaz, hemān kendüñüze tedārik görüñ.” (15) didi. Andan Nüşirevān, eyitdi: (16) “Yā cÖmer! Hāmza yemīn eylediyse sen yemīn (17) itmedin. Saña her ne isterseñ ikrām [50a] (1) ider idüm. Bāzergān-zādeyi şikār idüp (2) getürür iseñ. Zīrā bilürüm, senün elinden (3) gelür.” didi. cÖmer, eyitdi: “Belki olurdu; (4) ammā Hāmza’dan ḥavf iderem. Zīrā Hāmza, (5) anı oğul idinmişdür.” didi. Beriden (6) Baḫtek, döndü eyitdi: “Behey cAyyār-ı Cihān! (7) Bilürüm, senün murādın filoridür. Peşīn (8) virelüm ammā Bedīci şikār idüp bunda (9) getürmek şartıyla.” diyüp “Söyle (10) ne isterseñ.” didi. cÖmer, fikr idüp: (11) “Acēbā ne istesem? Bedīci getürsem, bunlar (12) zāyiç iderler. Hoş, şikār ider (13) getürirem şoñra yine Bedīci haqlar da ḫalāş (14) iderem. İşte böyle olur.” diyüp (15) “Yigirmi şanduk altun aluram. On (16) şandüğını peşīn aluram. On şandüğü (17) şoñra virürsüz. Zīrā benüm de yolda bunca [50b] (1) maşārifüm var. Şayd idinceye dek daḫı çok (2) maşārif zuhūrāt olur.” didi. Şāh (3) ve Baḫtek: “Behey cayyār! Niçün böyle inşāf- (4) suz olursuz?” didi. “Bu kıadar altun (5) kıanda bulunur?” didiler. cÖmer, eyitdi: “Bu (6) bazarlık, sizden yañadır. Zīrā casker tedārik (7) idüp sefer itseñüz, yüz şanduk altun (8) şarf olur. Yine muḫāvemēt idemezsünüz, (9) maşrafuñuz yabana gider.” didükde bunlar da: (10)

“Gerçek söyler, bu sözi yolludur.” diyüp (11) on şanduk altun peşin virdiler. (12) On şandūğına dağı temessük virdiler. (13) Andan °Ömer, eyitdi: “Bedī°ü’z-zamān’ı şikār (14) idemezsem; Hürmüz’i olsun getüreyüm.” (15) didi. Anlar da: “Göreyüm seni, hemān iş (16) gör.” didiler. Andan °Ömer, on şanduk (17) altını enbāne yirleşdüri. Bir dervīş [51a] (1) kıyāfetine girüp °azm-i Erdebīl eyledi. (2) Rāvī eydür çün bu şarafdan küffār °askeri (3) bozulup gitdükden şoñra Bedī°ü’z-zamān, (4) Hürmüz’üñ pāy-ı taht şandālisinde qarār (5) idüp ba°de emr eyledi. Hābs eylediği (6) °Ankāş ve Eykāş ve Mehlaşıl ve Müsletil (7) ve Ferīdün pehlevānlardur ki °Acem dil-āver- (8) lerini qarşusına getürüp eyitdi: (9) “Dil-āverler! İmdi sizler °Acem bahādırlar- (10) suz. Dilerseñüz yine varup Hüsrev’e (11) gidüñ. Dilerseñüz Hürmüz’üñ yanında hizmet (12) idüñ.” diyüp hil°at virdi. Anları (13) du°ā idüp eyitdiler. Gerçi ikisi de: (14) “Efendimüz hizmetlerinden °ār itmeyüz. (15) Ammā bizüm murādımız sizin hizmetüñüzde (16) olmağdur. Zīrā sende çok nesne (17) müşāhede eyledük ve dīnüñ haqq olduğına [51b] (1) şübhemüz kalmadı.” diyüp cān u gönülden (2) Müslimān oldılar. Bedī°ü’z-zamān, bunlara (3) tekrār hil°at virüp yir gösterdi. (4) Bunlar da geçüp qarār eylediler. Ebü’l-Ma°ānī, (5) kavlince bunların beş biñ °askeri (6) var idi. Haber gönderüp girü çevir- (7) diler, yigirmi biñ °askeri gelüp qarār (8) eylediler. Şimdi Hürmüz Şāh’uñ başında (9) seksen biñ °askeri oldu. Kırk (10) biñ Behrām’uñ, yigirmi biñ yeñi Müslimān (11) olanların, yigirmi biñ de evvelden var idi. (12) Bunlar, °ayş u nūşa başlayup: “Nüşirevān (13) şarafından ne zühür ider?” diyüp ol şarafa (14) göz kulak tutmağda. Bu şarafdan çün (15) °Ömer-i °Ayyār, Erdebīl’e dāhil olup (16) gördi ki yine halk rahşlarına süvār (17) olmuş. Ceng-vārī silah-şörlük [52a] (1) ta°līm iderler. °Ömer, biraz seyr idüp (2) Bedī°ü’z-zamān’uñ yanına yaklaşup bir a°lā (3) medh okudu. Beyt: “İlahī kāmētüñ iy (4) serv-i bālā / Bülend ü tāze kılsun Haqq Ta°ālā.” (5) diyüp Bedī°ü’z-zamān, işitdükde bağı (6) gördi medh okıyan fenā içre kalmış (7) bir dervīşdür. Ammā Bedī°ü’z-zamān da ol (8) gün silah-şörlük itmān ider idi. (9) Dönüp bār-gāhına giderken vāki° olmağla (10) bir avuç altun virdi. °Ömer, du°ā idüp (11) dağı medh eyledi. Bir avuç altun dağı (12) virdi. Dağı ziyāde medh itmege başladı. (13) Bedī°ü’z-zamān, üç def°a birer avuç (14) altun virüp eyitdi: “Yā dervīş! (15) Ne yirdensin, ne hoş lisānuñ var.” (16) didi. °Ömer, yine du°ā idüp: “Server! (17) Ben kuluñ Māverāü’n-nehr’den oluram ammā [52b] (1) bu dervīşlik sebebiyle çok diyār (2) gezüp seyāhat eyledüm. Şimdi bu diyāra (3) gelüp şecā°atüñüzi işidüp ziyārete (4) geldüm. ‘Luţfuñuz dā°im olsun.’ didüklerinde (5) ziyāde buldum.” didi. Bedī°, eyitdi: (6) “Dervīş, hiç şan°atuñ var mı?” didi. (7) °Ömer, eyitdi: “Server, bizüm de bir zamān (8) ma°rifetümüz var idi. Āh ne fā°ide, elden (9) gitdi. Meşhürdur ki beyt: ‘Hāl-i °ālem ezeli (10) böyle perīşān ancak / Kimi handān (11) kimi giryān kimi nālān ancak / Kiminüñ °ayş (12) u şarab kimine zevk u şafā / Kiminüñ miñnet ile (13) başına zindān ancak.’ diyüp şimdi (14) faķir oldum. Söylemek ne fā°ide ider?” (15) didi. Bedī°ü’z-zamān: “Söyle dervīş, (16) ma°rifetüñ ne idi?” didi. °Ömer, eyitdi: (17) “Server! Sipāhiydüm ammā şöyle fedā°ī [53a] (1) idüm ki kaçan rahşuma süvār olduğda (2) öñüme kimler durur idi.” didi, didi (3) didükde Şīrek-i Zengī ile Mīrek-i (4) Zengī: “Göre şol nā-be-kārī!

Erlikten (5) nice dem urur.” didiler. Ammā Bedī^cü’z-zamān: (6) “Dervīş, aduñ nedür?” didi. ^cÖmer: “Nāşır’dur.” (7) didi. Bedī^c, eyitdi: “İy Dervīş Nāşır!” (8) didi. “Senüñ altındaki atı eyle (9) kullanuram.” didükde Bedī^cü’z-zamān, (10) hemān inüp de: “İmdi göreyüm hünerüñi.” (11) didi. ^cÖmer de şıçrayup bindi ve gürzi (12) eline aldı ve nīzeyi de aldı. Andan (13) şağına şolına biraz nīze ve biraz (14) gürz ile silah-şörlük hünerüñ göstür- (15) mege başladı. Şīrek ve Mīrek, ta^caccüb (16) idüp: “Gerçi güzel silah-şörlük ide- (17) yor. Ammā ta^caccüb böyle dervīş olmuş.”

[53b] (1) dirler idi. Andan tīr ü kemānı dahı (2) isteyüp biraz da kemān hüneri (3) göstürdi. Bedī^c: “Yiter.” eyledi. (4) Andan: “Āferīn Dervīş Nāşır! (5) Çünki böyle ma^crifete mālīksin. (6) Lāyık degüldür ki böyle hāk-i mezelletde (7) bī-çāre қаласın. İmdi ol at (8) ve ālāt cümlesi saña caba olsun. (9) Ammā gürzi virmem. Zīrā ol gürzi (10) Hürmüz Şāh, viridi. Bir üstāda (11) yapırmış idi, şāfī şom sīmden (12) idi. Қalem-kārī altun қақма bir muşanna^c (13) idi. Hürmüz yād-gārı olduğundan (14) virmem.” didi. Ammā ^cÖmer, gürzi görüp (15) virmek ne mümkün? Eyitdi: “Server! Bu yād-gār- (16) ları hep viridi de gürz nedür ki dönüp: (17) ‘Anı virmem.’ diyesüz, sizin şānıñuza düşer mi?, **[54a]** (1) düşer mi? Zīrā ben sizi şöyle gör- (2) düm ki kuvvetde bu ^caşruñ şāhib-kırānı (3) ve seḥāda ḥātemü’ṭ-ṭayrsun.” diyüp (4) gürzi ṭarafeyne şaldı. Bedī^cü’z-zamān, (5) gördi olmaz: “İy dervīş! Geçdük, (6) ol da senüñ olsun.” didi. Zīrā (7) dervīşāndandır: “Rencīde-ḥāṭır olmasun.” (8) diyüp almak istemedi. Hoş ^cÖmer de (9) kem çeçek degüldür, ala қolayına virmez. (10) Ammā Şīrek ve Mīrek, birbirlerine (11) bakup: “Ammā cerrār ḥerīfdür.” didiler. Ammā (12) Bedī^cü’z-zamān, eyitdi: “İy Dervīş (13) Nāşır! Çünki bu fennden ḥaber-dārsın. (14) Gel imdi baña ḥizmet eyle. Saña (15) ümīdinden ziyāde ri^cāyet iderem.” (16) didi. ^cÖmer, eyitdi: “N’ola cānuma (17) minnetdür. Hemān siz, bizi ḥizmete қабül **[54b]** (1) idüñ.” didi. Bedī^c, eyitdi: (2) “Yarın bār-gāha gel. Saña çadır ve (3) ḥizmet-kār vireyüm ve ^culūfe ta^cyīn (4) ideyüm.” diyüp bir başka raḥşa süvār (5) olup gitdi. ^cÖmer de eline gürzi (6) alup havāya atup ṭatarak çıkup (7) gitdi. Halk, birbirlerine: “Ha kendi (8) kendinüñ ^caşkı ^caceb iḥsāna maḥzar (9) düşdi.” dirler idi. Gördiler ki (10) ^caskerden çıkup ṭağ yolın ṭıtdı. (11) Ammā şikār-bāzlar, ^cÖmer’üñ ardına (12) düşdiler ki boğazın alup şoyalar; (13) cümle elindekini alalar. Ammā ^cAyyār-ı Cihān, (14) raḥşına mahmüz göstürüp meydān (15) aldukdā қатı yaydan oқ çıkar gibi bir (16) anda gözden nihān oldı. “Hāy (17) nā-be-kār dervīş, ne қallāş olur. **[55a]** (1) Göre itdügi şan^catı.” diyüp dön- (2) diler. Ammā ^cAyyār-ı Cihān, ol ṭağa va- (3) varup atdan inüp egerini şundi; (4) enbāne şaldı. Raḥşı, çaylaқ ^caskere (5) getirüp Bedī^cüñ ordusunda bir (6) dellāla virüp mezāde çıkardı. (7) Şīrek-i Zengi’nüñ қulları gördiler, gelüp: (8) “Şunda bir at şatıyorlar, ^cacāib (9) at.” didiler. Şīrek, hemān kendüsü (10) қalkup bāzāra geldi. Gördi, (11) Bedī^cü’z-zamān’uñ dervīşe virdigi atdur. (12) “Bre Dellāl Çelebi! Қanı bu anuñ şāhibi? (13) Çağır bāzār idelüm.” didi. Dellāl, gelüp (14) ^cÖmer’i çağırđı. ^cÖmer de gelüp Şīrek’üñ (15) öñinde duravardı. Şīrek, gördi ki (16) Dervīş Nāşır’dur; eyitdi: “İy dervīş! (17) Yā şimdi bu atı şatacaқ mı olduñ?” didi. **[55b]** (1) ^cÖmer: “Belī dil-āver! Zāhir ben böyle atı (2) neylerem? Göreyüm, server ri^cāyet iderse (3) bunu şatup ḥālime münāsib bir at (4) aluram.” didi. “Hoş

imdi, sen bilür- (5) sin.” diyüp bahāsın virüp atı (6) aldı. Maḥallinde yine Bedī^c'e virmek (7) için şakladı. İrtesi ^cÖmer, yine (8) bāzāra gelüp egeri; o kānı mezāde (9) virdi. Görenler yine Şīrek'e haber vir- (10) diler. Şīrek, gelüp anları da aldı. “Ol yeke (11) gürzi de şataydı.” dirken ^cÖmer, gürzi de (12) mezāde virdi. Şīrek, müşteri olup: (13) “Ne istersin?” didi. ^cÖmer: “Zāhir bu (14) gümüştür, vezn ile atılır.” diyüp (15) tartdılar; beş yüz baṭmān geldi. (16) Ḥisāb idüp bir aqçasın noqşān (17) almayup tamāmen aldı. Andan Şīrek, [56a] (1) eyitdi: “Baqa dervīş! İşte bunları (2) şatup aqçasın aldın ammā kefīlūñ (3) var mıdur?” didi. ^cÖmer, eyitdi: “Bunları (4) baña Bedī^c'ü'z-zamān virdi; kefīl de (5) odur.” didi. Şīrek: “Göre şol nā-be-kārı (6) hiç utanmaz, bir dil-āverūñ virdigi (7) şeyleri şata ve yine kefīlüm odur diye.” (8) diyüp bār-gāhına geldi. ^cÖmer, bunca (9) mālī alup gitdi. Bir tenhāya varup (10) bir eski çizme ve bir köhne ferāce ve bir (11) eski tāc başına geyüp ve beline bir (12) paslu kılıç kuşanup bir fakīr anı (13) olmuş, sipāhī şekline girdi. Hürmüz (14) ^caskerine gelüp Bedī^c'üñ bār-gāhına (15) varup dīvānına durdı. Gördi (16) Hürmüz, taht üzerinde şorudup (17) oturur. Pāy-ı tahtda Bedī^c'ü'z-zamān, [56b] (1) Ḥamza-vārī oturur. Şolda Behrām, Kürdiye (2) Bānū ve sā³ir begler oturmuşlar. Hürmüz, güyā ki (3) yedi iklīm şāhı olmuş; bir dārāt (4) bağlamış. ^cÖmer, bu ḥālī gördükde ta^caccüb (5) idüp eyitdi: “Şübhe yok; taḥkīk (6) bu Ḥamza oğludur.” diyü imzā eyledi. (7) Kendü kendüye eyitdi: “Ḥāce-i Dānā, (8) bunuñ tāli^c'in yoklayup: ‘Ḥamza’dan (9) ğayrı kimse Bedī^c'e cevāb viremez.’ (10) diyüp ba^cde şāh da: ‘Ḥamza’ya minnet itmem.’ (11) diyüp Ḥamza da işidüp: ‘Varmam.’ (12) diyü yemīn itdiginde ḥikmet ne ola? (13) Yoḥsa kāhir-zād şandālīsine (14) oturacak bu mıdur? Zīrā bunuñ zūhūrı, (15) ğayrı ^cālem böyle şāhın oğlını (16) koluna alup hücum ide ve Ḥamza’dan (17) ğayrı kimse önüne durmaya. Ḥamza da: [57a] (1) ‘Ḷoma kurdum.’ diyüp açmaz kıoya. İmdi (2) bunuñ nice olacağı ma^clūm oldu.” (3) diyüp ḥayrete vardı. Ammā Bedī^c'üñ (4) yanında olan sipāh tā³ifesi, ^cÖmer'i (5) böyle belāsı boş olduğın görüp (6) eyitdiler: “İy derd-mend! Nedür bu (7) felek-zedelik? Biz de düşkin yoldaşız (8) ammā ^caşq olsun saña ki başta medāruñ (9) yok. Bir aqça virüp çizmenūñ sökügin (10) dikdürmezsin.” didiler. ^cÖmer, eyitdi: (11) “Behey yoldaşlar! ^cUlūfesi çalın, sipāhīnūñ (12) nesi olsa gerek? Ḥuşūşā ehl-i ^cıyāl (13) ola.” didi. Bunlar, böyle söyleşürken (14) sözleri Bedī^c'üñ kulağına girdi. (15) Ol cānibe baḳunca gözi ^cÖmer'e rāst (16) geldi ve bildi. Dönüp beglerine (17) eyitdi: “Şol sipāh arasında duran [57b] (1) Dervīş Nāşır degül midür?” didi. Anlar da (2) diḳḳat eylediler, gördiler: “Dervīş (3) Nāşır'dur.” didiler. Ol dem Bedī^c'ü'z-zamān: (4) “İy Dervīş Nāşır! Nedür aşlı? Dün (5) dervīş iken bugün sipāh şekline (6) girmişsin.” didi. ^cÖmer'üñ yanında (7) olanlar, ^cÖmer'i dürtüp: “Pehlevān saña (8) söyler.” cevāb virdiler. ^cÖmer, gördi (9) inkāra mecāl yok. İnkār eylese kızılı (10) çıkacak. ^cÖmer, var ise kaşdı (11) işitmezlige urdı. Şūreti eyitdi: (12) “Bu oğlan, ^caceb ferāsete mālīk. (13) Ben, bu ferāseti ancak Ḥamza'da gördüm.” (14) diyüp nā-çār: “Lebbeck server.” didi. (15) Bedī^c, eyitdi: “Yā Dervīş Nāşır! Biz (16) saña bir miḳdār iḥsān itdük. Birkaç (17) eyüce libās alup giyseñ a^clā olur- [58a] (1) dı.” didükde ^cÖmer, du^cā idüp: “Virdiñüz (2) iḥsānı ben de ehl-i ^cıyālūme ḥarc eyledüm. (3) Biraz borcum var idi, virdüm kıurtuldum. (4)

Sizler: ‘Bār-gāha gel, seni sipāh yazayum (5) ve hem ri^cāyet iderem.’ didiñüz idi. (6) Ol sebe-
den bu eski libāsları geyüp (7) geldüm.” didi. Bedī^cü’z-zamān: “Varuñ, şuña (8) birkaç libās
getürüñ.” eyledi. Vardılar (9) birkaç kıddine münāsib libās getürdiler, (10) geydirüp kuşatdılar.
Andan Bedī^c, (11) defteri getürdüp sipāh defterine (12) geçürdi. Andan Bedī^cü’z-zamān, eyitdi:
(13) “Hāy bre andan bizüm kıoca Nāşır Beg! (14) Ol at, uyluğuña münāsib geldi mi? (15) Yaşşı
at idi, hażż eyledüñ mi?” didi. (16) ^cÖmer, eyitdi: “Server! Ben, andan hażż eyledüm (17) ammā
at, benden hażż itmedi.” didi. “Yā niçün [58b] (1) hażż itmedi?” didi. ^cÖmer: “Yiyeçegi yok, (2)
hiżmet ider kimse yok, kimse nice hażż (3) itsün?” didi. Bedī^cü’z-zamān, gülüp: (4) “N’ola; yem
ta^cyīn idelüm.” didi. ^cÖmer, eyitdi: (5) “Server! Luţfuñuz dā^oim olsun. Her gün (6) varup yem
almağ başuma bir kayd-ı ^cażīm (7) olur. İmdi kerem iderseñüz, bahāsını (8) ihsān itseñüz.”
didi. Bedī^c: “Hoş, (9) sen bilürsin.” diyüp bir avuç altun (10) virdi. Ammā Şīrek-i Zengī, şabr
ide- (11) meyüp ayağa kılup: “Dil-āver! Bu herīf, (12) hırlu herīfe beñzemez. Niçün yüz
virürsüñüz? (13) Dürlü şüretlere girüp hīle-kārılık (14) ider. Söz virdiğñüz atı bāzārda (15)
şatarken ben, haber aldum. Bahāsın virüp (16) aldum. Gürzi de şatdı, ben sizin (17) için
aldum. Şimdi yine neler söyler? [59a] (1) Murādı, sizi cerr itmekdür.” didi. Bedī^c, eyitdi: (2)
”Di-lāver! Şimdi yüzleme.” didi. “Utandırıp (3) bir faķīr adamdur.” diyüp ^cÖmer’e eyitdi: (4) “Yā
Dervīş Nāşīrek! Saña bār-gāh ve (5) hiżmet-kār vireyüm. Bunda yanumuza işitdükçe (6) gelüp
gidesin, saña kimse māni^c olmasun.” (7) diyüp bevvāblara işmarladı. Andan ^cÖmer, (8) işmar-
layup du^cā iderek gitdi. (9) Ammā kapuya varduğda bevvāblar, öñüne (10) gelüp bahşış
istediler. ^cÖmer de kendi (11) düzdigi altunlardan bir avuç altun (12) virdi, andan çıkup gitdi.
Bir tenhā (13) yire gelüp: “İmdi Bedī^c’i yiter haķladum. (14) Hemān şikār itmek ardında olayum.”
(15) diyüp birkaç gün görünmeyüp bir gice (16) gelüp Bedī^c’üñ ser-vaķtine girdi. (17) Meger
Bedī^cü’z-zamān dañı uyumamış. [59b] (1) Gördi ki bir kimse yab yab seküp geldi. (2) Tahta
çıkup yanından bir şey^o çıkardı (3) ve bir eline hancer aldı. Bedī^c, bildi ki (4) ^cayyārdur açmaz
kıodı. ^cÖmer, Bedī^c’e (5) vardı. **Hüşīr** virecek zamānda (6) Bedī^cü’z-zamān, nice kıavradiysa
^cÖmer’üñ (7) etegi eline girdi. Hemān yirinden kılup (8) bende çekeyüm dirken ^cÖmer, etegin
kesüp (9) kıurtuldu. Ammā kim olduğını fark (10) olınmadı. İrtesi dīvān olduğda: (11) “Bu gice
gelen kim ola?” dirken gördiler (12) ^cÖmer, çıkageldi. Bedī^cü’z-zamān, eyitdi: (13) “Nāşīrek!
Bu gice bār-gāha şīr ve geldi. (14) Ben uyķuda degül idüm. Eteğinden (15) tutdum, etegin
kesüp kıaçdı.” (16) diyüp pārcasını gösterdi. (17) ^cÖmer, eyitdi: “Dil-āver! Bellü bu ^cayyār [60a]
(1) işidür. İmdi siz de birkaç gice uyķuyı (2) terk idüp gözedesüz, ola ki (3) ele gele.” didi.
^cÖmer’üñ ise murādı, (4) birkaç gice Bedī^c’i uyķusuz kıoyup (5) ba^cde gice uyuduğda şikār
eyleye. (6) Ammā Bedī^c, ^caksī idüp üç gice (7) hużūr ile uyudu. Dördinci (8) gice uyur gibi olup
gözetdi. (9) ^cÖmer’dür; ol gice gelüp tahta kııkayum (10) dirken Bedī^c, kemend atup ^cÖmer’üñ
boğazına (11) taķup çekerken ^cÖmer, çābük kemendi (12) kesüp halāş oldu. Bedī^c: “Hāy (13)
kıallāş!” diyerek kıaldı. Şabāh dīvāna (14) gelüp kıışşayı taķrīr eyledi. Şīrek-i (15) Zengī, eyitdi:
“Dil-āver! ^cAcebā bu ^cayyār, (16) naşıl ^cayyārdur?” Kürdiye ve Behrām (17) eyitdiler:

“Nūşirevān tarafından **[60b]** (1) °ayyār göndermişlerdür. Bir hoşça āgāh (2) oluñ, size bir zararı işābet itmesün.” (3) didiler. Ammā °Ömer de kendü kendüye (4) sözleniş idüp bir gice Bedī°üñ yine (5) bār-gāhına girüp Bedī°ü’z-zamān, şaķ (6) yatup ğāfil degül idi. °Ömer, dārū (7) vireyüm dirken hemān Bedī°ü’z-zamān, (8) atilup °Ömer’üñ iki ellerinden (9) kavrayup bende çekdi ve cellādı (10) çağırup: “Tīz ur şunuñ boynunu.” (11) diyince °Ömer, fikr idüp: “Hāy ecelümüz (12) bu vakte degin imiş.” diyüp kaṭ°-ı (13) ümīd eyledi. “Şimdi kendümi (14) bildürsem, baña incinür ve Ḥamza da duyar, (15) ğazab ider.” diyüp “N’işlesem?” dirken (16) hāṭırına geldi ki kendüsini ölür- (17) lige ura. Hemān bir kerre āh idüp: **[61a]** (1) “Gitdüm.” diyüp her ā°zāsın (2) diredüp şalivirdi ve ḥabs-i nefes idüp (3) ya°nī ödi çatladı yollu ölü gibi (4) yatup kaldı. Cellād, gelüp °Ömer’e (5) yapışdı; silkti. Elinden patadaķ (6) bir cānibe düşdi. Cellād, görünce: (7) “N’oldı; bu nā-be-kārı cin mi ṭutdı?” (8) dirken baķdı. °Ömer, hiç direnmez. Bu: “Aşl (9) nedür?” diyü koluna yapışdı, kaldurdı, (10) bıraķdı yine düşdi. Her ne kadar kaldur- (11) dıysa düşdi. “°Acebā öldi mi (12) şu nā-be-kār?” didiler. Aĝzına baķdılar, (13) nefesi yok. Bedī°: “N’oldı şu derdimend (14) dervīşe?” didi. “Bilmeyüz sulṭānum! Bayıldı mı, (15) öldi mi hiç direnmez.” diyüp biri bir āyine (16) ṭutdı, gördi hiç nefesi yok, eyitdi: (17) “Çokdan ölmüş.” Gördiler fi’l-vāķi° nefes **[61b]** (1) yok. Bedī°ü’z-zamān, yirinden gelüp (2) yapışdı; gördi şoĝumış: “Eyü kışşa, (3) hemān ödi çatlamışdur.” diyüp buyur- (4) dı ki defn ideler. Bir ibrişim seccāde (5) üzerine koyup iki ğulām, ṭokandı (6) kıyās idüp: “Bre oĝlan, ne oynar- (7) sın maşlahata giderken.” didi. Ol biri: (8) “Bre yabana söyleme, benüm ḥaberüm yokdur.” (9) diyerek biraz daḥı gitdiler. °Ömer, yine (10) götüne degivirdi. Velikin ziyādece (11) ṭokandı. Oĝlan, bu kez ziyāde (12) ḥayķırup ardındaki: “Ne çağırursın; (13) yılan mı şokdı?” didükde oĝlan: (14) “Behey edebsüz! Hem götüme degersin (15) hem dönüp mestürelilik şatarsın, (16) geķ öñüme.” diyüp öñüne geķürdi. **[62a]** (1) Bu kez °Ömer, aña da degdi. Bu kez ol (2) oĝlan, eyitdi: “Hāy kaḥbenüñ oĝlı! (3) Bu kadar baş-ı muķaddeme bize ulaşmak (4) için mi idi?” diyüp °Ömer’i koğukları (5) seccādenüñ ucunu elinden bıraĝup (6) boĝaz boĝaza oldılar. Bunlar, bu ḥālde (7) iken °Ayyār-ı Cihān, kaķkup seccādeyi (8) de alup: “İmdi oĝullar, göreyüm sizi (9) kaḥıñuz kutludur?” diyüp ṭabana kayar (10) virdi. Oĝlanlar: “Bre ölü dirildi, (11) bre dur. Sen nice dirildin?” didiler. °Ömer, (12) hiç ses virmeyüp: “Bre seccādeyi (13) bıraķ.” didiler. °Ömer, eyitdi: “Ölülerin (14) kefeni vardur. Benüm de kefenüm budur. Bedī°, (15) su°āl iderse: ‘Seccāde ile bile (16) gömdik.’ diyesüz şoñra size sitem (17) iderler ha.” diyerek çıkdı; gitdi. **[62b]** (1) Oĝlanlar, ardından baķaķaldılar. (2) Āḥir n’işlesünler, dīvāna gelüp oldıĝı (3) gibi ḥikāyet eylediler. Bedī°ü’z-zamān, (4) ta°accüb idüp: “Bre bu, naşıl °ayyārdur ki (5) böyle işlere kādır ola.” didükde (6) Hürmüz ve Behrām, eyitdiler: “Var ise (7) °Ömer’dür. Zīrā bu mişllü işler, °Ömer’e maḥşüşdur.” (8) didiler. Bedī°ü’z-zamān, eyitdi: “Ḥamza- (9) nuñ bize °adāveti yokdur ve °Ömer’üñ böyle (10) kaşd itmesine rızāsı yokdur.” didi. (11) “Hemān Ḥamza’ya böyle işlerini yazalum; (12) görelüm rızāsı var mıdur?” didükde (13) begler, eyitdiler: “°Ömer’üñ size kem kaşdı (14) yokdur. Ammā böyle eylemekden bir murādı (15) olmak gerekdür.” didiler. Meger °Ömer, yine dīvānda (16) ḥāzır imiş. İştüdükde:

“Hamza’ya yazalum.” (17) didigine gāyet °aklı gidüp: “Bu sev- **[63a]** (1) sevdādan ferāgat ideyüm, bu işler- (2) den bize zarar muḳadderdür.” diyüp “Hürmüz’i (3) bārī ele getüreyüm.” didi. Rāvī (4) şöyle rivāyet ider ki, meger Hürmüz de (5) °Ömer’ün ḳorḳusundan Bedī°üñ (6) bār-gāhında yatur idi. °Ömer, fırsat bulup (7) Hürmüz’e dārū virdi fikr eyledi: “Şimdi (8) bunu götürsem; mālı bunda ḳalur. (9) İş odur ki bunun mālını alayum.” diyüp (10) Hürmüz’i şoyup çırçıplaḳ eyledi. (11) Taht altına bıraḡup üzerine bir kilim (12) örtdi. Kendüsi Hürmüz ḳıyāfetine (13) girüp ve Hürmüz’üñ döşegine yatdı. (14) Şabāḥ olduḳda °ale’s-seḫer ḳalkup (15) Hürmüz’in libāsların geyüp ve başına (16) şāh-āne tācın geyüp Hürmüz-i Tāc-dār (17) oldu, geçüp tahta oturdu. Hızmet-kārları **[63b]** (1) uyanup gördiler Hürmüz, kendüsi (2) geyinmiş. Her gün °ādetine muḫālif, ḳaşın (3) çatup oturur. Bunlar: “Hāy! Bizi çağırılmış (4) ancak biz duymadık, darılmış. Nice olur ḫālimumuz?” (5) dimege başladılar. Birazdan Siyāvuş bin (6) Hāce ve Baḫtegān ve Bedī°ü’z-zamān ve (7) Kürdiye Bānū ve Behrām ve sā°ir begler cümlesi (8) gelüp yirlerinde oturdılar. Hürmüz şüretinde (9) °Ömer, melül ve maḫzün oturur. Begler, birbirlerine (10) baḳup eytdiler: “Bre! Nedür aşlı n’oldı (11) buña? Ğazab müstevī olmuş.” didiler. (12) Kimse aşlını bilmez, omuz şıḳdılar. Āḫir (13) Bedī°ü’z-zamān, eyitdi: “Nedür iy şeh-zāde? Elem (14) müstevī olmuş. Kerem eyle, bizi āḡāḫ eyle.” (15) didi. Hemān °Ömer-i °Ayyār, Hürmüz şüretinde (16) eyitdi: “Dil-āver! Ḫudā sizden rāzī (17) olsun. Bizlere her vech ile hizmet **[64a]** (1) idüp iḫsān ve imdād eylediñüz, ašlā (2) ḳuşūr ḳomadıñuz. Ammā bu gice vāḳī°amda (3) Nār-ı Nūr, baña °aẓīm-i sitem idüp eyitdi: (4) ‘Yā Hürmüz! Niçün böyle kendi pederiñe (5) °āşī olursın? İmdi var yete (6) pederinüñ ayaḡına düşüp cürmini (7) pederin Nüşirevān’dan dileyessin. (8) Yoḫsa helāk olursın ve benüm de (9) °azābumdan ḫalāş bulmazsın.’ diyüp (10) üzerime āteşler saçup ben de ḫavfumdan (11) ditreyerek uyandum. İmdi dil-āver, (12) °askerüm bunda dursun. Ben, hemān dört (13) beş yüz adam ile buradan varup (14) pederimüñ ayaḡına düşüp dilek (15) ideyüm. Ümīddür ki günāhum °afv eyleye. (16) Vāḳī°ā atasına °āşī olan evlād, (17) hiç ber-ḫudār olmaz.” didi. **[64b]** (1) Bedī°ü’z-zamān, işidüp ziyāde elem çekdi. (2) Eyitdi: “İy şeh-zāde! Bu, ne olmaz sözdür. (3) Ol seni vardıḡuñ gibi ḳatlı ider. Ben, (4) senüñ yoluna cān fedā idüp (5) çalışırken sen böyle itmek lāyık mıdur?” (6) didi. °Ömer, eyitdi: “Elem çekme; ben saña (7) babamdan bir eyü vilāyet alıvirirüm.” (8) didi. Bedī°ü’z-zamān: “Ben, vilāyeti (9) neylerem. Ancak kendi pederimüñ vaşiyetini (10) yirine getürebilsem ben, kendi vilāyetüme (11) çekilür giderem.” didi. Kürdiye Bānū (12) ve Behrām, bunlar daḫı çok naşīḫat itdiler; (13) olmadı söz geçmez. Bedī°, elem çeküp: “Cehennem (14) başın var; yıkılı git.” didi. °Ömer, (15) ḳalkup Hürmüz bār-gāhına gelüp emr eyledi. (16) Cümle ḫazīnesin yükledüp yanına (17) beş yüz adam alup çekilüp gitdi. **[65a]** (1) Ammā °Ömer, bunları şöyle sürdi ki öyle (2) vāḳti olmadın bir menzil yir aldılar. (3) °Ömer’üñ murādı, bunlar tamām yorilup (4) aḫşam olduḳda meyyit gibi yatup (5) uyuyalar. Aḫşam olunca sürdi, (6) tamām iki menzil yir aldılar, anda ḳondılar. (7) Ol gice cümlesi yorḡun, meyyit gibi (8) yatup uyudılar. °Ömer, hemān ḳalkup (9) ḫazīnede ne ḳadar altun, gümüş var ise (10) enbān-ı kirāmına yirleşdü. İşte (11) °Ömer

dağı ne kadar zî-kıymet şeyler var (12) ise yirleştürmekde. Rāvî-i üstād; (13) şöyle hikâyet ve beyân ider ki çün (14) Bedī^cü’z-zamân ve Behrâm-ı Çübîn ve Kürdiye (15) Bânü ve Siyâvuş bin Hâce ve Bahtek (16) oğlu Bahtegân eyitdiler: “Be-her-hâl şâh, (17) Hürmüz’i katlı ider.” didiler. “Ammâ şu şeh-zâde, [65b] (1) cünün mî geldi?” diyüp söyleşiverilir idi. (2) Ammâ Hürmüz, çıplak yaturken dârünüñ (3) vakti geçüp yatsu vakti ^caqlı başına (4) geldi. Gördi karamlık: “Bre uşak!” (5) didi, hiç ses yok. “Bre oğlan!” (6) diyüp kalkup bār-gāhdan taşra: (7) “Bre oğlanlar! Nerede kaldıñuz?” diyü (8) na^cra urarak çıkdukdâ kulları, (9) ol hâli görüp üzerine hücum (10) eylediler. Hürmüz, şaşup: “Bre hâyinler! (11) Girü duruñ. Ben, Hürmüz-i Tâc-dâr’am.” (12) diyüp çağırđı. Bunlar: “Bre adam! Sen (13) delü misin? Hürmüz, babasına gitdi.” (14) didükleri gibi Hürmüz, bildi ki tahkîk (15) bu iş, ^cÖmer-i ^cAyyār işidür. (16) Bedī^cü’z-zamân’a haber oldu. Hürmüz’i (17) libâs geyürdiler. Ammâ Bedī^cü’z-zamân, [66a] (1) cübbe-i cevşen geyüp rahşına süvâr (2) olup birkaç adamlar ile sürüp (3) giden ^caskerin ardından şabâh (4) olmaksuzın ^casker kenârına geldi. (5) Gördi kimse muqayyed degül, alan şatan (6) belürsüz. Hürmüz bār-gāhınıñ öñüne (7) geldi. Bekçiler, Bedī^ci görüp bildiler. (8) “Hây dil-âver, hoş geldüñ.” diyüp (9) rikâbın öpdiler. Ba^cde Bedī^c, su²âl (10) eyledi: “Devletlü ne ^câlemedür?” didi. (11) Eyitdiler: “^cÖmer’den korqusından cümle (12) esbâblarımızı bār-gāha kodı.” (13) didiler. Rāvî eydür: “Meger kim ^cÖmer, (14) ^caskerde olan adamlardan beş yüz (15) ^cankâ kimseleri almış idi. Konak (16) yirine geldükde cümle eşyâlarını (17) bār-gāhına getürtmiş idi. ‘Şâyet [66b] (1) hırsız gelür ise siz yorğunsuz, (2) ben beklerüm.’” diyüp cümlesini alup (3) enbâne yirleştürmüş idi. Bedī^c, (4) eyitdi: “İşi bitmiş ben, anuñ düşüni (5) gördüm. Anuñ için geldüm.” didi. Hemân (6) rahşından inüp bār-gāh tarafına içerü (7) yürüdi. Ammâ ^cÖmer, Bedī^cü’z-zamân gelüp (8) söyleşdigin gördükde ard kapusından (9) çıkup gitdi. Bedī^cü’z-zamân, içerü (10) girüp gördi; bir şey² kalmamış. (11) Ortalık güreşçiler tekyesine dönmiş. (12) Bî-ihtiyâr kahkahâ idüp güldi. (13) Andan onda gelen ^caskeri kaldırup (14) Erdebîl’e geldiler. ^cÖmer ile giden (15) beş yüz nefer kimselerin zâyic^c olan (16) şeylerin mîrîden virdiler. Andan (17) bunlar, def^c-i elem için meclis kûrup [67a] (1) ^cayş u nûşa meşgûl oldılar. Ammâ bu taraftan (2) ^cÖmer-i ^cAyyār, böyle muşanna^c işleri idüp (3) andan taban kaldırup bir gün Medâyin’e (4) geldi. Nüşirevân’a varup buluşdı. (5) Şâh ve Bahtek gördiler ki ^cÖmer, boş (6) geldi. Nüşirevân, eyitdi: “Yâ ^cÖmer! Kani (7) hizmeti gördüñ mi?” ^cÖmer, du^câ idüp (8) eyitdi: “Şâhum! Çok çalışdum. Bir çäre (9) idemedüm. Yaşamı bile ele virdüm. (10) Bâzergân oğlunuñ elinden güçle (11) kurtuldum. Āhîr Hürmüz’i ele getürdüm. (12) Bedī^c, ardumdan irişüp elümden (13) aldı. Bâzergân oğlu ^cazîm.” didi. (14) Bahtek, eyitdi: “Yâ ^cayyâr! Senüñ bu söz- (15) lerine kim inanur? Murâd itme- (16) mişsin, yoğsa murâd itseñ (17) ele getürürdin. Ammâ yâ mâla tamac^c [67b] (1) eyledüñ yâhüd Bedī^c, Müslimân’dur diyü (2) getürmedüñ. Bârî Hürmüz’i getürseñ (3) olur idi.” didükde “Orası da var, (4) ammâ Bedī^ce çok çalışdum, tâlic^ci kuvvetde (5) imiş, beni helâk ideyazdı.” didi. (6) Şâh, eyitdi: “Yâ ^cÖmer! Tütalum ben söyleme- (7) mişem. Yâ senüñ ^cayyârlıguñ nice oldu, (8) gayretüñ yok midur? İşte bizüm de bunca (9)

ağçamuzı alduñ.” didükde °Ömer, eyitdi: (10) “Hoş; yā nice ideyüm? Getüreyüm didüm, (11) olmadı. Eger şānuñuza düşerse vir- (12) digiñüz ağçaları aluñ. Ammā ben de (13) varup gelince çok zaħmet çekdüm. (14) Bunca māl şarf eyledüm. Ölümünden (15) kurtuldum, cān vireyazdum.” didi. (16) Şāh, eyitdi: “Behey °ayyār! Senden ağça (17) istemem. Tek saña on şanduk altun [68a] (1) daħı vireyüm hemān yā Bedī°i yāħūd (2) Hüzmüz’i getür.” didükde °Ömer, yine řama°a (3) düşdi. “Behey şāhum! Korkaram (4) beni helāk iderler.” didi. Şāh, (5) eyitdi: “Behey °ayyār! Ğayretsüzligi ko. (6) Helāk olursan da senüñ evlād- (7) larına on şanduk altun virirüm.” (8) didi. °Ömer, ba°de: “Bārekallah; ben helāk (9) olduğdan şoñra evlādlarımā altun (10) vireceksin.” didi. Şāh: “Bre! Yabana (11) söyleme, al řu altunları.” diyüp (12) vāfir altun virdi. Baħtek de vāfir (13) altun virdi. °Ömer, alup yine °azm-i (14) Erdebīl idüp gitdi. (15) İşte benüm (16) sa°ādet-mendüm bu cilde (17) bunda tamām (18) oldu.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SÖZLÜK

-A-

°Abdu'llah Özel isim: 31a/14.

°Abdü'lmeccid Özel isim: 34b/5, 42b/8, 43a/1.

°acā'ib (a) Çok tuhaf şey: 55a/8.

°acā'ibāt (a) Acayip şeyler: 24b/1.

°aceb (a) Taaccüb, şaşma, gariplik, hayret edilen şey: 20a/2, 24b/2, 43b/12, 54b/8, 57b/12.

°acebā (a) Şüphe ve tereddüt bildiren edat: 4a/12, 5a/8, 19a/17, 22a/2, 25a/2, 37b/7, 47b/4, 50a/11, 60a/15, 61a/11.

°Acem (a) 1) Arapça konuşmayanlar. Arap olmayanlar: 51a/7, 51a/9. 2) İran ülkesi: 22a/13.

°Acem Özel isim: 44b/5, 45a/14, 45b/12, 45b/17.

°acemī (a) Tecrübesiz, toy: 21a/8.

°acemī ol- Bir işin yabancısı olmak, eli işe alışmış olmamak, bir işi becerememek: 21a/8.

acı Keskin, şiddetli: 26b/13, 34a/13.

aç- Kapalı olan bir şeyi açık duruma getirmek: 38b/6, 46b/5.

→ gözüñ aç- 46b/5.

→ pencenin aç- 38b/6.

açıl- Kapalı iken açık hâle getirilmek: 9b/2, 11a/15, 12a/17, 23a/9, 39b/15.

→ meydān açıl- 9b/2, 11a/15, 39b/15.

→ tekye açıl- 23a/9.

açmaz İçinden çıkılması zor hâl: 46b/2, 57a/1, 59b/4.

açmaz ko- İçinden çıkılmaz durumda bırakmak: 57a/1, 59b/4.

ad İsim, ad: 53a/6.

°adālet (a) Hakka riayetkarlık, hak tanırılık, haklılık, doğruluk: 30a/13.

adam (a) İnsan, kişi, şahıs: 2a/8, 5a/17, 6b/11, 12a/11, 12a/12, 15a/6, 33a/7, 34b/12, 36a/8, 38a/1, 38a/2, 38a/9, 38b/10, 38b/14, 42b/7, 44a/1, 44a/8, 44a/17, 44b/3, 44b/13, 47b/2, 47b/12, 59a/3, 64a/13, 64b/17, 65b/12, 66a/2, 66a/14.

adam al- 1) Kişi almak: 64b/17. 2) Adam olan bir kişinin, bir yerin önüne geçmesi ve o

yere geçmeye engel olması: 44b/3.

adam bul- İnsan, kişi bulmak: 44a/1.

adam geçür- İnsan, kişi geçirmek: 44a/8.

adam gel- İnsan, kişi gelmek: 6b/11, 47b/12.

adam iste- İnsan, kişi istemek: 38a/2.

adam ol- Bir kişi yetişip topluma yararlı duruma gelmek: 5a/17, 12a/12.

adam yat- İnsan, kişi yatmak: 34b/12.

adamlarla gel- İnsan, kişi ile birlikte gelmek: 38b/10.

°adāvet (a) Düşmanlık, yağılık: 8b/14, 23a/15, 62b/9.

°adāvet eyle- Düşmanlık etmek: 23a/15.

°ādet (a) Davranış, huy, alışkanlık: 18a/15, 63b/2.

āferīn (f) Beğenme, takdir etme: 47a/8, 53b/4.

āferīn eyle- Takdir etmek, beğenmek: 47a/8.

āf-tāb (f) Güneş: 18b/7.

°afv (a) Bağışlama, affetme, mazur görme: 17a/14, 31a/8, 42b/1, 64a/15.

°afv eyle- Bağışlamak, affetmek, mazur görmek: 42b/1, 64a/15.

°afv it- Bağışlamak, affetmek, mazur görmek: 17a/14.

ağaç 1) Meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bitki: 26a/17, 45b/3, 45b/12, 45b/16. **2)** Sopa, değnek: 14a/5, 14a/6, 14b/3, 15a/17.

āgāh (f) Bilgili, haberli, uyanık: 60b/1, 63b/14.

ağız 1) Çıkış yeri: 44b/2, 44b/3, 44b/9, 46b/8. **2)** Yüzde, avurtlarla iki çene arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başlandığı organ: 61a/12.

ağzına bak- Ağzına bakmak: 61a/12.

ağla- Gözyaşı dökmek, ağlamak: 13a/10, 15a/14, 16a/5, 16a/7, 17a/14, 36a/14, 42b/4, 47a/16.

ağlamağa başla- Gözyaşı dökmeğe başlamak: 17a/14, 47a/16.

→ **қан ağла-** 15a/14.

āh İnleyip sızlama, feryat: 4b/4, 14b/6, 43a/16, 60b/17.

āh it- İnelemek, sızlamak, feryat etmek: 4b/4, 14b/6, 60b/17.

aḥbār (a) Haberler, ortada dönen söylentiler: 1b/2.

āheng (f) Uygunluk, düzen: 8b/8.

āḥir (a) Son, sonra, en sonra, sonunda: 1b/12, 2a/4, 2b/10, 3a/1, 13b/6, 15a/12 29b/1, 34a/3, 39a/3, 62b/2, 63b/12, 67a/11.

āḥiret (a) Öbür dünya, öteki dünya: 30b/4.

aḥmak (a) Pek akılsız, sersem, şaşkın: 5a/17.

aḥşam Akşam, akşam vakti: 3a/2, 11b/8, 65a/4, 65a/5.

aḥşam ol- Akşam vakti olmak: 3a/2, 11b/8, 65a/4, 65a/5.

aḥvāl (a) Hâller, durumlar: 6a/8, 7b/3, 8b/16, 35a/6, 36a/13, 39a/10.

aḥça Para: 5b/12, 55b/16, 56a/2, 57a/9, 67b/9, 67b/12, 67b/16.

aḥça vir- Para vermek: 5b/12, 57a/9.

aḥçaları al- Paraları almak: 67b/12.

aḥçamuzı al- Paramızı almak: 67b/9.

aḥçasın al- Parasını almak: 56a/2.

°āḥıbet (a) Son, nihayet: 27a/10.

°āḥıbet ol- Son olmak: 27a/10.

°aḥıl (a) bkz. °aḥıl

°aḥılları git- Çok korkmak, çok şaşırarak: 9b/17.

°āḥıl (a) Akıllı, uslu: 36b/9.

°aḥıl, °aḥıl (a) Akıl, düşünce, fikir: 9b/14, 9b/17, 45a/6, 62b/17, 65b/3.

°aḥılı git- Çok korkmak, çok şaşırarak: 62b/17.

°aḥılın başına cem° eyle- Akılını başına toplamak: 45a/6.

aḥrān (a) Eş ve benzer olanlar, yaşlılar, yoldaşlar: 11a/5, 46b/11.

aḥrān gel- Eş, benzer olanların gelmesi: 11a/5.

Āḥrānī Özel isim: 28b/11.

°aksī (a) Ters, zıt: 60a/6.

°aksī it- Bir şeyin tersini, zıttını yapmak: 60a/6.

al- 1) Almak. Bir şeyi birinden veya bir yerden almak, elde etmek: 5b/10, 5b/13, 6a/2, 6a/3, 6a/4, 8b/6, 9a/7, 9b/10, 11a/3, 11a/11, 12b/12, 12b/13, 13a/3, 17a/4, 17b/2, 19a/2, 21b/4, 23a/1, 23a/3, 23b/15, 26a/11, 27b/14, 30a/6, 32b/13, 33b/8, 34b/2, 35a/13, 36b/14, 38b/7, 39a/17, 39b/15, 41a/17, 43b/6, 44a/16, 45a/17, 45b/8, 45b/15, 47a/3, 50a/15, 50a/16, 53a/12, 54a/8, 54a/9, 54b/6, 54b/13, 55b/4, 55b/6, 55b/10, 55b/17, 56a/2, 56a/9, 56b/16, 57b/17, 58b/6, 58b/16, 58b/17, 59b/3, 62a/8, 63a/9, 64b/17, 66a/5, 66a/15, 66b/2, 67b/9, 67b/12, 68a/11, 68a/13. 2) Fethetmek, ele geçirmek: 21b/16. 3) İzin almak: 1b/5, 23a/2, 31b/1, 35a/8, 35a/10, 35b/2, 40a/3. 4) İntikam almak: 21a/13, 35a/17, 40a/8, 48a/11. 5) Bilgiye ulaşmak, duymak, bilgi sâhibi olmak: 16b/3, 19a/16, 36b/1, 36b/6, 39b/4, 39a/7, 48a/12, 58b/15. 6) Tutmak, almak: 13a/2, 34a/14, 54b/12, 67a/13. 7) Engel olmak, önüne geçmek: 2b/8, 32a/2, 40b/7, 40b/17, 41a/6, 44b/3, 44b/10. 8) Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak: 28b/16, 29b/4, 29b/7, 34a/5, 34a/12. 9) Yol almak: 65a/2, 65a/6. 10) Musallat etmek: 42b/16. 11) Ders almak: 15a/8. 12) Selam almak, selam vermek: 1b/6, 2b/16, 6a/5, 11b/2, 12b/4. 13) Meydan almak, ilerlemek. Gelişmek, yayılmak, geniş ölçüde olmak: 33a/15, 54b/15.

→ **adam al-** 44b/3, 64b/17.

→ **ağçaları al-** 67b/12.

→ **ağçamuzı al-** 67b/9.

→ **ağçasın al-** 56a/2.

→ **aleyke al-** 2b/16, 6a/5, 11b/2, 12b/4.

→ **altun al-** 50a/15.

→ **altunı al-** 23a/1.

→ **altunları al-** 34b/2.

→ **arıkaya al-** 9b/10, 12b/13.

→ **asker al-** 43b/6.

→ **boğazın al-** 54b/12.

→ **cümlesini al-** 66b/2.

→ **dizini al-** 28b/16.

→ **ele al-** 21b/16.

→ **elindekini al-** 54b/13.

→ **elinden al-** 30a/6, 38b/7, 39a/17, 45a/17.

- eliñe al-, eline al- 12b/12, 53a/12.
- gögsine al- 34a/14.
- gürzi al- 44a/16.
- ħaber al- 16b/3, 19a/16, 36b/1, 36b/6, 39b/4, 39a/7, 48a/12, 58b/15.
- ħancer al- 59b/3.
- °ibret al- 15a/8.
- icāzet al- 31b/1, 35a/8, 40a/3.
- intiķām al- 48a/11.
- intiķāmın al- 21a/13.
- izin al- 23a/2, 35a/10.
- ħanın al- 35a/17.
- ħoluna al- 13a/3, 56b/16.
- libās al- 57b/17.
- mālī al- 56a/9.
- mālını al- 63a/9.
- meydān al- 33a/15.
- ne al- 6a/4.
- ortaya al- 41a/17.
- öñin al- 2b/8, 40b/7, 40b/17, 41a/6.
- öñümi al- 32a/2.
- peşin al- 50a/16.
- piyāle al- 8b/6.
- şāħib-ķırānī al- 11a/11.
- selāmuñ al- 1b/6.
- tamāmen al- 55b/17.
- üzerine al- 21b/4.
- yanına al- 19a/2, 23a/3.
- yem al- 58b/6.

→ **yir al-** 65a/2, 65a/6.

→ **yirden al-** 29b/4, 29b/7, 34a/5, 34a/12.

→ **zâhîreleri al-** 35a/13.

a°lâ (a) Daha yüksek, en yüksek, daha iyi, pek iyi: 52a/2, 57b/17.

a°lâ ol- Daha iyi, pek iyi olmak: 57b/17.

°alâ (a) Üst, üzere: 17b/9.

âlât (a) Vasıtalar: 11b/4, 11a/10, 53b/8.

alay Genellikle üç tabur ve bunlara bağlı birliklerden oluşan asker topluluğu: 39a/14, 39b/12.

°Alem Özel isim: 18b/2.

°âlem (a) Kainat, bütün mahlukat: 19b/9, 22b/1, 25b/3, 25b/6, 30a/7, 31b/12, 36b/8, 48a/9, 48b/4, 52b/9, 56b/15, 66a/10.

°alem-dâr (a) Bayrak taşıyan: 41b/4.

°alem-dârî (a) Bayraktarlık: 46b/14.

°Alem Şâh Özel isim: 18b/2.

°ale's-seḥer (a) Seher vakti, gün doğmadan evvel: 63a/14.

°aleyke (a) Selam, selamlama, selam verildiğinde karşılık olarak söylenen söz: 2b/16, 6a/5, 11b/2, 12b/4.

°aleyke al- Verilen selamı almak: 2b/16, 6a/5, 11b/2, 12b/4.

alın- Alma işi yapılmak: 44a/4.

→ **bâc alın-** 44a/4.

alvîr- Al- fiilinin tezlik hâli, çabucak veya ansızın almak: 64b/7.

→ **vilâyet alvîr-** 64b/7.

°âlî (a) Yüce, ulu: 31b/2.

°Alîş Özel isim: 8b/5.

Allah (a) Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Huda: 29b/17.

alt 1) Üstün gelme, yere serme, yenme: 33b/16. **2)** Alt taraf, alt: 3b/7, 17b/17, 29b/1, 31b/7, 53a/8, 63a/11.

altına birağ- Alt tarafına bırakmak: 63a/11.

altına ört- Alt tarafına örtmek: 31b/7.

altlarında ol- Altlarında olmak: 3b/7.

altı Altı rakamı: 24b/10.

altmış Altmış rakamı: 38b/10.

altun Altın, değerli bir maden ve para birimi: 5a/9, 5a/12, 5a/13, 5a/15, 5b/1, 5b/2, 5b/14, 5b/17, 6a/1, 7a/9, 7a/12, 20a/10, 22a/16, 22a/17, 22b/12, 23a/1, 33b/7, 34b/2, 50a/15, 50b/4, 50b/7, 50b/11, 50b/17, 52a/10, 52a/11, 52a/14, 53b/12, 58b/9, 59a/11, 65a/9, 67b/17, 68a/7, 68a/9, 68a/11, 68a/12, 68a/13.

altun al- Altın almak: 50a/15.

altun getir- Altın getirmek: 5a/15.

altun iste- Altın istemek: 5a/9, 5b/1.

altun ko- Altın koymak: 22a/16.

altun vir- Altın vermek: 5a/12, 6a/1, 7a/9, 52a/10, 52a/14, 68a/7, 68a/12, 68a/13.

altını al- Altını almak: 23a/1.

altunları al- Altınları almak: 34b/2.

ālūde (f) Bulanmış, bulaşmış: 3b/3, 45b/15.

ālūde eyle- Bulaşmış etmek: 45b/15.

amān (a) Bir suçun bağışlanmasının istendiğini anlatan bir söz: 47a/15.

°amm (a) Amca, babanın erkek kardeşi: 29a/11, 34b/5, 42b/8, 42b/9.

ammā (a) Ama, fakat, lakin: 2b/1, 3a/8, 3a/15, 4a/8, 4a/11, 6b/5, 7b/12, 9a/2, 9b/6, 10a/3, 10a/4, 10a/6, 10a/12, 10a/15, 10b/1, 10b/8, 11b/7, 14a/14, 16b/2, 18a/17, 19a/10, 19b/9, 19b/17, 21a/7, 21b/2, 22b/4, 22b/14, 23a/14, 23a/15, 23b/1, 25a/16, 25b/1, 25b/14, 26b/1, 27a/2, 27a/7, 27b/15, 28a/2, 28a/9, 29a/7, 29a/14, 29b/14, 30b/6, 31a/3, 33a/15, 33b/11, 34b/8, 34b/12, 35b/2, 35b/4, 36a/4, 36a/5, 36a/16, 36b/11, 39a/5, 39a/14, 40a/10, 40b/2, 40b/7, 43b/4, 43b/9, 43b/11, 43b/13, 46a/5, 46b/16, 47b/3, 48a/8, 48a/12, 48a/15, 49a/6, 50a/4, 50a/8, 51a/15, 52a/7, 52a/17, 52b/17, 53a/5, 53a/17, 53b/9, 53b/14, 54a/10, 54a/11, 54b/11, 54b/13, 55a/2, 56a/2, 57a/3, 57a/8, 58a/17, 58b/10, 59a/9, 59b/9, 60a/6, 60b/3, 62b/14, 64a/2, 65a/1, 65a/17, 65b/2, 65b/17, 66b/7, 67a/1, 67a/17, 67b/4, 67b/12.

°amū (a) Amca: 39b/5.

°amūd (a) Direk, sütun: 22a/14.

aña Ona (“Ol” işaret zamirinin datif hâli): 15a/11, 24b/12, 24b/15, 31b/1, 33a/11, 49b/5, 62a/1.

ancağ Yalnız, sadece: 52b/10, 52b/11, 52b/13, 57b/13, 63b/4, 64b/9.

anda Orada, o yerde: 9a/1, 24a/1, 35a/12, 54b/16, 65a/6.

andan Sonra, ondan sonra, ondan, oradan: 4b/8, 5b/3, 5b/6, 6a/2, 7b/1, 7b/3, 7b/10, 8a/7, 8a/10, 8b/4, 10b/1, 11b/5, 12a/15, 14a/1, 14a/8, 15a/17, 15b/3, 17a/11, 17a/17, 17b/13, 18a/4, 18a/12, 18b/16, 20a/9, 20b/11, 21a/5, 21b/5, 22a/10, 22a/14, 24a/5, 24b/1, 24b/17, 25a/4, 25a/6, 25a/8, 25a/9, 26a/14, 26b/13, 27a/4, 27b/13, 28b/9, 28b/12, 29b/7, 30b/15, 30b/17, 32b/3, 32b/7, 33a/16, 35a/3, 35a/12, 40a/8, 41a/4, 41a/5, 41a/8, 41a/13, 41b/16, 42a/6, 42a/11, 42a/14, 42b/8, 44a/7, 45b/2, 45b/16, 46a/2, 46b/7, 48b/10, 49b/15, 50b/13, 50b/16, 53a/12, 53b/1, 53b/4, 55b/17, 58a/10, 58a/12, 58a/13, 58a/16, 59a/7, 59a/12, 66b/13, 66b/16, 67a/3.

anı Onu (“ol” zamirinin akkuzatif hâli): 21a/3, 23b/8, 27a/7, 28b/9, 28b/10, 40a/16, 41a/9, 41a/14, 45b/16, 46a/1, 50a/5, 53b/17, 56a/12.

anı gör- Onu görmek: 40a/16.

anı iste- Onu istemek: 23b/8.

anı vir- Onu vermek: 53b/17.

°ankā (a) Kaf dağında bulunduğu sanılan bir kuş, simurg: 24a/2, 66a/15.

°Ankâş Özel isim: 44b/5, 44b/12, 45a/5, 45a/13, 51a/6.

°Ankâş-ı °Acem Özel isim: 44b/5.

añla- Anlamak, öğrenmek: 30b/8.

anlar Onlar: 6b/16, 7a/3, 8a/2, 24a/3, 27a/15, 28a/9, 37b/11, 37b/15, 39b/9, 40b/13, 40b/14, 40b/16, 43a/5, 45a/1, 46a/3, 48b/3, 48b/8, 50b/15, 51a/12, 55b/10, 57b/1.

anuñ Onun (“ol” zamirinin genitif hâli): 5b/8, 22b/1, 27a/3, 30b/1, 36b/10, 39b/6, 45b/14, 45b/17, 55a/12, 66b/4, 66b/5.

anuñ ol- Onun olmak: 22b/1.

°ār (a) Utanma: 51a/14.

°ār it- Utanmak: 51a/14.

ara Orta, ara: 4a/4, 9a/16, 10a/2, 57a/17.

aralarına gir- Ortalarına girmek: 10a/2.

- aralarından geç-** Aralarından geçmek: 9a/16.
- arasında dur-** Arasında durmak: 57a/17.
- ara-** Aramak, bulmaya çalışmak: 35b/6.
- °**Arab** Özel isim: 28a/17.
- arada** Kimi kez, ara sıra, zaman zaman: 8b/13.
- ārām (f)** Durma, dinlenme, eğlenme: 4a/6, 10a/7.
- ard** Arka, arka taraf: 36b/6, 54b/11, 59a/14, 61b/12, 62b/1, 66a/3, 66b/8, 67a/12.
- ardına düş-** Bir kimsenin arkasına düşmek: 36b/6.
- ardında ol-** Bir kimsenin arkasında olmak: 59a/14.
- ardından bakakal-** Bir kimsenin arkasından bakakalmak: 62b/1.
- ardumdan iriş-** Arkamdan gelmek: 67a/12.
- ardınca** Arkasından, peşinden, peşi sıra: 4a/9, 15a/13, 49a/8.
- ardınca gez-** Arkasından gezmek: 15a/13.
- ardınca gönder-** Arkasından göndermek: 4a/9.
- ardınca var-** Arkasından varmak: 49a/8.
- arış (f)** Eski dokumacıların kullandıkları bir uzunluk ölçüsü, arşın: 23a/8, 24b/10, 26b/4, 39b/16.
- arķa** Ön karşıtı, art, arka: 9b/10, 12b/13, 20a/7, 20a/8, 20a/15, 20a/17, 21b/5, 22a/17, 29a/8.
- arķaya al-** Arkaya almak: 9b/10, 12b/13.
- arşlan** Yırtıcı bir hayvan: 44b/7.
- artuķ** Fazla, ziyade: 18b/8.
- °**arż (a)** Bildirme, sunma, ortaya koyma: 11a/16, 25a/13.
- °**arż-ı hüner (f)** Hüner ortaya koyma: 11a/16.
- °**arż-ı hüner eyle-** Hüner ortaya koymak: 11a/16.
- aşālet (a)** Soysop temizliği: 20b/17.
- āsān (f)** Kolay: 5a/10, 41a/10.
- āşār (a)** Eserler: 1b/2.
- °**Āşif** Özel isim: 6a/10.
- °**āşī (a)** Karşı gelen: 17a/9, 17a/13, 64a/5, 64a/16.

°āšī ol- Karşı gelmek: 17a/9, 17a/13, 64a/5, 64a/16.

°asker (a) Orduda görev yapan erden generale kadar herkes: 4a/11, 6b/9, 6b/15, 10b/15, 11a/14, 11b/16, 12a/6, 12a/8, 14a/4, 14a/7, 14a/11, 14a/13, 14b/2, 14b/4, 14b/7, 14b/11, 14b/17, 15a/7, 15b/1, 15b/2, 17b/3, 18b/17, 35a/14, 36b/2, 36b/16, 37a/8, 37a/11, 37a/12, 39a/6, 39b/7, 39b/10, 39b/13, 41a/15, 41a/16, 41b/1, 41b/9, 43a/12, 43b/4, 43b/6, 43b/11, 43b/13, 44a/3, 44a/4, 44a/10, 44a/17, 44b/1, 44b/11, 45a/4, 46b/14, 46b/17, 46a/17, 47a/2, 47b/6, 47b/8, 48a/17, 50b/6, 51a/2, 51b/5, 51b/7, 51b/9, 54b/10, 55a/4, 56a/14, 64a/12, 66a/3, 66a/4, 66a/14, 66b/13.

°asker al- Asker almak: 43b/6.

°asker seril- Asker yatmak: 44b/11.

°asker vir- Asker vermek: 43b/4.

°asker yūri- Asker yürümek: 41a/16.

°askerde ol- Askerde, görevde olmak: 66a/14.

°askerden çık- Askerden çıkmak: 54b/10.

°askeri boz- Askeri yenmek: 46b/14, 47b/8.

°askeri geçür- Askeri geçirmek: 44a/10.

°askeri gel- Askeri gelmek: 51b/7.

°askeri kaldır- Askeri kaldırmak: 66b/13.

°askeri ol- Askeri olmak: 51b/9.

°askerine gel- Askerinin yanına gelmek: 56a/14.

aşl (a) Asıl, kök, temel: 11b/14, 36a/3, 39a/1, 57b/4, 61a/8, 63b/10, 63b/12.

aşlını bil- Aslını, kökünü bilmek: 63b/12.

aşlā (a) Hiçbir zaman, hiçbir şekilde, katiyen: 23a/12, 64a/1.

°aşr (a) Yüzyıl: 54a/2.

aşağı Bir şeyin alt bölümü, zîr, yukarı karşıtı: 27a/1, 27b/9, 29b/2, 29b/4, 33b/14, 34a/6.

aşağı silk- Aşağı doğru silmek: 29b/2, 34a/6.

āšinā (f) Tanıdık, bildik: 20a/12.

Āšiyānī Özel isim: 27a/4.

°aşk (a) Sevgi: 54b/8, 57a/8.

°aşk ol- Beğenilmeyen bir tutum, bir davranış karşısında kınamak. Sitem sözü olarak kullanılır: 57a/8.

°aşkar (a) At: 9a/17, 10a/1, 11b/1, 12b/16, 33a/16, 33a/17.

°aşkarı getir- Atı bir yere getirmek: 33a/16, 33a/17.

°aşkarı sür- Atı bir yere doğru sürmek: 10a/1, 11b/1.

at At: 2a/15, 2b/7, 2b/14, 3a/16, 3b/5, 4a/4, 9b/3, 20a/8, 41b/6, 45b/1, 53a/8, 53b/7, 55a/3, 55a/8, 55a/9, 55a/11, 55a/17, 55b/1, 55b/3, 55b/5, 58b/14, 58a/14, 58a/15, 58a/17.

at şal- Atı serbest bırakmak: 4a/4.

at şat- At satmak: 55a/8.

at sür- Atı bir yere doğru sürmek: 2a/15, 2b/14, 9b/3.

ata bin- Ata binmek: 41b/6.

atdan in- Attan inmek: 55a/3.

atı şat- Atı satmak: 55a/17.

at- 1) Fırlatmak, atmak: 3b/8, 12b/15, 16a/3, 54b/6, 60a/10. 2) Yüksek laflar etmek: 49a/12.

atup tut- 1) Yüksek laflar etmek, büyük işler yapacağını söylemek: 49a/12. 2) Bir şeyi atıp tutmak: 16a/3, 54b/6.

→ **havāya at-** 16a/3, 54b/6.

→ **kemend at-** 60a/10.

→ **yire at-** 12b/15.

→ **zemīne at-** 3b/8.

ata Baba, ata: 17a/8, 28b/5, 35b/7, 42b/11, 46a/11, 46a/14, 47b/9, 64a/16.

atasına götür- Babasına götürmek: 47b/9.

āteş (f) Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık, od, nār: 3b/17, 27a/8, 29b/6, 29b/15, 64a/10.

āteş düş- Büyük bir acı ve üzüntünün etkisi altına girmek, yüreği yanmak: 27a/8.

āteş ol- Sinirlenmek, hiddetlenmek: 3b/17, 29b/6.

āteşler saç- Öfkelenmek, sinirlenmek: 64a/10.

atıl- 1) Fıskırmak: 2b/12. 2) Bir şeye doğru birden gitmek, birden davranışta bulunmak, hamle

yapmak: 9b/12, 26b/14, 60b/8. **3) Tartılmak:** 55b/14.

→ **kan atıl-** 2b/12.

→ **yirinden atıl-** 26b/14.

→ **zemîne atıl-** 9b/12.

aþlas (a) Atlas kumaþ, üstü ipekli altı pamuk olan kumaþ: 25a/1.

atlu Ata binmiþ kimse, süvari: 43a/12.

°avdet (a) Geri gelme, dönme, dönüş: 23b/12.

avuç Avuç: 52a/10, 52a/11, 52a/13, 58b/9, 59a/11.

āyā (f) Şüphe ve tereddüt bildiren edat: 10a/8.

ayağ, ayak Ayak: 2a/3, 10a/17, 17a/10, 21a/10, 25b/16, 27a/9, 28b/5, 29a/4, 29b/1, 29b/7, 30b/17, 34b/14, 38a/3, 38a/13, 41b/16, 58b/11, 64a/6, 64a/14.

ayağa dur- Ayağa dikilmek: 28b/5.

ayağa kalk- Ayağa kalkmak: 25b/16, 27a/9, 29a/4, 58b/11.

ayağına çağır- Ayağına çağırarak: 38a/3.

ayağına düş- Bir kimsenin ayağına kapanmak. Birbirlerinin ayağına kapanmak: 17a/10, 34b/14, 41b/16, 64a/6, 64a/14.

ayağına şarıl- Ayağına sarılmak: 10a/17.

ayağ bkz. ayağ

°ayb (a) Utanılacak şey, kusur, ayıp: 17a/16, 28a/8.

°ayb ol- Utanç vermek: 28a/8.

āyende (f) Gelen, gelici: 22a/11.

ayır- Ayırmak, uzaklaştırmak: 4a/5, 10a/3, 10a/9.

→ **bunları ayır-** 4a/5.

ayırd Faydalı: 4b/5, 4b/7, 5b/9, 12b/7.

ayırd ol- Faydalı olmak: 4b/5, 4b/7, 5b/9, 12b/7.

āyîn (f) Merasim, tören: 24a/14.

āyine (f) Ayna: 61a/15.

Āyine Özel isim: 28b/4.

ayrıl- 1) Uzak kalmak, ayrılmak: 4b/3, 34b/15. 2) Uzaklaşmak, ayrılmak: 10b/5. 3) Bölünmek: 3a/13, 12b/13.

→ gürz gürzden ayrıl- 3a/13, 12b/13.

→ nice ayrıl- 10b/5.

°ayş (a) Yiyip içme, yaşama: 36a/16, 51b/12, 52b/11, 67a/1.

°ayş u nüş (f) Yiyip içme, eğlenme, sefa sürme: 36a/16, 51b/12, 67a/1.

°ayş u nüşa başla- Yiyip içmeğe başlamak: 36a/16, 51b/12.

°ayyār (a) Dolandırıcı, hilekâr: 3b/1, 6a/7, 6a/15, 6b/1, 6b/3, 6b/12, 13a/8, 13a/17, 14a/14, 16b/3, 16b/5, 50b/3, 59b/4, 59b/17, 60a/15, 60a/16, 60b/1, 62b/4, 67a/14, 67b/16.

°ayyār gel- Dolandırıcı gelmek: 6b/1.

°ayyār gönder- Dolandırıcı göndermek: 60b/1.

°ayyārlar gel- Dolandırıcılar gelmek: 16b/5.

°ayyārlar gör- Dolandırıcılar görmek: 3b/1.

°ayyārlara var- Dolandırıcılara gitmek: 16b/3.

°ayyārları gönder- Dolandırıcıları göndermek: 16b/5.

°Ayyār Özel isim: 4a/9, 4a/10, 6a/7, 10b/2, 11b/14, 16a/2, 16b/9, 23b/4, 48b/10, 50a/6, 51b/15, 54b/13, 55a/2, 62a/7, 63b/15, 65b/15, 67a/2, 68a/5.

°Ayyār-ı Cihān Özel isim: 48b/10, 50a/6, 54b/13, 55a/2, 62a/7.

°ayyārlıq bkz. °ayyārlıq

°ayyārlıq, °ayyārlıq Dolandırıcılık, hilekârlık: 67b/7.

az Güç, süre, sayı bakımından eksik, çok karşıtı: 22a/8.

ā°zā (a) Uzuvar, organlar: 61a/1.

°azāb (a) Büyük sıkıntı, eziyet: 64a/9.

āzād (f) Özgür, serbest, kurtulmuş: 42b/6, 47b/1.

āzād eyle- Serbest bırakmak: 47b/1.

āzād itdir- Serbest bıraktırmak: 42b/6.

°azīm (a) Büyük, ulu: 17a/16, 19a/7, 24a/12, 28a/16, 42a/3, 58b/6, 64a/3, 67a/13.

°azîmet (a) Gitme, gidiş: 37a/17.

°azîmet it- Gitmek: 37a/17.

°azîz (a) Kıymetli, değerli: 32a/3.

°azm (a) Yola çıkma, yönelme, kast, niyet: 1b/5, 19a/6, 24a/6, 51a/1, 68a/13.

°azm-i Erdebîl (f) Erdebil'e yönelme: 51a/1.

°azm-i Erdebîl eyle- Erdebil'e yönelmek: 51a/1.

°azm-i meydân (f) Meydana yönelme: 1b/5.

°azm-i meydân eyle- Meydana yönelmek: 1b/5.

-B-

baba Çocuğu olan erkek, baba, peder: 16a/12, 17a/11, 17b/5, 37a/5, 42a/8, 42a/16, 64b/7, 65b/13.

babañı öldür- Babanı öldürmek: 42a/16.

babasına git- Babasına gitmek: 65b/13.

Bâbil Özel isim: 39a/6, 41a/12.

Bâbil-i Gulâm Özel isim: 39a/6.

bâc (f) Vergi, harç: 44a/4, 44a/7, 44b/17.

bâc alın- Vergi alınmak: 44a/4.

bâc vir- Vergi vermek: 44b/17.

bâcın vir- Vergisini vermek: 44a/7.

bâc-dâr (f) Geçiş vergisi tahsildarı: 43b/16, 44b/4, 44b/16, 46a/7, 46b/3.

ba°de (a) Sonra: 8b/5, 12a/8, 12a/14, 17a/11, 18a/17, 19b/16, 23a/9, 27a/3, 30b/16, 51a/5, 56b/10, 60a/5, 66a/9, 68a/8.

ba°de'î-ña°âm (a) Yemekten sonra: 8b/5, 30b/16.

bağır Göğüs, sine: 10a/17, 16b/1.

bağırına baş- Kucaklamak, içtenlikle sarılmak: 16b/1.

bağır- Yüksek ve gür ses çıkarmak: 40a/5.

bağışla- Bir mal veya hakkı karşılık beklemeden birine vermek, teberru etmek: 35a/11.

bağla- 1) Bir şeyi bir yere veya bir şeye tutturmak: 56b/4. 2) Sıraya dizilmek, sıralanmak: 39b/12. 3) Yaraya ilaç koyup bezle sarmak: 5b/5, 7a/15.

→ **merhemi bağla-** 5b/5, 7a/15.

bahā (f) Değer, kıymet, paha, fiyat: 5a/1, 5a/4, 5a/7, 7a/6, 7a/7, 10a/14, 55b/5, 58b/7, 58b/15.

bahāsı vir- Değeri vermek: 7a/7.

bahāsın bazarlaş- Değerini, kıymetini pazarlaşmak: 5a/4.

bahāsın vir- Değerini vermek: 5a/1, 55b/5, 58b/15.

bahāsına getür- Kıymetine getirmek: 7a/6.

bahādır (f) Kahraman, cesur, yiğit, dilaver: 18a/17, 27b/13, 33a/13, 40b/3, 45a/7, 51a/9.

bahāne (f) Sebep, vesile: 25b/4.

bağış (f) Bağış, ihsan: 20a/10.

bağış it- Bağışlamak: 20a/10.

bağışış (f) Bağış olarak verilen para: 26a/8, 59a/10.

bağışış iste- Bağışış istemek: 59a/10.

bağışış vir- Bağışış vermek: 26a/8.

Bahtegān, Bahtegān Özel isim: 36a/8, 63b/6, 65a/16.

Bahtek Özel isim: 35b/4, 35b/11, 43a/10, 43a/16, 47b/4, 50a/6, 50b/3, 65a/15, 67a/5, 67a/14, 68a/12.

bā'is̄ (a) Sebep, neden: 22a/4.

bağ- Bakışı bir şey üzerine çevirmek, bakmak: 5b/11, 6b/4, 7a/10, 11a/9, 13a/17, 15b/15, 18a/8, 21a/5, 24b/14, 26a/1, 26a/15, 26b/11, 27b/1, 27b/15, 28a/17, 28b/7, 43a/10, 47a/15, 48a/8, 52a/5, 54a/11, 56a/1, 57a/15, 61a/8, 61a/12, 63b/10.

→ **ağzına bağ-** 61a/12.

→ **birbirlerine bağ-** 26b/11, 27b/15.

→ **cānibe bağ-** 57a/15.

→ **egri bağ-** 24b/14.

→ **koluna bağ-** 15b/15.

→ **yollara baq-** 43a/10.

baqaqal- Bak- fiilinin süreklilik hâli, sürekli olarak bakmak: 62b/1.

→ **ardından baqaqal-** 62b/1.

bālā (f) Boy: 52a/4.

baña Bana (“ben” zamirinin datif hâli): 5b/12, 6a/15, 11a/6, 14b/16, 17a/8, 27b/3, 28a/8, 32a/1, 32a/4, 36b/4, 37a/5, 38b/3, 45a/8, 54a/14, 56a/4, 60b/14, 64a/3.

baña bildür- Bana bildirmek: 17a/8.

baña getür- Bana getirmek: 36b/4, 37a/5.

baña incin- Bana incinmek: 60b/14.

baña sög- Bana sövmek: 38b/3.

Bānū Özel isim: 15a/13, 15b/4, 15b/10, 15b/12, 15b/14, 16a/4, 17a/12, 17b/2, 22b/3, 34b/8, 41b/12, 45b/10, 46b/8, 56b/2, 63b/7, 64b/11, 65a/15.

bārekallah (a) Mübarek ola, Allah mübarek etsin! Hayırlı ve bereketli olsun!: 68a/8.

bār-gāh (f) Girmek için izin almak lâzım gelen, girilebilecek yer, çadır, yüksek divan: 4a/7, 4a/13, 6a/4, 6b/8, 7b/2, 7b/14, 8a/3, 8a/10, 8a/15, 9a/7, 9a/13, 10b/1, 14a/9, 17b/2, 18a/2, 18b/1, 20a/1, 21b/13, 24a/11, 27b/14, 27a/14, 28a/3, 33a/9, 37b/3, 37b/6, 37b/15, 38a/1, 38b/16, 47a/4, 47a/9, 49a/4, 52a/9, 54b/2, 56a/8, 56a/14, 58a/4, 59a/4, 59b/13, 60b/5, 63a/6, 64b/15, 65b/6, 66a/6, 66a/12, 66a/17, 66b/6.

bār-gāha gel- Çadıra gelmek: 54b/2, 58a/4.

bār-gāha qo- Çadıra bırakmak: 66a/12.

bār-gāh-ı Süleymānī (f) Süleyman’a ait çadır: 18a/2, 49a/4.

bār-gāh-ı Süleymānīde otur- Süleyman’a ait çadırda oturmak: 18a/2.

bār-gāh-ı Süleymānīye gel- Süleyman’a ait çadıra gelmek: 49a/4.

bār-gāhına gel- Çadırına gelmek: 4a/13, 8a/10, 9a/13, 56a/8, 64b/15.

bār-gāhına getürt- Çadırına getirtmek: 66a/17.

bār-gāhına gir- Çadırına girmek: 60b/5.

bār-gāhına git- Çadırına gitmek: 9a/7, 20a/1, 21b/13, 52a/9.

bār-gāhına götür- Çadırına götürmek: 28a/3.

bār-gāhına kondır- Çadırına yerleştirmek: 24a/11.

bār-gāhında yat- Çadırında yatmak: 63a/6.

bār-gāhlar kur- Çadırlar dikmek: 37b/6.

bār-gāhların kur- Çadırlarını dikmek: 37b/3.

bār-gāhlarına gel- Çadırlarına gelmek: 4a/7.

bār-gāhlarına git- Çadırlarına gitmek: 10b/1.

bārī (f) Hiç olmazsa: 15a/15, 15b/11, 63a/3, 67b/2.

barmağ Parmak: 34a/2.

baş- 1) Yenmek, altetmek, bastırmak, gücü yetmek: 12b/2, 21a/5, 21a/9, 22a/12, 22a/16, 22b/10, 22b/12, 23a/11, 23a/16, 26a/6, 26a/14, 27b/9, 28b/9, 28b/10, 28b/12, 33b/7, 46b/7. 2) Basmak, hücum etmek, baskın yapmak: 14a/13. 3) Birini, göğsü üzerine yaslayıp sevmek, içtenlikle, sevgiyle kucaklamak: 10b/1, 16b/1.

→ **bağrına baş-** 16b/1.

→ **beni baş-** 12b/2, 22a/16.

→ **seni baş-** 33b/7.

bā-şafā (f) Sefâli, sefâ süren ile: 1b/1.

başıl- Yenilmek, bastırılmak: 28a/8, 28a/9.

baş (a) Yayma, serme, açma: 62a/3.

baş 1) Bir kişinin etrafında toplanma, lider, önder: 12a/11, 20a/5, 20a/15, 22b/11, 25b/15, 26b/15. 2) Kafa, baş: 2a/1, 2a/10, 3a/14, 3b/15, 3b/16, 6b/13, 6b/15, 9b/9, 17b/13, 21b/2, 25a/4, 25a/15, 29b/12, 29b/14, 34a/15, 34b/15, 36b/4, 37a/5, 38a/8, 38b/9, 40a/12, 40a/17, 40b/4, 42a/11, 42b/15, 44a/14, 45a/6, 51b/8, 52b/13, 56a/11, 58b/6, 63a/15, 64b/14, 65b/3. 3) Başlangıç: 57a/8.

baş ko- Baş koymak: 25a/4.

baş koy- Baş koymak: 17b/13.

baş vir- İnandığı bir şey uğrunda ölmek, canını vermek: 42a/11.

başın vir- Başını vermek: 2a/1.

başın yar- Birinin başına yara açmak: 3b/16.

başına in- Kafasına gelmek: 9b/9, 40a/12.

başına yıķ- Kafasına devirmek: 38a/8.

başını kes- Kafasını kesmek: 37a/5.

başlarına gel- Başlarına bir şey gelmek: 34b/15.

başlarıñuzı kes- Birilerinin kafalarını kesmek: 6b/13.

başta ur- Birinin kafasına bir şeyle vurmak: 3b/15.

başka Bilinenden ayrı, değişik, farklı, özge: 9b/10, 39b/6, 48a/7, 54b/4.

başla- Bir işe girişmek, kalkışmak, ilk adımı atmak, ilk olarak yapmak: 1b/11, 2b/1, 2b/16, 7a/5, 8b/7, 12a/13, 15a/12, 15b/4, 16a/6, 16a/11, 17a/14, 18a/3, 22a/8, 22a/14, 26b/7, 28a/2, 33b/10, 36a/16, 40b/1, 40b/17, 42b/4, 47a/16, 47b/6, 48b/9, 51b/12, 52a/12, 53a/15, 63b/5.

→ **ağlamağa başla-** 17a/14, 47a/16.

→ **°ayş u nūşa başla-** 36a/16, 51b/12.

→ **bilemege başla-** 28a/2.

→ **cenge başla-** 1b/11, 2b/1, 40b/1, 40b/17.

→ **güreşmege başla-** 33b/10.

→ **°işrete başla-** 8b/7.

→ **öpmege başla-** 16a/11.

→ **şoymağa başla-** 15b/4.

→ **şikāyete başla-** 48b/9.

→ **yalvarmağa başla-** 26b/7.

bařmān (a) Ağırlık ölçüsü: 55b/15.

bařmān gel- Bir şeyin ağırlığını bildirmek: 55b/15.

bařřāl (a) Cesur, kahraman: 26b/10, 27a/11.

bayıl- Baygın duruma girmek, uyur gibi olmak, kendinden geçmek, kendini kaybetmek: 61a/14.

bay Zengin: 23a/10.

bay u gedā Zengin ve fakir: 23a/10.

bay u gedā gel- Zengin ve fakir gelmek: 23a/10.

bāzār (f) 1) Alışveriş, alışveriş yeri: 55a/10, 55b/8, 58b/14. **2)** Pazarlık: 5b/17, 55a/13.

bāzār it- Pazarlık etmek: 55a/13.

bāzāra gel- Alışveriş yerine gelmek: 55a/10, 55b/8.

bazarlaş- Pazarlaşmak işi veya durumu, pazarlaşmak: 5a/4.

→ **bahāsın bazarlaş-** 5a/4.

bazarlık Bir alışverişte tarafların kendileri için en elverişli fiyatı karşısındakine kabul ettirmesi amacıyla yaptıkları görüşme: 50b/6.

bāzergān (f) Alış-verişte kâr gayesi güden, tüccar: 16b/17, 28a/9, 29b/11, 31a/15, 37b/11, 37b/14, 38a/7, 38b/11, 39a/13, 39b/2, 39b/4, 49b/10, 67a/10, 67a/13.

bāzergānbaşı Tüccar başı: 37b/17, 39a/3.

bāzergān-zāde (f) Tüccarın oğlu: 22a/2, 22b/9, 23b/7, 39b/6, 46b/4, 48a/10, 48b/6, 48b/17, 49a/2, 50a/1.

bāzergān-zāde gel- Tüccarın oğlu gelmek: 22a/2.

bāzū (f) Kolun omuz ile dirsek arasındaki kısmı, pazı: 10b/12, 16a/1.

bāzūsına kaldır- Pazısına kaldırmak: 10b/12.

bāzū-bend (f) Kolbağı, pazvant: 15a/16, 15b/6, 15b/9, 15b/12, 15b/16, 16a/15, 16b/8.

bāzū-bendi gör- Kolbağı görmek: 15a/16, 16a/15, 16b/8.

be Ey, hey, yahu anlamlarında bir seslenme sözü: 16a/12, 27b/16.

bed-baht (f) Kötü şanslı, talihi kötü olan: 47a/12.

Bedī^c, Bedī^cü'z-zamān Özel isim: 19a/3, 19a/4, 19a/11, 19a/13, 19a/16, 19b/2, 19b/13, 19b/17, 20a/8, 20a/12, 20b/6, 20b/10, 20b/12, 20b/17, 21a/2, 21a/9, 21b/2, 21b/9, 21b/10, 22a/5, 22b/4, 22b/7, 22b/14, 22b/16, 23a/5, 23a/6, 23b/3, 23b/10, 23b/11, 23b/13, 23b/16, 24a/6, 24a/10, 24a/16, 25a/8, 25a/14, 25b/7, 25b/11, 26a/1, 26a/3, 26a/7, 26a/13, 26a/15, 26a/16, 26b/1, 26b/8, 26b/10, 27a/1, 27a/2, 27a/17, 27b/2, 27b/7, 27b/11, 27b/14, 28a/2, 28a/7, 28a/13, 28a/15, 28a/17, 28b/2, 28b/6, 28b/8, 28b/14, 28b/15, 29a/2, 29a/4, 29a/5, 29a/7, 29a/16, 29b/2, 29b/3, 29b/7, 29b/8, 29b/12, 29b/13, 29b/15, 30a/4, 30a/6, 30b/6, 30b/7, 30b/17, 31a/10, 31a/12, 31b/16, 31b/17, 32a/11, 32a/16, 32b/1, 32b/2, 32b/5, 32b/13, 32b/16, 33a/1, 33a/4, 33b/1, 33b/3, 33b/8, 33b/9, 33b/13, 33b/16, 34a/3, 34a/6, 34a/7, 34a/13, 34a/17, 34b/5, 34b/8, 34b/13, 35a/5, 35b/1, 37a/14, 38b/6, 38b/15, 39a/4, 39a/6, 39a/10, 39b/6, 39b/12, 40a/3, 40b/13, 41a/4, 41a/7, 41a/11, 41a/17, 41b/3, 41b/6, 41b/10, 41b/13, 42a/1, 42a/4, 42a/7, 42a/13, 42b/3, 42b/4, 43a/5, 43a/14, 43b/5, 44a/4, 44a/11, 44a/15, 44b/6, 44b/14, 45a/9, 45a/16, 45b/7, 45b/14, 46a/3, 46a/5, 46a/9, 46b/4, 46b/6, 46b/10, 47a/1, 47a/2, 47a/7, 47a/8, 47a/15, 47a/16, 47b/14, 48a/3, 48b/9, 49b/4, 50a/8, 50a/11, 50a/13, 50b/13,

51a/3, 51b/2, 52a/2, 52a/5, 52a/7, 52a/13, 52b/5, 52b/15, 53a/5, 53a/7, 53a/9, 53b/3, 54a/4, 54a/12, 54b/1, 55a/5, 55a/11, 55b/6, 56a/4, 56a/14, 56a/17, 56b/9, 57a/3, 57a/14, 57b/3, 57b/15, 58a/7, 58a/10, 58a/12, 58b/3, 58b/8, 59a/1, 59a/13, 59a/16, 59a/17, 59b/3, 59b/4, 59b/6, 59b/12, 60a/4, 60a/6, 60a/10, 60a/12, 60b/4, 60b/5, 60b/7, 61a/13, 61b/1, 62a/14, 62b/3, 62b/8, 63a/5, 63b/6, 63b/13, 64b/1, 64b/8, 64b/13, 65a/14, 65b/16, 65b/17, 66a/7, 66a/9, 66b/3, 66b/7, 66b/9, 67a/12, 67b/1, 67b/4, 68a/1.

beg Bey, lider, reis: 3a/3, 3a/4, 6a/5, 6a/15, 6b/5, 7b/13, 7b/14, 8a/2, 8a/9, 9a/6, 10a/8, 10a/9, 10a/12, 12a/3, 12a/14, 12b/1, 13a/5, 17b/14, 18a/1, 18a/3, 26b/11, 27a/7, 27a/15, 27b/17, 30a/10, 32a/5, 33a/3, 36a/2, 40b/7, 49a/5, 49a/15, 56b/2, 57a/16, 62b/13, 63b/7, 63b/9.

begler otur- Beyler oturmak: 56b/2.

begleri gel- Beyleri gelmek: 12a/14.

beglerine eyit- Beylerine söylemek: 7b/13, 40b/7.

Beg Özel isim: 58a/13.

begen- Hoşlanmak, beğenmek: 11b/7.

beglerbegi Osmanlı İmparatorluğu döneminde sancakbeylerinin başı olan, eyaleti yöneten kimse: 35b/7.

be-her-ḥāl (f) Herhalde, mutlaka: 9a/11, 65a/16.

behey Hey, ey anlamında kullanılan bir seslenme sözü: 9b/6, 29b/11, 40a/17, 50a/6, 50b/3, 57a/11, 61b/14, 67b/16, 68a/3, 68a/5.

Behmen Özel isim: 19a/10, 19a/15, 19b/8, 20a/11, 20b/2, 20b/4, 20b/5, 20b/10, 21b/10, 22b/10, 23b/2, 23b/5, 23b/9, 23b/15, 27a/8, 27b/4, 27b/5, 27b/6, 34b/17, 34b/18, 35a/1, 35a/13, 37a/15, 41b/17.

Behmen-i Bezdi Özel isim: 19a/10, 19a/15, 19b/8, 23b/2, 34b/17, 37a/15, 41b/17.

Behmen-i Kebîr Özel isim: 27b/4, 27b/5.

Behmen-i Kūhistānī Özel isim: 27b/6.

Behmen Şāh Özel isim: 20a/11, 20b/2, 20b/4, 20b/5, 20b/10, 21b/10, 22b/10, 23b/15, 34b/18, 35a/13.

Behrām Özel isim: 22b/2, 22b/5, 22b/8, 23a/1, 23a/16, 23a/17, 27b/6, 36a/10, 36a/12, 36a/15, 36b/5, 36b/7, 36b/8, 36b/12, 36b/15, 37a/2, 37a/10, 41b/16, 41b/17, 43b/17, 44a/1, 44b/4, 46a/17, 46b/17, 51b/10, 56b/1, 60a/16, 62b/6, 63b/7, 64b/12, 65a/14.

Behrām-ı Çübîn Özel isim: 43b/17, 46b/17, 65a/14.

Behrām-ı Hākānī Özel isim: 27b/6.

Behrām Şāh Özel isim: 36b/7, 36b/12.

Behrüz Özel isim: 14a/15.

bekçi Bir yeri koruyan kişi, bekçi: 46b/8, 66a/7.

bekçi koy- Bir kimseyi, bir yeri korumak için onu nöbetçi olarak yerleştirmek: 46b/8.

bekle- Bir yerde kalmak, durmak, beklemek: 66b/2.

bel Sırtın altına rastlayan bölge: 2b/6, 2b/12, 9b/11, 12b/14, 30b/6, 31b/11, 31b/16, 49a/14, 56a/11.

beli kırıl- Beli kırılmak: 2b/6, 2b/12, 9b/11.

beline kuşan- Beline kuşanmak: 30b/6.

beline kuşat- Beline kuşatmak: 31b/16.

belā (a) Dert, sıkıntı, felaket, musibet: 26b/17, 40b/1, 57a/5.

belā ol- Felaket, sıkıntı olmak: 40b/1.

Belh (a) Afganistan'da bulunan bir şehir, Belh şehri: 13b/1.

belī (f) Evet: 55b/1.

beliğ-āne (a) Beligcesine, fasih ve düzgün olarak: 31a/10.

belik Bilek: 8b/6.

belki (f) İhtimal, olabilir, belki: 6b/14, 50a/3.

belle- Öğrenmek, ezberlemek, işaret olarak kabul etmek: 17a/2.

belli bkz. bellü

bellü, belli Açık, ortada, meydanda olan, belli, net: 11a/6, 30a/6, 31a/6, 59b/17.

bellü çek- Belli, açık çekmek: 30a/6.

bellü ol- Meydanda olmak, açık olmak: 11a/6.

belürsüz Belli olmayan, gözle fark olunmaz, bellisiz: 66a/6.

ben Ben (teklik I. şahıs zamiri): 4b/3, 4b/12, 5b/15, 6a/6, 6a/9, 7b/4, 12b/2, 12b/9, 12b/10, 13b/1, 13b/5, 14b/12, 15b/7, 17a/3, 20a/17, 20b/17, 22a/16, 22b/11, 22b/15, 24b/2, 24b/3, 26b/5, 28a/9, 28b/6, 30a/13, 30b/8, 30b/9, 31a/9, 31b/8, 35a/5, 35b/7, 38a/3, 38a/7, 38a/13,

38a/14, 40b/14, 41a/5, 42b/11, 42b/16, 43a/7, 43b/17, 44a/4, 45a/1, 45a/2, 45a/4, 45a/10, 45a/14, 45b/6, 46a/13, 46b/10, 47a/12, 48a/1, 48a/3, 48b/8, 49b/6, 49b/10, 52a/17, 54a/1, 55b/1, 57b/13, 58a/2, 58a/16, 58a/17, 58b/15, 58b/16, 59b/14, 64a/10, 64a/12, 64b/3, 64b/6, 64b/8, 64b/10, 65b/11, 66b/2, 66b/4, 67b/5, 67b/6, 67b/12, 68a/4, 68a/8.

beni baş- Beni yenmek: 12b/2, 22a/16.

beni gönder- Beni göndermek: 48b/8.

beni öldür- Beni öldürmek: 14b/12, 45a/1.

beni tut- Beni tutmak: 48a/1.

bend (f) Bağlama, bağ, yular, düğüm: 13a/4, 14a/1, 41a/11, 41b/7, 45b/9, 45b/11, 46a/1, 46b/7, 46b/16, 47a/3, 49a/1, 59b/8, 60b/9.

bend ol- Bağ olmak: 45b/9.

bende çek- Bağlamak: 13a/4, 41a/11, 41b/7, 45b/11, 46b/7, 46b/16, 47a/3, 59b/8, 60b/9.

benüm Sâhiplik ve aitlik ifade eder: 4b/12, 4b/16, 5a/11, 7b/14, 10a/11, 11a/10, 17a/3, 19b/5, 25a/17, 28a/10, 31b/1, 34a/15, 35a/6, 36b/11, 36b/14, 39b/10, 44a/12, 44b/15, 50a/17, 61b/8, 62a/14, 64a/8, 68a/15.

beñze- Bir şeye benzer ve onu andırır olmak, benzemek: 58b/12.

beñzer Nitelik, görünüş ve yapı bakımından bir başkasına benzeyen veya ona eş olan, benzeri, müşabih, mümasil: 24b/15.

berāber (f) Birlikte bulunan, karşılıklı davranan: 3a/1, 3a/13, 9b/8, 34a/15, 34b/6, 36a/10, 40a/7, 40a/10, 43a/4, 44b/6, 45b/10.

berāber çıkar- Birlikte çıkarmak: 34a/15.

berāber gel- Birlikte gelmek: 44b/6, 45b/10.

berāber götür- Birlikte götürmek: 43a/4.

berāber vir- Birlikte vermek: 3a/13, 9b/8, 40a/7, 40a/10.

ber-āteş (f) Ateş üzere: 33a/13, 35b/5.

ber-āteş it- Çok sinirlenmek ve öfkelenmek: 33a/13.

ber-āteş ol- Çok sinirlenmek ve öfkelenmek: 35b/5.

ber-dār (f) Salbedilmiş, asılmış: 14b/5, 14b/11.

ber-dār it- Asılmak: 14b/5, 14b/11.

ber-ḥudār (f) Tuttuğu işten semere gören, feyizlenen, mesut: 25b/10, 27b/12, 64a/17.

ber-ḥudār ol- Mesut olmak: 25b/10, 27b/12, 64a/17.

beri bkz. berü

ber-murād (f) Arzusuna kavuşan, dileğine eren: 31a/9.

ber-murād it- Arzusuna kavuşmak: 31a/9.

ber-ṭaraf (f) Bir yana bırakılma, giderilme, ortadan kaldırılma: 42b/16.

ber-ṭaraf ol- Ortadan kaldırmak: 42b/16.

berü, beri 1) Daha yakın tarafta olan, söz söyleyene göre yakın olan yer, bu taraf, ötenin zıttı: 4a/2, 8a/14, 9b/1, 9b/15, 16b/2, 21a/6, 28a/2, 33b/4, 40a/13, 41a/17, 45b/4, 50a/5. **2)** Bu yana: 31a/6.

bes (f) Yeter, yetişir, tamam, kâfi: 21b/9, 23a/14, 29a/3, 32b/2.

Besât Özel isim: 8b/4, 8b/5.

Besât-ı °Alîş Özel isim: 8b/5.

besbellü Açık, apaçık: 46a/7.

beş Beş rakamı: 5a/14, 5b/2, 5b/10, 5b/17, 6a/1, 12a/5, 18b/6, 26b/3, 51b/5, 55b/15, 64a/13, 64b/17, 66a/14, 66b/15.

bevwāb (a) Kapıcı: 59a/7, 59a/9.

bevwāblara işmarla- Kapıcılara buyurmak, emretmek: 59a/7.

beyān (a) Açıklama: 4b/1, 7b/3, 36a/14, 47b/16, 65a/13.

beyān eyle- Bildirilmek, açıklanmak: 7b/3, 36a/14, 47b/16.

beyān it- Bildirilmek, açıklanmak: 4b/1, 65a/13.

beyt (a) 1) Beyit, iki mısralık nazım birimi: 52a/3, 52b/9. **2)** Mesken, ev, oda, oba: 31b/2.

beytini ört- Evini örtmek: 31b/2.

Bezdi Özel isim: 19a/10, 19a/15, 19b/8, 23b/2, 34b/17, 37a/15, 41b/17.

bezl (a) Bol bol verme, saçma: 42a/10.

bezl it- Saçmak: 42a/10.

bırağ-, birağ- 1) Bırakmak, koymak: 34b/11, 45b/2, 62a/5, 63a/11. 2) Salmak: 62a/13. 3) Elde

bulunan bir şeyi tutmaz olmak: 61a/10.

→ **altına bırağ-** 63a/11.

→ **elinden bırağ-** 62a/5.

bırağ- bkz. **bırağ-**

bî-çāre (f) Çaresiz: 53b/7.

bî-çāre kal- Çaresiz kalmak: 53b/7.

bî-edeblik Edepsizlik: 30a/18.

bî-edeblik it- Edepsizlik etmek: 30a/18.

bî-gāne (f) İlgisiz, kayıtsız: 27b/16, 30a/9, 33a/6.

Bihrüz Özel isim: 11b/14.

Bihrüz-ı °Ayyār Özel isim: 11b/14.

bî-ihtiyār (f) İstemeden, istem dışı: 66b/12.

bil- 1) Tanımak, hatırlamak: 34b/13, 44b/15, 57a/16, 66a/7. 2) Bir şey hakkında bilgi sâhibi olmak, anlamak, bilmek: 5a/11, 5b/12, 7a/9, 7b/9, 10b/3, 16a/12, 16b/8, 17a/13, 44a/5, 50a/2, 50a/7, 55b/4, 58b/9, 59b/3, 61a/14, 63b/12, 65b/14. 3) Şüphelenmek: 6a/17.

→ **aşlını bil-** 63b/12.

→ **kıymetini bil-** 7a/9.

bilā-cür°a (a) Bir yudum etmeyecek kadar az miktarda olan (içki): 18b/9.

bildir-, bildür- Anlatmak, öğretmek, göstermek, bildirmek, haber vermek: 1b/8, 17a/8, 23a/5, 24a/13, 40a/2, 45a/13, 60b/14.

→ **meşrebini bildir-** 24a/13.

→ **miqdārını bildir-** 40a/2, 45a/13.

bildür- bkz. **bildir-**

→ **baña bildür-** 17a/8.

→ **murādın bildür-** 23a/5.

bile 1) Dahi, hatta: 19a/2, 45a/10, 49b/7, 67a/9. 2) Birlikte, beraber: 43a/1, 62a/15.

bile- Keskinleştirmek, bilemek: 28a/2.

bilemege başla- Keskinleştirmeğe başlamak: 28a/2.

bileg bkz. bilek

bilek, bileg El ile kol arasındaki bölüm: 29a/8.

bin¹ (a) Oğul: 6a/10, 24b/11, 28b/9, 32a/14, 63b/5, 65a/15.

bin² Bin rakamı: 5b/16, 6b/15, 12a/6, 12a/11, 14a/11, 14b/4, 15a/6, 15b/1, 22a/16, 22b/12, 22b/17, 35a/14, 36b/2, 37a/8, 37a/12, 39b/7, 39b/10, 39b/13, 41a/16, 41a/17, 43b/4, 43b/6, 46b/17, 51b/5, 51b/7, 51b/9, 51b/10, 51b/11.

bin- Üzerine çıkmak, oturmak, binmek: 2b/6, 2b/12, 9b/10, 41b/6, 53a/11.

→ **ata bin-** 41b/6.

→ **rağşa bin-** 9b/10.

bindir- Bir kimseyi bir şeyin üzerine çıkartmak, oturtmak, bindirmek: 2a/5.

bir Sayıların ilki: 1b/11, 1b/13, 2a/3, 2a/7, 2a/10, 2a/14, 2b/5, 2b/10, 3a/12, 3b/12, 3b/17, 4b/13, 5a/1, 5a/8, 5a/11, 5a/13, 5a/17, 5b/12, 5b/14, 5b/16, 6b/1, 6b/3, 6b/6, 6b/11, 7a/15, 7b/6, 7b/10, 8a/1, 8b/1, 8b/12, 8b/14, 9a/8, 9a/11, 9b/5, 9b/6, 9b/7, 9b/10, 10a/2, 10b/4, 10b/6, 10b/7, 10b/10, 10b/11, 10b/15, 11a/1, 11b/6, 12a/3, 12a/7, 12a/11, 12a/12, 12b/12, 13a/2, 13b/15, 14a/4, 14a/6, 15a/8, 15b/6, 16b/3, 16b/4, 16b/9, 16b/17, 17a/3, 17b/15, 18a/8, 18b/10, 19a/7, 19b/3, 19b/13, 19b/17, 20a/2, 20a/9, 20a/13, 20a/17, 20b/1, 20b/13, 21b/1, 21b/2, 21b/3, 21b/6, 21b/11, 21b/12, 22a/10, 22a/13, 22a/14, 22a/15, 22b/5, 22b/17, 23a/4, 23b/1, 23b/3, 23b/4, 23b/7, 24a/7, 24b/3, 25a/1, 25a/7, 25b/2, 25b/3, 25b/13, 25b/15, 26b/1, 26b/2, 26b/9, 26b/10, 27b/16, 28a/9, 28b/6, 28b/15, 28b/17, 29a/8, 29b/1, 29b/5, 29b/6, 29b/15, 29b/17, 30a/2, 30b/10, 31a/4, 31a/6, 31a/14, 31a/16, 31a/17, 31b/8, 31b/12, 31b/17, 32a/9, 32a/15, 33a/6, 33b/6, 34a/3, 34a/4, 34a/12, 34a/14, 34a/16, 34b/6, 34b/12, 35a/12, 35b/6, 35b/7, 35b/8, 36a/2, 36a/7, 36a/11, 36b/2, 36b/7, 36b/9, 36b/16, 37a/1, 37a/9, 37a/17, 38a/2, 38a/11, 38b/1, 38b/8, 39a/2, 39a/14, 40a/6, 40a/9, 40a/12, 40a/13, 40a/16, 40b/3, 40b/6, 41a/1, 41a/3, 41a/7, 41a/8, 41a/9, 41a/10, 41b/5, 42b/12, 43a/2, 43b/7, 44a/1, 44a/8, 44b/3, 44b/7, 44b/8, 44b/10, 45a/16, 45b/1, 45b/3, 45b/6, 45b/8, 45b/15, 46a/1, 46a/4, 46b/5, 47b/12, 48a/5, 48a/8, 48a/12, 48a/15, 48b/15, 50b/17, 52a/2, 52a/7, 52a/10, 52a/11, 52b/7, 53b/10, 53b/12, 54b/4, 54b/15, 55a/5, 55a/8, 55b/3, 55b/16, 56a/6, 56a/9, 56a/10, 56a/11, 56a/12, 56b/3, 57a/9, 57b/16, 58a/8, 58a/9, 58b/6, 58b/9, 59a/3, 59a/11, 59a/12, 59a/15, 59b/1, 59b/2, 59b/3, 60a/1, 60a/4, 60b/1, 60b/2, 60b/4, 60b/17, 61a/6, 61a/15, 61b/4, 62b/14, 63a/11, 64b/7, 65a/2, 66a/2, 66b/10, 67a/3, 67a/8.

biraz Bir parça, biraz, azıcık: 4a/15, 4a/16, 4b/10, 5b/3, 5b/7, 7a/14, 7b/8, 8b/7, 11b/5, 13a/8, 14a/3, 27a/2, 27a/3, 28a/11, 28a/14, 28b/13, 32b/6, 41a/14, 42b/6, 43b/1, 52a/1, 53a/13, 53b/2, 58a/3, 61b/9.

biraz oynaş- Biraz oynaşmak: 27a/3.

biraz söyleş- Biraz söyleşmek: 11b/5.

biraz sürüş-, biraz sürüş- Biraz sürüşmek, biraz itişmek: 27a/2, 28b/13.

birazdan Birazdan, az sonra: 47b/13, 63b/5.

birbir Her bir, her biri: 3b/6, 7b/15, 9b/12, 9b/13, 20b/9, 26b/11, 27b/15, 33b/17, 54a/10, 54b/7, 63b/9.

birbirlerine bak- Birbirlerine bakmak: 26b/11, 27b/15.

birbiri Karşılıklı olarak bir diğeri: 1b/12, 4a/3, 10b/4, 21a/16, 21a/17, 34b/7, 34b/15.

birbirine yapış- Birbirine yapışmak: 21a/17.

birer Teker, bir sayısının üleştirme almış hâli: 20b/14, 20b/15, 21a/4, 23a/11, 52a/13.

birer birer Teker teker, her biri ayrı olarak: 21a/4, 23a/11.

bir Bir tanesi, bilinmeyen bir kimse: 2b/13, 6b/9, 9a/15, 10a/2, 20a/14, 20b/16, 21a/3, 22b/14, 24a/3, 24a/17, 25b/13, 31a/13, 32a/6, 37b/10, 44a/15, 61a/15, 61b/7.

bir Biri diğeri, birbirine: 9a/15.

bir gel- Biri gelmek: 20b/16.

birini tut- Birini tutmak: 10a/2.

birkaç Çok olmayan, az sayıda, az: 12a/11, 19b/17, 31a/4, 35a/12, 35b/8, 36a/2, 37a/17, 47b/12, 57b/16, 58a/8, 58a/9, 59a/15, 60a/1, 60a/4, 66a/2.

bit- Tükenmek, sona ermek, bitmek: 66b/4.

→ **işi bit-** 66b/4.

biz Çokluk birinci şahıs zamiridir: 6a/16, 12a/2, 25a/11, 25a/12, 25a/13, 28b/4, 30a/9, 31b/4, 32a/15, 32b/4, 47b/9, 54a/17, 57a/7, 57b/15, 62a/3, 62b/9, 63a/2, 63b/3, 63b/4, 63b/14.

bize eyle- Bize göstermek: 30a/9.

bize ulaş- Bize ulaşmak: 62a/3.

bizi çağır- Bizi çağırarak: 63b/3.

bîzâr (f) Rahatsız, bıkmış, usanmış, küskün: 10b/9.

bî-zevâl (f) Zevalsız, sonu olmayan: 24b/2.

bizler Biz, şahıs zamirinin çokluk biçimi: 63b/17.

bizüm Birinci çokluk şahıs zamiri "biz" in tamlayan şekli: 9a/5, 19a/3, 26a/1, 26b/15, 30a/11, 30a/14, 31b/3, 40a/17, 42b/9, 43b/12, 51a/15, 52b/7, 58a/13, 67b/8.

bocala- Gemi rüzgara karşı gidemeyerek sürüklenmek: 19a/8.

→ **gemileri bocala-** 19a/8.

boğaz Boğaz: 16a/16, 49b/9, 54b/12, 60a/10, 62a/6.

boğaz boğaza ol- Karşılıklı olarak birbirlerini boğazlamak: 62a/6.

boğazın al- Boğazına yapışmak, boğazından yakalamak: 54b/12.

borç Geri verilmek üzere alınan şey: 58a/3.

boş Dolu olmayan, boş: 49a/11, 57a/5, 67a/5.

boş bul- Boş bulmak: 49a/11.

boş ol- Boş olmak: 57a/5.

boyun Vücudun başla gövde arasındaki kısmı: 3a/16, 16a/5, 60b/10.

boynuna şarıl- Boynuna sarılmak: 16a/5.

boz- Bozguna uğratmak, yenmek, mağlup etmek: 46b/14, 47a/2, 47b/8.

→ **askeri boz-** 46b/14, 47b/8.

bozğun Yenilme, yenik düşme, düşman karşısında tutunamayarak düzensiz bir şekilde geri çekilme, mağlubiyet, hezimet: 43a/11, 47b/6.

bozıl- Bozulmak, mağlubiyet, hezimet: 51a/3.

bölük Parça, kısım: 10b/15, 41b/2, 47b/6.

bölük bölük Kısım kısım, grup grup: 41b/2, 47b/6.

bölük bölük gel- Kısım kısım, grup grup gelmek: 47b/6.

böyle Bunun gibi, buna benzer: 2a/16, 2b/2, 4b/12, 7b/15, 10b/14, 13a/11, 14b/15, 15a/9, 16b/2, 19b/6, 20b/16, 25b/7, 27a/10, 27a/11, 29a/14, 29b/11, 30a/15, 30a/17, 30b/1, 30b/11, 31a/10, 32a/9, 33a/6, 38b/11, 40a/8, 40b/8, 44a/3, 45a/7, 50a/14, 50b/3, 52b/10, 53a/17, 53b/5, 53b/6, 55b/1, 56b/15, 57a/5, 57a/13, 62b/5, 62b/9, 62b/11, 62b/14, 64a/4, 64b/5, 67a/2.

böyle eyle- Bunun gibi yapmak: 62b/14.

böyle it- Bunun gibi etmek: 64b/5.

böyle ol- Bunun gibi olmak: 4b/12, 29a/14, 50a/14.

böyle söyle- Bunun gibi söylemek: 14b/15.

böyle söyleş- Bunun gibi söyleşmek: 57a/13.

böylece Bu şekilde, aynen böyle, tam böyle: 21a/1.

bre Ey, hey anlamında kullanılan bir seslenme sözü: 4a/3, 5a/17, 26b/5, 26b/12, 26b/16, 27a/5, 27b/16, 29a/6, 29a/12, 42a/16, 44a/11, 44a/13, 44b/1, 44b/12, 45a/5, 45a/10, 45a/14, 47a/12, 47a/14, 47b/7, 55a/12, 58a/13, 61b/6, 61b/8, 62a/10, 62a/11, 62a/12, 62b/4, 63b/10, 65b/4, 65b/5, 65b/7, 65b/10, 65b/12, 68a/10.

bu 1) Bu (İşaret sıfatı): 3b/16, 5b/11, 6a/3, 6b/2, 6b/5, 6b/13, 7b/13, 8b/17, 9a/10, 9a/11, 10a/12, 10a/15, 11a/12, 11b/10, 11b/17, 12a/9, 13b/12, 14a/15, 15a/13, 16a/6, 16b/6, 17a/6, 17a/15, 18a/10, 18b/4, 18b/14, 19a/15, 19b/4, 19b/11, 20a/4, 21a/8, 21a/15, 22a/4, 22a/17, 22b/1, 22b/7, 23b/1, 25a/2, 25a/10, 25a/16, 25b/1, 25b/2, 25b/4, 26a/3, 26a/9, 26b/12, 26b/15, 27a/10, 28a/4, 29a/12, 30a/2, 30a/13, 30a/18, 31a/2, 31b/9, 32b/3, 32b/4, 32b/8, 32b/9, 34a/2, 34a/5, 34a/10, 34b/9, 35a/8, 36a/17, 36b/13, 38a/10, 38a/13, 38a/16, 38b/16, 39a/12, 40b/8, 42a/8, 42b/3, 42b/10, 42b/12, 42b/15, 43a/9, 43b/5, 44a/9, 44b/13, 45a/4, 45b/4, 45b/12, 46a/17, 46b/3, 46b/16, 47b/3, 47b/11, 48a/6, 48b/17, 49b/8, 50b/4, 50b/5, 50b/10, 51a/2, 51b/14, 52b/1, 52b/2, 53b/15, 54a/2, 54a/13, 55a/17, 55b/13, 56b/4, 57a/6, 57b/12, 57b/13, 58a/6, 58b/11, 59b/11, 59b/13, 59b/17, 60a/15, 60b/12, 61a/7, 61b/11, 62a/1, 62a/3, 62a/6, 62b/7, 63a/1, 64a/2, 65b/15, 67a/1, 67a/14, 68a/16. 2) Bu (İşaret zamiri): 3a/4, 18a/15, 25b/2, 26a/1, 27b/16, 31a/13, 32a/1, 32b/9, 38b/11, 43b/12, 45a/5, 46a/17, 55a/12, 56b/6, 56b/14, 61a/8, 62a/14, 62b/4, 62b/17, 64b/2.

buba Baba: 39a/8.

bud Arka bacakların gövdeye bitişik olan dolgun, etli bölümü: 21b/3.

bugün İçinde bulunulan gün, bugün: 4b/3, 12b/5, 12b/7, 57b/5.

Buḥārī (f) Buhâralı. Yer ismi: 13b/1.

bul- 1) Ele geçirmek, temin etmek, tedarik etmek, elde etmek, bulmak: 6a/12, 15b/3, 16b/15, 35b/11, 36b/3, 36a/10, 44a/1, 50b/5, 52b/5, 63a/6. 2) Yayılmak: 23b/1. 3) Görmek, bulmak: 37b/9, 49a/11. 4) Kurtulmak: 64a/9. 5) Ermek, ulaşmak, bulmak: 17a/2.

→ **adam bul-** 44a/1.

→ **boş bul-** 49a/11.

→ **fırsat bul-** 35b/11, 36a/10, 63a/6.

- **halâş bul-** 64a/9.
- **nice bul-** 16b/15.
- **ser-dârlarını bul-** 37b/9.
- **şihhat bul-** 6a/12.
- **zafer bul-** 15b/3.
- **ziyâde bul-** 52b/5.

Bu'l-ḥumâr Özel isim: 14a/5.

buluş- Karşılaşmak, rastlaşmak, buluşmak: 18a/1, 23a/4, 23a/7, 35a/7, 41b/13, 67a/4.

buña Buna ("bu" zamirinin datif hâli): 3a/10, 39a/9, 63b/11.

bunca Bu kadar, bu derece, çok: 5a/13, 17a/7, 20a/7, 21a/8, 21b/14, 30a/10, 44a/10, 44b/11, 46b/14, 50a/17, 56a/8, 67b/8, 67b/14.

bunda Buraya, burada: 4a/8, 6a/13, 14b/13, 19a/3, 19b/3, 19b/17, 26a/10, 30a/13, 37b/13, 42b/9, 43b/16, 43b/17, 48b/15, 50a/8, 59a/5, 63a/8, 64a/12, 68a/17.

bunda dur- Burada durmak: 43b/16, 64a/12.

bunda düş- Buraya düşmek: 37b/13.

bunda gel- Buraya gelmek: 6a/13.

bunda götür- Buraya getirmek: 26a/10.

bunda kal- Burada kalmak: 63a/8.

bunda öldür- Burada öldürmek: 14b/13.

bundan Bu nedenle, buradan, bundan sonra: 7a/5, 27b/10, 46a/8.

bunı bkz. bunu

bunı gör- Bunu görmek: 43b/12.

bunı götür- Bunu götürmek: 63a/8.

bunı şat- Bunu satmak: 55b/3.

bunlar Bu zamirinin çokluk biçimi: 1b/8, 1b/12, 2b/3, 2b/16, 3a/7, 3b/8, 4a/2, 4a/5, 4a/6, 4a/8, 6b/2, 9b/17, 11b/5, 11b/8, 11b/10, 16b/1, 16a/13, 18b/14, 19a/2, 20a/9, 21a/2, 21a/4, 21a/10, 21a/13, 21a/17, 24b/15, 27b/1, 30b/8, 30b/10, 33b/10, 34a/3, 36a/12, 36a/17, 34b/16, 35b/4, 36b/5, 37a/13, 41a/2, 43a/17, 44a/16, 44b/16, 48a/4, 48a/6, 48a/17, 50a/11, 50b/9, 51b/2,

51b/4, 51b/5, 51b/12, 56a/1, 56a/3, 57a/13, 62a/6, 63b/3, 64b/12, 65a/1, 65a/3, 65b/12, 66b/17.

bunlara söyle- Bunlara söylemek: 44b/16.

bunları ayır- Bunları ayırmak: 4a/5.

bunları gör- Bunları görmek: 4a/2.

bunu, bunu Bunu (bu zamirinin akkuzatif-belirtme hâli): 16b/13, 16b/14, 42b/11, 43b/12, 45b/11, 48a/5, 55b/3, 63a/8.

bunuñ Bu zamirinin genetif (ilgi) hâli: 27a/12, 56b/8, 56b/14, 57a/2, 63a/9.

buradan Bu yerden, buradan: 64a/13.

buradan var- Buradan, bu yerden varmak: 64a/13.

burun Burun: 2b/11.

buyur- Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek, emretmek, buyurmak: 8b/12, 16b/11, 34b/1, 35a/4, 61b/3.

bülend (f) Yüksek, yüce: 52a/4.

Bürhîyâ Özel isim: 6a/11.

bürî- Her yeri kaplamak, bürümek: 3a/15.

büyü- Yayılıp genişlemek, ehemmiyet kazanmak, şiddeti artmak: 42a/9.

büyük (Yaş olarak) mukayese edilenden fazlaca olan: 29a/11.

-C-

caba Bir şey ödemedi, para vermeden alınan şey: 53b/8.

caba ol- Bedava olmak: 53b/8.

Cālūt Özel isim: 16b/17, 17a/4.

cām (f) Cam, şişe, bardak, sırça: 28a/15.

cām vir- Bardak vermek: 28a/15.

cān (f) Ruh, can: 16a/12, 27b/16, 32a/3, 40a/12, 42a/11, 42a/13, 51b/1, 54a/16, 64b/4, 67b/15.

cān fedā it- Ölmekten çekinmemek: 64b/4.

- cān u baş vir-** Can ve baş vermek: 42a/11.
- cān vireyaz-** Ölecek gibi olmak: 67b/15.
- cānib (a)** Taraf: 17b/4, 22a/15, 57a/15, 61a/6.
- cānibe baḡ-** Bir tarafa bakmak: 57a/15.
- cānibe düş-** Bir tarafa düşmek: 61a/6.
- cānibine dik-** Bir tarafına dikmek: 22a/15.
- cānibine ḡo-** Bir tarafda konaklamak, bir yerde durmak: 17b/4.
- cāsūs (a)** Bir devlet veya kuruluşun gizli amaçları için çalışan kimse, ajan: 39b/3.
- cāsūs git-** Casus, ajan gitmek: 39b/3.
- cāsūsla-** Casusluk yapmak: 36b/5.
- cāsūsliḡ, cāsūsliḡ** Casus olma niteliḡi ve casus olanın yaptıḡı iş: 11b/15, 39a/7.
- cāsūsliḡa git-** Casusluḡa gitmek. Ajanın yaptıḡı iş: 39a/7.
- cāsūsliḡ bkz. cāsūsliḡ**
- cāsūsliḡların gel-** Casusluklarının gelmesi, casusluk halinin oluşması: 11b/15.
- cefā (a)** Eziyet, incitme, üzme, eziyet etme: 5a/13.
- cehennem (a)** Günah işleyenlerin öldükten sonra azap gördükleri yer: 40a/13, 64b/13.
- cellād (a)** İnsanı kesen, asan kimse: 14b/10, 42a/17, 47a/14, 60b/9, 61a/4, 61a/6.
- cellād eyle-** Cellad çağırmaq: 42a/17.
- cellād gel-** Cellad gelmek: 47a/14, 61a/4.
- cellād gör-** Cellad görmek: 61a/6.
- cem^c (a)** Bir araya getirme, biriktirme, toplama: 45a/6.
- cem^c eyle-** Toplamak: 45a/6.
- cemāl (a)** Yüz güzelliḡi: 18b/7.
- cem^ciyet (a)** Topluluk: 20a/2, 25a/16.
- cem^ciyet gör-** Topluluk görmek: 20a/2.
- ceng (f)** Savaş, vuruşma: 1b/11, 1b/12, 2b/1, 2b/3, 2b/9, 3a/2, 3a/7, 4a/11, 7b/17, 9a/7, 9a/9, 9b/5, 11a/4, 11a/13, 11b/8, 11b/10, 11b/11, 12b/6, 18a/11, 32a/4, 32a/7, 36b/14, 37a/13, 39a/1, 39a/4, 40b/1, 40b/2, 40b/17, 41a/2, 41a/14, 45a/12, 46a/4.

ceng eyle- Savaşmak, dövüşmek: 3a/7, 9b/5, 40b/2, 41a/2, 46a/4.

ceng it- Savaşmak, dövüşmek: 1b/12, 3a/2, 11b/10, 11b/11, 12b/6, 18a/11, 32a/4, 32a/7, 37a/13, 39a/1, 39a/4, 41a/14.

cenge başla- Savaşa başlamak: 1b/11, 2b/1, 40b/1, 40b/17.

ceng-i ħarbī (f) Türk müziğinde bir küçük usul olup 10 zamanlı ve 10 vuruşludur. Başta iki adet nîm sofyan sonra iki yürük semâî vardır. Özellikle mehter müziğinde kullanılan çok hareketli bir usuldür: 9a/9, 39b/11.

ceng-vārī (f) Savaşa benzer: 51b/17.

cerr (a) Çekme, sürüklenme: 59a/1.

cerr it- Kendine doğru çekmek: 59a/1.

cerrār (a) Dilenci: 54a/11.

cevāb (a) Bir soruya karşı söylenen söz: 4b/6, 6b/7, 6b/10, 6b/12, 11a/12, 17a/6, 22b/1, 32b/12, 35b/9, 36b/13, 37a/2, 49b/6, 49b/8, 56b/9, 57b/8.

cevāb vir- Karşılık vermek, cevap vermek: 4b/6, 6b/7, 6b/10, 6b/12, 32b/12, 49b/6, 56b/9, 57b/8.

cevābı işit- Cevabı duymak: 49b/8.

cevābı vir- Cevabı vermek: 36b/13.

cevābları işit- Cevapları duymak: 17a/6.

cevşen (f) Zırhlı giysi: 66a/1.

ciger-dārlik Ciğerlilik, yüreklilik, cesaretlilik: 46b/2.

ciger-güşe (f) Evlat, ciğerin köşesi: 16a/10.

cihān (f) Dünya, âlem: 23a/17.

Cihān Özel isim: 33a/12, 48b/10, 50a/6, 54b/13, 55a/2, 62a/7.

Cihān-gīr Özel isim: 2a/12, 2b/13, 7a/11, 7b/12, 8a/17, 11a/15, 12a/9, 16a/5, 16a/11, 18a/8, 18b/13, 19a/1, 24b/14, 28b/12, 28b/14, 33b/11, 34a/2.

cihān-gīrlilik Cihangir olma durumu: 8b/15, 17a/15, 49a/10.

cilā (a) Parlatma, parlaklık: 6b/8.

cild (a) Bir büyük kitabın bölündüğü kısımların her biri: 1b/1, 68a/16.

cin (a) İnsanlardan ayrı olarak gözle görülemeyen yaratıklar, cin: 61a/7.

civān (f) Genç, delikanlı: 9a/11, 14b/9, 16b/14, 44a/2, 44a/9.

cübbe (a) Üste giyilen bol elbise, cübbe: 66a/1.

cülūs (a) Oturma, tahta oturma: 43a/6.

cümle (a) Bütün, hep: 6b/9, 6b/13, 8b/1, 8a/17, 12a/13, 14b/7, 15a/6, 16a/2, 18a/12, 27a/16, 33a/9, 41b/11, 47a/4, 53b/8, 54b/13, 63b/7, 64b/16, 65a/7, 66a/11, 66a/16, 66b/2.

cümlesini al- Hepsini almak: 66b/2.

cünūn (a) Delirme, çıldırma, delilik: 65b/1.

cürm (a) Kabahat, günah, suç: 64a/6.

-Ç-

çabük (f) Çabuk, seri, hafif: 11b/8, 60a/11.

çadır (f) Keçe, deri, kıl dokuma, sık dokunmuş kalın bez veya plastik maddelerden yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir barınak, çerge, oba, otağ: 13a/9, 32b/5, 37b/14, 37b/16, 38a/1, 38a/8, 38a/9, 54b/2.

çadıra var- Çadıra varmak: 38a/1.

çağır- Herhangi birinin bir yere gelmesini istemek, davet etmek, çağırarak: 4a/14, 37a/4, 37b/17, 38a/3, 38a/14, 40a/5, 55a/13, 55a/14, 60b/10, 61b/12, 63b/3, 65b/12.

→ **ayağıña çağır-** 38a/3.

→ **bizi çağır-** 63b/3.

→ **ne çağır-** 61b/12.

→ **yanına çağır-** 4a/14.

çāk (f) Yarık, yırtık: 14b/6.

çāk eyle- Yırtmak: 14b/6.

çal- 1) Vurarak, sürterek veya üfleyerek ses çıkartmak, çalmak: 4a/6, 11b/13, 39b/12. 2) Gasp etmek, çalmak: 57a/11.

→ **şād-mānī çal-** 11b/13.

→ **ṭabl-ı ārām çal-** 4a/6.

çalın- Çalınmak, çalma işine konu olmak: 9a/8, 10a/7.

→ **ṭabl-ı ārām çalın-** 10a/7.

çalış- Bir şeyi oluşturmak veya ortaya çıkarmak için emek harcamak: 64b/5, 67a/8, 67b/4.

çalkın- Çalkınmak, sallanmak: 37b/1.

çāre (f) Çıkar yol, çözüm yolu, kurtuluş vasıtası: 16b/4, 36a/7, 43a/17, 48a/5, 67a/8.

çāre eyle- Çözüm yolu bulmak: 16b/4.

çāre it- Çözüm yolu bulmak: 36a/7, 43a/17.

çarp- Hızla değmek, vurmak, çarpmak: 2a/10.

→ **kemer çarp-** 2a/10.

çat- Çatmak, buruşturmak: 24b/13, 63b/3.

çatla- 1) Korkmak: 61a/3, 61b/3. 2) Gümbürtü kopmak: 34a/17.

→ **ödi çatla-** 61a/3, 61b/3.

çaylak Yırtıcı bir kuş: 55a/4.

çeçek (f) Gül: 54a/9.

çeğane Çalgı, çengi, bir nevi çalpara: 8b/8.

çek- 1) Bağlamak: 13a/4, 41a/11, 41b/7, 45b/11, 46a/2, 46b/7, 46b/16, 47a/3, 59b/8, 60b/9. 2) Acı çekmek: 14b/16, 21a/12, 29a/10, 30b/12, 32a/4, 32a/8, 36b/1, 39b/1, 47b/11, 49a/7, 49b/8, 64b/1, 64b/6, 64b/13. 3) Sıkıntı çekmek: 19b/11, 67b/13. 4) Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek: 30a/6, 38b/4, 41a/4, 45a/17, 45b/7, 60a/11. 5) Kederlenmek, tasalanmak: 28a/11.

→ **bellü çek-** 30a/6.

→ **bende çek-** 13a/4, 41a/11, 41b/7, 45b/11, 46b/7, 46b/16, 47a/3, 59b/8, 60b/9.

→ **elem çek-** 14b/16, 21a/12, 29a/10, 30b/12, 32a/4, 32a/8, 36b/1, 39b/1, 47b/11, 49a/7, 49b/8, 64b/1, 64b/6, 64b/13.

→ **gürzin çek-** 38b/4.

→ **zahmet çek-** 19b/11, 67b/13.

çekil- Dağılmak, her biri bir tarafa gitmek, çekilmek: 64b/11, 64b/17.

Çelebi Özel isim: 55a/12.

çevir- Bir şeyin yönünü değiştirmek, döndürmek, çevirmek: 51b/6.

→ **girü çevir-** 51b/6.

çık- 1) Ortaya çıkmak, belirlemek: 8b/5, 28b/10, 28b/11, 30a/16, 30a/17, 33b/9, 33b/10, 38a/15, 54b/15, 57b/10. 2) Karşısına çıkmak: 30b/9. 3) Tahta oturmak: 59b/2, 60a/9. 4) Erişmek, ulaşmak: 10b/17. 5) Muhalefet etmek, karşı gelmek: 22a/3, 46b/1, 47a/7. 6) İçeriden dışarıya varmak: 34b/18, 36b/16, 37a/12, 37b/3, 38a/4, 38a/7, 38a/12, 38b/17, 46b/9, 65b/8. 7) Ayrılmak, gitmek: 6b/17, 19a/16, 27a/13, 33a/8, 54b/6, 54b/10, 59a/12, 62a/17, 66b/9. 8) Karaya ulaşmak: 19a/9.

→ **°askerden çık-** 54b/10.

→ **dīvāna çık-** 10b/17.

→ **izinsüz çık-** 33a/8.

→ **kal°adan çık-** 37a/12.

→ **karşu çık-** 22a/3.

→ **kenāra çık-** 19a/9.

→ **kulları çık-** 38a/4.

→ **meydāna çık-** 30a/16, 30a/17, 33b/9.

→ **oç çık-** 54b/15.

→ **tahta çık-** 59b/2, 60a/9.

→ **taşra çık-** 34b/18, 37b/3, 38a/12, 38b/17, 46b/9.

→ **yād-gār çık-** 38a/15.

çıkagel- Çık- fiilinin süreklilik hâli, habersizce gelmek: 9b/16, 16b/10, 39a/8, 43b/1, 59b/12.

çıkar- Birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, çıkarmak: 5b/4, 7a/14, 8a/9, 15b/13, 16b/1, 17b/6, 18a/7, 20b/13, 22a/13, 31b/5, 32b/8, 34a/15, 55a/6, 59b/2.

→ **berāber çıkar-** 34a/15.

→ **fāhîr-i hil°atlar çıkar-** 8a/9.

→ **hil°atlar çıkar-** 8a/9.

→ **merhem-i Süleymānî çıkar-** 7a/14.

→ **mezāde çıkar-** 55a/6.

→ nām çıkar- 22a/13, 32b/8.

→ pālhengi çıkar- 16b/1.

çıplak Üstünde bulunması gereken giysi, örtü vb. bulunmayan, üryan: 65b/2.

çıplak yat- Çıplak yatmak: 65b/2.

çırçıplak Çırılçıplak: 63a/10.

çırçıplak eyle- Çırılçıplak etmek: 63a/10.

çizme Koncu diz kapaklarına kadar çıkan bir çeşit ayakkabı: 56a/10, 57a/9.

çok Az olmayan, çok, pek çok: 3a/6, 5a/9, 5a/11, 6b/17, 10b/14, 13b/5, 13b/10, 13b/13, 14b/1, 14b/7, 22b/13, 24a/2, 24a/13, 31a/2, 33a/12, 33a/13, 33a/15, 37a/11, 50b/1, 51a/16, 52b/1, 64b/12, 67a/8, 67b/4, 67b/13.

çokdan Çok zaman önce, çok zamandan beri, öteden beri, uzun süreden beri: 45a/4, 61a/17.

çök- Oturmak, çökmek: 12b/14.

→ yire çök- 12b/14.

çöker- Çökmek, çöktürmek, oturtmak: 29b/3.

çökert- Çökertmek, vurup oturtmak, itip yerleştirmek: 47a/11.

Çübān Özel isim: 26b/14.

Çübān-ı Pīçe Özel isim: 26b/14.

Çübike Özel isim: 22b/3.

Çübīn Özel isim: 36a/11, 43b/17, 46b/17, 65a/14.

çuval Pamuklu dokumadan yapılmış büyük torba: 21a/11.

çün (f) Mâdemki, çünkü: 4a/8, 9b/1, 11a/2, 12a/4, 12a/13, 18b/11, 19a/4, 21a/9, 23a/2, 36b/12, 37a/14, 40b/11, 51a/2, 51b/14, 65a/13.

çünkü (f) Şundan dolayı ki, şu sebepten ki, zîrâ: 14b/16, 31a/1, 45a/7, 53b/5, 54a/13.

-D-

da da, de (bağlaç), dahi: 2a/11, 2b/15, 3b/5, 3b/11, 3b/17, 4a/10, 6a/15, 7a/2, 8a/2, 9b/3, 9b/11, 10a/17, 11a/13, 11a/17, 12b/4, 12b/16, 13b/13, 13b/16, 15a/11, 16a/7, 16a/14, 18b/12, 18b/13, 19a/1, 21a/3, 21a/4, 21a/8, 21b/10, 21b/11, 23b/13, 24b/15, 25b/1, 26a/10, 26a/11, 27a/7,

27a/17, 27b/1, 28b/9, 28b/10, 31b/17, 32a/16, 32b/2, 33b/10, 33b/14, 34a/6, 36a/8, 36a/15, 36b/5, 37b/10, 37b/15, 40a/16, 40b/5, 41a/9, 41a/14, 41b/16, 42a/1, 42a/13, 42b/16, 45a/1, 45b/10, 45b/14, 45b/16, 45b/17, 46a/1, 46a/9, 46b/7, 48b/3, 48b/8, 49a/7, 49a/9, 49a/12, 50a/13, 50b/9, 50b/15, 51b/4, 52a/7, 53b/2, 54a/6, 55b/10, 56b/10, 56b/11, 56b/17, 57b/1, 60b/14, 62a/1, 67b/3, 68a/6.

dağıt- Toplu durumda bulunanları birbirinden uzaklaştırmak veya ayırmak: 36b/17.

dahı da, de; dahi; daha, hâlâ: 1b/6, 1b/7, 2a/9, 2a/15, 4a/6, 5a/11, 5b/8, 5b/10, 6a/2, 6a/13, 6b/3, 7b/1, 8a/4, 8a/8, 8a/14, 9a/5, 9a/8, 10a/9, 10a/15, 11b/6, 12a/1, 12a/8, 13b/4, 13b/10, 15a/9, 15a/11, 16a/1, 16a/10, 16b/3, 17a/5, 17b/15, 18a/1, 18a/9, 19b/13, 20a/8, 21a/3, 21b/3, 21b/8, 22b/1, 22b/5, 22b/10, 23a/1, 23a/6, 23a/12, 23b/9, 23b/16, 24a/9, 24a/10, 24b/3, 25b/2, 25b/11, 26a/14, 27a/16, 28b/1, 29a/8, 29b/15, 30a/1, 30a/3, 30a/5, 30a/7, 30b/9, 31b/5, 31b/10, 31b/16, 32a/10, 32b/13, 33b/11, 34a/14, 36a/9, 38a/12, 38b/4, 38b/15, 39a/10, 39a/12, 39b/13, 40b/10, 41a/3, 41a/9, 41b/1, 41b/12, 41b/17, 42a/15, 42b/4, 43b/9, 45a/16, 50b/1, 50b/12, 52a/11, 52a/12, 53b/1, 59a/17, 61b/9, 64b/12, 65a/11, 68a/1.

dāhil (a) İç, içeri, içinde, içeri girmiş: 51b/15.

dāhil ol- İçeri girmek: 51b/15.

dā'im (a) Devamlı, sürekli: 52b/4, 58b/5.

dā'im ol- Devamlı olmak, sürekli olmak: 52b/4, 58b/5.

dā'imā (a) Devamlı, sürekli olarak: 34b/8.

daķıķa (a) Bir saatlik zamanın altmışta biri, dakika: 16a/8.

daķıķa ķal- Dakika kalmak: 16a/8.

dal Kınsız kılıç: 2a/11, 3b/17, 4a/1, 12b/15, 29a/5, 45b/13.

dal ħancer ol- Kılıcını çekmek, yalın kılıç olmak: 29a/5.

dal tıĝ ol- Kılıcını çekmek, yalın kılıç olmak: 3b/17, 4a/1, 45b/13.

Dānā Özel isim: 35b/3, 36a/1, 56b/7.

dāne (f) Tane: 27a/11.

dār (f) Darağacı: 14a/4, 14a/6, 14b/3, 14b/9, 15a/17, 15b/1.

dārāt (f) Debdebe, şan, büyük gösteriş: 8a/11, 12a/10, 56b/3.

dārātuñ gör- Debdebesini, şanını, büyük gösterişini görmek: 12a/10.

darıl- Gücenmek, kırılmak, alınmak, incinmek, darılmak: 63b/4.

dārū (f) İlaç: 60b/6, 63a/7, 65b/2.

dārū vir- İlaç vermek: 63a/7.

dāstān (f) Destan: 19a/3.

da°vā (a) Dava, mesele, sorun: 10a/11, 15b/11, 22b/7, 49a/10.

da°vāsından dön- Davasından vazgeçmek: 15b/11.

da°vāsını işit- Davasını işitmek: 22b/7.

da°vet (a) Çağırma, çağrı, davet etme: 7b/14, 7b/16, 8a/7, 8a/11, 9a/6, 11a/17, 12b/1, 23b/10, 25a/13, 30a/15, 48a/13, 48b/15, 49b/1.

da°vet eyle- Çağırarak, davet etmek: 11a/17, 12b/1, 25a/13, 30a/15, 49b/1.

da°vet it- Çağırarak, davet etmek: 7b/14, 7b/16, 23b/10, 48a/13, 48b/15.

da°vetine gel- Bir kimsenin davetine, çağrısına gelmek: 9a/6.

dayı Annenin erkek kardeşi, dayı: 22b/4.

de da, de (bağlaç), dahi: 1b/10, 3a/5, 4b/5, 4b/13, 5b/7, 6a/9, 7a/10, 8a/6, 8a/12, 8a/17, 8b/2, 9b/14, 10b/10, 12a/2, 12b/1, 12b/10, 13b/8, 14a/7, 15a/4, 15b/7, 16b/9, 17a/3, 17b/3, 18b/13, 20a/17, 21a/6, 21a/12, 22a/7, 23a/5, 24b/3, 25a/12, 26a/15, 26b/5, 28a/5, 28b/4, 28b/6, 30b/9, 31a/9, 31b/3, 31b/12, 32a/15, 32b/4, 33a/10, 33b/4, 36b/11, 37a/7, 40a/17, 41a/1, 41a/10, 43a/7, 44b/2, 45a/2, 45b/11, 47a/8, 47b/14, 48a/15, 49b/6, 50a/17, 51a/13, 51b/11, 52b/7, 53a/10, 53a/11, 53a/12, 53b/16, 54a/8, 54b/5, 55a/14, 55b/11, 56a/4, 57a/7, 58a/2, 58b/16, 59a/10, 60a/1, 60b/3, 62a/8, 62a/14, 63a/4, 64a/8, 64a/10, 67b/3, 67b/8, 67b/12, 68a/12.

de- bkz. di-

dede Torunu olan erkek, büyük baba, büyük peder: 10b/4, 17a/10, 17a/8, 30a/9, 37b/8.

def° (a) Uzaklaştırma, giderme: 45a/3, 66b/17.

def° eyle- Uzaklaştırmak, gidermek: 45a/3.

def°a (a) Kez, kerre: 47b/11, 48a/1, 52a/13.

defa°āt (a) Kereler, kezler, yollar, defalarca: 41b/14.

defa°āt ile gel- Defalarca gelmek: 41b/14.

defn (a) Mezara koyma, gömme: 61b/4.

defn it- Mezara koymak, gömmek: 61b/4.

defter (a) Yazı yazmak için bir araya tutturulmuş kâğıt yaprakları: 58a/11.

defteri getürt- Defteri getirtmek: 58a/11.

deg- 1) Dokunmak, temas etmek: 28b/15, 61b/14, 62a/1. 2) Erişmek, ulaşmak: 27b/9, 28b/4.

→ **yire deg-** 28b/15.

degin Kadar, dek: 60b/12.

degivir- Değ- fiilinin tezlük hâli, dokunmak, temas etmek: 61b/10.

degme Her, her bir, herhangi bir: 49b/3.

degül Olumsuzluk anlamı taşıyan sözcük, değil: 4b/3, 5a/10, 6a/17, 7a/8, 9a/1, 10b/9, 12b/9, 17a/16, 21a/1, 30a/14, 35b/3, 43b/13, 46a/7, 53b/6, 54a/9, 57b/1, 59b/14, 60b/6, 66a/5.

dehr (a) Zaman, devir: 18b/7.

dek Kadar, değin: 43a/3, 50b/1.

deli bkz. delü

dellâl (a) Tellâl, satılacak şeyi satan: 14a/7, 55a/6, 55a/13.

dellâl gel- Tellâl gelmek: 55a/13.

dellâla vir- Tellâla vermek: 55a/6.

Dellâl Özel isim: 55a/12.

Dellâl Çelebi Özel isim: 55a/12.

delü, deli Aklını yitirmiş, deli: 26b/15, 26b/17, 44a/9, 44a/11, 45a/6, 65b/13.

delü ol- Aklını yitirmek: 44a/9.

delükanlı Çocukluk çağından çıkmış genç erkek, sözünün eri, delikanlı: 15a/2, 43b/15.

dem (f) 1) An, vakit, zaman: 1b/9, 4b/5, 53a/5, 57b/3. **2)** Soluk, nefes: 45b/8.

dem ur- Bir şeyden söz etmek, konu açmak: 53a/5.

demet (r) Bağlanarak oluşturulmuş deste, bağlam: 41b/2.

demet demet Deste deste: 41b/2.

denk Uygun, nitelik yönünden eşit: 33b/17.

depele- Kıyasıya dövmek, vurup öldürmek: 39a/4.

der-bend (f) Dağda ve tepede zahmetlerle geçilen yer, dar geçit, boğaz, hudut, kale: 44b/2, 44b/3, 44b/9, 46b/7, 46b/9.

der-bendçi Kalede bekçi olarak bekleyen kişi: 44a/2.

der-bendçi it- Kaleye bekçi etmek: 44a/2.

Der-bendī Özel isim: 43b/7.

derd (f) Dert, gam, keder, tasa, kaygı: 31b/3.

derdimend, derd-mend (f) Dertli, acılı, Dert sâhibi, tasalı: 57a/6, 61a/13.

derd-mend (f) bkz. derdimend

dermân (f) İlaç, çâre: 31b/3, 49b/13.

derûn (f) İç, içerisi, gönül: 23a/14, 27a/8.

dervîş (f) Allah için alçakgönüllülüğü ve fukarâlığı kabûl eden veya bir tarikata bağlı bulunan kimse: 50b/17, 52a/7, 52a/14, 52b/6, 52b/15, 53a/6, 53a/17, 54a/5, 54b/17, 55a/11, 55a/16, 56a/1, 57b/5, 61a/14.

dervîş ol- Dervîş olmak. Gayet mütevazı olan, maneviyatla gönlü zengin olan fakir: 53a/17.

dervîşe vir- Dervîşe vermek: 55a/11.

Dervîş Özel isim: 53a/7, 53b/4, 54a/12, 55a/16, 57b/1, 57b/2, 57b/4, 57b/15, 59a/4.

dervîşân (f) Dervîşler: 54a/7.

dervîşlik Dervîş olma durumu: 52b/1.

Dervîş Nâşır, Dervîş Nâşırek Özel isim: 53a/7, 53b/4, 55a/16, 57b/1, 57b/4, 57b/15, 59a/4.

deryâ (f) Deniz: 17a/1, 24b/16, 37a/16, 37a/17, 40b/11.

deryâya düş- Mecazen hayretin getirdiği durumla denize düşmek: 24b/16.

dest (f) El: 13a/2.

dest-mâl (f) Mendil: 49b/10.

dest-yâr (f) Yardımcı, arka: 20b/4, 20b/15, 23a/3, 23b/14, 23b/17, 25b/12, 26a/2, 26a/6, 26a/13.

devlet (a) Yönetimi elinde bulunduran sülâle, hükümdarlık hânedânı: 8b/1, 24b/3, 28b/5, 30a/8.

devletlü Vezirlere ve müşirlere verilen unvandır: 16b/16, 25b/3, 27a/9, 31a/1, 32a/11, 33a/5, 35b/6, 66a/10.

devr (a) Devir, dönme: 8b/7.

devr it- Dönmek: 8b/7.

dırâz (f) Uzun: 32a/16.

dırāz it- Uzun etmek, uzatmak: 32a/16.

di-, de- Demek, söylemek: 1b/6, 1b/10, 2a/14, 2b/1, 3a/5, 3a/9, 3a/11, 3a/17, 3b/2, 3b/4, 4a/4, 4a/10, 4a/12, 4a/15, 4b/1, 4b/2, 4b/4, 4b/6, 4b/7, 4b/10, 4b/12, 4b/13, 4b/15, 4b/16, 5a/2, 5a/3, 5a/5, 5a/6, 5a/7, 5a/9, 5a/10, 5a/12, 5a/14, 5a/15, 5b/2, 5b/8, 5b/9, 5b/11, 5b/13, 5b/15, 5b/16, 5b/17, 6a/1, 6a/4, 6a/6, 6a/8, 6a/14, 6a/15, 6b/2, 6b/4, 7a/3, 7a/4, 7a/7, 7a/11, 7b/5, 7b/7, 7b/8, 7b/12, 8a/1, 8a/7, 8b/3, 8b/12, 8b/13, 8b/16, 9a/2, 9a/3, 9a/6, 9a/12, 9a/15, 9b/7, 10a/8, 10a/12, 10a/15, 10b/2, 10b/3, 10b/5, 10b/6, 10b/8, 10b/9, 10b/14, 11a/3, 11a/8, 11a/11, 11b/13, 11b/14, 12a/1, 12a/2, 12a/13, 12b/3, 12b/8, 12b/9, 12b/11, 13a/9, 13a/17, 13b/2, 13b/3, 13b/5, 13b/9, 14a/8, 14a/14, 14b/5, 14b/14, 15a/1, 15a/3, 15a/9, 15a/11, 15a/12, 15a/15, 15a/16, 15b/8, 15b/10, 15b/12, 15b/15, 15b/17, 16a/9, 16a/10, 16a/13, 16b/4, 16b/8, 16b/11, 16b/15, 16b/17, 17a/5, 17a/9, 17a/14, 17a/16, 18a/11, 18a/12, 19a/6, 19a/17, 19b/1, 19b/6, 19b/12, 19b/17, 20a/5, 20a/6, 20a/8, 20b/2, 20b/8, 20b/9, 20b/15, 20b/17, 21a/1, 21a/7, 21a/9, 21a/13, 21b/9, 21b/17, 22a/2, 22a/3, 22a/4, 22a/7, 22b/1, 22b/6, 23a/1, 23a/6, 23a/8, 23a/14, 23b/9, 23b/12, 24a/5, 24a/6, 24b/4, 25a/2, 25a/7, 25a/14, 25b/5, 25b/11, 26a/1, 26a/3, 26a/4, 26a/7, 26a/11, 26b/5, 26b/6, 26b/13, 26b/16, 27a/1, 27a/6, 27a/17, 27b/1, 27b/2, 27b/4, 27b/5, 27b/11, 27b/13, 28a/1, 28a/7, 28a/11, 28a/17, 28b/1, 28b/2, 28b/4, 28b/6, 28b/7, 28b/8, 29a/2, 29a/3, 29a/7, 29a/14, 29b/12, 29b/17, 30a/8, 30a/12, 30b/2, 30b/5, 30b/12, 31a/8, 31a/9, 31a/10, 31a/12, 31a/17, 31b/4, 31b/5, 31b/8, 31b/10, 31b/13, 31b/14, 31b/17, 32a/4, 32a/9, 32a/10, 32a/13, 32a/15, 32b/2, 32b/4, 32b/5, 32b/11, 32b/12, 32b/17, 33a/3, 33a/11, 33a/15, 33b/8, 33b/9, 34a/16, 35a/4, 35a/11, 35a/15, 35b/3, 35b/9, 35b/16, 36a/5, 36b/4, 36b/11, 36b/15, 37a/2, 37a/7, 37a/9, 37b/9, 37b/11, 37b/13, 37b/15, 37b/17, 38a/2, 38a/3, 38a/4, 38a/8, 38a/11, 38a/16, 38b/2, 38b/4, 38b/12, 38b/16, 39a/1, 39a/3, 39a/4, 39a/11, 39b/1, 39b/3, 39b/8, 39b/10, 40a/2, 40a/6, 40a/9, 40b/1, 40b/9, 40b/15, 41a/6, 41b/15, 42a/11, 42a/17, 42b/1, 42b/17, 43a/8, 43a/11, 43a/17, 43b/7, 43b/14, 43b/16, 43b/17, 44a/4, 44a/8, 44a/10, 44a/11, 44a/13, 44a/14, 44b/1, 44b/4, 44b/14, 45a/1, 45a/5, 45a/9, 45a/13, 45a/15, 45b/6, 46a/8, 46a/13, 46a/15, 46b/2, 46b/4, 46b/6, 46b/11, 46b/16, 47a/12, 47a/14, 47a/15, 47b/5, 47b/7, 47b/10, 47b/12, 47b/13, 48a/4, 48a/6, 48a/14, 48b/4, 48b/5, 48b/8, 48b/12, 48b/17, 49a/7, 49a/17, 49b/2, 49b/6, 49b/7, 49b/11, 49b/12, 49b/15, 50a/3, 50a/5, 50a/9, 50a/10, 50a/14, 50b/2, 50b/4, 50b/5, 50b/9, 50b/10, 50b/15, 50b/16, 51a/12, 51b/1, 51b/13, 52a/5, 52a/16, 52b/4, 52b/5, 52b/6, 52b/13, 52b/15, 52b/16, 53a/2, 53a/3, 53a/5, 53a/6, 53a/7, 53a/8, 53a/9, 53a/11, 53b/1, 53b/14, 53b/17, 54a/3, 54a/6, 54a/8, 54a/11, 54a/16, 54b/1, 54b/4, 54b/9, 55a/1, 55a/9, 55a/13, 55a/17, 55b/4, 55b/5, 55b/11, 55b/13, 55b/14, 56a/3, 56a/5, 56a/7, 56a/8, 56b/6, 56b/10, 56b/11, 56b/12, 57a/1, 57a/3, 57a/10, 57a/13, 57b/1, 57b/3, 57b/6, 57b/14, 58a/1, 58a/5, 58a/7, 58a/15, 58a/17, 58b/1, 58b/3, 58b/4, 58b/8, 58b/9, 59a/1, 59a/2, 59a/3, 59a/7, 59a/15, 59b/8, 59b/11, 59b/16, 60a/3, 60a/10, 60a/13, 60b/3, 60b/7, 60b/11, 60b/12, 60b/15, 61a/1, 61a/8, 61a/9, 61a/12, 61a/14, 61a/15, 61b/3, 61b/7,

61b/9, 61b/13, 61b/16, 62a/4, 62a/9, 62a/11, 62a/13, 62a/16, 62a/17, 62b/5, 62b/8, 62b/10, 62b/12, 62b/15, 62b/17, 63a/2, 63a/3, 63a/9, 63b/5, 63b/11, 63b/15, 64a/9, 64a/17, 64b/6, 64b/8, 64b/11, 64b/14, 65a/17, 65b/1, 65b/5, 65b/6, 65b/7, 65b/12, 65b/14, 66a/8, 66a/10, 66a/13, 66b/2, 66b/5, 67a/13, 67b/1, 67b/3, 67b/5, 67b/9, 67b/10, 67b/15, 68a/2, 68a/4, 68a/8, 68a/10, 68a/11.

dib Bir şeyin en derin ve aşağı yeri, ağaç ve duvar gibi şeylerin aşağısı ve çevresi: 15a/17, 45a/17.

dibinden kap- Bir şeyi aşağı yerinden almak: 45a/17.

dibine götür- Bir kişiyi bir şeyin dibine getirmek: 15a/17.

dibelik Büsbütün, tamamıyla: 29a/13.

diger Başka, özge, öteki, öbür: 8a/8.

dik- Dikmek, dik olarak durdurmak: 3b/11, 14a/6, 14b/3, 22a/15.

→ **cānibine dik-** 22a/15.

dikdür- Dikdirmek, dikmek eylemini yaptırmak: 57a/10.

dikil- Dikilmek, dikmek işi yapılmak, dik duruma gelmek: 14a/5, 14b/9.

dikḫat (a) Dakiklik, incelik, doğruluk, ehemmiyet verme, ince eleme, ince arama: 57b/2.

dikḫat eyle- Dikkat etmek: 57b/2.

dil 1) İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan: 33a/5. **2)** Ağız boşluğunda, tatmaya, yutkunmaya, sesleri boğumlamaya yarayan etli, uzun, hareketli organ, tat alma organı, dil: 44b/8.

dil üşür- Birçok kimsenin bir sözü aynı şekilde bir ağızdan söylemesi: 33a/5.

dil-āver (f) Yiğit, yürekli: 2a/14, 2a/15, 5a/3, 6a/16, 6b/8, 7a/7, 7b/15, 8b/3, 8b/10, 8b/13, 8b/17, 11b/8, 11b/15, 13a/11, 15a/2, 15b/9, 17b/8, 18b/10, 19b/1, 19b/8, 21b/9, 23a/14, 24a/2, 24b/7, 26a/9, 26b/10, 27b/8, 29a/3, 30a/1, 30a/3, 30a/18, 32b/3, 34a/14, 39a/2, 42b/5, 46a/7, 46a/9, 46a/12, 47a/15, 51a/7, 51a/9, 55b/1, 56a/6, 58b/11, 59a/2, 59b/17, 60a/15, 63b/16, 64a/11, 66a/8.

dil-āveri kaldır- Yiğidi, yürekliyi kaldırmak: 34a/14.

dil-āverler otur- Yiğitler, yürekli oturmak: 24b/7.

dile- Arzulamak, talep etmek, istemek, dilemek: 17a/13, 26a/17, 51a/10, 51a/11, 64a/7.

→ °özü dile- 17a/13.

dilek İstek, arzu, dilek: 45a/8, 64a/14.

dilek it- İstemek, arzulamak: 45a/8.

dimāğ (a) Zihin, akıl, bilinç: 35b/12.

dīn (a) Allah'a inanma ve bağlanma: 7a/2, 51a/17.

dīñle- Dinlemek, işitmek için kulak vermek: 29a/7, 48a/7.

diren- Direnmek, dayanmak: 61a/8, 61a/15.

diret- Dretmek, ayak dirmek, inat etmek, ısrar etmek: 61a/2.

diril- Yaşamak, canlanmak, dirilmek: 62a/10, 62a/11.

→ nice diril- 62a/11.

→ ölü diril- 62a/10.

diş Çene kemiklerinin üstünde dizili organ, diş: 28a/1.

ditre- Titremek: 64a/11.

dīv (f) Korkunç, çok iri ve olağanüstü güçlü yaratık, dev: 39a/15.

dīvleri dur- Devleri durmak: 39a/15.

dīvān (a) Yüksek düzeydeki devlet adamlarının kurduğu büyük meclis: 6b/16, 10b/17, 13a/7, 14a/16, 20a/11, 20b/4, 24b/5, 25b/7, 27a/10, 32b/15, 43a/13, 48b/1, 56a/15, 59b/10, 60a/13, 62b/2, 62b/15.

dīvān ol- Meclis kurmak, toplantı yapmak: 13a/7, 59b/10.

dīvāna çık- Meclise çıkmak: 10b/17.

dīvāna gel- Meclise gelmek: 32b/15, 62b/2.

dīvānına dur- Meclisine durmak: 56a/15.

dīvānına gel- Bir kimsenin meclisine gelmek: 14a/16, 20a/11.

dīvāne (f) Deli, kaçık, budala: 27a/11.

Dīvāne Özel isim: 26b/3, 26b/8.

diyār (a) Ülke, topraklar, memleket: 13b/1, 19a/1, 19b/4, 22a/10, 27a/13, 31a/13, 52b/1, 52b/2.

diyāra getür- Memlekete getirmek: 19b/4.

diyār-be-diyār Memleketten memlekete: 27a/13.

diyârlarına git- Memleketlerine gitmek: 19a/1.

diz Kaval, baldır ve uyluk kemiğinin birleştiği yer: 12b/14, 28b/15, 28b/16, 28b/17, 29b/2, 29b/4, 29b/5, 34a/4, 34a/5, 34a/7, 34a/8, 34a/9, 34a/11.

dizin silk- Dizini silmek: 34a/11.

dizini al- Dizini almak: 28b/16.

doğrı Yönü değişmeyen, eğri ve çarpık karşıtı. Yalan olmayan, gerçek: 16b/15, 33a/14, 46a/6.

doğrı söyle- Yalan söylememek, doğru söylemek: 46a/6.

doğrısını söyle- Doğru olanı söylemek: 16b/15.

dost (f) Sevilen kimse, arkadaş, dost: 6a/16.

dökil- Dökme işi yapılmak, dökme işine konu olmak, dökülmek: 41b/10.

→ **mâlları dökil-** 41b/10.

dön- 1) Durumdan duruma geçmek, değişmek, olduğundan daha değişik bir durum almak, benzemek: 24b/16, 66b/11. 2) Yüzünü çevirmek, yönelmek: 3a/16, 4b/8, 8b/10, 9b/6, 47b/15, 50a/6, 53b/16, 61b/15. 3) Geri gelmek, geri gitmek: 3a/2, 4a/6, 8a/10, 11b/9, 13a/6, 41b/11, 42b/9, 43a/6, 47a/5, 52a/9, 55a/1, 57a/16. 4) Caymak, vazgeçmek: 15b/11.

→ **da^cvâsından dön-** 15b/11.

dördinci Dört sayısının sıra sıfatı, sırada üçüncüden sonra gelen: 1b/1, 2b/4, 60a/7.

dört Dört rakamı: 18a/13, 18a/14, 43b/3, 64a/12.

döşeg bkz. döşek

döşegine yat- Döşegine, yatağına yatmak: 63a/13.

döşek, döşeg Yatak, döşek: 63a/13.

döşet- Döşeme işini yaptırmak, döşetmek: 36a/16.

du^câ (a) Allah'a yalvarma, niyâz: 16b/10, 25a/14, 25b/16, 30b/18, 47a/7, 48b/2, 51a/13, 52a/10, 52a/16, 58a/1, 59a/8, 67a/7.

du^câ eyle- Dua etmek, yalvarmak: 48b/2.

du^câ it- Dua etmek, yalvarmak: 16b/10, 25a/14, 25b/16, 51a/13, 52a/10, 52a/16, 58a/1, 59a/8, 67a/7.

dur- Durmak, beklemek, dikilmek: 6b/7, 9a/14, 10a/4, 23a/10, 28b/5, 30b/10, 38a/14, 39a/15,

42b/15, 43b/8, 43b/16, 45a/12, 53a/2, 56a/15, 56b/17, 57a/17, 62a/11, 64a/12, 65b/11.

→ **arasında dur-** 57a/17.

→ **ayağa dur-** 28b/5.

→ **bunda dur-** 43b/16, 64a/12.

→ **dīvānına dur-** 56a/15.

→ **dīvleri dur-** 39a/15.

→ **girü dur-** 65b/11.

→ **hāzır dur-** 42b/15.

→ **öñüne dur-** 56b/17.

→ **seyre dur-** 23a/10.

→ **şöyle dur-** 6b/7.

→ **tîz dur-** 38a/14.

duravar- Kısa süreli beklemek: 55a/15.

→ **öñinde duravar-** 55a/15.

düş (f) Omuz: 44b/9.

duy- İşitmek, duymak: 60b/14, 63b/4.

dün Bir önceki gün, dün: 20a/13, 20b/6, 57b/4.

dünyā (a) İçinde yaşadığımız âlem, dünya: 6b/11, 9b/15, 9b/17, 30b/4, 30b/8, 34a/10, 36a/4.

dürlü Çok çeşitli özellikleri olan, çeşit çeşit, muhtelif, türlü: 24b/1, 58b/13.

dürt- Harekete getirmek, dürtmek: 57b/7.

düş Rüya, düş: 66b/4.

düş- 1) Birinin ayağına kapanmak, yalvarmak: 17a/10, 34b/14, 41b/16, 64a/6, 64a/14. 2) Yere düşmek: 61a/6, 61a/10, 61a/11. 3) Sâhip olmak: 54b/9. 4) Açgözlülük ve doymazlığa düşmek: 68a/3. 5) İdam cezasına çarptırılmak: 13b/17. 6) Peşine düşmek, peşine takılmak: 36b/6, 54b/12. 7) Bir yere tesadüfen gelmek, ansızın gelmek: 19a/9, 37b/5, 37b/13. 8) Aralarında kan bağı olan: 22b/4. 9) Birinin şan ve şöhretine layık olan, yakışan hareket: 53b/17, 54a/1, 67b/11. 10) Yapılması gereken bir şeyi gerçekleştirmenin yollarını aramak: 35b/15, 37a/8. 11) Mecazen hayretin getirdiği durumla denize düşmek: 24b/16. 12) Korkuya kapılmak: 27a/8. 13) Bir kimsenin önünde yürümek: 17b/11, 24a/15. 14) Üzülmek: 32b/1.

- **ardına düş-** 36b/6.
→ **âteş düş-** 27a/8.
→ **ayağına düş-** 17a/10, 34b/14, 41b/16, 64a/6, 64a/14.
→ **bunda düş-** 37b/13.
→ **cānibe düş-** 61a/6.
→ **deryāya düş-** 24b/16.
→ **öñüne düş-** 17b/11, 24a/15.
→ **şānıñuza düş-, şānuñuza düş-** 53b/17, 67b/11.
→ **yaşa düş-** 32b/1.
→ **yine düş-** 61a/10.

düşkin Âciz, fakir: 57a/7.

düşmen (f) Düşman, yağı: 30a/14.

düşün- Düşünmek, tefekkür etmek: 4a/11, 8b/4, 8b/5.

düz- Dizmek, düzene sokmak, düzene koymak, sıralamak, elverişli ve uygun bir duruma getirmek: 17b/9, 59a/11.

-E-

ebrec (a) Gözünün akı çok, fakat güzel gözlü (kimse): 18b/7.

Ebü'l-Ma'ānī Özel isim: 51b/4.

ecel (a) Hayatın sonu, ölüm zamanı: 60b/11.

edā (a) Yerine getirme: 31a/11.

edebsüz Utanmaz, sıkılmaz, terbiyesiz, ahlaksız: 61b/14.

edebsüzlük bkz. edebsüzlük

edebsüzlük, edebsüzlük Utanmazca davranış, utanmazlık, sıkılmazlık, edepsizlik: 29a/6.

ednā (a) Pek aşağı, en bayağı, çok alçak: 6b/11.

efendi (r) Sâhip, mâlik, "buyruğu geçen, sözü tutulan kimse": 6a/7, 31a/4, 38b/5, 51a/14.

eger¹ Binek hayvanlarının sırtına konulan, oturmaya yarayan nesne, eyer: 55a/3, 55b/8.

egerini şun- Eyerini sunmak: 55a/3.

eger² (f) Eğer, şâyet: 4b/13, 6a/13, 6b/9, 10b/13, 14a/13, 24a/3, 27a/12, 31b/1, 32a/5, 33a/10, 45a/3, 48b/15, 67b/11.

egil- Bir yana doğru eğik duruma gelmek, eğilmek: 17a/9.

eglen- Durmak, oyalanmak, zaman geçirmek, eğlenmek: 35a/12.

egri Kötülük, fenalık: 24b/13, 24b/14.

egri bağ- Kötü düşünce besleyerek bakmak: 24b/14.

ehl (a) 1) Sâhip, mâlik, mutasarrıf olan: 25b/6. **2)** Halk: 57a/12, 58a/2.

ehl-i ııyāl (f) Ev halkı: 57a/12, 58a/2.

ejder (f) Büyük yılan: 44b/10.

Ejder Özel isim: 24a/9, 27b/14, 30b/13, 32b/14.

ejderhā (f) Büyük yılan: 2a/8.

Ejderhā Özel isim: 28b/9.

Ejder-i Necefī Özel isim: 32b/14.

eksiklig bkz. eksiklik

eksikligi ol- Eksikliği olmak: 39b/2.

eksiklik, eksiklig Eksiklik, azlık: 39b/2.

el 1) Bir şey yitirilmiş olma, o şeyden yoksun kalınma: 52b/8. **2)** Yakalama, ele geçirme, alma: 63a/3, 67a/11, 67a/17. **3)** Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü: 3b/14, 4b/16, 8b/6, 10a/2, 10a/3, 10b/6, 10b/7, 10b/11, 12b/12, 16a/16, 17a/12, 17b/13, 21a/11, 21b/2, 21b/3, 22a/7, 25a/4, 26b/1, 26b/2, 29a/8, 29a/9, 29b/10, 30a/4, 30a/6, 30b/5, 31b/9, 31b/11, 31b/15, 32a/10, 34a/17, 34b/10, 38b/7, 39a/17, 41a/5, 44a/15, 44b/8, 45a/17, 45b/7, 45b/14, 48b/2, 49a/14, 49b/11, 53a/12, 54b/5, 54b/13, 59b/3, 59b/7, 60a/3, 60b/8, 61a/5, 62a/5, 67a/10, 67a/12. **4)** Yakalanma: 67a/9. **5)** Yapmayı becerme, yapabilme, gücü yetme: 19b/16, 23a/15, 50a/2. **6)** Yardım etme: 21a/1. **7)** Fethetme, ele geçirme: 21b/16.

el vir- Yardım etmek: 21a/1.

ele al- Fethetmek, ele geçirmek: 21b/16.

ele gel- Ele gelmek, el ile tutulabilmek: 60a/3.

ele getür- Ele getirmek, ele geçirmek, yakalamak: 63a/3, 67a/11, 67a/17.

ele vir- Ele vermek, yakalanmak: 67a/9.

elin öp- Bir kimsenin saygı amacıyla elini öpmek: 17a/12.

elinde kal- Elinde kalmak. Bir nesnenin elinde kalması, bulunması: 3b/14, 29b/10, 30a/4.

elindekini al- Elindekini almak: 54b/13.

elinden al- Bir nesneyi bir kişinin elinden almak: 30a/6, 38b/7, 39a/17, 45a/17.

elinden bırak- Bir nesneyi elinden bırakmak: 62a/5.

elinden fırla- Elinden fırlamak. Bir nesnenin elinden fırlaması: 29a/9.

elinden kap- Bir şeyi bir kimsenin elinden almak: 34b/10.

eliñe al-, eline al- Bir nesneyi eline almak: 12b/12, 53a/12.

eline gir- Eline geçmek, almak: 21a/11, 59b/7.

eline vir- Bir nesneyi bir kişinin eline vermek: 32a/10.

elini öp- Bir kimsenin saygı amacıyla elini öpmek: 22a/7.

elbetde (a) Herhâlde, şüphesiz, kuşkusuz, elbet: 4b/7, 9a/3, 36b/13, 49a/1.

elem (a) Acı, üzüntü: 14b/16, 21a/12, 29a/10, 30b/12, 32a/4, 32a/8, 36b/1, 39b/1, 47b/11, 49a/7, 49b/8, 63b/13, 64b/1, 64b/6, 64b/13, 66b/17.

elem çek- Acı çekmek: 14b/16, 21a/12, 29a/10, 30b/12, 32a/4, 32a/8, 36b/1, 39b/1, 47b/11, 49a/7, 49b/8, 64b/1, 64b/6, 64b/13.

el-ḥamdülillāh (a) Allah'a hamdolsun, Allah'a şükür: 7a/1.

el-kıssa (a) Hulâsa, hâsılı, sözün kısası, sözden anlaşıldığına göre: 2b/3, 21a/4, 46b/6.

elli Elli rakamı: 37a/8, 37a/11, 38b/10, 39b/10, 41a/16, 44a/17.

emir (a) bkz. emr

Emîr Özel isim: 25b/9, 28a/17, 33a/12.

Emîr-i ʿArab Özel isim: 28a/17.

Emîr-i Cihân Özel isim: 33a/12.

Emîr-i Merdân Özel isim: 25b/9.

emr, emir (a) Emir, buyruk, iş: 2a/13, 7a/12, 7a/16, 8a/17, 9a/8, 10b/17, 13b/16, 14a/4, 14a/10,

14b/2, 18a/5, 20b/2, 20b/8, 21b/10, 23b/11, 25b/1, 27b/11, 28b/2, 30b/2, 31b/14, 37b/7, 39b/3, 39b/8, 51a/5, 64b/15.

emr eyle- Buyurmak: 2a/13, 7a/12, 8a/17, 9a/8, 10b/17, 13b/16, 14a/4, 14a/10, 14b/2, 18a/5, 20b/2, 21b/10, 27b/11, 30b/2, 31b/14, 37b/7, 39b/3, 39b/8, 51a/5, 64b/15.

enbān, enbāne (f) Dağarcık denilen deri çanta, yiyecek çantası, heybe: 5b/3, 6a/2, 50b/17, 55a/4, 65a/10, 66b/3.

enbāne (f) bkz. enbān

enbāne şal- Çanta içine bir şey koymak: 6a/2, 55a/4.

enbāne yirleşdür- Çanta içine yerleştirmek: 5b/3, 50b/17, 66b/3.

encām (a) Nihâyet, son: 28a/6.

endāze (f) Altmış santimetrelik bir ölçü: 7a/11.

endāze ol- Hesap yapmak: 7a/11.

er Değerli adam, hakkıyla adam demeye lâyük kişi, bahadır, yiğit: 20a/9, 29a/13, 29b/11.

er ol- Yiğit olmak: 29b/11.

erbāb (a) Sâhipler, mâlik olanlar, muktedir: 8a/17.

Erdebîl (f) İran'da bir şehir: 37a/9, 37b/1, 51a/1, 51b/15, 66b/14, 68a/14.

Erdebîl'e gel- Erdebil'e gelmek: 66b/14.

Erkām Özel isim: 22b/6, 23a/2, 23a/7, 23a/11, 23a/12, 23a/13.

erkān (a) Esaslar, destekler; direkler, sütunlar: 8b/1, 24a/14.

erlik Bahadırılık, yiğitlik: 30a/17, 46a/5, 53a/4.

es- (Rüzgar için) esmek: 34b/17.

esbāb (a) Sebepler, "Esvap" kelimesinin halk ağzındaki şekli, elbise: 66a/12.

eşer (a) Bir şeyin varlığını gösteren nitelik, iz, belirti: 7a/17.

eşer kal- İz kalmak: 7a/17.

esîr (a) Tutsak, harpte düşman eline düşen: 43a/15, 47b/8.

esîr it- Esir etmek, tutsak etmek: 47b/8.

esîr ol- Esir olmak, tutsak olmak: 43a/15.

eski Yeni olmayan, eski: 56a/10, 56a/11, 58a/6.

eşyā (a) Mevcut olan şeyler, nesnelere: 66a/16.

eteg bkz. etek

etegin kes- Eteğini kesmek: 59b/8, 59b/15.

etek, eteg Giysinin belden aşağıda kalan bölümü: 59b/7, 59b/8, 59b/14, 59b/15.

evlād (a) Veledler, çocuklar: 15a/14, 17a/2, 27b/15, 30a/10, 30b/7, 32a/1, 32a/5, 33a/4, 64a/16, 68a/6, 68a/9.

evlādı ol- Çocukları olmak: 17a/2.

ewel (a) İlk, önce: 12a/17, 16a/3, 23a/10, 51b/11.

ewelā (a) İlk, ilk önce: 6b/6.

eyit- Söylemek, konuşmak: 2a/15, 3a/8, 4b/2, 4b/8, 4b/11, 4b/16, 5a/2, 5a/6, 5a/12, 5b/6, 5b/13, 5b/15, 6a/6, 6b/4, 6a/15, 7a/7, 7b/4, 7b/13, 8b/10, 8b/13, 8b/17, 9a/10, 10a/10, 10a/13, 10b/2, 10b/3, 10b/5, 10b/6, 10b/9, 11a/9, 11b/15, 12b/5, 13a/11, 13a/17, 13b/7, 14a/17, 14b/9, 14b/12, 14b/15, 15b/5, 16a/7, 16b/13, 16b/16, 17a/7, 17a/9, 17a/15, 18a/15, 19b/2, 19b/8, 20a/12, 20b/5, 20b/17, 21a/6, 22a/5, 22b/2, 22b/8, 23b/5, 24a/9, 24b/2, 25a/9, 26a/6, 26a/9, 28a/3, 28a/7, 30a/7, 30a/8, 31a/1, 31a/12, 31b/17, 32b/7, 33b/6, 35a/5, 35b/6, 35b/12, 36b/8, 37a/4, 37a/14, 37b/13, 39a/2, 40b/7, 42a/16, 42b/9, 43a/7, 43a/9, 44a/1, 45a/14, 46a/6, 46a/9, 46a/16, 47a/11, 47b/7, 48a/8, 48b/10, 48b/12, 49a/17, 49b/2, 49b/15, 50a/3, 50a/6, 50b/5, 50b/13, 51a/2, 51a/8, 51a/13, 52a/14, 52b/5, 52b/7, 52b/16, 53a/7, 53b/15, 54a/12, 54a/16, 54b/1, 55a/16, 56a/1, 56a/3, 56b/5, 56b/7, 57a/6, 57a/10, 57a/17, 57b/11, 57b/15, 58a/12, 58a/16, 58b/4, 59a/1, 59a/3, 59b/12, 59b/17, 60a/15, 60a/17, 61a/16, 62a/2, 62a/13, 62b/6, 62b/8, 62b/13, 63b/10, 63b/13, 63b/16, 64a/3, 64b/2, 64b/6, 66b/4, 65a/16, 66a/11, 66a/13, 67a/6, 67a/8, 67a/14, 67b/6, 67b/9, 67b/16, 68a/5.

→ **beglerine eyit-** 7b/13, 40b/7.

→ **gönlünden eyit-** 10a/13.

→ **kendü kendüye eyit-** 3a/8, 56b/7.

→ **oğlan eyit-** 62a/2.

→ **şāhib-ķırān eyit-** 16b/13, 17a/15.

→ **şūreti eyit-** 57b/11.

→ **şāh eyit-** 49a/17, 67b/6, 67b/16.

→ **yine eyit-** 4b/8.

Eykāş Özel isim: 45b/4, 51a/6.

eyle- Etmek, yapmak: 1b/5, 1b/7, 1b/10, 2a/2, 2a/7, 2a/10, 2a/13, 2b/4, 3a/3, 3a/4, 3a/6, 3a/7, 3a/14, 3b/10, 3b/12, 4a/16, 5b/7, 6a/11, 6a/16, 6b/13, 7a/3, 7a/12, 7a/16, 7b/3, 7b/9, 8a/2, 8a/9, 8a/17, 8b/11, 9a/8, 9b/5, 10a/7, 10a/9, 10a/11, 10b/17, 11a/5, 11a/9, 11a/12, 11a/16, 11a/17, 11b/6, 11b/7, 12b/1, 13a/1, 13a/9, 13a/12, 13a/17, 13b/3, 13b/5, 13b/6, 13b/9, 13b/11, 13b/15, 13b/16, 14a/4, 14a/10, 14a/17, 14b/1, 14b/2, 14b/6, 15a/5, 15b/2, 16b/4, 17a/5, 17a/6, 17a/17, 17b/15, 17b/17, 18a/5, 18a/9, 18a/12, 18b/10, 18b/16, 19a/15, 19b/8, 19b/12, 20a/4, 20a/6, 20a/9, 20a/14, 20b/2, 20b/7, 20b/11, 21b/1, 21b/10, 23a/9, 23a/15, 24a/2, 24a/12, 24a/13, 24b/1, 25a/11, 25a/13, 25b/9, 25a/6, 25a/8, 25a/14, 25b/17, 26b/9, 27a/12, 27a/14, 27b/11, 28a/16, 28b/3, 28b/17, 29b/8, 29b/14, 29b/17, 30a/2, 30a/9, 30a/11, 30a/15, 30a/17, 30b/2, 30b/8, 30b/15, 31a/2, 31a/3, 31a/16, 31b/1, 31b/4, 31b/14, 32a/8, 32a/12, 33a/2, 33a/10, 33a/16, 34a/12, 34b/3, 34b/7, 34b/16, 35a/1, 35a/6, 35b/8, 35b/9, 35b/10, 36a/1, 36a/9, 36a/10, 36a/14, 36a/17, 36b/4, 36b/16, 37a/4, 37b/7, 37b/9, 38b/5, 38b/12, 38b/17, 39a/3, 39a/9, 39a/17, 39b/3, 39b/8, 40a/5, 40a/7, 40a/12, 40a/15, 40a/16, 40b/2, 41a/1, 41a/2, 41a/8, 41a/9, 41a/10, 41a/13, 41a/15, 41a/16, 41b/4, 41b/8, 42a/3, 42a/7, 42a/12, 42a/14, 42a/17, 42b/1, 42b/2, 44a/3, 45a/3, 45a/6, 45a/9, 45a/12, 45b/14, 45b/15, 46a/3, 46a/4, 46a/12, 47a/4, 47a/6, 47a/8, 47a/10, 47b/1, 47b/15, 47b/16, 48a/1, 48b/2, 49a/16, 49b/1, 49b/9, 49b/16, 51a/1, 51a/5, 51a/17, 51b/4, 51b/8, 52a/11, 52b/2, 53a/8, 53b/3, 54a/14, 56b/6, 57b/2, 57b/9, 58a/2, 58a/8, 58a/15, 58a/16, 60a/5, 60a/14, 60b/13, 62b/3, 62b/14, 63a/7, 63a/10, 63b/14, 64a/1, 64a/15, 64b/15, 65b/10, 66a/10, 67b/1, 67b/14.

→ °adāvet eyle- 23a/15.

→ āferīn eyle- 47a/8.

→ °afv eyle- 42b/1, 64a/15.

→ °aqluñı başına cem° eyle- 45a/6.

→ ālūde eyle- 45b/15.

→ °arz-ı hüner eyle- 11a/16.

→ āzād eyle- 47b/1.

→ °azm-i Erdebīl eyle- 51a/1.

→ °azm-i meydān eyle- 1b/5.

→ beyān eyle- 7b/3, 36a/14, 47b/16.

→ bize eyle- 30a/9.

→ böyle eyle- 62b/14.

- cellād eyle- 42a/17.
- cem^c eyle- 45a/6.
- ceng eyle- 3a/7, 9b/5, 40b/2, 41a/2, 46a/4.
- çāk eyle- 14b/6.
- çāre eyle- 16b/4.
- çırçıplağ eyle- 63a/10.
- da^cvet eyle- 11a/17, 12b/1, 25a/13, 30a/15, 49b/1.
- def^c eyle- 45a/3.
- diğkat eyle- 57b/2.
- du^cā eyle- 48b/2.
- emr eyle- 2a/13, 7a/12, 8a/17, 9a/8, 10b/17, 13b/16, 14a/4, 14a/10, 14b/2, 18a/5, 20b/2, 21b/10, 27b/11, 30b/2, 31b/14, 37b/7, 39b/3, 39b/8, 51a/5, 64b/15.
- ferāğat eyle- 19b/12.
- feryād eyle- 14a/17.
- fikr eyle- 63a/7.
- firār eyle- 36a/10, 36a/17.
- ğā³ib eyle- 34b/7.
- ğalebe eyle- 33a/10.
- ğažab eyle- 39a/9.
- ħaber eyle- 35a/1.
- ħabs eyle- 51a/5.
- ħaltı-ı kelām eyle- 39a/3.
- ħamle eyle- 1b/10, 11b/6, 40a/5, 41a/1, 45a/12, 46a/3.
- ħarc eyle- 58a/2.
- ħaṭāsuz eyle- 32a/12.
- havā eyle- 35b/8.

- havāle eyle- 38b/5, 45b/14.
- hażż eyle- 58a/15, 58a/16.
- helāk eyle- 38b/12, 39a/17, 40a/16.
- hikāyet eyle- 13b/15, 18a/12, 62b/3.
- hizmet eyle- 54a/14.
- hurd eyle- 2a/2, 40a/12.
- hūner eyle- 11a/16.
- ĩcād eyle- 6a/11.
- icrā eyle- 30a/17.
- iḥāṭa eyle- 15b/2.
- iḥsān eyle- 20b/11, 31a/3.
- iḥtiyār eyle- 13b/3.
- ikrām eyle- 23a/9.
- ilbās eyle- 8a/9.
- iltifāt eyle- 28a/16.
- imdād eyle- 64a/1.
- imzā eyle- 56b/6.
- inkār eyle- 57b/9.
- irsāl eyle- 8a/2.
- iş eyle- 27a/14.
- kabūl eyle- 31a/2, 42a/14.
- karar eyle- 25a/8, 30b/15, 34b/3, 51b/4.
- kasem eyle- 7a/3.
- katl eyle- 13b/5.
- kelām eyle- 39a/3.
- kendi eyle- 41a/2.
- kerem eyle- 63b/14.

- **kul eyle-** 13a/12.
- **luṭf eyle-** 5b/7.
- **medḥ eyle-** 3a/4, 3a/6, 20a/6, 25a/11, 52a/11.
- **men^c eyle-** 11b/7, 29b/14, 40a/7, 41a/1, 41a/8, 41a/9, 41a/10.
- **muḥabbet eyle-** 8b/11, 25b/9.
- **murād eyle-** 36a/1, 36a/9, 42a/12, 45a/3.
- **muṣāḥabet eyle-** 7a/16.
- **müjde eyle-** 47a/6.
- **müşāhede eyle-** 24b/1, 51a/17.
- **naḳl eyle-** 34b/16.
- **naṣīḥat eyle-** 13a/9, 13b/6, 13b/11, 14b/1.
- **naṣīḥatlar eyle-** 24a/13.
- **nūṣ eyle-** 18b/10.
- **ri^cāyet eyle-** 42a/3.
- **ricā eyle-** 35b/9.
- **ṣabr eyle-** 6a/16.
- **ṣafā eyle-** 10a/11, 18b/16.
- **ṣarf eyle-** 21b/1, 28b/3, 32a/8, 67b/14.
- **ser-dār eyle-** 37a/4.
- **serfūrū eyle-** 15a/5.
- **ser-nigūn eyle-** 41b/4.
- **seyāḥat eyle-** 52b/2.
- **su²āl eyle-** 3a/3, 10a/9, 18a/9, 20a/4, 20a/14, 37b/9, 38b/17.
- **sükūt eyle-** 35b/10.
- **ṣād-mānılıklar eyle-** 17a/17.
- **ṣaḳḳ eyle-** 3a/14.
- **ṣeb-ḥūn eyle-** 36b/16.

- **şefâ'at eyle-** 31b/4.
- **şikâr eyle-** 60a/5.
- **şikâyet eyle-** 47b/15.
- **şöyle eyle-** 29b/17.
- **taḥşîl eyle-** 25a/11.
- **taḫrîr eyle-** 60a/14.
- **ṭaleb eyle-** 25b/17.
- **tamām eyle-** 11a/9, 35a/6.
- **ta'ayîn eyle-** 17b/17, 44a/3.
- **tebdîl-i havâ eyle-** 35b/8.
- **teblîğ eyle-** 31b/1.
- **temâşâ eyle-** 20a/9, 20b/7.
- **tenbîh eyle-** 49a/16.
- **teslîm eyle-** 41b/8, 47a/10.
- **tevbe eyle-** 42b/2.
- **ümîd eyle-** 60b/13.
- **vaşîyyet eyle-** 31a/16.
- **vezîr eyle-** 17a/5.
- **vücûd eyle-** 24a/2.
- **yemîn eyle-** 49b/16.
- **yiter eyle-** 53b/3.
- **zabṭ eyle-** 42a/7.
- **zaḥm eyle-** 2a/10.
- **zevḳ-i şafâ eyle-** 18b/16.
- **ziyâfet eyle-** 24a/12.
- **zûr eyle-** 2a/7, 3b/10, 3b/12, 13a/1, 26b/9, 28b/17, 29b/8, 30a/2, 34a/12.

eyü İyi: 39a/11, 61b/2, 64b/7.

eyü it- İyi etmek: 39a/11.

eyüce Biraz veya oldukça iyi: 57b/17.

ezelî (a) Ezele mensup, ezel ile ilgili, öncesizlik: 52b/9.

-F-

fâhîr, fâhîre (a) Kıymetli, değerli: 8a/9, 17b/16, 21b/11, 42a/4.

fâhîr-i hîl'at (f) Kaftanın değerlisi: 8a/9.

fâhîr-i hîl'at vir- Kaftanın değerli olanını vermek: 21b/11.

fâhîr-i hîl'atlar çıkar- Kaftanların değerli olanını çıkarmak: 8a/9.

fâhîre (a) bkz. **fâhîr**

fâ'ide (a) Fayda, yarar: 52b/8, 52b/14.

fâ'ide it- Fayda etmek, yarar sağlamak: 52b/14.

faķîr (a) 1) Çâresiz, zavallı: 22a/4, 52b/14, 56a/12, 59a/3. 2) Yoksul, züğürt, fakir: 43a/2.

faķîr ol- Çâresiz, zavallı olmak: 52b/14.

falân (a) Cümlede belirtilen nesne veya nesnelere sonra gelerek "ve benzerleri" anlamında kullanılan bir söz: 48b/5.

fâriğ (a) Vazgeçmiş, çekilmiş: 49a/9.

farķ (a) Ayırma, ayrılma, seçilme, ayırt etme: 59b/9.

faşâhât (a) Güzel ve açık konuşma, uzdukluluk, iyi söz söyleme kabiliyeti: 31a/10.

faşîh (a) Güzel, düzgün ve açık konuşan, iyi söz söyleme kabiliyetinde olan kimse: 25b/8.

faşîhü'l-lisân (a) Düzgün söz söyleyen: 25b/8.

faşl (a) 1) Halletme, neticelendirme: 7b/6, 7b/11. 2) Belli bir sürede yapılan iş, karşılaşılan durum veya olay: 9b/5, 46a/4.

faşl ol- Halletmek, neticelendirmek: 7b/6.

fedâ (a) Bir kimsenin uğruna verilen veya harcanılan şey, kurban: 64b/4.

fedâ it- Kurban etmek: 64b/4.

fedāʾī (a) Canını esirgemeyen, mühim bir maksat uğruna canını vermeye hazır bulunan: 52b/17.

felek-zedelik Feleğin kahrına uğramışlık, talihsizlik: 57a/7.

fenā (a) İyi olmayan, kötü, fena: 28a/7, 52a/6.

fenāya var- Fenaya, kötüye varmak: 28a/7.

fenn (a) Hüner, marifet, sanat, ilim: 22a/8, 54a/13.

ferāce (a) Dervişlerin giydiği bol bir tür hırka: 56a/10.

ferāġat (a) Vazgeçme, el çekme: 19b/12, 63a/1.

ferāġat eyle- Vazgeçmek: 19b/12.

ferāġat it- Vazgeçmek: 63a/1.

ferāset (a) Anlayışlılık, çabuk sezgiş: 57b/12, 57b/13.

Ferhād Özel isim: 26b/3, 26b/8, 26b/10.

Ferhād-ı Dīvāne Özel isim: 26b/3, 26b/8.

Ferībūr Özel isim: 19a/5, 19a/13, 22b/8, 35a/17, 46a/9, 48a/10.

Ferībūr Özel isim: 39b/5.

Ferīdūn Özel isim: 30b/3, 31b/14, 46a/2, 46a/3, 46a/5, 46a/15, 46b/6, 49a/14, 51a/7.

Ferīdūn-i Māzendarānī Özel isim: 46a/2.

Ferīdūn Şāh Özel isim: 30b/3, 49a/14.

fermān (f) Emir, buyruk: 27b/2, 28b/7.

feryād (f) Haykırış, çığlık: 14a/17, 39a/13, 43a/14.

feryād eyle- Haykırmak, bağırmak: 14a/17.

feryād it- Haykırmak, bağırmak: 39a/13, 43a/14.

fesād (a) Bozukluk, kötülük: 35b/12.

fırıla- Fırlamak: 29a/9.

→ **elinden fırla-** 29a/9.

fıkr (a) Fikir, düşünce: 5a/8, 14a/3, 16a/14, 25a/2, 30b/12, 39a/5, 50a/10, 60b/11, 63a/7.

fıkr eyle- Düşünmek: 63a/7.

fıkr it- Düşünmek: 14a/3, 30b/12, 50a/10, 60b/11.

fikre var- Düşünülen şey hakkında bir karara ulaşmak: 5a/8, 16a/14, 39a/5.

fîl (a) Bilinen büyük hayvan, Hindistan ve Afrika gibi sıcak bölgelerde yabâni ve uysal bir hâlde yaşar: 2b/12, 40b/4, 41a/3.

fi'l-ḥāl (a) Bu anda, hemen, şimdi: 41a/11, 44a/16.

filori (it) Altın para: 7b/10, 50a/7.

filori vir- Altın para vermek: 7b/10.

fi'l-vâқиc (a) Vâkıa, hakikaten, gerçekte, gerçekten: 61a/17.

firār (a) Kaçma, savuşma, izinsiz veya nizamsız olarak ortadan kaybolma: 36a/10, 36a/17.

firār eyle- Kaçmak: 36a/10, 36a/17.

Fîrüz Özel isim: 41a/13, 42a/12, 43b/6.

Fîrüz-i Ḥorāsānî Özel isim: 41a/13.

fuḫarā (a) Fakirler, yoksullar: 34b/2, 43a/1.

furşat (a) Herhangi bir şey için en uygun zaman, uygun durum veya şart, vesile: 35b/5, 35b/11, 36a/10, 63a/6.

furşat bul- Uygun zaman, durum veya şart elde etmek: 35b/11, 36a/10, 63a/6.

furtına Çok güçlü esen rüzgâr: 19a/7, 34b/7, 37b/2.

furtına ol- Fırtına olmak: 19a/7, 37b/2.

-G-

ġāfil (a) Gaflette bulunan, ihtiyatsız, dikkatsiz, habersiz: 60b/6.

ġāh (f) Zaman bildiren edat. Bazen, kimi vakit, bazı bazı: 2b/9, 33b/16.

ġā'ib (a) Bulunmayan, ortada görünmeyen, kayıp: 34b/1, 34b/7.

ġā'ib eyle- Kaybetmek: 34b/7.

ġā'ib ol- Kayıp olmak, kaybolmak: 34b/1.

ġalebe (a) Üstünlük, yenme, ġâlip gelme: 3a/10, 22b/16, 24a/4, 28b/3, 33a/10, 33a/11.

ġalebe eyle- Üstün gelmek: 33a/10.

ġalebe it- Üstün gelmek: 3a/10, 22b/16, 24a/4, 33a/11.

ġālib (a) Üstün gelen, yenen, başarı kazanan: 13a/15, 27a/16.

ġālib ol- Üstün gelmek, kazanmak: 13a/15, 27a/16.

ġam (a) Keder, tasa, kaygı: 28a/10.

ġarġ (a) Boġulma, batma, yok olma: 44b/7.

ġatārı 20b/13.

ġavġā (f) Kavga, dövüşme, vuruşma; gürültü: 27b/10, 38b/15, 42a/9, 42b/15, 44a/12.

ġāyet (a) Çok fazla, son derece: 43b/9, 62b/17.

ġayret (a) Çalışma, çabalama: 34a/8, 37a/11, 67b/8.

ġayret it- Çalışmak, çaba göstermek: 34a/8, 37a/11.

ġayretsüzlik bkz. ġayretsüzlik

ġayretsüzlüğü ġo- Gayretsizliği bırakmak: 68a/5.

ġayretsüzlik, ġayretsüzlig Gayretsiz olma durumu: 68a/5.

ġayrı (a) Başka, diğer: 18b/1, 18b/3, 18b/8, 23b/17, 38b/3, 42b/12, 49b/5, 49b/13, 56b/9, 56b/15, 56b/17.

ġazāb (a) Kızma, kızgınlık, hiddet, öfke: 2a/9, 2a/11, 3b/15, 9a/4, 29a/7, 29a/15, 32b/10, 33a/2, 35b/16, 38a/17, 39a/9, 41a/7, 45a/9, 60b/15, 63b/11.

ġazāb eyle- Öfkelenmek, kızmak, hiddetlenmek: 39a/9.

ġazāb it- Öfkelenmek, kızmak, hiddetlenmek: 60b/15.

ġazāba gel- Öfkelenmek, kızmak, hiddetlenmek: 2a/11, 9a/4, 29a/15, 38a/17, 41a/7, 45a/9.

Ġāzī Özel isim: 12a/6.

geç- 1) Bir kişinin önüne geçmesini istemek: 61b/16. 2) Bırakmak, terk etmek, vazgeçmek: 54a/5. 3) Kulak asmak, değer vermek, incelemek: 64b/13. 4) Affetmek: 45a/8. 5) Zamanı aşmak, geride bırakmak: 5b/5, 13a/6, 65b/3. 6) Gitmek, geçmek: 24a/17, 25a/8, 28a/14, 42a/4, 44a/7, 51b/4, 63a/17. 7) Aralarından geçmek: 9a/16.

→ aralarından geç- 9a/16.

→ kapusından geç- 24a/17.

→ söz geç- 64b/13.

→ suçından geç- 45a/8.

→ vakti geç- 65b/3.

geçen Geçmiş, mazi, bir zaman önce: 6a/17, 9a/16, 22b/8, 46a/10, 49a/3, 49b/4.

geçin- Taslamak, yapıyormuş gibi görünmek: 13b/2, 36b/9.

geçür- 1) Geçme işini yaptırmak, geçmesini sağlamak: 8b/4, 42a/5, 44a/8, 44a/10, 61b/16. 2) Adını deftere yazdırmak: 58a/12. 3) Sözü, emrini dinletmek: 13b/9. 4) Bir şeyin niteliğini anlamak için iyice incelemek, her yanına bakmak: 8a/6, 24b/16.

→ adam geçür- 44a/8.

→ askerî geçür- 44a/10.

→ gözden geçür- 8a/6.

→ öñüne geçür- 61b/16.

→ pây-ı tahta geçür- 42a/5.

→ söz geçür- 13b/9.

gedâ (f) Dilenci, yoksul: 23a/10.

gel- 1) Gelmek, bir yere varmak, erişmek, ulaşmak: 2a/7, 3b/6, 4a/7, 4a/10, 4a/13, 4a/15, 4b/5, 5a/8, 5b/9, 5b/16, 6a/5, 6a/9, 6a/13, 6b/1, 6b/11, 7a/4, 7b/3, 7b/15, 8a/2, 8a/10, 8a/12, 8a/16, 8b/1, 8b/3, 8b/9, 9a/6, 9a/13, 10a/9, 10a/11, 10a/16, 10b/3, 10b/4, 11a/6, 11a/12, 11b/12, 11b/13, 11b/15, 11b/16, 12a/7, 12a/8, 12a/14, 12b/3, 13a/10, 13b/7, 13b/10, 13b/11, 13b/13, 14a/16, 14b/9, 15a/4, 16a/14, 16b/5, 16b/7, 17a/1, 18a/1, 18b/7, 19a/3, 19b/1, 20a/11, 20b/14, 20b/16, 21a/3, 21a/6, 22a/2, 22a/3, 22a/11, 22a/12, 22b/8, 23a/4, 23a/5, 23a/8, 23a/10, 23a/12, 23a/16, 23b/5, 24a/7, 25a/6, 25a/10, 25b/1, 25b/2, 26a/4, 27b/17, 28a/13, 28b/3, 30b/4, 30b/14, 30b/18, 32a/6, 32b/15, 32b/16, 33b/3, 33b/4, 33b/6, 33b/9, 33b/12, 34a/9, 34b/6, 34b/15, 34b/18, 35a/3, 36a/5, 36b/7, 37a/1, 37a/10, 37b/5, 37b/10, 37b/12, 37b/17, 38a/6, 38b/10, 39a/2, 39a/12, 39b/4, 39b/11, 40a/1, 40b/11, 41b/13, 41b/14, 41b/16, 42b/10, 43a/1, 43a/6, 43a/12, 43b/5, 43b/8, 43b/11, 43b/14, 44b/6, 44b/12, 45a/6, 45a/7, 45b/10, 45b/17, 46a/2, 46a/14, 46b/4, 47a/2, 47a/5, 47a/13, 47a/14, 47b/6, 47b/12, 47b/13, 47b/14, 48a/15, 48a/16, 48b/3, 48b/4, 48b/14, 49a/4, 49a/6, 49b/3, 51b/7, 52b/3, 52b/4, 54a/14, 54b/2, 55a/7, 55a/10, 55a/13, 55a/14, 55b/8, 55b/10, 56a/8, 56a/14, 58a/4, 58a/7, 59a/6, 59a/10, 59a/13, 59a/16, 59b/1, 59b/11, 59b/13, 60a/9, 60a/14, 61a/4, 61b/1, 62b/2, 63b/8, 64b/15, 66a/4, 66a/7, 66a/8, 66a/16, 66b/1, 66b/5, 66b/7, 66b/13, 66b/14, 67a/4, 67a/6, 67b/13. 2) Üstesinden gelmek, baş etmek: 39b/9, 40b/15, 48b/7, 48b/11, 48b/17. 3) Eş ve benzer olanlar, yaşlılar: 11a/5. 4) Bir sözün veya bir davranışın bir kimsenin onuruna dokunması, o kimseye

ağır gelmesi: 13a/14. **5)** Hatırlamak, aklına gelmek: 21b/14, 60b/16. **6)** Öfkelenmek: 2a/11, 9a/4, 29a/15, 35b/17, 38a/17, 41a/7, 45a/9. **7)** Yardım etmek, yardıma gelmek: 37b/8, 41b/17, 47a/1. **8)** İmâna gelmek: 42a/13. **9)** Bir şeyin ağırlık ölçüsü: 55b/15. **10)** Rast gelmek, isabet etmek, karşılaşmak: 2b/2, 20a/14, 29b/15, 57a/16. **11)** Uygun gelmek: 58a/14. **12)** Delirmek: 65b/1. **13)** Ayılmak, kendine gelmek: 65b/4. **14)** Yenilmek, mağlub olmak: 27a/13. **15)** Zarar gelmek: 2a/14. **16)** Haber gelmek, havâdis gelmek: 47b/4, 48b/13. **17)** Yapılacak bir şey olmamak, elden bir şey gelmemek: 19b/16, 23a/15. **18)** Yapmayı becermek, yapabilmek: 50a/3. **19)** Merhamete ve vicdâna gelmek: 14a/8. **20)** Boyun eğmemek, başkaldırmak: 46b/1. **21)** Ele gelmek. El ile tutulabilmek: 60a/3.

→ **adam gel-** 6b/11, 47b/12.

→ **adamla gel-** 38b/10.

→ **aqrân gel-** 11a/5.

→ **askeri gel-** 51b/7.

→ **askerine gel-** 56a/14.

→ **ayyâr gel-** 6b/1.

→ **ayyârlar gel-** 16b/5.

→ **bâr-gâha gel-** 54b/2, 58a/4.

→ **bâr-gâh-ı Süleymâniye gel-** 49a/4.

→ **bâr-gâhına gel-** 4a/13, 8a/10, 9a/13, 56a/8, 64b/15.

→ **bâr-gâhlarına gel-** 4a/7.

→ **başlarına gel-** 34b/15.

→ **baṭmân gel-** 55b/15.

→ **bay u gedâ gel-** 23a/10.

→ **bâzâra gel-** 55a/10, 55b/8.

→ **bâzergân-zâde gel-** 22a/2.

→ **begleri gel-** 12a/14.

→ **berâber gel-** 44b/6, 45b/10.

→ **biri gel-** 20b/16.

→ **bölük bölük gel-** 47b/6.

- bunda gel- 6a/13.
- cāsūsılıkların gel- 11b/15.
- cellād gel- 47a/14, 61a/4.
- da^ʿvetine gel- 9a/6.
- defa^ʿātle gel- 41b/14.
- dellāl gel- 55a/13.
- dīvāna gel- 32b/15, 62b/2.
- dīvānına gel- 14a/16, 20a/11.
- ele gel- 60a/3.
- Erdebīl'e gel- 66b/14.
- ğazaba gel- 2a/11, 9a/4, 29a/15, 38a/17, 41a/7, 45a/9.
- gemiler gel- 37b/5.
- gice gel- 59b/11, 60a/9.
- gözine gel- 8b/9.
- ħaber gel- 47b/4, 48b/13.
- ħaqqından gel- 39b/9, 48b/7, 48b/11, 48b/17.
- ħāṭırına gel- 60b/16.
- ħerīf gel- 39a/2.
- ħırsız gel- 66b/1.
- ħızmete gel- 48b/4.
- ħoş gel- 4a/15, 8b/3, 19b/1, 22a/3, 25a/6, 25a/10, 41b/13, 48b/3, 66a/8.
- ilerüsi gel- 43b/11.
- ĩmāna gel- 42a/13.
- imdāda gel- 41b/17.
- imdādına gel- 47a/1.
- imtişālen gel- 25b/2.
- inşāfa gel- 14a/8.
- karşı gel- 8b/1, 46b/1.

- kenārına gel- 40b/11, 66a/4.
- kendüye gel- 10a/16.
- memleketine gel- 34b/18.
- meydāna gel- 12b/3, 40a/1.
- muşt mušta gel- 3b/6.
- münāsib gel- 58a/14.
- ne gel- 19b/16, 23a/15.
- nice gel- 48b/14.
- pehlevān gel- 33b/6.
- rāst gel- 2b/2, 20a/14, 29b/15.
- şafā gel- 23a/8.
- şehre gel- 23a/4, 43a/6.
- tebdīl gel- 33b/12.
- tekkesine gel- 33b/3.
- vilāyetine gel- 36b/7.
- yakın gel- 8a/16, 24a/7, 37a/10, 43b/14, 44b/12.
- yine gel- 46a/14.
- yire gel- 34a/9, 59a/13.
- yirinden gel- 61b/1.
- yirine gel- 30b/18, 66a/16.
- ziyān gel- 2a/14.

gemi Su üstünde yüzen, insan ve yük taşımaya yarayan büyük taşıt: 19a/8, 34b/12, 34b/16, 37b/3, 37b/5.

gemiler gel- Gemi adı verilen taşıtların gelmesi: 37b/5.

gemileri bocala- Gemileri sürüklenmek: 19a/8.

genç Yaşlı olmayan, yaşı ilerlememiş olan, genç: 44b/7.

gerçek Doğru, hakikat, gerçek: 6b/5, 50b/10.

gerçek söyle- Gerçek söylemek, doğru söylemek: 50b/10.

gerçi (f) Her ne kadar; ise de: 16b/3, 51a/13, 53a/16.

gerdān (f) Vücutun omuzlarla baş arasında kalan ön bölümü: 45b/1.

gerek Gerçekleşmesi zorunlu olarak beklenen, lazım, icap: 21a/13, 27a/17, 32a/3, 32a/5, 57a/12, 62b/15.

geşt (f) Gezme, dolaşma, seyretme: 49a/4, 49a/9.

geşt-gîr (f) Dolaşmayı tutma: 49a/4, 49a/9.

getür- 1) Ulaştırmak, iletmek: 4b/10, 5a/15, 7a/6, 7a/13, 15a/17, 16b/12, 17b/12, 19a/2, 19b/4, 20b/3, 24a/16, 26a/10, 26a/12, 30b/3, 31b/15, 32b/17, 33a/16, 33a/17, 36b/4, 37a/5, 38a/16, 42a/2, 42a/15, 50a/2, 50a/9, 50a/11, 50a/13, 51a/8, 50b/14, 55a/5, 58a/8, 58a/9, 67b/2, 67b/10, 68a/2. **2)** Ele geçirmek, elde etmek, yakalamak: 63a/3, 67a/11, 67a/17. **3)** Yere getirmek, gücün yetmesi: 3b/13, 20a/7, 20a/16, 29a/1, 29b/6, 34a/4, 34a/7, 40a/11. **4)** Üstün gelmek, yenmek: 22a/17.

→ altun getür- 5a/15.

→ ʿaşkarı getür- 33a/16, 33a/17.

→ bahāsına getür- 7a/6.

→ baña getür- 36b/4, 37a/5.

→ bunda getür- 26a/10.

→ dibine getür- 15a/17.

→ diyāra getür- 19b/4.

→ ele getür- 63a/3, 67a/11, 67a/17.

→ karşıasına getür- 51a/8.

→ kemerin getür- 30b/3.

→ libās getür- 58a/8, 58a/9.

→ merhem-i Süleymānī getür- 4b/10.

→ pehlevānları getür- 20b/3.

→ şehre getür- 42a/2.

→ ʿākāt getür- 3b/13, 40a/11.

→ yine getür- 26a/12.

→ yire getür- 20a/7, 20a/16, 22a/17, 29a/1, 34a/4, 34a/7.

getürebil- Getir- fiilinin yeterlilik hâli, getirebilmek, ulaştırabilmek: 20b/1, 64b/10.

→ **yire getürebil-** 20b/1.

→ **yirine getürebil-** 64b/10.

getürt- Getirme işini yaptırmak: 8a/4, 58a/11, 66a/17.

→ **bār-gāhına getürt-** 66a/17.

→ **defteri getürt-** 58a/11.

→ **içeri getürt-** 8a/4.

gey- Giymek, takınmak: 56a/11, 58a/6, 63a/15, 63a/16, 66a/1.

→ **libâsları gey-** 58a/6.

→ **libâsların gey-** 63a/15.

→ **tâcin gey-** 63a/16.

geydir- , **geydür-** Giydirmek: 43a/9, 58a/10.

geydür- bkz. **geydir-**

geyin- Giyinmek: 63b/2.

geyür- Giydirmek: 65b/17.

→ **libâs geyür-** 65b/17.

gez- Dolaşmak, gezmek: 15a/13, 52b/2.

→ **ardınca gez-** 15a/13.

gezdır- , **gezdür-** Dolaştırmak, gezdirmek: 14a/7, 14a/12, 14b/17, 15a/7, 15a/10.

gezdür- bkz. **gezdır-**

gibi Benzetme, temsil ifâde eder: 7a/5, 9a/5, 15a/2, 16a/8, 21a/12, 24b/11, 26b/1, 26b/10, 28b/4, 29b/17, 34a/13, 38a/7, 38b/6, 44b/10, 54b/15, 60a/8, 61a/3, 62b/3, 64b/3, 65a/4, 65a/7, 65b/14.

gice Gün kararmasından gün ağarmasına dek geçen zaman aralığı: 6b/13, 10b/15, 17b/5, 30b/13, 32b/4, 32b/9, 34b/11, 36a/7, 36b/16, 59a/15, 59b/11, 59b/13, 60a/1, 60a/4, 60a/5, 60a/6, 60a/8, 60a/9, 60b/4, 64a/2, 65a/7.

gice gel- Gece gelmek: 59b/11, 60a/9.

gir- 1) İki kişinin arasına girerek onları ayırmak: 4a/5, 10a/2. 2) Ele geçmek: 5a/1. 3) Mücadele-

ye girmek için meydana gelmek: 3a/7, 9b/3, 12a/17, 20b/14, 21a/14, 23a/12, 26a/5, 26a/13, 28b/3, 28b/12, 39b/17, 40a/14, 40a/17, 41a/13, 46b/12. **4)** Söylenilen sözlere önem vermek, söylenenleri anlamak, benimsemek: 23b/2, 57a/14. **5)** Dışarıdan içeriye geçmek: 24b/4, 38a/3, 38a/10, 48b/1, 59a/16, 60b/5, 66b/10. **6)** Dış görünüşün değişmesiyle birlikte yeni bir konuma geçmek, yeni bir görünüşe sâhip olmak: 51a/1, 56a/13, 57b/6, 63a/13. **7)** Eline gelmek, eline takılmak: 21a/11, 59b/7. **8)** Farklı suretlere girmek, farklı kılıklara girmek: 58b/13.

→ aralarına gir- 10a/2.

→ bār-gāhına gir- 60b/5.

→ eline gir- 21a/11, 59b/7.

→ içeri gir- 24b/4, 38a/3.

→ kıyāfetine gir- 51a/1.

→ kulağına gir- 23b/2, 57a/14.

→ meydāna gir- 3a/7, 9b/3, 12a/17, 20b/14, 21a/14, 23a/12, 26a/5, 26a/13, 39b/17.

→ ser-vaqtine gir- 59a/16.

→ şūretiyle gir- 48b/1.

→ şūretlere gir- 58b/13.

→ şekline gir- 56a/13.

→ yirden gir- 5a/1.

girü 1) Sonra: 49b/3. **2)** Arka, bir şeyin sonra gelen bölümü, art, alt taraf, ileri karşıtı, geri: 44a/17, 51b/6, 65b/11.

girü çevir- Geri çevirmek: 51b/6.

girü dur- Geri durmak: 65b/11.

giryān (f) Ağlayıcı, ağlayan: 52b/11.

git- **1)** Bir yere doğru yönelmek, bir yerden ayrılmak, çıkmak, ulaşmak, gitmek: 3b/2, 6b/17, 7b/2, 7b/5, 7b/7, 7b/12, 9a/7, 10b/1, 9a/14, 16a/4, 17b/1, 17b/3, 19a/1, 19b/6, 20a/1, 20a/10, 21b/13, 23a/3, 24a/7, 26a/11, 27a/13, 27b/15, 30b/13, 32a/2, 32a/13, 32b/10, 32b/11, 32b/14, 33a/3, 33a/4, 33a/8, 33a/11, 33b/1, 34b/16, 35a/4, 35b/10, 36b/5, 36b/6, 36b/14, 37a/1, 37a/9, 37b/12, 38a/17, 38b/2, 39a/7, 39b/3, 43a/5, 44a/7, 49a/16, 51a/3, 51a/11, 52a/9, 54b/5, 54b/7, 56a/9, 59a/6, 59a/8, 59a/12, 61b/7, 61b/9, 62a/17, 64b/11, 64b/14, 64b/17, 65b/13, 66a/3, 66b/9, 66b/14, 68a/14. **2)** Boşa gitmek, boşa harcanmak: 50b/9. **3)** Çok şaşmak ve telaşlan-

mak, mantık çerçevesinde düşünememek: 9b/15, 9b/17, 62b/17. **4) Yardıma gitmek:** 19a/12. **5) Bir şey yitirilmiş olmak, o şeyden yoksun kalmak:** 52b/9. **6) Hayran olmak, kendinden geçmek:** 12a/10. **7) Bir nesnenin elden düşmesi:** 29a/9. **8) Üzerine gitmek, üzerine yürümek:** 35b/1, 35b/2. **9) Bayılmak:** 61a/1.

→ **°aķılları git-** 9b/17.

→ **°aķlı git-** 62b/17.

→ **babasına git-** 65b/13.

→ **bār-gāhına git-** 9a/7, 20a/1, 21b/13, 52a/9.

→ **bār-gāhlarına git-** 10b/1.

→ **cāsūs git-** 39b/3.

→ **cāsūsılığa git-** 39a/7.

→ **diyārlarına git-** 19a/1.

→ **hāvından git-** 33a/3.

→ **imdāda git-** 19a/12.

→ **maşlahata git-** 61b/7.

→ **Mışır'a git-** 37b/12.

→ **müjdeye git-** 16a/4.

→ **şāhib-ķırāna git-** 7b/5.

→ **serā-perde²-i Süleymāniye git-** 17b/1.

→ **şarafına git-** 36b/5.

→ **tekkeye git-** 35a/4.

→ **tekyeye git-** 32a/13.

→ **üzerine git-** 35b/1, 35b/2.

→ **yabana git-** 50b/9.

→ **yine git-** 30b/13.

giy- Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek, giymek: 57b/17.

giyür- Giydirmek: 28a/1.

→ **hıl^cat giyür-** 28a/1.

göç- Göçmek. Yer değiştirme eylemi: 17b/3.

gögüs Vücutun boyun ile karın arasında kalan bölümü: 3b/6, 29a/2, 34a/14.

gögsine al- Göğsüne bir kimseyi almak: 34a/14.

gögüs vir- Karşıındaki kişinin ayağa kalkmasını engellemek, göğüs vermek: 29a/2.

göm- Gömmek, defnetmek: 62a/16.

gönder-, göndür- Göndermek. Bir yere doğru yola çıkarmak, yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak: 1b/9, 4a/9, 6a/7, 11a/2, 13b/13, 16b/5, 23b/4, 35b/8, 36b/4, 42b/7, 42b/17, 43a/2, 43b/4, 46b/3, 47b/3, 48b/8, 48b/16, 49a/2, 51b/6, 60b/1.

→ **ardınca gönder-** 4a/9.

→ **°ayyār gönder-** 60b/1.

→ **°ayyārları gönder-** 16b/5.

→ **beni gönder-** 48b/8.

→ **haber gönder-** 1b/9, 46b/3, 51b/6.

→ **huzūriñuza gönder-** 49a/2.

gönderil- Gönderilmek: 18a/16.

→ **ibtidā gönderil-** 18a/16.

göndür- bkz. gönder-

→ **haber göndür-** 42b/17.

→ **muḥabbet-nāme göndür-** 48b/16.

göñül Kalp, yürek, gönül: 7a/10, 10a/13, 42a/13, 46a/15, 51b/1.

göñlünden eyit- Kalbinden geçirmek: 10a/13.

gör- 1) Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek: 2b/13, 3a/16, 3b/1, 4a/2, 4a/10, 6a/3, 6a/9, 7a/4, 7a/10, 8b/16, 9a/10, 9b/4, 9b/16, 10a/16, 11b/2, 12a/10, 13a/5, 13a/10, 14a/15, 15a/14, 15a/16, 15b/7, 15b/10, 15b/13, 16a/2, 16a/15, 16b/6, 16b/8, 16b/9, 17a/3, 18a/8, 20a/2, 20a/3, 21a/14, 23a/7, 24b/12, 24b/17, 25a/1, 25b/11, 26b/7, 29a/10, 30a/2, 30a/7, 30b/12, 32b/15, 33a/6, 33b/15, 34a/2, 34a/10, 34a/11, 34b/11, 34b/13, 37a/11, 37b/5, 37b/7, 38a/13, 38b/6, 39a/7, 40a/16, 40b/6, 41a/5, 41a/15, 41b/5, 41b/6, 41b/9, 43b/10, 43b/12, 44b/7, 45b/5, 46a/4, 46a/6, 47a/2, 50b/15, 51b/16, 52a/6, 53a/10, 53b/14, 54a/1, 54a/5, 54b/9, 55a/7, 55a/10, 55a/15, 55b/2, 55b/9, 56a/15, 56b/4, 57a/5, 57b/2, 57b/8, 57b/13, 59b/1, 59b/11, 61a/6, 61a/16, 61a/17, 61b/2, 62a/8, 63b/1, 65b/4, 65b/9, 66a/5, 66a/7, 66b/5,

66b/8, 66b/10, 67a/5. 2) Yapmak, etmek (İş yapmak, iş görmek): 50b/16, 67a/7. 3) Hazırlamak, hazırlık görmek: 8a/13, 11a/14, 23b/14, 36b/15, 46b/6, 49b/14. 4) Anlamak, kavramak, sezme, farketmek: 14a/2, 36a/3, 38a/4, 62b/12. 5) Mücadele etmek: 32b/4. 6) Bir durumun kurtuluşunu veya çaresini aramak: 48a/6.

→ anı gör- 40a/16.

→ °ayyārılar gör- 3b/1.

→ bāzū-bendi gör- 15a/16, 16a/15, 16b/8.

→ bunu gör- 43b/12.

→ bunları gör- 4a/2.

→ cellād gör- 61a/6.

→ cem°iyyet gör- 20a/2.

→ dārātuñ gör- 12a/10.

→ gürzi gör- 53b/14.

→ hāli gör- 2b/13, 9a/10, 13a/5, 14a/15, 16b/6, 30a/2, 34a/2, 34a/10, 41a/15, 41b/5, 41b/9, 56b/4, 65b/9.

→ hizmeti gör- 67a/7.

→ kahramānlar gör- 43b/10.

→ kazā gör- 41a/5.

→ kulları gör- 55a/7.

→ nişāneleri gör- 46a/6.

→ oğullar gör- 62a/8.

→ şandalī gör- 25a/1.

→ şöyle gör- 54a/1.

→ tedārik gör- 36b/15, 49b/14.

→ tedārikin gör- 8a/13.

→ ziyāde gör- 46a/4.

göre Göre: 24b/12, 46a/16, 53a/4, 55a/1, 56a/5.

görin- Görünmek: 6b/12, 59a/15.

göriş-, görüş- Görüşmek, istişare etmek: 19a/11, 20b/15, 21a/6, 25b/13, 32a/15, 34b/14, 35a/7, 42a/1, 47a/7.

görüş- bkz. göriş-

göster-, göstür- Göstermek: 23b/10, 25b/14, 37b/16, 38a/14, 51b/3, 53a/14, 53b/3, 54b/14, 59b/16.

→ **hüner göster-** 25b/14.

→ **pārçasını göster-** 59b/16.

→ **saña göster-** 38a/14.

→ **yir göster-** 51b/3.

göstür- bkz. göster-

→ **hünerüñ göstür-** 53a/14.

→ **mahmüz göstür-** 54b/14.

→ **nāmeyi göstür-** 23b/10.

göt Alt taraf, dip, kaba et, kış: 10a/5, 10b/7, 61b/10, 61b/14.

götür- Götürmek, taşımak, ulaştırmak veya koymak: 5b/7, 8b/2, 11a/2, 13a/5, 14a/1, 19b/2, 28a/3, 32a/17, 32b/6, 38b/1, 41a/12, 43a/4, 47b/9, 63a/8.

→ **atasına götür-** 47b/9.

→ **bār-gāhına götür-** 28a/3.

→ **berāber götür-** 43a/4.

→ **bunı götür-** 63a/8.

→ **serā-perdeye götür-** 8b/2.

→ **şehre götür-** 19b/2.

→ **üzerine götür-** 32a/17.

göz Görme organı, göz: 4b/16, 6b/11, 7b/4, 8a/6, 8b/9, 10b/3, 16a/10, 18a/9, 24b/15, 28a/3, 34a/10, 46b/5, 51b/14, 54b/16, 57a/15.

gözden geçür- Niteliğini anlamak için bir şeyin her yanına bakmak, incelemek, muaye-ne etmek: 8a/6.

gözine gel- Gözüne gelmek. Bir şeyin gözüne bulaşması: 8b/9.

gözün aç- Gözünü açmak, uyanık davranmak: 46b/5.

gözet- 1) Gözetlemek, gözlemek, bakmak: 34b/9, 47b/5, 60a/2, 60a/8. 2) Beklemek, ummak: 30a/13.

→ **yolları gözet-** 47b/5.

gülâm (a) Tüyü, bıyığı çıkmamış delikanlı, genç: 61b/5.

Gulâm Özel isim: 39a/6.

gün-â-gün (f) Rengarenk, türlü türlü; alaca: 12a/14.

güne (f) Türlü, gidiş, tarz, yol; sıfat: 25b/13.

güç Kuvvet, kudret, tâkat, güç: 12b/10, 13a/14, 45a/2, 47b/9, 67a/10.

gül- Sevinmek, neşelenmek, gülmek: 58b/3, 66b/12.

güliš- Birlikte gülmek, birbirini güldürmek, şakalaşmak, latifeleşmek: 44a/9.

güm Derinden ve patlayıcı yankılı gürültü: 8b/8.

güm ol- Güm olmak. Derinden ve patlayıcı yankılı gürültünün olması: 8b/8.

gümiş Gümüş: 55b/14, 65a/9.

gün Yirmi dört saatlik zaman birimi, gün: 2b/3, 2b/4, 2b/9, 3a/1, 3a/6, 7b/17, 11b/9, 11b/11, 12b/6, 13a/6, 14b/8, 17a/3, 17b/10, 19a/10, 20a/1, 20a/11, 20a/13, 20b/6, 23a/4, 23b/1, 23b/4, 24a/7, 27b/7, 31b/3, 35a/12, 35b/6, 35b/8, 36a/2, 36a/11, 36b/7, 37a/1, 37a/9, 37a/13, 37a/17, 48a/8, 48a/15, 52a/8, 58b/5, 59a/15, 63b/2, 67a/3.

günâh (f) Suç, hata, günah: 14b/14, 64a/15.

güreş Belli kurallar içinde, güç kullanıp oyun uygulayarak iki kişinin birbirini yenik duruma getirmeye çalışması: 20b/7, 20b/16, 21b/16, 22a/12, 23b/8, 28b/1, 33a/1, 33b/6, 33b/10, 35a/2.

güreş it- Güreş etmek. İki kişinin güç kullanarak ve türlü oyunlarla birbirinin sırtını yere getirmeye çalışması: 28b/1.

güreş tut- Güreş tutmak, güreşmek: 20b/7, 33a/1.

güreş- Güreşmek: 20b/10, 21a/2, 22b/14, 24a/1, 25b/17, 26a/2, 26a/7, 27b/1, 27b/7, 28a/6, 28b/6, 33a/10, 34a/1.

güreşmege başla- Güreşmeğe başlamak: 33b/10.

→ **senüñle güreş-** 28a/6.

→ yine **güreş-** 26a/7.

güreşçi Güreşen, pehlivan: 20a/3, 21a/1, 22a/10, 22b/5, 22b/11, 25b/15, 66b/11.

güreşçilig bkz. güreşçilik

güreşçilik, güreşçilig Güreşçinin yaptığı iş, pehlivanlık: 22a/6.

Güristān Özel isim: 1b/7.

gürle- Gürlemek. Gürültü çıkararak: 9b/9.

gürz (f) Silah olarak kullanılan uzun saplı, büyük demir topuz: 1b/13, 2a/1, 2b/5, 2b/9, 2b/10, 3a/12, 3a/13, 9b/7, 9b/8, 9b/9, 12b/12, 12b/13, 38b/4, 38b/7, 38b/8, 39a/17, 40a/6, 40a/7, 40a/8, 40a/9, 40a/10, 40a/16, 40b/3, 41a/8, 41a/9, 41a/10, 44a/16, 45b/6, 45b/7, 45b/8, 45b/15, 46a/1, 53a/11, 53a/14, 53b/9, 53b/14, 53b/16, 54a/4, 54b/5, 55b/11, 58b/16.

gürz gürzden ayrıl- Topuzun birbirinden ayrılması: 3a/13, 12b/13.

gürz in- Topuz inmek: 2a/1.

gürz ur- Topuz vurmak: 1b/13, 12b/12, 40a/6, 40b/3, 41a/8, 45b/6, 45b/8, 45b/15.

gürzi al- Topuzu almak: 44a/16.

gürzi gör- Topuzu görmek: 53b/14.

gürzi vir- Topuzu vermek: 53b/9.

gürzin çek- Topuzunu çekmek: 38b/4.

güyā (f) Sözde, sanki: 56b/2.

güzel Göze iyi görünen, şekli ve görünüşü beğenilen, sevilen, güzel: 19b/9, 53a/16.

güzīn (f) Seçen, seçilmiş, seçkin, beğenilmiş: 27b/13.

-H-

ha Ha (ünlem). Uyarma, hatırlatma ve dikkati çekme anlatır: 54b/7, 62a/17.

haber (a) Bir konu, olay, durum ya da kişi ile ilgili bilgi, haber: 1b/9, 4a/14, 6a/5, 7b/5, 8a/3, 8a/12, 8a/16, 9a/16, 10a/1, 10a/10, 13b/7, 13b/12, 16b/3, 16b/9, 19a/16, 22a/1, 23a/6, 23b/1, 24a/8, 35a/1, 36b/1, 36b/6, 37a/2, 37a/10, 39a/7, 39a/10, 39b/1, 39b/4, 39b/8, 42b/17, 43a/16, 43b/5, 44a/5, 44b/2, 46b/3, 47b/4, 47b/7, 48a/12, 48b/13, 51b/6, 55b/9, 58b/15, 61b/8, 65b/16.

haber al- Bir şeyle ilgili bilgi almak: 16b/3, 19a/16, 36b/1, 36b/6, 39b/4, 39a/7, 48a/12, 58b/15.

haber eyle- Bilgi vermek: 35a/1.

haber gel- Bir şeyle ilgili bilgi gelmek: 47b/4, 48b/13.

haber gönder-,haber göndür- Bir şeyle ilgili bilgi göndermek: 1b/9, 42b/17, 46b/3, 51b/6.

haber ol- Bildirilmek, haber verilmek: 8a/16, 22a/1, 24a/8, 37a/10, 65b/16.

haber vir- Haber vermek, bilgi vermek: 4a/14, 8a/3, 8a/12, 9a/16, 10a/10, 13b/7, 13b/12, 16b/9, 23a/6, 37a/2, 39a/10, 39b/1, 39b/8, 43a/16, 44a/5, 55b/9.

haber-dâr (a) Haberli, bir mes'eleden haberi olan: 34b/9, 54a/13.

haberleş- Karşılıklı olarak haber alıp vermek, birbirine bildirmek, birbirine haber iletmek, vermek: 12a/16, 40b/12.

habs (a) Hapis, bir yere kapatıp salıvermeme, cezalandırma, hapis: 13a/4, 35b/17, 41a/12, 41a/14, 47a/3, 51a/5, 61a/2.

habs eyle- Bir yerde kapalı tutmak, hapsedmek: 51a/5.

hapse kaldır- Hapsini istemek: 35b/17.

habs-i nefes (f) Nefesini hapsedme: 61a/2.

habs-i nefes it- Nefesini hapsedmek: 61a/2.

habs-hâne (f) Hapishane, cezaevi, tutukevi: 13a/9, 14a/9.

hâce (f) Hoca, efendi: 36a/6, 48b/2, 49b/5.

Hâce Özel isim: 16b/17, 31a/14, 35b/3, 36a/1, 56b/7, 63b/6, 65a/15.

Hâce-i 'Abdu'llah Özel isim: 31a/14.

Hâce-i Câlüt Özel isim: 16b/17.

Hâce-i Dānā Özel isim: 35b/3, 36a/1, 56b/7.

hâcet (a) İhtiyaç, lüzum, gereklilik: 25b/4, 25b/5, 30a/16, 30b/18.

hacil (a) Utanmış, utancından yüzü kızarmış: 3a/11.

hacil ol- Utanmak: 3a/11.

hadd (a) Sınır, derece, mertebe: 43a/2.

hadem (a) Hizmetçiler, odacılar: 8a/15, 16b/12.

ḥāk (f) Toprak: 53b/6.

Ḥākānī Özel isim: 27b/6.

ḥākāret (a) Hürmetsizlik, itibarsızlık, saygısızlık, hor ve basit görme, aşağılık davranışta bulunma: 30a/15, 30b/1.

ḥākāret it- Hürmetsizlik etmek: 30b/1.

ḥākīm (a) Her şeye hükmeden, Tanrı: 30a/13.

Ḥaqq (a) Allah: 32a/11, 52a/4.

Ḥaqq Taʿālā Yüce Allah: 32a/11, 52a/4.

ḥaqq (a) Gerçek, doğru: 3a/4, 3a/5, 33a/14, 51a/17.

ḥaqq ol- Gerçek olmak, doğru olmak: 51a/17.

ḥaqqında Husûsunda, ilgili olarak: 39b/9, 40b/14, 48b/7, 48b/11, 48b/17.

ḥaqqından gel- Üstesinden gelmek, baş etmek: 39b/9, 48b/7, 48b/11, 48b/17.

ḥaqla- Bozmak, perişan etmek, yenmek: 7b/9, 50a/13, 59a/13.

→ **yiter ḥaqla-** 59a/13.

ḥāl (a) Durum, yol: 2b/13, 6b/4, 9a/10, 13a/5, 14a/15, 15a/13, 16a/13, 16b/6, 21a/15, 30a/2, 34a/2, 34a/10, 34b/15, 41a/15, 41b/5, 41b/9, 41b/15, 42b/12, 45b/4, 48a/6, 52b/9, 56b/4, 55b/3, 62a/6, 63b/4, 65b/9.

ḥāl it- Yol bulmak: 42b/12.

ḥāl ol- Bir durum ve vaziyet olmak: 6b/4, 16a/13.

ḥālī gör- Hâli, durumu görmek: 2b/13, 9a/10, 13a/5, 14a/15, 16b/6, 30a/2, 34a/2, 34a/10, 41a/15, 41b/5, 41b/9, 56b/4, 65b/9.

ḥalāş (a) Kurtulma, kurtuluş: 32a/3, 36a/6, 50a/13, 60a/12, 64a/9.

ḥalāş bul- Kurtulmak: 64a/9.

ḥalāş ol- Kurtulmak: 60a/12.

ḥālīyā (a) Bu durumda, şimdiki hâlde: 6a/6.

ḥalīfe (a) Vekil, birinin yerine geçen kimse: 11b/12, 11b/16, 17b/7, 17b/12, 17b/15, 25a/4.

ḥalk (a) Halk, insanlar, insan topluluğu: 51b/16, 54b/7.

ḥällü Durum, makam: 27b/9.

ḥalt (a) Karıştırma: 39a/3.

ḥalt-ı kelām (f) Sözü karıştırma: 39a/3.

ḥalt-ı kelām eyle- Sözü karıştırmak: 39a/3.

ḥamle (a) Atılma, saldırma, hücum etme: 1b/8, 1b/10, 1b/11, 2b/16, 3a/1, 11b/6, 40a/5, 40a/15, 41a/1, 45a/12, 45b/17, 46a/3.

ḥamle eyle- Atak yapmak, saldırmak: 1b/10, 11b/6, 40a/5, 41a/1, 45a/12, 46a/3.

ḥamle it- Atak yapmak, saldırmak: 1b/11.

Ḥamza Özel isim: 1b/1, 3a/9, 4a/8, 4b/2, 4b/9, 6a/7, 6a/16, 6b/6, 6b/7, 9a/13, 9a/16, 9b/17, 10a/1, 10a/9, 10a/10, 10a/12, 10a/13, 10a/16, 10a/17, 10b/2, 10b/4, 10b/10, 10b/13, 10b/15, 11a/10, 11a/12, 11a/13, 11a/17, 11b/2, 11b/5, 11b/6, 11b/13, 11b/16, 12a/17, 12b/2, 12b/3, 12b/4, 12b/10, 12b/16, 13a/1, 13b/2, 13b/7, 13b/12, 13b/16, 14a/1, 14b/2, 14b/15, 15a/2, 15a/5, 19a/1, 19a/10, 19b/10, 24b/9, 25a/3, 25a/9, 25b/6, 25b/17, 26a/6, 26b/4, 26b/5, 26b/7, 26b/16, 27a/7, 27a/14, 27a/17, 27b/11, 27b/15, 28a/15, 28b/6, 29a/3, 29a/6, 30a/12, 30b/4, 30b/7, 31a/10, 31a/17, 31b/6, 32a/5, 32a/13, 32b/10, 33a/4, 33a/9, 33a/10, 33a/13, 33b/4, 33b/10, 33b/16, 34a/4, 34a/5, 34a/6, 34a/9, 34a/10, 34a/15, 34a/17, 34b/1, 34b/9, 35a/2, 35a/7, 35b/1, 35b/13, 48a/8, 48b/10, 48b/13, 49a/3, 49a/5, 49a/6, 49a/7, 49a/12, 49b/1, 49b/2, 49b/3, 49b/5, 49b/6, 49b/7, 49b/10, 49b/13, 49b/16, 50a/4, 56b/6, 56b/8, 56b/10, 56b/11, 56b/16, 56b/17, 57b/13, 60b/14, 62b/8, 62b/11, 62b/16.

Ḥamza-vārī (f) Hamza gibi: 56b/1.

Ḥān Özel isim: 1b/5, 1b/13, 2a/5, 2a/11, 14a/16.

ḥancer (a) Ucu eğri ve sivri, kamaya benzer, silah olarak kullanılan bir tür bıçak: 12b/15, 29a/5, 29a/9, 59b/3.

ḥancer al- Hançer almak: 59b/3.

ḥancer ol- Hançer olmak: 29a/5.

ḥandān (f) Gülen, gülücü, güler; sevinçli: 16a/6, 52b/10.

ḥandān ol- Gülmek: 16a/6.

ḥandek (a) Kale etrafına açılan uzun çukur, hendek: 29b/1.

ḥandek ol- Çukur olmak: 29b/1.

ḥāne (f) Ev, mesken: 10b/13.

ḥarāb (a) Yıkık, viran: 41b/15.

ḥarāc (a) Bir yerden, bir kimseden zorbalıkla alınan para, Müslüman olmayanların devlete ödemekle yükümlü oldukları vergi: 8a/8.

ḥarāret (a) Sıcaklık: 43b/2.

ḥarāret it- Sıcaklık oluşmak: 43b/2.

ḥarbī (a) Savaşla ilgili, savaşa ait: 9a/8, 9a/9, 39b/11.

ḥarc (a) Harcama, masraf, sarf, gider, bir iş için kullanılan madde: 5a/11, 58a/2.

ḥarc eyle- Harcamak: 58a/2.

ḥareket (a) Bir cismi veya vücudu oynatma, kıpırdatma veya kımıldanma: 3b/7, 12b/2, 14a/13, 27a/15, 28a/5, 32a/6.

ḥareket it- Kıpırdamak, hareket etmek: 14a/13, 27a/15, 28a/5.

ḥased (a) Başkasının servet, refah ve üstünlüğünü çekemeyip onun düşmesini arzu etme, kıskanma: 30b/7.

ḥāşıl (a) Olan, ortaya çıkan, görünen: 20b/1.

ḥāşıl it- Elde etmek, meydana getirmek: 20b/1.

ḥaşm (a) Düşman: 2b/2.

ḥaşm-āne (f) Düşmancasına: 7b/17, 40b/2.

ḥāşş (a) Mahsus, özel: 42a/6.

ḥāşā (a) Bir durum veya davranışın kesinlikle kabul edilmediğini anlatan bir söz: 30a/12.

ḥaşem (a) Maiyet, yanında bulunanlar: 8a/15.

ḥaṭā (a) Yanlışlık, hata: 9a/11, 10b/4, 17a/14, 42b/1.

ḥaṭā iriṣdūr- Hata ulaştırmak: 10b/4.

ḥaṭā it- Hata ve yanlışlık yapmak: 9a/11, 42b/1.

ḥaṭāsuz Hatası olmayan, yanlışlığı bulunmayan, hatasız, kusursuz: 32a/12.

ḥaṭāsuz eyle- Hatasız etmek: 32a/12.

ḥātem (a) Çok cömert: 54a/3.

ḥātemü't-ṭayr (a) İyilik seven kuş: 54a/3.

ḥātır (a) 1) Birine karşı duyulan saygı, sevgi: 7b/11. **2)** Akıl, zihin, hafıza kuvveti: 21b/13, 27b/3, 27b/4, 60b/16. **3)** Gönül, his, duygu kuvveti: 21b/15, 54a/7.

hâṭırına gel- Aklına gelmek, hatırlamak: 60b/16.

ḥaṭṭ (a) Çizgi, çizik, yazı: 16a/1.

havā (a) Boşluk, hava: 16a/3, 35b/8, 37b/2, 54b/6.

havā eyle- Hava almak: 35b/8.

havāya at- Havaya atmak: 16a/3, 54b/6.

ḥavāle (a) Yollama, bir şeyi birine veya bir yere doğru savurma, yöneltme: 38b/5, 45b/14.

ḥavāle eyle- Yöneltmek, savurmak: 38b/5, 45b/14.

Hāver Özel isim: 15b/16, 17b/10.

ḥavf (a) Korku, korkma: 33a/3, 50a/4, 64a/10.

ḥavf it- Korkmak: 50a/4.

ḥavfindan git- Korkusundan gitmek: 33a/3.

ḥavz (a) Havuz: 18a/8.

hāy (f) 1) Hey, bir seslenme edatı: 3b/3, 5b/10, 7b/6, 38b/2, 46a/16, 54b/16, 58a/13, 60a/12, 62a/2, 66a/8. **2)** Eyvah, vah vah: 38b/11, 60b/11, 63b/3.

ḥayāt (a) Yaşayış, ömür, hayat: 42b/10.

ḥayf (a) Yazık, vah vah: 39b/1.

ḥayırlu İyi, faydalı, yararlı: 32b/8.

ḥāyin (a) Hıyânet eden, nankörlük eden: 65b/10.

ḥaykır- Telaş, şikâyet vb. sebeplerle yüksek sesle bağırmak: 38a/9, 61b/12.

→ **şöyle ḥaykır-** 38a/9.

ḥayli (f) Çok, oldukça, epeyce: 11b/7, 25a/10, 49a/5.

ḥayrān (a) Şaşakalmış, şaşkın, hayrette kalan: 11b/4, 12a/10, 18a/4, 48a/4.

ḥayrān ol- Şaşakalmak, hayrete düşmek: 11b/4, 12a/10, 18a/4, 48a/4.

ḥayrāt (a) Sevap kazanmak için yapılan hayırlı işler, iyilikler: 19b/12, 19b/16.

ḥayrāt it- İyilikler etmek: 19b/12.

ḥayret (a) Şaşma, şaşıрма: 24b/16, 26b/12, 33b/16, 57a/3.

ḥayretde kal- Şaşırmak: 26b/12, 33b/16.

ḥayrete var- Şaşırmak: 57a/3.

h azır (a) Mevcut olan, hazır olan, hazır: 8a/13, 14a/11, 42b/15, 62b/16.

h azır dur- Hazır durumda olmak: 42b/15.

h azır ol- Hazır durumda olmak, hazırlanmak: 8a/13, 14a/11.

h azırlan- Hazır h ale gelmek, hazırlanmak: 14b/10.

h azine (a) Altın, g m ş, m cevher vb. değerli eşya yığını, b y k servet: 5a/14, 7a/12, 8a/8, 18a/6, 30b/2, 64b/16, 65a/9.

h azinesin y klet- Hazinesini y kletmek: 64b/16.

h azret (a) Y ce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı,  vme, y celtme için kullanılır: 19b/10, 24b/9, 25b/6, 33a/1.

H azret-i H amza Peygamber: 19b/10, 24b/9.

h az  (a) Sevinç duyma, hoşlanma, zevklenme: 8b/10, 58a/15, 58a/16, 58a/17, 58b/1, 58b/2.

h az  eyle- Sevinç duymak, hoşlanmak: 58a/15, 58a/16.

h az  it- Hoşlanmak, zevklenmek: 58a/17, 58b/1.

hed y  (a) Armağanlar, hediyeler: 8a/14, 17b/9.

heft (a) Yedi sayısı: 44b/10.

heft-ser-i ejder (f) Yedi başlı yılan: 44b/10.

hekim (a) Hastalıkları teşhis edip onları ilalarla veya eşitli vasıtalarla tedavi eden kimse, doktor: 7a/5.

hel k (a)  lme,  ld rme, yok olma, yok etme: 7a/2, 18a/11, 30b/10, 36b/3, 36b/10, 38b/12, 38b/14, 39a/17, 39b/5, 40a/16, 40b/4, 41a/3, 44a/17, 64a/8, 67b/5, 68a/4, 68a/6, 68a/8.

hel k eyle-  ld rmek, yok etmek: 38b/12, 39a/17, 40a/16.

hel k it-  ld rmek, yok etmek: 30b/10, 36b/10, 38b/14, 39b/5, 40b/4, 41a/3, 67b/5, 68a/4.

hel k ol- Yok olmak,  lmek: 44a/17, 64a/8, 68a/6.

hele Hi olmazsa, sonunda; bu durumda, her şeyden  nce: 21a/16, 25a/3, 25b/11.

hem (f) İki veya ok şeyin, bilhassa birbirine zıt olan şeylerin birlikte bulduklarını g stermek iin tekrar edilerek kullanılır: 21b/16, 22b/17, 58a/5, 61b/14, 61b/15.

hemān (f) Çabucak, hemen: 3a/17, 9a/12, 9a/16, 9b/2, 10a/1, 10a/17, 11a/15, 12b/8, 13b/4, 16a/2, 16a/16, 21a/14, 25b/15, 26a/5, 26b/3, 26b/8, 27a/1, 27a/8, 32a/14, 39b/11, 40b/6, 43b/5, 44a/15, 44b/4, 45b/11, 49b/14, 50b/15, 53a/10, 54a/17, 55a/9, 59a/14, 59b/7, 60b/7, 60b/17, 61b/3, 62b/11, 63b/15, 64a/12, 65a/8, 66b/5, 68a/1.

hemān in- Hemen inmek: 12b/8, 53a/10.

hemān kalk- Hemen kalkmak: 65a/8.

hemān şoyun- Hemen soyunmak: 21a/14.

hemān var- Hemen varmak: 9a/12.

hem-şîre (f) Kız kardeş: 36b/12.

hem-şîre-zāde (f) Kız kardeş çocuğu, yeğen: 36b/11.

hengāme (f) Kavga, gürültü: 20a/3, 38b/16.

hep (f) Tamamıyla, hepsi, tamamı: 24b/15, 53b/16.

hep vir- Hepsini vermek: 53b/16.

her (f) Önüne geldiği ismin tamamını bildirir, birer birer olarak hepsi, birer birer tamamı anlamıyla kapsayacak biçimde genelleştiren söz: 18b/10, 21a/11, 22a/8, 22a/16, 22b/11, 24a/17, 25b/13, 28b/3, 32a/1, 33a/5, 43a/2, 49a/16, 49b/17, 58b/5, 61a/1, 61a/10, 63b/2, 63b/17.

her biri Ayrı ayrı hepsi: 24a/17, 25b/13.

herîf (a) Adam: 38a/10, 39a/2, 54a/11, 58b/11, 58b/12.

herîf gel- Adam gelmek: 39a/2.

herkes (f) İnsanların bütünü: 18b/17.

heves (a) Arzu, istek: 26a/4, 44a/13.

heves it- Arzu etmek, istemek: 26a/4, 44a/13.

hey Seslenmek veya ilgi ve dikkat çekmek için söylenen bir söz: 26b/16, 45a/10.

heybet (a) Korku ve saygı duygularını birden uyandıran hâl veya gösteriş, mehabet: 43b/9.

hırlu Hayırlı, iyi: 58b/12.

hırsız Başkasının malını çalan kimse: 66b/1.

hırsız gel- Hırsız gelmek. Başkasının malını çalan kimsenin gelmesi: 66b/1.

hışm (f) Kızgınlık, öfke: 16b/12, 44b/6.

hıřt (f) Kūçük mızrak biçimindeki savař aleti, el mızrađı: 40a/14, 40a/15.

hışt-endāz (f) Mızrak atan: 40a/14.

hicāb (a) Utanma, sıkılma: 33a/1.

Hicāz (a) Arabistan'da Mekke ve Medine'nin yer aldığı kutsal bölge: 12a/5, 24a/6, 24a/7.

hiç (f) Yok olan veya yok denilecek kadar az olan: 7b/6, 18b/4, 20a/15, 21a/2, 26b/1, 35b/9, 42b/2, 44a/3, 48b/5, 52b/6, 56a/6, 61a/8, 61a/15, 61a/16, 62a/12, 64a/17, 65b/5.

hikāyet (a) Olan veya baştan geçen bir şeyi sırasıyla anlatma, nakletme: 13b/15, 18a/12, 19b/7, 62b/3, 65a/13.

hikāyet eyle- Anlatmak, nakletmek: 13b/15, 18a/12, 62b/3.

hikmet (a) Gizli sır, ne olduğu anlaşılmaz sebep ve hakikat: 4a/12, 19a/7, 19b/3, 42b/10, 56b/12.

hikmet-i Hudā (f) Allah'ın hikmeti: 19a/7.

hil'at (a) Hükümdar ve vezirler tarafından birine hürmet ve mükāfat yerine giydirilen kaftan: 8a/9, 17b/15, 21b/11, 26a/8, 27b/12, 28a/1, 42a/4, 42a/6, 43a/8, 51a/12, 51b/3.

hil'at giyür- Kaftan giydirmek: 28a/1.

hil'at vir- Kaftan vermek: 21b/11, 27b/12, 51a/12, 51b/3.

hil'atlar çıkar- Kaftanlar çıkarmak: 8a/9.

hil'atlar vir- Kaftanlar vermek: 42a/6.

hile (a) Düzen, oyun, aldatma: 7a/1.

hile-kārıķ Hilecilik, dolandırıcılık: 58b/13.

himmet (a) İyilik, lütuf, yardım: 25a/17, 30a/9, 46a/16.

Hind (a) Hindistan: 37b/11.

Hindī Hintli. Özel isim: 2b/5.

Hindistān Yer ismi, Hindistan: 31a/14.

Hindū Hintli. Özel isim: 2a/13.

hisāb (a) Hesap, sayma, aritmetik: 44a/6, 55b/16.

hisāb it- Hesaplamak: 44a/6, 55b/16.

hizmet (a) Birinin işini görme: 44a/3, 45a/8, 45a/10, 48b/4, 48b/5, 51a/11, 51a/14, 51a/15, 54a/14, 54a/17, 58b/2, 63b/17, 67a/7.

hizmet eyle- Bir kimsenin işini görmek: 54a/14.

hizmet it- Bir kimsenin işini görmek: 58b/2.

hizmete gel- Bir kimsenin işini görmek için gelmek: 48b/4.

hizmeti gör- Bir kimsenin işini görmek: 67a/7.

hizmet-kâr (f) Hizmet eden kimse, hizmetçi: 54b/3, 59a/5, 63a/17.

hizmet-kâr vir- Hizmetçi vermek: 54b/3, 59a/5.

höd (f) Kendi: 43b/12.

hor (f) Ehemmiyetsiz, değersiz, bayağı, âdî (kimse): 6b/11.

Horāsān (f) İran'ın doğusunda bulunan bir memleket adı: 19a/8.

Horāsānī Horasan'a ait, Horasan'la ilgili, Horasan'lı. Özel isim: 41a/13.

hoş (f) Güzel; iyi. Beğenilen, duyguları okşayan, zevk veren: 4a/15, 5a/6, 5b/8, 7a/17, 7b/13, 8b/3, 12b/10, 13b/4, 19b/1, 19b/13, 22a/3, 25a/6, 25a/10, 41b/13, 48b/3, 50a/12, 52a/15, 54a/8, 55b/4, 58b/8, 66a/8, 67b/10.

hoş gel- Geleni iyi karşılamak, güzel söz söylemek: 4a/15, 8b/3, 19b/1, 22a/3, 25a/6, 25a/10, 41b/13, 48b/3, 66a/8.

hoş ol- İyi olmak, iyileşmek: 5b/8, 7a/17, 7b/13, 13b/4.

hoşça Hoşa gidecek şekilde, güzel ve iyi bir biçimde, iyice, güzelce: 46b/5, 60b/1.

hüb (f) Güzel, hoş, iyi: 9a/11.

Hudā (f) Tanrı: 7a/16, 19a/7, 63b/16.

hurd (f) Kırılmış, ufalanmış, paramparça olmuş: 2a/2, 38b/10, 40a/12.

hurd eyle- Kırarak, paramparça etmek: 2a/2, 40a/12.

hurd ol- Parçalanmak: 38b/10.

huşūşā (a) Başkaca, ayrıca: 57a/12.

hūşīr 59b/5.

huzūr (a) 1) Rahat: 30b/8, 60a/7. **2)** Padişah katı, makam: 49a/2.

huzūriñuza gönder- Huzurunuzla göndermek: 49a/2.

hücüm (a) Saldırı, saldırma: 15b/2, 38b/12, 44a/15, 56b/16, 65b/9.

hücüm it- Saldırmak: 15b/2, 38b/12, 44a/15, 56b/16.

hüner (f) Marifet, beceri, yetenek, hüner: 10b/14, 11a/16, 21b/1, 25a/12, 25a/13, 25a/17, 25b/14, 30a/14, 53a/10, 53a/14, 53b/2.

hüner eyle- Marifet göstermek: 11a/16.

hüner göster- Hüner göstermek. Marifetini, yeteneğini sergilemek: 25b/14.

hünerüñ göstür- Marifetini göstermek: 53a/14.

hünerüñ işit- Marifetini işitmek: 30a/14.

hümet (a) Saygı: 11a/7, 31b/12.

Hürmüz Özel isim: 18b/5, 19a/12, 35b/2, 35b/6, 35b/10, 35b/12, 35b/17, 36a/14, 36b/7, 36b/11, 36b/13, 37a/3, 37a/5, 39a/8, 40b/9, 40b/11, 41b/12, 42a/3, 42a/7, 42a/15, 42b/2, 42b/5, 43a/6, 43a/7, 43a/10, 46a/11, 47a/5, 47a/9, 47a/10, 47a/11, 47a/16, 50b/14, 51a/4, 51a/11, 51b/8, 53b/10, 53b/13, 56a/13, 56a/16, 56b/2, 62b/6, 63a/2, 63a/4, 63a/7, 63a/10, 63a/12, 63a/13, 63a/15, 63a/16, 63b/1, 63b/8, 63b/15, 64a/4, 64b/15, 65a/17, 65b/2, 65b/10, 65b/11, 65b/13, 65b/14, 65b/16, 66a/6, 67a/11, 67b/2, 68a/2.

Hürmüz-i Tâc-dâr Özel isim: 42a/15, 63a/16, 65b/11.

Hürmüz Şâh Özel isim: 51b/8, 53b/10.

Hüsrev Özel isim: 37a/3, 37a/7, 37b/4, 37b/6, 38a/6, 38a/15, 39a/12, 39b/1, 39b/8, 39b/16, 40b/7, 41a/15, 41b/5, 42a/14, 42b/1, 42b/3, 43a/11, 43a/15, 43b/1, 43b/2, 44b/2, 44b/5, 45a/7, 46a/10, 46a/13, 46b/1, 46b/3, 46b/15, 47a/3, 47a/9, 47a/10, 47a/14, 47b/4, 47b/8, 47b/11, 47b/13, 47b/14, 48a/16, 51a/10.

Hüsrev-i Pervîz Özel isim: 37a/3, 37b/4, 37b/6.

Hüsrev Şâh Özel isim: 38a/15.

-|-

ıklîm (a) Ülke, memleket: 38a/5, 56b/3.

ıraç Uzak: 4b/3.

ırz (a) Bir kimsenin, başkaları tarafından dokunulmaması ve saygı gösterilmesi gereken iffeti:

11a/8, 24a/3, 27b/17, 29a/13, 39b/1, 49a/6, 49a/8.

°ırzını yıkdır- İrzını yıkdırmak: 11a/8.

°ırzuñ yıķ- Lekelemek, küçük düşürmek: 24a/3.

°ırzuñ yıķıl- Lekelenmek, küçük düşürülmek: 29a/13.

ıřğā (a) Kulak verip söz dinleme: 42b/2.

ıřğā it- Dinlemek: 42b/2.

ışır- Isırmak, dişlemek: 34a/2.

ışmarla- Bir işin yapılmasını birine söylemek, buyurmak, emretmek: 59a/7, 59a/8.

→ bevvāblara ışmarla- 59a/7.

°ıyāl (a) Bir kimsenin geçindirmek zorunda olduğu kimseler: 57a/12, 58a/2.

-|-

İbn Özel isim: 15b/17, 16a/8.

İbn-i Melik Kāsım Özel isim: 15b/17.

İbn-i Zāl Özel isim: 16a/8.

°ibret (a) Kötü bir hâdiseden alınan ders: 14b/10, 15a/8.

°ibret al- Ders almak: 15a/8.

ibrişim (f) Kalınca bükülmüş ipek iplik: 61b/4.

ibtidā (a) İlk, ilk önce, başta: 17b/12, 18a/16, 20b/9, 39b/9.

ibtidā gönderil- İlk önce gönderilmek: 18a/16.

icābet (a) Kabûl etme, kabûl edilme: 8a/7, 8a/11.

İcād (a) Yeniden bir şey çıkarma: 6a/11.

İcād eyle- Yeni bir şey ortaya çıkarmak: 6a/11.

icāzet (a) İzin, ruhsat, müsâade: 1b/4, 18b/17, 31b/1, 31b/6, 32a/8, 35a/8, 40a/3.

icāzet al- İzin almak, onay almak: 31b/1, 35a/8, 40a/3.

icāzet vir- İzin vermek, onay vermek: 18b/17, 31b/6, 32a/8.

icrā (a) Yapma, yerine getirme, bir işi yürütme: 30a/17.

icrā eyle- İcrâ etmek: 30a/17.

ıç İç kısım, içeri, iç: 6a/17, 6b/16, 14b/17, 15a/7, 25a/16, 34b/10, 46b/12.

ıç- Yutmak, içmek: 18a/17, 18b/4, 49b/7.

ıçeri, ıçerü İç taraf, dahil, içeri: 8a/4, 24b/4, 38a/3, 66b/6, 66b/9.

ıçeri getürt- İçeri getirtmek: 8a/4.

ıçeri gir- İçeri girmek: 24b/4, 38a/3.

ıçerü bkz. ıçeri

ıçil- İçme işi yapılmak, içilmek: 25a/9, 30b/17.

ıçre Arasında, içinde: 52a/6.

ıçün Amacıyla, maksadıyla: 5a/13, 7b/11, 14b/10, 22a/12, 25a/12, 25b/17, 28a/10, 32a/3, 35a/17, 37a/16, 48a/11, 48a/13, 55b/7, 58b/17, 62a/4, 66b/5, 66b/17.

ıdeyaz- Et- fiilinin başka bir fiil alarak "Kurallı birleşik fiil" hâli: 67b/5.

ıdi Bilinen geçmiş zaman ek fiili: 2b/3, 4a/10, 5b/2, 9a/2, 9b/11, 10a/15, 11b/15, 12b/11, 13a/13, 13a/14, 13a/15, 15a/16, 16a/2, 16a/9, 16b/5, 16b/17, 17a/14, 18a/15, 18a/17, 18b/3, 18b/11, 19a/12, 21a/16, 22b/6, 25b/15, 26b/13, 31a/15, 33a/10, 33b/12, 34b/6, 34b/7, 34b/9, 34b/13, 35a/8, 35b/2, 35b/6, 36a/9, 36b/2, 37b/5, 38b/10, 39a/5, 39a/16, 40b/3, 40b/9, 40b/10, 40b/12, 40b/15, 40b/16, 41b/8, 41b/15, 42a/1, 42b/5, 43b/7, 43b/10, 43b/11, 44b/1, 44b/5, 45b/3, 45b/11, 48b/12, 50a/1, 51a/12, 51b/6, 51b/11, 52a/8, 52b/8, 52b/16, 53a/1, 53a/2, 53b/1, 53b/11, 53b/12, 53b/13, 54b/1, 54b/9, 58a/3, 58a/5, 58a/15, 59b/14, 60b/6, 62a/4, 63a/6, 65b/1, 66a/15, 66a/17, 66b/3, 67b/3.

ıdin- Edinmek: 49a/13, 50a/5.

→ **oğul ıdin-** 49a/13, 50a/5.

ıhāta (a) Kuşatma, etrafını çevirme: 15b/2.

ıhāta eyle- Kuşatmak, etrafını çevirmek: 15b/2.

ıhsān (a) Bağışlama, yardım etme, lütuf: 11a/11, 20b/11, 23b/12, 31a/3, 42a/10, 54b/8, 57b/16, 58a/2, 58b/8, 64a/1.

ıhsān eyle- Yardım etmek, bağışlamak: 20b/11, 31a/3.

ıhsān it- Bağışlamak, yardım etmek: 23b/12, 57b/16, 58b/8.

iẖtimāl (a) Bir şeyin olabilmesi, mümkünlük: 21a/7.

iẖtimām (a) Dikkatle, gayretle çalışma, özenle iş görme: 48a/5.

iẖtimām it- Dikkat etmek: 48a/5.

iẖtiyār (a) Seçme, tercihte bulunma: 13b/3, 14a/2.

iẖtiyār eyle- Seçmek, tercih etmek: 13b/3.

iẖtiyār it- Seçmek, tercih etmek: 14a/2.

iken Zarf fiil eki: 5b/16, 6b/12, 6b/17, 19a/13, 46a/17, 57b/5, 62a/7.

iki Birden sonra gelen sayının adı: 2a/8, 4a/5, 8a/1, 9a/11, 9b/14, 10b/15, 11a/5, 11a/14, 14a/4, 14a/6, 14a/11, 14b/2, 14b/4, 14b/11, 15a/6, 15b/1, 19b/3, 25b/3, 28b/17, 29b/2, 29b/5, 29b/9, 30a/3, 34a/6, 34a/9, 43b/15, 47b/2, 48a/1, 51a/13, 60b/8, 61b/5, 65a/6.

ikisi var- İkisi varmak: 43b/15.

ikrām (a) Ağır lama, hürmet gösterme, değer verme: 23a/9, 23b/9, 30b/11, 43a/4, 49b/17.

ikrām eyle- İkrâm etmek. Saygı ve sevgi göstermek: 23a/9.

ikrām it- İkrâm etmek, bağışta bulunmak: 23b/9.

il Memleket, diyar: 10a/14.

ilāhī (a) Allah'a mensup, tanrı ile ilgili: 52a/3.

ilbās (a) Giydirme, giydirilme, örtme, örtülme: 8a/9, 17b/16.

ilbās eyle- Giydirmek: 8a/9.

ilbās it- Giydirmek: 17b/16.

ile İle, birlikte, beraber: 2b/1, 4b/4, 6a/8, 6b/10, 8a/14, 8b/2, 9b/16, 10a/12, 10a/13, 11a/4, 12a/3, 12a/15, 12b/10, 13a/12, 14a/1, 14a/5, 14a/7, 14a/11, 14a/12, 14a/15, 14b/4, 15a/6, 15a/10, 15b/1, 15b/12, 16a/14, 17a/1, 17a/2, 17b/14, 23a/7, 23b/4, 24a/1, 24a/10, 25b/4, 25b/8, 26a/2, 29a/16, 30a/5, 30b/13, 30b/14, 31b/11, 32a/12, 32b/12, 33a/10, 34a/1, 34b/6, 34b/11, 34b/16, 35a/2, 35a/7, 35a/14, 36a/8, 36b/3, 36b/14, 37a/8, 37a/12, 37a/15, 37b/12, 39b/11, 39b/13, 40a/14, 40a/16, 41b/12, 43a/1, 43a/4, 43a/11, 43b/3, 43b/9, 46a/1, 47a/1, 47a/7, 48b/6, 49a/1, 49a/4, 49b/3, 52b/12, 53a/3, 53a/14, 55b/14, 60a/7, 62a/15, 63b/17, 64a/13, 66a/2, 66b/14.

ilerü İleri, ön, önce: 15b/8, 43b/11.

ilerüsi gel- İlerideki insanların gelmesi: 43b/11.

ilet- Götürmek, iletmek, ulaştırmak: 14a/10.

iltifāt (a) İlgı gösterme, rağbet etme, dikkate alma: 22b/10, 28a/16, 33a/6, 49a/13.

iltifāt eyle- İlgı göstermek, dikkate almak: 28a/16.

iltifāt it- İlgı göstermek, dikkate almak: 22b/10.

İmān (a) İnanma, inanç: 42a/13.

İmāna gel- Allah'a inanmak, iman etmek: 42a/13.

imdād (a) Yardım: 19a/12, 37b/8, 41b/14, 41b/17, 47a/1, 48a/12, 64a/1.

imdād eyle- Yardım etmek: 64a/1.

imdāda gel- Yardıma gelmek: 41b/17.

imdāda git- Yardıma gitmek: 19a/12.

imdādına gel- Yardımına gelmek: 47a/1.

imdi Şimdi, bu hâlde: 5a/7, 7a/4, 7b/4, 7b/10, 11a/6, 12a/2, 12b/6, 19b/13, 20b/14, 22b/15, 25a/13, 25b/10, 26a/9, 27a/12, 29a/10, 32b/7, 39b/9, 40a/8, 42b/13, 45a/11, 46a/13, 49a/2, 49b/12, 51a/9, 53a/10, 53b/7, 54a/14, 55b/4, 57a/1, 58b/7, 59a/13, 60a/1, 62a/8, 64a/5, 64a/11.

imiş Öğrenilen geçmiş zaman ek fiili: 12a/1, 16b/7, 16b/14, 27b/13, 39b/6, 39b/7, 39b/8, 42b/11, 46b/5, 60b/12, 62b/16, 67b/5.

İmlāk Özel isim: 36b/1, 36b/13, 36b/17, 37b/7, 37b/10, 37b/13, 37b/16, 38a/5, 38a/12, 38a/16, 38b/2, 38b/8, 38b/11, 39a/16.

İmlāk-ı Muşt-zen Özel isim: 36b/1, 37b/7, 37b/16.

imtiḥān (a) Deneme, sinama, tecrübe: 8b/15, 20a/17.

imtiḥān ol- Sınav olmak, sınanmak: 20a/17.

imtişālen (a) Uyarak, bağılı olarak: 25b/2.

imtişālen gel- Bir kimseye bağılı olarak gelmek: 25b/2.

imzā (a) Bir kimsenin herhangi bir belgeyi yazdığını veya onayladığını belirtmek için her zaman aynı biçimde kullandığı işaret: 56b/6.

imzā eyle- İmzalamak: 56b/6.

in- 1) Binek hayvanının üstünden yere ayak basmak: 12b/8, 12b/9, 12b/17, 20a/9, 53a/10,

55a/3, 66b/6. 2) Bir şeyin yüksekten veya yukarıdan aşağıya doğru gelmesi, inmesi: 2a/1, 9b/9, 40a/11, 40a/12. 3) Fiyatı düşürmek: 5a/9.

→ **atdan in-** 55a/3.

→ **başına in-** 9b/9, 40a/12.

→ **gürz in-** 2a/1.

→ **hemān in-** 12b/8, 53a/10.

→ **rahşından in-** 66b/6.

→ **zemīne in-** 12b/17.

in°ām (a) İyilik, ihsan, nimet: 34b/2.

inan- Bir şeyi doğru olarak benimsemek, inanmak: 67a/15.

inandur- Bir kimsenin inanmasını sağlamak, inandırmak: 35b/16.

→ **şāhı inandur-** 35b/16.

incin- Kırılmak, gücenmek, incinmek: 60b/14.

→ **baña incin-** 60b/14.

incit- İncitmek, rahatsız etmek, üzme: 21a/15.

→ **nev-civānı incit-** 21a/15.

indir- İndirmek, inzal etmek: 12b/10, 35b/14.

→ **tahtdan indir-** 35b/14.

inkār (a) Tanımama, kabul ve tasdik etmeme, reddetme: 3a/5, 33a/14, 57b/9.

inkār eyle- Reddetmek: 57b/9.

inkār olun- İnkâr olunmak, reddetmek: 3a/5, 33a/14.

inқыād (a) Boyun eğme, kendini teslim etme: 11a/6.

inşāf (a) Adaletle ve doğrulukla davranma, vicdana dayalı davranış, merhamet: 14a/8, 50b/3.

inşāfa gel- İnsafa gelmek, haksız veya acımasız tutumdan vazgeçmek: 14a/8.

insān (a) Beşer, insan, adam: 42a/10.

inşā'allāh (a) "Allah'ın izni ile" anlamında kullanılan söz: 9a/1.

intiķām (a) Öc alma: 21a/13, 32a/2, 48a/11.

intikām al- Öc almak: 48a/11.

intikāmın al- Birilerinin öcünü almak: 21a/13.

iriş- Erişmek, ulaşmak, yetişmek: 48a/16, 67a/12.

→ **ardumdan iriş-** 67a/12.

irişdür- Eriştirmek, ulaştırmak: 10b/4.

→ **ḥaṭā irişdür-** 10b/4.

irsāl (a) Gönderme, gönderilme, yollama: 8a/2.

irsāl eyle- Göndermek: 8a/2.

irtesi Ertesi gün, sabahleyin: 3a/6, 11a/14, 11b/9, 12a/16, 13a/6, 14b/7, 17b/9, 20a/10, 24a/15, 26a/11, 30b/14, 32b/15, 55b/7, 59b/10.

irtikāb (a) Kötü bir iş işleme, hile yapma: 7a/1.

irtikāb it- Hile yapmak: 7a/1.

işābet (a) Rast gelme, doğruca gidip erişme, yerini bulma: 60b/2.

işābet it- Rast gelmek: 60b/2.

işbāt (a) Kanıtlama: 24a/1.

ise Olunca, olursa, olsa da, -ince, -diği için, -diği vakit: 4b/14, 5b/13, 6a/14, 7a/1, 9a/4, 10b/9, 14b/13, 14b/17, 15b/3, 16a/4, 19b/15, 30a/16, 32a/7, 33a/14, 33b/1, 33b/7, 36b/10, 40a/1, 44a/6, 45a/12, 50a/2, 57b/10, 60a/3, 62b/6, 65a/9, 65a/12, 66b/1.

iskele (it) Deniz taşıtlarının yanaştığı, çoğu tahta ve betondan yapılmış, denize doğru uzanan yer: 37b/2, 37b/4, 43a/3.

İslām (a) Hz. Muhammed (s.a.v.)'in insanlığa tebliğ ettiği, Allah tarafından gönderilen son din, Müslümanlık: 7a/2, 11b/16.

iste- Dilemek, arzu etmek, talep etmek, istemek: 5a/6, 5a/8, 5a/9, 5b/1, 16b/11, 23b/3, 23b/8, 27b/2, 30a/5, 30a/6, 36b/8, 37a/6, 38a/2, 39a/9, 45a/1, 46b/2, 49b/17, 50a/10, 50a/11, 53b/2, 54a/8, 55b/13, 59a/10, 67b/17.

→ **adam iste-** 38a/2.

→ **altun iste-** 5a/9, 5b/1.

→ **anı iste-** 23b/8.

- bahşış iste- 59a/10.
→ mālī iste- 5a/6.
→ ne iste- 5a/8, 49b/17, 50a/10, 50a/11, 55b/13.
→ mālī iste- 5a/6.
→ şāhib-ķırān iste- 16b/11.

isti'āne (a) Yardım isteme: 7b/8.

iş Çalışma, uğraşma, emek, işçilik: 6b/5, 21b/1, 26b/9, 27a/11, 27a/14, 27b/16, 28a/4, 29a/11, 30a/10, 42b/12, 50b/15, 60a/1, 62b/5, 62b/7, 62b/11, 63a/1, 63a/9, 65b/15, 66b/4, 67a/2.

- iş eyle-** Çalışmak: 27a/14.
iş it- Çalışmak. Bir işi yapmak: 21b/1, 26b/9.
iş bit- İş bitmek: 66b/4.
işleri it- İşleri etmek: 67a/2.
işlerini yaz- İşlerini yazmak: 62b/11.

işāret (a) Bir şeyi (kaş, göz, el, parmak, baş ile) gösterme: 10a/6.

işit- Duymak, işitmek, haberdār olmak: 6a/14, 6b/14, 17a/6, 19a/14, 22b/7, 23a/17, 30a/14, 31a/6, 33a/4, 36a/13, 38a/17, 38b/16, 48b/7, 49b/8, 52a/5, 52b/3, 56b/11, 59a/5, 62b/16, 64b/1.

- cevābī işit- 49b/8.
→ cevābları işit- 17a/6.
→ da'vāsını işit- 22b/7.
→ hūnerūñ işit- 30a/14.
→ nāmını işit- 19a/14.
→ şecā'atūñüzi işit- 52b/3.

işitmezlig bkz. işitmezlik

işitmezlige ur- İşitmemiş, duymamış gibi davranmak, aldırmamak: 57b/11.

işitmezlik, işitmezlig İşitmemiş, duymamış gibi davranma, işitmemezlik: 57b/11.

işlet- İşletmek, çalıştırmak, sarf etmek: 31a/16, 37a/16, 42b/14.

çişret (a) İçki içme: 8b/7, 8b/17, 17b/5, 28a/11, 28a/14.

°işret it- Eğlenmek, yiyip içmek: 28a/11.

°işrete başla- Yiyip içmeğe başlamak: 8b/7.

işte Bir şey gösterilirken veya bir şeye işaret edilirken söylenen bir söz, aha, ahacık: 11a/4, 14b/9, 15a/5, 16a/6, 16a/7, 18b/4, 29a/13, 33b/12, 39a/16, 42b/9, 44b/15, 46a/12, 50a/14, 56a/1, 65a/10, 67b/8, 68a/15.

it- Etmek, eylemek, yapmak: 1b/3, 1b/8, 1b/11, 1b/12, 2a/6, 2a/16, 2b/10, 3a/2, 3a/10, 3b/11, 4a/16, 4b/1, 4b/4, 4b/14, 4b/15, 5a/14, 6b/6, 6b/10, 7a/1, 7a/3, 7a/8, 7b/2, 7b/8, 7b/14, 7b/16, 8a/1, 8a/12, 8b/7, 8b/9, 9a/11, 10a/5, 10b/10, 11a/7, 11a/8, 11b/9, 11b/10, 11b/11, 12a/2, 12b/2, 12b/3, 12b/6, 13a/7, 13a/14, 13b/6, 13b/11, 13b/16, 14a/2, 14a/3, 14a/13, 14b/2, 14b/5, 14b/6, 14b/11, 14b/13, 15a/4, 15a/9, 15a/10, 15a/15, 15b/2, 15b/8, 15b/14, 16a/9, 16b/4, 16b/6, 16b/10, 17a/14, 17b/6, 17b/16, 18a/11, 18a/16, 18b/3, 18b/11, 19a/5, 19b/12, 19b/14, 19b/17, 20a/1, 20a/10, 20a/16, 20b/1, 20b/11, 21a/16, 21b/1, 21b/6, 21b/17, 22a/6, 22a/8, 22a/9, 22a/12, 22b/9, 22b/10, 22b/11, 22b/16, 23b/8, 23b/9, 23b/10, 23b/12, 23b/15, 23b/16, 24a/4, 24a/5, 25a/3, 25a/12, 25a/14, 25a/16, 25b/8, 25b/9, 25b/16, 26a/4, 26b/9, 27a/6, 27a/15, 28a/5, 28a/11, 28a/15, 28b/1, 28b/14, 28b/15, 29a/1, 29a/10, 29b/3, 29b/6, 30a/10, 30a/18, 30b/1, 30b/10, 30b/12, 31a/1, 31a/9, 31a/11, 32a/1, 32a/2, 32a/4, 32a/7, 32a/16, 32b/6, 32b/14, 33a/7, 33a/11, 33a/13, 33b/2, 33b/3, 33b/17, 34a/4, 34a/8, 34b/4, 35a/14, 35a/16, 35b/7, 35b/14, 36a/1, 36a/2, 36a/6, 36a/7, 36a/15, 36b/3, 36b/10, 36b/15, 37a/11, 37a/13, 37a/15, 37a/17, 37b/10, 38b/12, 38b/14, 39a/1, 39a/4, 39a/11, 39a/13, 39b/5, 40a/15, 40b/4, 40b/10, 40b/14, 41a/3, 41a/14, 41b/3, 41b/11, 42a/5, 42a/10, 42a/12, 42a/17, 42b/1, 42b/2, 42b/6, 42b/12, 42b/13, 43a/5, 43a/8, 43a/14, 43a/15, 43a/17, 43b/2, 44a/2, 44a/8, 43b/2, 44a/6, 44a/8, 44a/13, 44a/15, 45a/8, 45a/11, 46a/1, 46a/10, 46a/11, 46b/15, 47a/5, 47a/8, 47a/13, 47b/1, 47b/8, 48a/2, 48a/3, 48a/5, 48a/7, 48a/11, 48a/13, 48b/15, 49a/11, 49b/12, 49b/17, 50a/1, 50a/4, 50a/8, 50a/10, 50a/12, 50a/14, 50b/1, 50b/7, 50b/8, 50b/14, 51a/5, 51a/13, 51a/14, 51b/13, 52a/1, 52a/8, 52a/10, 52a/12, 52a/16, 52b/14, 53a/16, 54a/15, 54b/4, 55a/1, 55a/13, 55b/2, 55b/16, 56b/5, 56b/10, 56b/12, 56b/16, 57b/16, 58a/1, 58a/5, 58a/17, 58b/1, 58b/2, 58b/3, 58b/4, 58b/7, 58b/8, 58b/10, 58b/14, 59a/1, 59a/8, 59a/14, 60a/2, 60a/6, 60b/2, 60b/4, 60b/11, 60b/15, 60b/17, 61a/2, 61b/4, 61b/6, 62a/15, 62a/17, 62b/4, 62b/10, 63a/1, 63a/4, 64a/1, 64a/3, 64a/15, 64b/3, 64b/4, 64b/5, 64b/12, 65a/13, 65a/17, 66b/12, 67a/2, 67a/7, 67a/9, 67a/15, 67a/16, 67b/10, 68a/4, 68a/14.

→ °afv it- 17a/14.

→ āh it- 4b/4, 14b/6, 60b/17.

→ °aksī it- 60a/6.

- **°ār it-** 51a/14.
- **°azīmet it-** 37a/17.
- **baḥş it-** 20a/10.
- **bāzār it-** 55a/13.
- **ber-āteş it-** 33a/13.
- **ber-dār it-** 14b/5, 14b/11.
- **ber-murād it-** 31a/9.
- **beyān it-** 4b/1, 65a/13.
- **bezi it-** 42a/10.
- **bī-edeblık it-** 30a/18.
- **böyle it-** 64b/5.
- **cān fedā it-** 64b/4.
- **ceng it-** 1b/12, 3a/2, 11b/10, 11b/11, 12b/6, 18a/11, 32a/4, 32a/7, 37a/13, 39a/1, 39a/4, 41a/14.
- **cerr it-** 59a/1.
- **çāre it-** 36a/7, 43a/17.
- **da°vet it-** 7b/14, 7b/16, 23b/10, 48a/13, 48b/15.
- **defn it-** 61b/4.
- **der-bendçi it-** 44a/2.
- **devr it-** 8b/7.
- **dırāz it-** 32a/16.
- **dilek it-** 45a/8.
- **du°ā it-** 16b/10, 25a/14, 25b/16, 51a/13, 52a/10, 52a/16, 58a/1, 59a/8, 67a/7.
- **esīr it-** 47b/8.
- **eyü it-** 39a/11.
- **fā°ide it-** 52b/14.
- **fedā it-** 64b/4.

- ferāgat it- 63a/1.
- feryād it- 39a/13, 43a/14.
- fikr it- 14a/3, 30b/12, 50a/10, 60b/11.
- ğalebe it- 3a/10, 22b/16, 24a/4, 33a/11.
- ğayret it- 34a/8, 37a/11.
- ğažab it- 60b/15.
- ğüreş it- 28b/1.
- ħabs-i nefes it- 61a/2.
- ħakāret it- 30b/1.
- ħāl it- 42b/12.
- ħamle it- 1b/11.
- ħarāret it- 43b/2.
- ħareket it- 14a/13, 27a/15, 28a/5.
- ħāşıl it- 20b/1.
- ħaṭā it- 9a/11, 42b/1.
- ħavf it- 50a/4.
- ħayrāt it- 19b/12.
- ħaẓẓ it- 58a/17, 58b/1.
- helāk it- 30b/10, 36b/10, 38b/14, 39b/5, 40b/4, 41a/3, 67b/5, 68a/4.
- heves it- 26a/4, 44a/13.
- ħisāb it- 44a/6, 55b/16.
- ħizmet it- 58b/2.
- hücüm it- 15b/2, 38b/12, 44a/15, 56b/16.
- işġā it- 42b/2.
- iḥsān it- 23b/12, 57b/16, 58b/8.
- ihtimām it- 48a/5.

- **iḥtiyār it-** 14a/2.
- **ikrām it-** 23b/9.
- **ilbās it-** 17b/16.
- **iltifāt it-** 22b/10.
- **irtikāb it-** 7a/1.
- **işābet it-** 60b/2.
- **iş it-** 21b/1, 26b/9.
- **işleri it-** 67a/2.
- **°işret it-** 28a/11.
- **iṭmān it-** 52a/8.
- **ķabūl it-** 13b/6, 13b/11, 13b/16.
- **ķahķaha it-** 66b/12.
- **ķarār it-** 13a/7.
- **ķaşd it-** 6b/10, 7a/3, 42a/17, 62b/10.
- **ķaṭ^c it-** 15b/8.
- **ķatl it-** 15a/10, 16a/9, 16b/4, 19a/5, 22b/9, 42a/12, 46a/10, 48a/2, 64b/3, 65a/17.
- **kelām it-** 25b/8.
- **kerem it-** 58b/7.
- **ķiyās it-** 10b/10, 61b/6.
- **ķīn it-** 32a/1.
- **ķüstāhlik it-** 15a/9.
- **libās it-** 42a/5.
- **maġlūb-gīrlık it-** 2a/16.
- **maķdūr it-** 25a/16.
- **medḥ it-** 4a/16, 33b/2, 52a/12.
- **mekş it-** 20a/1.
- **men^c it-** 40a/15.
- **minnet it-** 56b/10.

- muḥālefet it- 44a/8.
- muḳāvemēt it- 50b/8.
- murād it- 32a/2, 35b/14, 36b/10, 48a/2, 48a/11, 67a/15, 67a/16.
- muṣāḥabet it- 32b/6.
- mübāṣeret it- 42b/13.
- müṣāvere it- 48a/7.
- naṣīḥat it- 23b/16, 64b/12.
- ne it- 5a/8.
- nice it- 67b/10.
- niyāz it- 48a/3.
- nūṣ it- 18a/16, 18b/3, 18b/11.
- pehlevānı it- 43a/8.
- ri^cāyet it- 54a/15, 55b/2, 58a/5.
- ricā it- 19b/14, 20a/16, 36a/2, 42b/6.
- rivāyet it- 1b/3, 34b/4, 35a/16, 63a/4.
- ṣabr it- 58b/10.
- ṣafā it- 31a/11.
- saḳaṭ it- 21a/16.
- sa^cy it- 24a/5.
- ṣayd it- 50b/1.
- sefer it- 50b/7.
- serfūrū it- 14a/3.
- ser-nigūn it- 46b/15.
- seyr it- 12a/2, 23b/8, 25a/12, 52a/1.
- seyrān it- 21b/6, 40b/14.
- silah-ṣōrlıḳ it- 53a/16.
- sitem it- 7b/8, 64a/3.
- siyāset it- 14b/13.

- sözləniş it- 60b/4.
- su³āl it- 37b/10, 62a/15.
- şefā^cat it- 47b/1.
- şikār it- 50a/1, 50a/8, 50a/12, 59a/14.
- ta^caccüb it- 16b/6, 62b/4.
- taḥşīl it- 22a/9.
- ṭaleb it- 7a/8.
- ta^clīm it- 22a/6, 22a/8, 52a/1.
- ta^cyīn it- 36b/3, 58b/4.
- temāşā it- 40b/10.
- temennī it- 36a/6.
- terk it- 60a/2.
- tesellī it- 36a/15.
- teslīm it- 46a/11, 48a/2.
- ümīd it- 15a/15.
- vaşıyyet it- 15b/14.
- vedā^c it- 7b/2, 23b/15, 32b/14, 37a/15, 43a/5.
- yardım it- 49b/12.
- yemīn it- 56b/12.
- zabṭ it- 10a/5, 41b/11.
- zāyi^c it- 50a/12.
- ziyāde it- 2a/6, 3b/11.
- ziyāfet it- 7b/16.
- zuhūr it- 51b/13.
- zūr it- 27a/6, 28b/14, 28b/15, 29a/1, 29b/3, 29b/6.

iṭā^cat (a) Boyun eğme, dinleme; alınan emre göre davranma: 13a/13.

iṭ^cām (a) Yemek yedirme, yemek verme, verilme: 22a/11.

itdir- Yaptırmak: 23b/13, 35b/4, 35b/5, 36a/5, 42b/6, 43a/7.

→ āzād itdir- 42b/6.

→ mekş itdir- 35b/4, 36a/5.

İctimād (a) Güven, güvenç, emniyet: 6b/2.

İctimād ol- Emniyet etmek, güvenmek: 6b/2.

İtmān (a) Talim yapma, alıştıırma yapma: 52a/8.

İtmān it- Alıştıırma yapmak: 52a/8.

İy Ey (Hitap, seslenme edatı): 2a/15, 14b/9, 16b/13, 20a/12, 20b/16, 24b/2, 40a/1, 40a/4, 48b/10, 52a/3, 53a/7, 54a/5, 54a/12, 55a/16, 57a/6, 57b/4, 63b/13, 64b/2.

İzin (a) bkz. İzn

İzin al- İzin almak: 23a/2, 35a/10.

İzin vir- İzin vermek: 19b/15, 22b/15, 26b/8.

İzinsüz İzin almadan yapılan: 33a/8, 44a/12.

İzinsüz çık- İzin almadan çıkmak: 33a/8.

İzn, İzin (a) İzin, müsâade, ruhsat: 4b/9, 7b/7, 19b/15, 22b/15, 23a/1, 23a/2, 25b/17, 26b/8, 31b/1, 32a/12, 35a/10, 35b/1.

İznin ol- İznin olmak: 4b/9.

İzzet (a) Değer, kıymet, büyüklük, yücelik, ululuk: 43a/4.

-K-

İkbāhat (a) Uygunuz hareket, çirkin, yakışıkuz davranış, suç, kusur, töhmet: 9a/5.

Ka'be (a) Mekke'de bulunan, Müslümanlarca kible olarak kabul edilen ve hac ibadeti yapılırken tavaf edilen kutsal yer: 19b/7, 19b/9, 35a/8, 35a/9, 37a/15, 42b/13.

Ka'be'yi ört- Kabe'yi örtmek: 19b/7.

Ka'betullāh (a) Kabe'nin bir başka adı: 31b/2.

İkbül (a) Benimseme, kabul etme, alma: 13b/6, 13b/11, 13b/16, 14b/1, 31a/2, 42a/14, 54a/17.

İkbül eyle- Kabul etmek, uygun bulmak: 31a/2, 42a/14.

İkbül it- Kabul etmek, uygun bulmak: 13b/6, 13b/11, 13b/16.

ķabza (a) Sap, elle kavranacak kısım: 21b/3.

ķabzaya ur- Kabzaya vurmak: 21b/3.

ķaç- Kaçmak, kurtulmak, yakayı sıyırmak, firar etmek: 37a/1, 38b/15, 39a/12, 41b/6, 44a/11, 46b/15, 47b/10, 49a/7, 59b/15.

ķaçan Her ne zaman, ne zaman: 53a/1.

ķaçır- Çalmak, kimsenin haberi olmadan götürmek, aşırarak, kaçırarak: 9b/9.

ķadar (a) Ölçüsünde, derecesinde, miktarında: 6a/11, 6b/1, 9b/13, 18a/8, 21a/17, 25a/15, 25a/16, 25b/1, 27b/17, 29a/17, 32b/8, 33b/15, 44a/5, 46a/17, 50b/4, 61a/10, 62a/3, 65a/9, 65a/11.

ķadd (a) Boy, uzunluk: 23a/8, 24b/10, 26b/4, 39b/17, 58a/9.

ķadeh (a) İçki içmeye yarayan ayaklı bardak: 18a/16, 18a/8.

ķadır (a) Kuvvet ve kudret sâhibi, muktedir: 25a/15, 62b/5.

ķadır ol- Kudret sâhibi olmak: 25a/15.

ķāf (a) Masallarda adı geçen, arzın etrafını kuşatan dağın adı: 18a/10.

ķafā (a) Baş, kafa, ser: 24b/9, 30a/5, 39b/14, 41b/8.

ķafāsına ur- Kafasına vurmak: 30a/5.

ķāfir (a) Allah'a ve Allah'ın birliğine inanmayan, Allah'a ortak koşan veya O'na beşerî sıfatlar yükleyen: 6b/17.

ķahbe (a) Nâmussuz kadın: 62a/2.

ķāhir-zād (f) Kahır doğuran, eziyet doğuran: 56b/13.

ķahķaha (a) Yüksek sesle çok gülmek: 66b/12.

ķahķaha it- Yüksek sesle çok gülmek: 66b/12.

ķahramān (f) Yiğit, cesur: 43b/10.

ķahramānlar gör- Kahramanlar görmek: 43b/10.

ķā°ide (a) Esas, temel: 42b/14.

ķāk- İtmek, vurmak: 10b/7.

ķākı- Kızmak, öfkelenmek: 10a/3, 38a/5, 38b/2, 40b/3.

ķākma Üzerinde açılan yuvalara gümüş, sedef gibi süs maddeleri kakılarak oturtulan nesne:

53b/12.

kal- 1) Kalmak, durmak: 27b/4, 32b/9, 45a/11, 52a/6, 60a/13, 61a/4, 63a/8, 65b/7, 66b/10. 2) Çaresiz kalmak: 53b/7. 3) Olduğu yerde ve hâlde durmak, hareket etmemek: 3b/8. 4) Bulunmak, olmak, kalmak: 3b/14, 20b/13, 29b/10, 30a/4. 5) Bulunduğu yerden gitmemek, kalmak: 7b/12. 6) Dakika kalmak, zaman birimini belirten ifade: 16a/8. 7) Şaşırarak: 26b/12, 33b/16. 8) Yorulmak: 34a/11. 9) Bir şeyin etrafa saçılıp orada kalması: 41b/10. 10) Yaranın iyileşmesi: 7a/17. 11) Şüphenin, tereddüdün yok olması: 51b/1. 12) Sabırsızlanmak: 15b/5.

→ **bî-çâre kal-** 53b/7.

→ **bunda kal-** 63a/8.

→ **daķika kal-** 16a/8.

→ **elinde kal-** 3b/14, 29b/10, 30a/4.

→ **eşer kal-** 7a/17.

→ **hayretde kal-** 26b/12, 33b/16.

→ **karârı kal-** 15b/5.

→ **kuşak kal-** 20b/13.

→ **şabâha kal-** 32b/9.

→ **şübhemüz kal-** 51b/1.

kal'ca (a) Kale, hisar: 36b/15, 37a/12, 37a/13, 40b/10, 40b/13, 40b/16, 41b/12.

kal'cada otur- Kalede oturmak: 40b/13.

kal'cadan çık- Kaleden dışarı çıkmak: 37a/12.

kaldır-, kaldur- 1) Yukarıya doğru hareket ettirmek, yukarıya doğru götürmek, yükseltmek: 6a/3, 10b/12, 13a/3, 26b/11, 27a/3, 30a/1, 34a/14, 48a/14, 61a/9, 61a/10, 67a/3, 2) Taşımak, götürmek, iletmek, nakletmek: 14a/9, 42a/2, 66b/13. 3) Hapsini istemek: 35b/17.

→ **askeri kaldır-** 66b/13.

→ **bâzūsına kaldır-** 10b/12.

→ **dil-âveri kaldır-** 34a/14.

→ **habse kaldır-** 35b/17.

→ **ordusuyla kaldır-** 42a/2.

→ **taban kaldır-** 48a/14, 67a/3.

qaldur- bkz. qaldır-

→ **miqdārı qaldur-** 30a/1.

qalem-kārī (f) Kalemkârın, ince nakkaşın elinden çıkmış, kalem işi: 53b/12.

qalk- 1) Oturma durumundan dik duruma gelmek, doğrulmak: 20b/12, 21b/8, 21b/12, 25b/12, 25b/16, 26b/4, 27a/9, 29a/1, 29a/2, 29a/4, 29a/15, 30b/18, 31b/15, 32a/14, 58b/11, 59b/7, 62a/7, 63a/14, 65a/8, 65b/6. 2) Meclisin kalkması ve dağılması: 28a/16. 3) Bir yerden başka bir yere gitmek amacıyla hareketlenmek: 8a/15, 38a/12, 55a/10, 64b/15.

→ **ayağa qalk-** 25b/16, 27a/9, 29a/4, 58b/11.

→ **hemân qalk-** 65a/8.

→ **meclis qalk-** 28a/16.

→ **nice qalk-** 29a/15.

→ **yirinden qalk-** 20b/12, 21b/8, 25b/12, 26b/4, 31b/15, 32a/14, 59b/7.

qallāş (a) Arkadan vuran, sözünden dönerek bir işi yüz üstü bırakan, dönek: 54b/17, 60a/13.

qallāş ol- Arkadan vuran, dönek olmak: 54b/17.

qaltabān (f) Nâmussuz: 45a/11.

qāmet (a) Boy, boybos, endam: 52a/3.

kāmil (a) Olgun, kemâle ermiş, yetkin kimse: 18b/8, 22a/9.

qan Damarlarda dolaşan hayat sıvısı, kan: 2b/12, 15a/14, 35a/17, 48a/11.

qan aqla- Büyük bir üzüntü içerisinde olmak: 15a/14.

qan atıl- Kan akmak: 2b/12.

qanın al- Bir kimsenin kanını almak, intikamını almak: 35a/17.

kān (f) Bir şeyin menbaı, kaynağı: 55b/8.

qanda Nerede, nereye: 35a/15, 36b/3, 37a/8, 45a/11, 49a/16, 50b/5.

qanğı Hangi: 13a/13, 37b/14, 62a/9.

qanı Hani: 37b/17, 39a/2. 55a/12, 67a/6.

qap- Birdenbire yakalayarak, çekerek almak, kapmak: 2a/6, 6b/16, 10b/12, 26b/2, 34b/10, 41b/7, 45a/15, 45a/17, 45b/2.

→ **dibinden qap-** 45a/17.

- elinden **ķap-** 34b/10.
- kemerinden **ķap-** 41b/7, 45b/2.
- **ķuřaklarından ķap-** 10b/12.
- nizesin **ķap-** 45a/15.
- tãcların **ķap-** 6b/16.
- yakasından **ķap-** 26b/2.

ķapan- Kapalı duruma gelmek, kapanmak: 37a/14.

ķapu Ev, konak, dâire ve her çeşit binânın girilip çıkılacak yeri: 6a/3, 6a/4, 14b/8, 24a/17, 38a/1, 59a/9, 66b/8.

ķapusından geķ- Kapısından geķmek: 24a/17.

ķapuya var- Kapiya varmak: 59a/9.

ķara Siyah renk, kara: 24b/11, 38a/13.

ķarañulık Karanlık: 65b/4.

ķarâr (a) Bir iş veya sorun hakkında dũřünũlerek verilen kesin yargı: 13a/7, 15b/5, 25a/8, 30b/15, 34b/3, 51a/4, 51b/4, 51b/7.

ķarâr eyle- Karar vermek: 25a/8, 30b/15, 34b/3, 51b/4.

ķarâr it- Karar vermek: 13a/7.

ķarârı ķal- Kararı kalmak: 15b/5.

ķarındař Kardeş: 12a/6, 22b/3.

ķarıř Açık elin başparmak ucundan serķe parmağın ucuna kadar olan ve ölçũ gibi kullanılan açıklığı: 30a/1.

ķarřu 1) Bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin, esas tutulan yüzünün ilerisi, karşı: 12a/4, 19a/17, 39a/15, 51a/8. **2)** Karşı çıkmak, muhalefet etmek: 17a/8, 22a/3, 46b/1. **3)** Karşılamak: 8b/1, 47a/6. **4)** Karşılık vermek: 29b/13.

ķarřu çıķ- Muhalefet etmek: 22a/3.

ķarřu gel- 1) Karşılamak: 8b/1. 2) Muhalefet etmek: 46b/1.

ķarřu vir- Karşılık vermek: 29b/13.

ķarřusına getũr- Karşısına getirmek: 51a/8.

karşula- Karşılmak. Dışarıdan gelen bir kimseye karşılayıcı olarak çıkmak: 19b/4, 24a/11, 35a/1, 36a/13, 37b/1.

→ **rüzgâr karşula-** 19b/4, 37b/1.

kaşd (a) Kasıt: 6b/10, 7a/3, 42a/17, 57b/10, 62b/10, 62b/13.

kaşd it- Zarar vermek: 6b/10, 7a/3, 42a/17, 62b/10.

kasem (a) Yemin, and: 7a/3.

kasem eyle- Yemin etmek: 7a/3.

Ķāsım Özel isim: 1b/4, 1b/9, 2b/7, 2b/10, 2b/14, 2b/15, 3a/3, 3a/4, 3a/5, 3a/8, 3a/15, 3b/4, 3b/5, 3b/9, 3b/11, 3b/14, 3b/17, 4a/9, 4a/13, 4a/14, 4b/4, 4b/8, 4b/11, 5a/2, 5a/6, 5a/12, 5b/5, 5b/6, 5b/11, 5b/13, 6a/8, 6a/12, 6a/16, 7a/8, 7b/2, 7b/6, 7b/9, 7b/11, 7b/14, 8a/3, 8a/8, 8a/11, 8a/14, 8b/12, 8b/16, 9a/4, 9a/14, 9b/3, 9b/6, 10a/4, 10a/15, 10b/2, 10b/5, 11a/4, 13b/8, 13b/10, 14a/10, 14b/4, 15a/6, 15a/13, 15b/1, 15b/5, 15b/8, 15b/13, 15b/17, 16a/7, 16a/10, 16b/7, 16b/14, 17a/11, 17b/1, 17b/11, 17b/16, 18a/9, 18b/2, 18b/12, 18b/13, 24b/12, 25a/5, 29a/14, 29a/17, 29b/5, 29b/6, 29b/10, 29b/16, 29b/17, 30a/1, 30a/3, 30a/5, 30a/7, 30a/8, 33b/11, 34a/1.

kaş Gözlerin üzerinde kemerli birer çizgi oluşturan kısa kıllar: 24b/12, 63b/2.

kat Giyeceklerde takım: 42a/4.

kat- Yanına almak, dahil etmek, katmak: 9b/1, 33a/17.

→ **öñüne kat-** 33a/17.

kaşc (a) Kesme, ayırma: 13b/17, 15b/8, 60b/12.

kaşc it- Kesmek: 15b/8.

katı Sert. Pek, çok, ziyade, pek çok: 54b/15.

katlı (a) Öldürme: 13b/5, 14a/2, 15a/10, 16a/9, 16b/4, 19a/5, 22b/9, 24a/5, 35b/17, 36a/6, 42a/12, 46a/10, 47a/12, 48a/2, 64b/3, 65a/17.

katlı eyle- Öldürmek: 13b/5.

katlı it- Öldürmek: 15a/10, 16a/9, 16b/4, 19a/5, 22b/9, 42a/12, 46a/10, 48a/2, 64b/3, 65a/17.

kaavl (a) Söz, lâkırdı, rivâyet: 51b/5.

kavra- Elle sıkıca tutmak, kavramak: 21b/4, 59b/6, 60b/9.

→ nice kavra- 59b/6.

ķayd (a) Bağlama, bağ, bağlayacak Şey; bağlanma: 14a/1, 49a/1, 58b/6.

ķaytafa Özel isim: 18b/2.

ķazā (a) İstemeden yapılan ve elden ķıkan kōtū iŐ, zararlı iŐ. Beklenmedik bela: 41a/5.

ķazā gōr- Zarar gōrmek: 41a/5.

Kebīr Özel isim: 27a/9, 27b/4, 27b/5.

kefen (a) Őlūyū sardıkları bez: 62a/14.

kefil (a) Birisinin bir borcu ifāsi lāzım gelirken, ifā etmediği takdirde, o borcu ifāyı kendi üzerine alan kimse. Kefālet eden kimse: 56a/2, 56a/4, 56a/7.

kelām (a) Sōz, lākırdı: 25b/8, 39a/3.

kelām eyle- Konuşmak, sōz etmek: 39a/3.

kelām it- Sōz sōylemek: 25b/8.

kelle (f) Baş, kafa, ser: 2a/2, 18a/6, 18a/10, 18b/9, 39b/10.

kem (f) Fenā, kōtū; bozuk: 54a/9, 62b/13.

kemāl (a) Olgunluk, yetkinlik, tamlık, erginlik, eksiksizlik: 25a/10, 27a/5.

kemān (f) Yay: 53b/1, 53b/2.

kemend (f) Uzakta bulunan herhangi bir Őeyi tutup ķekmek ūzere atılan ucu ilmekli uzun ip: 60a/10, 60a/11.

kemend at- Kemend atmak: 60a/10.

kemer (f) Bele dolayarak toka ile tutturulan, kumaş, deri veya metalden yapılan bel bağı: 2a/4, 2a/8, 2a/10, 3b/9, 3b/12, 3b/13, 3b/15, 8b/15, 9a/1, 12b/8, 12b/17, 13a/1, 13a/2, 28b/13, 28b/14, 29b/7, 29b/9, 29b/11, 29b/12, 29b/16, 30a/3, 30a/18, 30b/3, 31b/11, 34a/3, 41b/7, 45b/2, 49a/15.

kemer ķarp- Kemer ile vurmak: 2a/10.

kemer kemere ol- Karşılıklı kemerle vuruŐmak: 2a/4, 3b/9, 12b/17, 28b/13, 34a/3.

kemer ķırıl- Kemer kırılmak: 29b/9.

kemer ķuŐat- Bele kemer bağlamak: 31b/11.

kemer ķayan- Kemer dayanmak: 2a/8.

kemer tüt- Kemer tutmak. Dövüşmek, güreşmek: 8b/15, 9a/1, 12b/8.

kemerin getür- Kemerini getirmek: 30b/3.

kemerinden kaç- Kemerinden yakalamak: 41b/7, 45b/2.

kemerine şarıl- Kemerine sarılmak: 3b/12.

kemerine yapış- Kemerine yapışmak: 29b/16.

kenār (f) 1) Deniz kıyısı: 19a/9, 40b/11. **2)** Köşe, uc, yan: 18a/7, 20a/2, 66a/4.

kenāra çık- Denizin kıyısına çıkmak: 19a/9.

kenārına gel- 1) Denizin kıyısına gelmek: 40b/11. 2) Yakınına, yanına gelmek: 66a/4.

kenārına ko- Kenarına koymak, köşeye koymak: 18a/7.

kendi, kendü İyelik ekleri alarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan dönüşlülük zamiri, zat: 1b/7, 3a/8, 3b/8, 5a/16, 5b/14, 10a/4, 10a/5, 10a/8, 10a/16, 12a/12, 12b/11, 12b/15, 13b/14, 14b/17, 16a/1, 16a/8, 16a/16, 17a/5, 20b/9, 24a/11, 24b/13, 28b/16, 29a/11, 30b/5, 30b/7, 31a/6, 31b/15, 35b/15, 38a/7, 38b/7, 39a/13, 39a/16, 40b/9, 41a/2, 42a/14, 43a/1, 45a/2, 46b/9, 48b/1, 48b/14, 49a/14, 49b/9, 49b/14, 54b/7, 54b/8, 55a/9, 56b/7, 59a/10, 60b/3, 60b/13, 60b/16, 63a/12, 63b/1, 64a/4, 64b/9, 64b/10.

kendi eyle- Kendi etmek: 41a/2.

kendü bkz. kendi

kendü kendüye eyit- Kendi kendine söylemek: 3a/8, 56b/7.

kendüye gel- Kendisine gelmek: 10a/16.

kerāmet (a) Kerem, bağış: 4b/13.

Kerb Özel isim: 12a/6.

Kerb Ğāzī Özel isim: 12a/6.

kerem (a) Cömertlik, elaçıklığı, lûtuft, bağış, ihsân: 31a/3, 58b/7, 63b/14.

kerem eyle- Cömert davranmak, iyilik yapmak, lûtufta bulunmak: 63b/14.

kerem it- Cömert davranmak, iyilik yapmak, lûtufta bulunmak: 58b/7.

kerem-kānī (f) İyilik kaynağına ait: 31a/6.

kerre (a) Defâ, kere, kez: 2a/7, 3b/10, 3b/16, 6b/2, 6b/15, 8b/14, 13a/1, 13a/2, 13b/12, 15b/6, 16a/6, 19a/15, 19b/3, 19b/13, 34a/5, 34b/9, 42b/3, 43b/3, 45b/12, 60b/17.

kes- Bıçak, makas vb. bir araçla bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak, doğramak, kesmek: 6b/13, 37a/5, 59b/8, 59b/15, 60a/12.

→ **başını kes-** 37a/5.

→ **başlarıñuzı kes-** 6b/13.

→ **etegin kes-** 59b/8, 59b/15.

kevn (a) Var olma, varlık, vücut: 34b/4.

key (f) Ne zaman, ne vakit: 39a/15.

keyif (a) Neşe, mutluluk: 8b/8, 9a/2.

keyif ol- Neşelenmek: 9a/2.

kez Defâ, kere, kez: 28b/6, 29b/17, 61b/11, 62a/1.

ķıl- Yapmak, etmek: 52a/4.

→ **tâze ķıl-** 52a/4.

ķılıç Eğri veya düz pek çok çeşidi olan, kın içinde kayışla bele takılan kesici silah: 14a/14, 41b/2, 56a/12.

ķılıç koy- Savaş için kılıcı eline almak: 41b/2.

ķılıç kuşan- Kılıç kuşanmak. Kılıcı olmak ve onu taşıyacak güce ve yetkiye hak kazanmak: 56a/12.

ķımra- Kıvıldamak, kıpırdamak: 26b/1.

ķır- 1) Telef etmek, öldürmek, yok etmek: 41b/3, 45a/3. 2) Sert şeyleri vurarak veya ezerek parçalamak: 30b/1.

→ **ķüffârı ķır-** 41b/3.

ķırıl- Kırılmak, kırma işine konu olmak, bir veya birçok parçaya ayrılmak: 2a/9, 2b/6, 2b/12, 3b/14, 9b/11, 29b/9, 30a/4.

→ **beli ķırıl-** 2b/6, 2b/12, 9b/11.

→ **kemer ķırıl-** 29b/9.

ķırķ Kırk rakamı: 12a/6, 18b/8, 20b/4, 20b/15, 21a/4, 23a/2, 23a/8, 23a/11, 23b/14, 25b/12, 27b/8, 38b/14, 39b/7, 39b/16, 44a/16, 46b/17, 51b/9.

ķırmızı Al, kızıl renk: 25a/1.

kıışsa (a) Fıkra, hikâye, rivâyet: 9a/16, 32a/15, 48a/7, 60a/14, 61b/2.

kıyâfet (a) Bir kimsenin giyimi, kuşamı, giydiği şeylerin bütünü, elbise, giysi: 51a/1, 63a/12.

kıyâfetine gir- Kıyafetine girmek: 51a/1.

kıyâmet (a) Dünyanın son bulduğu zamanda bütün ölülerin dirilip bir araya toplanması, varlığın bozulup dağılması: 31b/3.

kıyâs (a) Karşılaştırma, oranlama, mukayese: 10b/10, 61b/6.

kıyâs it- Karşılaştırmak: 10b/10, 61b/6.

kıymet (a) Değer, kıymet: 5b/11, 7a/9.

kıymetini bil- Değerini bilmek: 7a/9.

kızıl Parlak kırmızı renk: 57b/9.

ki (f) Anlam bakımından birbirleriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir söz, bağlama edatı: 1b/3, 1b/4, 2b/6, 3a/4, 3a/16, 3b/12, 4a/10, 9a/5, 9b/7, 9b/14, 9b/16, 10a/16, 11a/3, 11b/4, 11b/12, 12b/12, 13b/9, 14a/8, 14b/2, 15b/2, 15b/13, 16a/8, 18a/15, 19b/3, 20a/16, 21a/7, 21b/1, 21b/14, 22a/1, 22a/13, 25b/2, 25b/4, 27a/5, 27b/16, 29a/8, 29a/15, 29a/17, 29b/2, 29b/4, 29b/17, 30a/2, 31a/4, 31a/6, 31a/9, 31a/13, 31b/12, 32a/1, 32b/9, 33b/3, 33b/15, 34a/9, 34a/11, 34a/12, 34b/4, 35a/16, 38a/9, 38b/1, 38b/8, 43b/10, 44a/12, 45a/11, 45b/1, 45b/8, 46b/3, 47a/2, 48a/16, 49a/16, 49b/9, 49b/13, 51a/7, 51b/16, 52b/9, 53a/1, 53b/6, 53b/16, 54a/2, 54b/9, 54b/12, 55a/15, 56b/2, 57a/8, 59b/1, 59b/3, 60a/2, 60b/16, 61b/4, 62b/4, 63a/4, 63a/9, 64a/15, 65a/1, 65a/13, 65b/14, 67a/5.

kilim (f) Döşeme, divan gibi yerlere serilen, genellikle desenli, havsız, kalın, kıl veya yün dokuma: 63a/11.

kim 1) Her kim, rastgele biri anlamıyla şahıslar için kullanılarak umûmîlik ve belirsizlik bildirir, aynı zamanda “hangi kişi” sorusunu sormak için kullanılır: 1b/6, 5b/12, 6a/17, 22a/16, 22b/11, 25a/2, 28b/3, 37b/11, 39a/1, 39b/2, 43b/12, 43b/15, 44b/13, 44b/15, 46a/7, 53a/2, 59b/9, 59b/11, 67a/15. **2)** Bağlaç olan “ki”: 66a/13.

kimi Bazısı, birtakımı, kimisi: 21a/10, 52b/10, 52b/11, 52b/12.

kimse Herhangi bir kişi, kim olduğu bilinmeyen kişi: 20a/15, 24a/1, 38a/2, 49a/17, 49b/5, 56b/9, 56b/17, 58b/2, 59a/6, 59b/1, 63b/12, 66a/5, 66a/15, 66b/15.

kîn (f) Gizli düşmanlık, garaz: 32a/1.

kîn it- İntikâm duygusu beslemek: 32a/1.

kirām (a) Cömertlik ve iyilik sâhibi olanlar: 65a/10.

kīse (f) Cepte taşınan, akçe koymaya yarayan küçük torba: 7b/10.

kişi Şahıs, zat, nefer: 6a/6, 18a/14, 18b/5, 18b/8.

Kiyāmruz Özel isim: 40a/17, 40b/2, 40b/6, 40b/16, 40b/17, 41a/6, 42a/12.

ķo- 1) Bırakmak, terketmek: 29a/7, 68a/5. 2) Koymak, bırakmak: 5a/16, 7a/13, 10b/13, 18a/7, 22a/16, 22b/13, 25a/4, 25a/7, 57a/1, 59b/4, 62a/4, 66a/12. 3) Noksanlık bulundurmamak, eksiklik bulundurmamak: 64a/2. 4) Rahat bırakmak: 30b/9. 5) Saygı duymak, değer vermek: 33a/8. 6) İzin vermek: 41a/16. 7) Yerleştirmek, koymak: 43b/17. 8) Bırakmak, müsâade etmek: 45b/6. 9) Konaklamak, bir yerde durmak: 17b/4.

→ açmaz ķo- 57a/1, 59b/4.

→ altun ķo- 22a/16.

→ bār-gāha ķo- 66a/12.

→ baş ķo- 25a/4.

→ cānibine ķo- 17b/4.

→ ğayretsüzligi ķo- 68a/5.

→ kenārına ķo- 18a/7.

→ kuşūr ķo- 64a/2.

→ öñüne ķo- 5a/16, 7a/13.

→ şandalī ķo- 25a/7.

→ seni ķo- 45b/6.

→ üzerine ķo- 10b/13.

ķoca Yaşlı, ihtiyar, pir, yüksek, büyük, ulu: 33b/12, 58a/13.

ķoç- Kucaklamak, sarılmak: 3a/17.

ķol 1) Taraf: 24b/8, 24b/17. 2) İnsan vücudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm: 13a/3, 15a/16, 15b/6, 15b/9, 15b/12, 15b/15, 16b/7, 21a/10, 21b/4, 26b/2, 29b/13, 40a/11, 56b/16, 61a/9.

ķoluna al- Koluna almak: 13a/3, 56b/16.

ķoluna baķ- Koluna bakmak: 15b/15.

ķoluna yapış- Koluna yapışmak: 61a/9.

kolay Zahmetsiz, zor ve güç olmayan, “sıkılmadan ve yorulmadan yapılabilen.”: 36a/3, 54a/9.

kolayına vir- Kolayına vermek: 54a/9.

kon- Konaklamak, bir yerde durmak: 10a/7, 11b/9, 12a/9, 12a/14, 13a/6, 17b/5, 41b/11, 65a/6.

konak Yolculukta geceyi geçirmek için inilen, konaklanılan yer: 36a/15, 66a/15.

ķondır-, ķondur- Yerleştirmek, yer tutturmak, oturtmak: 19b/2, 24a/11.

→ **bār-gāhına ķondır-** 24a/11.

ķondur- bkz. **ķondır-**

ķop- Meydana gelmek, zuhur etmek, ortaya çıkmak, doğmak: 7a/10, 21b/7, 27b/10.

→ **ne ķop-** 7a/10.

→ **şadāsı ķop-** 21b/7.

→ **yukarudan ķop-** 27b/10.

ķorķ- Korkmak, endişe etmek: 28a/4, 32b/11, 38a/11, 40b/8, 46a/12, 47b/11, 63a/5, 66a/11, 68a/3.

→ **nā-be-kārdan ķorķ-** 40b/8.

→ **şāhib-ķırāniden ķorķ-** 32b/11.

ķoş- Aceleyle yürümek, adım atışlarını sıklaştırıp arttırarak hızla gitmek, koşmak: 42b/7, 47b/2.

ķoy- 1) Koymak, bırakmak: 17b/13, 41b/2, 60a/4, 61b/5. 2) Karşı çıkmak, boyun eğmemek, dayanmak, direnmek: 17a/9. 3) Bir kimseyi bir yere yerleştirmek, koymak, bırakmak: 46b/8.

→ **baş ķoy-** 17b/13.

→ **bekçi ķoy-** 46b/8.

→ **ķılıç ķoy-** 41b/2.

→ **uyķusuz ķoy-** 60a/4.

→ **üzerine ķoy-** 61b/5.

ķoyvir-, ķoyvir- Koyuvermek, bırakıvermek. Koy- fiilinin tezlilik hāli: 2a/6, 32b/1, 32b/2.

ķoyvir- bkz. **ķoyuvir-**

kōhne (f) Eski, eskimiş: 56a/10.

kōkli Kökü olan, köklü olan: 26a/17.

ķubbe-niçin (f) Eskiden İstanbul'da Topkapı sarayında “Kubbe-altı” denilen yerde toplanan

vezirlerden her biri: 18b/3.

Kūçek Özel isim: 28b/11.

kūh (f) Dağ: 18a/10.

kūh-ı Kāf (f) Kaf dağı: 18a/10.

Kūhistānī Özel isim: 27b/6.

kul Hizmet için satın alınmış kimse, köle: 13a/12, 13a/15, 13b/2, 13b/14, 14b/16, 22b/15, 25b/2, 26b/4, 31a/2, 31a/13, 38a/4, 39a/6, 40b/8, 42a/10, 42a/14, 52a/17, 55a/7, 65b/8.

kul eyle- Köle olmak: 13a/12.

kul ol- Köle olmak: 13a/15, 13b/2, 14b/16.

kulları çık- Köleleri çıkmak: 38a/4.

kulları gör- Köleleri görmek: 55a/7.

kuLağ, kuLağ İşitme organı, kulak: 23b/2, 51b/14, 57a/14.

kuLağına gir- Söylenen sözlere önem vermek, söylenenleri anlamak, benimsemek: 23b/2, 57a/14.

kuLağ bkz. **kuLağ**

kullan- Bir şeyden belli bir amaçla yararlanmak, faydalanmak, kullanmak: 53a/9.

kuLp (r) Kazan, tencere, fincan, dolap vb. nin tutulacak yeri: 18a/13.

kuR- 1) Bir şeyi oluşturan parçaları birleştirerek bütün durumuna getirmek, monte etmek, dikmek, yükseltmek, çatmak: 12a/4, 37b/3, 37b/6. 2) Tertip etmek, düzenlemek: 57a/1, 66b/17.

→ **bār-gāhlar kuR-** 37b/6.

→ **bār-gāhların kuR-** 37b/3.

→ **meclis kuR-** 66b/17.

→ **sāye-bān kuR-** 12a/4.

Kureyş Özel isim: 34b/8.

Kureyş Bānū Özel isim: 34b/8.

kuRıl, kuRul- 1) Dikilmek, çatılıp yükseltilmek: 12a/1, 12a/8. 2) Tertip edilmek, organize edilmek: 18a/5, 30b/16.

→ **meclis kuRıl-** 18a/5, 30b/16.

kırtar- Kurtulmasını sağlamak, kurtarmak: 48a/4, 49b/11.

kırtul- Kurtulmak, tehlikeli veya kötü bir durumu atlatmak: 47b/10, 58a/3, 59b/9, 67a/11, 67b/15.

kıurul- bkz. kıurıl-

kıuşūr (a) Eksiklik, noksan, hata: 38b/14, 64a/2.

kıuşūr kıo- Noksanlık bulundurmak, eksiklik bulundurmak: 64a/2.

kıuş Vücûdu tüylerle örtülü, iki kanatlı, iki ayaklı, yerde yürüyüp havada uçan, yumurtlayarak çoğalan, omurgalı, akciğerli hayvan sınıfı: 44b/11.

kıuş uçurma- Hiçbir şeyin veya kimsenin kaçmasına, geçmesine imkan vermemek: 44b/11.

kıuşak Bele sarılan uzun ve enli kumaş: 10b/12, 20b/13.

kıuşak kıal- Kuşak kalmak: 20b/13.

kıuşaklarından kıap- Kuşaklarından kapmak: 10b/12.

kıuşan- Beline kıuşak, kılıç, kemer vb. şeyler bağlamak: 30b/6, 49a/15, 56a/12.

→ beline kıuşan- 30b/6.

→ kıılıç kıuşan- 56a/12.

→ tığın kıuşan- 49a/15.

kıuşat- 1) Bele sarılıp bağlanan şeyleri başkasının beline bağlamak: 31b/11, 31b/12, 31b/16. **2)** Temiz, yeni giysilerle donatmak: 58a/10.

→ beline kıuşat- 31b/16.

→ kemer kıuşat- 31b/11.

kıutlu Kutlu, uğurlu: 62a/9.

kıuvvet (a) Güç, kudret, tákât; sıhhat, sağlamlık: 10b/16, 26b/13, 34a/13, 54a/2, 67b/4.

kıüffār (a) Müslüman olmayanlar, kâfirler: 41b/1, 41b/3, 46b/12, 51a/2.

kıüffārı kıır- Kâfirleri telef etmek: 41b/3.

Kürdiye Özel isim: 22b/3, 41b/12, 45b/10, 45b/11, 45b/16, 46b/8, 56b/1, 60a/16, 63b/7, 64b/11, 65a/14.

Kürdiye Bânü Özel isim: 22b/3, 41b/12, 45b/10, 46b/8, 63b/7, 64b/11.

küstâhlık Küstah olma durumu veya küstahça davranış: 15a/9.

küstâhlık it- Saygısızlık yapmak: 15a/9.

kütür kütür Taze, sağlam vb. olmasından dolayı bir şeyden çıkan ses: 3b/13.

-L-

lâf (f) Söz, lâkırdı: 3a/9.

lâf ur- Söz söylemek: 3a/9.

lâkin (a) Ama, fakat: 8b/11, 48b/5.

lâyık (a) Yakışan, yaraşır, yakışık: 38a/15, 53b/6, 64b/5.

lâzım (a) Gerek, gerekli: 6a/13, 8a/7, 30a/16, 36a/2, 42a/9.

lebbeyk (a) "Buyurunuz, emir sizindir efendim!" mânâsında kullanılan bir kelime: 57b/14.

Lendühâ Özel isim: 10b/11, 13b/12, 13b/13, 17b/8, 17b/14, 18b/2, 18b/12, 24b/10, 25a/4, 26b/6, 28b/4, 32a/14, 32a/16.

lenger (f) Gemiye yerinde mıhlamak için denize atılan zincir ve bu zincirin ucundaki çapa: 29b/8.

libâs (a) Giysi, elbise: 15b/3, 20b/12, 20b/16, 42a/5, 57b/17, 58a/6, 58a/8, 58a/9, 63a/15, 65b/17.

libâs al- Elbise almak: 57b/17.

libâs getür- Elbise getirmek: 58a/8, 58a/9.

libâs geyür- Elbise giydirmek: 65b/17.

libâs it- Elbise vermek: 42a/5.

libâsları gey- Elbiseleri giymek: 58a/6.

libâsların gey- Elbiselerini giymek: 63a/15.

likâ (a) Yüz, çehre: 18b/6.

lisân (a) Konuşulan dil: 25b/8, 52a/15.

lu^cb (a) Oyun, eğlence: 25b/13.

lu^tf (a) İyilik, iyi muamele, lütuf, bağış: 5b/7, 52b/4, 58b/5.

luṭf eyle- İyilikte bulunmak, bağışlamak: 5b/7.

-M-

Maʿānī Özel isim: 51b/4.

maʿden (a) Maden. Bir haslet veya hususiyetin kaynağı: 31a/7.

Maʿdī Özel isim: 10b/11, 12a/5.

maʿfūvv (a) Affedilmiş, affa uğramış, suçu bağışlanmış: 17a/16.

maḡlūb (a) Galebe edilmiş, kendisine üstün gelinmiş, yenik, yenilmiş, yenilen kimse: 6b/5, 12b/9, 13a/13, 29a/11.

maḡlūb ol- Yenilmek: 13a/13.

maḡlūb-gīrlık Yenilmiş görünme: 2a/16.

maḡlūb-gīrlık it- Yenilmiş görünmek: 2a/16.

Maḡribī Magribli, özel isim: 28b/5.

maḡhall (a) Yer: 18b/4, 34a/16, 55b/6.

mahmūz (a) Ata binenlerin, hayvanı dürterek hızlandırmak için çizme ökçelerinin arkasına taktıkları sivri demir parçası veya ufak dişli çelik çark: 54b/14.

mahmūz göstür- Çark göstermek: 54b/14.

maḡşūş (a) Hususileşmiş. Başkasında bulunmayan, yalnız bir kimseye ait olan, özgü: 62b/7.

maʿhūd (a) Ahdolunmuş, bilinen; sözleşilen: 30b/15.

maḡzūn (a) Tasalı, kaygılı, hüznü, üzüntülü: 30b/4, 63b/9.

maḡzūn ol- Üzülmek: 30b/4.

maḡzūn otur- Üzüntülü oturmak: 63b/9.

maḡdūr (a) Güç, kuvvet, kudret: 25a/16, 32a/7.

maḡdūr it- Kuvvetli, güçlü olmak: 25a/16.

maḡşūd (a) Kasdolunan, istenilen şey, istek: 11a/10, 22a/5.

māl (a) Bir kimsenin, bir tüzel kişinin mülkiyeti altında bulunan, taşınır veya taşınmaz varlıkların bütünü: 5a/5, 5a/6, 39b/9, 41b/10, 41b/11, 42a/7, 42a/8, 42a/10, 43a/3, 44a/6, 47a/4, 47a/9,

56a/9, 63a/8, 63a/9, 67a/17, 67b/14.

māl vir- Mal vermek: 43a/3.

mālī al- Malı almak: 56a/9.

mālī iste- Malı istemek: 5a/6.

mālını al- Malını almak: 63a/9.

mālları dökil- Malları dökülmek: 41b/10.

mālik (a) Sâhip, sâhip olan: 26b/13, 53b/5, 57b/12.

Mālik Özel isim: 24a/9, 24a/10, 26a/9, 27b/14, 28a/2, 30b/13, 30b/14, 32b/3, 32b/5, 32b/7, 32b/13, 32b/15, 32b/17.

Mālik-i Ejder-i Necefî Özel isim: 24a/9, 27b/14, 30b/13.

ma[°]lūm (a) Belli olan, bilinen, belli: 8a/5, 10a/14, 15b/7, 49b/12, 57a/2.

ma[°]lūm ol- Bilinmek, belli olmak: 10a/14, 15b/7, 57a/2.

ma[°]lūmı ol- Bilinmek, belli olmak: 8a/5.

māni[°] (a) Bir şeyin yapılmasını önleyen şey, engel: 49a/17, 59a/6.

māni[°] ol- Engel olmak: 49a/17, 59a/6.

ma[°]reke (a) Savaş alanı, harp meydanı, cenk yeri, çarpışma yeri; çarpışma: 4b/1, 19a/14, 48b/6.

ma[°]rifet (a) Ustalık, hüner, uzmanlık: 52b/8, 52b/16, 53b/5.

ma[°]şārif (a) Masraflar, giderler, harcamalar, harcanan paralar: 50b/1, 50b/2.

ma[°]şlaḥat (a) İş, mesele, husus: 61b/7.

ma[°]şlaḥata git- İşe gitmek: 61b/7.

ma[°]şraf (a) Harcanan para, gider: 50b/9.

mā-şāallah (a) Allah nazardan saklasın, ne güzel: 21b/7.

mātem (a) Hüzün, keder, musibet zamanındaki ağlayış, yas; yaslı, kederli bulunma: 14b/7.

Māverāü'n-nehr (a) Orta Asya'da, Ceyhun (Amu Derya) ve Seyhun (Siri Derya) nehirleri arasında kalan tarihi bölge: 52a/17.

Māzendarānī Özel isim: 46a/2.

mazḥar (a) Nâil olma, şereflenme: 54b/8.

mecāl (a) Derman, kuvvet, güç, tâkat: 57b/9.

meclis (a) Toplanılacak, oturulacak yer: 18a/5, 18a/7, 28a/16, 30b/16, 66b/17.

meclis kalk- Meclis dağılmak: 28a/16.

meclis kur- Sohbet ve eğlence toplantısı tertip etmek: 66b/17.

meclis kurul- Sohbet ve eğlence toplantısı tertip edilmek: 18a/5, 30b/16.

Medā'in (a) Eski İran'da Dicle civarında yedi şehrin adı olup İslâm fetihleri sırasında başkenti teşkil ediyordu: 43a/12, 48a/9.

medār (a) Bir şeyin döneceği, devredeceği, üzerinde hareket edeceği yer, etrafında dönülen nokta: 57a/8.

Medāyin (a) Sasanî devletinin başşehri, Slesifon. Yedi şehirden oluştuğu için "şehirler" anlamına gelir: 48a/15, 67a/3.

meded (a) Yardım, imdat: 4a/3, 6a/15.

medḥ (a) Bir kimsenin iyiliklerini söyleme, övme: 3a/4, 3a/6, 4a/16, 7a/6, 20a/6, 25a/11, 33b/2, 47b/16, 52a/3, 52a/6, 52a/11, 52a/12.

medḥ eyle- Övmek, yüceltmek, methetmek: 3a/4, 3a/6, 20a/6, 25a/11, 52a/11.

medḥ it- Övmek, yüceltmek, methetmek: 4a/16, 33b/2, 52a/12.

mefhūm (a) Anlaşılan, anlaşılmiş, fehmolunmuş, kavranmış: 8a/5.

meger (f) Ancak, yalnız, yoksa, meğer: 11b/14, 25a/17, 59a/17, 62b/15, 63a/4, 66a/13.

Mehlaşıl Özel isim: 51a/6.

mekān (a) Yer, mahal, mekan: 32b/9.

Mekke (a) Hicaz'da Hz. Muhammed'in doğduğu ve Kâbe'nin bulunduğu şehir: 19a/2, 23b/1, 31a/17, 34b/3, 48a/8.

mekr (a) Hile, düzen: 3b/3.

mekş (a) Durma, bekleme, bir yerde kalma, eğlenme: 20a/1, 35b/4, 36a/5.

mekş it- Durmak: 20a/1.

mekş itdir- Durdurmak: 35b/4, 36a/5.

mektüb (a) Yazılı, yazılmış kâğıt, mektup: 31b/5.

Melik Özel isim: 1b/4, 1b/9, 2b/7, 2b/10, 2b/14, 2b/15, 3a/8, 8a/3, 8b/12, 13b/8, 13b/10, 14a/10,

14b/3, 15a/12, 15b/8, 15b/13, 15b/17, 16a/7, 16b/7, 17a/11, 17b/1, 17b/10, 18a/9, 18b/2, 24b/12, 25a/5, 27b/6, 29a/14, 29b/10, 29b/16, 34a/1.

Melik Kāsım Özel isim: 1b/4, 1b/9, 2b/7, 2b/10, 2b/14, 2b/15, 3a/8, 8a/3, 8b/12, 13b/8, 13b/10, 14a/10, 15b/8, 15b/13, 15b/17, 16a/7, 16b/7, 17a/11, 17b/1, 18a/9, 18b/2, 24b/12, 25a/5, 29a/14, 29b/10, 29b/16, 34a/1.

melūl (a) Üzgün, kederli, mahzun: 63b/9.

memleket (a) Ülke, memleket: 34b/18.

memleketine gel- Bir kişinin ülkesine gelmek: 34b/18.

men^c (a) Yasak etme, bırakmama; durdurma; esirgeme, vermeme, önleme: 11b/7, 29b/14, 40a/7, 40a/15, 41a/1, 41a/8, 41a/9, 41a/10, 45b/17.

men^c eyle- Engel olmak, mâni olmak: 11b/7, 29b/14, 40a/7, 41a/1, 41a/8, 41a/9, 41a/10.

men^c it- Engel olmak, mâni olmak: 40a/15.

menzil (a) Mesafe, merhale, menzil: 65a/2, 65a/6.

merātib (a) Mertebeler, rütbeler, dereceler: 17b/9.

merd (f) Yiğit, cesur, mert: 27b/12.

Merdān Özel isim: 25b/9.

merḥabā (a) Bir selamlaşma sözü: 48b/3.

merhem (a) Yaralara ve ağrıyan yerlere sürülen yağlı ve yarı donuk ilaç: 4a/7, 4b/10, 5b/3, 5b/5, 5b/7, 5b/11, 6a/9, 6b/3, 7a/4, 7a/6, 7a/14, 7a/15.

merhemi bağla- Yaraya ilaç koyup bezle sarmak: 5b/5, 7a/15.

merhem-i Süleymānī (f) Süleyman'a ait merhem: 4b/10, 7a/14.

merhem-i Süleymānī çıkar- Süleyman'a ait merhem çıkarmak: 7a/14.

merhem-i Süleymānī getir- Süleyman'a ait merhem getirmek: 4b/10.

mertebe (a) Rütbe, yükselme basamağı, derece: 26a/8, 33b/17.

Merzibān Özel isim: 25b/14, 26a/5, 26a/12, 26a/16.

mestūrelik Setrolunmuşluk, kapalılık, gizlilik: 61b/15.

mestūrelik şat- Kapalılık göstermek, kapalı görünmek: 61b/15.

meşgūl (a) Bir işle uğraşan, iş görmekte olan: 67a/1.

meşğül ol- Bir işle uğraşmak: 67a/1.

meşhūr (a) Şöhretli, şöhret kazanmış, ün almış, tanınmış, bilinen: 31a/14, 52b/9.

meşreb (a) Yaradılış, tabiat, mizaç; huy, ahlak: 24a/13.

meşrebini bildir- Yaradılışını, tabiatını, mizacını; huyunu, ahlakını bildirmek: 24a/13.

meydān (a) Geniş, açık, düz yer, alan: 1b/5, 3a/7, 9b/2, 9b/3, 11a/15, 11a/17, 12a/16, 12a/17, 12b/3, 13b/17, 20b/14, 21a/14, 23a/12, 26a/5, 26a/13, 28b/2, 29a/12, 29a/13, 30a/16, 30a/17, 33a/15, 33b/9, 39b/15, 39b/17, 40a/1, 42a/15, 47a/11, 54b/14.

meydān açıl- Savaş meydanı açılmak: 9b/2, 11a/15, 39b/15.

meydān al- Gelişmek, yayılmak, geniş ölçüde olmak: 33a/15.

meydāna çık- Savaş meydanına çıkmak: 30a/16, 30a/17, 33b/9.

meydāna gel- Savaş meydanına gelmek: 12b/3, 40a/1.

meydāna gir- Savaş meydanına girmek: 3a/7, 9b/3, 12a/17, 20b/14, 21a/14, 23a/12, 26a/5, 26a/13, 39b/17.

Meymūn Özel isim: 41a/12.

meyyit (a) Ölmüş: 65a/4, 65a/7.

mezāde (a) Dağarcık, tulum: 55a/6, 55b/8, 55b/12.

mezāde çıkar- Tulum, dağarcık çıkarmak: 55a/6.

mezāde vir- Tulum, dağarcık vermek: 55b/12.

mezellet (a) Zelillik, horluk, hakirlik; alçaklık, itibarsızlık: 53b/6.

mı, mi Soru edatı: 3b/3, 7b/6, 11b/12, 13a/14, 16b/4, 24b/4, 26a/2, 28b/1, 29b/12, 33a/6, 37b/8, 38a/7, 38a/13, 44a/1, 44a/4, 44a/10, 44b/15, 45a/6, 45b/6, 47a/12, 48b/7, 48b/12, 49b/2, 52b/6, 53b/17, 54a/1, 55a/17, 56a/3, 56b/14, 57b/1, 58a/14, 58a/15, 61a/7, 61a/11, 61a/14, 61a/15, 61b/13, 62a/4, 62b/12, 64b/5, 65b/1, 65b/13, 67a/7, 67b/8.

Mışır (a) Mısır şehri: 19a/6, 19b/5, 31a/16, 35a/15, 37a/16, 37b/12, 42b/13.

Mışır'a git- Mısır'a gitmek: 37b/12.

Mışır'a var- Mısır'a varmak: 42b/13.

mi bkz. mı

miğfer (a) Savaşta başa giyilen demir tas, miğfer, çelik başlık, tulga: 3a/14.

mīḥ (f) Mıh, çivi, enser; kazık: 3a/15.

miḥnet (a) Zahmet, sıkıntı, eziyet: 52b/12.

miḥdār (a) Mikdar, ölçü: 7a/15, 11a/5, 21b/12, 30a/1, 36a/7, 40a/2, 45a/13, 57b/16.

miḥdārı ḳaldur- Mikdarı kaldırmak: 30a/1.

miḥdārını bildir- Mikdarını, ölçüsünü bildirmek: 40a/2, 45a/13.

minnet (a) Yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu sayma, gönül borcu, müdana: 49b/7, 54a/17, 56b/10.

minnet it- Boyun eğmek, yalvarmak: 56b/10.

minvāl (a) Tarz, yol, suret, şekil: 11b/10, 18b/14.

Mīrek Özel isim: 39b/14, 40b/5, 40b/16, 41a/1, 41a/3, 41b/8, 42a/6, 53a/3, 53a/15, 54a/10.

Mīrek-i Zengī Özel isim: 41b/8.

mīrī (f) Beğlik, devlet hazinesine ait: 66b/16.

mīrīden vir- Devlet hazinesinden vermek: 66b/16.

misāfir (a) Konuk: 20b/6.

mişl (a) Benzer, kat: 62b/7.

muḥabbet (a) Sevgi, sevme, sohbet: 8b/11, 25b/9.

muḥabbet eyle- Sohbet etmek: 8b/11, 25b/9.

muḥabbet-nāme (a) Sevgi mektubu: 48b/16.

muḥabbet-nāme göndür- Sevgi mektubu göndermek: 48b/16.

muḥaddiṣān (a) Hadisçiler, hadis bilginleri: 1b/2.

muḥālefet (a) Düşmanlık, zıt fikirlilik: 44a/8.

muḥālefet it- Karşı çıkmak: 44a/8.

muḥālif (a) Muhālefet eden, aykırılık gösteren, uymayan, uygun olmayan: 34b/17, 37b/12, 63b/2.

muḳābil (a) Karşı karşıya gelen, bir şeyin karşısında bulunan, karşı: 2b/14, 9b/5, 39b/15, 40a/4.

muḳābil ol- Karşı karşıya olmak: 9b/5, 39b/15, 40a/4.

muḳaddem (a) Zaman bakımından daha eski olan, önce, evvel, önceki, evvelki: 5b/9, 40b/11, 62a/3.

muḳaddemā (a) Önce, eskiden: 7b/15, 19a/13, 34b/5.

muḳadder (a) 1) Takdir olunmuş, kıymeti biçilmiş; kadri, değeri bilinmiş, beğenilmiş: 30b/11.
2) Yazılı, alında yazılı: 63a/2.

muḳadder ol- Takdir olunmak: 30b/11.

muḳarrer (a) Kararlaştırılmış, kesin: 9a/10.

muḳarrer ol- Kesinleşmek, karara bağlanmak: 9a/10.

muḳāvemēt (a) Karşı durma, dayanma, karşı koyma, direnme, direniş: 50b/8.

muḳāvemēt it- Karşı durmak, karşı koymak: 50b/8.

muḳayyed (a) Bir işe önem verip bakan: 66a/5.

muntazır (a) Gözleyen, bekleyen, intizâr eden: 7b/5.

murād (a) İstek, arzu, dilek: 6b/12, 7b/9, 8b/14, 12b/7, 19b/5, 20b/7, 23a/5, 31a/4, 31a/12, 31b/10, 31b/17, 32a/2, 32a/10, 35a/7, 35a/9, 35b/14, 36a/1, 36a/9, 36b/10, 42a/12, 43b/13, 43b/15, 45a/3, 45a/12, 46a/8, 46a/14, 48a/2, 48a/11, 50a/7, 51a/15, 59a/1, 60a/3, 62b/14, 65a/3, 67a/15, 67a/16.

murād eyle- İsteğine kavuşmayı dilemek, arzu etmek: 36a/1, 36a/9, 42a/12, 45a/3.

murād it- İsteğine kavuşmayı dilemek, arzu etmek: 32a/2, 35b/14, 36b/10, 48a/2, 48a/11, 67a/15, 67a/16.

murādın bildür- Muradını, isteğini bildirmek: 23a/5.

muşāfaḫa (a) El sıkışma, tokalaşma: 25a/5.

muşāḫabet (a) Sohbet etme, konuşma, görüşme: 7a/16, 20a/12, 32b/6.

muşāḫabet eyle- Sohbet etmek: 7a/16.

muşāḫabet it- Sohbet etmek: 32b/6.

muşanna^c (a) 1) Tasnî edilmiş, sanat eseri olarak meydana getirilmiş, usta elinden çıkmış: 24b/7, 53b/12. 2) Uydurulmuş: 67a/2.

muşt (f) Yumruk; tokat: 3b/6.

muşt muştā Yumruk yumruğa: 3b/6.

muşt muştā gel- Yumruk yumruğa gelmek: 3b/6.

muştā (a) Parmağın biri bükülüp sivrilterek vurulan yumruk, muştā: 3b/6.

Muş-zen Özel isim: 36b/1, 37b/7, 37b/16.

mu^cteber (a) İtibarlı, saygın, hatırı sayılır: 44b/9.

mübārek (a) Uğurlu, hayırlı, kutlu, mübarek: 31b/11.

mübāşeret (a) Bir işe başlama, girişme: 42b/13.

mübāşeret it- Bir işe başlamak, girişmek: 42b/13.

müferrih (a) Ferahlık veren, iç açan, iç açıcı: 12a/7.

müfsid (a) İfsad eden, fenalaştıran, bozan, bozguncu: 36b/9.

Mühelhel Özel isim: 45b/12.

Mühelhel-i ^cAcem Özel isim: 45b/12.

mühürle- Bir yazı, belge vb.'nin doğruluğunu veya kabul ve onayını belirtmek amacı ile altına mühür koymak, mühür basmak: 31b/9, 32a/9.

müjde (f) Sevinmeye yol açan haber, iyi ve sevindirici haber, "muştu": 11b/12, 16a/4, 47a/6, 47b/13.

müjde eyle- Mutlu haber vermek: 47a/6.

müjdeye git- Müjdeli haberi ulaştırmak için gitmek: 16a/4.

mükāfāt (a) Bir hizmet ve iyiliğe karşı edilen iyilik: 4b/15.

mümkın (a) Mümkün, olabilir, alabilen: 53b/15.

münāsib (a) Uygun, yerinde: 55b/3, 58a/9, 58a/14.

münāsib gel- Uygun gelmek: 58a/14.

mürüvvet (a) Cömertlik, iyilikseverlik: 7a/11, 31a/5, 31a/7, 42b/5, 47b/15.

müsāmaha (a) Hoşgörü, anlayışlılık: 17b/14.

Müsletil Özel isim: 45b/17, 51a/6.

Müsletil-i ^cAcem Özel isim: 45b/17.

Müslimān (a) İslām dininden olan kimse: 19a/10, 51b/2, 51b/10, 67b/1.

Müslimān ol- İslām dinini kabul etmek: 51b/2.

müstevī (a) Kaplayan, her tarafı kaplayan, dağılıp yayılan: 63b/11, 63b/14.

müstevī ol- Kaplamak, her tarafı kaplamak: 63b/11, 63b/14.

müşāhede (a) Gözle görme, seyrederek anlama, muayene, kontrol: 24b/1, 51a/17.

müşāhede eyle- Gözle görmek: 24b/1, 51a/17.

müşāvere (a) Danışma, bir iş üzerinde konuşma: 48a/7.

müşāvere it- Danışmak: 48a/7.

müşterī (a) Satın alan, alıcı: 55b/12.

müşterī ol- Bir şeyi satın alan kişi olmak: 55b/12.

müte^cayyin (a) Bir yerin tanınmış, belli başlı kişilerinden olan, tanınmış, itibarlı: 8a/2, 12a/3.

-N-

nā-be-kār (f) Hayırsız, yaramaz, müfsit, kötü hareket sâhibi: 3b/3, 9b/6, 38a/10, 38b/3, 40a/4, 40a/17, 40b/8, 44b/12, 45a/10, 45a/14, 45b/5, 46a/16, 48b/11, 48b/14, 53a/4, 54b/17, 56a/5, 61a/7, 61a/12.

nā-be-kārdan kırk- Hayırsız, yaramaz, müfsit, kötü hareket sâhibi olan bir kimseden korkmak: 40b/8.

nā-çār (f) Çaresi olmayan, çaresiz, mecbur: 15a/11, 36b/17, 57b/14.

nādim (a) Pişman olan, nedâmet duyan: 36a/4.

nādim ol- Pişman olmak: 36a/4.

nāfile (a) Boşuna, faydasız, boş: 11a/8.

nā-gāh (f) Ansızın, birdenbire: 34a/16.

nā-ḥalef (f) Soyuna çekmeyen, hayırsız evlad: 42a/16.

nā^{il} (a) Muradına eren, ermiş, ele geçiren: 24b/3.

nā^{il} ol- İsteğine ulaşmak, kavuşmak: 24b/3.

nākilān (a) Aktaranlar, rivâyet edenler, işittiği haberleri ve olup bitenleri başkalarına yetiştirenler: 1b/2.

naql (a) Bir şeyi ağızdan ağza ve kitap vasıtası ile ulaştırma: 34b/16.

naql eyle- Anlatmak, hikâye etmek: 34b/16.

nālān (f) İnleyici, inleyen: 52b/11.

nām (f) 1) Ün, şöhret: 19a/14, 20b/1, 21b/14, 22b/17. **2)** İsim, ad: 22a/13, 23b/7, 25b/15,

31a/14, 32b/8, 36b/2, 42b/8.

nām çıkar- Adını duyurmak: 22a/13, 32b/8.

nāmını işit- Namını, ününü, şöhretini işitmek: 19a/14.

nā-ma°kül (f) Akla uygun olmayan, akla ters düşen, akla sığmayan: 32a/6.

nām-dār (f) Namlı, ünlü, şöhretli: 25a/5, 27b/8, 27b/17, 34a/13.

nāme (f) Mektup: 8a/1, 8a/4, 11a/1, 11a/2, 11a/9, 18b/5, 23b/3, 23b/5, 23b/10, 31b/5, 40b/12.

nāme yaz- Mektup yazmak: 8a/1, 23b/3, 40b/12.

nāme yazıl- Mektup yazılmak: 11a/1.

nāmeyi göstür- Mektubu göstermek: 23b/10.

nāmeyi şun- Mektubu sunmak: 23b/5.

Nār Özel isim: 64a/3.

na°ra (a) Yüksek sesle bağırma, nâra: 39b/17, 40b/6, 45b/5, 46b/10, 65b/8.

na°ra ur- Haykırmak, bağırma: 39b/17, 40b/6, 45b/5, 46b/10, 65b/8.

Nār-ı Nūr Özel isim: 64a/3.

naşıl Nasıl, ne şekilde: 38a/2, 38b/11, 39a/5, 60a/16, 62b/4.

Nāşır Özel isim: 53a/6, 53a/7, 53b/4, 54a/13, 55a/16, 57b/1, 57b/3, 57b/4, 57b/15, 58a/13.

Nāşır Beg Özel isim: 58a/13.

Nāşirek Özel isim: 59a/4, 59b/13.

naşīb (a) Pay, hisse: 6a/3.

naşihat (a) Öğüt, nasihat: 13a/9, 13b/6, 13b/8, 13b/11, 14b/1, 23b/16, 24a/13, 64b/12.

naşihat eyle- Öğüt vermek, nasihat vermek: 13a/9, 13b/6, 13b/11, 14b/1.

naşihat it- Öğüt vermek, nasihat vermek: 23b/16, 64b/12.

naşihatlar eyle- Öğütler vermek, nasihatler vermek: 24a/13.

ne Ne, hangi, hangi şey: 4a/12, 4b/5, 4b/11, 5a/7, 5a/8, 5a/17, 6a/4, 6a/5, 6a/11, 6b/1, 6b/8, 7a/10, 10b/10, 11b/14, 13b/14, 14b/14, 16a/13, 19b/16, 20b/8, 21a/7, 22a/2, 22a/4, 23a/15, 25a/17, 26a/1, 26b/13, 26b/17, 27a/5, 27b/1, 27b/16, 28a/8, 28a/17, 28b/7, 30a/16, 31a/12, 31b/10, 31b/16, 32a/1, 32a/10, 32a/15, 36a/3, 38a/4, 38a/5, 38b/16, 39a/1, 40a/4, 40b/1, 43a/17, 43b/13, 43b/16, 44a/5, 44b/1, 45a/5, 46a/8, 47b/4, 47b/7, 48a/9, 48b/4, 49a/3, 49b/17, 50a/10, 50a/11, 51b/13, 52a/15, 52b/8, 52b/14, 52b/16, 53a/6, 53b/15, 53b/16, 54b/17, 55b/13,

56b/12, 57a/6, 57b/4, 58b/17, 61a/9, 61a/10, 61b/6, 61b/12, 63b/10, 63b/13, 64b/2, 65a/9, 65a/11, 66a/10.

ne al- Ne almak: 6a/4.

ne çağır- Ne çağırmaq: 61b/12.

ne gel- Ne gelmek: 19b/16, 23a/15.

ne iste- Ne istemek: 5a/8, 49b/17, 50a/10, 50a/11, 55b/13.

ne it- Ne etmek: 5a/8.

ne kop- Ne ortaya çıkmak: 7a/10.

ne ol- Ne olmak: 27b/16, 64b/2.

ne oyna- Ne oynamak: 61b/6.

ne sor- Ne sormak: 38a/4.

ne söyle- Ne söylemek: 4b/11, 45a/5.

ne тұr- Ne durmak: 44b/1.

neler söyle- Neler söylemek: 58b/17.

nebîre (a) Torun: 6b/6, 38a/6.

Necefî Özel isim: 24a/9, 27b/14, 30b/13, 32b/14.

nefer (a) Rütbesiz asker, er: 20b/4, 23a/3, 66b/15.

nefes (a) Soluk, nefes: 45b/8, 61a/2, 61a/13, 61a/16, 61a/17.

nerede Nerede, hangi yerde. Nere'nin lokatif hâli: 65b/7.

neresi Neresi, nere'nin akkuzatif hâli: 21a/11.

nereye Nereye, nere'nin datif hâli: 33b/1.

Nerîmân Özel isim: 28b/10.

Nerre Özel isim: 18a/6, 18a/10.

nesi Nesi, ne'nin akkuzatif hâli: 57a/12.

nesne Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi olan her türlü cansız varlık, şey, obje: 51a/16.

nevbet (a) Sıra, sıra ile görülen iş, nöbet: 2a/7, 12b/11, 23a/11, 27b/9, 28b/4, 49a/6.

nev-civân (f) Taze, genç delikanlı: 21a/8, 21a/15, 33a/13.

nev-civânı incit- Taze, genç delikanlıyı incitmek: 21a/15.

neyle- Ne yapmak, ne etmek, ne eylemek: 3b/2, 45b/5, 55b/2, 64b/9.

nice Nasıl, kaç, ne kadar, hangi, birçok: 2b/10, 3a/12, 6a/8, 7a/4, 8b/16, 9b/6, 10a/8, 10b/5, 11b/3, 15a/3, 16b/15, 21a/15, 24a/17, 24b/1, 26a/8, 28a/10, 29a/15, 29b/3, 34a/11, 40a/9, 40a/10, 40b/9, 43a/11, 46a/17, 48a/12, 48b/7, 48b/14, 49b1, 53a/5, 57a/2, 58b/2, 59b/6, 62a/11, 63b/4, 67b/7, 67b/10.

nice ayrıl- Nasıl ayrılmak: 10b/5.

nice bul- Nasıl bulmak: 16b/15.

nice diril- Nasıl dirilmek: 62a/11.

nice gel- Nasıl gelmek: 48b/14.

nice it- Nasıl etmek, nasıl yapmak: 67b/10.

nice kalk- Nasıl kalkmak: 29a/15.

nice kavra- Nasıl kavramak: 59b/6.

nice ol- Nasıl olmak: 6a/8, 8b/16, 10a/8, 21a/15, 28a/10, 43a/11, 48a/12, 48b/7, 49b/1, 57a/2, 63b/4, 67b/7.

nice ur- Nasıl vurmak: 3a/12, 40a/9.

niçün Niçin, neden: 2a/16, 7a/2, 12b/8, 13a/11, 13a/16, 15a/3, 17a/8, 26b/16, 30a9, 32b/17, 44b/13, 47a/13, 48a/13, 50b/3, 58a/17, 58b/12, 64a/4.

nigūn (f) Ters, uğursuz, aksi: 13a/16.

nihān (f) Görünmeyen, gizli, saklı: 54b/16.

nihān ol- Kaybolmak: 54b/16.

nihāyet (a) Son, sonunda: 7a/6, 31b/7, 32b/10.

nişāne (f) İz, alamet, belirti: 46a/6.

nişāneleri gör- İzleri, alametleri, belirtileri görmek: 46a/6.

n'işle- Ne işlemek, ne yapmak: 60b/15, 62b/2.

niyāz (f) 1) Yalvarma, yakarma, dua: 42b/3, 48a/3. **2)** İstek, rağbet: 8b/12.

niyāz it- Yalvarmak, yakarmak, dua etmek: 48a/3.

niyyet (a) Niyet, meram, kurma, maksat: 7b/14, 19b/7, 19b/9.

nizāc (a) Çekişme, kavga, tutuşma, anlaşmazlık, uyuşmazlık: 1b/8, 2b/16.

nīze (f) Kargı, mızrak; süngü, harbe: 2b/9, 11b/6, 41a/7, 43b/8, 44b/8, 45a/15, 45a/16, 45b/1, 53a/12, 53a/13.

nīze ur- Mızrak vurmak: 41a/7, 45a/16, 45b/1.

nīzesin қаp- Bir kimsenin mızrağını almak: 45a/15.

nīzesine җayan- Mızrağına dayanmak: 43b/8.

noқsān (a) Eksik, eksilme, azalma, azlık: 55b/16.

n'ol- Ne olmak, nolmak: 16a/11, 61a/7, 61a/13, 63b/10.

n'ola Ne olur: 5a/2, 7a/7, 8a/6, 12a/1, 19a/17, 20b/2, 22a/7, 23a/6, 23b/11, 26a/3, 31b/6, 31b/14, 32a/13, 32b/5, 33b/8, 45a/14, 54a/16, 58b/4.

nūr (a) Işık, ziya, nur, aydınlık, parıltı, parlaklık: 4b/16, 7b/4, 10b/3, 18a/10, 18b/7, 28a/4.

nūru'd-dehr (a) Zamanın nuru: 18b/7.

Nūr Özel isim: 64a/3.

nūş (f) [Birleşik sıfatlar yapmada kullanılır.] İçen, içici: 18a/16, 18b/3, 18b/10, 18b/11, 36a/16, 51b/12, 67a/1.

nūş eyle- İçmek: 18b/10.

nūş it- İçmek: 18a/16, 18b/3, 18b/11.

Nūşirevān Özel isim: 6b/14, 19a/4, 35a/17, 35b/9, 37a/1, 37a/3, 37b/8, 42b/7, 43a/10, 43a/16, 43b/1, 47b/2, 47b/3, 47b/10, 48a/5, 48a/9, 48b/1, 49b/15, 51b/12, 60a/17, 64a/7, 67a/6.

nūcūm (a) Yıldızlar: 46b/13.

-O-

o 1) İşaret sıfatı: 19a/10, 55b/8. **2)** İşaret zamiri: 63a/9. **3)** Teklik üçüncü şahıs zamiri: 56a/5, 56a/7.

oğlan Erkek çocuk, oğlan: 9a/6, 26b/12, 26b/15, 27a/5, 29a/10, 37a/4, 42a/16, 44b/13, 57b/12, 61b/6, 61b/11, 61b/13, 62a/2, 62a/10, 62b/1, 65b/5, 65b/7.

oğlan eyit- Oğlan söyledi: 62a/2.

oğul Erkek evlat, oğul: 11a/4, 13b/8, 15b/10, 15b/14, 16a/9, 16a/13, 16b/7, 16b/14, 17a/3,

17a/15, 17b/5, 18b/13, 19a/4, 23b/17, 26a/1, 28a/9, 29b/11, 30b/5, 31a/2, 31a/8, 31a/12, 31a/15, 31b/6, 32a/5, 32b/8, 33b/11, 36a/8, 36b/10, 37a/3, 49a/13, 49b/11, 50a/5, 56b/6, 56b/15, 62a/2, 62a/8, 65a/16, 67a/10, 67a/13.

oğlum ol- Oğlum olmak: 30b/5.

oğlunu öldür- Oğlunu öldürmek: 31a/8.

oğul idin- Erkek evlat edinmek: 49a/13, 50a/5.

oğullar gör- Oğullar görmek: 62a/8.

oğ Ucu sivri demirden, arkası tüy biçiminde ince ve kısa bir değnekten oluşan ve yayla atılan mermi: 54b/15.

oğ çık- Okun yaydan birden çıkması: 54b/15.

oğı-, oğu- Okumak, kıraat etmek: 8a/5, 11a/3, 52a/3, 52a/6.

oğu- bkz. oğı-

ol 1) O (işaret sıfatı): 1b/3, 1b/9, 2a/8, 2b/13, 3a/1, 9a/7, 9b/13, 10b/15, 13a/5, 13a/6, 17b/5, 18a/16, 21a/17, 22a/10, 24b/4, 25b/10, 25b/12, 27b/7, 27b/12, 29a/17, 30a/9, 30b/13, 30b/15, 33b/3, 33b/15, 34b/1, 34b/10, 34b/12, 38b/15, 39a/6, 39b/2, 40b/15, 41a/15, 41b/5, 41b/9, 44b/9, 46a/12, 49a/16, 51b/13, 52a/7, 53b/7, 53b/9, 55a/2, 57a/15, 57b/3, 58a/6, 58a/14, 60a/9, 61b/7, 62a/1, 65a/7, 65b/9. **2)** O (işaret zamiri): 13b/9, 25b/4, 49a/12, 54a/6. **3)** O (kişi zamiri): 9b/11, 24b/15, 26a/11, 33b/14, 36a/9, 49a/9, 55b/10, 64b/3.

ol- Meydana gelmek, varlık kazanmak, vuku bulmak, olmak, bulunmak: 2a/3, 2a/4, 2a/12, 2b/7, 2b/15, 3a/1, 3a/2, 3a/10, 3a/11, 3b/7, 3b/9, 3b/17, 4a/1, 4a/3, 4b/5, 4b/7, 4b/9, 4b/12, 5a/17, 5b/2, 5b/8, 5b/9, 6a/8, 6a/12, 6a/17, 6b/2, 6b/4, 6b/6, 7a/2, 7a/11, 7a/14, 7a/17, 7b/3, 7b/6, 7b/12, 7b/13, 8a/5, 8a/13, 8a/16, 8b/8, 8b/15, 8b/16, 9a/2, 9a/10, 9a/11, 9a/15, 9a/17, 9b/1, 9b/2, 9b/5, 9b/8, 9b/12, 10a/8, 10a/14, 10b/16, 11a/6, 11a/14, 11b/4, 11b/8, 12a/5, 12a/10, 12a/12, 12a/15, 12a/16, 12b/5, 12b/7, 12b/16, 12b/17, 13a/7, 13a/12, 13a/13, 13a/15, 13b/2, 13b/4, 13b/15, 14a/11, 14b/8, 14b/16, 15a/12, 15b/7, 15b/15, 16a/6, 16a/13, 17a/2, 17a/4, 17a/9, 17a/13, 17b/6, 18a/4, 18b/6, 18b/8, 18b/9, 18b/10, 19a/6, 19a/7, 19a/11, 20a/17, 20b/17, 21a/8, 21a/15, 21b/1, 22a/1, 22a/10, 22b/1, 22b/2, 22b/4, 22b/17, 24a/4, 24a/8, 24b/3, 24b/5, 25a/15, 25b/10, 26a/10, 26b/7, 27a/7, 27a/10, 27a/16, 27b/12, 27b/16, 28a/4, 28a/6, 28a/8, 28a/10, 28a/12, 28b/13, 29a/5, 29a/12, 29a/14, 29b/1, 29b/6, 29b/11, 29b/16, 30b/2, 30b/4, 30b/5, 30b/11, 31b/2, 31b/4, 33b/5, 34a/3, 34b/1, 34b/11, 35a/1, 35a/2, 35a/10, 35a/15, 35a/16, 35b/5, 35b/14, 35b/15, 36a/4, 36a/5, 36a/11, 37a/10, 37b/2, 38a/11, 38b/9, 38b/10, 38b/13, 39a/10, 39b/2, 39b/13, 39b/15, 40a/4, 40a/13, 40b/1, 40b/9, 41b/9, 42b/8, 42b/11,

42b/16, 43a/11, 43a/15, 43b/10, 44a/9, 44a/17, 44b/3, 44b/8, 44b/15, 45b/9, 45b/13, 47a/6, 48a/4, 48a/12, 48b/7, 48b/12, 49a/10, 49a/17, 49b/1, 49b/2, 49b/13, 49b/14, 50a/3, 50a/14, 50b/2, 50b/4, 50b/8, 50b/14, 51a/16, 51a/17, 51b/2, 51b/9, 51b/11, 51b/15, 51b/17, 52a/9, 52a/17, 52b/4, 52b/14, 53a/1, 53a/17, 53b/8, 53b/13, 54a/5, 54a/6, 54a/7, 54b/5, 54b/16, 54b/17, 55a/17, 55b/12, 56a/13, 56b/3, 57a/2, 57a/4, 57a/5, 57a/8, 57a/12, 57b/7, 57b/17, 58b/5, 58b/7, 59a/6, 59a/14, 59b/9, 59b/10, 60a/8, 60a/12, 62a/6, 62b/2, 62b/15, 63a/14, 63a/17, 63b/4, 63b/11, 63b/14, 63b/17, 64a/5, 64a/8, 64a/16, 64a/17, 64b/2, 64b/13, 65a/2, 65a/4, 65a/5, 65b/16, 66a/2, 66a/4, 66a/14, 66b/15, 67a/1, 67b/3, 67b/7, 67b/11, 68a/6, 68a/9, 68a/18.

→ **°acemī ol-** 21a/8.

→ **adam ol-** 5a/17, 12a/12.

→ **aḥṣam ol-** 3a/2, 11b/8, 65a/4, 65a/5.

→ **°ākıbet ol-** 27a/10.

→ **a°lā ol-** 57b/17.

→ **altlarında ol-** 3b/7.

→ **anuñ ol-** 22b/1.

→ **ardında ol-** 59a/14.

→ **°āṣī ol-** 17a/9, 17a/13, 64a/5, 64a/16.

→ **°askerde ol-** 66a/14.

→ **°askeri ol-** 51b/9.

→ **°aşk ol-** 57a/8.

→ **āteş ol-** 3b/17, 29b/6.

→ **°ayb ol-** 28a/8.

→ **ayırd ol-** 4b/5, 4b/7, 5b/9, 12b/7.

→ **belā ol-** 40b/1.

→ **bellü ol-** 11a/6.

→ **bend ol-** 45b/9.

→ **ber-āteş ol-** 35b/5.

→ **ber-ḥudār ol-** 25b/10, 27b/12, 64a/17.

- ber-**ṭ**araf ol- 42b/16.
- boğaz boğaza ol- 62a/6.
- boş ol- 57a/5.
- böyle ol- 4b/12, 29a/14, 50a/14.
- caba ol- 53b/8.
- dāḥil ol- 51b/15.
- dā'im ol- 52b/4, 58b/5.
- dal ḥancer ol- 29a/5.
- dal tīğ ol- 3b/17, 4a/1, 45b/13.
- delü ol- 44a/9.
- dervīş ol- 53a/17.
- dīvān ol- 13a/7, 59b/10.
- eksikligi ol- 39b/2.
- endāze ol- 7a/11.
- er ol- 29b/11.
- es'ir ol- 43a/15.
- evlādı ol- 17a/2.
- faḳīr ol- 52b/14.
- faşl ol- 7b/6.
- furtına ol- 19a/7, 37b/2.
- ğā'ib ol- 34b/1.
- ğālib ol- 13a/15, 27a/16.
- güm ol- 8b/8.
- ḥaber ol- 8a/16, 22a/1, 24a/8, 37a/10, 65b/16.
- ḥacil ol- 3a/11.
- ḥaḳḳ ol- 51a/17.
- ḥāl ol- 6b/4, 16a/13.
- ḥalāş ol- 60a/12.

- **hancer ol-** 29a/5.
- **handān ol-** 16a/6.
- **handek ol-** 29b/1.
- **hayrān ol-** 11b/4, 12a/10, 18a/4, 48a/4.
- **hāzır ol-** 8a/13, 14a/11.
- **helāk ol-** 44a/17, 64a/8, 68a/6.
- **hoş ol-** 5b/8, 7a/17, 7b/13, 13b/4.
- **hurd ol-** 38b/10.
- **imtiḥān ol-** 20a/17.
- **i'timād ol-** 6b/2.
- **iznin ol-** 4b/9.
- **ḳādir ol-** 25a/15.
- **ḳallāş ol-** 54b/17.
- **kemer kemere ol-** 2a/4, 3b/9, 12b/17, 28b/13, 34a/3.
- **keyif ol-** 9a/2.
- **ḳul ol-** 13a/15, 13b/2, 14b/16.
- **mağlūb ol-** 13a/13.
- **maḥzūn ol-** 30b/4.
- **ma'lum ol-** 10a/14, 15b/7, 57a/2.
- **ma'lumı ol-** 8a/5.
- **māni' ol-** 49a/17, 59a/6.
- **meşğul ol-** 67a/1.
- **muḳābil ol-** 9b/5, 39b/15, 40a/4.
- **muḳadder ol-** 30b/11.
- **muḳarrer ol-** 9a/10.
- **Müslimān ol-** 51b/2.
- **müstevlī ol-** 63b/11, 63b/14.
- **müşteri ol-** 55b/12.

→ nādim ol- 36a/4.
→ nāʿil ol- 24b/3.
→ ne ol- 27b/16, 64b/2.
→ nice ol- 6a/8, 8b/16, 10a/8, 21a/15, 28a/10, 43a/11, 48a/12, 48b/7, 49b/1, 57a/2, 63b/4, 67b/7.

→ nihān ol- 54b/16.

→ oġlum ol- 30b/5.

→ perīṣān ol- 41b/9.

→ piyāde ol- 9b/12.

→ rāzī ol- 3a/1.

→ rencīde-ḥāṭır ol- 54a/7.

→ revāne ol- 9b/1, 36a/11.

→ rifʿatı ol- 30b/2.

→ ṣabāḥ ol- 10b/16, 12a/16, 14b/8, 17b/6, 28a/12, 34b/11, 63a/14.

→ ṣarf ol- 50b/8.

→ sebeb ol- 42b/11.

→ senüñ ol- 35a/10, 54a/6.

→ şūret ol- 33b/5.

→ süvār ol- 9a/17, 11a/14, 19a/6, 35a/15, 38b/13, 39b/13, 53a/1.

→ ṣād ol- 35a/1, 47a/6.

→ ṣād u ḥandān ol- 16a/6.

→ ṣāh ol- 35b/15.

→ ṣāhı ol- 56b/3.

→ ṣāyic ol- 22b/2.

→ taḥammül ol- 18b/10.

→ ṭālib ol- 28a/6.

→ tār-mār ol- 38b/9.

→ tebdīl-i şūret ol- 33b/5.

→ **tîğ ol-** 3b/17, 4a/1, 45b/13.

→ **turāb ol-** 40a/13.

→ **vākīc ol-** 52a/9.

→ **vaḳti ol-** 65a/2.

→ **yād-gārı ol-** 53b/13.

→ **yaman ol-** 28a/4.

→ **yanında ol-** 57a/4.

→ **yiter ol-** 12b/5.

→ **zararı ol-** 38a/11.

→ **zāyi^c ol-** 4a/3, 9a/15, 66b/15.

→ **zehir ol-** 6a/17.

→ **zîr ü zîr ol-** 2b/7.

→ **ziyāfetler ol-** 12a/15.

→ **zuhūrāt ol-** 50b/2.

ola Acaba, belki, -mi acaba, ihtimal: 4a/12, 22a/3, 22a/4, 25a/17, 25b/1, 25b/5, 31a/4, 31b/13, 47b/5, 56b/12, 57a/13, 59b/11, 60a/2, 62b/5.

olın-, oluñ- Olunmak, yapılmak, edilmek: 3a/5, 28a/13, 31a/5, 33a/14, 59b/10, 60b/2.

→ **inkār olın-** 3a/5, 33a/14.

→ **redd olın-** 31a/5.

→ **ta^cyîn olın-** 28a/13.

oluñ- bkz. **olın-**

omuz Arkanın en yukarısı, boynun iki tarafında kolların uçlarına dek uzanan yer, çığın: 63b/12.

omuz şıķ- Omuz sıkmak: 63b/12.

on On rakamı: 7a/9, 7a/12, 11b/3, 14a/10, 14b/4, 15a/6, 15b/1, 35a/14, 36b/2, 39b/7, 39b/13, 41a/17, 50a/15, 50a/16, 50b/11, 50b/12, 50b/16, 67b/17, 68a/7.

onda O zaman: 43b/8, 66b/13.

oñul- İyileşmek (yara için): 5b/6.

→ **zaḥmı oñul-** 5b/6.

oradan Sözü edilen o yönden, o yerden: 42a/1.

orası Söz konusu olan o yer, ora: 67b/3.

ordu Bir devletin silahlı kuvvetlerinin tümü: 37b/4, 42a/2, 55a/5.

ordusuyla kaldır- Ordusuyla kaldırmak: 42a/2.

orta Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer: 14a/4, 14b/3, 14b/11, 41a/17.

ortaya al- Orta yere almak: 41a/17.

ortalığ, ortalık Bulunulan yer, çevre, ortalık: 49a/11, 66b/11.

ortalık bkz. ortalığ

otur- Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek, oturmak: 7a/16, 10b/8, 13a/10, 18a/2, 18a/4, 18b/15, 21b/12, 24b/7, 24b/9, 24b/11, 24b/13, 26b/6, 26b/17, 28a/14, 30a/8, 33b/4, 40b/13, 56a/17, 56b/1, 56b/2, 56b/14, 63a/17, 63b/3, 63b/8, 63b/9.

→ **bār-gāh-ı Süleymānīde otur**- 18a/2.

→ **begler otur**- 56b/2.

→ **dil-āverler otur**- 24b/7.

→ **kal'ada otur**- 40b/13.

→ **maḥzūn otur**- 63b/9.

→ **taḥta otur**- 63a/17.

→ **yirlerinde otur**- 63b/8.

oturavar- Oturur hâle gelmek: 10a/6.

→ **üzerine oturavar**- 10a/6.

otuz Otuz rakamı: 1b/1, 6b/14, 18b/6, 38b/14.

oyna- Eğlenmek, oynamak: 9b/7, 26b/5, 61b/6.

→ **ne oyna**- 61b/6.

oynaş- Oynaşmak, eğlence ile vakit geçirmek: 27a/3.

→ **biraz oynaş**- 27a/3.

öbür Diğer, öteki: 6a/4.

öd Safra denilen bir salgı; safra: 61a/3, 61b/3.

ödi çatla- Ansızın olan bir olay ya da çıkan ses üzerine çok korkmak: 61a/3, 61b/3.

öfke Engelleme, incinme ya da gözdağı karşısında gösterilen saldırganlık tepkisi: 30a/4, 30a/6.

ögret- Öğretmek, bildirmek: 24a/14.

öl- Yaşamaz olmak, can vermek, hayatı sona ermek, göçmek, vefat etmek: 31a/15, 36a/4, 60b/16, 61a/11, 61a/15, 61a/17.

öldür- Bir canlının hayatına son vermek: 14b/12, 14b/13, 31a/8, 36a/3, 36a/9, 42a/16, 44b/14, 45a/1, 47b/12.

→ **babañı öldür-** 42a/16.

→ **beni öldür-** 14b/12, 45a/1.

→ **bunda öldür-** 14b/13.

→ **oğlunu öldür-** 31a/8.

→ **şoñra öldür-** 36a/3.

ölü Hayatı sona ermiş olan, artık yaşamıyor olan, diri karşıtı: 61a/3, 62a/10, 62a/13.

ölü diril- Ölü dirilmek: 62a/10.

ölüm Canlılarda bütün hayati olayların son bulması: 13b/3, 67b/14.

Ömer Özel isim: 4a/9, 4a/10, 4a/14, 4a/15, 4b/1, 4b/2, 4b/6, 4b/8, 4b/16, 5a/3, 5a/8, 5a/12, 5a/16, 5b/6, 5b/9, 5b/15, 6a/6, 6a/7, 6b/4, 7a/5, 7a/7, 7a/13, 7b/1, 7b/2, 7b/6, 7b/7, 8a/5, 8a/6, 9a/10, 9a/17, 9b/16, 10b/2, 10b/3, 10b/6, 10b/8, 10b/9, 10b/11, 11a/2, 11a/11, 11a/12, 12a/5, 13a/8, 13a/9, 13a/11, 13b/5, 13b/6, 14b/14, 15a/1, 16a/2, 16a/14, 16b/9, 23b/4, 23b/12, 28b/9, 33a/17, 33b/4, 33b/5, 48a/8, 48a/9, 48a/14, 48a/17, 48b/5, 48b/12, 49b/2, 49b/16, 50a/3, 50a/10, 50b/5, 50b/13, 50b/16, 51b/15, 52a/1, 52a/10, 52a/16, 52b/7, 52b/16, 53a/6, 53a/11, 53b/14, 54a/8, 54a/16, 54b/5, 54b/11, 55a/14, 55b/1, 55b/7, 55b/11, 55b/13, 56a/3, 56a/8, 56b/4, 57a/4, 57a/10, 57a/15, 57b/6, 57b/7, 57b/8, 57b/10, 58a/1, 58a/16, 58b/1, 58b/4, 59a/3, 59a/7, 59a/10, 59b/4, 59b/6, 59b/8, 59b/12, 59b/17, 60a/3, 60a/9, 60a/10, 60a/11, 60b/3, 60b/6, 60b/8, 60b/11, 61a/4, 61a/8, 61b/9, 62a/1, 62a/4, 62a/11, 62a/13, 62b/7, 62b/9, 62b/13, 62b/15, 63a/5, 63a/6, 63b/9, 63b/15, 64b/6, 64b/14, 65a/1, 65a/3, 65a/8, 65a/11, 65b/15, 66a/11, 66a/13, 66b/7, 66b/14, 67a/2, 67a/5, 67a/6, 67a/7, 67b/6, 67b/9, 68a/2, 68a/8, 68a/13.

°Ömer bin Rüstem-i Ejderhā Özel isim: 28b/9.

°Ömer-i °Ayyār Özel isim: 4a/9, 4a/10, 6a/7, 10b/2, 16a/2, 16b/9, 23b/4, 51b/15, 63b/15, 65b/15, 67a/2.

°Ömer Ma°dī Özel isim: 10b/11, 12a/5.

°ömr (a) Hayat, yaşama, yaşayış, ömür: 33a/14.

öñ Ön, ön taraf: 2b/8, 5a/16, 7a/13, 9a/17, 17b/11, 24a/15, 32a/2, 33a/17, 40b/7, 40b/17, 41a/6, 53a/2, 55a/15, 56b/17, 59a/9, 61b/16, 66a/6.

öñin al- Bir kimsenin önüne geçmek: 2b/8, 40b/7, 40b/17, 41a/6.

öñinde duravar- Bir kimsenin önünde kısa süreli beklemek: 55a/15.

öñümi al- Önüme geçmek: 32a/2.

öñüne dur- Bir kimsenin önünde durmak: 56b/17.

öñüne düş- Bir kimsenin önünde yürümek: 17b/11, 24a/15.

öñüne geçür- Bir kimsenin önüne geçmesini sağlamak: 61b/16.

öñüne kat- O önde, kendisi arkada gitmek. Bir kimseyi önüne geçirmek: 33a/17.

öñüne ko- Ön tarafına koymak: 5a/16, 7a/13.

öñdül Mükâfat, yarış ödülü: 22b/12.

öp- Sevgi, saygı, bağlılık, teşekkür belirtmek için dudakları bir kimseye değdirmek: 16a/11, 17a/12, 17b/14, 20b/5, 22a/7, 25a/4, 48b/3, 66a/9.

→ elin öp- 17a/12.

→ elini öp- 22a/7.

öpmege başla- Öpmeğe başlamak: 16a/11.

→ rikābın öp- 66a/9.

→ yir öp- 20b/5.

ört- Kapamak, örtmek: 19b/7, 19b/10, 19b/15, 31b/2, 31b/7, 31b/8, 35a/8, 35a/9, 63a/12.

→ altına ört- 31b/7.

→ beytini ört- 31b/2.

→ Ka°be'yi ört- 19b/7.

→ üstine ört- 31b/8.

örti, örtü Örtmek için kullanılan şey, örtü: 31a/16, 37a/16, 42b/14.

örtü bkz. örti

öyke Öfke, sinir, hiddet: 29a/5, 29a/16, 33a/15.

öyle 1) Onun gibi olan, ona benzer, öyle, o şekilde: 5b/13, 6b/3, 10b/8, 29a/15. **2)** Gün ortası, öğlen, öğle vakti: 65a/1.

özr (a) Bir kusur veya suçun hoş görülmesini gerektiren sebep: 17a/13.

özr dile- Özür dilemek: 17a/13.

-P-

pād-šāh (f) Padişah, hükümdar: 24b/2.

pāk (f) Temiz, arık, pāk: 36a/15.

pālheng (f) Bir çeşit büyük kement: 16b/1.

pālhengi çıkar- Kemendi çıkarmak: 16b/1.

pārça (f) Bir bütünden kopma, kırılma, yırtılma vb. yoluyla ayrılmış bölüm, lime: 59b/16.

pārçasını göster- Parçasını göstermek: 59b/16.

paslu Üzerinde pas oluşmuş, pas tutmuş, paslanmış: 56a/12.

patadağ Ansızın: 61a/5.

pāy-ı taht (f) Başşehir, başkent: 24b/8, 24b/17, 42a/5, 43a/8, 51a/4, 56a/17.

pāy-ı tahta geçür- Başşehire geçirmek: 42a/5.

peder (f) Baba, ata: 17b/16, 19b/5, 19b/13, 48a/1, 48a/2, 64a/4, 64a/6, 64a/7, 64a/14, 64b/9.

pehlevān (f) Pehlivan, güreşçi, yiğit: 6b/9, 20a/4, 20a/5, 20a/6, 20a/15, 20b/3, 20b/6, 21a/8, 21b/15, 22a/9, 22b/6, 22b/13, 23b/7, 26a/2, 32b/7, 33b/6, 35a/4, 35a/5, 36b/2, 39a/5, 43a/8, 43b/3, 47b/7, 51a/7, 57b/7.

pehlevān gel- Güreşçi gelmek: 33b/6.

pehlevānı it- Güreşçi etmek: 43a/8.

pehlevānları getür- Güreşçileri getirmek: 20b/3.

Pehlevān Özel isim: 20b/3, 21a/5, 21a/7, 21b/8, 21b/14, 21b/17, 22b/9, 23b/14, 35a/3, 35a/11.

pek Çok, ziyâde, gâyet: 8b/10.

pence (f) Yırtıcı hayvanların ön ayaklarının parmaklarıyla tınakları, pençe: 29b/5, 38b/6, 49a/5.

pence şal- Pençe ile saldırmak: 49a/5.

pencesin aç- Pençesini açmak: 38b/6.

perîşân (f) Dağınık, karışık, kötü durumda olma, perişan: 41b/9, 52b/10.

perîşân ol- Perişan olmak, dağılmak: 41b/9.

Pervîz Özel isim: 37a/3, 37b/4, 37b/6.

pesend (f) Beğenme, seçme: 25b/8.

peşîn (f) Peşin, önden, önce: 50a/7, 50a/16, 50b/11.

peşîn al- Peşin almak: 50a/16.

peşîn vir- Peşin vermek: 50b/11.

peygam-ber (f) İnsanlara Tanrı'nın buyruklarını bildiren, onları Tanrı yoluna, dine çağıran kimse: 6a/10.

Pîçe Özel isim: 26b/14.

pîr (f) Yaşlı, ihtiyar: 22a/5.

piyâde (f) Yaya, yayan yürüyen kimse: 9b/12.

piyâde ol- Yaya yürümek: 9b/12.

piyâle (f) Kadeh, şarap bardağı: 8b/6, 8b/7.

piyâle al- Şarap kadehi almak: 8b/6.

püşîde (f) Örtü: 25a/1.

-R-

Ra^cd Özel isim: 18a/6, 18a/10, 18b/9.

Ra^cd Nerre Özel isim: 18a/6, 18a/10.

rahne (f) Zarar, ziyan, bozukluk: 6b/1.

rahş (f) Gösterişli, yürük ve güzel at: 2a/2, 2b/6, 3b/7, 9b/4, 9b/10, 9b/11, 11a/16, 38b/13, 45b/9, 45b/13, 51b/16, 53a/1, 54b/4, 54b/14, 55a/4, 66a/1, 66b/6.

- rahşā bin-** Ata binmek: 9b/10.
- rahşin sür-** Atını bir yere doğru sürmek: 9b/4, 11a/16, 45b/13.
- rahşından in-** Atından inmek: 66b/6.
- rāst (f)** Tesadüf, isabet: 2b/2, 20a/14, 29b/15, 57a/15.
- rāst gel-** Tesadüf etmek, rastlamak: 2b/2, 20a/14, 29b/15.
- rāvī (a)** Rivâyet eden, hikâye eden, anlatan: 18a/15, 22b/2, 33b/2, 35a/16, 37a/14, 43a/9, 51a/2, 63a/3, 65a/12, 66a/13.
- rāviyān (a)** Rivâyet edenler, söyleyenler, hikâye anlatanlar: 1b/2.
- rāviyān-ı aḥbār (f)** Haberleri rivâyet edenler: 1b/2.
- rāzī (a)** Kabul eden, rıza gösteren, boyun eğen: 3a/1, 15a/11, 63b/16.
- rāzī ol-** Rıza göstermek, boyun eğmek: 3a/1.
- rebāb (a)** Gövdesi hindistancevizi kabuğundan yapılmış bir çeşit kemançe: 8b/8.
- redd (a)** Kabûl etmeme, râzı olmama: 31a/5.
- redd olun-** Râzı olunmamak: 31a/5.
- rencīde-ḥāṭır (f)** Hatırı kırılmış, gücenmiş: 54a/7.
- rencīde-ḥāṭır ol-** Hatırı kırılmak, gücenmek: 54a/7.
- revā (f)** Yakışır, uygun, yerinde: 25b/5.
- revāne (f)** Giden, yürüyen, akan, yola çıkma: 9b/1, 19a/6, 35a/15, 36a/11.
- revāne ol-** Yola çıkmak: 9b/1, 36a/11.
- revende (f)** Gidici, giden: 22a/11.
- rızā (a)** Râzı olma, peki deme, boyun eğme, kabullenme, uzlaşma: 19b/11, 62b/10, 62b/12.
- rızā vir-** Rıza vermek: 19b/11.
- ri'āyet (a)** 1) Gütme, gözetme, koruma: 42a/3, 54a/15, 58a/5. 2) Uyuma, boyun eğme: 55b/2.
- ri'āyet eyle-** Gözetmek, korumak: 42a/3.
- ri'āyet it-** 1) Gözetmek, korumak: 54a/15, 58a/5. 2) Uymak, boyun eğmek: 55b/2.
- ricā (a)** Dileyiş, dileme, dilek: 19b/14, 20a/16, 35b/9, 36a/2, 42b/6, 46a/11.
- ricā eyle-** Dilemek: 35b/9.

ricā it- Dilemek: 19b/14, 20a/16, 36a/2, 42b/6.

rif'at (a) Yükseklik, yücelik, büyük ve büyük rütbe: 30b/2.

rif'atı ol- Yüksekliği, yüceliği olmak: 30b/2.

rikāb (a) Büyük, saygın bir kimsenin huzuru, katı, önü: 66a/9.

rikābın öp- Huzurunu, katını öpmek: 66a/9.

rivāyet (a) Anlatma, nakletme, aktarma, hikāye etme: 1b/3, 33b/2, 34b/4, 35a/16, 63a/4.

rivāyet it- Anlatmak, nakletmek, aktarmak, hikāye etmek: 1b/3, 34b/4, 35a/16, 63a/4.

Rūm (a) Anadolu: 8a/8, 22a/13.

rumūz (a) Remizler, işâretler; mânâsı gizli olan sözler: 48b/17.

rū(y) (f) Yüz, çehre: 40a/1.

rūy-ı siyāh (f) Siyah yüz: 40a/1.

Rüstem Özel isim: 2a/12, 2b/13, 3a/3, 3a/5, 3a/12, 3a/15, 3a/16, 3b/1, 3b/2, 3b/5, 3b/9, 3b/11, 3b/15, 3b/16, 4a/1, 4a/16, 4b/4, 4b/11, 5b/7, 5b/12, 6a/4, 6a/8, 6a/13, 6a/14, 6b/3, 7a/4, 7a/6, 7a/11, 7b/12, 8a/10, 8a/12, 8a/15, 8a/16, 8b/2, 8b/9, 8b/13, 9a/2, 9a/8, 9a/15, 9b/2, 9b/4, 9b/8, 10a/4, 10a/8, 10a/10, 10b/7, 11a/1, 11a/2, 11a/3, 11a/4, 11a/9, 11a/15, 11b/1, 11b/5, 11b/14, 12a/1, 12a/9, 12a/15, 12a/17, 12b/1, 12b/5, 12b/8, 12b/15, 12b/17, 13a/3, 13a/5, 13a/8, 13a/10, 13a/17, 13b/10, 14a/1, 14a/2, 14a/7, 14a/8, 14a/12, 14a/14, 14b/1, 14b/4, 14b/12, 15a/1, 15a/11, 15a/17, 15b/6, 15b/17, 16a/4, 16a/8, 16a/11, 16a/16, 16b/1, 16b/7, 17a/6, 17b/2, 17b/3, 17b/6, 17b/11, 17b/12, 17b/17, 18a/3, 18a/7, 18b/1, 18b/13, 19a/1, 24b/14, 28b/9, 28b/12, 28b/13, 28b/17, 29a/1, 29a/4, 29a/8, 33b/11, 34a/1.

Rüstem-i Cihān-gīr Özel isim: 2a/12, 2b/13, 7a/11, 7b/12, 11a/15, 12a/9, 16a/11, 18b/13, 19a/1, 24b/14, 28b/12, 33b/11.

Rüstem-i Ejderhā Özel isim: 28b/9.

Rüstem-i İbn-i Melik Kāsım Özel isim: 15b/17.

Rüstem-i İbn-i Zāl Özel isim: 16a/8.

rüzgār (f) 1) Zaman, devir: 1b/3. **2)** Yel, rüzgâr: 19b/4, 34b/17, 37b/1, 37b/12.

rüzgār karşıla- Rüzgâr karşılamak: 19b/4, 37b/1.

-S-

sa'adet-mend (f) Mutlu, saadetli, bahtiyar: 68a/16.

sā'at (a) Zaman, vakit, an: 5b/5, 6a/12, 9a/7, 46b/13.

şabāḥ (a) Sabah vakti, sabah: 9a/9, 9b/1, 10b/16, 12a/4, 12a/16, 14b/8, 17b/6, 24a/15, 28a/12, 32b/9, 34b/11, 60a/13, 63a/14, 66a/3.

şabāḥ ol- Sabah vakti olmak, sabah olmak: 10b/16, 12a/16, 14b/8, 17b/6, 28a/12, 34/11, 63a/14.

şabāḥa kal- Sabah vaktine kalmak, sabaha kalmak: 32b/9.

şabr (a) Sabır, dayanma, katlanma: 6a/16, 15b/4, 58b/10.

şabr eyle- Beklemek, sabretmek: 6a/16.

şabr it- Dayanmak, katlanmak, sabretmek: 58b/10.

şaç- Dağıtmak, saçmak: 64a/10.

→ **āteşler şaç-** 64a/10.

Sa^cd Özel isim: 26b/14.

şadā (a) Ses: 21b/7.

şadāsı kop- Sesi ortaya çıkmak: 21b/7.

şadaḳa (a) Allah rızāsı için fakirlere verilen mal, para, ilim gibi insanın muhtaç olduğu herhangi bir şey: 34b/2.

Sa^cdān Özel isim: 2a/14, 24b/11, 32a/14.

Sa^cdavān Özel isim: 2a/12, 2b/4, 2b/8, 2b/11.

şafā (a) Gönül şenliği, zevk, eğlence: 10a/11, 18b/16, 23a/8, 26a/10, 31a/11, 52b/12.

şafā eyle- Gönlünü eğlemek, eğlenmek: 10a/11, 18b/16.

şafā gel- Hoşgelmek, iyilikler, mutluluklar getirmek: 23a/8.

şafā it- Safa etmek: 31a/11.

şāfī (a) Duru, temiz, katıksız; bir şeyle karışık olmayan, katıksız, arınmış, halis: 53b/11.

şağ Sağ taraf, sağ yan: 24b/6, 24b/8, 46b/12, 46b/13, 53a/13.

şağlu şollu Sağlı sollu: 24b/6.

saḫāvet (a) Cömertlik, elaçıklığı: 8a/11.

şāḫib (a) Bir şeyi elinde bulunduran, melik: 5a/5, 15a/8, 21b/15, 22b/17, 39a/14, 42b/5, 55a/12.

şāḫib-ḳırān (f) Hükümdar, muzaffer hükümdar: 6a/6, 7b/5, 7b/8, 9a/13, 10a/3, 10b/6, 10b/17,

11b/3, 12a/9, 12a/13, 13a/2, 13a/8, 13a/12, 13b/1, 13b/4, 16a/1, 16a/4, 16a/14, 16a/15, 16b/11, 16b/13, 16b/16, 17a/10, 17a/15, 17a/17, 17b/8, 17b/13, 18a/5, 18a/11, 18a/14, 18a/15, 18b/1, 18b/11, 18b/16, 19b/9, 19b/14, 23b/2, 23b/6, 23b/11, 24a/8, 24a/12, 25a/6, 25a/17, 25b/1, 25b/3, 25b/5, 25b/10, 25b/14, 25b/16, 26a/3, 27a/9, 27b/3, 28b/2, 29a/9, 30a/7, 30b/11, 31a/1, 31a/3, 31a/7, 31a/17, 31b/13, 32a/11, 32b/1, 32b/16, 32b/17, 33a/6, 33b/13, 33b/14, 46b/11, 48a/13, 48b/4, 54a/2.

şāhib-ķirān eyit- Hükümdar söyledi: 16b/13, 17a/15.

şāhib-ķirān iste- Hükümdar istedi: 16b/11.

şāhib-ķirāna git- Hükümdara gitmek: 7b/5.

şāhib-ķirāna şarıl- Hükümdara sarılmak: 33b/14.

şāhib-ķirāna şun- Hükümdara sunmak: 18a/14.

şāhib-ķirānī (a) Hükümdara ait: 11a/11, 31a/5, 32b/11, 33a/2.

şāhib-ķirānī al- Hükümdara ait olan bir şeyi almak: 11a/11.

şāhib-ķirānīden ķorķ- Hükümdara ait olan bir şeyden korkmak: 32b/11.

şāhib-ķirānīye uğra- Hükümdara ait olan bir şeye uğramak: 33a/2.

şāhib-ķirān-zāde (f) Hükümdardan doğmuş: 28a/5.

şahrā (a) Çöl, ova, kır, düz yer: 11b/17, 18b/15.

sā'ir (a) Diğer, başka, gayrı: 12a/8, 15a/7, 17b/8, 17b/14, 18a/17, 19b/10, 19b/12, 19b/16, 24b/11, 25a/5, 25b/6, 27a/15, 36a/1, 56b/2, 63b/7.

şak Uyanık, dikkatli: 60b/5.

saķat (a) Bir tarafı hasta veya eksik olan: 21a/16.

saķat it- Sakat etmek: 21a/16.

şakın İhtiyatlı, temkinli ol, kendini koru anlamında kullanılan bir ad. Asla: 6b/3, 23b/17, 48a/12.

sākī (a) İçki meclisinde içilen şarap vb.ni kadehlere döküp dağıtan kimse, kadeh sunan: 8b/6, 18a/13.

şakla- Saklamak, gizli tutmak, muhafaza etmek: 32b/4, 55b/7.

şal- 1) Koymak, atmak, bırakmak: 6a/2, 54a/4, 55a/4. **2)** Saldırmak: 49a/5. **3)** Serbest kılmak, bırakmak, koyuvermek: 4a/4.

→ **at şal-** 4a/4.

→ **enbāne şal-** 6a/2, 55a/4.

→ **pence şal-** 49a/5.

→ **ţarafeyne şal-** 54a/4.

şalābet (a) Sağlamlık, dayanıklılık, güçlülük: 43b/9.

şalivir- Bırakıvermek. Sal- fiilinin tezlik hâli: 29a/3, 29a/4, 61a/2.

salţanat (a) Sultanlık; padişahlık, hükümdarlık: 8b/1, 37a/7.

sām (f) Gök kuşağı: 24b/8.

Sām Özel isim: 12b/11.

şaman Genellikle arpa, buğday gibi ekinlerin harmanda dövüldükten, taneleri ayrıldıktan sonra kalan, hayvanlara yedirilen ufalanmış sapları: 21a/11.

Sām Sūvār Özel isim: 12b/11.

şan- Zannetmek, sanmak: 3b/4, 12a/12, 38a/7, 38b/12.

saña Sana ("sen" zamirinin datif hâli): 6b/10, 11a/7, 13a/15, 15a/4, 23b/6, 32a/8, 37a/6, 38a/14, 38b/1, 40a/2, 42a/9, 42b/17, 45a/13, 47a/12, 49b/17, 53b/8, 54a/14, 54b/2, 57a/8, 57b/7, 57b/16, 59a/4, 59a/6, 64b/6, 67b/17.

saña göster- Sana göstermek: 38a/14.

şan^cat (a) İş, hüner, marifet, sanat: 26a/4, 35a/9, 52b/6, 55a/1.

şandalī (a) Sandal ağacından yapılmış sandalye, iskemle: 17b/17, 24b/7, 24b/9, 25a/1, 25a/2, 25a/7, 28a/14, 30b/15, 32a/17, 51a/4, 56b/13.

şandalī gör- Sandalye görmek: 25a/1.

şandalī ko- Sandalye koymak: 25a/7.

şandūk (a) İçine çeşitli şeyler konulan, tahtadan yapılmış, kapaklı ev eşyası: 5a/8, 5a/11, 5a/13, 5a/15, 5a/17, 5b/1, 5b/2, 5b/10, 5b/14, 5b/16, 6a/1, 7a/9, 7a/12, 17a/1, 50a/15, 50a/16, 50b/7, 50b/11, 50b/12, 50b/16, 67b/17, 68a/7.

şānī (a) İkinci: 46b/11.

şar- Sarınmak, sarmak, dolamak: 45b/4, 45b/12, 45b/16.

şaraço- Sarınmak, sarmak, dolamak: 45b/4, 45b/12, 45b/16.

şarf (a) Kullanma, harcama, yapma: 21b/1, 25a/15, 28b/3, 32a/8, 50b/8, 67b/14.

şarf eyle- Harcamak: 21b/1, 28b/3, 32a/8, 67b/14.

şarf ol- Harcamak: 50b/8.

şarıl- Kollarını dolamak, kucaklamak, sarılmak: 3b/4, 3b/10, 3b/12, 10a/17, 16a/5, 26a/16, 26b/9, 27a/1, 27a/6, 29a/16, 29a/17, 29b/8, 33b/13, 33b/14, 38b/7.

→ **ayağına şarıl-** 10a/17.

→ **boynuna şarıl-** 16a/5.

→ **kemerine şarıl-** 3b/12.

→ **şāhib-ķırāna şarıl-** 33b/14.

→ **yaķasına şarıl-** 3b/4.

şars- Birdenbire ve güçle kımıldatmak, sallamak, sarsmak: 26a/17.

şat- 1) Bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek: 55a/8, 55a/17, 55b/3, 55b/11, 56a/2, 56a/7, 58b/15, 58b/16, 66a/5. 2) Göstermek: 61b/15.

→ **at şat-** 55a/8.

→ **atı şat-** 55a/17.

→ **bunu şat-** 55b/3.

→ **mestürelük şat-** 61b/15.

saʿy (a) Çalışma, çabalama, gayret gösterme: 24a/5.

saʿy it- Çalışmak, çabalamak, gayret etmek: 24a/5.

şayd (a) Avlama, avlanma: 50b/1.

şayd it- Avlamak, avlanmak: 50b/1.

sāye-bān (f) Büyük çadır: 12a/4.

sāye-bān ķur- Büyük çadır dikmek: 12a/4.

sāzende (f) Bir saz çalan kimse, çalgıcı: 6b/1.

sebeb (a) Bir şeyin meydana gelmesini, ortaya çıkmasını gerektiren şey, neden: 30b/1, 35a/9, 40b/15, 42b/11, 52b/1, 58a/6.

sebeb ol- Yol açmak, sebep olmak: 42b/11.

seccāde (a) Seccāde, üzerinde namaz kılınan küçük kilim, küçük halı: 61b/4, 62a/5, 62a/7, 62a/12, 62a/15.

sefer (a) Muhârebeye, savaşa, harbe gidiş: 50b/7.

sefer it- Savaşa gitmek: 50b/7.

sefih (a) Zevk ve eğlenceye düşkün, parasını pulunu lüzumsuz harcayan, akılsız: 9a/5.

sefine (a) Gemi, vapur: 17a/1, 19a/5, 19b/3, 34b/6, 34b/10, 35a/14.

segirt- Koşmak, seğırtmek, koşturmak: 15a/15.

sehâ (a) Cömertlik, el açıklığı: 31a/7, 54a/3.

Sehrâb Özel isim: 18b/14.

sek- Sekmek, seke seke yürümek: 59b/1.

→ **yab yab sek-** 59b/1.

sekiz Sekiz rakamı: 11b/3, 12b/6, 39b/16.

seksen Seksen rakamı: 24b/10, 51b/9.

selâm (a) Tanıdıklık, bildiklik ve duâ, “Selâmet üstünüzde olsun!” anlamı ile “esselâmü aleyk, aleyküm” diyerek, duâ ve tanışıklık gösterme: 1b/6, 2b/15, 6a/5, 11b/1, 12b/4, 23b/6, 25a/3, 31b/1.

selâm vir- Selam vermek, selamlamak: 2b/15, 6a/5, 11b/1, 12b/4, 25a/3.

selâmuñ al- Bir kimsenin selamını almak: 1b/6.

Semrâ Özel isim: 28b/11.

Semrâ-yi Ākrānī Özel isim: 28b/11.

sen Sen (teklik II. şahıs zamiri): 4b/11, 4b/13, 5a/10, 6b/6, 6b/9, 7a/8, 7a/10, 8b/10, 8b/11, 10b/6, 10b/8, 10b/9, 12b/9, 12b/10, 13a/14, 13a/16, 13b/8, 14b/10, 15a/4, 15a/5, 15a/8, 15b/10, 20b/6, 22a/6, 24a/3, 25a/11, 25a/13, 26b/17, 28a/10, 31b/7, 33b/7, 35b/14, 37a/4, 40a/17, 42b/13, 43a/7, 44a/12, 44b/13, 44b/15, 45a/5, 45a/7, 45a/14, 45b/6, 47a/12, 49b/16, 50b/15, 51a/16, 55b/4, 58a/4, 58b/9, 62a/11, 64b/3, 64b/5, 65b/12, 67b/16.

seni baş- Seni basmak, seni yenmek: 33b/7.

seni қо- Seni koymak: 45b/6.

sencileyin Senin gibi: 44a/2, 45a/11.

şeniyye (a) Öndeki dört diş: 8b/14.

senüñ Senin (“sen” zamirinin genitif hâli): 4b/14, 5b/14, 7b/11, 8b/13, 8b/15, 9a/5, 9b/6, 10a/14, 12b/7, 15a/2, 20b/7, 21a/6, 24a/4, 25a/12, 26a/9, 28a/6, 28b/8, 33b/6, 35a/10, 42a/8,

45a/10, 50a/2, 50a/7, 53a/8, 54a/6, 64b/4, 67a/14, 67b/7, 68a/6.

senüñ ol- Senin olmak: 35a/10, 54a/6.

senüñle güreş- Seninle güreşmek: 28a/6.

serā-perde (f) Otağ, padişah çadırı: 8b/2, 11b/17, 12a/7, 17b/1, 17b/4, 17b/11, 18a/3, 24a/14, 24a/15, 24a/16, 24b/4, 28a/12.

serā-perde³-i Süleymānī (f) Süleyman'a ait çadır: 11b/17, 12a/7, 17b/1, 17b/4.

serā-perde³-i Süleymāniye git- Süleyman'a ait çadıra gitmek: 17b/1.

serā-perdeye götür- Çadıra götürmek: 8b/2.

ser-dār (f) Asker başı, kumandan, komutan: 37a/4, 37b/9, 44a/5, 44a/12, 44b/17.

ser-dār eyle- Komutan yapmak: 37a/4.

ser-dārīñuza söyle- Komutanınıza söylemek: 44b/17.

ser-dārılarını bul- Komutanlarını bulmak: 37b/9.

serfürü (f) Baş eğme, boyun eğme, söz dinleme: 14a/3, 15a/5.

serfürü eyle- Boyun eğmek: 15a/5.

serfürü it- Boyun eğmek: 14a/3.

serheng (f) Çavuş; kavas; yasaqçı: 14b/8, 43b/14, 44a/1, 44a/9.

seril- Bir yere uzanıp yatmak, serilmek: 44b/11.

→ °asker seril- 44b/11.

ser-ķaplan (f) Kaplan başlı: 27b/8.

ser-keş (f) Başkaldıran, dikbaşı, itaatsiz, inatçı: 13a/11.

ser-keşlik İtaatsizlik, dikbaşlılık: 15a/3.

sermāye (f) Anamal, semaye: 5b/17.

ser-nigün (f) Baş aşağı olmuş, ters dönmüş: 41b/4, 46b/15.

ser-nigün eyle- Baş aşağı çevirmek: 41b/4.

ser-nigün it- Baş aşağı çevirmek: 46b/15.

serv (f) Servi, selvi: 52a/4.

ser-vaķt (f) Kimse bulunmayan boş oda, dâire; yalnız görüşülecek yer: 59a/16.

ser-vaķtine gir- Bir kimsenin dâiresine girmek: 59a/16.

server (f) Baş, başkan, reis, ulu: 5a/10, 5b/15, 7b/7, 9a/14, 15b/5, 16a/7, 52a/16, 52b/7, 52b/17, 53b/15, 55b/2, 57b/14, 58a/16, 58b/5.

ses Kulağa gelen sadâ, ses, avaz: 62a/12, 65b/5.

ses vir- Sadâ vermek, ses vermek: 62a/12.

sev- Birine sevgiyle bağlanmak, gönül vermek: 62b/17.

sevdâ (f) Aşırı ve güçlü tutku, istek: 19b/11, 35b/15, 37a/7, 63a/1.

seyâhat (a) Yolculuk, gezi: 52b/2.

seyâhat eyle- Gezmek: 52b/2.

seyr (a) Seyir, yürüme, gezi, izleme: 12a/2, 20b/10, 23a/10, 23b/8, 25a/12, 52a/1.

seyr it- Seyretmek, izlemek: 12a/2, 23b/8, 25a/12, 52a/1.

seyre dur- Seyretmek, izlemek: 23a/10.

seyrân (a) Bakıp seyretme, temâşa: 21b/6, 40b/14.

seyrân it- Seyretmek, temâşa eylemek: 21b/6, 40b/14.

seyyid (a) Efendi, bey; ağa; ileri gelen, baş, başkan: 9a/1.

şıçra- Ayaklarla, birdenbire ve kuvvetle yeri teperek hızla yukarıya veya ileriye atılmak, şıçramak: 27a/5, 38b/13, 53a/11.

şihhat (a) Sağlamlık, sağlık, afiyet: 6a/12.

şihhat bul- Hastalıklı hâlden sağlıklı hâle kavuşmak: 6a/12.

şik- Kuvvetlice kavramak, sıkmak: 63b/12.

→ **omuz şik-** 63b/12.

şin- Yenilmek, mağlup olmak, bozguna uğramak: 48a/16.

şirt İnsanlarda boyundan bele kadar uzanan arka bölüm, sırt: 27a/12.

silah-şörlük, silahşörlük Silahşor olma durumu, cengâverlik: 51b/17, 52a/8, 53a/14, 53a/16.

silah-şörlük it- Silahşorluk etmek: 53a/16.

silk- Ânî ve kuvvetli bir hareketle sarsmak, silkmek: 26a/17, 29b/2, 29b/4, 34a/5, 34a/6, 34a/9, 34a/11, 34a/15, 61a/5.

→ **aşağı silk-** 29b/2, 34a/6.

→ **dizin silk-** 34a/11.

→ **şöyle silk-** 29b/4.

silkin- Silkelenmek, üstündekileri dökmek, silkinmek: 28b/16.

sille (f) Elin iç yüzüyle vurulan tokat, sille: 9b/13.

sīm (f) Genellikle işlemlerde kullanılan, gümüş görünüşünde ve parlaklığında olan iplik, sim: 8b/6, 53b/11.

sīne (f) Göğüs, yürek: 45b/9.

sipāh (f) Asker: 57a/4, 57a/17, 57b/5, 58a/4, 58a/11.

sipāh yaz- Asker yazmak: 58a/4.

sipāhī (f) Timar sâhibi süvâri askeri: 52b/17, 56a/13, 57a/11.

siper (f) Arkasına geçilerek korunulacak engel: 11b/6, 38b/9, 41a/7, 44b/8.

siper vir- Siper tutmak, korunmak: 11b/6, 38b/9.

sitem (f) Bir kimseye yaptığı bir hareketin veya söylediği sözün üzüntü, alınganlık, kırgınlık vb. duygular uyandırdığını öfkelenmeden belirtme: 7b/8, 62a/16, 64a/3.

sitem it- Bir kimseye bir davranışından ya da bir sözünden dolayı üzüldüğünü, alındığını ya da kırıldığını yumuşak biçimde söylemek: 7b/8, 64a/3.

siyāh (f) Ak, beyaz karşıtı, siyah: 40a/1.

siyâset (a) 1) Ceza; idam cezası: 13b/17, 14b/13, 15a/10, 42a/15, 47a/10. **2)** Usûl, tarz: 14a/12.

siyâset it- Cezalandırmak, özellikle idam etmek: 14b/13.

Siyâvuş Özel isim: 36a/8, 63b/5, 65a/15.

Siyâvuş bin Hâce Özel isim: 65a/15.

Siyeh-şîr Özel isim: 27a/4.

Siyeh-şîr-i Āşiyānī Özel isim: 27a/4.

siz Siz (çokluk II. şahıs zamiri): 7a/1, 16b/11, 17a/13, 20a/16, 26a/7, 31a/7, 33a/7, 38a/1, 48b/13, 49b/4, 49b/6, 49b/13, 50b/6, 54a/1, 54a/17, 58a/4, 59a/1, 60a/1, 60b/2, 62a/8, 62a/16, 62b/13, 63b/16, 66b/1.

sizin bkz. sizüñ

sizler Siz, şahıs zamirinin çokluk biçimi: 51a/9, 58a/4.

sizüñ, sizin Sizin (“siz” çokluk ikinci şahıs zamirinin genetik hâli): 20b/14, 39b/10, 48b/6, 51a/15, 53b/17, 58b/16.

şoğu- Isısını hızla veya yavaş yavaş yitirerek soğuk duruma gelmek: 61b/2.

şoĥbet (a) Görüşüp konuşma, muhabbet: 4a/15.

şoĥ- (Zehirli hayvanlar için) iğnesini batırmak, ısırarak, sokmak: 61b/13.

şol Sol taraf, sol yan: 17b/4, 24b/6, 24b/17, 46b/12, 46b/13, 53a/13, 56b/1.

şom İçi dolu olan ve dışı kaplama olmayan, masif: 53b/11.

şoñra Daha ileri bir zamanda, müteakiben, önce karşıtı: 5b/12, 7a/5, 17a/11, 17b/15, 27b/3, 27b/11, 28a/17, 30b/12, 31a/8, 35a/10, 36a/3, 36a/4, 42a/9, 50a/13, 50a/17, 51a/3, 62a/16, 68a/9.

şoñra öldür- Daha ileri bir zamanda öldürmek: 36a/3.

şoñra vir- Daha ileri bir zamanda vermek: 50a/17.

şor- Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek: 32b/10, 38a/4.

→ **ne şor-** 38a/4.

şorut- Somurtmak: 56a/16.

şoy- 1) Elbise, eşyasını ve üstünde ne var ise çalmak: 54b/12. **2)** Birinin elbisesini üzerinden çıkarmak: 15b/4, 63a/10.

şoymağa başla- Soymağa başlamak: 15b/4.

şoyun- Elbise, eşyasını ve üstünde ne var ise çıkartmak, soyunmak: 21a/9, 21a/14, 26a/5, 26a/12, 26a/15.

→ **hemān şoyun-** 21a/14.

→ **yine şoyun-** 26a/12.

sög- Sövmek, küfür etmek, kötü ve çirkin söz söylemek: 38b/3, 38b/4.

→ **bañia sög-** 38b/3.

sökük Dikişi sökülmiş ya da örgüsü çözülmüş, sökülük: 57a/9.

söyle- Demek, söylemek: 4b/11, 5a/7, 10a/12, 11a/13, 13b/5, 13b/14, 14b/15, 16b/15, 26b/6, 30a/12, 31a/11, 33a/12, 38a/5, 44b/16, 44b/17, 45a/5, 46a/6, 50a/9, 50b/10, 52b/14, 52b/15, 57b/8, 58b/17, 61b/8, 67b/6, 68a/11.

- **böyle söyle-** 14b/15.
- **bunlara söyle-** 44b/16.
- **doğru söyle-** 46a/6.
- **doğrusını söyle-** 16b/15.
- **gerçek söyle-** 50b/10.
- **ne söyle-** 4b/11, 45a/5.
- **neler söyle-** 58b/17.
- **ser-dârîfuza söyle-** 44b/17.
- **sözler söyle-** 33a/12.
- **yabana söyle-** 26b/6, 30a/12, 38a/5, 61b/8.

söylen- Dilden dile dolaşmak, söylenmek: 10b/16, 22a/13.

- **şecâati söylen-** 10b/16.

söyleş- Karşılıklı konuşmak, hasbihâl etmek, sohbet etmek, söyleşmek: 11b/5, 35a/3, 57a/13, 66b/8.

- **biraz söyleş-** 11b/5.
- **böyle söyleş-** 57a/13.

söyleşiver- Söyleşmek. Söyleş- fiilinin tezlik hâli: 65b/1.

söz Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lakırtı, kelam, laf: 5a/3, 5b/14, 6b/5, 9a/3, 13a/16, 13b/6, 13b/9, 13b/11, 13b/13, 13b/16, 14b/1, 33a/12, 36b/9, 38a/16, 44a/10, 50b/10, 57a/14, 58b/14, 64b/2, 64b/13, 67a/14.

- söz geç-** Söz geçmek: 64b/13.
- söz geçür-** Sözünü, emrini dinletmek: 13b/9.
- söz vir-** Kesin olarak yapacağını söylemek: 58b/14.
- sözi uzat-** Sözü uzatmak: 9a/3.
- sözler söyle-** Laflar, sözler söylemek: 33a/12.

sözlen- Sözü açıklamak, söylenmek: 60b/4.

sözleniş Kendi kendine söylenme ve konuşma.

sözleniş it- Kendi kendine söylenmek ve konuşmak: 60b/4.

şu Hidrojenle oksijenden oluşan, sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde, âb: 35a/12, 49b/7.

su²âl (a) Sorulan şey, soru: 1b/6, 3a/3, 10a/9, 18a/9, 20a/4, 20a/14, 36a/13, 37b/9, 37b/10, 38b/17, 62a/15, 66a/9.

su²âl eyle- Soru sormak: 3a/3, 10a/9, 18a/9, 20a/4, 20a/14, 37b/9, 38b/17.

su²âl it- Soru sormak: 37b/10, 62a/15.

suç Kusur, kabahat, suç: 30a/11, 45a/8.

suçundan geç- Suçundan geçmek, affetmek: 45a/8.

sulţân (a) Padişah, hükümdar: 31a/13, 31b/4, 31b/10, 34b/4, 38a/10, 61a/14.

Sulţân Özel isim: 15b/16, 17b/10.

Sulţân-ı Hâver Özel isim: 15b/16, 17b/10.

Sulţân-ı Hâver-i Zemîn Özel isim: 17b/10.

şun- Bir büyüğe veya nezaket gereğince bir kimseye bir şeyi vermek, arz etmek, yollamak, göndermek, uzatmak, takdim etmek, sunmak: 8a/6, 18a/14, 23b/5, 31b/6, 55a/3.

→ **egerini şun-** 55a/3.

→ **nâmeyi şun-** 23b/5.

→ **şâhib-ı kırâna şun-** 18a/14.

şûret (a) Biçim, görünüş, kılık: 6b/1, 33b/5, 48b/1, 57b/11, 58b/13, 63b/8, 63b/15.

şûret ol- Biçimin, görünüşün olması: 33b/5.

şûreti eyit- Sureti, biçimi söylemek: 57b/11.

şûretiyle gir- Kendi görünüşüyle bir yere girmek: 48b/1.

şûretlere gir- Kılıklara, suretlere girmek: 58b/13.

sükût (a) Susma, söz söylememe: 35b/10.

sükût eyle- Susmak: 35b/10.

Süleymân Özel isim: 6a/10, 39a/15.

Süleymânî (a) Süleyman'a ait olan: 4b/10, 5b/4, 7a/14, 11b/17, 12a/7, 17b/1, 17b/4, 17b/12, 18a/2, 18a/4, 24b/5, 49a/4.

sür- 1) Bir yerin üzerine doğru gitmek, götürmek, sürüklemek: 2a/15, 2b/8, 2b/14, 3b/1, 9a/13,

9b/3, 9b/4, 10a/1, 11a/16, 11b/1, 32a/17, 44b/6, 45b/13, 65a/1, 65a/5, 66a/2. **2)** Bir maddeyi bir yüzey üzerine ince bir tabaka olarak yaymak, dökmek, serpmek: 6a/13. **3)** Sürdürmek, devam etmek: 15b/11.

→ **°aşkarı sür-** 10a/1, 11b/1.

→ **at sür-** 2a/15, 2b/14, 9b/3.

→ **rahşın sür-** 9b/4, 11a/16, 45b/13.

→ **şöyle sür-** 65a/1.

→ **üzerine sür-** 3b/1.

süriş-, sürüş- Kavga etmek, itişmek: 2a/4, 27a/2, 28b/13, 29a/17, 33b/15.

→ **biraz süriş-** 28b/13.

sürüş- bkz. **süriş-**

→ **biraz sürüş-** 27a/2.

sütün (f) Direk: 34b/1.

süvār (f) Binmiş, binen: 9a/17, 11a/14, 19a/6, 35a/15, 38b/13, 39b/13, 51b/16, 53a/1, 54b/4, 66a/1.

süvār ol- Binmek: 9a/17, 11a/14, 19a/6, 35a/15, 38b/13, 39b/13, 53a/1.

Süvār Özel isim: 12b/11.

-Ş-

Şābūr Özel isim: 39b/16, 40a/4, 40a/6, 40a/10, 40a/11.

şād (f) Sevinçli, mutlu: 7a/13, 16a/6, 35a/1, 47a/6.

şād ol- Mutlu olmak: 35a/1, 47a/6.

şād u ḥandān (f) Neşelenme, sevinme: 16a/6.

şād u ḥandān ol- Neşelenmek, sevinmek: 16a/6.

şādīlik Memnunluk, sevinçlilik; gönül ferahlığı: 16b/2.

şād-mānī (f) Sevinç: 11b/13.

şād-mānī çal- Sevinç çığılıkları çalmak: 11b/13.

şād-mānlik Sevinçlilik, sevinçli olma durumu: 17a/17.

şād-mānliklar eyle- Sevinçli olmak: 17a/17.

şāh (f) Hükümdar, padişah, sultan: 18a/1, 20b/8, 35b/11, 35b/12, 35b/15, 35b/16, 36a/6, 36a/17, 36b/8, 38a/6, 40a/3, 43a/13, 45a/10, 47b/12, 48b/2, 49a/17, 49b/9, 50b/2, 56b/3, 56b/10, 56b/15, 65a/16, 67a/5, 67a/8, 67b/6, 67b/16, 68a/3, 68a/4, 68a/10.

şāh eyit- Padişah söyledi: 49a/17, 67b/6, 67b/16.

şāh ol- Padişah olmak: 35b/15.

şāhı inandur- Padişahı inandırmak: 35b/16.

şāhı ol- Padişahı olmak: 56b/3.

Şāh Özel isim: 4a/2, 14b/6, 16a/12, 16b/2, 16b/6, 16b/10, 16b/12, 16b/16, 17a/7, 18b/2, 20a/11, 20b/2, 20b/4, 20b/5, 20b/10, 21b/10, 22b/10, 23b/15, 23b/16, 28b/5, 30b/3, 34b/18, 35a/13, 36b/7, 36b/12, 38a/15, 38a/16, 49a/14, 51b/8, 53b/10.

şāh-āne (f) Hükümdara yakışacak şekilde olan, çok mükemmel: 63a/16.

Şāh-ı Mağribī Özel isim: 28b/5.

şakḳ (a) Yarma, yarılma, çatlama; yırtma, paralama; kırma: 3a/14.

şakḳ eyle- Yarmak, yarılmak: 3a/14.

Şāmī Özel isim: 26b/15.

şān (a) Şan, şöhret, ün: 53b/17, 67b/11.

şāniñuza düş-, şānuñuza düş- Şanınıza düşmek: 53b/17, 67b/11.

şarāb (a) Üzüm veya başka meyve sularını türlü yöntemlerle mayalandırarak elde edilen alkollü içki, mey: 8b/9.

şarṭ (a) Koşul, şart: 31b/9, 50a/9.

şaş- Umulmayan, beklenmeyen veya olağanüstü bir olay, bir olgu karşısında şaşkın duruma gelmek, hayret etmek: 65b/10.

Şāvur Özel isim: 1b/5, 1b/13, 2a/4, 2a/9, 2a/11.

Şāvur Hān Özel isim: 1b/5, 1b/13, 2a/11.

şāyed (f) Eğer, olabilir ki, olur ki, belki: 20a/17, 22b/16, 66a/17.

şāyi^c (a) Duyulmuş, herkesçe bilinmiş: 22b/2.

şāyi° ol- Duyulmak, herkesçe bilinmek: 22b/2.

şeb-hūn (f) Gece baskını, düşmanı gece vakti ansızın basma: 36b/16.

şeb-hūn eyle- Gece baskını yapmak: 36b/16.

şecā°at (a) Yiğitlik, yüreklilik: 10b/16, 39a/14, 52b/3.

şecā°ati söylen- Yiğitliği söylenmek: 10b/16.

şecā°atūñūzi işit- Yiğitliğinizi işitmek: 52b/3.

şedīd (a) Şiddetli, sert, katı; sıkı: 6a/11.

şefā°at (a) Birinin suçundan geçilmesi veya dileğinin yerine getirilmesi için edilen aracılık: 31b/4, 47b/1.

şefā°at eyle- Aracılık etmek: 31b/4.

şefā°at it- Aracılık etmek: 47b/1.

şehir (f) bkz. şehir

şehir, şehir (f) Şehir, büyük belde, büyük kent, il: 17a/3, 19b/2, 20a/2, 23a/4, 42a/2, 43a/6.

şehir gel- Şehre gelmek: 23a/4, 43a/6.

şehir getir- Şehre getirmek: 42a/2.

şehir götür- Şehre götürmek: 19b/2.

Şehrūz Özel isim: 14a/15.

şehir-yār (f) Padişah, hükümdar: 16b/13, 20a/13.

şeh-zāde (f) Padişah çocuğu: 6b/4, 15a/3, 38b/3, 42b/10, 63b/13, 64b/2, 65a/17.

şeker (f) Şeker, tatlı: 25a/9.

şekl (a) Şekil, biçim, kılık: 56a/13, 57b/5.

şekline gir- Şekline, kılığına girmek: 56a/13.

şerbet (a) Şerbet, içilecek tatlı şey: 25a/9, 30b/16.

şeref (a) Fazîlet, cesâret, mânevî yücelik: 31b/13.

şey (a) Nesne, şey: 56a/7, 59b/2, 65a/11, 66b/10, 66b/16.

şikār (f) Av: 3a/17, 19a/17, 50a/1, 50a/8, 50a/12, 50b/13, 59a/14, 60a/5.

şikār eyle- Avlamak: 60a/5.

şikār it- Avlamak: 50a/1, 50a/8, 50a/12, 59a/14.

şikâr-bâz (f) Av oyunu: 54b/11.

şikâyet (a) Sızlanma, yanıkma, yakınma: 43a/14, 47b/15, 48b/9.

şikâyet eyle- Şikayet etmek: 47b/15.

şikâyete başla- Şikayete başlamak: 48b/9.

şimden Şu andan: 35a/10, 42a/8, 49b/2.

şimden şöña Şimdiden sonra, bundan sonra, şu andan itibaren: 35a/10.

şimdi Şu anda, içinde bulunduğumuz zamanda, şimdi: 3a/10, 4a/3, 7b/5, 13a/14, 13a/16, 13b/1, 13b/2, 14b/2, 21a/15, 22b/11, 30a/15, 30a/18, 33a/8, 46a/14, 49a/10, 49b/1, 51b/8, 52b/2, 52b/13, 55a/17, 58b/17, 59a/2, 60b/13, 63a/7.

şîr (f) Arslan: 59b/13.

Şîrek Özel isim: 34b/12, 37b/15, 38a/2, 38a/9, 38a/11, 38a/12, 38b/5, 38b/13, 38b/17, 39a/1, 39a/11, 39b/14, 40a/2, 40a/6, 40a/7, 40a/8, 40a/15, 40b/4, 40b/5, 42a/5, 45b/3, 53a/3, 53a/15, 54a/10, 55a/7, 55a/9, 55a/14, 55a/15, 55b/9, 55b/10, 55b/12, 55b/17, 56a/5, 58b/10, 60a/14.

Şîrek-i Zengî Özel isim: 37b/15, 38b/5, 53a/3, 55a/7, 58b/10.

Şîrvân Özel isim: 4a/2, 14a/16, 14b/5, 16a/12, 16b/2, 16b/6, 16b/10, 16b/12, 16b/16, 17a/7.

Şîrvân Hân Özel isim: 14a/16.

Şîrvân Şâh Özel isim: 4a/2, 16a/12, 16b/2, 16b/6, 16b/10, 16b/12, 16b/16, 17a/7.

şol Şu (işaret sıfatı): 2a/13, 53a/4, 56a/5, 57a/17.

şöyle Öyle, o şekilde: 1b/3, 2b/5, 6b/7, 9b/7, 19b/6, 20a/13, 24b/3, 27a/14, 29b/4, 29b/8, 29b/17, 30a/2, 33b/2, 34a/8, 34a/12, 34b/4, 35a/16, 38a/9, 38b/8, 52b/17, 54a/1, 63a/4, 65a/1, 65a/13.

şöyle dur- Öyle, o şekilde durmak: 6b/7.

şöyle eyle- Öyle, o şekilde yapmak: 29b/17.

şöyle gör- Öyle, o şekilde görmek: 54a/1.

şöyle haykır- Öyle, o şekilde haykırmak: 38a/9.

şöyle silk- Öyle, o şekilde silmek: 29b/4.

şöyle sür- Öyle, o şekilde sürmek: 65a/1.

şöyle ur- Öyle, o şekilde vurmak: 9b/7, 38b/8.

şu Şu (işaret sıfatı): 27b/17, 29a/10, 39a/16, 48b/11, 48b/14, 61a/12, 61a/13, 65a/17, 68a/11.

şuña Şu adılının yönelme durumu: 58a/7.

şunda Şurada, orada: 39a/2, 55a/8.

şunuñ Şu adılının tamlayan durumu: 21b/15, 44a/14, 46a/16, 60b/10.

şuradan Şu yerden, şu mahalden: 38b/1, 44a/11.

şübhe (a) Kuşku, şüphe: 51b/1, 56b/5.

şübhemüz kal- Şüphemiz kalmak: 51b/1.

şüyü^c (a) Duyulma, yayılma, bilinme; dağılma: 23a/17.

-T-

tā (f) Kadar, dek, değin: 42b/11.

ta^caccüb (a) Hayret, şaşkınlık, şaşakalma: 16b/6, 53a/15, 53a/17, 56b/4, 62b/4.

ta^caccüb it- Şaşırmak, hayrete düşmek: 16b/6, 62b/4.

ta^cālā (a) Yüce, ulu. "Yüksek olsun" manasına gelen bir söz olup Allâh adıyla birlikte kullanılır: 32a/11, 52a/4.

ta^cām (a) Yemek, aş: 8b/4, 8b/5, 25a/8, 30b/16.

ta^caşşuk (a) Aşık olma: 19a/13.

taban Ayağın alt yüzü, aya, taban: 6a/2, 48a/14, 62a/9, 67a/3.

taban kaldır- Taban kaldırmak, süratle gitmek: 48a/14, 67a/3.

tabana kayar Tabana kuvvet: 62a/9.

tabī^cat (a) Tabiat, yaratılış, huy, âdet, mizaç: 9a/4.

tabl (a) Davul: 4a/6, 10a/7.

tabl-ı ārām (f) Dinlenme davulu: 4a/6, 10a/7.

tabl-ı ārām çal- Dinlenme davulu çalmak: 4a/6.

tabl-ı ārām çalın- Dinlenme davulu çalınmak: 10a/7.

tāc (a) Taç: 6b/16, 14a/16, 16a/3, 40a/1, 42a/15, 43a/13, 56a/11, 63a/16, 65b/11.

tācın gey- Tacını giymek: 63a/16.

tācların kap- Taçlarını kapmak: 6b/16.

tāc-dār (f) Taçlı, taç giyen, padişah, şehensah, hükümdar: 40a/1.

Tāc-dār Özel isim: 42a/15, 63a/16, 65b/11.

tağ Dağ: 24b/11, 54b/10, 55a/2.

tağıt- Dağıtmak, toplu durumda bulunanları birbirinden uzaklaştırmak veya ayırmak: 45a/4.

taḥammül (a) Dayanma, katlanma: 18b/10.

taḥammül ol- Dayanmak, katlanmak: 18b/10.

taḥkīk (a) Doğru, gerçek, hakikat: 56b/5, 65b/14.

taḥşīl (a) İlim ve bilgi kazanma, okuyup öğrenme, bilgi hazînesini genişletme: 22a/9, 25a/11.

taḥşīl eyle- Öğrenmek: 25a/11.

taḥşīl it- Öğrenmek: 22a/9.

taḥsīn (a) Beğenme, güzel bulup takdir etme: 21b/9, 47a/8.

taht (f) Saltanat koltuğu, saltanat makamı: 24b/5, 24b/8, 24b/17, 35b/14, 42a/3, 42a/5, 43a/6, 43a/8, 51a/4, 56a/16, 56a/17, 59b/2, 60a/9, 63a/11, 63a/17.

tahta çık- Tahta çıkmak: 59b/2, 60a/9.

tahta otur- Tahta oturmak: 63a/17.

tahtdan indir- Tahtdan indirmek: 35b/14.

ṭāʿife (a) Bölük, takım, güruh, fırka: 57a/4.

ṭak- Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştiirmek, geçirmek, takmak: 49b/10, 60a/11.

ṭākat (a) Bir şeyi yapabilme, başarabilme gücü, güç, hâl, derman, kuvvet: 3b/13, 40a/11.

ṭākat getir- Kuvvet yetmek, güçlü olmak: 3b/13, 40a/11.

taḥrīr (a) İfade etme, beyan etme, anlatma: 60a/14.

taḥrīr eyle- Anlatmak: 60a/14.

ṭaleb (a) İsteme, dileme, arama, talep: 7a/8, 25b/17.

ṭaleb eyle- İstemek: 25b/17.

ṭaleb it- İstemek: 7a/8.

ṭālīc (a) Talih, kısmet, kader, baht: 49b/4, 56b/8, 67b/4.

ṭālīʿin ṭutdur- Talihini tutturmak: 49b/4.

ṭālīʿin yoḳla- Talihini yoklamak: 56b/8.

ṭālib (a) İsteyen, istekli, arzu eden, talep eden: 28a/6.

ṭālib ol- İstemek: 28a/6.

taʿlīm (a) 1) Öğrenme, öğretme, öğretim, öğretilme: 21b/16, 22a/6, 22a/8. **2)** Egzersiz: 52a/1.

taʿlīm it- 1) Öğrenmek, öğretmek: 22a/6, 22a/8. **2)** Egzersiz yapmak: 52a/1.

Ṭālūt Özel isim: 40a/13.

ṭamaʿ (a) Hırsla isteme, doymazlık, aç gözlülük: 67a/17, 68a/2.

tamām (a) 1) Bitme, bitirme, son: 11a/9, 35a/6, 68a/17. **2)** Bütün, tüm: 65a/3, 65a/6.

tamām eyle- Tamamlamak, ikmal etmek: 11a/9, 35a/6.

tamāmen (a) Tam ve eksiksiz olarak, bütünüyle: 55b/17.

tamāmen al- Tam ve eksiksiz olarak, bütünüyle almak: 55b/17.

ṭaʿn (a) Sövme, yerme; ayıplama: 45b/1.

ṭarab (a) Sevinçlilik, şenlik; sevinçtan gelen coşkunluk ve tepinme, ayş ve sefâ: 52b/12.

ṭaraf (a) Taraf, yön: 4a/5, 7b/13, 9a/8, 10a/15, 12a/5, 19a/15, 32a/1, 33a/5, 36a/17, 36b/5, 37b/4, 39a/12, 39b/16, 43a/9, 46b/17, 47b/3, 51a/2, 51b/13, 51b/14, 60a/17, 66b/6, 67a/1.

ṭarafına git- Tarafına, yönüne gitmek: 36b/5.

ṭarafeyn (a) İki taraf: 54a/4.

ṭarafeyne şal- İki tarafa salmak: 54a/4.

ṭaraḳlıḳ bkz. ṭaraḳlıḳ

ṭaraḳlıḳ, ṭaraḳlıḳ Taşıma aleti, taraklık: 2a/5, 3b/10.

ṭarıl- Darılmak, gücenmek: 29a/12.

ṭarīḳ (a) Yol: 19a/16.

tār-mār (f) Dağınık, perişan: 38b/9.

tār-mār ol- Perişan olmak: 38b/9.

ṭarrāḳa (a) Gümbürtü, gürültü: 34a/16.

ṭart- Bir şeyin birim cinsten ağırlığını bulmak: 55b/15.

ṭaşra Dışarı, dışarıya, dışarıda: 34b/18, 37b/3, 38a/12, 38b/17, 46b/9, 65b/6.

taşra çık- Dışarı çıkmak: 34b/18, 37b/3, 38a/12, 38b/17, 46b/9.

taşu- Taşımak, üstünde bulundurmak: 29b/12.

Tavşiye (a) Yer adı: 18b/15.

taayan- Dayanmak: 2a/8, 43b/8.

→ **kemer taayan-** 2a/8.

→ **nizesine taayan-** 43b/8.

taeyin (a) 1) Ayırma, gösterme, belirtme, belli etme: 17b/17, 28a/13, 54b/3, 58b/4. 2) Bir memuriyete koyma, görevlendirme: 36b/3, 44a/3.

taeyin eyle- 1) Ayırmak, göstermek, belirtmek, belli etmek: 17b/17. 2) Bir memuriyete koymak, görevlendirmek: 44a/3.

taeyin it- 1) Ayırmak, belirtmek, belli etmek: 58b/4. 2) Bir memuriyete koymak, görevlendirmek: 36b/3.

taeyin olun- Tayin olunmak. Ayrılmak, gösterilmek, belirtilmek, belli edilmek: 28a/13.

taayr (a) Kuş: 54a/3.

tāze (f) 1) Taze, körpe: 26b/12, 43b/9, 52a/4. 2) Genç: 44a/2.

tāze kııl- Taze kılmak: 52a/4.

tāzelik Gençlik, genç olma hâli: 25a/10.

tāzı (f) Genellikle tavşan avında kullanılan, uzun bacaklı, çekik karınlı, çok çevik bir köpek türü: 12b/14.

taezim (a) Saygı gösterme, saygı ile eğilme: 8b/2.

taezimen (a) Hürmet ve ikram ederek: 8a/4.

tebdil (a) Değiştirme, değiştirilme, başka bir hâle getirme: 33b/5, 33b/12, 35b/8.

tebdil gel- Değiştirme hâlinin oluşması: 33b/12.

tebdil-i havā (f) Hava değişikliği: 35b/8.

tebdil-i havā eyle- Hava değişikliğinin oluşması: 35b/8.

tebdil-i şüret (f) Sureti değiştirme: 33b/5.

tebdil-i şüret ol- Sureti değiştirmek: 33b/5.

teblig (a) Yetiştirme, eriştirme, ulaştırma, götürme: 31b/1.

teblīġ eyle- Ulaştırmak, bildirmek: 31b/1.

tedārik (a) Tedārik, hazırlama; araştırıp bulma, ele geçirme, edinme, hazırlık: 8a/13, 11a/13, 23b/13, 36b/15, 46b/5, 48a/17, 49b/14, 50b/6.

tedārik gör- Hazırlamak, hazırlık yapmak: 36b/15, 49b/14.

tedārikin gör- Hazırlıġını görmek: 8a/13.

te³hīr (a) Sonraya, geriye bırakma, geciktirme, geciktirilme: 36a/2.

tek 1) Sessiz, hareketsiz, uslu: 30b/9. **2)** Yalnızca, sadece: 67b/17.

tekke (a) Tarikattan olanların barındıkları, ibadet ve tören yaptıkları yer, dergāh: 21b/17, 33b/3, 33b/5, 35a/4, 35a/6.

tekkesine gel- Dergāhına gelmek: 33b/3.

tekkeye git- Dergāha gitmek: 35a/4.

tekkeye var- Dergāha gitmek: 33b/5.

teklīf (a) neri, önerme: 49b/3.

tekrār (a) Yine, bir daha, yeniden: 3b/16, 43b/2, 51b/3.

tekye (a) Tarikattan olanların barındıkları, ibadet ve tören yaptıkları yer, dergāh, tekke: 22a/10, 22a/14, 23a/9, 32a/13, 35a/2, 35a/5, 35a/10, 35a/11, 49a/8, 66b/11.

tekye açıl- Dergāh açılmak: 23a/9.

tekyeye git- Dergāha gitmek: 32a/13.

temāřā (f) Bakıp seyretme: 20a/9, 20a/13, 20b/7, 40b/10.

temāřā eyle- Seyretmek: 20a/9, 20b/7.

temāřā it- Seyretmek: 40b/10.

temennī (a) Dileme, dilek, istek: 36a/6.

temennī it- İstemek, dilemek: 36a/6.

temessūk (a) Borç senedi: 50b/12.

temessūk vir- Borç senedi vermek: 50b/12.

ten (f) Vücut, gövde, beden: 40a/13.

tenbīh (a) Bir şeyin belli biçimde ve yolda yapılmasını söyleme, bunu üsteleyerek hatırlatma, uyarı, uyarma, uyandırma: 12b/1, 49a/16.

tenbîh eyle- Uyarmak, hatırlatmak: 49a/16.

tenhâ (f) 1) Yalnız kalınacak yer, ıssız, boş: 56a/9, 59a/12. **2)** Yalnız, tek: 35b/11.

tenhâya var- Tenhaya gitmek: 56a/9.

terbiye (a) Eğitim: 32b/12.

terk (a) Terketme, bırakma, bırakılma, koyuverme, salıverme; vazgeçme, vazgeçilme: 60a/2.

terk it- Bırakmak, terketmek: 60a/2.

tesellî (a) Avutma, avundurma: 36a/15.

tesellî it- Avutmak: 36a/15.

teskîn (a) Sâkin kılma, kılınma, yatıştırma, yatıştırılma: 43b/2.

teslîm (a) Bırakma, devretme, terk etme, verme: 41b/8, 46a/11, 47a/10, 48a/2.

teslîm eyle- Vermek, teslim etmek: 41b/8, 47a/10.

teslîm it- Vermek, teslim etmek: 46a/11, 48a/2.

teşne (f) Çok istekli: 19a/11.

tevâbi^c (a) Bir kimsenin hizmetinde bulunanlar, birinin adamları: 24a/10, 32b/13.

tevbe (a) Günâh ve suçtan dönüp Allah'a yönelme, işlenmiş bir günâh ve suçtan pişmân olup bir daha yapmamaya söz verme: 42b/2.

tevbe eyle- Tövbe etmek, pişmânlık duymak: 42b/2.

Tevekkül Özel isim: 20a/5, 20b/3, 20b/8, 21a/5, 21a/7, 21a/12, 21a/17, 21b/7, 21b/11, 21b/14, 21b/17, 22a/1, 22a/2, 22a/7, 22b/9, 23a/4, 23a/5, 23b/14, 35a/3, 35a/11.

Tevekkül Pehlevân Özel isim: 20b/3, 21a/5, 21a/7, 21b/14, 21b/17, 22b/9, 23b/14, 35a/3, 35a/11.

tezkire (a) Bir iş için izin verildiğini bildiren resmi kâğıt: 31b/8, 32a/9.

tezkire yaz- Tezkire yazmak: 32a/9.

tılsım (a) Sihir, büyü, tılsım: 17b/7.

tîğ (f) Kılıç: 2a/11, 3b/17, 4a/1, 31b/12, 31b/14, 45b/13, 45b/14, 49a/15.

tîğ ol- Kılıç olmak: 3b/17, 4a/1, 45b/13.

tîğ-i Ferîdün (f) Feridun'un kılıcı: 31b/14.

tîğın kuşan- Kılıcını kuşanmak: 49a/15.

tīmār-ḥāneci Timarhâne görevlisi: 9a/12.

tīmār-ḥāneciye vir- Timarhâne görevlisine vermek: 9a/12.

tīr (f) Ok: 2a/1, 53b/1.

tīz (f) Tez, çabuk: 9a/4, 38a/14, 39b/2, 40a/5, 60b/10.

tīz dur- Çabuk, tez durmak: 38a/14.

tīz ur- Çabuk, tez vurmak: 60b/10.

ṭoġrı, ṭoġru 1) Gerçek, hakikat: 5a/4. **2)** Dümdüz, düz, doğru: 3b/2. **3)** Hiçbir yöne sapmadan, dosdoġru, doġruca: 12b/16, 24b/13.

ṭoġrı yürü- Doğru yürümek: 12b/16.

ṭoġrı- Doğrulmak, yönelmek: 3b/3.

ṭoġru bkz. ṭoġrı

ṭoġan- Dokunmak, temas etmek: 61b/5, 61b/11.

ṭoġuz Dokuz rakamı: 27b/8.

ṭoldur- Dolmasını sağlamak, dolu duruma getirmek, doldurmak: 18a/13.

ṭolu Dolu: 6b/11.

ṭop Top: 45a/16.

toz Çok küçük ve hafif parçacıklara bölünmüş toprak: 3a/15.

Tūc Özel isim: 15a/13, 15b/4, 15b/10, 15b/12, 15b/14, 16a/4, 17a/12, 17b/2.

Tūc Bānū Özel isim: 15a/13, 15b/4, 15b/10, 15b/12, 15b/14, 16a/4, 17a/12, 17b/2.

tuḥfe (a) 1) Hediye, armağan: 8a/14. **2)** Yeni çıkma, hoş gider, güzel şey: 11b/4.

ṭuman Duman rengi, gri: 26b/2.

ṭur- Durmak, hareketsiz durumda olmak: 3a/17, 20b/5, 33a/16, 44b/1, 44b/5, 44b/10.

→ **ne ṭur-** 44b/1.

→ **yanında ṭur-** 44b/5.

turāb (a) Toprak, toz: 40a/13.

turāb ol- Toprak olmak: 40a/13.

ṭurre Çalma, vuruş, savaş müziğini icra etme: 9a/9.

ṭurreler ur- Çalmak, savaş müziğini icra etmek: 9a/9.

ut- 1) Yakalamak, tutmak: 10a/2, 16a/3, 27b/5, 46a/10, 46a/14, 46b/1, 46b/16, 47b/9, 48a/1, 54b/6, 59b/15. **2)** Kendi gücünü açacağı iler yapacağını söylemek, abartılı konuşmak: 49a/12. **3)** Gremek, savaşmak: 8b/15, 9a/1, 9a/3, 12b/8, 20b/7, 33a/1, 33b/7. **4)** Görme ve işitme yoluyla öğrenmeye, bilgi edinmeye çalışmak: 51b/14. **5)** Varsaymak: 67b/6. **6)** Yürümek: 54b/10. **7)** Delirmek: 61a/7. **8)** Elde bulundurmak, ele almak: 61a/16.

→ **atup ut-** 16a/3, 49a/12, 54b/6.

→ **beni ut-** 48a/1.

→ **birini ut-** 10a/2.

→ **gre ut-** 20b/7, 33a/1.

→ **kemer ut-** 8b/15, 9a/1, 12b/8.

→ **yolın ut-** 54b/10.

utdur- Tutdurmak: 49b/4.

→ **li'in utdur-** 49b/4.

utu-, utu- Tutumak, kavgaya tutumak: 26a/16, 28b/8.

uy- Bilgi almak, ğrenmek, haber almak, duymak: 4b/13.

-U-

u (f) Ve, dahi, hem, ile: 8a/15, 23a/10, 35b/3, 36a/16, 42a/11, 42a/13, 47a/4, 47a/9, 49a/1, 51b/1, 51b/12, 52b/12, 67a/1.

uc U, kısım, u: 29b/10, 29b/14, 62a/5.

uur- Uurmak, uma iini yaptırarak: 44b/11.

→ **u uurma-** 44b/11.

uğra- 1) Gitmek, uğramak: 33b/1. **2)** Tutulmak, yakalanmak, maruz kalmak: 33a/2.

→ **hib-ırniye uğra-** 33a/2.

uğur n veya yan, taraf, evre: 21b/6, 32a/6.

ula- Varmak, erimek, ulamak: 62a/3.

→ **bize ula-** 62a/3.

ulu Erdemleri bakımından ok byk, yce, ulu: 31a/15.

°ulûfe (a) Asker maaşı: 54b/3, 57a/11.

unut- Unutmak, aklında kalmamak, hatırlamamak: 9b/15, 12a/11.

ur- 1) Vurmak, çarpmak: 1b/13, 2b/6, 3a/12, 3b/15, 9b/7, 9b/14, 12b/12, 13a/3, 13a/4, 14a/17, 21a/12, 21b/3, 21b/5, 23a/13, 26b/3, 26b/11, 26b/16, 27a/4, 27a/7, 27b/5, 29a/8, 29b/13, 30a/5, 34a/16, 38b/8, 40a/6, 40a/9, 40b/3, 41a/7, 41a/8, 41a/9, 41a/11, 43a/13, 44a/14, 45a/16, 45b/1, 45b/3, 45b/6, 45b/15, 46b/13, 60b/10. 2) Sürmek: 4a/8. 3) Yaralamak: 36b/17, 41a/4. 4) Ses çıkarmak, ses vermek, bağırarak: 39b/17, 40b/6, 45b/5, 46b/10, 65b/8. 5) İşitmemiş, duymamış gibi davranmak, aldırılmamak, işitmezliğe getirmek: 57b/11. 6) Söz söylemek: 3a/9. 7) Çalmak, savaş müziğini icra etmek: 9a/9. 8) Kandırmak: 60b/17. 9) Bir şeyden söz etmek, konu açmak: 53a/5.

→ **başta ur-** 3b/15.

→ **dem ur-** 53a/5.

→ **gürz ur-** 1b/13, 12b/12, 40a/6, 40b/3, 41a/8, 45b/6, 45b/8, 45b/15.

→ **işitmezliğe ur-** 57b/11.

→ **ķabzaya ur-** 21b/3.

→ **ķafāsına ur-** 30a/5.

→ **lāf ur-** 3a/9.

→ **na°ra ur-** 39b/17, 40b/6, 45b/5, 46b/10, 65b/8.

→ **nice ur-** 3a/12, 40a/9.

→ **nīze ur-** 41a/7, 45a/16, 45b/1.

→ **şöyle ur-** 9b/7, 38b/8.

→ **tīz ur-** 60b/10.

→ **tureler ur-** 9a/9.

→ **yire ur-** 21a/12, 21b/5, 23a/13, 26b/3, 26b/11, 26b/16, 27a/4, 27a/7, 27b/5, 34a/16, 43a/13.

→ **zahm ur-** 36b/17.

→ **zemīne ur-** 13a/4, 14a/17.

uşlan- Uslanmak, akılı başına gelmek, akıllanmak, ders almak: 46a/13.

uşlat- Akıllandırmak, aklını başına getirmek: 45a/15.

uşak Hizmetçi: 65b/4.

utan- Utanmak, sıkılmak, haya etmek: 56a/6.

utandır- Utanmasına yol açmak, utanacak bir duruma düşürmek, mahcup etmek: 59a/2.

uyan- Uykudan kalkmak, uyku hâlimden çıkmak: 63b/1, 64a/11.

uyku Uyku: 59b/14, 60a/1.

uykusuz Uyumamış veya uykusunu alamamış: 60a/4.

uykusuz koy- Uykusuz koymak: 60a/4.

uyluğ bkz. uyluğ

uyluğ, uyluğ Bacağın kalçadan dize kadar olan yukarı kısmı: 58a/14.

uyu- Uykuya varmak, uykuda olmak: 59a/17, 60a/5, 60a/7, 60a/8, 65a/5, 65a/8.

uzat- Uzatmak, uzamasına sebep olmak, uzamasını sağlamak: 9a/3.

→ **sözi uzat-** 9a/3.

-Ü-

ü (f) Ve, dahi, hem, ile: 2b/7, 34b/4, 43a/4, 45b/8, 52a/4, 53b/1 .

üç Üç rakamı: 2b/3, 3b/10, 5b/5, 6a/12, 13a/1, 27a/11, 28a/15, 30a/1, 36a/7, 37a/12, 40a/14, 42a/4, 52a/13, 60a/6.

ümîd (f) Umma, umut, ümit: 15a/15, 15b/7, 31a/9, 54a/15, 60b/13, 64a/15.

ümîd eyle- Ümit etmek: 60b/13.

ümîd it- Ümit etmek: 15a/15.

°ünvân (a) Ad, isim, lâkab, san: 12a/11.

üst Bir şeyin yukarı, göğre doğru olan yanı, fevk, alt karşıtı, üst: 8b/3, 21b/5, 25a/15, 31b/8.

üstine ört- Üstüne örtmek: 31b/8.

üstâd (f) Usta, hoca, üstat: 20a/6, 22a/9, 22b/5, 53b/10, 65a/12.

üşür- Üzerine toplanmak, musallat etmek: 33a/5.

→ **dil üşür-** 33a/5.

üzere Üzerine, üzerinde, müddetçe, süresince, kadar, amacıyla: 2a/3, 3a/16, 10b/7, 11b/11,

18b/14, 19a/12, 19b/5, 19b/7, 19b/14, 24b/17, 30b/18, 31a/11, 31b/9, 35a/9, 42b/14, 48a/6.

üzeri Üst, üzeri: 3b/1, 3b/5, 4a/1, 10a/6, 10b/13, 11b/2, 15b/16, 18b/6, 19a/5, 21b/4, 22a/15, 24b/5, 24b/7, 29a/6, 29b/2, 30a/11, 32a/17, 35b/1, 35b/2, 44a/14, 47a/13, 56a/16, 61b/5, 63a/11, 64a/10, 65b/9.

üzerimüze yüklet- Üzerimize yükletmek: 30a/11.

üzerine al- Bir kişiyi üzerine almak: 21b/4.

üzerine git- Üzerine gitmek, üzerine yürümek: 35b/1, 35b/2.

üzerine götür- Bir kimseyi bir şeyin üzerine doğru götürmek: 32a/17.

üzerine ko- Üzerine koymak: 10b/13.

üzerine koy- Üzerine koymak: 61b/5.

üzerine oturavar- Üzerine oturmak: 10a/6.

üzerine sür- Bir şeyi bir kimsenin üzerine doğru sürmek: 3b/1.

üzerine yüri- Üzerine yürümek, saldırmak: 4a/1.

üzerine yürü- Üzerine yürümek, saldırmak: 29a/6.

-V-

vāfir (a) Çok, bol: 7b/1, 11a/11, 20a/10, 20b/11, 23b/12, 34a/1, 37b/5, 40b/2, 41a/2, 68a/12.

vāh (a) Vāh, yazık, ay: 21a/15.

vāḳi^ca (a) 1) Rüya, düş: 64a/2. **2)** Hadise, olay: 64a/16.

vāḳi^c (a) Vuku bulan, olan, olmuş, meydana gelen: 52a/9.

vāḳi^c ol- Vuku bulmak, olmak, meydana gelmek: 52a/9.

vaḳit (a) bkz. vaḳt

vaḳt, vaḳit (a) Vakit, zaman: 9a/1, 10b/10, 35b/3, 48a/15, 60b/12, 65a/2, 65b/3.

vaḳti geç- Vakti, zamanı geçmek: 65b/3.

vaḳti ol- Vakti, zamanı olmak: 65a/2.

vālide (a) Doğuran; ana: 17a/12, 36b/12.

var Bulunan, var olan, mevcut olan: 4b/14, 6a/10, 6b/8, 7b/5, 8b/12, 9a/5, 11b/4, 14b/14, 15a/3,

16b/17, 18b/5, 19b/3, 22b/6, 22b/13, 23a/8, 23b/6, 23b/7, 25b/4, 25b/15, 31a/4, 31a/17, 31b/17, 33a/14, 34b/6, 35b/13, 36b/2, 39b/7, 43b/10, 44a/6, 46a/17, 49a/3, 50b/1, 51b/6, 51b/11, 52a/15, 52b/6, 52b/8, 56a/3, 57b/10, 58a/3, 62a/14, 62b/6, 62b/12, 65a/9, 65a/11, 67b/3.

var- Gitmek, yetişmek, ulaşmak, varmak: 2a/13, 4b/9, 5a/8, 7b/4, 9a/12, 13a/8, 13b/8, 14a/6, 14b/14, 15a/1, 15b/9, 16a/14, 16b/3, 19b/1, 20a/3, 20b/3, 22a/1, 26a/9, 27b/7, 28a/7, 28a/8, 31b/7, 32a/12, 32b/3, 33a/9, 33b/5, 34b/3, 35b/13, 36a/12, 37a/5, 37b/7, 38a/1, 38a/17, 39a/5, 39b/4, 42b/13, 42b/16, 43b/15, 44a/5, 44b/16, 48a/9, 48b/11, 48b/13, 49a/1, 49a/8, 51a/10, 55a/3, 56a/9, 56a/15, 56b/11, 57a/3, 58a/7, 58a/8, 58b/6, 59a/9, 59b/5, 64a/5, 64a/13, 64b/3, 64b/14, 67a/4, 67b/13.

→ **ardınca var-** 49a/8.

→ **°ayyārlara var-** 16b/3.

→ **buradan var-** 64a/13.

→ **çadıra var-** 38a/1.

→ **fenāya var-** 28a/7.

→ **fikre var-** 5a/8, 16a/14, 39a/5.

→ **ḥayrete var-** 57a/3.

→ **hemān var-** 9a/12.

→ **ikisi var-** 43b/15.

→ **kapuya var-** 59a/9.

→ **Mışır'a var-** 42b/13.

→ **tekkeye var-** 33b/5.

→ **tenhāya var-** 56a/9.

→ **yine var-** 51a/10.

vaşiyet (a) Bir kimsenin, kendisinin ölümünden sonra yapılmasını istediği ve yerine getirilmesi gereken şey ya da şeyler: 15b/14, 19b/5, 19b/6, 19b/14, 31a/16, 64b/9.

vaşiyet eyle- Herhangi bir şeyin öldükten sonra yapılmasını istemek: 31a/16.

vaşiyet it- Herhangi bir şeyin öldükten sonra yapılmasını istemek: 15b/14.

ve (a) İki kelime veya iki cümle arasına girerek aralarında “dahi, de, hem, ile” anlamında bir

bağ olduğunu anlatan söz: 1b/2, 5a/14, 6a/16, 6b/9, 7a/15, 7a/17, 8a/11, 8b/8, 8b/11, 8b/14, 10b/16, 11b/3, 12a/5, 12a/6, 13a/4, 13b/14, 14a/10, 14b/3, 14b/7, 15b/16, 16a/1, 17a/4, 17a/8, 17b/2, 17b/3, 17b/8, 17b/14, 17b/16, 18a/1, 18a/3, 18b/2, 18b/7, 19a/9, 20a/14, 20b/10, 21a/10, 21b/16, 22a/1, 22a/11, 22a/15, 22a/17, 22b/17, 23a/16, 23a/17, 23b/2, 23b/4, 23b/5, 23b/9, 24a/12, 24a/14, 24b/6, 24b/11, 24b/14, 25a/5, 25a/9, 25b/6, 26a/8, 27b/6, 28a/1, 28b/11, 28b/16, 29b/5, 30b/4, 31a/3, 31a/7, 32a/9, 33a/2, 33b/4, 33b/7, 33b/11, 34b/2, 34b/18, 35a/2, 35a/8, 35a/13, 35b/3, 35b/14, 36a/1, 36a/8, 36a/10, 36b/1, 36b/4, 37b/6, 39b/6, 39b/14, 41a/10, 41a/12, 42a/5, 42a/6, 42a/12, 42b/4, 43a/3, 43a/10, 43a/16, 43b/9, 44b/8, 45b/8, 45b/9, 46a/8, 46a/10, 46a/11, 47a/4, 47a/9, 47b/1, 47b/4, 47b/16, 48b/2, 49a/15, 50b/3, 51a/6, 51a/7, 51a/17, 53a/11, 53a/12, 53a/13, 53a/15, 53b/8, 54a/3, 54a/10, 54b/2, 54b/3, 56a/7, 56a/10, 56a/11, 56b/2, 56b/16, 57a/16, 58a/5, 59a/4, 59b/3, 59b/13, 60a/16, 60b/9, 60b/14, 61a/2, 62b/6, 62b/9, 63a/13, 63a/15, 63b/6, 63b/7, 63b/9, 64a/1, 64a/8, 64b/12, 65a/13, 65a/14, 65a/15, 67a/5.

vech (a) Üslûp, tarz, biçim: 13b/14, 63b/17.

vedâ^c (a) Ayrılma, ayrılış: 7b/2, 23b/15, 32b/14, 35a/13, 37a/15, 43a/5.

vedâ^c it- Ayrılmak, uzaklaşmak: 7b/2, 23b/15, 32b/14, 37a/15, 43a/5.

ve'l-hâşıl (a) Sözün kısası, kısacası: 10b/14.

velîkin (f) Lâkin, amma, fakat, ancak, şöyle ki: 5a/1, 27b/3, 61b/10.

veliyy (a) Sâhip: 46b/11.

veliyü'l-aqrân (a) Arkadaş sâhibi: 46b/11.

vezîr (a) Valilik, vekillik gibi yüksek rütbelerde bulunan “paşa” ünvanını taşıyan kimse: 6a/10, 17a/5.

vezîr eyle- Vezir yapmak: 17a/5.

vezn (a) Ağırılık: 55b/14.

vilâyet (a) Bir vali idaresinde bulunan yer, il: 35b/7, 36b/7, 37a/6, 39a/8, 64b/7, 64b/8, 64b/10.

vilâyet alvir- İl almak: 64b/7.

vilâyeti vir- İli vermek: 37a/6.

vilâyetine gel- İline gelmek: 36b/7.

vir- Vermek, iletmek: 2a/1, 2b/15, 3a/13, 4a/14, 4b/6, 4b/15, 5a/1, 5a/3, 5a/5, 5a/7, 5a/12, 5b/4, 5b/12, 5b/15, 6a/1, 6a/5, 6a/14, 6a/15, 6b/2, 6b/7, 6b/10, 6b/12, 7a/7, 7a/9, 7b/1, 7b/10, 8a/3, 8a/12, 9a/12, 9a/16, 9b/8, 10a/10, 11a/1, 11a/3, 11b/1, 11b/6, 12b/4, 13b/7, 13b/12, 15b/15,

16b/9, 18b/12, 18b/14, 18b/17, 19b/11, 19b/15, 21a/1, 21a/3, 21b/11, 21b/12, 22b/15, 23a/2, 23a/6, 23a/13, 25a/3, 26a/8, 26b/8, 27b/12, 28a/15, 29a/2, 29b/9, 29b/13, 31b/6, 31b/10, 32a/8, 32a/10, 32b/12, 33a/7, 35b/10, 36b/13, 36b/14, 37a/2, 37a/6, 38b/1, 38b/9, 39a/10, 39b/1, 39b/8, 40a/7, 40a/10, 41a/8, 42a/6, 42a/7, 42a/11, 43a/3, 43a/16, 43b/4, 44a/5, 44a/7, 44b/17, 46a/8, 46a/15, 49b/6, 50a/8, 50a/17, 50b/11, 50b/12, 51a/12, 51b/3, 52a/10, 52a/12, 52a/14, 53b/9, 53b/10, 53b/14, 53b/15, 53b/16, 53b/17, 54a/9, 54b/3, 55a/6, 55a/11, 55b/5, 55b/6, 55b/9, 55b/12, 56a/4, 56a/6, 56b/9, 57a/9, 57b/8, 58a/1, 58a/3, 58b/10, 58b/12, 58b/14, 58b/15, 59a/5, 59a/12, 59b/5, 60b/7, 62a/10, 62a/12, 63a/7, 66b/16, 67a/9, 67b/11, 68a/1, 68a/7, 68a/10, 68a/12, 68a/13.

→ **ağça vir-** 5b/12, 57a/9.

→ **altun vir-** 5a/12, 6a/1, 7a/9, 52a/10, 52a/14, 68a/7, 68a/12, 68a/13.

→ **anı vir-** 53b/17.

→ **asker vir-** 43b/4.

→ **bâc vir-** 44b/17.

→ **bâcın vir-** 44a/7.

→ **bahâsı vir-** 7a/7.

→ **bahâsın vir-** 5a/1, 55b/5, 58b/15.

→ **bağış vir-** 26a/8.

→ **baş vir-** 42a/11.

→ **başın vir-** 2a/1.

→ **berâber vir-** 3a/13, 9b/8, 40a/7, 40a/10.

→ **câm vir-** 28a/15.

→ **cân u baş vir-** 42a/11.

→ **cevâb vir-** 4b/6, 6b/7, 6b/10, 6b/12, 32b/12, 49b/6, 56b/9, 57b/8.

→ **cevâbı vir-** 36b/13.

→ **dârû vir-** 63a/7.

→ **dellâla vir-** 55a/6.

→ **dervîşe vir-** 55a/11.

→ **el vir-** 21a/1.

- **ele vir-** 67a/9.
- **eline vir-** 32a/10.
- **fāh̄ir-i h̄ilʿat vir-** 21b/11.
- **flori vir-** 7b/10.
- **gögüs vir-** 29a/2.
- **gürzi vir-** 53b/9.
- **haber vir-** 4a/14, 8a/3, 8a/12, 9a/16, 10a/10, 13b/7, 13b/12, 16b/9, 23a/6, 37a/2, 39a/10, 39b/1, 39b/8, 43a/16, 44a/5, 55b/9.
- **hep vir-** 53b/16.
- **h̄ilʿat vir-** 21b/11, 27b/12, 51a/12, 51b/3.
- **h̄ilʿatlar vir-** 42a/6.
- **h̄izmet-kār vir-** 54b/3, 59a/5.
- **icāzet vir-** 18b/17, 31b/6, 32a/8.
- **izin vir-** 19b/15, 22b/15, 26b/8.
- **karşu vir-** 29b/13.
- **kolayına vir-** 54a/9.
- **māl vir-** 43a/3.
- **mezāde vir-** 55b/12.
- **mīrīden vir-** 66b/16.
- **peşīn vir-** 50b/11.
- **rızā vir-** 19b/11.
- **selām vir-** 2b/15, 6a/5, 11b/1, 12b/4, 25a/3.
- **ses vir-** 62a/12.
- **siper vir-** 11b/6, 38b/9.
- **şoñra vir-** 50a/17.
- **söz vir-** 58b/14.
- **temessük vir-** 50b/12.
- **tīmār-h̄āneciye vir-** 9a/12.

→ vilāyeti vir- 37a/6.

→ vüçüd vir- 23a/13.

→ yād-gār vir- 38b/1.

→ yemīn vir- 46a/8.

→ yüz vir- 33a/7, 58b/12.

vireyaz- Vir- fiilinin yaklaşma hâli: 67b/15.

→ cān vireyaz- 67b/15.

vüçüd (a) Gövde, vücut, beden: 21a/2, 22b/14, 23a/13, 24a/2, 32a/12, 49a/3.

vüçüd eyle- Vücutuyla gücünü göstermek ve ispatlamak: 24a/2.

vüçüd vir- Vücut vermek: 23a/13.

vüzerā (a) Vezirler: 24b/6.

-Y-

yā¹ (a) "Ey, hey" anlamlarında bir seslenme sözü: 3b/1, 4a/15, 4b/1, 4b/8, 4b/11, 5a/12, 5b/6, 5b/15, 7b/6, 7b/11, 10b/5, 10b/9, 11a/4, 12b/5, 13a/8, 13a/14, 24a/9, 26a/9, 26b/14, 26b/17, 29b/17, 30a/7, 32b/1, 42b/9, 48a/9, 49b/1, 49b/10, 49b/16, 52a/14, 57b/15, 59a/4, 64a/4, 67a/6, 67a/14, 67b/6, 67b/10.

yā² (f) 1) Veya, yahut: 9a/14, 30b/10, 36b/14, 42b/16, 67a/17, 68a/1. 2) Yoksa: 55a/17. 3) Acaba: 58a/17. 4) Öyleyse: 67b/7.

yab yab Yavaş yavaş, usul usul: 59b/1.

yab yab sek- Yavaş yavaş, usul usul yürümek: 59b/1.

yaban Boş, saçma: 26b/6, 30a/12, 38a/5, 50b/9, 61b/8, 68a/10.

yabana git- Boşa gitmek: 50b/9.

yabana söyle- Saçma sözler söylemek, boşa konuşmak: 26b/6, 30a/12, 38a/5, 61b/8.

yabancı Tanınmayan, bilinmeyen: 5a/10, 34b/12.

yād (f) Hatırlama, anma: 25b/8.

yād-gār (f) Yâdigār, bir kimseyi veya nesneyi hatırlatacak şey, andaç: 7b/1, 11b/3, 17b/7, 38a/15, 38b/1, 53b/13, 53b/15.

yād-gār çıķ- Yâdigâr çıkmak: 38a/15.

yād-gār vir- Yâdigâr vermek: 38b/1.

yād-gārı ol- Yâdigârı olmak: 53b/13.

yaĥşi İyi, güzel, çok güzel, pek güzel: 58a/15.

yāĥūd (f) Yahut, veya, ya da: 9a/14, 21a/16, 36b/14, 42b/17, 48b/15, 67b/1, 68a/1.

Yahūdī (a) Yehuda'ya mensûbolan, Yahudi: 36b/9.

yaķa 1) Giysilerin boyna gelen, boynu çeviren bölümü: 3b/4, 3b/5, 9b/13, 14b/6, 26b/2, 67a/9.

2) Kıyı, kenar, taraf, yan, sınır, uç: 19a/8.

yaķa yaķaya Yaka yakaya, birbirinin yakasından tutarak: 9b/13.

yaķasına Şarıl- Yakasına sarılmak: 3b/4.

yaķasına yapış- Yakasına yapışmak: 3b/5.

yaķasından ķap- Yakasından kapmak: 26b/2.

yaķın 1) Az bir ara ile ayrılmış olan (zaman veya yer), uzak karşıtı, yakın: 8a/16, 20a/2, 24a/7, 37a/10, 43b/14, 44b/12. **2)** Aralarında sıkı iliŐki olan arkadaş, dost veya akraba: 4b/2.

yaķın gel- Yakın gelmek, yaklaşmak: 8a/16, 24a/7, 37a/10, 43b/14, 44b/12.

yaķlaŐ- Arada az bir aralık kalacak biçimde ilerlemek, aradaki uzaklığı azaltmak veya büsbütün ortadan kaldırmak için ileri gitmek, yaklaşmak: 36a/12, 52a/2.

→ **yanına yaķlaŐ-** 52a/2.

yalancı Doğru olanı söylemeyen kimse, yalancı: 7a/5.

yalñuz Tek başına, yalnız: 6b/15, 46b/1.

yalvar- Yalvarmak, birinden ısrarlı bir biçimde, kendini acındıracak sözlerle, saygılı bir biçimde bir Şey istemek: 26b/7.

yalvarmağa başla- Yalvarmağa başlamak: 26b/7.

yaman 1) Fena, kötü, hoş olmayan: 28a/4. **2)** Güç, etki veya beceri bakımından alıŐılmışın üzerinde olan (kimse): 38a/10.

yaman ol- Kötü ve fena olmak, hoş olmamak: 28a/4.

yañ, yan 1) Taraf, cihet, yan: 3a/9, 3a/11, 4b/14, 8b/3, 19a/2, 23a/3, 24b/14, 25b/3, 31a/4, 36a/11, 43b/6, 44b/5, 45b/3, 47b/1, 49a/3, 50b/6, 51a/11, 52a/2, 57a/4, 57b/6, 59a/5, 59b/2,

64b/16. 2) Nezd, huzur, kat: 4a/14. 3) Bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü: 37b/16.

yanına al- Yanına almak: 19a/2, 23a/3.

yanına çağır- Yanına çağırmak: 4a/14.

yanına yaklaş- Yanına yaklaşmak: 52a/2.

yanında ol- Yanında olmak: 57a/4.

yanında тұr- Yanında durmak: 44b/5.

yanaş- Yanaşmak. Bir şeyin, bir kimsenin yanına gelmek: 19a/9, 37b/2, 37b/6.

ya°nī (a) Demek, şu demek ki anlamlarında bir söz: 17b/10, 25b/6, 25b/9, 61a/3.

yapdır- Yapmasını sağlamak, yapmasına imkân vermek: 22a/11, 22a/14, 53b/11.

yapış- Sıkıca yakalamak, tutmak, sarılmak, yapışmak: 3b/5, 18a/14, 21a/17, 29b/16, 61a/5, 61a/9, 61b/2.

→ birbirine yapış- 21a/17.

→ kemerine yapış- 29b/16.

→ koluna yapış- 61a/9.

→ yakasına yapış- 3b/5.

yār (f) Dost, arkadaş: 23a/11.

yar- Derin yara açmak, yaralamak: 3b/16, 40b/5.

→ başın yar- 3b/16.

yara Yara: 7a/17.

yardım Kendi güç ve imkânlarını başkalarının yararına kullanma: 49b/12.

yardım it- Yardım etmek: 49b/12.

yarın Bugünden sonraki gün, gelecek gün, yarın: 11b/12, 11b/17, 12a/2, 14a/12, 14b/5, 26a/7, 26a/10, 32b/4, 54b/2.

yas, yaş Matem, yas: 14b/7, 32b/1.

yaşa düş- Yasa düşmek, üzülmek: 32b/1.

yat- Yatmak, bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak: 4a/11, 6a/9, 28a/12, 30b/14, 34b/12, 44b/12, 60b/6, 61a/4, 63a/6, 63a/13, 65a/4, 65a/8, 65b/2.

→ **adam yat-** 34b/12.

→ **bār-gāhında yat-** 63a/6.

→ **çıplak yat-** 65b/2.

→ **döşegine yat-** 63a/13.

yatsu Güneşin batmasından bir buçuk, iki saat sonraki vakit, yatsı vakti: 65b/3.

yay Ok atmaya yarayan, iki ucu arasına kiriş gerilmiş, eğri ağaç veya metal çubuk: 54b/15.

yayan Yürüyerek, yaya: 17a/5.

yaz- Kaydetmek, yazmak: 8a/1, 23b/3, 31b/5, 31b/9, 32a/9, 40b/12, 58a/4, 62b/11, 62b/16.

→ **işlerini yaz-** 62b/11.

→ **nāme yaz-** 8a/1, 23b/3, 40b/12.

→ **sipāh yaz-** 58a/4.

→ **tezkire yaz-** 32a/9.

yazık Herkesi üzebilecek şey, günah: 15a/4.

yazıl- Kaydedilmek, yazılmak: 11a/1, 15b/17.

→ **nāme yazıl-** 11a/1.

yed (a) El: 16a/9.

yedi Yedi rakamı: 2b/9, 11b/11, 18b/4, 24a/17, 38a/5, 56b/3.

yek (f) Tek, bir: 3a/15.

yeke (f) Tek; bir; yalnız: 55b/10.

yem Hayvan yiyeceği, yem: 58b/4, 58b/6.

yem al- Hayvan yiyeceği almak: 58b/6.

yemīn (a) And, yemin, kasem: 46a/8, 49b/8, 49b/16, 56b/12.

yemīn eyle- And, yemin etmek: 49b/16.

yemīn it- And, yemin etmek: 56b/12.

yemīn vir- And, yemin vermek: 46a/8.

yeñ- Yenmek, galip gelmek: 21a/3, 21a/4, 21a/12.

yeñi Eski karşıtı, yeni: 51b/10.

yet- Varmak, ulaşmak, yetişmek: 15a/1, 64a/5.

Yezdān-perest (f) Allah'a tapan: 35b/13.

yıgıl- Çok sayıda birikmek, toplanmak, bir araya gelmek, yığılmak: 44b/1, 44b/2.

yık- Yıkmak, devirmek: 24a/3, 27a/6, 27a/16, 28a/1, 38a/8, 41a/11, 41a/14, 44a/6, 46a/1, 49a/9.

→ **başına yık-** 38a/8.

→ **ırzuñ yık-** 24a/3.

yıkdır- Yıkdırmak: 11a/8.

→ **ırzını yıkdır-** 11a/8.

yıkıl- Yıkılmak, devrilmek: 10b/8, 29a/13, 38a/17, 40b/5, 45b/10, 49a/6, 64b/14.

→ **ırzuñ yıkıl-** 29a/13.

yılan Sürüngenlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı, yerde gezen, uzun hayvan: 44b/8, 61b/13.

yigid, yigit Delikanlı, genç erkek: 20b/16, 25a/7, 25a/10, 25b/10, 27b/1, 27b/12, 28b/1, 28b/7, 30a/13, 30b/4, 49a/16.

yigirmi Yirmi rakamı: 11b/11, 12b/5, 18b/5, 26a/6, 26a/14, 43b/6, 50a/15, 51b/7, 51b/10, 51b/11.

yigit bkz. yigid

yine Tekrar, yeniden, bir daha, yine: 3a/6, 4b/8, 5b/17, 6b/16, 7b/17, 9b/2, 10b/13, 11b/10, 19a/8, 20a/11, 26a/7, 26a/10, 26a/12, 27b/14, 28a/1, 28a/12, 28b/2, 30a/11, 30b/13, 30b/14, 34b/16, 36a/4, 37b/1, 46a/11, 46a/14, 46b/15, 47a/13, 47a/14, 47a/16, 47b/5, 48a/3, 48a/17, 50a/13, 50b/8, 51a/10, 51b/16, 52a/16, 55b/6, 55b/7, 55b/9, 56a/7, 58b/17, 60b/4, 61a/10, 61b/9, 62b/15, 68a/2, 68a/13.

yine düş- Tekrar, yine düşmek: 61a/10.

yine eyit- Tekrar, yine söylemek: 4b/8.

yine gel- Tekrar, yine gelmek: 46a/14.

yine getür- Tekrar, yine getirmek: 26a/12.

yine git- Tekrar, yine gitmek: 30b/13.

yine güreş- Tekrar, yine güreşmek: 26a/7.

yine şoyun- Tekrar, yine soyunmak: 26a/12.

yine var- Tekrar, yine varmak: 51a/10.

yir 1) Yer, mekân, mahal: 8b/17, 12a/3, 12a/7, 20a/4, 20b/12, 21b/8, 25a/2, 25b/12, 26b/4, 26b/14, 26b/17, 29a/15, 30a/8, 30b/18, 31b/15, 32a/14, 51b/3, 59a/13, 59b/7, 61b/1, 63b/8, 64b/10, 65a/2, 65a/6, 66a/16. **2)** Toprak, arazi, yer: 12b/14, 12b/15, 20a/7, 20a/16, 20b/1, 20b/5, 21a/12, 21b/5, 22a/17, 23a/13, 26b/3, 26b/11, 26b/16, 27a/4, 27a/7, 27a/12, 27b/5, 28b/15, 29a/1, 29b/1, 29b/4, 29b/5, 29b/7, 34a/4, 34a/5, 34a/7, 34a/8, 34a/9, 34a/12, 34a/16, 43a/13. **3)** Toprak, ülke, diyar: 33a/9, 52a/15. **4)** Taraf, yer: 5a/1. **5)** Değer, kıymet: 33a/7.

yir al- Yer almak, ilerlemek: 65a/2, 65a/6.

yir göster- Yer göstermek: 51b/3.

yir öp- Yer öpmek: 20b/5.

yirden al- Bir şeyi yerden almak: 29b/4, 29b/7, 34a/5, 34a/12.

yirden gir- Bir taraftan, bir yerden girmek: 5a/1.

yire at- Yere atmak: 12b/15.

yire çök- Yere çökmek, oturmak, birdenbire oturmak: 12b/14.

yire deg- Yere değmek: 28b/15.

yire gel- Yere gelmek: 34a/9, 59a/13.

yire getür- Yere getirmek, bir kimseye karşı üstün gelmek: 20a/7, 20a/16, 22a/17, 29a/1, 34a/4, 34a/7.

yire getürebil- Yere getirebilmek, bir kimseye karşı üstün gelmek: 20b/1.

yire ur- Yere vurmak: 21a/12, 21b/5, 23a/13, 26b/3, 26b/11, 26b/16, 27a/4, 27a/7, 27b/5, 34a/16, 43a/13.

yirinden atıl- Yerinden atılmak. Bir şeye doğru birden gitmek, birden davranışta bulunmak, hamle yapmak: 26b/14.

yirinden gel- Yerinden gelmek. Bir kişinin bulunduğu yerden gelmesi: 61b/1.

yirinden kalk- Yerinden kalkmak. Bir kişinin bulunduğu yerden kalkması: 20b/12, 21b/8, 25b/12, 26b/4, 31b/15, 32a/14, 59b/7.

yirine gel- Yerine gelmek, mekânına gelmek: 30b/18, 66a/16.

yirine getürebil- Yerine getirmek, bir kimsenin vasiyetini yerine getirmek: 64b/10.

yirlerinde otur- Yerlerinde oturmak: 63b/8.

yirleşdür- Yerleşmesini sağlamak, yerleştirmek: 5b/3, 50b/17, 65a/10, 65a/12, 66b/3.

→ **enbâne yirleşdür-** Çanta içine yerleştirmek: 5b/3, 50b/17, 66b/3.

yirlü Yerinde olan, yerli: 13a/7.

yirlü yirinde Yerine uygun. Her şey kendi bulunduğu yerde ya da uygun yerde: 13a/7.

yit- Yetmek, kâfi gelmek: 45a/2.

yiter İhtiyacı karşılayacak kadar olan, kâfi: 12b/5, 27b/11, 30a/7, 53b/3, 59a/13.

yiter eyle- Kâfi olmak, yeter olmak: 53b/3.

yiter hâkla- Yeter haklamak, yeter perişan etmek: 59a/13.

yiter ol- Kâfi olmak, yeter olmak: 12b/5.

yitiş- Ulaşmak, vasıl olmak, yetişmek: 16a/15, 41a/12, 41b/4, 41b/7, 41b/14.

yitmiş Yetmiş rakamı: 26b/3.

yiyecek, yiyeceğ Yenilecek şey, yiyecek: 58b/1.

yiyeceğ bkz. yiyecek

yoğur- Parçalamak, kırmak: 3a/14.

yoğsa, yoksa Yoksa, "aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz: 9a/14, 27a/15, 38a/8, 41b/15, 56b/13, 64a/8, 67a/16.

yok 1) "Hayır" manasında kullanılır: 5a/3, 8b/17, 26a/4. **2)** Varın zıddı, yok, mevcut değil: 4a/12, 7b/7, 8b/14, 10a/1, 48b/5, 56b/5, 57a/9, 57b/9, 58b/1, 58b/2, 61a/13, 61a/16, 61b/1, 61b/8, 62b/9, 62b/10, 62b/14, 65b/5, 67b/8.

yokla- 1) Bakmak, kontrol etmek, gözden geçirmek, araştırmak, sorgulamak: 10a/4, 56b/8. 2) Ziyaret veya sağlığını sormak amacıyla birine gitmek: 22a/4.

→ **ṭâli'in yokla-** 56b/8.

yoksa bkz. yoğsa

yol 1) Yol, sefer, yolculuk: 21b/13, 23b/13, 33b/1, 50a/17. **2)** Karada insanların ve hayvanların geçmesi için açılan veya kendi kendine oluşmuş, yürümeye uygun yer: 12a/4, 29b/2, 39a/16, 43a/10, 47b/5, 54b/10. **3)** Prensiptir, esas, usul, tarz, şekil: 17a/16, 20a/17, 21b/16, 32a/15, 34a/12, 61a/3. **4)** Karşılaşma, rastlama: 30b/9. **5)** Yol, uğur, ad: 42a/11, 64b/4.

yolın tut- Yolunu tutmak: 54b/10.

yollara bak- Yollara bakmak: 43a/10.

yolları gözet- Yolları gözetmek: 47b/5.

yoldaş Yol arkadaşı, arkadaş, refik: 25a/17, 57a/7, 57a/11.

yollu 1) Tarz, usul: 61a/3. **2)** Kuralına uygun, doğru, gerçek: 50b/10.

yoluş- Birbirini yolmak, yoluşmak: 9b/14.

yorğun Çalışma vb. sebeplerle beden veya zihin etkinliği yavaşlayan, yorulmuş olan: 65a/7, 66b/1.

yorıl- Yorgun duruma gelmek, yorulmak: 65a/3.

yu- Yıkamak: 5b/4, 7a/15.

→ **zahmı yu-** 5b/4, 7a/15.

yukarı Üst, üst taraf, yukarı: 27a/2, 27b/10, 33b/15.

yukarıdan kop- Yukarıdan kopmak, yukarıdan ortaya çıkmak: 27b/10.

yumruğ, yumruk Parmakların kapanması biçimiyle el ile yapılan vuruş: 2a/3, 9b/13.

yumruk bkz. yumruğ

yuyul- Zail olmak, silinmek, bozulmak: 37a/13.

yügrük Güçlü, çevik, çalışkan: 41b/5, 43a/12.

yüket- Yüklelemek, yükleme işini yaptırmak: 30a/11, 64b/16.

→ **hazinesin yüket-** 64b/16.

→ **üzerimize yüket-** 30a/11.

yüksek Yüksek, âlî: 12a/3.

yüri-, yürü- Yürümek, adım atarak ilerlemek, gitmek: 4a/1, 12b/16, 26b/5, 29a/6, 39b/11, 41a/16, 41b/1, 66b/7.

→ **asker yüri-** 41a/16.

→ **üzerine yüri-** 4a/1.

yürü- bkz. yüri-

→ **çoğru yürü-** 12b/16.

→ **üzerine yürü-** 29a/6.

yürün- Yürüme işi yapılmak: 23a/16.

yüz¹ 1) Başta, alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm, sîmâ, çehre, surat: 4b/6, 33a/7, 38a/13, 58b/12. 2) Cihet, yan, taraf: 48a/7. 3) Yüzey: 17a/1.

yüz vir- Bir kimsenin menfi davranışlarını görmezden gelerek iyi davranmak, şımartmak: 33a/7, 58b/12.

yüz² Yüz rakamı: 5b/1, 6b/15, 22a/15, 22b/12, 22b/17, 36a/7, 37a/8, 43b/3, 47b/2, 50b/7, 55b/15, 64a/13, 64b/17, 66a/14, 66b/15.

yüzle- Kusurunu veya suçunu yüzüne karşı söyleyip birini utandırmak: 59a/2.

-Z-

zabıt (a) 1) Tutma, koruma: 10a/5. 2) İdaresi altına alma, sâhip ve mâlik olma, zor kullanarak ele geçirme: 41b/11, 42a/7, 47a/4.

zabıt eyle- İdaresi altına almak, sâhip olmak, ele geçirmek: 42a/7.

zabıt it- 1) Tutmak, hâkim olmak: 10a/5. 1) İdaresi altına almak, sâhip olmak, ele geçirmek: 41b/11.

zafer (a) Düşmanı yenme, üstün gelme, fetih, üstünlük, gâlip gelme: 15b/3.

zafer bul- Zafer bulmak. Gâlibiyet: 15b/3.

zâhir (a) Görünen, görünücü, açık, belli, meydanda: 29a/12, 55b/1, 55b/13.

zâhîre (a) Gerektiği zaman kullanmak üzere biriktirilen hububat, yiyecek: 35a/13.

zâhîreleri al- Yiyecekleri almak: 35a/13.

zaḥm (f) Yara: 2a/10, 4a/7, 5b/4, 5b/6, 5b/8, 6a/9, 6a/11, 7a/15, 7a/17, 7b/13, 30b/10, 36b/17, 41a/3.

zaḥm eyle- Yaralamak: 2a/10.

zaḥm ur- Yaralamak: 36b/17.

zaḥmı oñul- Yarası iyileşmek: 5b/6.

zaḥmı yu- Yarayı yıkamak: 5b/4, 7a/15.

zaḥmet (a) Sıkıntı, eziyet, rahatsızlık: 19b/11, 67b/13.

zahmet çek- Sıkıntı, zahmet çekmek: 19b/11, 67b/13.

Zāl Özel isim: 16a/8.

zamān (a) 1 Vakit, çok veya az genel olarak vakit: 1b/4, 1b/11, 2a/3, 17a/7, 20a/7, 21b/14, 22a/8, 33b/3, 35b/3, 52b/7, 59b/5. **2** Devir, çağ, zaman: 19a/3, 19a/4, 19a/11, 19a/13, 19a/16, 20b/10, 21a/2, 21b/2, 21b/9, 22a/5, 22b/7, 23b/3, 23b/11, 23b/13, 24a/6, 24a/10, 24a/16, 25a/8, 25a/14, 25b/7, 25b/11, 26a/3, 26a/13, 26a/15, 26b/1, 26b/8, 26b/10, 27a/1, 27a/2, 27b/2, 27b/7, 28a/13, 28b/8, 29a/2, 29a/16, 29b/3, 29b/15, 30a/4, 30a/6, 30b/6, 30b/7, 30b/17, 31b/16, 32a/11, 32a/16, 32b/2, 32b/13, 32b/16, 33b/8, 33b/13, 34a/7, 34a/13, 34a/17, 34b/4, 34b/5, 34b/8, 34b/13, 35a/5, 35b/1, 37a/14, 38b/15, 39a/4, 39b/6, 39b/12, 40b/13, 41a/4, 41a/11, 41b/3, 41b/10, 42a/1, 42a/7, 42a/13, 42b/3, 42b/4, 43a/5, 43a/14, 43b/5, 44b/14, 45a/9, 45b/7, 46a/5, 46a/9, 46b/4, 46b/10, 47a/16, 47b/14, 48a/3, 48b/9, 50b/13, 51a/3, 51b/2, 52a/2, 52a/5, 52a/7, 52a/13, 52b/15, 53a/5, 53a/9, 54a/4, 54a/12, 55a/11, 56a/4, 56a/17, 57b/3, 58a/7, 58a/12, 58b/3, 59a/17, 59b/6, 59b/12, 60b/5, 60b/7, 61b/1, 62b/3, 62b/8, 63b/6, 63b/13, 64b/1, 64b/8, 65a/14, 65b/16, 65b/17, 66b/7, 66b/9.

zarar (a) Zarar, ziyan, eksiklik, kayıp: 38a/11, 45a/2, 60b/2, 63a/2.

zararı ol- Ziyanı, zararı olmak: 38a/11.

zāyi^c (a) Elden çıkan, kaybolan, yitik; zarar, ziyan: 4a/3, 9a/15, 50a/12, 66b/15.

zāyi^c it- Zarara, ziyana uğratmak: 50a/12.

zāyi^c ol- Ziyanı, zarar olmak: 4a/3, 9a/15, 66b/15.

zehir (f) Yenilip içilmesi, kullanılması ve kokusu ölüme yol açan şey, zehir, ağu: 6a/17.

zehir ol- Zehir olmak: 6a/17.

zemīn (f) Yer, yeryüzü: 3b/8, 9b/12, 12b/17, 13a/4, 14a/17, 45b/2.

zemīne at- Yere atmak: 3b/8.

zemīne atıl- Yere atılmak: 9b/12.

zemīne in- Yere inmek: 12b/17.

zemīne ur- Yere vurmak: 13a/4, 14a/17.

Zemīn Özel isim: 15b/17, 17b/10.

zencīr (f) Zincir: 29b/14.

Zengāve Özel isim: 1b/4, 1b/7, 1b/10, 1b/13, 2a/2, 2a/5, 2a/7, 2a/9, 2b/1, 2b/2, 2b/5, 2b/7.

Zengāve-i Gūristān Özel isim: 1b/7.

zengī (f) Zenci, siyah adam: 39a/14, 39b/7, 39b/14.

Zengī Özel isim: 37b/15, 38b/5, 40a/3, 41b/8, 53a/3, 53a/4, 55a/7, 58b/10, 60a/15.

zerrīn (f) Altından yapılmış, altın: 24b/6.

zēvk (a) Hoşa giden veya çekici bir şeyin elde edilmesinden, düşünülmesinden doğan hoş duygu, haz, eğlence: 18b/16, 52b/12.

zēvk-i şafā (f) Saadet içinde yaşama, mutlu olma: 18b/16.

zēvk-i şafā eyle- Saadet içinde yaşamak, mutlu olmak: 18b/16.

zihī (a) Ne güzel, ne hoş: 46b/2.

zī-kıymet (a) Kıymetli, değerli, bahası yüksek olan: 65a/11.

zindān (f) Karanlık, yeraltı hapisanesi: 52b/13.

zinhār (f) Sakın, aslâ, olmaya, aman!: 12b/2.

zīr (f) Alt, aşağı: 2b/7, 44b/7.

zīr ü zīr ol- Alt alta olmak: 2b/7.

zīrā (f) Çünkü, şundan dolayı ki, zira: 5a/5, 6a/16, 6a/17, 7b/15, 10a/11, 15a/14, 15b/10, 18b/9, 19a/12, 24a/1, 27b/10, 31a/5, 35a/6, 42a/9, 49a/13, 49b/3, 50a/2, 50a/4, 50a/17, 50b/6, 51a/16, 53b/9, 54a/1, 54a/6, 56b/14, 62b/7.

ziyāde (a) Fazla, çok, aşırı; artma: 2a/6, 3b/11, 7a/8, 8b/11, 9a/2, 9a/4, 11a/7, 11b/7, 20a/5, 31b/13, 43a/3, 46a/4, 47b/16, 52a/12, 52b/5, 54a/15, 61b/10, 61b/11, 64b/1.

ziyāde bul- Fazla, çok bulmak: 52b/5.

ziyāde gör- Fazla, çok görmek: 46a/4.

ziyāde it- Fazlalaştırmak, arttırmak: 2a/6, 3b/11.

ziyāfet (a) Eğlenmek veya bir olayı kutlamak amacıyla birçok kimsenin bir araya gelerek yedikleri yemek, şölen, toy: 7b/16, 8a/13, 12a/15, 18a/2, 24a/12.

ziyāfet eyle- Ziyafet vermek, şölen yapmak: 24a/12.

ziyāfet it- Ziyafet vermek: 7b/16.

ziyāfetler ol- Ziyafetler vermek: 12a/15.

ziyān (f) Zarar, kayıp: 2a/14.

ziyān gel- Zarar gelmek: 2a/14.

ziyāret (a) Görmeye gitme, görüşmeye gitme, gidilme: 52b/3.

zuhūr (a) Görünme, meydana çıkma, başgösterme, türeme: 15a/8, 51b/13, 56b/14.

zuhūr it- Ortaya çıkmak, görünmek: 51b/13.

zuhūrāt (a) Hesapta olmayan, umulmadık hâdiseler, rastlayış: 50b/2.

zuhūrāt ol- Hesapta olmayan, umulmadık hâdiseler olması: 50b/2.

zūr (f) Zor, güç, kuvvet: 2a/7, 3b/10, 3b/12, 13a/1, 26b/9, 27a/6, 28b/14, 28b/15, 28b/17, 29a/1, 29b/3, 29b/6, 29b/8, 29b/9, 29b/17, 30a/2, 30a/3, 34a/3, 34a/12.

zūr eyle- Zorlamak, güç kullanmak: 2a/7, 3b/10, 3b/12, 13a/1, 26b/9, 28b/17, 29b/8, 30a/2, 34a/12.

zūr it- Zorlamak, güç kullanmak: 27a/6, 28b/14, 28b/15, 29a/1, 29b/3, 29b/6.

Zū'l-Humār Özel isim: 14a/5.

ŞAHIS VE YER ADLARI İNDEKSİ

-A-

°Abdu'llah: 31a/14.

°Abdü'lmeçid: 34b/5, 42b/8, 43a/1.

°Acem: 22a/13, 44b/5, 45a/14, 45b/12, 45b/17, 51a/7, 51a/9.

Äkrānî: 28b/11.

°Alem: 18b/2.

°Alem Şāh: 18b/2.

°Alîş: 8b/5.

Allah: 29b/17.

°Ankâş: 44b/5, 44b/12, 45a/5, 45a/13, 51a/6.

°Ankâş °Acem: 44b/5.

°Arab: 28a/17.

°Āşif: 6a/10.

Äşiyānî: 27a/4.

Äyine: 28b/4.

°Ayyār: 4a/9, 4a/10, 6a/7, 10b/2, 11b/14, 16a/2, 16b/9, 23b/4, 48b/10, 50a/6, 51b/15, 54b/13, 55a/2, 62a/7, 63b/15, 65b/15, 67a/2, 68a/5.

°Ayyār-ı Cihān: 48b/10, 50a/6, 54b/13, 55a/2, 62a/7.

-B-

Bābil: 39a/6, 41a/12.

Bābil Gulām: 39a/6.

Baḥteḡān, Baḥteḡān: 36a/8, 63b/6, 65a/16.

Baḥtek: 35b/4, 35b/11, 43a/10, 43a/16, 47b/4, 50a/6, 50b/3, 65a/15, 67a/5, 67a/14, 68a/12.

Bānū: 15a/13, 15b/4, 15b/10, 15b/12, 15b/14, 16a/4, 17a/12, 17b/2, 22b/3, 34b/8, 41b/12, 45b/10, 46b/8, 56b/2, 63b/7, 64b/11, 65a/15.

Bedī^c, Bedī^cü'z-zamān: 19a/3, 19a/4, 19a/11, 19a/13, 19a/16, 19b/2, 19b/13, 19b/17, 20a/8, 20a/12, 20b/6, 20b/10, 20b/12, 20b/17, 21a/2, 21a/9, 21b/2, 21b/9, 21b/10, 22a/5, 22b/4, 22b/7, 22b/14, 22b/16, 23a/5, 23a/6, 23b/3, 23b/10, 23b/11, 23b/13, 23b/16, 24a/6, 24a/10, 24a/16, 25a/8, 25a/14, 25b/7, 25b/11, 26a/1, 26a/3, 26a/7, 26a/13, 26a/15, 26a/16, 26b/1, 26b/8, 26b/10, 27a/1, 27a/2, 27a/17, 27b/2, 27b/7, 27b/11, 27b/14, 28a/2, 28a/7, 28a/13, 28a/15, 28a/17, 28b/2, 28b/6, 28b/8, 28b/14, 28b/15, 29a/2, 29a/4, 29a/5, 29a/7, 29a/16, 29b/2, 29b/3, 29b/7, 29b/8, 29b/12, 29b/13, 29b/15, 30a/4, 30a/6, 30b/6, 30b/7, 30b/17, 31a/10, 31a/12, 31b/16, 31b/17, 32a/11, 32a/16, 32b/1, 32b/2, 32b/5, 32b/13, 32b/16, 33a/1, 33a/4, 33b/1, 33b/3, 33b/8, 33b/9, 33b/13, 33b/16, 34a/3, 34a/6, 34a/7, 34a/13, 34a/17, 34b/5, 34b/8, 34b/13, 35a/5, 35b/1, 37a/14, 38b/6, 38b/15, 39a/4, 39a/6, 39a/10, 39b/6, 39b/12, 40a/3, 40b/13, 41a/4, 41a/7, 41a/11, 41a/17, 41b/3, 41b/6, 41b/10, 41b/13, 42a/1, 42a/4, 42a/7, 42a/13, 42b/3, 42b/4, 43a/5, 43a/14, 43b/5, 44a/4, 44a/11, 44a/15, 44b/6, 44b/14, 45a/9, 45a/16, 45b/7, 45b/14, 46a/3, 46a/5, 46a/9, 46b/4, 46b/6, 46b/10, 47a/1, 47a/2, 47a/7, 47a/8, 47a/15, 47a/16, 47b/14, 48a/3, 48b/9, 49b/4, 50a/8, 50a/11, 50a/13, 50b/13, 51a/3, 51b/2, 52a/2, 52a/5, 52a/7, 52a/13, 52b/5, 52b/15, 53a/5, 53a/7, 53a/9, 53b/3, 54a/4, 54a/12, 54b/1, 55a/5, 55a/11, 55b/6, 56a/4, 56a/14, 56a/17, 56b/9, 57a/3, 57a/14, 57b/3, 57b/15, 58a/7, 58a/10, 58a/12, 58b/3, 58b/8, 59a/1, 59a/13, 59a/16, 59a/17, 59b/3, 59b/4, 59b/6, 59b/12, 60a/4, 60a/6, 60a/10, 60a/12, 60b/4, 60b/5, 60b/7, 61a/13, 61b/1, 62a/14, 62b/3, 62b/8, 63a/5, 63b/6, 63b/13, 64b/1, 64b/8, 64b/13, 65a/14, 65b/16, 65b/17, 66a/7, 66a/9, 66b/3, 66b/7, 66b/9, 67a/12, 67b/1, 67b/4, 68a/1.

Beg: 58a/13.

Behmen: 19a/10, 19a/15, 19b/8, 20a/11, 20b/2, 20b/4, 20b/5, 20b/10, 21b/10, 22b/10, 23b/2, 23b/5, 23b/9, 23b/15, 27a/8, 27b/4, 27b/5, 27b/6, 34b/17, 34b/18, 35a/1, 35a/13, 37a/15, 41b/17.

Behmen-i Bezdi: 19a/10, 19a/15, 19b/8, 23b/2, 34b/17, 37a/15, 41b/17.

Behmen-i Kebīr: 27b/4, 27b/5.

Behmen-i Kūhistānī: 27b/6.

Behmen Şāh: 20a/11, 20b/2, 20b/4, 20b/5, 20b/10, 21b/10, 22b/10, 23b/15, 34b/18, 35a/13.

Behrām: 22b/2, 22b/5, 22b/8, 23a/1, 23a/16, 23a/17, 27b/6, 36a/10, 36a/12, 36a/15, 36b/5, 36b/7, 36b/8, 36b/12, 36b/15, 37a/2, 37a/10, 41b/16, 41b/17, 43b/17, 44a/1, 44b/4, 46a/17, 46b/17, 51b/10, 56b/1, 60a/16, 62b/6, 63b/7, 64b/12, 65a/14.

Behrām-ı Çübīn: 43b/17, 46b/17, 65a/14.

Behrām-ı Hākānī: 27b/6.

Behrām Şāh: 36b/7, 36b/12.

Behrūz: 14a/15.

Belḥ: 13b/1.

Besāt: 8b/4, 8b/5.

Besāt-ı °Alīş: 8b/5.

Bezdi: 19a/10, 19a/15, 19b/8, 23b/2, 34b/17, 37a/15, 41b/17.

Bihrūz: 11b/14.

Bihrūz-ı °Ayyār: 11b/14.

Buḥārī: 13b/1.

Bu'l-ḥumār: 14a/5.

Būrḥiyā: 6a/11.

-C-

Cālūt: 16b/17, 17a/4.

Cihān: 33a/12, 48b/10, 50a/6, 54b/13, 55a/2, 62a/7.

Cihān-gīr: 2a/12, 2b/13, 7a/11, 7b/12, 8a/17, 11a/15, 12a/9, 16a/5, 16a/11, 18a/8, 18b/13, 19a/1, 24b/14, 28b/12, 28b/14, 33b/11, 34a/2.

-Ç-

Çelebi: 55a/12.

Çübān: 26b/14.

Çübān-ı Pīçe: 26b/14.

Çübike: 22b/3.

Çübīn: 36a/11, 43b/17, 46b/17, 65a/14.

-D-

Dānā: 35b/3, 36a/1, 56b/7.

Dellāl: 55a/12.

Dellāl Çelebi: 55a/12.

Der-bendī: 43b/7.

Dervīş: 53a/7, 53b/4, 54a/12, 55a/16, 57b/1, 57b/2, 57b/4, 57b/15, 59a/4.

Dervīş Nāşır, Dervīş Nāşırek: 53a/7, 53b/4, 55a/16, 57b/1, 57b/4, 57b/15, 59a/4.

Dīvāne: 26b/3, 26b/8.

-E-

Ebü'l-Ma'ānī: 51b/4.

Ejder: 24a/9, 27b/14, 30b/13, 32b/14.

Ejderhā: 28b/9.

Ejder-i Necefī: 32b/14.

Emīr: 25b/9, 28a/17, 33a/12.

Emīr-i 'Arab: 28a/17.

Emīr-i Cihān: 33a/12.

Emîr-i Merdân: 25b/9.

Erdebîl: 37a/9, 37b/1, 51a/1, 51b/15, 66b/14, 68a/14.

Erkâm: 22b/6, 23a/2, 23a/7, 23a/11, 23a/12, 23a/13.

Eykâş: 45b/4, 51a/6.

-F-

Ferhâd: 26b/3, 26b/8, 26b/10.

Ferhâd-ı Dîvâne: 26b/3, 26b/8.

Ferîbûrz: 19a/5, 19a/13, 22b/8, 35a/17, 46a/9, 48a/10.

Ferîbûz: 39b/5.

Ferîdûn: 30b/3, 31b/14, 46a/2, 46a/3, 46a/5, 46a/15, 46b/6, 49a/14, 51a/7.

Ferîdûn-i Mâzendarânî: 46a/2.

Ferîdûn Şâh: 30b/3, 49a/14.

Fîrûz: 41a/13, 42a/12, 43b/6.

Fîrûz-i Horâsânî: 41a/13.

-G-

Ġâzî: 12a/6.

Ġulâm: 39a/6.

Ġüristân: 1b/7.

-H-

Hâce: 16b/17, 31a/14, 35b/3, 36a/1, 56b/7, 63b/6, 65a/15.

Hâce-i ‘Abdu’llah: 31a/14.

Hâce-i Câlût: 16b/17.

Ḥāce-i Dānā: 35b/3, 36a/1, 56b/7.

Ḥākānī: 27b/6.

Ḥaḳḳ: 32a/11, 52a/4.

Ḥaḳḳ Ta'ālā: 32a/11, 52a/4.

Ḥamza: 1b/1, 3a/9, 4a/8, 4b/2, 4b/9, 6a/7, 6a/16, 6b/6, 6b/7, 9a/13, 9a/16, 9b/17, 10a/1, 10a/9, 10a/10, 10a/12, 10a/13, 10a/16, 10a/17, 10b/2, 10b/4, 10b/10, 10b/13, 10b/15, 11a/10, 11a/12, 11a/13, 11a/17, 11b/2, 11b/5, 11b/6, 11b/13, 11b/16, 12a/17, 12b/2, 12b/3, 12b/4, 12b/10, 12b/16, 13a/1, 13b/2, 13b/7, 13b/12, 13b/16, 14a/1, 14b/2, 14b/15, 15a/2, 15a/5, 19a/1, 19a/10, 19b/10, 24b/9, 25a/3, 25a/9, 25b/6, 25b/17, 26a/6, 26b/4, 26b/5, 26b/7, 26b/16, 27a/7, 27a/14, 27a/17, 27b/11, 27b/15, 28a/15, 28b/6, 29a/3, 29a/6, 30a/12, 30b/4, 30b/7, 31a/10, 31a/17, 31b/6, 32a/5, 32a/13, 32b/10, 33a/4, 33a/9, 33a/10, 33a/13, 33b/4, 33b/10, 33b/16, 34a/4, 34a/5, 34a/6, 34a/9, 34a/10, 34a/15, 34a/17, 34b/1, 34b/9, 35a/2, 35a/7, 35b/1, 35b/13, 48a/8, 48b/10, 48b/13, 49a/3, 49a/5, 49a/6, 49a/7, 49a/12, 49b/1, 49b/2, 49b/3, 49b/5, 49b/6, 49b/7, 49b/10, 49b/13, 49b/16, 50a/4, 56b/6, 56b/8, 56b/10, 56b/11, 56b/16, 56b/17, 57b/13, 60b/14, 62b/8, 62b/11, 62b/16.

Ḥān: 1b/5, 1b/13, 2a/5, 2a/11, 14a/16.

Ḥāver: 15b/16, 17b/10.

Ḥāzret-i Ḥamza: 19b/10, 24b/9.

Ḥicāz: 12a/5, 24a/6, 24a/7.

Hind: 37b/11.

Hindī: 2b/5.

Hindistān: 31a/14.

Hindū: 2a/13.

Ḥorāsān: 19a/8.

Ḥorāsānī: 41a/13.

Ḥudā: 7a/16, 19a/7, 63b/16.

Hürmüz: 18b/5, 19a/12, 35b/2, 35b/6, 35b/10, 35b/12, 35b/17, 36a/14, 36b/7, 36b/11, 36b/13, 37a/3, 37a/5, 39a/8, 40b/9, 40b/11, 41b/12, 42a/3, 42a/7, 42a/15, 42b/2, 42b/5, 43a/6, 43a/7,

43a/10, 46a/11, 47a/5, 47a/9, 47a/10, 47a/11, 47a/16, 50b/14, 51a/4, 51a/11, 51b/8, 53b/10, 53b/13, 56a/13, 56a/16, 56b/2, 62b/6, 63a/2, 63a/4, 63a/7, 63a/10, 63a/12, 63a/13, 63a/15, 63a/16, 63b/1, 63b/8, 63b/15, 64a/4, 64b/15, 65a/17, 65b/2, 65b/10, 65b/11, 65b/13, 65b/14, 65b/16, 66a/6, 67a/11, 67b/2, 68a/2.

Hürmüz-i Tâc-dâr: 42a/15, 63a/16, 65b/11.

Hürmüz Şâh: 51b/8, 53b/10.

Hüsrev: 37a/3, 37a/7, 37b/4, 37b/6, 38a/6, 38a/15, 39a/12, 39b/1, 39b/8, 39b/16, 40b/7, 41a/15, 41b/5, 42a/14, 42b/1, 42b/3, 43a/11, 43a/15, 43b/1, 43b/2, 44b/2, 44b/5, 45a/7, 46a/10, 46a/13, 46b/1, 46b/3, 46b/15, 47a/3, 47a/9, 47a/10, 47a/14, 47b/4, 47b/8, 47b/11, 47b/13, 47b/14, 48a/16, 51a/10.

Hüsrev-i Pervîz: 37a/3, 37b/4, 37b/6.

Hüsrev Şâh: 38a/15.

İbn: 15b/17, 16a/8.

İbn-i Melik Kâsım: 15b/17.

İbn-i Zâl: 16a/8.

İmlâk: 36b/1, 36b/13, 36b/17, 37b/7, 37b/10, 37b/13, 37b/16, 38a/5, 38a/12, 38a/16, 38b/2, 38b/8, 38b/11, 39a/16.

İmlâk-ı Muşt-zen: 36b/1, 37b/7, 37b/16.

İslâm: 7a/2, 11b/16.

-K-

Ka^cbe: 19b/7, 19b/9, 35a/8, 35a/9, 37a/15, 42b/13.

Ka^cbetullâh: 31b/2.

Kâf: 18a/10.

Ḳāsım: 1b/4, 1b/9, 2b/7, 2b/10, 2b/14, 2b/15, 3a/3, 3a/4, 3a/5, 3a/8, 3a/15, 3b/4, 3b/5, 3b/9, 3b/11, 3b/14, 3b/17, 4a/9, 4a/13, 4a/14, 4b/4, 4b/8, 4b/11, 5a/2, 5a/6, 5a/12, 5b/5, 5b/6, 5b/11, 5b/13, 6a/8, 6a/12, 6a/16, 7a/8, 7b/2, 7b/6, 7b/9, 7b/11, 7b/14, 8a/3, 8a/8, 8a/11, 8a/14, 8b/12, 8b/16, 9a/4, 9a/14, 9b/3, 9b/6, 10a/4, 10a/15, 10b/2, 10b/5, 11a/4, 13b/8, 13b/10, 14a/10, 14b/4, 15a/6, 15a/13, 15b/1, 15b/5, 15b/8, 15b/13, 15b/17, 16a/7, 16a/10, 16b/7, 16b/14, 17a/11, 17b/1, 17b/11, 17b/16, 18a/9, 18b/2, 18b/12, 18b/13, 24b/12, 25a/5, 29a/14, 29a/17, 29b/5, 29b/6, 29b/10, 29b/16, 29b/17, 30a/1, 30a/3, 30a/5, 30a/7, 30a/8, 33b/11, 34a/1.

Ḳayṭafā: 18b/2.

Kebīr: 27a/9, 27b/4, 27b/5.

Kerb: 12a/6.

Kerb Ġāzī: 12a/6.

Ḳiyāmruz: 40a/17, 40b/2, 40b/6, 40b/16, 40b/17, 41a/6, 42a/12.

Kūçek: 28b/11.

Kūhistānī: 27b/6.

Ḳureys: 34b/8.

Ḳureys Bānū: 34b/8.

Kürdiye: 22b/3, 41b/12, 45b/10, 45b/11, 45b/16, 46b/8, 56b/1, 60a/16, 63b/7, 64b/11, 65a/14.

Kürdiye Bānū: 22b/3, 41b/12, 45b/10, 46b/8, 63b/7, 64b/11.

-L-

Lendühā: 10b/11, 13b/12, 13b/13, 17b/8, 17b/14, 18b/2, 18b/12, 24b/10, 25a/4, 26b/6, 28b/4, 32a/14, 32a/16.

-M-

Ma^cānī: 51b/4.

Maḥdī: 10b/11, 12a/5.

Maḡribī: 28b/5.

Mālik: 24a/9, 24a/10, 26a/9, 27b/14, 28a/2, 30b/13, 30b/14, 32b/3, 32b/5, 32b/7, 32b/13, 32b/15, 32b/17.

Mālik-i Ejder-i Necefī: 24a/9, 27b/14, 30b/13.

Māverāü'n-nehr: 52a/17.

Māzendarānī: 46a/2.

Medāʿin: 43a/12, 48a/9.

Medāyin: 48a/15, 67a/3.

Mehlaşıl: 51a/6.

Mekke: 19a/2, 23b/1, 31a/17, 34b/3, 48a/8.

Melik: 1b/4, 1b/9, 2b/7, 2b/10, 2b/14, 2b/15, 3a/8, 8a/3, 8b/12, 13b/8, 13b/10, 14a/10, 14b/3, 15a/12, 15b/8, 15b/13, 15b/17, 16a/7, 16b/7, 17a/11, 17b/1, 17b/10, 18a/9, 18b/2, 24b/12, 25a/5, 27b/6, 29a/14, 29b/10, 29b/16, 34a/1.

Melik Kāsım: 1b/4, 1b/9, 2b/7, 2b/10, 2b/14, 2b/15, 3a/8, 8a/3, 8b/12, 13b/8, 13b/10, 14a/10, 15b/8, 15b/13, 15b/17, 16a/7, 16b/7, 17a/11, 17b/1, 18a/9, 18b/2, 24b/12, 25a/5, 29a/14, 29b/10, 29b/16, 34a/1.

Merdān: 25b/9.

Merzibān: 25b/14, 26a/5, 26a/12, 26a/16.

Meymūn: 41a/12.

Mışır: 19a/6, 19b/5, 31a/16, 35a/15, 37a/16, 37b/12, 42b/13.

Mīrek: 39b/14, 40b/5, 40b/16, 41a/1, 41a/3, 41b/8, 42a/6, 53a/3, 53a/15, 54a/10.

Mīrek-i Zengī: 41b/8.

Muşt-zen: 36b/1, 37b/7, 37b/16.

Mühelhel: 45b/12.

Mühelhel-i °Acem: 45b/12.

Müsletil: 45b/17, 51a/6.

Müsletil-i °Acem: 45b/17.

Müslimân: 19a/10, 51b/2, 51b/10, 67b/1.

-N-

Nâr: 64a/3.

Nâr-ı Nûr: 64a/3.

Nâşır: 53a/6, 53a/7, 53b/4, 54a/13, 55a/16, 57b/1, 57b/3, 57b/4, 57b/15, 58a/13.

Nâşır Beg: 58a/13.

Nâşîrek: 59a/4, 59b/13.

Necefî: 24a/9, 27b/14, 30b/13, 32b/14.

Nerîmân: 28b/10.

Nerre: 18a/6, 18a/10.

Nûr: 64a/3.

Nüşîrevân: 6b/14, 19a/4, 35a/17, 35b/9, 37a/1, 37a/3, 37b/8, 42b/7, 43a/10, 43a/16, 43b/1, 47b/2, 47b/3, 47b/10, 48a/5, 48a/9, 48b/1, 49b/15, 51b/12, 60a/17, 64a/7, 67a/6.

-Ö-

°Ömer: 4a/9, 4a/10, 4a/14, 4a/15, 4b/1, 4b/2, 4b/6, 4b/8, 4b/16, 5a/3, 5a/8, 5a/12, 5a/16, 5b/6, 5b/9, 5b/15, 6a/6, 6a/7, 6b/4, 7a/5, 7a/7, 7a/13, 7b/1, 7b/2, 7b/6, 7b/7, 8a/5, 8a/6, 9a/10, 9a/17, 9b/16, 10b/2, 10b/3, 10b/6, 10b/8, 10b/9, 10b/11, 11a/2, 11a/11, 11a/12, 12a/5, 13a/8, 13a/9, 13a/11, 13b/5, 13b/6, 14b/14, 15a/1, 16a/2, 16a/14, 16b/9, 23b/4, 23b/12, 28b/9, 33a/17, 33b/4, 33b/5, 48a/8, 48a/9, 48a/14, 48a/17, 48b/5, 48b/12, 49b/2, 49b/16, 50a/3, 50a/10, 50b/5, 50b/13, 50b/16, 51b/15, 52a/1, 52a/10, 52a/16, 52b/7, 52b/16, 53a/6, 53a/11, 53b/14, 54a/8, 54a/16, 54b/5, 54b/11, 55a/14, 55b/1, 55b/7, 55b/11, 55b/13, 56a/3, 56a/8, 56b/4,

57a/4, 57a/10, 57a/15, 57b/6, 57b/7, 57b/8, 57b/10, 58a/1, 58a/16, 58b/1, 58b/4, 59a/3, 59a/7, 59a/10, 59b/4, 59b/6, 59b/8, 59b/12, 59b/17, 60a/3, 60a/9, 60a/10, 60a/11, 60b/3, 60b/6, 60b/8, 60b/11, 61a/4, 61a/8, 61b/9, 62a/1, 62a/4, 62a/11, 62a/13, 62b/7, 62b/9, 62b/13, 62b/15, 63a/5, 63a/6, 63b/9, 63b/15, 64b/6, 64b/14, 65a/1, 65a/3, 65a/8, 65a/11, 65b/15, 66a/11, 66a/13, 66b/7, 66b/14, 67a/2, 67a/5, 67a/6, 67a/7, 67b/6, 67b/9, 68a/2, 68a/8, 68a/13.

°Ömer bin Rüstem-i Ejderhâ: 28b/9.

°Ömer-i °Ayyâr: 4a/9, 4a/10, 6a/7, 10b/2, 16a/2, 16b/9, 23b/4, 51b/15, 63b/15, 65b/15, 67a/2.

°Ömer Ma°dî: 10b/11, 12a/5.

-P-

Pehlevân: 20b/3, 21a/5, 21a/7, 21b/8, 21b/14, 21b/17, 22b/9, 23b/14, 35a/3, 35a/11.

Pervîz: 37a/3, 37b/4, 37b/6.

Pîçe: 26b/14.

-R-

Ra°d: 18a/6, 18a/10, 18b/9.

Ra°d Nerre: 18a/6, 18a/10.

Rûm: 8a/8, 22a/13.

Rüstem: 2a/12, 2b/13, 3a/3, 3a/5, 3a/12, 3a/15, 3a/16, 3b/1, 3b/2, 3b/5, 3b/9, 3b/11, 3b/15, 3b/16, 4a/1, 4a/16, 4b/4, 4b/11, 5b/7, 5b/12, 6a/4, 6a/8, 6a/13, 6a/14, 6b/3, 7a/4, 7a/6, 7a/11, 7b/12, 8a/10, 8a/12, 8a/15, 8a/16, 8b/2, 8b/9, 8b/13, 9a/2, 9a/8, 9a/15, 9b/2, 9b/4, 9b/8, 10a/4, 10a/8, 10a/10, 10b/7, 11a/1, 11a/2, 11a/3, 11a/4, 11a/9, 11a/15, 11b/1, 11b/5, 11b/14, 12a/1, 12a/9, 12a/15, 12a/17, 12b/1, 12b/5, 12b/8, 12b/15, 12b/17, 13a/3, 13a/5, 13a/8, 13a/10, 13a/17, 13b/10, 14a/1, 14a/2, 14a/7, 14a/8, 14a/12, 14a/14, 14b/1, 14b/4, 14b/12, 15a/1, 15a/11, 15a/17, 15b/6, 15b/17, 16a/4, 16a/8, 16a/11, 16a/16, 16b/1, 16b/7, 17a/6, 17b/2, 17b/3, 17b/6, 17b/11, 17b/12, 17b/17, 18a/3, 18a/7, 18b/1, 18b/13, 19a/1, 24b/14, 28b/9, 28b/12, 28b/13, 28b/17, 29a/1, 29a/4, 29a/8, 33b/11, 34a/1.

Rüstem-i Cihân-gîr: 2a/12, 2b/13, 7a/11, 7b/12, 11a/15, 12a/9, 16a/11, 18b/13, 19a/1, 24b/14, 28b/12, 33b/11.

Rüstem-i Ejderhâ: 28b/9.

Rüstem-i İbn-i Melik Kâsım: 15b/17.

Rüstem-i İbn-i Zâl: 16a/8.

-S-

Sa^cd: 26b/14.

Sa^cdân: 2a/14, 24b/11, 32a/14.

Sa^cdavân: 2a/12, 2b/4, 2b/8, 2b/11.

Sâm: 12b/11.

Sâm Suvâr: 12b/11.

Sehrâb: 18b/14.

Semrâ: 28b/11.

Semrâ-yi Âkrânî: 28b/11.

Siyâvuş: 36a/8, 63b/5, 65a/15.

Siyâvuş bin Hâce: 65a/15.

Siyeh-şîr: 27a/4.

Siyeh-şîr-i Âşiyânî: 27a/4.

Sulţân: 15b/16, 17b/10.

Sulţân-ı Hâver: 15b/16, 17b/10.

Sulţân-ı Hâver-i Zemîn: 17b/10.

Süleymân: 6a/10, 39a/15.

Suvâr: 12b/11.

-Ş-

Şābūr: 39b/16, 40a/4, 40a/6, 40a/10, 40a/11.

Şāh: 4a/2, 14b/6, 16a/12, 16b/2, 16b/6, 16b/10, 16b/12, 16b/16, 17a/7, 18b/2, 20a/11, 20b/2, 20b/4, 20b/5, 20b/10, 21b/10, 22b/10, 23b/15, 23b/16, 28b/5, 30b/3, 34b/18, 35a/13, 36b/7, 36b/12, 38a/15, 38a/16, 49a/14, 51b/8, 53b/10.

Şāh-ı Mağribī: 28b/5.

Şāmī: 26b/15.

Şāvur: 1b/5, 1b/13, 2a/4, 2a/9, 2a/11.

Şāvur Hān: 1b/5, 1b/13, 2a/11.

Şehrūz: 14a/15.

Şīrek: 34b/12, 37b/15, 38a/2, 38a/9, 38a/11, 38a/12, 38b/5, 38b/13, 38b/17, 39a/1, 39a/11, 39b/14, 40a/2, 40a/6, 40a/7, 40a/8, 40a/15, 40b/4, 40b/5, 42a/5, 45b/3, 53a/3, 53a/15, 54a/10, 55a/7, 55a/9, 55a/14, 55a/15, 55b/9, 55b/10, 55b/12, 55b/17, 56a/5, 58b/10, 60a/14.

Şīrek-i Zengī: 37b/15, 38b/5, 53a/3, 55a/7, 58b/10.

Şīrvān: 4a/2, 14a/16, 14b/5, 16a/12, 16b/2, 16b/6, 16b/10, 16b/12, 16b/16, 17a/7.

Şīrvān Hān: 14a/16.

Şīrvān Şāh: 4a/2, 16a/12, 16b/2, 16b/6, 16b/10, 16b/12, 16b/16, 17a/7.

-T-

Tāc-dār: 42a/15, 63a/16, 65b/11.

Ṭālūt: 40a/13.

Tavṣiye: 18b/15.

Tevekkül: 20a/5, 20b/3, 20b/8, 21a/5, 21a/7, 21a/12, 21a/17, 21b/7, 21b/11, 21b/14, 21b/17, 22a/1, 22a/2, 22a/7, 22b/9, 23a/4, 23a/5, 23b/14, 35a/3, 35a/11.

Tevekkül Pehlevān 20b/3, 21a/5, 21a/7, 21b/14, 21b/17, 22b/9, 23b/14, 35a/3, 35a/11.

Tūc: 15a/13, 15b/4, 15b/10, 15b/12, 15b/14, 16a/4, 17a/12, 17b/2.

Tūc Bānū: 15a/13, 15b/4, 15b/10, 15b/12, 15b/14, 16a/4, 17a/12, 17b/2.

-Y-

Yahūdī: 36b/9.

-Z-

Zāl: 16a/8.

Zemīn: 15b/17, 17b/10.

Zengāve: 1b/4, 1b/7, 1b/10, 1b/13, 2a/2, 2a/5, 2a/7, 2a/9, 2b/1, 2b/2, 2b/5, 2b/7.

Zengāve-i Ġūristān: 1b/7.

Zengī: 37b/15, 38b/5, 40a/3, 41b/8, 53a/3, 53a/4, 55a/7, 58b/10, 60a/15.

Zū'l-Ĥumār: 14a/5.

SONUÇ

Yüksek lisans çalışmamız sırasında, araştırmalarımızın neticesinde Hamza-nâme'nin otuz dördüncü cildinin tek nüshası olduğunu tespit ettik. Bundan dolayı biz; sadece İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nadir Eserler Kütüphanesi'ndeki 2496 numarada kayıtlı olan nüshayı esas aldık.

Metnimizi okurken bazı ses ve yapı değerlerinden dolayı metnimizin Eski Anadolu Türkçesi dönemi dil hususiyetlerine göre çeviri yazısının yapılmasını uygun gördük. Bu düşünce ile 67 varaklık metnimizi Eski Anadolu Türkçesi döneminin yazılış esaslarına bağlı kalarak Latin alfabesine aktardık.

Metin, sade ve akıcı üsluba sahip olduğu için metni okurken çok zorluk çekmedik. İncelediğimiz nüshanın harekesiz olduğunu tespit ettik. İncelediğimiz metnin harekesiz olması sebebiyle metnimizi çevirirken güçlük çektiğimiz zamanlar da oldu. Bu güçlük çektiğimiz zamanlar da çeşitli sözlüklerden ve yapılmış Hamza-nâme cildlerinden yararlandık. Bu şekilde metnimizi eksiksiz bir biçimde çözümlenmeye dikkat ettik.

Danışman hocam Prof. Dr. Muhammet Yelten'in Hamza-nâme nüshaları üzerindeki araştırmaları ve bilimsel tecrübeleri hızlı bir şekilde karar vermeme kolaylık sağlamıştır. Bu sayede Hamza-nâmelerle ilgili kaynaklara daha hızlı bir şekilde ulaştım.

Esas olarak üzerinde çalıştığımız nüshaya her bakımdan bağlı kalarak Arap harfli metni, Latin alfabesine aktardık. Metni, Latin alfabesine aktarırken transkripsiyon alfabesini esas aldık. Metnimizi Latin alfabesine aktarırken Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerini mümkün olduğu ölçüde korumaya çalıştık.

Metnimizi incelerken bazı Türkçe, Arapça, Farsça sözcüklerin yazılışlarında ikili imla kullanımlarına rastlamaktayız. Metindeki Türkçe, Arapça, Farsça sözcüklerin yazılışlarında görülen bu ikili imla kullanımlarını aynen korunmaya çalışılmıştır. Metni dikkatli inceleyince bazı aynı eki almış kelimelerin iki farklı yazılış durumu ile karşılaşırız. Bu durum, bizim bütünüyle metnin özelliklerine sadık kalmamızın bir göstergesidir. Aynı husus alıntı kelimeler için geçerli değildir.

Sağlam ve güvenilir bir metin ortaya koymak için uyulması gereken bütün ölçütleri yerine getirmeye çalıştık. Metnimizi Latin alfabesine aktarırken noktalama işaretlerini eksiksiz bir biçimde koymaya dikkat ettik. Metinde koyduğumuz bu noktalama işaretleri sayesinde okuyucu, metni daha iyi okuyacaktır ve anlayacaktır.

Bu metin, kendi içinde yazılış bakımından hatalarıyla ve eksikleriyle bir bütünlük taşımaktadır. Metnin sayfalarını incelediğimiz zaman karalanmış, yırtık bir yer ve eksik bir nüsha görmemekteyiz. Metnimizde hafif silik yerler bulunmaktadır. Bu hafif silik yerler okunmaktadır. Metinde okuyamadığımız sadece iki kelime yer almaktadır. Onun dışında tüm kelimeleri, metnin içerisindeki örgülenmeye ve yazılışlarına bağlı şekilde okumaya gayret ettik.

İncelediğimiz metindeki bütün sözcükleri, indeks programı aracılığıyla alfabetik sıraya koyduk. İndeks programı vasıtasıyla sıralanan tüm kelimeler, tam arzulanan ölçüde alfabetik sırada yer aldı. Sırasını tespit ettiğimiz her sözcük, metinde hangi anlamı karşılıyorsa sözlüğe de metindeki karşıladığı anlamını vermeye çalıştık.

Metnimizde yazılışları aynı ama anlamları farklı olan kelimeler yer almaktadır. Bu kelimelerin manalarını verirken zorlandığımız zamanlar da oldu. Bu kelimeler, cümlede hangi anlama geliyorsa sözlüğümüzde de o anlamını verdik.

Arapça, Farsça kelimeler sözlükte nasıl yazıldıysa sözlüğümüzde de o şekilde yazdık. Mesela haber kelimesi, orijinal metnimizde hem (ha) harfiyle hem de (hı) harfiyle yazılmıştır. Biz, sözlüğümüzde haber kelimesini hem (ha) harfiyle hem de (hı) harfiyle yazmadık. Haber kelimesi, sözlükte nasıl yazıldıysa biz de sözlüğümüzde o şekilde yazdık. Aynı husus özel isimler içinde geçerlidir. Özel isimler, sözlükte nasıl yazıldıysa biz de sözlüğümüzde o şekilde yazdık. Türkçe kelimeler, orijinal metinde nasıl yazıldıysa sözlüğümüzde de o şekilde yazdık. Mesela yas kelimesi, orijinal metinde hem (sad) harfiyle hem de (sin) harfiyle yazılmıştır. Biz de yas kelimesini, sözlüğümüzde hem (sad) harfiyle hem de (sin) harfiyle yazdık.

İç madde konumundaki sözcükleri, maddebaşı olan sözcüklerin altında gösterdik. Aynı zamanda bazı iç madde konumundaki sözcükler, farklı anlamlar taşıması durumunda olanlara numara vererek manalarını ayrı ayrı gösterdik. Alt maddeler; Türkçe yardımcı eylemlerle kurulan birleşik fiiller, Arapça ve Farsça tamlamalardan oluşturuldu. Alt maddelerde yer verdiğimiz bütün birleşik fiillerin ve tamlamalı yapıların anlamları verildi. Ortaya koyduğumuz sözlükte yapılan bütün bu önemli detayların altında gerçek, metinde kullanılan sözcük sayılarını nicel olarak tespit etmek içindir.

Oluşturduğumuz sözlükde geçen bütün sözcükler, aid oldukları dillere göre tasnif edilmiştir ve her harfte her dile ait kaç sözcük varsa karşılıklarına yazıldı. Ayrıca her harfte kaç sözcüğün yer aldığı tespit edildi. Bununla birlikte sözlükte yer alan sözcükleri, diller arası bir sayısal hesaplama yaparak sonuçları rakamlarla tespit ettik.

Sözlüğü bütün ayrıntısıyla ele aldık, manalandırdık ve hangi dile ait olduğunu belirttikten sonra metinde geçtiği yerleri gösterdik. Yapmış olduğumuz bu sözlük, dönemin söz varlığını ve Hamza-nâme'nin kelime kadrosunu yansıtmaktadır.

Metinde yer alan şahıs ve yer adlarından oluşan bir indeks hazırladık. Bu indeks, Hamza-nâme'nin içindeki olaylarda hem çok sayıda kahramanın bulunduğu hem de olayların farklı yerlerde geçtiğini ortaya koymaktadır.

14. yüzyılda Hz. Muhammed'in amcası olan Hz. Hamza'nın macera dolu hayatı ve cenkleri çevresinde oluşan "Hamza-nâme" adlı büyük destânî hikâyeler, Hz. Hamza'nın cesaretini ve savaççılığını konu edinmiştir.

İlk önce Arap Edebiyatı'nda görülen Hamza-nâme isimli hikâye yazma geleneği, daha sonra yeni muhteva ve kahramanlar ilavesiyle İran Edebiyatı'nda yer almıştır. Türkler, İran Edebiyatı'nın etkisinde olmakla birlikte kendi edebi ve dini anlayışlarına göre Hamza-nâme'yi yeniden yazmışlardır.

Hamza-nâme, genel olarak İslâm ve Türk kültüründen beslendiği halde Fars kültürü etkisini çok daha yoğun bir şekilde taşımaktadır. Bu da eserin Fars Edebiyatı'ndan çeviri olması fikrini çağrıştırmaktadır.

Hz. Hamza'nın tarihsel kişiliği çevresinde oluşan destansı kahramanlık hikâyelerin anlatıldığı Hamza-nâme; olay örgüsü, zaman ve mekân özellikleri itibariyle bir masal zeminine oturtulmuştur. Hamza-nâme; Türkler'in İslâmiyet'i kabulünden sonra Türk halkının yaşam şeklinde, kültüründe ve edebiyat dünyasında hak ettiği yeri almıştır. Hz. Hamza, din uğruna savaşan bir kahramanın simgesi olmuştur. Hamza-nâme'de Hz. Hamza'nın üstlendiği kahraman rolü Türk-İslâm geleneğindeki "alp-eren" karakterini tamamiyle karşılamaktadır. Türk nesrinin sade ve güzel örneklerinden olan Hamza-nâmeler; halk tarafından kahvehanelerde, yeniçeri ocaklarında ve kalelerde okutulmuştur.

Türkler tarafından benimsenen ve Anadolu'da oluşmuş ilk İslâmî kahramanlık destanları olarak kabul edilen Hamza-nâme adlı eseri, taşıdığı önem itibariyle çalışmamıza konu olarak seçmiş olduk.

Hamza-nâme'nin otuz dördüncü cildinde çok sayıda karakterlerin yer aldığını ve olayların farklı coğrafyalarda geçtiğini görmekteyiz. Metinde yaşanan veya tahayyül edilen çok çeşitli olaylar yer almaktadır. Dolayısıyla metinde oldukça geniş bir coğrafya zemini söz konusudur.

Metnimizde diğer dikkati çeken husus ise, savaş sahnelerinin fazla olmasıdır. Metinde savaş sahnelerinin fazla olması sebebiyle, savaş terimleri de sıkça geçmiş ve bugün de kullanılan bazı savaş aletlerinin isimleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte metnimizde savaş öncesinde uygulanan ritüellere de yer verilmiştir.

Metnimiz, Eski Anadolu Türkçesi dönemi dil hususiyetlerini taşıması sebebiyle sade ve anlaşılır bir dil ile yazılmıştır. Eserde yer alan bazı kelimeler, standart Türkçe'de yer almamakla birlikte bugün yer yer Anadolu ağızlarında karşımıza çıkmaktadır.

Hamza-nâme'nin otuz dördüncü cildin 67 varak olan (1b- 68a) kısmı üzerine yapılan bu çalışmada, metni transkripsiyonlu olarak okumamız sonucunda metnin Eski Anadolu Türkçesi'nin fonetik ve morfolojik hususiyetlerini yansıttığını tespit etmiş bulunmaktayız.

Metnin tüm kelime kadrosunu eksiksiz bir biçimde yansıtan sözlük çalışmamız ile birlikte Hamza-nâme'nin hem dilimize yerleşen Arapça ve Farsça kelimeleri hem de bugün Anadolu ağızlarında yaşayan ve arkaik dediğimiz kelimeleri bilim dünyasının istifadesine sunulmuştur.

Hamza-nâmeler; hem yazıldığı dönemde hem de 19. yüzyıla kadar özellikle halk tarafından kahvehanelerde, yeniçeri ocaklarında, kalelerde, evlerde, hastanelerde, dükkânlar da çok kişi tarafından sevilerek okunmuştur. Bu kadar nitelik ve nicelik yönünden önemli bir eser olan Hamza-nâme'nin otuz dördüncü cildini; dilimize, edebiyatımıza dahası kültürümüze kazandırmaya çalıştık. Bu çalışmamızla birlikte yeni bir metin ve yeni bir sözlük ortaya koyduk. Yapmış olduğumuz bu çalışma ile, Eski Anadolu Türkçesi devresine ait önemli bir eseri günümüz Türkçesine kazandırmış olduk.

KAYNAKÇA

Akın, Nurhayat Şimşek (2006). *Hamza-nâme 8. Cilt- Metin-İnceleme*. Adana: Çukurova Üniversitesi SBE.

Aksoy, Ömer Asım (2016). *Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi Yay.

Albayrak, Nurettin (1997). *Hamza-nâme Maddesi*. TDV İslâm Ansiklopedisi. C. 15. İstanbul: Diyanet Yay.

Algül, Hüseyin (1997). *Hamza Maddesi*. İslâm Ansiklopedisi. Ankara: TDV Yay.

Artun, Erman (2002). *Dini-Tasavvufi Halk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yay.

Çay, Begüm Hande (2017). *Hamza-nâme 23. Cilt- İnceleme-Metin-Sözlük-İndeks*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi SBE.

Çetin, İsmet (1997). *Türk Edebiyatında Hz. Ali Cenknâmeleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.

Datlı, Derya (2009). *Hamza-nâme 2. Cilt- Metin-Sözlük-İndeks*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBE.

Devellioğlu, Ferit (2012). *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yay.

Dilçin, Cem (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: TDK Yay.

Faraşoğlu, Yılmaz (2016). *Hamzavî'nin Hamza-nâmesi (26. Cilt) Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük*. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi SBE.

Gülsevin, Gürer (2017). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: TDK Yay.

Kanar, Mehmet (2011). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Say Yay.

Kanar, Mehmet (2011). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Say Yay.

Karaağaç, Günay (2012). *Türkçenin Söz Dizimi*. İstanbul: Kesit Yay.

Karahan, Bihter (2014). *Hamza-nâme: Metin-Dizin (14. Cilt)*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi SBE.

Karahan, Leyla (2018). *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara: Akçağ Yay.

Kocatürk, Vasfi Mahir (1970). *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: Edebiyat Kitabevi.

Köprülü, Mehmet Fuad (2004). *Edebiyat Araştırmaları 1*. Ankara: Akçağ Yay.

- Mahmûd, Kâşgarlı (2005). *Divânü Lugâtî't-Türk*. İstanbul: Kabalıcı Yay.
- Okuyucu, Cihan, Kartal Ahmet, Köksal Fatih (2011). *Klasik Dönem Osmanlı Nesri*. İstanbul: Kesit Yay.
- Özkan, Mustafa, Sevinçli Veysi (2013). *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*. İstanbul: Akademik Kitaplar.
- Paçacıoğlu, Burhan (2016). *VIII.- XVI. Yüzyıllar Arasında Türkçenin Sözcük Dağarcığı*. İstanbul: Kesit Yay.
- Sami, Şemseddin (2004). *Kâmûs-ı Türkî*. İstanbul: Çağrı Yay.
- Sezen, Lütfi (1991). *Halk Edebiyatında Hamza-nâmeler*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- Tarun, Serdar (2018). *Hamza-nâme 33. Cilt-Metin-Sözlük-İnceleme*. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi SBE.
- Tatlı, Yavuz (2017). *Hamza-nâme 9. Cilt-İnceleme-Metin-Sözlük*. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi SBE.
- Timurtaş, Faruk Kadri (2011). *Osmanlı Türkçesi Grameri III*. İstanbul: Alfa Yay.
- Tulum, Mertol (2011). *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*. Ankara: TDK Yay.
- Türk Dil Kurumu. *Büyük Türkçe Sözlük*. www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts (03 Haziran 2018'te erişildi).
- Türk Dil Kurumu. *Tarama Sözlüğü*. www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_tarama&view=tarama (03 Haziran 2018'te erişildi).
- Türk, Vahit, Doğan Şaban, Şerifoğlu Yasin (2014). *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*. İstanbul: Kesit Yay.
- Uçman, Abdullah (1985). *Hamza-nâme Maddesi*. Büyük Türk Klasikleri: Tarih, Antoloji, Ansiklopedi. C1. İstanbul: Ötüken Yay.
- Yelten, Muhammet (1998). *Târih-i İbn-i Kesîr Tercümesi. (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük)*. Ankara: TDK Yay.
- Yelten, Muhammet (2009). *Eski Anadolu Türkçesi ve Örnek Metinler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.
- Yelten, Muhammet (2012). *Türk Dili ve Anlatım Bilgileri*. İstanbul: Doğu Kütüphanesi.

Yelten, Muhammet (2013). *Hamza-nâme'nin Yeni Ciltleri Ve Okunma Mekânları*. [Electronic Version] Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/9, p. 151-165, ANKARA-TURKEY. (05 Haziran 2018'te erişildi).

Yelten, Muhammet (2013). *Türk Edebiyatında 15. Yüzyıldan Bir Nesir Kesiti Olarak Hamza-nâme'nin Hitap Ettiği Zümreler*. [Electronic Version] Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/13 Fall, p. 179-247, ANKARA-TURKEY. (08 Haziran 2018'te erişildi).

Yelten, Muhammet (2014). *Hamza-nâme'nin Nesir Üslûbu*. [Electronic Version] Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/9, p. 17-30, ANKARA-TURKEY. (06 Haziran 2018'te erişildi).

Yılmaz, Yaşar (2018). *Hamza-nâme 6. Cilt 1. Kısım-İnceleme- Metin- Sözlük*. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi SBE.

Handwritten Persian text, likely a title or description, written in a cursive style. The text is somewhat faded and difficult to decipher precisely, but appears to be a list or a set of instructions.

24

Handwritten Persian text, possibly a title or a section header, written in a cursive style. The text is somewhat faded and difficult to decipher precisely.

عربی شاه کتی خانوہ کلہ
(۳) عربی شاه کتی خانوہ کلہ
صفحات اول و دوم

Handwritten Persian text, possibly a title or a section header, written in a cursive style. The text is somewhat faded and difficult to decipher precisely.

3338

وله

حزق باصفانك اونوزده دودنجي جلد بديرا

داويك اخبار وناقان اثار و محبتاده
روزگار شويله ره مايت ايد رله كه اولد
زما تكه و نكا و ملاك قاسمدن لمان زت
الوب عنخ ميدان ايلدي شاورخاد
دخي سلاواك الوب كسين ديوكسول
ايلدي ز نكا و عنق رستان دخي كنارون
بلد ير وب بونلرد جمله نزا عن ايدون
اولدم ملاك قاسم عنق كو ندردي
ز نكا و جمله ايلسوت ردي ز نكا و ده
جمله ايد وب جنگه بيشلد بلد بزماك
بوشلرد بر برينه جنك ايدوب اشخ
شاورخاد بر كوز اور دفتك ز نكا و

Edi. 19576
Per. 19576
19576
19576

بترينه

تبرينه باشي و بروب كورن ايتي مس
ز نكا و نك رخشن كله سي خوردايلون
ايتي اونوزده بومر و غنه اولوب بزماك
سورشد بلد اخر كس اولد بلد شاور
خاد ز نكا و بي طرا قلقه بند يرددي
پياده ايد مدي قايوب فيود يرددي
نوبت ز نكا و كلد كه بر كوز روز ايلدي
اول ايلكي ادم ازده سته كطبا غيوب
فيولدي ز نكا و دخي غضبناك شاور
باشنه كوز جبار يوب بر زخم ايلدي
شاورخانك غضبه كلوب دال تنغ
اولجه رسيم جها كلكر سورد و است
هند و سه اهل بلدي وار سورد
دلاور كوم بر زبان كلسوت ديدى سعلان
دخي است سورد ايتدي اي دلاور
نيچون بوييله مغلوب كورلك ايدون

خرفه شریفه آن سمن زرین محله سنده مؤلفه علی محمد بن محمد
فکوه سنده دامادی سمن زرین قوه سن واقف در بی
دوب زنگار و ایلد چکنه بشند بیلر اٹلا
زنگار و بویله صمه راست کله مش
ایلد بیلر ددی کون صمد و ایلد
هندک زنگار و یه بر کورن شویره
اور دیکه بند کی رخشان بلی قیر لری
زنگار و زیز و زرا و لری ملک قاسم
سور و ب سمن و ناک اوکین الدی
کاه نین کاه کور زیدی کون چنک
ایلد و لب اخ سلاک قاسم بجه بر کورن
اور دیکه سمن و ناک بورد ندرن
قاه اتلوب بند کی غیلک بلی قیر لری
برین رسنه جه کتایر اول حاجی کورن
ات سور و ب ملک قاسم مقابیل
اول ملک لاسم و بر و ب ملک قاسم
علیک الدنک بوردن محله نغنه بیلر

اخ

آخر بر بر محله به باضی اولوب اولکوت
اخشام اولیجه جنک اولوب و ویدیلر
قاسمک کلری کتای قسوال ایلد بیلر
قاسمک صرح ایلدی حق جود کله کلر
حق انکار اولنا زیدی کتای قاسمی
چوق صرح ایلدی ایرتسی کون بینه
میما نه کور و ب بونلر جنک ایلد بیلر
اقا ملک قاسم کند و کند و به ایتری
ده دم حنه ناک یا ندر لاف اولد
شدری یوکا غلبه اتمیه چاک اولور سم
صاحقلان یا ندره جمیل اولور دم بوب
بر کورن بجه اور دیکه رسنه کورن
بر او و بر و ب کورن کورن زور ایریلوب
مغفران بوغروب باشین شی ایلدی
رسنه قور بوز بویوب اقا قاسم بیلر
اوزون دوقوب کورن دیکه کتای بویوب
قوجوب طور درهان شکا رسد بوب

د

و اما در این کتاب در مورد زنده خرد قفسه نموده اند
 و در این کتاب در مورد انبیا است و در این کتاب در مورد
 قرآن و احادیث است

دال تیغ اولوب رتتمک اوزرینه پورده
 بریدیشی و شاه بونلری کورده
 بی مدد مغموری بر بری صنایع اولور
 دیوب ات صالوب ارا لرینه
 کیور دی بونلری ایدی ای طرفینه
 طبله رام جالدریلر بونلر دخی و نوب
 یار کاهلر بته کلوب زخملر بینه سرهم
 اور دیو بونلر بونلر امان چون حمن
 عجمتاری قاسمک اردنجه کونلری
 دیشی ایدی عجمتاری کلوب کورده یاره
 عسکر دوشتوب یانور اقا جنالک
 یوقدر عجمتاری نراوله دیوب
 قاسمک یار کاهلر کلوب قاسم
 خیر و بر دیوب قاسم عجمکی یا نزه صاعز
 خوش کلریش یا عجم یوب براد صیقل
 ایلر ایلر بی بران صلاح ایلر و

دال

ایوب

اوزرینه سورده عیار لر کورده پادتم
 تیلر ایینه کندک دید کلرین رستم طوغز
 طوغز یلوب های تا کلر مگر بی ایلوده می
 صاندین دیوب قاسمک یقا سنه صالوب
 قاسمک رتتمک یقا سنه یا پشویات اوزر
 بر بر لریات کونلر مشنه کلوب
 الملوته اولان زخملری حوکتده
 قادی بونلر کند ولری زیننه اوب
 کورک اولوب رستم قاسمک کور سنه
 صالوب اوق کونلر زور ایلر طرافله
 دکوری زیاده ایلر مده قاسمک رتتمک
 کورینه صالوب بر زور ایلر بکه
 کور طاق کور میوب کور کور کور
 قورده قاسمک ایلر قالدی قاسم
 غصبت لری کور رستم یا شته اولور
 تکرار یا شته یارده یوکون رستم
 براتش اولوب دال تیغ اولوب قاسمک

مادر بزرگوار در جمله ده سیاهی قوی جوانی ولد زره که گرس
خانه عملی جادو تنگ آلوده سنه عارف افطه قرانت ایوب زکیا
اصیاب صفا کسب انبار در اولیای کرامت

مورکه لرین بیات اید وید یا عمده دم
حمنه یقینیدر دیدی عمرا ایتدی
ایراق دکله درین بوکوت ایتدی
دیدی قاسم اید وید دست ایتدی
ایرد اولدی کله سرده ده در صله نه
یوز له جواب ویدیم دیدی عمده
البتین اید اولور سنز دیدیم
اند ت عمده و توب منه ایتدی یا فاقم
ازن اولور سه وار وید حمنه درت
بر از مرهم سلیمان کنونیم دیدی
قاسم ایتدی یا ایتدی کن نه سوزیلر
ایین بن ده دم منم بویله اولدی و عشق
طوب عیسویک دیرم کنون سنه برکرامت
اید وید سنک یا نذرک وارا ایتدی
ویر سنک دیدی ککلی فاتح ایوب در صله
دیدی عمرا ایتدی کونیم توفیق بنما ایتدی

بر بیکردن

بر بردن کبودی و لکن بهاسین و برور
میلیین دیدی قاسم ایتدی توفیله
ویدیم حمنه دیدی عمرا یوق دلاور سوز
زین طوقش و سبی بهاسین یا ناراشیه
دقیق ویدیم حمنه دیدی زیرا حال صاحبی
مالحی استی دیدی قاسم ایتدی خوش
ایمدی بهاسین سوزیله ویدیم دیلر
عمرا قلم و ارای عجمانه کل بر صندق
التوبک استیم چوقدر دیر سه اینجه سی
اساندرد یوب سس و سس بیباغی و کلین
بمنم دخی بلور سس حمنه چوقدر بر صندق
التوبک دیر دیدی قاسم ایتدی یا عمرا
بر طلهوق التوبک ایتدی بو چمنه حفا
اید ویدیم دیدی و حزنینه دن بشی
صندق التوبک کنون سوزیلر دیدی
عمرا و کینه قوی عمرا کنون و کینه وید
بن نه اخفاق ادم اولور ص بر صندق

الموت استه به جگه يوز صندق استسج
 اولو را يدي ديوب بش صندق الموت
 ايتانه بر لشه ردي اندن بران سرهم
 اسما في جقادوب ويردي زخمى بوز
 صمى بغيرى اوج ساعت كجوب قاسمات
 زخمى او كورى اندن قاسم ايتدى يا عر
 لطف ايله بران صهمان رسته كورنور
 انك زخمى زخمى خوش اولونك ده دم
 كلز ده مقدم ايرداو لالم ديدى زخمى
 هلى صندق و غنين بشين زخمى الامم
 ديوب باق ياقاسم بومرهمان صندق
 رستم بيلن بكارا جقه وير من صكار كيمان
 الاى ديدى قاسم ايتدى اويله ايله
 سنك كندى سوزين بر صندق الموت
 وينم ديدى عمل بى سوزين
 قلدم بيلك صندق ديه جلك اكن بر صندق
 الموت ديدم بيه سحايه باران بيش

صندق

صندق الموت ديدم بيش صندق الموت
 زخمى الووب ايتانه صالدى اندن طبيا
 قالدروب بوقبودن نصيم الدم كورن
 او بوقبودنه الوروم ديوب رستمك باكله
 كلدى سلام ويندى بكار عليان الووب نه خنبر
 كشي ديد بيلو عمار بى حاليها صاحبانك
 عمارت عمارت م افندم حنك كورن
 قاسم ايله رستمك احوالى بيلورى ديدى
 بنك كلدم كوردم زخمو يا نود بنك سرهم
 وادد رستمك بيلورى ونيرى اصفين
 برخيا ايجاد ايشد نقد رستى زخمى
 اوله اوج ساعت صحت بولور قاسم
 سوزدم بونك كلدم كور رسته زخمى لاش
 ايسه ورنم بريدى زخمى ايشيم وين
 مدد عمار بگاده ويرد بى كور ايتدى بيلو
 دلاور بيله زير قاسم و حنك بيه كورن
 دكلد كيم بيلور بچنك زهل و ليه زير اچنك

بسم الله الرحمن الرحيم
 انما لك عن الربيب ابيك من ابيات
 القدر

اصول نقله شرحه در علم طب
 هر چه منقبه لاله ارباب الوداعه
 در علم طب

صیله بی ارتکاب اندام سزایه الحد لله
 دین اسلامیه او لوبین مجنون هلاک کن
 نصد این بیم دیوب صتم ایله ای اتان
 رستم کل ایله ی کور لم بجه مرهرد بیری
 محربون نصکر بلایخی حکیم کی بخلدی
 مرهمی مدح نهایی بهاسنه کتور دی رستم
 نوله بهاسی ویر لم دیدی محرابیدی دلور
 سندن زیاده طلب این جن دکلم قاسم
 قیمتی بلور اون صندوق التوق ویر دی
 سندن باق کورده کوکلندک نه قوبار
 سرونده اندان اولماز دیدی رستم جهاتک
 امل ایله میزینه دن اون صندوق التوق
 کتور دیله عتک اوکنه قو دیله عمر شاد
 اولوب براز مرهم سلیمان جفا روج
 نهخمی یودی و مرهمی بغلدی بر مقدر
 اوتور دیوب مصاحبت ایله یلر یام مقدر
 زخمی خوش اولدی و یاره دن افزالمدی

اصول نقله شرحه در علم طب
 هر چه منقبه لاله ارباب الوداعه
 در علم طب

سازند صورنده بر عتبار کلوب نقد رخنه
 ویردی بونوع اعتقاد اولماز دیدیلر بونوع
 رستم دخی عتبار صاقاین مرهم اولیله بر
 حال اولیله دیدی محرابیدی بقه شهن دم
 بوکلرین سوزی کوجکله اقا بوشی معلوب
 اولان ایله اولاسی محرابیدک بر بنین سنه
 جواب ویر ماین محرم شویله دور سول
 بار کاهنده نه جلا سین دلور لری واردر
 اگر برینه سن جمله بهلواندن و عککون
 ایله قصد اتسک جواب ویر منسک کلا
 دنیا طلوسی ادم کله براد نا کوز ده خور
 کورینور عتبارا کین جواب ویر من صلا
 ایلمیم بویجه جمله کوزک بشلر بکزی کسرم
 بلکه اشتمش کوز نوش و اندان اوتور
 کتق یور بیان عککون یا لکن با شهن
 دیوانه تا جلرین قاجوب یینه ایچلرندن
 جقوب کتدی بکیم جوقد بالتر کافرا بکین

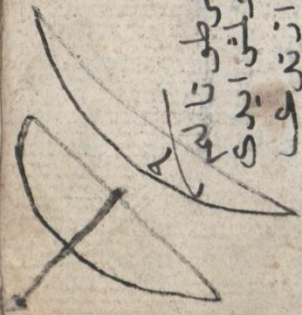
جمله بی

اندن و عجم و افرا یا دکار و بی و بروری اندن
 عجم و داغ اید و پ کندی قاسم بارگاهنه
 کلوب اولان احوالی بیان ایلدی اندون
 ایتدی کوزم نوری ایددی بن و اما عجم صاحب
 قلنه کیمیم عجم شهری صبر منظره در دیدی
 قاسم های یا عجم صبح اولور عجمی بر فضل اولور
 کتمه از ان یوقدر دیدی عجمی یوق سرور
 صاحبقلک عجم ایدر دیدی بر از اسفنا
 ایدر، صاردی قاسمی مقلقدر، قاسم بلوب
 بر کیمسه فلوری و بروری اندن ایدر
 یا قاسم سنک ماطرین ایچونه مصلحت
 اولیخه کتمم ریوب قالدی قاسم عجم
 بو طرفن ز عجمی خوش اولور قلک کلرینه ایتدی
 بکلر بخت ایتدی قاسمی بارگاهه دعوت ایتدی
 زینرا مقنما کلان در اولور بو بویه بر
 لرین دعوت ایدر و پ ضیافت ایدر
 مش بنه جنات کونلری حصانه جنات

ایدر

ایدر لر مری دیوب بر نامه یا توپ ایدر
 شغیرین بکلر بیله ار سال ایلدی اندر ده کلور
 ملک قاسمی بارگاهنه صبر و بر دیوب قاسم
 و عجمی قوظیم ایچری کتور و پ نامه لرین
 او قودی مفری مملو اولور قلک عجم
 صوندی عجمیه کوز دت کچور و پ نوله
 دعوتیه اجابت لار خمار دیوب اندون
 قاسم و عجمی حنینه دن روم حاجی دکر
 فاخر ضلمت لر جفا دیوب بکلن اباس ایلدی
 اندرین و دیوب دستم بارگاهنه کلور
 قاسمات داران و سخاوت و دعوتیه اجابت
 ایدر و کله چکریه صبر و بر دیوب دستم
 ضیافت ندر بیکری کور و پ خاص اولور
 بریدن قاسم و عجمی تخفیه هدا یا لر ایلر
 صدق و خشم قالفوب دستم بارگاهنه
 یعنی کلر کرم دستم صبر اولور دستم
 جفا کیر ده امر ایلدی جمله ارباب

قاسم و عجمی حنینه دن روم حاجی دکر
 فاخر ضلمت لر جفا دیوب بکلن اباس ایلدی
 اندرین و دیوب دستم بارگاهنه کلور
 قاسمات داران و سخاوت و دعوتیه اجابت
 ایدر و کله چکریه صبر و بر دیوب دستم
 ضیافت ندر بیکری کور و پ خاص اولور
 بریدن قاسم و عجمی تخفیه هدا یا لر ایلر
 صدق و خشم قالفوب دستم بارگاهنه
 یعنی کلر کرم دستم صبر اولور دستم
 جفا کیر ده امر ایلدی جمله ارباب

دقتی و کلد سیدانه انشاء الله که طوطا لعم
 دیدی اشاره ستم زیاده کیف اولش ایدی
 البته طوطا لعم دیوب سوزی از تدح
 قاسم ای تی طبیعت زیاده غضبه کلوب
 وارده سفینه قیاحت بزدر که ستان کمی
 او غلا نلک دعونه کلدر دیوب بکلر تن
 الوپ باد کاهنه کندی اول ساعت جنات
 حریر جالووب بر طرندک ستم دخی مریدری
 جنک حریر طرم لرا دروب صباغ جنک
 مفتر و لوری عمری صالحی کوروب ایتدی
 بو ای جهرا بولور حال بر حط ایدر لرا و کوی
 هجان واروب تیمار خانه جبهه وین بجه دیوب
 سوروب حمن بار کاهنه کلدر صا حقلرته
 سرور در به کیم لم یوقسه یا قاسم باخو
 دستم بری صناع اولور دیوب حیب
 ارا لورنن کچن فضیه خبر ویردی هجان
 حمن عشق سر سوارا ولوب عمری او کونه

دولت وار کاه سلطنت جملة می فروش کلدر که
 تو ظلم ایله سول برده به کتور بریلر ستم ده
 خوش کلدر یکنر دلادر دیوب اوست یا تنه
 کجور دی اندون سناط در و شوب طعام
 جفندی بعد الطعام بساط عیش روشندی
 سیم بکلر سا قیلر التزینه بیاله الوپ
 عشرته بشلر بلر برازیاله دور ایدر
 کيفلر کوم اولوب ریاب و جفانه اهنات
 این بکلر ستمک شرای کوزینه کلوب
 دیوب ایتدی دلور سندر بل خط
 ایلمم وزیاوه محبت ایلمم کن ستمک
 بر نیازم واردر دیدی ملک قاسم بیور
 دلور دید کور ستم ایتدی ستمک اراده
 عدلوت و تهنیته مز یوقه مل در کور
 امتحان جهان تکبیر لک اولغله ستمک کوطا لم
 کور لعل احوال بجه اولور دیدی قاسم
 ایتدی یوق دلور بو عشرت بر سیدر

دقتی

۱۷

قانوب روانه اولدی برین چون صبح
 اولدی بنه میدان اچیلوب هان دستخ
 ات سورویب میدانه کیردی قاسم
 کورویب رخسیر سوروی رستم
 مقابل اولدی بر فصل جنک ایلدی یلر
 اتماق اسم دونوب بری ناکار نجه برنگله
 اوینا به لم دونوب برکوزر شویله اوریکه
 دستخ کوریزین بر او بر نجه اولدی کور
 یوب کوز باشنه اینکن قاجرو
 ارقیه المرقه بشقه بر رخنه بنش
 ایدی رخسیرین علی قیر یوب اولر خشنده
 زمینه ایتلوب بیله او اولوب بر بر لرینه
 بقیه یقیه اواقرد بومرف سله بر بر لرینه
 اوروب یولشد یلرکه ایکینکلر عقلی
 کیدوب دینایی اوتوند یلر بر بیدر
 حنخ ایله عمر حقیقه کلر کور بر بیکه
 بونلرک عقللری کیدوب دینا دت

جانوری

قویتمه قدر هان قند زاروشه اسکلنه زلفی با باک فهو سند وزند
 ایوب اصحاب ثابت صفا ایشدوسا « مارت بختی » با باک و اولاد اولدوشی

۱۸

خبر لری یوق هان حنخ عشقیر سوروی
 اا لرینه کیروب بر ایله برینی طوقوب
 ایردی اتا صاحبقران ایله قانجه
 قاسم کندوخی دونوب یقلدی اتا رستم
 کند و حین ضبط ایدر میویب کورخی
 اوزرینه اوتور واردی اتا اشارت
 ایله یلر طبل ارام جانوب قوندیلر
 دستخ کند و به ایانچو لوق دیوب کلرینه
 سوال ایله کلری دخی حنخ کلر ایبر
 دغیرن خیر و بر دیور دستخ ایندی حنخ
 کلر یکنه صفا ایلام زینر بنم دعوا م
 حنخ ایله در دیدی اتا کلر بو سیله
 دید یکنه کور کلرک ایندی یلر حنخ ایله
 سنک ایکنی بهای معلوم اولدی
 دیر لر ایدی اتا بو طفره قاسم دخی
 کند و یه کلر کور دیکنه حنخ کلر
 هان ایغنه صا لر لری حنخ ده بغرینه

بصدی اندن بار کا هلرینه کتد بلر اشا
 قاسم عجمی ابدی د دم حمزه نلس
 کلدریکری بلیم دیدی عجمی ابدی کوزم نوری
 ده ده کز حمزه کلر بر بریکز برخطا اوشد
 دیگر دیدی قاسم ابدی یا بنجه ایرلر
 دیدی عجمی ابدی صا حبقران بر ایلله سخی
 بر ایلله سخی فاقوب کتتم کوی اوزر
 اوتوردی اتاسی بقلمرین دیدی عجمی ایلله
 ایلله نزه دکلش دیدی عجمی ابدی یکن
 حمزه نه فیاس ابدی بر وقتناک بر
 ایلله لندها بر ایلله عجمی ابدی قوشا
 قلر نلک قایوب با ز سینه قالد یروید
 ینه آکر خانه سینه اوزرینه قوری حمزه ده
 نوبله هلر جو قورب دیدی و اشا صل
 اولکجه بر ایللی بلوک عسکر دحمزه نلک
 قوری و شجاعی ویلندی صباغ اولدی
 صا حبقران دیوانه حبقران امی یلدری
 دسته

رستمه بر نامه یا ز لری عجمی ویر ویر دستمه
 کوندری چون عجمی نامه رستمه کونورون
 ویردی کتتم الووب اوقودی دیمشکه
 یار کتتم اشته او علم قاسم ایلله جنلک
 ایلدیکز ایلکیز افزان کلدری مفسد ایلکیز
 بلالو اولک ابدی کلوب کما انقیاد
 این سینه کما دیا ره سینه خروست
 این دم نافله عجمی بقدر ره دیوب
 نامه سینه قاسم ایلش کتتم ابدی باقمه
 عجمی ایلله مقصودم حمزه دن الات صلب
 قران فی الما قدر دیوب عجمی وافر احسان
 ایلدری عجمی کلوب حمزه یه بو جواج
 سو یلدری حمزه ده جنلک ترا ریگین
 کوروب ایرته می ایکی عسکر سوزا اوبوب
 میدان اجلدی هوان کتتم جمل ایلدی
 دغشیرین سوزوب عرض هلر ایلدی
 حمزه عجمی ایلدی حمزه ده میدان
 دستمه

دیدی عجمی ابدی کوزم نوری
 کلدریکری بلیم دیدی عجمی ابدی
 ده ده کز حمزه کلر بر بریکز برخطا اوشد
 دیگر دیدی قاسم ابدی یا بنجه ایرلر
 دیدی عجمی ابدی صا حبقران بر ایلله سخی
 بر ایلله سخی فاقوب کتتم کوی اوزر
 اوتوردی اتاسی بقلمرین دیدی عجمی ایلله
 ایلله نزه دکلش دیدی عجمی ابدی یکن
 حمزه نه فیاس ابدی بر وقتناک بر
 ایلله لندها بر ایلله عجمی ابدی قوشا
 قلر نلک قایوب با ز سینه قالد یروید
 ینه آکر خانه سینه اوزرینه قوری حمزه ده
 نوبله هلر جو قورب دیدی و اشا صل
 اولکجه بر ایللی بلوک عسکر دحمزه نلک
 قوری و شجاعی ویلندی صباغ اولدی
 صا حبقران دیوانه حبقران امی یلدری
 دسته

قوريله جنى ايشى ديدى دكتم دخي فوله
 ايدى بزرده يارين سير ايدى لم ديوب
 متعنين بگري ايله بر يوكسك بيزده
 يوله قوشوشا يه بات نغريب چون صباغ
 اولرى حجاز طرفنن عمر سعديك و بيشي
 قورناش و كراب غا زى قوش بياك عكركيله
 كلوب بر مفتح يوره سول بوزه سليمانت
 تور لرى بوعاص ساش عكرك دخي كلوب
 نوندى يلر دكتم جهانكبر صا جعفرانك بو
 دارانك كور و ب حيران اولرى كندى
 عنوان او نندى ك بروج بيان اومه باشي
 اولغله كندى بيزى برادم اولوق صندى
 بويككه بشلرى چون صا جعفرانك جهمله
 بگري كلوب قوندى يلر جهانكونا كوت
 صباغ فتلر اولوب اندن دكتم ايله خنبر
 لشوب ايرتسى صباغ اولوق سيرا ن
 اجلدى حنجرانل مينا نه كور و ب دكتم

۷۷

عشقها در و ب سلام و يردى دكتم
 ز خيال ذهن عليك كوردى حنجران اوزننه
 اوبك كوز صاحبقل نك يادكار لرى ويجه
 مخفلا دستلار كه وار كه حيران اولدى
 اندن بوندر بوز سويلشوب كتمى حنجر
 بدين حمله ايلدى حنجر دخي سهر و يردى
 منع ايلدى انا ز ياده بگندى حنجر
 حابك دلاور بوندر اخشام اولغجه حنجر
 ايد و ب دوز ب قوندى يلر ايرتسى كورن
 بيه جنك ايد و ب بوندر بوندر
 اوزن بگري بوز كورن جنك ايد و ب
 حليفه دن من ده مى كلدى كه يارين حليفه
 كله جلك دبرى حنجر شادمان جلالدى
 دستى ندر اصلى ديدى سكر بر و ز بختار
 جاسوس لفتون كلش ايدى ايزدى دلاور
 حنجر نك عكركيله حليفه اسلام كلدى
 يارين سولى بزرده سليمانى بو صحل ده

قوريله

۷۸

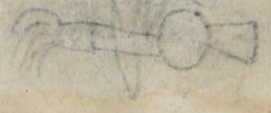
حمزه ننگ کریمه اربع کف زوز ایلدی
 الاصلک صاحبفضل بر کف کف دست
 اور و بستی قالد بر و ب قولی الوری
 وزمینه ادر و ب بند جگری و جلیسه کو
 کو تور دی تسمان بگری اول حالی کورن
 دونو سبقت یلر اول کون چوب اریسی
 دیوان اولوب بر لور بر فر ایتدی یلر
 صاحبقله عمر یا عتبار و ادر ستمه بران
 نصیحت ایله ریدی غم حلیم خانه جادینه
 کلوب کوروی تسم اغلوب او تور
 عمربیتدی دلاور بیچون بو سله سوزکش
 اولور سوت صاحبقله ابله قول ایلدی کوز
 ادری تسم کوز مغلوب اولور سله اطاعت
 ایلر اید کوز شمدی کوجنه می کلری یلسن
 غالب اولدقن کما قول اولور بر ایلدی
 شدری سنی بیچون سوزنن کوز
 ایلرین دیدی تسم ایتدی باض عتبار

۷۸

دعوت ایلدی رستم ده کلن تعنیه
 اید و ب حمزه بنی بصار سله زنها رحمن
 انیمه ستمه دیوب میدانه کلوب حمزه به
 سلام ویردی حمزه ده علیان الوب
 ایتدی یا رستم یتر اولدی بو کون بگری
 سکنز کوز رجنان ایلر رنه ایلدی
 بو کون ستمه ملدم ایرد اولقد
 هاده این کمر طول تالم دیدی رستم بخون
 ایتیم بن مغلوب دکلیم سنا این دیدی
 حمزه خوش بن سنی کوجیله ده ایندی بریم
 دیوب نوبت کند و نل ایدی سام سوار
 کوز رنه این الیکه الوب بر کوز ز اور دیکه
 کوز کوز رنه این ایلوب ارقیه الدقام
 بلنن تازیننک دیز لری بیچ چو کدی
 رستم کند و بی بییم اوب دال حنجر
 اولدی عسقم طوع غز یور و بیچنه حمزه
 زمینیه اینوب کمر کس اولوب رستم

حمزه

اندک عید بند ایلله تسمی کنور در یلر حمزه
 کوردی و تسمی قتل احتیا را یروپ
 سه نوز را تسمیه چک بر از فکر اید و یروپ
 امرا یلدری ایلی عسکر اورتا سنن بردار
 اغابجی دکله لرذو الحجار ایلله بو الحجار
 بر د ارا غابجی دیکوب واروب ایلی
 عسکر ده دلآل ایلله تسمی کوز دیر سنن
 اولکه انصافز کله دیری اندر تسمی
 فالدر یروپ حبس خانه بار کاهنه
 ایلی تیلدری و ملان قاسمه امرا یلدری اولک
 اکی بیلک عسکر ایلله حاضر اولوب
 یارین تسمی سیاست ایلله کوز دیر کوز
 اگر عسکر حکت ایدر تسمیه بصیرت
 قلیجی دیری اتا در ستان عینار لری
 شمس وزا ایلله بر نوز بو صالی کوز روپ
 شروان خان دیواننه کلوب نا جلوز کن
 زیننه اورد یلدری بار ایلدری ایتدی یلدر

شهری بیخ بخاریک دیا رندک صاحبقران
 جنفون کن شهری حمزه به قول اولش دیه
 چکلرینه اولوی احتیا را یلدری دیلدر
 دخی خوش اولوردها ن صا حبقلر تسمیه
 سوبله بنی قتل ایسونک دیری عسکر
 ضیحت ایلدری سوز قبول اندی اخر عمر
 کلوب حمزه به خبر ویردی حمزه ایتدی
 ملک قاسمه ارغلم وار سننه ضیحت
 ایلله اولکه سوز کوز به سنن دیری
 ملان قاسم دخی کلوب کسجه چوق
 ضیحت ایلدری سوز قبول اندی کلوب
 حمزه به خبر ویردی بو کوز لندها
 کوز لدردی لندها ده کلوب چوق سوز
 سوبله و کند و سننک لوجه فقل
 اولد و عین بر حکایت ایلدری اولدی
 سوز قبول اندی حمزه ده امرا یلدری
 ایلدری قطع سیاست دوست یلدر

اندک

سوزلری بیری عیسیته رسته واروب
 دلاور دلو قنلو سینه سنک کی عمنه نك
 نیجه شهزاده وار در سن یحوی سکیلاک
 ایدر سینه سکا یا قدر قتل سنه
 حمزیه سوزو یله اشته سخ
 قاسم اون ایکی بیگ ارملرا یله جمله
 عسکرا یجنال کز دین چک سائر لری
 سنک عبرت الوب بر صاحب ظنون
 دخی یو یله کستا خلق اتمون دیوبوبیله
 کز دیروب سیاستا یله قتل این چک
 دید کیم رستم دخی ناچارا گاده راهی
 اولوب اخی کز دیر مکه بشلدر یلر ملات
 قاسم ار دجه کز نری تویج با نوزین حالدی
 کوزوب قان اقلردی زتر او لا دمدر
 دیواسید ایدر دی سکوردوب باری
 قولننه کی یا در بنلری کون بجم در ایدر
 انون رستی دارا غاچی دیبینه کتور دیر

۷۸

رسته چوق نصیحت ایلد یلر سوز قبول
 اندری شندی حمزیه ایلد یلکه ایکی عسکر
 اور تا سنان دارا غاچی دیکر یلر و ملک
 قاسم اون ایکی بیگ عسکرا یله رستی
 یارین برار ایدر چکدر دیر شروان
 شاه ایدوب یفا سین جالک ایلدی
 و جمله عسکری یاس ماعتن چوق ایشی
 کون صیاح اولدی سره عسکر قیویله
 کلوب ایتدی ای جوان اشته دار کلازی
 جلا در حاضری لندی عی عبرت ایچون
 ایکی عسکر اور تا سنان برار ایدر
 چکدر رستم ایتدی بنی اولدوک چکدر
 اینه یونع اولدور سوزلر سیاستا یین
 جلدنه کننا هم وار دیری عی وار و صبر
 حمزیه یو یله سوزلری حمزیه ایتدی
 چونکه الم چکدر چک قول اولسون اولماز
 اینه کندی عسکری ایجنال کز در

سوزلر

سوزلر

و ساروم اراکلی های بی بی با هم بر زمین او را و صلیب را بر سر او نهند
 بالکل در آن کوه بنام کوه شامیه افتد و فرود آید و در آنجا
 ایستد و آنرا *صومعه* گویند

در بازوی دخی صاحب ملک کند و حطیه
 آید و همان عمیقاً در کوه چله در آن
 اول تا جوی هوایه اوتوب طو تاراق صاحب
 قلعه سزده به کند و قوج با نو ایستد
 جها تکلیف که بویین نه صا ریلوب اغلغه
 به شاری اشته بو کوه شاد حدادک اوله رف
 مختلف ملک تا سوره ایتدی سوره اشته
 در قیقه و الدیکه رستم این زال کبی کندی
 بدکله ارغلی قتل این ملک ایدک دیوب
 قاسم دخی جگر کوشم دیوب کوز لوند
 او بیکه به شاری رستم جها تکلیف نوله وغیر
 بلیوب بجای خیم با نام شریک شاهده
 بو نلس نه حال اولدی او غلغ در لر دیوب
 نکره واردی صا جق لاند عمل ایله کلوب
 پیشه یلر صا جق لاند با نو بندگی کورد
 همان کندی ایله رستم بو غارتیلدی

مخدوم اسحاق شامیه بنام ارم او له بو نوله صومعه اوله
 کندی و وضع بلوک استو قباد او در عکله کوه به نزل

قاسم او را یکی بیک عکر ایله داری
 احاطه ایله بیکه عسکری هجوم آید لر
 ایسه صنف بولیمه اندر لبیا صوم
 صومینه پیشه یلر قوج با نو ملک صبر
 قزادی قاسم ایتدی سرور
 رستم قزاد کی با نو بندگی بر کوه
 کوریم معلوم اولور بیک امیدی
 تطلع ایله هم دیدی ملک قاسم ایلو
 طاروب دلاوز قزاد کی با نو بندگی
 کور لم زیر قوج با نو او غلغ دیو
 دعوا سندن روغن باری سور سورت
 دیوب با نو بندگی قوج با نو ایله قزاد
 جها روب کور بیکه ملک قاسم
 قوج با نو به وصیت آید او غلغ
 اولور سه قو لونه باق دیوب بر دیو
 با نو بندگی دلاوز رندر سلطان خاوند
 زمین رستم این ملک قاسم دیو یا نلس

دیوبندی

صافیه در بجه سوسو بدرد
کفخی نه حافظ ایلانه

۲۱

بالهنکی جفا رو ب رستمی بغزینه بصاری بوزلر
بویله شاه یلگن انا برین شروان شاه
دخی عینارن واروب بر خیر السه تر کر چه
قتل اید چکرمی بر جان ایلسک دیوب
عینار لری کوند چش ایدی عینار لری کلوب
بوسالی کور دکن عجب ایدوب شروان شاه
کلدر لری رستم ملک قاسمک اوغلی امش توندن
کا باز و بندوی کوروب لشکر دیوب
ضبر و بر دیار برده کور دیو عجم عینار
جیقده کلدری شروان شاه دعا ایدوب
بیولک سزی صاجقرن استر دیوب
شروان شاه صدم خشم کنوردی
صاجقرن ایتدی ای شریار بو نو
جوان قاسمک اوغلی امش سزی بو نو
نیجه بولد یکن دوغز بیسی بویله دیوب
شروان شاه ایتدی دوتلو صاجقرن
حواجه جالوت در لر بر باز کان و ایددی

سفینه

بکنا بر ماکه خرم جیدر نه وارده عجمه ما سجن
اغا اوله جیسی محمد نه زانت ایلنه راه ایلر ایلدغ

۱۷

سفینه ایلله کلور کن دریا یوزنک صندوق
ایلله بر لور اولادی اولغله بیلیوب
شیرنه برکون کوردم بمنه اوغلی
اولمد یغنا ن جانلورن الدم و جالوق
دخی کند یه وزیر ایلدم دیوب بیان
ایلدی رستم بوجوا بلری اشقر کس
شروان شاهه ایتدی بوخجه زما ندر
بجون بکا یلد محمد یکن انا و دده مقومو
قیوب عاصی اولدم دیوب ایتدی کلدری
ده ده سی صاجقرن تک ایغنه دوشور
بعده بابا سی ملک قاسمک اندون صکر
والدی سی قوج باقونک الین او بوس
غذر دیلدری بلمم سنی عاصی اولدم
خطامی عصفوا ایدک دیوب اغلفه بشار
صاجقرن ایتدی اوغلی بو جه تکیر لک
یولده عیب کلدر معقول در دیر تک عظیم
شاد ساندقلر ایلدی لور اندون صاجقرن

سوز

سوز

برایم ما به هلیه را در لایز به غریه و خفا فدی طراز و شرافت

سر برده سلیمانیه کندی ملک قاسم
توق با نوری الویب با دکا هلیه
کتد یار و دستک عکریک کو جو
سر برده سلیمانیه صول جانینه قو
قوند یار او لکجه اوغل با با عشت
ایدوب صبح اولدقن ریح جفار
دیغی طلسم یا دکا لرلندن حلیفه به
وصا جعفرانه و بندها به رسا لرد لورد
علی مل تنهم هلا یا سی دوروب ایت سی
کوز سلطان غاورد زین معنی ملک
قاسم سلطان اوکونه و شوب سر برده
سلیمانیه کنوردی ریح ابتدا حلیفه به
باش قویوب اندن صا جعفران الین
اوبوب و بندها رسا لرد یله صا کجه
ایلد کونصکر حلیفه دیغی بر صلعت
فایض ابیاسی ایدوب و پیری قاسم
الذبح صندی قییین ایلد یلد و دستک

شاهری

بخش کلدر سر کار کلدر نامه ترا حلیه به ۱۱
۱۱۰
۱۱۱
۱۱۲
۱۱۳
۱۱۴
۱۱۵
۱۱۶
۱۱۷
۱۱۸
۱۱۹
۱۲۰

شاهری و کلری دی کلوب بولشد یلد
بارکا سلیمانیه او توروب صنایفته
پشله یلد ریح و کلری سر برده سلیمان
ینک خیران اولوب او تور و یلد اندن
مجلی قور یلوب صا جعفران امرا یلدی
مزینه در عدد نقرانک کله سین جفا
رؤب مجلی کنا دینه قوه یلد ریح جهان
کیر با قوب کوردی حوض قدر بر ضرح
سوال ایلدی صلاک قاسم دیغی کوزم
نوری بوکوی قانق عدد نقرانک کلده سورد
ده دم صا جعفران جندن ایدوب هلاک
ایلدی دیو جمله حکایت ایلدی ایت
ساقی طو لوردوب درت قویبندن
درت کشتی یا بنوب صا جعفرانه صوندیلد
راوی ایدو صا جعفرانک عادی بوایردیکه
اول قدر صره ابتدا کندی نوری نوش یلد
بصا رسا لرد یار کجی لرد ایلدی امرا

شاهری

فرهاد ابدی بنی عقیق
 بر نامه فرهاد ابدی اوزار فاکه

لظهور الامم مسخره قصه
 همه و منزهه فراتر از همه

بارگاه صا جقل بنی غیری
 عاقل و لندرها و طاک قاسم و قیطفا
 فینه نشین نوش اید را ایدی غیر پیری
 همه ایچمن لرری اشته بو عجله ایدی
 کنی وار در هر من نامه ده یگر می کنی
 او نور لقا اوز رنده او تو ز بهش او لور
 و ابرو و اوزناب جمال و نور الدهر کلک
 کا مثل و ترق کنی او لور غیری ارفوق
 اولما ز تیرا عد کله سین بلا جرمه
 نوش ایماک هر برد یلا و ریک نخل اولور
 ایدی چون صا جقله نوش اید و ریب
 لندهایه و یردی لندها ده قاسم
 قاسم او غلی رسم جفها کنی و کتک
 سهل به و یر و ریب بو نلر بو مسول اوز
 طابو سینه صجل سنه او نور و ریب
 زوق صفا ایدر یلوا ندر صا جقلان
 عسکرینه اجات و یر و ریب هر کس

دیار

لظهور الامم مسخره قصه
 همه و منزهه فراتر از همه

دیار لرینه کند یلر حزم ده و دستمه کلاک
 یاننه اولوب مکه به بیله کتور دی بو کور
 بو نلر بنیم داستا نلر بدیع الزمان کلاری
 چون بدیع الزمان نوش و نلر او غلی
 فریبور زی قتل ایدوب اندک سفینه
 به سوا و اوب عزم مصر لوب روانه
 اولشوری حکمت خراب بر عظیم نور لقا اوب
 کیماری بو جالیوب یینه خرابان یقاسنه
 دو شد یلر و ینا شو ب کنا جقد یلر
 انا بر اسی یلر دی حزم او کنده سلمان
 اولشوری بدیع الزمان کور شکله نشده
 ایدی زیرا هر من اسرارده کتک اوز
 ایکن سقرتا بدیع الزمان فریبور
 مکره سندن ناسی ایشرد و ب غشقی
 ایطشوری بو کور باسی یلر دی طل فندرن
 بدیع الزمان جقد یغنی خیرا لور
 عجبا نوله دیو شکار صلا یضربه قرشو

۱۹

اولین بختی بختی کبری که امامت جلیلی نبی است اولی است امامت جلیله و شریفه و اولی است امامت جلیله و شریفه و اولی است امامت جلیله و شریفه

فدوات ایدیه رقیله نه خلیا فال باور و نامور بجز غا کور و اورشاه و ساس
صبا رب العالمیه صفحه هفتم از خطبه ظاهر ایام ۱۰۱۰

نار و آب خوش کلر کیز در لاولر دیو بد
شهر کونا رند بر بچوب جمعیت کوریدی یهین
طارد قل کورودی کور شجیرله هکنکامه سی
برند سوال ایلدی بو بهلوا نلورین
پاش بهلوا نلورینه توکل در لر زیا ده
اوستا د بهلواندن در دیو مدح ایلدی
بوخه زماندن ارقه غنی بین کتور مدبار
د بدکن بدیع درخی ارقه سحرین
ایوب براد غماشا ایلدی اندون بونلر
وافراتون بخش ایوب کندی ایرتسی
کونه یسه بکسی شاه دیوانه کلوب
اشنای حصا جنتله بدیع ایلدی افر
شهر یا در و غنی کون شویله برشا شایه
راست کلام و برندن سوال ایلدیم
باش بهلواندن بیک ارقه غنی هم کلام
بیر کتور ما مشدر سن درن بجا آیدر نکه
بند بر یول امخانه اولسیم شاید ارقه سنی

دوینده کتور ای کتور بکسی بیجه سینه

کون

کون کت ایوب با رگانه کیده رکن
شهر کونا رند بر بچوب جمعیت کوریدی یهین
طارد قل کورودی کور شجیرله هکنکامه سی
برند سوال ایلدی بو بهلوا نلورین
پاش بهلوا نلورینه توکل در لر زیا ده
اوستا د بهلواندن در دیو مدح ایلدی
بوخه زماندن ارقه غنی بین کتور مدبار
د بدکن بدیع درخی ارقه سحرین
ایوب براد غماشا ایلدی اندون بونلر
وافراتون بخش ایوب کندی ایرتسی
کونه یسه بکسی شاه دیوانه کلوب
اشنای حصا جنتله بدیع ایلدی افر
شهر یا در و غنی کون شویله برشا شایه
راست کلام و برندن سوال ایلدیم
باش بهلواندن بیک ارقه غنی هم کلام
بیر کتور ما مشدر سن درن بجا آیدر نکه
بند بر یول امخانه اولسیم شاید ارقه سنی

این کتوک بلور سیم نام حاصل این رسم
دیدنی بهمی نشا نوله دیوب امرا دیدنی
و ادیب بهلوان نری کتور دیر توکل بهلوان
قرق نقر ستیا لر یله بهمی شاه دیوانده
بیماد یوب طوری بهمی شاه ایته کی
بهلوان منی مسافر بیز بهیج و نکه کون
نمشا ایلمش سردی نکه کور نش طوقدر
نمشا سیم دیدن توکل امی شاه کور
دیوب ایته کند یلیک بر بر لر یله کور
شدر یله بهمی شاه و دیوب الزمان سیر
اید و یب و افز احاطه ایله یله اندرن
یایع بر نرنه قاقوب لیا سله یی جفا
رو یب بر غنا ری بر قوشاق قالدی
میدان کیر و یب ایله کی ستر کله بر
بر کور و ششم دیدن قرق سنیا ک
بری کلوب ای بکیت بو یله لیا سله کور نش
اولین دیدنی یایع ایته کی بن اصاله

کوشچی

کوشچی دکلم بو یلیجه او بر بر دیوب سیم
بولور کور شدر یله یایع الزمان هم جوب
و بر سیوب یلیک بری دخی کلری ایله ده
یکلری الفصته بر بر بر بولورن قرقنی ده
بصرک اندن توکل بهلوانه باق سیم
ایته کی کل بر و سنکله ده کور و ششم
دیدنی اتا توکل بهلوان نه احتمالدر که
بونو جوان سیمی اولوبین بو چنه بهلوان نری
باصه دیوب صوبی نمامشدرک جون یلیع
بولورن کنی قولدرن و لیمک ایا غندرک
هرن سی الهه کیرد یسه صمان جوان
کیمی بر اور و یب یلیک توکلر الم کلوب
بولورک انتقا من المق کورکوردی کور ندر
هان صوبی یوب سیم نه کیردی کور ندر
و ا یچولور حال نمشدرک بونو جوانی انجیر
یا خور بر بر سن صفاد ایدر نری هله
بولور بر بر یینه یا بشوب توکل او کصدرد

هنر صرف ایلدیکه اولدی برایش این
 مدی انا بدیع الزمان بر الین بس
 فیضیه اور ویب بر الین دخی بودن
 قابو یوب قولنک اوزرینه الدی
 انک ارقه بی او فتنه یین اور دقان
 سیران اید نلردک بر او غور و د
 سناک الله صمد بی قوبدی توکل
 بهلوان دخی بر ندرت قالفقوب بدیع
 الزمانه بر لاور دیوب محبت
 ایلدی بر می شاهان امیر ایلدی بدیوه
 بر قاف خخلعت ویردی بر خلعت منقله
 ویردی بر مسند راور تو رب قالفقوب
 بارگاهنه کیده کن یولر حاصره
 کلدی که توکل بهلوان بوجنه زمانه نام
 صاحبی بهلواند رشونک حاطر بی
 اله الیم و هم کوریش یولونق مقیم
 این ییم دیوب توکل بهلوانک نکه سنه

دادوب

زاده کلیور دید یولر توکل عجبا نه
 اوله یوب قوش جضری خوش طریز
 بوفق بری یولر طوفه باعث نه اوله دیدی
 بدیع الزمان ایلدی بدم مقصود
 سندن کوشش جیلکی قلیم اعتقاد
 دیوب الینی ایلدی توکل نوله دیوب
 تعلیم ایتمک بخلری از ساند هرضند
 تحصیل اید ویب اوستا دکامل بهلوان
 ارلی انک اول دیار دیر کو جیلدی
 یابد و رب کلن اینده و دند به اطعام
 اید و رب کوریش ایچون کلنری با صوب
 بر نام جفاد نکه دمدک عجمه و بیتمک
 بشهری اندر بر محو یابد و رب نکه
 نکه بر جانینه دکری واور زینه یوز
 بیلک البتوه قودی هکیم یخ بصا
 وادتی بیی کتور رسه بوالتو نلر

...
 ...
 ...

اندرم نبرد انجمن عجب نبرد شاه
 بزرگوار بزرگوار بزرگوار بزرگوار
 بزرگوار بزرگوار بزرگوار بزرگوار

انك اولوت ديدى بو جوب د دخی عالمه
 شایع اولدی راوی ایدر بهرام
 جو بکه کوردیه بانو نك قزدا شی
 اولغله بد یعلک دا بیسی و و شرافا
 بهرامک دخی برا و ستاد کور شی
 بهلوانی وارا ایدی ارقام دیر لاری
 بدیع الزمانک بود عواشی ایشید و
 کلن بهرامه ایتدی کجندک فریبورزی
 قتل ایدن باذکازان زاده توکل بهلوان
 باصوب یمن شاه دخی التفات ایدر
 کور شی باشی اتمش بخدی هر کیم بی
 بصیرسه یوز بیلک التوت اوکرو
 قوشن چوق بهلوان لر وارش کور
 رشکله اتا بدیع برینه وجود و
 قوشن ایدی بن توکلک اذن ویر
 کلن شایر بد یعه غلبه ایدر سم
 بهرام حبی اولوب و هم یوز بیلک

التوت

التوت اولدم دیدک بهرام دخی اذ
 دیر دی جون ارقام اتن الوب قزق
 نغز د ستیا رین یا ننه الوب کندی
 برکون شهر کلوب توکلما بو لشکر
 سلادین بلدردی توکل کلوب بدو
 خیر ویردی بدیع دخی نوله دیوب
 ارقام ایله بو لشکر کوردی ارقامک
 قزق ایش قزق واد صفا کلرک دیوب
 اکوام ایلدی بوعا تکیه ا جیلوب
 پای کرا کلوب سیر دور دیر اول
 قزق یا رین بر بر باصوب نوبت ارقامه
 کلری ارقام دخی جیلان کیم ویر اصلا
 دجور دیر مدک بیک او روی ارقام
 بسور دلور ویدی اتمش ایدر
 عمارت ایلدی اتا لندرک کلور
 یور و نوب بهرام کلرک و بصد بیخون
 بهرام اشندی و جمها نك شیوع

کسه ایله کورشمه زیرانداز انباشته
 دهوره ایلمیش عنقیلا لاور لور جو قدر
 عرضتک یقار لور کورسن انلور کورینه
 غلبه ایله جان اولور سک سننک
 قتلنه سی ایدر لور ایدر اشدت
 بلبلع الزمان عزم حجاز دیور
 کتدی برکون حجاز یقین کلد کور
 صاحبقرانه خیر اولدی صاحبقران
 دخی نالک اژدر بخچی یه ایتدی یا
 مالک دخی تو جیلله بدبلع الزمان
 قرشویوب کند ی بار کاهنه قوریز
 عظیم ضیافت ایلدی و صاحبقران
 مشربنی ملد کورب چوق نصیحت ایلدی
 دسرا برده ناک ایمن وار کاش اوکورد
 اهرتسی صبا اوکنه دویوب سول برده
 کتور دی بدبلع الزمان سول برده ناک
 یله ی قورسن کورب هر برده نجه

کسه

بولدی اتا بو خبر برکون مکله ده صاحب
 قتل ناک قور لافنه کور دی و بهمن برده
 بر نامه یا زوب بدبلع الزمان استادی
 و عجمتیار ایله کورندردی عجمت برکون
 بهمنه کلوب نامه ی صوندی و ایتدی
 صاحبقران کلا لای وار در بار
 کاندانه ناصند بر بهلوان وارشی
 ان استادی کور شتی سیرا بد جان
 واکرام این جان دیدی بهمن دخی
 بدبلع عورت ایدوب نامه ی کورستور
 دی بدبلع الزمان نوله امصا جفرا کور
 دیوب عجم و امصا جان ایدوب عورت
 اندیز دیلر بدبلع الزمان کور نلار کور
 کوروب نوقل بهلوانی قورق دسنا بدبلع
 الوب بهمن شاهه و داغ ایدوب بهمن
 شاه دخی بدبلع نصیحت ایلدوب
 او عول صافیان دسنا لورندن غیری

کسه

کسه ایله کورشمه زیرانداز انباشته
 دهوره ایلمیش عنقیلا لاور لور جو قدر
 عرضتک یقار لور کورسن انلور کورینه
 غلبه ایله جان اولور سک سننک
 قتلنه سی ایدر لور ایدر اشدت
 بلبلع الزمان عزم حجاز دیور
 کتدی برکون حجاز یقین کلد کور
 صاحبقرانه خیر اولدی صاحبقران
 دخی نالک اژدر بخچی یه ایتدی یا
 مالک دخی تو جیلله بدبلع الزمان
 قرشویوب کند ی بار کاهنه قوریز
 عظیم ضیافت ایلدی و صاحبقران
 مشربنی ملد کورب چوق نصیحت ایلدی
 دسرا برده ناک ایمن وار کاش اوکورد
 اهرتسی صبا اوکنه دویوب سول برده
 کتور دی بدبلع الزمان سول برده ناک
 یله ی قورسن کورب هر برده نجه

علاء لکنانی بهراج پاشاده کو کعبه مکرمه ابرهیم افندی فرانت ایوب دکلبند غایت هظ

امشانه در ۲۸
۲۸
۲۸

بخه در لوجیا نبات مشاهه ایلدی اندک
ابتدی ای باد شاه به زوال نجیب بن
بندی دخی شویله بر دوتنه نائل اولور
میج دیه رک ایجری کیری اول سسر برده
ایلمانی دیوانده تحت اوزرنده اولان
شاهی ووزرا سی و صاغلو صوللو زین
مفشیغ صندلی اوزرنده دلاور لر اولور
شاه صاغ قول با ی گننه سام صندلی
ایسنده حضرت حمزه اولور مش قفا
سنده کسان الی ارش قدرله لنده
سعدان فرط طاغ کبی اولور و سائر
اکا کور طک قاسمی کوردی قاشلور
چاقوب اولور رکنده و به طویغنی اگری
گری بقار و یا ننده رسیم جها نیکیر
اولس آکا بکزن هب بونلور کوزرن کجور
روب حیرشدرک دریا به رو شمشه دروندی
اندون کورنی صول قول با ی تختی اوزرن

برقص

بریز می اطلسی پوشیه لی صندلی کوردی
عجبا بو صندلی کیمک بریدر دیه رکن فکری
ایدردی هله حمزه به سلام و یوب الین
اوبیدی ایلدن حلیقه به باش قودی لنده
وسلک قاسم و سائر نامدارلس مصافی
ایلدی اندون صافقران خوش کلرک
یکیدم دیوب بر صندلی قودیلر بد مع
الزمان کجوب قرار ایلدی اندون طعام
و شکر شر بتاری ایلوب اندون حمزه ایلدی
خوش کلرک یکیدم بو تازن لک و حلی کمال
تحصیل ایلش ساین سنی بن سرح ایلدی
یزره سفلک هت لرین سیرانک ایلدی
سندی عوبت ایلدی ایلدی بزم عرض هستی
ایله دیدی بویع الزمان دعا اید و لب
باش او سینه قار اولور نعم قدر صرف
مهدور ایلدیم ایشا بودور جمعیت ایکنان
بنم نه هتم اوله مکلر همت صافقران بولاش

بدیوه باقوب بند رسیدن او غل بویز مس
 بهلوان ایله دستیار لرین کور شمسو لرین
 دیدی بدیع الزمان توله صاحبقله بو
 صنعتا هوس ایدن کلنه یوق لیز دیدی
 هان سرزبان صوینون میدانه کیردی
 دستیارین یکر میلمین بصدی حمزه ایدک
 یارین بینه کور شهلم سن دیوب بدیوه
 خلقت و سرینه لرینه بخشش و بر و صب
 ابتدای یاسالک و ارا میدی بودلاورنگله
 صفاده اولسون یارین بینه بوند کتور
 سین دیدی اولور القوب کند ی ابره سی
 بینه کتور ی سرزبان بینه صوینون
 میدانه کیمودی بدیع الزمانک دستیار
 لرینان یکر میلمین دخی بصدی اندون
 بدیع الزمان باقوب بدیع ره صوینون
 طوطلد یلمزندان بدیوه ماریلوب
 سگوب صا ستمق دیدی کوی اغماج

اوله بو قدره کلزدم انا صاحبقله
 امتثال کلدم بر دخی بود که بوقی لوزکن
 دورتلو صاحبقله عالم یا ننه بر ایکی
 حاجتی واردر اولکه بو بهانه ایله
 حاجتم روا اوله دیدی صاحبقله
 عالم یعنی حمزه حضرت لری و سا تراهل
 دیوان بدیع الزمانک بو بینه ضعیف
 اللان ایله کلامه در بارینه بندر
 ایدوب محبت ایلد یلر ابره سران یعنی
 صاحبقله بر صارا اول یکر دم ادر
 هله کور لم دیدی بدیع الزمان دخی
 یرنون فالقوب اول فرق دستیار
 لر بیه کور و شوب هر کور بر کور لغیب
 هتیز کور ستردی انا صاحبقله مرزبان
 نام بر کور بجی بخشیشی و ارا دیدی هان
 ایا غز فالقوبک صاحبقله د عا ایدوب
 کور شمان بجون اذن طلب ایلدی حمزه

بدیوه

بر قایی عراجیلن که بیرون قهوه غصه مطب قبله خرب یا زنجی قرانت ایتیش بر
 ۱۲۲۲

درکن همان بدیع الزمانه صا رندی اشاغی
 یوقا و براز سور شری انا بدیع الزمان
 انکله برازا وینا شوب جهمه قالد یروب
 بر اورزی اندر سیه شیرا شیا بی
 صجل یوب بر او غلاظن کمانی ندر سه
 یقا من سن دیوب صا رندی زریا یدوب
 اولدی ایندی بر اورزی انا حمزه کلرینان
 در و نکرینه افش و وشوب همان برامن
 کبیر ایاغنه قالفوب دوسلو صا حقران
 عاصبت اولدی اولاجی بو یوانده بو سله
 افوج دانه بطال دیوانه لر بو سله ایش
 ایلدی امدی اگر بونک صرف بر
 کلده جقوب کیدر سه دیار به دیار
 حمزه بار کله هندک شوبله ایش ایلد
 شکر کلر حکمت اتمدی بو حشما نلوی
 دخی یقار دم جمله سینه غالب اولور دم
 دیسه کر کرد دیدی حمزه ده بکر یوسف

درکن

کبی هیچ شرا ده سدی انا بدیع الزمان بر ایلله
 قولن بر ایلل مطومان یقا سندن قابوب
 برع اورزی همان فرهاد دیوانه یتمش
 ارش قد یله برندن قالفوب حمزه قولوسم
 ینک اوینا دم دیوب یورودی حمزه بر
 او تور سینه سوبله د بیکر لند هابه
 بالوا رسنه یملدی حمزه کوروی اولسان
 ازن و بردی همان فرهاد یوانه بدیع الزمان
 صا ریلوب زورا یلدی برایش ایل سدی
 بدیع الزمان فرهاد کبی بر بطال دلوری
 قالد یروب برع اورزی کلر بر بکرینه باقی
 صیر تی قالد یلدی برع او غلاظن بونان
 لکن نه اچی قوتنه مالک بر ایلدی اندن
 چوبان بیجی برندن ایلوب یا سعاد
 شامی بزم باش دلو بی بو او غلاظن
 یجنون برع اورزی بیدری حمزه برع می
 دی یل سطل نه یلا سیه او تور برندن

هنگامی که در این صبح از یک اوصیای در طهری است که در آن
 نوشته خازنه امری افلا بر کف دست راست او
 نوشته است

بوقوب ندر در یکدم بوزنده کوشش
 است ندر در بدکن بدیع الزمان و زمان
 صاحب نظر ندر و مکن صکر بکا حاط لری
 تا اسون در بدی بهمن کبیر عاظم قالمان
 دیوب طوتدی بهمن کبیری بین او رزی
 ملاک بهمن کوهر تانی و بهرام حاط لری
 وارنجه کور شد یو اولگون بدیع الزمان
 قرق طفقوز ناسار سر قبلا ن در لاری
 بصدری اشخی حاط لری نوبت در کدری
 زیرا غور غایو فار و دن قوبدی بوزنده
 صکر حنن بتر بوب اهل بلدی بدیع
 صلعت ویر دیلر بر صدر اول بیکدم سر
 کزین بهار را پیش سینی دیدی اندر
 مالک اثر در تخنی بنه بدیع بوقوب
 کنده ای اقا اولاد حنن بر لرینه بوقوب
 به حاتم بوزنده اسان از بشدر که بر بیگان
 کلوب شو قدر ناسار کلور بن عرضین

بقوب

بقوب و بنه خلوت کیور در یوب دیشی
 بله حله بشدری اقا بوزیدن ملاک بدیع
 یار کا همنه کور تور و رب ایتدی کوزم
 نوری بوایش یاد اولری قور قارم
 صاحب نظر ندر در ده لره حاکم ایدوب
 سنگله کور دشگاه طاب اوله لرانجامی
 فنا به وار در دیدی بدیع آینه ای فنا به
 وار حنی ندر بکا با صلیق عیب اولمان
 بر باز کارن او غلیم اقا اوله مسلمه حنی
 اولور سه پنجو لور سن بنم ایچون غم
 جگله دیوب بران عمرت ایدوب
 یاند یلر صبا ح اولری بنه سر برده به
 کلدی یلر بدیع الزمان فیضین اولمان
 صندلی به بقوب اوتور دی بران عشق
 اند یلر حنن بدیع اوج جام ویر و
 عظیم التفات ایلدی مجلس قالمقر
 صکر امیر عرب بدیع باقوب ندر

بوقوب
 بوقوب
 بوقوب

بگویند اندر زنده غرقه تصدق شده بود پس از آنکه از آنجا آمدند به بیستم ماه بود از اصحاب دیگر فرقه اولی بر فرقه دوم زمان
 در فرقه سی بخارده طرفه اولیا زانج ایستادند از طرف طوطی شده بر بدیع الزمانه طرفی خاکستری

کله

بسیار بکندم درخی کورش اید رسیدن دیدی
 بدیع اصل جفلاک دیوبینه سیدانه
 کبردی هرکیم کلدی غلبه صرفا بکدی
 اندر هابن ده نوبت که کدی دیکرن امینه
 شاه مغربی یا غرود و سپه دولتم اتا
 بنام برکن کوره شاهلم دیدی سخن بدیع
 باقوب ندک سین بیکردم دیدی فرات
 اسنان دیوب طوشر بیکر بدیع الزمان
 ایندک بصدای اندن سخن رسد از دها
 جقدی ایندک بصدای اندن نریات
 کوجک جقدی و سملی اقرانی جقدی
 بصدای اندن دستم جهالتکس کبردی
 بران سوریشوی کمرکن اولد ایردستم
 جهالتکس بدیع کمرینه زور ایردو
 بر زمین بین دکردی بدیع زور ایردو
 سکونیتی لایزینی الدی و کند کی
 بر زور ایردی دستمال ایکی دیزی

۵۰

۵۸
 بر کتوزدی دستم زور ایردوب قالقا
 دیدن بدیع الزمان کونکس و پردی قالقا
 سدی سخن پس ز صالیو پردی و لا و بدیغه
 بدیع صالیو پردی دستم یا غرقه لقبوب
 لویکده سنده وال خنجر اولوب بدیعان
 اولدینه یوردی سخن بر دسبز لکی
 قوردی ایقا غضبته ده کلوب بدیع
 درخی دستمال بیلکنه برال ارقه سی اوردی
 سخن لندک فریب کندی صا جفلاک
 الم کلوب کورایندی شوا و غلاک ایندی
 ایشتی کند و تون بیوک عمیلی مغلوب
 اولد ایردی صلیو یوب ظاهر بود میدان
 رسید ایندک اشته دیهان عرضان جفلاک
 دیدی اقا طلاق قاسم بویله اولد و غنه
 اولدله غضبه کلدیکه برشین بخیه قالدیه
 اولدیکه یله بدیع صا لردک بدیع الزمان
 قاسم صا لردک اولقد رسو شد بدی که

ایا قلمتک انبیه بیه حنیف اولی احی بر
 بوال اشقی سلکد بکه بدیچی ایکیه بزلی اوزینه
 چو کردی بدیج الزمان حجه زورا حد لیب
 دیز بیی بر دن الوب اشقی شو بیه سلکد بکه
 قاسمک ایکی دیز لر بیی و بر بنجه سین بی
 کتور کی قاسم بزا تشن او بوب زورا بدی
 ایقاریس بر دن الموی اندک بدی بولک کرینه
 صمدیلوب شو بیه زورا ایلدی بدیج لیب
 و بر بوب ایکی سینک زورا ندرک کر قیلوب
 او بقی قاسمک انزه قالدی ملک قاسم
 بهای بازگان او غلی ارا لایان بو بیه کر
 طالشوری دیوب کری بدی بولک باشنه
 اور دی بدیج قولاین قرشو و بر بوب
 مشق ایلدی انا زنجیر لای او بقی باشنه
 لایک کلری بدیج الزمان دخی بر اقش
 اولوب ملک قاسمک کرینه یا بشوب
 مرکز بالله دروب بر زورا شو لای ایلدی کر قاسم

ولا دورک ایچ قاسمک مضارک قلدی قاسم دخی
 بو حاله کور دلد شو بیلر زورا ایلی بوی بو
 ایلی دلا دورک زورنده قلدی کرکی دخی
 زنجیر ح بدیج الزمانک الله قلدی او بول
 ایلی قاسمک قفاسنه اور موسته دی قاسم دخی
 طرش بو جلوی بدیج الزمانک الله موسته دی
 عجمه عالم دخی نوروب اندک بر یا قاسم
 او نور برین دیک قاسم ایلدی دو بوم
 ده ده هتکی بز ایله بخون اول بیلک نشه
 ایدر سین کلرینه اول دینه بو بنجه ایلیش
 ایلدی ینه صومجی بزم اور زین بو کلدی کر
 دیدی حنیج خاشایانه سولیر سسین
 بن بوندی حاکم عدالت کون دیزم بو کینت
 بزم دو شمنز دکلد هتک اشتدیان
 دعوت ایلدی شمشک بو بیل حصارا ش
 نه لار ندر حاجتک ایسه سیرانه حقیقه
 صدیا نه حقیق بان اران اجل ایله بو بیه
 بی قرقر قاسمک شمشک بود لاولک کینت
 سوزهم طردله دیکه استک اضه اسکمه

فیروب بویله حفا است ابتدا بیکه اندک سبب
 دغمتی اولور بویوب اهل ایلدی حزینه
 دیک فریز ویت شاه مکرین کتورک سبب
 حنزه کل یکیدم محزون اریله دنیا و آخرت
 اول معلوم اول دیوب کندای بیله بدیع
 الزمانانک بلنه قوشاندای انا بیک بیع
 الزمان اول اول در حنزه کنده کینه حنزه
 ایلد کلرین اکلویوب بولر بی دنیا و حنزه
 قوسویوب یولور دخی جقار لر بندک تان
 دیور سیویوب بولور بر زخم باهلاک اقلان
 صفرا اولور صا جقار تان بویله اکر صفتی
 کورک صگور الم جکر د یوب فکر ایلدی
 مالک اژدر بخنی بیله کنده اول کجه
 یا قوب ایرتشی بنه سالان ایله کلور
 اول صهوب صند لیدن قزار ایلدی اندن
 مجلس قور یوب بیله طعام شربت لیر
 ایجیلوب اندن بدیع الزمان ایلیغ
 اوزن قالقوب حاجت بر بنه کلور دعا

ایروب

ایروب ایبدی د قلمو صا جقارن چونکه
 بوقی لو کوزی او غولغه قبول ایلدی کین چون
 کرم و احسان ایلدی کن انا صا جقارن
 اوند مصلحت یا نندک بر قاج صرد صواد اوله که
 سرت صا جقار نیر د او ایلمیه زبیر
 کند و من بلایرین بر و اشیدر دکر بر کوی کانی
 و خفا سدرک سن صا جقار نیر سرت
 دیکر نصکرک او غولون اولر کن عسفر
 ایدر لر امیند و دکر بی ره بر مل داید
 دیکر حنزه بد عوان بویله بیلیغا نه مضافت
 اوزن او استند صفا اید و شب سویله
 اولم صردین ندرن ایلی بدیع آیتدی
 سلط غم بری بود که بوقی لو کوزد یا سر
 هسک ننادن حوا جه عبد الله تام بر مشهور
 اولو بارزکا نلک او غلی ایدم اولور کن
 وصیت ایلدی ججه بر و دوقی اشرف
 مکه ده بر صا جقارن وارد کن دوس

انبرسنای حاجد کونکده کمر نهوه در دنیا الهی ترقی انفسه

(۱۶)

بمخ سلامی کا تبلیغ ایله اجازت ال اگر اذک
عالیبری اولودسه کعبه الله بیتی اورت
ساین بزمنه قیامت کون در دینم در مان
اولوب بن شفاعت ایلیه دیدی سلطان
نامه دخی یازدی دیوب جقاروی مکتوبی
صوندی محنه نوله او غلط اجازت برودم
وارا اورت نهایت سن الفنه اورت
بن او سخته اورتیم دیوب بر تذکر
یازوب بوشروط اوزن مهریوب الفنه
و برودی دخی مرادک ندریدی سلطانم
بلیه کونوش تدیکن مبارک الیکزا ایله
برینفان فونش ده سرکه عاملن حرسیم
شوق زیاده اوله دیدی صا حقیقات
نوله دیوب اصل بیدی تیغ فرید و دخی
کتورید بکیر برندن قالیقوب کنزی ایله
بدیح الزمان نلنه فونش ندی دخی
ملوک واریدی بدیح ایندی برمل دمال

بودر

اسو کتاب کوه صیوفه سنه سوره قوهها ر حیدر اذیف فرات انفسه

بود که اولاد لریکن کجا کین اقدیلر هونه طرفه
کیدر سیم او کومی اوب انقاص مراد انسه
لر که کرد جان عزیز در جانی خلاص یون
جنان این دم بگالم بکینه ساین دیدن
حنه او غلط اگر اولاد دمال کون کلوسدک
بریبی او غر که کلوب ناصقول حرکت
اید لر ایسه جنان اید و لب مقدر و ربی
صرف ایله کجا اجازت و برودم الم حکم
دیددی و بر یله بر تذکر یا زوب مهریوب
النه و برودی دخی مرادک ندریدی ک
بدیح الزمان د و لتلوصا حقیقین ختیقالی
وجود بیتی خطا سن ایله از نکن ایله وارایم
نگینه یہ کیمیم دیدی محنه نوله در کن
هان لندن ها بن سعرا ن برندن قالیقوب
بربول بزوره کوروشو لم دیدی قصه نه
دیران ایله لم بدیح الزمان لدرها تی ده
سوره ر کند صند بکینی اوز زینه کونوروب

حضرت زینب علیها السلام کورشن طوقه حجاب
 ایله دی و غضب صاحبقتی بی اوغلام
 دیوب خوندن کندی دیدکن بکلم
 اولاد حمله بیکن کنده اشید زب
 هر طرفت دل او شور و ولت صاحب
 فلان کورده کمی بر بیگانه یوله اتفات
 ایوب یوزویر دیکز سزی دم برده
 تو سیوب از نین جفوب کندی شکر
 وار دینی بر لده حمله بار کاهنده جلیه
 غلبه ایلم اگر حمله ایله ده کوشه ایلم
 اکا غلبه ایلم دم دیر کیدر دیر
 جوق سوز سوز یوب ایلی جهات بر
 اش ایتم یلم حمله جوق باد بر جوان
 در عزیزی حتی انکار اوغلام عمری وار ایلم
 جوق سیدان لوب دیدی انا او کسند
 طوره سیوب عشق کتورک ایلمی اندن
 عشق کتور دیر عمری او کورنه قانوق

ف

حضرت زینب

با صه و و شرف صاحبقت یا بدیع توید
 بدیع ایوب بدیع الزمانه قویویر
 دی اندن مالکله وار بود لاری
 بو بیجه صافله بارین بزده کورلم دیدی
 مالک نوله دیوب بدیع جار رینه
 کورنور دی برا مصاحبت ایتم یلم
 اندن مالک ایتمی ایلمی برهلو ات
 او غلم جوق نام جقار د ک فیر لوسی
 یوزده بو بیجه صیاحه قالمیوب مکانه
 کبار سن نهایت حمله صور سه غضب
 صاحبقت ایتم کورنور کندی دیوب
 تربیه ایله جواب ویریم دیدی بدیع
 الزمانه دخی تو ایلمی لوب مالک
 از در بخنی به و دایع آیدوب کندی
 ایرتسی مالک دیوانه کلری کور د یلم
 بدیع کلری صاحبقتان بدیع الزمانه
 بخون کتور سارک دیدک مالک صاحبقتان

کند یار یولوغ تن به او غل د یلر ایسه بدی
 سراج ایدر لردی داوی شو یله رولیت
 ایسه که اولزمان بدیع نکه سنه کلوب
 اولوغدی بریدن حمزه و عمده کلوب
 نهدیل صورت اولد یوزعمه کیه وارو
 ایتدی بر بیلواین کلش سنکله کوروش
 طوتای جفی و سی باصرایه التوق فی
 الاجو دیدی بدیع الزمان نوله
 کلسون دیوب بدیع میدا نه جفندی
 حمزه ده جلوب بوز کور شکله بشاری
 اقا قاسم و او علی ستم جهانگیر دخی
 نهدیل کلش لور ایدی اشته توجده
 صاحبقران بدیع الزمانه مار لردی
 اولوغ صاحبقران نه مار یلوب اشخی
 یوقار و اولغقلرد سور شد یلر که کور لرد
 حیرت فایر یلر کا حمزه بدی الت
 ایدر لردی بر لردینه دنک مرتبه سنه

وافر

وافر کور شد یلر ملک قاسم ایله رستم
 ایلر جهانگیر بو حالی کوروب بر ساق اصغر
 د یلر اخر بو نلر کور کیم اولوب بدیع کور لرد
 ایدر و یب حمزه نلک بر دیزین بیس کور لرد
 حمزه سلکوب دیزین یوردن لردی بوز
 حمزه ده اشخی سلکوب بدیع عات ایلی
 دیزینی بین کتور دکی بدیع الزمان
 شیرت ایدوب دیز کورین یوردن شو یله
 سلکوب که حمزه نلک ایلی دیزی بین کلدی
 حمزه بو صالی کوروب کور لردی دیشا چین
 کور مکنر کالوی نجه که دیزین سلکوب
 یوردن لردی بر یول شو یله نوز ایلدی که
 بدیع الزمان کی اچی قوتلو ناسدارد لرد
 وری فالدیرو و یب کور کسنه لردی بر دخی
 سلکوب یا غنه برابر جفا لردی بتم حمزه
 د یوب بین اورا جوق محله ناکا بر طلاق
 جا تلویوب بدیع الزمان حمزه نلک لردن

غالب اولدی حمی بیوردی اول ستونج
 المتونجی الوب فقلیه الفاص وصدق
 ایلدی واریب مکه ده قرارا یوردی
 سلطان کون زمان شویله روایت ایلدی
 مقدما بدیع الزمان عیسی عبد الحمیدی
 ایل کلوزکن بر بر سفینه وارا ایدی
 قورفته ده بر بر غائب ایلد یلر ایدی
 اتا قوبوش باغ بدیع الزمانی داغا کون
 دویب خیرار ایدی بوکوک حمی ناک
 الذکر فایوب اول سفینه نک ایچنه
 کجه ایلد بر غور صباح اولوق کوردر
 بر بیباغی ادم انور اتا شیرک اول کجه
 ایدی بدیع الزمانی کوردر ایلدی
 اباغنه دوشوب کوردر ایلدی بر لر لادن
 ابریلدی یا شلرینه کلان حالوی بر برینه
 نقل ایلدی بو نکرکی ایلد کیده کون یینه
 روایت کار مخالف اسوب بهمین بزودی
 مملکتنه کلدیله و طشر جقوب بهمین شاهه
 غیر

خبرا ایلدی بهمین شاد اولوب قوشولدی
 رحمن ایلد اولان تکیه ده کی کوشلر یخی
 بویلد ایلر اندن توکل بهلوان کلوب
 بیوردی بهلوان تکیه کیده ایلدی
 بدیع الزمان ایدی بهلوان بن تکیه
 احوالی تمام ایلدی نیرا تکیه دن بغم
 ملدم حمی ایلد کور و شوب بو شمشق
 و کویه اور تکه اجازت الحق ایدی و یو
 صنعت سببیله ملدم اوزک کویه اوزک
 اذن الدم بعد نضکر تکیه سنان اولون
 دیوب توکل بهلوان تکیه بی باغ لادی
 اندن یر قاج کون اندن اکلنوب صولدی
 و ز حین لری الوب بهمین شاهه و راع
 ایلدی اون بیان عسکرا ایلد سفینه
 سوار اولوب قندر سین مصر یوب روانه
 اولدی ایلدی شویله روایت ایلدی کوش
 روان فیه بیوردی قان المی ایچون بدیع

هر که در راه فرود آید
 صدقه بده هر چقدر که بخواهد
 خردند و هر که در راه
 خردند و هر که در راه

از زمان او و زینته کتله حمزه و آن اذن
 المشی ایدی او زینته کتله جاک اتاهریز
 و خواجه دانان وقت زمانه دکلر یویوب
 مکتب اندیز و پلراتا بختک بونلرون مکتب
 اندیز و کلرینه براتشی اولوب فرصت
 ارا ایدی برکون هریز ایتدی و ولتدی
 انام بنی برولایت بکلر یکی بی ایدی و یوب
 کوند سکر بهرج کون بندیل هوا ایسم
 دیوب رجا ایلد کون نوشروان همه جواب
 دیر میوب سگوت ایلدی هریز کتله کون
 بختک فرصت بویوب شاهانک نظها سله
 ایتدی شاه هم هریزک و ما غنچه مناد
 وارد و حمزه به واروب یزدان برست
 اولوق ملر ایدی و روسنی تختک اند برت
 کند عیث اولوق سودا سینه و خوشلدر
 دیوب شاه انا ندردی شاه غنچه
 کلوب هریزک طبعه قالدیر و یوب قتل

اتک

ایلد ملر ایلد کون حواجه دانان و ساس
 بکلر رجا ایدی و یوب برنج کون تا خیر لارند
 کون لم اصلی ندر صکر اولدر ملک قولاید
 اتا اولدر کون نسلک نام اولوب یزه و نیایه
 کلک اولما ز دیوب مکتب اندیز و پلراتا
 حواجه شاه هریز قتلنی تمی ایدی و یوب خلاص
 جاک اید صرک برکیجه او جیونه صقداری
 ادم ایله اوغلی سیاروشی و بختکانی ده
 اولدر ملک ملر ایلدی اولدر حنی
 براب فرصت بویوب فرارا ایلد یوب و برام
 جو بیس یا زنه روانه اولد یوب برکون
 واروب یقتلشد قن بهرام بونلری
 اشید و یوب قرشو لری احوالی سنولان
 ایلدی هریز اغلیوب بیان ایلدی
 بهرامده تملی ایدی بک قولان
 دوشد و یوب عیث نوشه بشلدر یوب اتا
 بو طرفدن بونلرک فرارا ایلد کلر بی شاه

 بوکله حرمه ههنا کاتوانه زنده حرمه به بله زنده

قاجو کتدی برکو ت نو شس وان کلوب
 بهرام سله دیدیکی جوانی خیر و بردی نو ش
 روان ههنا کتدی او غلج خیر و بر ویزی جه
 غروب ایتدی او غلا نه سخی سیر و زایل
 واد با باک ههنا کتدی با سخی کسوج کاکتور
 سله کاکتور کتدی و بیلا یخی ویری کاک
 دیدکس ههنا و ره سلطنت و لاسنه
 و نو شویب یوز الی بیلک عکرا یله قنده
 سینه اده بیل دیدوب کتدی یله برکو ت
 یقین کلکس بهرام خهرا و لری بهرام
 کورری عکرا چوق غنرت ایدوب الی
 بیلک عکرا یله قلموه دن حضوب اوج
 کون خهنا ایتدی یله بو نلر یوبلوب قلموه
 قیاند یله راوی ایدر چونت بلیغ الزمان
 بهرام بز دی ایله و داغ ایدوب کوبه
 اور قوسی اشلمتک ایچون دریا دک سهر
 عزیمت اشلمتکی بر قاج کون دریا دک

خیر الوب الم چکری و املاق شت زن تا
 منک بر بهلوانی و ارا بدی اون بیلک عکرا
 ایله قیابین ایدوب قندک یولورسک هلاک
 ایله و باشی کاکتور در یوب کوندری
 یونلر ده ههنا و سله و ب بهرام طرفنه کتدی
 کتدی کلرین خیر الوب ایدینه و و شد بیلر
 برکون بهرام شاه و بیلا یته کلوب ههنا
 بهرام سله استدی بهرام ایتدی شاه عالم
 عاقق کجور بر مفسد یوز دینک سوز یله
 او علوق هلاک ایلک مکر ایدر انک او غلی ایله
 بنده ههنا زاده مکر ایدر ایدر ههنا
 والد سیه بهرام شاهان ههنا سینه چون
 املاقه یوجا یوز بر دی املاق النیه ههنا
 المدینه کتدی و بریر یا خور یغم ایله خهنا
 ایدر دیوب تارا یله کورری بهرام قلموه
 دن بر یجه جهوب سچون ایدر عکرا
 داغیدوب املاقه زخم اورری املاق ناچار

قاجو

اباستاج حاکم دقلز لیل نثر اهانک

اباستاج

طاطا نر فرور

تالقموب ینه روز کار فر شو یوب ینه اریل
اسکله سنه ینا شد یار هوا فرزنه اولفله
کیلردن طنه جقوب بار کار هلر ن قور دیلر
خسری ویزینک اوردوسی اسکله طرفنه
موششی ایدی کور دیلر وافر کیلر کلری
وینا شوپ بار کار هلر قور دیلر خسرو بریز
املاق مشت زینا اسل ایلدی وار کور عجب
ده دم نوشرا ندک اسل دی کلری سی
وار لری بویوب اسفال ایله ریدی
املاق کلوب برندن اسفال ایلر نهدن
کیلر سی دیدنک انلر بار کار نلر نهدن
کلوب مصر کید کین مخالف روز کار ایله
بونج رشدرک ویدی املاق ایتدی
باز کار با شینک جادی قنفسید
ریدی انلر ده شیرک زکینک بار کار هلک
کوستور یلر املاق مشت ذک هار دیننه
کلوب قنی باز کار با شنی جا غزوه دیدی

اولدی

اصول

ادملری جادو واروب سزی بار کار قوسندک
برادام استر ویدیلو شیرک نامل کده دار
اجری کیر میوب بی ایا غنیکه جا غزوه دیدی
قولدی جقوب نم صور رسن کور لم دیدیلر
املاق قاقیوب نهجا نه سویلیدی اقلیم
شاهنک نیک سی خسرو دک کلور م
بنی کند کی بار کار عی سانور جقوسون
یوخسه جادوی باشنه یقارم دیوب
شویلم حیقری بکه شیرک ادملری جادو
کیوب سلطانه بونا بکار یان حریقدر
قور قور برضری افلور و دیلو شیرک
رحی قاقیوب طنه جقوری املاق شیرکی
کوروب بوقور بوز لوسیدر بی ایا غنه
جاترک بن سکا کور ستر تک تیز و وره
خسرو شاه لایق یاد کار جیق خسرور
شاه کتور لم دی املاق کور بریزری
اشد کور غضبه کلوب وار یقیل کیت

بیم

بوفانی طوبخانه عامه و بوفان کسند و حمله می دهی فانک نه بوسنه
عبانده و نلی صن باوچی وقت المیزور

شورازک کابریا د کار ویرورم که کورتور
کیده هن سین د کلم اسلاق قاصوب های
ناکار بجلا سوکد و کندن غیر شهنل ده
هن رخ سوکر سین دیوب کور زین جکوب
شیر که خوا له ایلدی شیرک زلی افندیو
بد بوند کور و کوی بی پنجه سین اجوب
صارلدی کور زنی الندن الدی کندی
کور زینه بر کور ز شو بله اور ریگه اسلاق
سیر و ریگه سیرتار مارا ووب باشی
خرد اولدی الی المشن اوله کلش بدی
های بوناصل بازر کاندرا اسلاقی بو بیده
هلاک ایلدی دیوب هجوم ایدک صافدیله
شیرک صجایوب رخشنه سوارا ووب
اورتور قری ادم هلاک ایلدی قصوری
قاجدیله بدیع الزمان دخی اول غوغایی
اشید ووب کدر بو هکانه دیوب بار کاهله
طنه جفدی شیر که خنول ایلدی

اصلی

کلیت طیم کلام کاراننده حیدر افق قلمی ایچکیم
کلیت طیم کلام کاراننده حیدر افق قلمی ایچکیم

اصلی ندر کیمکله چنک ایتدی د دی شیرک
ایندی د دلا و د شونک بر حریف کلش قن
بازر کانه باشی دیوب صلا کلام ایلدی خیر
چنک ایدوب د بلدم د دی بدیع الزمان
قلع و اروب نامعل بیلوان ایدی ایتا
بد عیین قی لیزدن با بل غلام اول عتکری
کور ووب جا سوسلفه کمنندی طبرایوب
جیفه کلدی هر من بویا سندن ولا یست
استقیوب بوکا غضیب ایلد و کندن
اولان اخوانی خیر ویردی بدیع دخی
شیر که ایوا یخشی دیوب بار کاهنه
کلدی بو طرفند دخی قینلر حور و کلدیله
فریاد ایلد ووب کندی و لرعا بازر کاند
ایشا برادی شجاعهت صاحبی زنگیله
دکمی قوش لوزند سلیمان دیوب لری دولانی
ایدی اسلاق اشته شو بولری کندی
کور زین الندن الووب هلاک ایلدیله

دو کلاه و شمشیر و کلاه و کلاه اول و کلاه دوم

ای روی سیاه تا جدا را بساط میداند کل
 سکا مقدر را بینی بلند بر یکم دیدی شمشیر
 زنگی بد بعد از اجازت الوص مشاه
 نشان بوزن مقابله اولی ای تا بکار نه
 حاضری و با غنر برین تین جمله ایله
 دیدی شامور شمشیر که بر کور ز اوریدی
 شمشیر کور ز بر او بر و بر و بر ایله
 اندون شمشیر کمال ایله ای کور ز بویله
 او ریلور بر یوب بر کور ز بجه اوریدیسه
 شامور کور ز بر او بر و بر و بر ایله
 اندون شمشیر کور ز ایله کور ز
 میوب باشنه اندی حودا ایله جان بر
 جشم تن بر تراب اولدی بریدن طالوت
 حشمت اندا ز کور دی حشمت ایله اوج
 حشمت جمله سی ایله ای شمشیرک مع ایله
 بر کور ز ایله اندی هلاک ایله ای کور دی
 کیم مرز کور دی بری تا کور ز بوم بختن

مشاه طه شمشیر ایله اول و دوم

دیو خبر و بریدیلر حشر و لم کلوب جف
 اشکلای اولدی تیز اول باز کا تیر کیم
 جاسوس کشتون دیوب ایله ایله جاسوس
 واروب خبر الدی کلر کلر باز کا شکر
 عوجه کز فریبوزی هلاک ایله باز کا
 زاده بدیع الزمان ایلی و بشقه اند
 قرق بیان عسکری وارا ایلی اول بیکی زنگیلر
 ایلی دیو خبر و بریدیلر حشر و ام ایلی
 ایلی ایبتدا اندر من حقدن کله لم مالی
 سزک کله سی بجم دیوب ایلی بیان عسکر
 ایله یور یوب کلر یله هان جنک حرب
 مالوب الی بخلر یله بدیع الزمان
 دخی اوله بیلی عسکر ایله سوار اولوب
 شیرک و شیرک زنگیلر قفا
 الوب مقابله اولدی یله میدان اجلا
 حشر و طر فندره شامور قرق سکران
 قدره میدانه کور یوب دفعه اوریدی

ای

اسد قبول لغا سی انصاف الف ... با ... کلمه ...
 ۱۹
 ۶۶۱

در بالا اولدین دیوب چنگه بشلدر یلدر
 وافر حصصا نه چنگه ایلدر یلدر تا کیا مرز
 بهار در ایلدی قاتیوب بر کوروز او بر دی
 شیخ کین فیلسن هلاک ایلدیوب باشی
 ده یار دی شیرک یعلدی میرک
 کورویب هان بر لغو او دیوب کیا مرزین
 او کین الدی انا خسر بکلرینه ایتدی
 بونا بکار دن قور قلوب قولدی بویله
 اولیجه کندی بجه در در ایلدی هرمن
 دخی قلوب دن قناشا ایلدی
 چوت مقدم در یکنارینه کلد کده هرمن
 قامه یازوب غیر لشد یلر ایلدی بدیع
 الزمان انلر قلوب ده او قور ووب
 سیران اصو نلر بن انلر من حقدن
 کلورم دیشی ایلدی اول سبیل دن
 انلر قلوب ده ایلدی میرک کیا مرزین
 اولین الوب چنگه بشلدر یلر کیا مرز

میرکین

میرکین حله سین منع ایلدی بر حله ده
 کندی ایلدی بونلر وافر چنگ ایلدی
 میرکی وخی فیلسن هلاک ایلدیوب بر دم
 او بر دی اندن بدیع الزمان چنگ
 الین اندن قضا کور در سین بنلر
 دیوب کیا مرزین او کین الدی کیا مرز
 غضبه کلوب بر نین او بر دی بهمع سبر
 و بر دیوب منع ایلدی اندن بر کوروز او بر دی
 انی ده منع ایلدی بر کوروز دخی او بر دی
 بدیع اسد منع ایلدی و بر کوروز بدیع
 انلر مان او دیوب یقندی فی الحال دن چنگ
 بابل و میمون یقشد یلر کوروز ووب صبس
 ایلدی یلر اندن فیر دن حواسی کیوردی
 بران چنگ اند یلر انلر یقوب حبس
 ایلدی خسر اولد صالی کوروز عسکر
 قور ایلدی اقی بیلک عسکر یوریلوب
 بدیجی اور تا به لدر بر دیون اون بیلک بولم

...
 ...
 ...

المجیدی کند و سیله بله کلاون فقلا ایله
کوند سدی هرین فقیرین صان نند
زیاده سال ویرود و باسکلیه دك
عزیزت اکرام ایله برابرت کو تو رووب
دواج ایروب انلر کتدی بکر بدیم الزان
دوشوب شهر کلوب هرین کتته جلوه
ایتدی سدی هرین ده ایتدی بند سنی
بای تخت بهلوانی انهم دیوب خلعت
کیدری راوی ایدری بو طرفند
نوش و انت یولس بقوب هرین
ایله خمس و بخی لری دکن بوز غون
عسکرک بو کرک اتلوری سوانه کلوب
شاه دیوانند تا جلوس بیی اوروب
فر یا ایدری بدیم الزان ندن نکات
ایدوب خمس و کتت اسیر اولدو عین
خبر ویر دیلر نوش و بکر تختک اه
ایدوب بو نلق نر جان اسم ده کن

بسم الله الرحمن الرحیم
الحمد لله رب العالمین
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

بسم الله الرحمن الرحیم
الحمد لله رب العالمین
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

خسرو حطلا اندم غنق ایله دیوب
توبه ایلدی هرین صبح اصفا اندری
بو کرک خمس و بدیم الزان نه بیا نه
بشدرک و اغلدری بزرگ الزمان دخی
مزوت مساجی دلا ورا ایدی هرین
رجا ایدوب انا و اتدی رووب بران
ادم فوشوب نوش و انت کوندری
اندن غمسی ناسند اولان عبدا المجید
ایتدی یا غمی اشته بزم دویوب بوند
کلر بکیمک حکمتی بو شهرن ده نه کجانه
سبب اولاجی ایشو انان بوختا
سیله بو حال ایتیمجه بر غیری ایته مها
شربت انعم ایلدی سن مصر و ان کعبه
اور فو کخی قاعده اوزره اشلت
حاضر دور سوت بو غنق غالی یا شیم
الدق بر طرف اولرقلق یا بن و ایدیم
یا خود سلا صبر کوندور بزم دیوب عبدا

المجیدی

۱۲
 مباحث
 هندسه

طریق فیو ساری همایونده حکمی باسی فیو انامی ادربس انام فرانت ایندی

حسری و حقیقه کلدی نوش و ان بران
 نسکیں حرارت ایدوب نگار خسرو
 درت بهوات ایله درت کت یوز
 بیاک عسکر زبرد کوندردی افا
 بو صبر بدیع الزمانه کلدی هانه بدیع
 یا ننه یگر می بیک عسکر الوی فیروز
 در بندری در لر برد و ارایدی
 او دن کلوب نین سزه طیار نوب دردی
 دخی تان انا فایت ایله هیت و صلابت
 و ارایدی که قهر مالک
 ایدی انا عسکر که ایوردی حریف
 یوزی کور و ب نجیب بو کیمار خود بزم
 عسکر دت دکل اقا صردی ندر
 دیه لک یقین کلدی سس هسکر دت
 ایلیسی را دود دلو قتل کیم می مرادک
 در بونن دور مسدن دید بار با جلام
 بی بونن برام چو بی نوشند دریدی

س

باقه باقی بقی افندم جلا بگناب مولو حاشه فیو سکره درت ایلاد پور

س هسکر ایدی برام براد م بولادی
 در بند جیبین چک جلیبی تان جوی
 بو یله حشسته قصبین ایله حج عسکر
 باج النور می دید یلر بدیع بن عسکر
 بلم و آلد سواد بکنه خبر و یرک نقد
 سالورق و ارایسه حساب ایدوب بیفصو
 یاجین و یرسون اندن کجوب کسوف
 مخالف ایدر سه براد م کجور تم دیار
 سر هسکر کوشوب بوجوان دلو اولش
 بوجه عسکر کجور تم دیک سوز سید
 برن قاج شورا دت دیدی بدیع دلو
 سسنگه سردا بن از نسز بنله غوغا
 انکه هوس ایدر سبین دیدکی بی
 اورک شوننک باشنه دیوا صد نینه
 هجوم ایدر جبه بدیع هان بر بیاک ایندی
 کور ذی الوی فی الحال بو ندرت قرف
 ایلاد م علامه اولدی عسکر کجوری

دیدم انلر ده بنی اولدور سنک استمد یلر
 بندک کوجم ایتدی که کند مدنک ضرری
 دفع ایلدیم اگر فرماق صراد ایلسم
 بو کسگری بن چوقدن طله غنیده
 دیدی عنقا ص بن بو نه سویر
 دولو میسین کل عقلکی باشنه جمع ایله
 چونکه بویله بهار در سین کل کسی خسرون
 دبلک ایلم جم صوجندن کجسون کج خنرت
 ایله دیدکیم الزمان غضبه کلوب
 بر می ناکار بن سنک شاهکه بله مدنت
 اتم فتنه قالدیکه خجای قلیتیا نایدی
 سردک جنک ایسه درمه حمله ایله
 کاسقدار بنی یلدر بن کم دیدی عنقا ص
 عجم ایتدی کوق له بن ناکار بن
 اوصلاد دیمیم دیوب نیز سین قابور
 برین اوسری بدیح دخی نیز کولوب
 دیندن قاجوب کلوب اندرک الدی

نه بعد زکی کچی دقا لدی نه هرب مر افرا دی
 قیروبی و شملر کفک عمودن اصله اعلا ده

یغلو بیس بن نه طور رستی درلرا یدی عسکر
 دریند اغزینیه یغلدی خسرو ده خیر
 اولدی در بند اغزینی بر دم المشی
 بهرامک با جدا ریجم در دید یلر همان
 عنقا ص عجم حصص وک یا نندن طور رایدی
 خنخله سور رب ~~...~~ برا بر کلوب
 کوردی بر کبخر ارسلان زیر زین و غرق
 نه اولمش الذبح بر بلان دالتو نیز و سبر
 معتبر در و ششمال اول در بندک اغزینی
 الویب بر هفت سمر از در کبی طور مش
 قوش او جوره ساز بوجنه عسکر سربلویب
 یاقو عنقا ص یقین کلوب بر ناکار
 اوغلان سنک لیمین یواد ملری تخون
 اولدرک د دیدی ~~...~~ الزمان
 کنی بخت کیم اولدور عجم بدی کی اشته
 باجدار نه بولن سولدم واک
 سردار لیکن سولیب تابع ویر سور

دظه فایده غیرتم بلک دیدم
 غنیمت

اید و ب بر کوز ایله ایدر یقردی بندر
جلدی اندن فریدون سازند رانی کلوب
حمله ایلدی بدیع فریدون اندر دن
زیاد کوز و ب بر فصل جنک ایلدی
اشا فریدون بدیع الزمان ایلدی
نشانه لری کوز و ب ایتدی و غری سوله
دلاور بیس بلوقا جدا دکلسون کیمین
دبونند ملردند د یوب میان ویدی
بدیع الزمان ایتدی دلاور فریدوزی
قتل ایدن و کندن خسروی طو یوب
اتا سی هرین تسلیم ایدوب وینه رجا
ایلم قوم قار دم اشته اول دلاور
بمن دیلدی ایلدی خسری و اوصلا نیوب
بنه کلدی شمادی ملردم طو یوب اتاسنه
ویرکلدی دید کوز فریدون کوز کلتران
ایتدی های نا بکار کوز شونک همتنی
اگر اماک بو قدر کوزی وایکن بو بنه

بر طعن نین اوردیکه ات کوز دانسه
بر اقدی اندن کوزدن قابوب زمینه
اوسری شیرک یا ندر ایدی بر افاجه
صان فودی بریدن ایقاصو بو صالی
کوز و ب لغو اوردوب بیلدک نا بکار
بن قور مییم دیوب بر کوز اوردوب
بدیع الزمان جلوب کوز زمین اندن
الدی و بر کوز اوردیکه دم نفسی
سینه سینه اوردی و در خشنون
یقلدی کوز دیه بانوده بر کلش
ایدی هات کوز دیه به بونی بندر جلوب
افاجه صان فودی بو کوز م اهل عجم
رخشین سور و ب دال تیغ اولوب
صواله ایلدی بدیع انگر تیغنی اندن
الوب بر کوز اوردوب الوده ایلدی
کوز دیه ایدر افاجه صان فودی اندن
مسئله عجم کلدی اندن حمله سین صلح

اندری

ایله بیدر تکان امداد بینه کلور
 کلور کور بیکه عسکری بیدر بوزریش
 خسروی بیدر جگن الوب مینو
 ایلدی و جمله مالی و بارگاه ضبط
 ایدوب و دوند بیدر هرمن کلور
 من ده ایلدی بیدر شاد اولوب قرشو
 جفدی بیدر ایله کوریشوی و عا
 ایدوب تحسین افروز ایلدی بیدر
 خسروی و سان با یکا هلرینی هرمن
 تسلیم ایلدی هرمن خسروی سیکت
 سیداننه جوکرند بیدر هرمن ایتدی
 بی بیدرخت بن سکا د بیدر بی قتل
 این رم بینه او زریه بخون کلور کن
 بی صلا دکلور و بیدی خسروی بینه
 بیدر بوزریش امان و لا و بیدر
 اغلفه بیدر بیدر الزمان بینه هرمن

ایله

یا لکوز قرشو کله یا لکوز خسروی طویق
 استر زهی جگر اریق دیوب اجمازد
 خسرو خیر کو بند بیکه بو یا جدا رجم
 دیوب کلن باز کازا ده بیدر الزمان
 ایش کوزرک اجوب بر خو بجه تازد
 کور سون د بیدی القصه بیدر فریدون
 ده با صوب بیدر جگر اندر د بیدر
 اخزین کور د بیه با بوزی بچو یوب
 کندوی د بیدر د طلش جفوی
 بوز اوروب بیدر بوز الزمان و بی
 الزمان ثانی صا صقان د بوز
 کفارک ایجه کیری صا غی صوله
 موصلی صاغه اوروب بچوم س عتاک
 بو بجه عسکری بوزوب علم عللاری
 سرتگون ایدوب بینه خسرو قاجاریم
 د بوزریش بیدر جگر ی اقا بوز
 طرفته بوز بوز بوز بوز بوز بوز
 ایله

ایله یی اکی دفعه درینی طورتا بد ریجه
 سلیمن ایدر بد رح قتل اقلک مراد ایدر
 بد رح الزمانه نیاز اینک رح مینه بیخی
 قورنار دریدی بونلر خیران اولدیلر
 نوشوران بونلر اهماق ایدر برجران
 سین کوسلی دیوب بونلر بو حال اوزن
 مشارک اقلک قصه به شفقه یوز دن دنگله
 اناکله ده برکون حین عمه یا فقیل یئدی
 یا عذر و رسد ننان نوشوران نه عالمان
 در یازار کازار ده نه فریبورن زین
 قانی بچوت ایشقام الموق مسل دایدی
 بچولری بر خیرال انا صقین اسواد
 اچون صا صبقراط بچوت دعوت تدیکر
 دیمیه سن دیدی تحریطان قالدیروب
 بر کون من مینه کلدی انا بروقتی
 ایتمشد یکه خسرو صنوب کلک لری
 بونلر مینه عسکر تشار یکین عسکر

شفاعت ایدر ازار ایله ری و یانته
 اکیلیون ارم نوشوب نوشوا مینه
 کوندر دی اقا بو طرفه نوشوا مینه
 و چنک عجبا خسرو دن نه جبر کلور
 اوله دیو یوللری کون درکن مینه بود
 خون عسکر بلوک بلوک کلکه بشدی
 بر نه خیر دیدیم ایتدیلر بهلولری
 اسیر ایدر عسکر یوز دی خسروی
 طوتوب انا سته کونوردی بزکوجله
 قاجوب نور تلوق دیدیلر نوشوا مینه
 المکلوب فور قرح بود فقه خسروی
 اولدیر لر درکن برنج ادم کلوب شام
 نزه خسرو کلچور دیدیلر برارون
 خسرو ره کلوب بد رح الزمانه
 شکایت ایله دیو نوشوب مروتک
 بیان ایله ری و زیاده سجه صلاح
 ایله

نوشن واک دیوانه کنده صور نیله کبریا
 شاهه دعا ایلدی و هوا جه نلک ایله
 اولدی انلرده سرجهبا حوش کلدی کتاب
 قلن نه عالمه در نه حدسته کلدی کیز دیلدی
 و بدیلر عجمه صدمت فلان یوق لکن
 سزین یازر کاند زاده ایله معسکه کزی
 اشید و لب حقدن کلشی می بخور لدیله
 دیوب جی کوندری دین کس انلرده
 بدیع الزمان شاکایته بشلر دیله
 اندن ایتدی یلرای عیبار جهان حمن
 واپرب شونا کالک حقدن کلسه
 اومین می ایدی دیندی بلر عمل بیدری
 سزین خیر طلیعه حمن واپرب
 شونا کالک کند و کندین نجه کلدی
 اگر بوندن دعوت انکوزیا خود بر
 محنت نامه کوند و واپرب یازر کاند
 زاده نلک حقدن کل کل دیسه کوز بوزوز
 ایله

ایله البتاه واپرب قید بند ایله حنوق
 در کون کوندن سر ایلدی یازر کاند زاده
 نلک حمن یا نندنه و جودی واپرب
 کشت کبریا ایله یازر کاند
 حمن نلک کلرینه خیل بجه صالیدی
 اتا توبت حمن به کلر کرم عرضیم یقیله
 دیوب قاصدی حمن ده الم بکوب
 ارد چنه زار واپرب تکیه سندم عضی
 یقندی اولم تست کبریا کن فارغ
 اولدی شمشک جه کبریا کن دعوی
 ایدر شمشک اور تالعی بوش بو لوب
 توب طویا بو واپرب حمن نلک
 انفا نیله در زیرا او عول ایونوب
 بلنه کنده ایله فریدون شاکا
 کتورین و نیغی قوشا نندی و کلرینه
 تنبه ایلدی که اول بکت هر قنای کیدر
 کسه باغ او کینه لر دیندی شاه ایتدی

مصارفم وارصيد انجيه رك د خي جوف
 مصارف ظهورات اولور ديد د شاه
 وختك بهي عينا بيجون بويله اضاف
 سن اولور سن ديد بوقولا لتون
 قند بولور ديد بولور عي ايتدي بوي
 نالوق سن زن كار زيرا عكز نالوق
 ايدوب سفار تسكن بوز سنندق لتون
 صرف اولور بینه مقادست ايد من كند
 مصرفكز بيانه كيد ديد كن بولور
 كوجك سولور بوسوزي بولور ديوب
 اون صندق التون بشين وير ديد
 اون صندق وخنه دخي متعلق وير ديد
 اندون عي ايتدي بديع الزمانى شكار
 ايد من بجم همزيك اولور كيتور ك
 ديدى انكرد كور بجم عي هان بش
 كور ديد بلور اندون عي وون صندق
 الموقى ايتانه ير لشدره ي برده و بش

قيادنه

قيادنه كير ريب عزم ارد بيل ايلدى
 راوى ايد بچون بو طهرن كنگا سكرى
 بوزيلوب كتمه كد نصكرى بديع الزمان
 همزيك باي تحت صندا بيشنه قند
 ايدوب بوجك اير ايلدى حيس ايلدى
 عنقا ص وايقا ص و مهامل و مستهل
 و فريد و ن بملوا نلور كه عجم دلا و
 لر بى قوشو سنه كتور و ب ايتدي
 دلا و زلور ايلدى سن لر عجم بهار و لر
 سن ديلور سكر بينه واروب خسرو
 كيد كد ديلور سكر همزيك يانده خدمت
 ايدت ديوب خلعت ويردى انلورى
 دع ايدوب ايتدي بلور كوجه ايلدى
 افندي بن صند متل نون عارا يتور
 اتا بزم صل ديكز سن من صند ستان ده
 اولقدر زيرل سنده جوق تشنه
 سنا هاه ايلدى و ديدنك عقالد و خنه

۵۰
تقویم اید در بحر بران سیر اید و ب
بدیع الزمان یا نه یقلمشوی بر اعلا
ملح او قوی بیست الهی قاستان ای
سرو بالا بلند تان قلمشوی قوتش
دیوب بدیع الزمان استند کن بقدر
توری یملح او قیات فنا ایچم قالمش
بر درویشش اما بدیع الزمان اول
کون الحشور قوت اطمان اید را بدی
در نوب بار کاهنه کید کن و قلمش
بر اوچ التوت و بر دی عمره عالی
دخی صدح ایلهج بر اوچ التوت دخی
و بر دی دخی زیا ره صدح اقله بشری
بدیع الزمان اوچ بدغه بر سر اوچ
التوت و بر و ب ایتمی یا در ویش
نه بر دت سنی نه خوش لسانک وار
دیدر عمرینه نه عاید و ب سرور
بن قوتک ما و را التوت نه او و روم اقا

بهره مزه فاملک دیوب قیات کوطرت
مسلک اولد یله بدیع الزمان بونلر
تکرار خلعت و بر و ب بیرو کوردی
بونلر ده کجوب قرارا یله یله ابوالمعان
قوتلجه بونلر بشر بیک عسکر
وارا ایدی حیر کونلر روپ کبر و جود
دیله یگرمی بیک عسکر کلوب قزار
ایله یله شدی همز شاهاک باشنه
کسان بیک عسکر اولدی قرق
بیک بر لسان یگرمی بیان بکی سمان
اولد لدرن یگرمی بیک اولد و اری
بونلر عیش لوشه بشلوب قوش و ان
طرنلر نه ظهور ایدر یوب اولد
کوز قولا قلوبه بو طرنلر جوت
عمرینه سا ره بیله داخل او قوی
کوز بکه یینه خلق رخشلرینه سوز
ارطش جنگ واری سنلحشور لوت

تقویم

اید مکه چنان رخساره سوار اولدوقده
او کومه کیمله دود را ایدی دیدی دیدی
وید کده شیرک زنگی ایله میر
زنگی کورک شود ناکا ری ارتکد
جهدم اوردد دیدیلر اقا بدیع الزمان
در ویش اولد نذر دیدی عجل آورد
دید ی بدیع ایتدی ای دور ویش ناصر
سی سنک الشکر کی اقی ایله
وللوفرم دیدک بدیع الزمان
هان ایتوب ده ایدی کورک یح هندی
دید ی عروه عجل یوب بزدی و کورزی
الته الری و تینی ده الدی اذ
ما غنه صولنه بران یلین و بران
کورز ایله شلخور لقی هنرک کورک
سکه یشلدی شیرک و میرک
اید و کرجه کورک سلخور لقی ایله
یور انا نجیب یوبله در ویش اولد

بود ویشلک سببیه چوق دیار
کزوب سیاحت ایلیم شدی بودیار
کلوب شخاعتگری ایشید و ب زیارت
طرح لطفکزدانم اولسون دید کلون
زیاده یولرم دیدی بدیع ایتدی
در ویش هنج صنوفک و وارمی دیدی
عجل ایتدی سس و بر صم بر زمان
مصرفتم و را یدی اینه فایده الکن
کناری مشهور در که بیت حال عالم انی
یوبیله بریشک انجق کیمی خندران
کوی کورک لالی نالان انجق کینک عیش
طریب کینه زوق صفا کینک محنت
باشنه زبزان انجق دیوب شدی
فقیر اولدم شویمان نه فایده اید
دید ی بدیع الزمان سوله در ویش
معرفتک نه ایدی دیدی عجل ایتدی
سرو سبها هیدم اقا شویره فذابی

اید مکه

سپهسالار نادر بن قاسم آق قووه سرکلیده و ارانی صند و در کوه کوه کوه
فدائت افندرا ارضه ایله بیله قدر بولور

دوشوی نیرا بن ستری بشویله کور
د ملکه تقی تره بوعصیلک صاحبقلک
و سنا ده حاجم الطیر سن بیوی
کور زی طرفیلته سالدی بدیع ایلون
کوردی اولما ذای درویش کجیلک
اوله سنلک اولسون ددی نیرا
د درویشا قونند، رنجیر طار اولسون
دیویب المق استمدی خوش عمرده
کم چچاک د کلدرا الا قولا بینه ویرینی
اتا شیریک و سیریک بر لرینه یا
توب انا جزار حریطدر دید یلواتا
بدیع الزمان ایتدی ای دد ویش
فانص جو تکه بوفند خیر ارا سی
کل ایدی بجا خدمت ایله کل
اسیدندت زیاده رعایت ایدرم
دیدی عمل ایتدی نوله جائنه
مشور همان سن بزی خدمته قبول

نه دونه سینه شیریک و ارانی سنا و کجیلده
بیطا کجیلده و سنا و سیریک و ارانی بولور
مهم

در لرا ایدی اندون تیر و کلان دخی
استیویب برازد و کلان هستوی
کوستوری بدیع بستد ایلدی
اندون انورن درویش ناصر
جوتکه بویله حرفته مالک سنی
لایق د کلدرا که بویله خاک منقلدی
بجان قاله سین ایدی اولدات
والا ت جمله سی کلجا اولسون
اتا کور زی دیرم ذیرا اول کور زی
هرمن شاه ویردی برار ستاده
یا بدیر شیریک صافی صوم سیمله
ایدی قکلاری التوت قائمه برمصنع
ایدی هرمن یاد کاردی اولد و غنول
دیرم دیدی انا عم کور زی کور
دیرمک نه صکن ایتدی سوری و یادگار
لری هب ویر و بیله کور زی کور که دوی
لخ ویرم دبه سن سنن شاینگن دوی

دوش

ايدرك و بيدى بيدى ايتارى
يا ديدن با درگاهه كل جا جا در و
عند منكر و دريم هم و علوفه نقيب اين
ايدى هم ديوب بر بيقه و خسته سوار
اولوب كندى عمره هالينه كورنى
الوب هوايه اوقوب طوق تار جقون
كندى خلق بر بر لرينه ها كندى
قورمنك عشق عجب احسانه مظهره
دوشورى در لورا يدى كور و بيدركه
عسكر دن جقوب طابع يولى طورتى
اغنا شكار باز لر علك ار ديشنه
دوشور بيدركه بوغنا زين الوب سوسو بر
جمله المنك كنى الالوا مختار جهات
رخشنه هموز كور ستور و ب ميدان
الدىن قنى يا يدت اوق جقون بى بر
انلم كوز و دن نهان اولدى هاى
فانكار و در و بيش نه قلا بلى اولور

كوز

كوز اندركى صنعتى ديوب و بوش
ديبر انا عيتا رجهاك اول طلاغه و
واروب اندرك ايتوب آكرينى صوندى
انبا نه صالدى دخشى جيهه ق عسكر
كتور و ب بد بوكت اور و سندان بر
دلاله و ب مزاده جقار و ع
شيرك زنگينك قوللى كور و بيدركوب
شونده برات صاته يور لر عجبائى
ات و بيد بيد شيرك هاك كنده و بى
اقا لقبوب با زار كلدى كور و بى بيدى
الزسانك در و بيشه و بريدكى اندر
بى و لال جلى قنى بو انك صاجى
جاغز با زارا يدلم و بيدى و لال كلوب
مجرى جاغزى عمره كلوب شير كلنك
او كندى دور و اردى شيرك كور و بى
در و بيش ناصرد ايتارى اى و بيش
يا شمدى بوانى صاتا جقوى اولرك و بى

ابتدای باقر در ویش اشته بو نلری
 مازوب اجه سین الدین اتکفیلک
 رار سید دودیک و عمل بتدی بو نلری
 یکل بدیع الزمان ویردی کفیللوه
 اودوددی شیرک کوره شولنا کلا
 هنج اوتانمز بر دلاورک دیر دیک
 شیرلی صانه وینه کفیل اودودیه
 دیوب بارکاهنه کلای عمس بو نجه
 مای الوب کند ی برشها به وادوب
 براسکی جزمه ویرکهنه فراجه ویر
 اسکرتاه باشته کیوب وبلنه بر
 باسلو قلیق ووشانوب بر فقیریانی
 اولمش کیراهی نکلنه کیودی هریر
 عسکرینه کلوب بدیوبک بارکاهنه
 وادوب دیواننه دودودی کوردی
 هریر نخت اوزندن صور بود ویر
 اودوددی ختنه جمع الزمان

هریر نخت اوزندن صور بود ویر
 اودوددی ختنه جمع الزمان

عمربلی دلاور ظاهرین بو بیله اقی
 نلرم کورکیم سرور رعایت ایدر
 بو فی صانوب حالیه مناسبت برات
 المورم دیدی حوش ایدی سوز بود
 سین دیوب بهاسین ویردی اقی
 الدی کندن پنه بدیوبه ویرملک
 اچون صقلدی ابرستی عمس بینه
 بازان کلوب آوری اوکافی مزاده
 ویردی کور نلرینه شیرک جه ویر
 دیوب شیرک کلوب انلریک الدی اولیکه
 کور نلرک صنادی دیرکن عمس کور نلر
 مزاده ویردی شیرک مشتری اروب
 نه استر سین دیدی عمس ظاهر بو کور
 شش رزن ایده انلور دیوب
 ملا نلر دیوبشیرک بطمان کلور
 حساب ایدوب بر اجه سین فقیر
 ایوب غلام الدی انلر شیرک

ابتدی

خبر از کوه ایلام

چمن داری او تو در صولح بهرم کوردی
 یا تو در سراسر بیکل او تو در سراسر هرگز تو بیا که
 بدی اقلیم شاهی و لشکر بر دارا است
 با غلشی عمر بو حالی کو در کنه بخت
 اید رب ایندی شیشه یوق خفیف
 بو چمن او غلشد دیو اصنا ایلدی
 کند و کند و به ایندی حواجه دانا
 بونک مل لوی بو قلیوب چمن داند
 غیری کسه بد یوق جواب و برین هنر
 دیوب یوق شاهده چمن به سنت انهم
 دیوب چمن ده ایشید رب وار مهم
 دیوب بین ایندی بکنه حکمت نه اوله
 بو سینه قاهره زار و صندل لیسنه
 او نورا جوق بو سیدر زبیرا یونک ظهوری
 غیری عالم بو بیله شاهین او غلنی
 قولونه الوب هجوم ایندی و چمن داند
 غیری کسه او کوردی دور میله چمن ده

قوسه

قوسه قوردم دیوب ایجاز قوسه ایلدی
 بونک بیخه اوله چمن معلوم اولدی
 دیوب حیرته واردی اقا بد یوق
 یا نمن اولات سیه طائفه سی عمری
 بو بیله بلا سی بو عشق اولد و عن کوردی
 ایندی یلوا دورد سند ندر بو فزاک
 زده لاک بزدده و شکین یولداشین
 اقا عشق اولسون ماکه باشنه مدانه
 یوق بر ایچمه و بریب جزنک سو کو کیم
 دکر دمن سینه دید یلو عمل بیتدی
 برای یولد اشکر علونده سی جالی سیاهن
 نسی اولسه کراک مخصوصا اهل عیال
 اوله دیدی بونک بو بیله سولفورک
 سولورک بد یوق قولا غنه کوردی
 ایجا بنه با قوجنه کوزی عمر راست
 کلدی و بوردی دور نوب بکلر بنه
 ایندی شوق سیه اراستان دوردان

دی در کعبه عمره عاید و بوی و بر و بکن
 احسان بنده اهل عیالنه خرج ایلدم
 بران بوجم وارا ایدی و بر دم قوم تولدم
 سن لر بار کا همه کل سی سناه یا رفیم
 وهم رعایت ایدرم دیدیم ایدی
 اول سببدن بوا سکی لباسلری کتوب
 کلدم دیدی بدیع الزمان وارک شوکا
 بر قات لباس کتور ایلدی وار دیلر
 بر قات قدینه مناسیباس کتور دیلر
 کیدر بوی قوشا تیر اندن بدیع
 دفتزی کتور ^{تاسم واره} سببه دفتزی
 بکوردی اندن بدیع الزمان ایتدی
 های هم اندن بزم قوجه ناصربلک
 اول ات اربلو غلکه مناسیب کلر یی
 یخشانت ایدی حفظ ایلدی دیدی
 عمل بتمی سسورین اندن خط ایلدم
 انک بتمدن حفظ اعدکی دیدی یا بچوبه

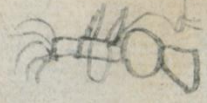
شهر کا به ایوب اطاعی ربه عبدالرحی انور حضرت ایلک حور بی بی حشره فوسه شاه عطا
 اضمیاح مناسیب سببانی ساقی قالیق نوره شه سر سکر دار خلق مالک اوقی زانته ایوبی جلا احیای
 معیایه اولشده عظیم اکرام

دویش ناصرد کلیدر روی انردده
 دقت ایلدی کور د بیلر د ویش
 ناصرد د بیلر اولدم بدیع الزمان
 ایدر دیش ایلر بویکوک سببه شکله
 کیر مشن سبب دیدی عمرک با ننه
 اولانر عمری دور توب بهلوان کلا
 کویر جواب دیدر عمره کوروی
 الخان مجال یون انکار ایسه فزیلی
 جیفای عمری وایسه قصصای
 اشتمز لکه اوردی صورتی ایتدی
 بو او غلان بحب فراسنه مالک
 بن بو فراسنی آنجی حمزه ده کوردم
 دیوب تا چار لبناک سسوروی
 بدیع ایتدی یازر ویش ناصربم
 سکا بر مقدر احسان ایلک بر قات
 اوجه لباس الوی کیکسک اعلا اولور

حط اندری دیدی حکمی به چکی بود
 حدست ایدر که یوق که نخه خط
 اتون ددی بهیج انزان کولوب
 فوله جم تقیبه ایدر لم ددی عرابندی
 سرور لطفکنز داخ اولسون هرکون
 واروب بجم الموق باشمه بر فید عظام
 اولور ایدی کرم ایدر کون بها سخا
 احسان اشکنز ددی بهیج خوش
 بی بلور سبب دیوب بر اوج المون
 دیددی انا شکرک زنگی صبل بیس
 میوب ایغنه قاقوب دلا وریور کین
 خولدی یغنه بکن من خون یوزور کین
 دلا وریور تلغ صبروب حیلله کلا وریور
 ایدر سوز وریور کین اخی با زارده
 صنادکن بی خبر الدم بهایین وریور
 الدم کور زید صاندی بی سن بی
 احوک الدم بندوی بیته تلور سوزیلر

مرادی

مرادی سوزی جراتکدر دیدی بدیع بقدری
 دلا وریور تلغ یوزلمه ددی اوتاند بر
 بر فقیرا دمد وریور جم ایتدی
 یاد وریور ناصراک سکا بارکاه وصد
 حکار دیر جم یونک یاغنه اشده کجه
 کلوب کین سیم کاکه مانع اولسون
 دیوب یوزا بلع اصمرا لوی اندر نعل
 اصمرا لوی دعا بین رک کندی
 انا فو یه فاد فده یوزا بلرا کونه
 کلوب بخششی استدی بلر عمرده کندی
 دو ددی التونلردن بر اوج المون
 دیددی اندر حقیوب کندی برننها
 بی کلوب ایدی بدیج بی حقلدم
 هان شکار اناک اردن اولالا
 دیوب بر قاع کون کوب ییوب بریور
 کلوب بر یوق سر و فتنه کیندی
 مکر بدیع الزفاله دخی او یوسامش

هجو مکره نامند که طالع کمالی طاعت بخت است

سازمان

کوردیکه برکته یاب یاب کوریکلدی
تخته جفتوب یا نندون برنی جفتاردی
وبرالنه خنجرالدی بدیع بلدر بیکه
عینا در راجهان فودی عمر بدیع
دادوی خوشیر برین جک زمانه
بدیع الزمان نجه فودا دبیه عمیک
اتلی انه کیردی هوان برنندون قانقوب
بندج جکله عم درکن عمرا کین کسوب
قور تکلدی اتاکیم اولدوغنی فرز
اولمندی ارستی دیوان اولدوقاق
یوکیجه کلن کیم اولدو درکن کوردیدر
عمر حقیقه کلدی بدیع الزمان اتمدی
ناصربک یوکیجه بارکاهه شیر وطلدی
بن اویقورده دکل ایدیم اکنندون
طلدی تدریم اتکین کسوب قاجردی
دیوب بارجه کسی کوسوردی
عمر ایتدی دلادور بلو بو عینار

ایشیدر

هجو مکره نامند که طالع کمالی طاعت بخت است

ایشیدر امدی سن ده بره کیجه دیقوب
تک ایدوب کوز ده سن اوله که
اله کله دیدی عمیک ایسه مرادی
برقاج کیجه بدینی اویقور سن قوبوب
بعس کیجه اویودندون شکارا ایدر
اتا بدیع عکسی ایدوب اوج کیجه
حصنور ایله اویودی دردی
کیجه اویورکی اولوب کوزندی
عمر راول کیجه کلوب تخته جفتاردی
درکن بدیع کند اویوب عمیک بو غانده
طافوب جکر کن عمر جا بک کند
کسوب خلاص اولدی بدیع های
قلاشی دیر لیش قالدی صیبا دیوانه
کلوب وسته یی بقز ایلدی شیرک
رکی ایتدی دلادور عینا بو عینار
ناصل عینار کوردیدر و بک امد
ایتدی یو کوشش و اف طافوندر

عناور کوند رمنلرد در بر خو نجه اکاه
اولو ک سنخ برضردی اصابت استوت
دید بیلد انا محله کند و کند و سوز
لشش اید و بید بر کجه بد جان بده یا
دکله نه کبر و بید بیع ان زمان صاف
یا توب غافل دکله ایدی عمده در و
وین هم در کن همان بیدع ان زمان
ایتلوب عمده الکی الاز نین قان
رایوب بند جگوری و جلا دی
جاغروب نیز اور شونان بوینوتی
دیجه عی فکر اید و بید های اجملز
بورفته دیکین ایشی دیوب قطع
استد ایلدی بشکاری کنار و حیا
بلد رسم بجا بخنور و سخن ده دیوب
عقوب اید و دیوب نشلمم در کن
فاطربینه کلر بکه کند قاتی از نور
اکه اورک هان برکن اه اید و بید
کندم

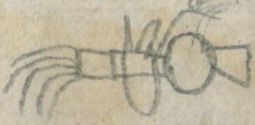
کندم دیوب هر اعضا سینی دین
دوب صالویردی و حبس نفس ابدی
یعنی اودی جاتلادی بوللوا و لوبی
یا توب قالدی جلا دکلوب عمده
یا بشری کلکوری اندون پناداق
بر جابنه دورشری جلا دکورنجه
نولدی بو ناکلاری جینی طوتدی
دکن بقدی عی هیچ در کنز بواسل
نزد دیوب تولونز یا بشدی قالدی
بر اقدی بینه دورشری هر نفس قالدی
دینه دورشری عجبا اولدی
شونا بکار دید بیلد اغز بینه بقدر بیلر
نفسی یوق بیدع نولدی شور در دیندا
دورنشه دیزی بلیون سلطانم بیلدی
اولدی هیچ در کن دیوب بری برانزه
طوتدی کوردی هیچ نفس یوق ایتدی
چونلرت اولمش کوردی بیلدی الواقه نفس

یوسف بدیع الزمان برزندن کلوب
یا بشری کوروی صوغوشن اوقته
همان اودی جنلا مشرد دیوب بیور
دیله دقن این لور برایشم بخاوه
اوز دینه قیوب ایکی غلام طوقاندی
قیاس اید و ب بر اوغلان نه اویار
سین مصدنه کیمد رکن دیدی زلیار
بر بیانه سوبله بنم صبرم یوقدر
دیه کله بران دخی کند یلوعیشینه
کونونه دکیو برودی ولکن زیاده
طوقند کی اوغلان بوکن زیاده
صیغرو ب ادد نله تی نه جاغردین
یلاغنی صوقدی دیکه کور اوغلان
بلای اویستهم کونومه دکره
هم دویوب مستور لکن صتارین
سلا اوکومه دیوب اوکننه بکوردی

بوکن

بوکن عمل کرده کدی بوکن اول
اوغلان ایتمدی های غیبه نکه اوغلی
چوقدر بسط مقدره بن اول شوق
ایجو بی ایدی دیوب عملی نودقلی
بخاوه نکه او جوی استن بر غور
یو غار بوغان اولد یلور یولور حلال
ایکن عینا جکان فاقیوب بخاوه
ده الوب ایدی اوغور کوریم سزی
نفتکن قوتلور دیوب طلیانه قیار
ویردی اوغلان لور اولد نیر لری
بر دور سن نجه دیر لور دید یلور عمر
هم سسی و بر سیوب بر بخاوه
براق ددی یلور عمل نیدی اولور لری
کفنی وار ددی بنم کفنی بویدر بدیع
سئوال ایدر سه بخاوه دیله بیله
کومد یلور ددی سن منکر سن
ایدر لرها ددی دیک جفندی کندی

سورا دند فزانت ایدم بجم بوایشلر
 دند بن صند سقره در دیوب هرمنی
 باری اله کنوک بجم ریدی راوی
 شو یله روایت ایدر که سکر هرمن ده
 عملک فور سندن بد بعلک بار کا
 هذره یا نور ایدی عمق فر صنت بو لوب
 هرمن داور ریدی فکرا یلدری شماری
 بو فی کور رسم سالی بو ندره قانور
 ایشی اوردو که بوندک سالی الایم بو
 هرمنی صویوب بر جهلاق ایلدی
 تخت الذره بر اعقب او ذرینه بر کلیم
 اور تری کدر و سی هرمن فیما فننه
 کیر رب و هرمنک رشکنه یا تری
 صباح اولدوق علی البخر قانقوب
 هرمن بن لها سیرین کیوب و یا شنه
 سنا هانه نا جیم کیوب هرمن نا جمار
 اولدی کیوب غننه او فی ریدی حذرتکارلی
 حنزه با صفا او نور صدر دخی جلد ایلدر بلر

اوغلا ندر ادر دند ن بقه قالد بیلر
 اخر نشلو ندر دیوانه کلوب اولدی
 بی حکایت ایلدر بیلر بیع الزمان
 بخت ایدوب بی بو نا صلی عیله هر که
 بو یله اشلو قار اوله داید کدر
 هرمن وهرام ایلدر بیلر ورا یسنه
 عملک ر ذیرا بو مشلاوا اشلو غم مخصوص
 دیر بیلر بیع الزمان ایلدی هرمن
 ناک بن عدروفی بو قدر و عملک بو یله
 قصد انسنه رضا سی بو قدر دیدی
 هان محمذ بی بو یله اشلو بی یانه لم
 کور لم رضا سی وار صیه س داید کدر
 بکلر ایلدی عملک سیر کم قصد ی
 بو قدر اقا بو یله ایلد کور بر ملدی
 اولدی کور کور دید بیلر مکر عمیره دیوانه
 هاضی ایشی اشد کور محمذ به یا زالم
 داید کور عین عفتی کیرد و ب بو سر

وتاره

ایدوب احصات و امرداد ایدوبکن مللا
قصور قوماد بکن اقا بو یجه و افعال
نار نور بکا عظیم سخن ایدوب ایدوب
با هم من بخون بوئیده کنده بد سر بکه
عاصی اولور سیر ایدوب را ریشنه
بد سر بنات ایا غننه دوشویب جرمی
بد ریلک نوش و لادن د یلبه سین
بو خسه هلاک اولور سیر و بنده
عزایم ن خلاصی بو لما زین د یوب
اون زینده اتشلیر صا جوب بند خوند
دشمنه سرک او یا ندم ایدوب دلور
عسکریم بو ننگ دود سونک بن هات دت
بشیرت ادم ایله بورا دت واروب
بد زینت ایا غننه دوشویب دینک
ایده سج اسید نم که کننا هم عقوا بیسه
واقعا قاسته عاصی اولور اولور
هیج بر خندار بار و لما ز د یوبی بدش

ایا یوب کور د یوب هر کمن کند و می
کینش هر کون عاده مخالف تا شایه
جا یوب او نور د بولس های بزی جانیش
انجق بز د دمدق دارلشی مجور و عالیتر
د بکه بشلد یوب بران ک سیاه و شین
هوا جه و بختکات و بدج الزمات و
کور د به با یوب و برام و سائر بکر جمله می
کلوب بر لرتور او نور د یوب هر من سوزنانه
سخن ملول و بختکات او نور د بکر بر لرتور
با یوب ایدوب یوب ندر صلی نو لور
بو کا غضب ستوی او یوبی د یوب یوب
کسه اصلنی بلن سوز سفد یوبا خن بو ج
الزمان ایدوب ندر ای شهرت ده الم
ستوی او یوب کرم ایله بزی اکا ه ایله
دید ی همان عمر عتیا هر من سوز نانه
ایدوبی د لور حداسن د لور صنی
لو سونک بز لور هر وجهه حداسن

ایدوب

۵۵
 اتفاقاً بونتری شوییه سوره بیکه اوله
 رخی اولدورین بر منزل بیرلدیله
 عملی ساری بونلر قلم یوریلوب
 اخشا اولوقه میت آبی یا توب
 اویوب لرا اخشا اولوخه سوردی
 قلم آبی منزل بیرلدی بزانن توبلر
 اولایجه جمله بی یور عون مست کیمی
 یا توب اویوب بیلر هم هان قانقوب
 حزینه ده نقره اتوق کشتی وارایه
 اینا کر صینه برلشدی ای اشتیه
 محله شی نقره سیدی قیمت شیلر وار
 ایسه برلشدی هکله ساویک اویستار
 شویله کلایته دیله ایدر که چون
 بدیع الزمان وهرام چوبیکه کوردی
 بانو رسیاوش بن حواجه و خنک
 اوغلی خنکله ایتدیله هر حال شاه
 همزی قتل ایدر ددیله اتفاقاً شوشزاده

اشا

الزمان ایشیلوب زیاده الم جلکری
 ایتدی ای شهنشاهه بونه اولماز سوزدر
 اول سخی وار دغفک کبی قتل ایدر بینه
 سنک یولونه جان فزا ایدر و بینه
 لشور کیم بون بویه افانک لا یغیردر
 دیدی عمرا ایتدی الم جلکه بن کلا
 بابا مدرک بر ایو ولایت الویر بر م
 ریلدی بدیع الزمان بن و لایق
 نلرم اخیق کندی بدریک و میلتی
 بدینه کتورک بلسیم بن کندی و لایق
 جیلور کینه دم دیدی کور دیر بانو
 وهرام بونلر دخی چوق نصیحت اندیلر
 اولدی سوز کیم بدیع الم جلکری بجه
 باشین وار بقیل کیم دیدی عجم
 قانقوب همزی بارکله کله کلوب ایلدی
 جمله حزینه سینه یو کلر و بینه یا ننه
 بشیوز ادم اوب جیلور کندی

۲۲۱
 چینه جوشن کیوب رخساره سوار
 اولوب بر قاج ادا ملرا یله سوروب
 کیدن عسکرین ارددن صتیاح
 اولفستینن عسکر کنا دینه کلری
 کوردی کسه سفید دکل الان صناد
 بلوزدین هرمن بارکا هیتان اوکونه
 طری بچیلر بدیچی کوردی بار یله
 های د لاور خورش کلرک د یوب
 رکا بن او بد یله بوجره بلرک سوال
 ایلاری د دلتانن عالمه دوردی
 ایتمه یله عمرک ک فو کسکون جمله
 استله یله عینی بارکا همه فو ددی
 د بد یله رادی ایلملرکم عسکر
 کسکون د اولان اولر ک لیبوز
 عنقا کسکونک المشرق ایدی فو فاق
 برینه کلر کن جمله اینشا طریخی بار
 رکا هته کتور کسکون ایلمی شایین

چینه

جنونی کلری دیوب ویلشور لرا یری
 انظر همین جیلاق یا تورتکون دازونک
 دوقی تجوب یلشور دوقی عقلی باشنه
 کلری کوردی فزا کو فو یه او شاف
 د یری هسسی یوق یه او غلام
 دیوب قاتقوب بارکا هسک ملش
 یه او غلام تلرین ده قاولر کتور
 لغز اولایاق جفته قله فو لاری
 اوله حالی کوردی اوردینه هجوت
 ایلمه یله هرمن شایین حالیند
 کتور د د لاری یه هرمن تا حال
 دیوب جاعزدی بولرین ادم کون
 دیوب یلشور هرمن بابا کسکونک
 د یری کلری کبی هرمن یله یکه تحقیق
 بو ایلمی عمر عیار اینشا طریخی
 الزمانه حبر اولری هرمن فو
 لیا س کتور یله قاتقوب الزمان

فاه و قفصه ابرجی طغوتی طور افاده عیضی فلتی ابرجی
 ۱۱ کا نوره اوله شیخ

موسز کلارا ایسه سز یور غونک سز
 بن کلرم دیوب جمله سنی الوجب
 ایناته بر لشدن سز ایدی بدیع
 ایدی ایش بخش بن انک دوشون
 کوردم انیجون کلرم دیدی هان
 رخشندک اینوب بارکا طرخنه اجه
 یور دی اقا عی بدیع الز مان کلوب
 و لشدن یکین کوردم اره قیوسند
 جقوب کندی بدیع الز مان اجه
 کیروب کوردم سز قالمی مشون
 اورتاق کوردم سز کلیمه سته دوشون
 فی اختیار و طهقها ایدی کولری
 اندن اونن کلان عسکری قالدیرن
 اره بیله کلر یبر عمل بیله کیدر
 بشیون نفر کسه لرین صنایع اولان
 شیلر کسه سیر بدک ویردیلر اندن
 بو نلد رفیع الم ایجون مجلس قوروب

عیض

در سمانده عالم فخر
 ابرجی فلتی ابرجی
 عیض

عیض نوشه مشغول اولدیور اما بو طریقت
 عیضیا بو بیله مصنع ایشلری ایدیوب
 اندن طببات قالدیروب برکون مداینه
 کلرک نوشیوانته واروب بولشدی
 شاه و جتک کوردم بیکرکه عیض بوش
 کلری نوشیوان ایتدی یا سز قوی
 مدستی کوردمی عجمه عا اید ووب
 ایتدی شاه چوق جالشم بر جان
 این سلام یفا می بیله اله ویردم
 یانریکا ن او غلتک المنی کوجله
 قور کلرم اخس هر میز اله کتوردم
 بریم اره مدنت ابریشوب المدن
 الدی بارتکان او علی عزیم دیدی
 جتک ایتدی یا عیض سزک بوسوز
 ترینه کیم ایشاق رصل د اعنه
 مش کیم یوخسه سز اولدک
 اله کتوردم یه افا یا ماله طمع

بوسه شادمانه شاهان
دردی هم شاکرانی خوانند
حدیث

دخی دیریم هفت یا بدینی با خود
هرگزی کتوری بد کرد غیرینه طومه
د رشیدی همی شاکرانی خوانند
بنی هلاله ایدرلو دیدی شاه
ایتدی بری عتیار غیرتستی لکی شو
هلاله اولور سنه سنه اولاد
لرینه اولت صندوق التوت دیریم
دیدی عمی بوه بارک الله بن صلاله
اولرقن رضکن اولاد لرینه التوت
دیر جکسن دیری شاه بن بیانه
سویله اول شاکرانی خوانند دیریم
وانق التوت دیردی جتک ده داف
التوت دیردی عمی لوب بنه عمی
ار دیریل ایدرلو کتوری

اشته بنی حله
منبع حله
بوتق غلام
اولدی

بوسه شادمانه شاهان
دردی هم شاکرانی خوانند
حدیث

ایبارک یا خود بدج سگماندیر دیر
کتوری سدرک باری هرگزی کتوری سنه
اولور ایدی دیر کتوری اولور ایدی بار
اشاره بنی هلاله ایدرلو دیدی شاه
اشاره ایتدی یا عمی لوب بن سو بیله
ششم یا سنه عتیار لعلک بنه اولدی
غیرتک یوقیند لاشته بره مانه بوجنه
انجه منی اولدی دیر کتوری عمی ایتدی
خوش یا بنه ایدریم کتوری عم دیریم
اولدی کتوری شاکرانی خوانند اولدی
دیر کتوری انجه لری اولدی ایتدی
اولور کتوری بنه جتک جکسن
بوجنه مال صرف ایدریم اولور اولدی
توت تلام جان دیریم ایدریم دیریم
اشاره ایتدی بری عتیار سنه انجه
اشاره تارک کتوری اولور صندوق التوت

دخی

هو كتاب الامام اول عصره
اصال او قوسه
و ما عين جانت
دو طانك يا بيه و عم
محم الاشب فربيت انتمك و باله
نفا انتمك جيت ايه خلط انتمك
دو طانك يا بيه و عم
محم الاشب فربيت انتمك و باله
نفا انتمك جيت ايه خلط انتمك

بوكه عتق من
دو طانك يا بيه و عم

هو كتاب الامام اول عصره
اصال او قوسه
و ما عين جانت

